

SİNANPAŞA AĞZI
HARUN ZEYBEK
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Erdoğan BOZ
Afyonkarahisar
2007

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

SİNANPAŞA AĞZI

Harun ZEYBEK

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül 2007

Danışman: Doç. Dr. Erdoğan BOZ

Bu çalışmada Afyonkarahisar ilinin Sinanpaşa ilçesinin kasaba ve köyleriyle birlikte ağız özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. İlçenin ağız özelliklerinin tespiti için ilçe merkezi, kasaba ve köylerden derlemeler yaptık. Derlediğimiz malzemeleri Türk Dil Kurumu tarafından tavsiye edilen “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Fonetik Transkripsiyon Alfabeti”ndeki sisteme göre yazıya geçirdik. Metinlerimize dayalı olarak yaptığımız ses bilgisi, şekil bilgisi ve sözlük çalışmalarının sonucunda Sinanpaşa ağzının özelliklerini ortaya koymaya çalıştık. Ayrıca Kütahya ve Yöresi Ağızları, Uşak İli Ağızları, Afyon Merkez Ağzı, Isparta Merkez Ağzı, Sandıklı Yöresi Ağız Özellikleri ve Başmakçı ve Dazkırı Ağzı adlı çalışmalar ile karşılaştırmalara giderek Sinanpaşa ağzının bölgeye göre farklılaşan veya benzerlik gösteren yönlerini ortaya koyduk.

ABSTRACT

MASTER THESIS SUMMARY
THE DIALECT OF SİNANPAŞA

Harun ZEYBEK

The Department of The Turkish Language and Literature

Afyon Kocatepe University The Institute of Social Sciences

September 2007

Adviser: Doç.Dr. Erdoğan BOZ

In this study, the dialect characteristics of Afyonkarahisar with the villages of Sinanpaşa town were tried to determine. Collections from town center and villages were arranged to determine the dialect characteristics of the town. We dictated the compiled materials according to the system in "The Phonetic Transcription Alphabet That Will Be Used In Dialect Searches", advised by The Turkish Linguistic Society. We tried to explain the dialect characteristics of Sinanpaşa Region in the search of phonetics, morphology and dictionary studies that we arranged in our texts. Additionally, we explained the differentiating or showing similarity sides of Sinanpaşa region dialect according to region by comparing with Kütahya and Its Region Dialects, Uşak Dialects, Afyon Centre Dialect, Isparta Centre Dialect, Dialect of Başmakçı and Dazkırı, Sandıklı Region Dialect Characteristics.

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Tez Danışmanı :

.....

Jüri Üyeleri :

.....

.....

.....

.....

.....'ın.....
..... başlıklı tezi .../.../..... tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim
Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca,
.....anabilim dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek
kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Son yıllarda ağız araştırmaları üzerine yapılan çalışmalar bir hayli artmış, dilin taşıyıcılık vasfı ile günümüze kadar aktarılan dil özellikleri kayıt altına alınmıştır. Ancak teknolojik gelişmeler ve iletişim araçlarının yaygınlaşması, bu çalışmaların daha fazla ve daha hızlı bir şekilde yapılmasını da gerektirmektedir. Zira “5 yıl önce derlenen bir metnin aynı bölgede tekrar derlenemeyeceği, bugün yapılmayan derlemelerin 10 yıl sonra hiç yapılamayacağı gibi gerçekler ağız araştırmalarının vakit geçirmeden yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.”*

Yapılan ağız çalışmaları dilin diğer alanlarına da ışık tutacak, dilin gelişimini ve değişimini ortaya koymaya yardımcı olacaktır. Ünlü Fransız dil bilgini Antoine Meillet’in de ifade ettiği gibi “lehçe bilimsiz ve özellikle tam ve iyi düzenlenmemiş bir dil coğrafyası ya* pılmaksızın dil tarihi yapılamaz.”**

İşte biz de bu amaçlar doğrultusunda yüksek lisans tez konumuzu ağız araştırması olarak belirledik. Sinanpaşa’nın köklü bir maziye sahip olması ağız araştırması yapmaya karar vermemizde etkili olmuştur. Alan belirlendikten sonra bölgenin etnik yapısı üzerinde derin bir araştırmaya giriştik. Etnik yapıyı belirleyerek derleme yapılacak yerleşim yerlerini titizlikle tespit ettik. İlçe merkezi ve ilçeye bağlı köy ve beldelerden toplam otuz iki kişi ile görüşerek geniş bir malzeme elde ettik. Metinleri derlerken dil değerlerini bozmamış, yaşça büyük olan ve mümkün olduğunca okuma yazması olmayan kişileri seçmeye gayret ettik.

Tezimizin birinci bölümünde Sinanpaşa’nın coğrafyası, tarihi, ekonomisi ve etnik yapısı ile ilgili bilgiler verilmiştir. İnceleme kısmında Türk Dil Kurumu tarafından tavsiye edilen “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Fonetik Transkripsiyon Alfabetesi”ndeki sisteme göre yazıya aktardığımız metinlere dayalı olarak bölgenin ses ve şekil bilgisi özellikleri üzerinde durulmuştur. Sözlük kısmında ise metinlerimizde geçen, ilk bakışta kolayca anlaşılmayan ve yazı dilinden farklı olan kelime ve kelime gruplarına yer verilmiştir.

---

* Gürer GÜLSEVİN, Ağız Araştırmalarında Yaygınlaşmış Yanlışlıklar (1): “bu+ra” mı “bu ara” mı? Prof. Dr. Fikret Türkmen Armağanı, İzmir 2005.

** * GEMALMAZ, ABAÜG, AABŞ, s.5. (12 nolu dipnottan).

Derlemeler sırasında yöre halkından gördüğümüz sıcak ilgi dolayısıyla yöre halkına ve derlemeler sırasında beni yalnız bırakmayan abim Fatih Süleyman ZEYBEK ve arkadaşım Ali SARI'ya teşekkür ediyorum.

Çalışmam boyunca benden hiçbir yardımını esirgemeyen, bana sabırla yol gösteren hocam Doç. Dr. Erdoğan BOZ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Harun ZEYBEK

Afyonkarahisar

Eylül-2007

ÖZ GEÇMİŞ

Harun ZEYBEK

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2001 mezunu

Lise: İzmir Karabağlar Cumhuriyet Lisesi, Sosyal Bilimler Bölümü, 1997 mezunu

İş / İstihdam (Görevi / Görev Yeri / Tarih)

Türkçe öğretmeni, Afyonkarahisar ili, İhsaniye ilçesi, Kayıhan Kasabası, Kayıhan İlköğretim Okulu, 2001-2005

Türkçe öğretmeni, Osmaniye ili, Koçyurdu İlköğretim Okulu, 2005-

Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, Afyonkarahisar ili, Gazi Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, 2006-

Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, Afyonkarahisar ili, Anafartalar Anadolu Lisesi, 2006-2007

Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, Afyonkarahisar ili, İscehisar ilçesi, Mehmet Çakmak Anadolu Lisesi, 2007-

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı : Demirci, 22 Temmuz 1980

Cinsiyeti : Erkek

Yabancı Dil : İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZGEÇMİŞ	Vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR VE İŞARETLER	xx
METİNLERDE KULLANILAN ÇEVİRİ YAZI (TRANSKRİPSİYON) İŞARETLERİ	xxii
1.GİRİŞ	1
1.1. SİNANPAŞA’NIN COĞRAFÎ VE TARİHÎ DURUMU	1
1.1.1. GENEL COĞRAFYA	1
1.1.2. TARİH	1
İLKELER	
2.1. PROBLEM	3
2.2. AMAÇ	3
2.3. ÖNEM	3
2.4. SINIRLILIKLAR	3
2.5. YÖNTEM	4
DİL İNCELEMESİ	6
I. SES BİLGİSİ	7
1. SESLER	7
1.1. ÜNLÜLER	7
1.1.1. ÜNLÜ ÇEŞİTLERİ	7
1.1.1.1. á ünlüsü	7
1.1.1.2. à ünlüsü	8
1.1.1.3. û ünlüsü	8
1.1.1.4. è ünlüsü	9
1.1.1.5. ě ünlüsü	10
1.1.1.6. í ünlüsü	10
1.1.1.7. ä ünlüsü	11
1.1.1.8. ù ünlüsü	11
1.1.1.9. ú ünlüsü	11
1.1.1.10. ĭ ünlüsü	12
1.1.1.11. ħ ünlüsü	12
1.1.1.12. â ünlüsü	12
1.1.1.13. ò ünlüsü	13

1.1.1.14. ó ünlüsü	13
1.1.1.15. ú ünlüsü	13
1.1.1.16. ä ünlüsü	14
1.1.1.17. ů ünlüsü	14
1.1.1.18. ů ünlüsü	14
1. TABLO: ÜNLÜLER	15
1.1.2. UZUN ÜNLÜLER	15
1.1.2.1. Birincil (Aslı) Ünlü Uzunlukları	15
2. TABLO UZUN ÜNLÜLER	16
1.1.2.2. İkiz Ünlüler	16
1.1.2.2.1. Eşit İkiz Ünlüler	17
1.1.2.2.2. Yükselen İkiz Ünlüler	17
1.1.2.2.3. Alçalan İkiz Ünlüler	17
1.1.2.3. İkincil Ünlü Uzunlukları	18
1.1.2.3.1. Ses Olaylarına Bağlı Ünlü Uzunlukları	18
1.1.2.3.1.1. Ünsüz Erimesine Bağlı Uzun Ünlüler	18
1.1.2.3.1.2. Büzülmeye Bağlı Uzun Ünlüler	18
1.1.2.3.1.3. Ünlü Kaynaşmasına Bağlı Uzun Ünlüler	19
1.1.2.3.2. Vurgu ve Tonlamaya Bağlı Ünlü Uzunlukları	19
1.1.3. Kısa Ünlüler	20
1.2. ÜNSÜZLER	21
1.2.1. ÜNSÜZ ÇEŞİTLERİ	21
1.2.1.1. Ç ünsüzü	21
1.2.1.2. d' ünsüzü	21
1.2.1.3. F ünsüzü	21
1.2.1.4. ğ ünsüzü	22
1.2.1.5. ğ ünsüzü	22
1.2.1.6. ħ ünsüzü	23
1.2.1.7. ħ ünsüzü	23
1.2.1.8. k ünsüzü	23
1.2.1.9. K ünsüzü	24
1.2.1.10. l ünsüzü	24
1.2.1.11. n ünsüzü	24
1.2.1.12. n ünsüzü	25
1.2.1.13. P ünsüzü	25
1.2.1.14. f ünsüzü	26
1.2.1.15. S ünsüzü	26
1.2.1.16. Ş ünsüzü	27
1.2.1.17. T ünsüzü	27
1.2.1.18. t ünsüzü	27
1.2.1.19. y ünsüzü	27
3. TABLO: ÜNSÜZLER	28

1. Ses Değişmeleri	28
2.1. Ünlü Değişmeleri	28
2.1.1. Ünlü Uyumları	28
2.1.1.1. Damak Uyumu	29
2.1.1.1.1. Ölçünlü Türkiye Türkçesine Göre Damak Uyumunun İleri Olduğu Durumlar	29
2.1.1.1.1.1. Kök ve Tabanlarda	29
2.1.1.1.1.1.1. İlerleyici Benzeşme İle	29
2.1.1.1.1.1.2. Gerileyici Benzeşme İle	30
2.1.1.1.1.1.3. İki Yönlü Benzeşme İle	30
2.1.1.1.1.2. Ek, Bağlaç ve Edatlarda	31
2.1.1.1.2. Ölçünlü Türkiye Türkçesine Göre Damak Uyumunun Geri Olduğu Durumlar	32
2.1.1.1.2.1. Kök ve Tabanlarda	33
2.1.1.1.2.2. Eklerde	33
2.1.1.2. Dudak Uyumu	34
2.1.2 Ünlü Türemeleri	35
2.1.2.1. Ön Seste Ünlü Türemesi	35
2.1.2.2. İç Seste Ünlü Türemesi	36
2.1.3. Ünlü Düşmesi	36
2.1.3.1. İç Seste Ünlü Düşmesi	36
2.1.4. Yuvarlaklaşma	38
2.1.5. Geçişme	38
2.1.6. İncelme	39
2.1.7. Kalınlaşma	39
2.1.8. Daralma	40
2.1.8.1. İlk Hecede Daralma	40
2.1.8.2. İç Seste Daralma	41
2.1.8.3. Son Seste Daralma	42
2.1.9. Genişleme	42
2.1.10. Düzleşme	43
2.1.11. Alıntı Kelimelerdeki Uzun Ünlülerin Kısılması	44
2.2. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	45
2.2.1. Ötümlüleşme	45
2.2.1.1. Ön seste Ötümlüleşme	45
2.2.1.2. İç Seste Ötümlüleşme	47
2.2.1.2.1. Tabanlarda	47
2.2.1.2.2. Ekleşme Sırasında Ötümlüleşme	49
2.2.1.2.2.2. Bazı Ek Başındaki Ünsüzlerin Sürekli Ötümlü Bulunması	51
2.2.1.3. Son Seste Ötümlüleşme	51
2.2.1.3.1. Son Seste Yarı Ötümlüleşme	51
2.2.1.4. Kelime Sonunda Ulanmaya Bağlı Ötümlüleşmeler	53
2.2.2. Ötümsüzleşme	54
2.2.2.1. Ön Seste Ötümsüzleşme	55

2.2.2.2. İç Seste Ötümsüzleşme	55
2.2.2.3. Son Seste Ötümsüzleşme	56
2.2.3. Ünsüz Kaybolmaları	56
2.2.3.1. Erime	56
2.2.3.1.1 Kelime İçinde	56
2.2.3.1.2. Kelime Sonunda	59
2.2.3.2. Büzülme	60
2.2.3.3. Derilme	62
2.2.3.4. Yutulma	63
2.2.3.5. Ünsüz Yitimi	64
2.2.3.6. Ünsüz Düşmesi	65
2.2.3.6.1. Kelime Başında	65
2.2.3.6.2. Kelime İçinde	65
2.2.3.6.3. Kelime Sonunda	65
2.2.3.6.4. Grup Düşmesi	66
2.2.3.7. Hece Tekleşmesi	66
2.2.3.8. Ünsüz Tekleşmesi	66
2.2.4. Ünsüz Benzeşmeleri	67
2.2.4.1. Eklenmeye Bağlı Benzeşmeler	68
2.2.4.1.1. İlerleyici Benzeşme	68
2.2.4.1.2. Gerileyici Benzeşme	68
2.2.4.2. Ulanmaya Bağlı Benzeşmeler	69
2.2.4.2.1. Gerileyici Benzeşme	69
2.2.4.3. Kök ve Tabanlardaki Benzeşmeler	70
2.2.4.3.1. Ünsüz-ünsüz Benzeşmesi	70
2.2.4.3.1.1. İlerleyici Benzeşme	70
2.2.4.3.1.2. Gerileyici Benzeşme	71
2.2.4.3.2. Ünlü-ünsüz Benzeşmesi	72
2.2.4.3.2.1. Dudaklılaşma	72
2.2.4.3.2.3. Bağıntılı Değişme	73
2.2.5. Aykırılışma	73
2.2.6. Süreklileşme	74
2.2.6.2. İç Seste Süreklileşme	74
2.2.6.2.1. Kök Ünlüsünden Sonra	74
2.2.6.2.2. Tabanlarda	76
2.2.6.3. Son Seste Süreklileşme	76
2.2.7. Süreksizleşme	77
2.2.8. Ünsüz Türemesi	78
2.2.8.1. Ön Seste Ünsüz Türemesi	78
2.2.8.2. İç Seste Ünsüz Türemesi	78
2.2.9. l, m, n, r, y Ünsüzleri Arasında Değişmeler	79
2.2.10. İkizleşme	80

2.2.11. Göçüşme	81
2.2.12. Yarı Ünlüleşme	82
2.2.13. Uzunluk Kayması	83
2.2.14. Ünsüz Uyumu	84
II. ŞEKİL BİLGİSİ	87
1. EKLER	87
1.1. ÇEKİM EKLERİ	87
1.1.1. İSİM ÇEKİMİ	87
1.1.1.1. ÇOKLUK EKİ	87
1.1.1.1.1. İşlevleri	87
1.1.1.1.1.1. Çokluk anlamı verir:	87
1.1.1.1.1.2. Sınıf, kategori anlamı verir:	88
1.1.1.1.1.3. Aile, sülale adı belirtilirken kullanılır:	88
1.1.1.1.1.4. Mübalağa amacıyla kullanılır:	88
1.1.1.2. İyelik Ekleri	89
1.1.1.2.1. İyelik Eki Yığılması	91
1.1.1.3. Hâl Ekleri	91
1.1.1.3.1. Yalın Hâl	91
1.1.1.3.2. Belirtme Hâli	92
1.1.1.3.2.1. İşlevi	92
1.1.1.3.3. Yönelme Hâli	92
1.1.1.3.3.1. İşlevleri	92
1.1.1.3.3.1.1. Fiilin İstikametini Gösterir	92
1.1.1.3.3.1.2. Sebep, Maksat Bildirir	93
1.1.1.3.3.1.3. "...(y)A doğru" anlamında kullanılır	93
1.1.1.3.4. Bulunma Hâli	93
1.1.1.3.4.1. İşlevleri	93
1.1.1.3.4.1.1. Fiillerin, Fiilimsilerin, Ek-Fiil İle Çekimlenmiş İsimlerin Bildirdiği Yargının Gerçekleştiği, Geçerli Olduğu Yeri Belirtir	93
1.1.1.3.4.1.2. Zaman Bildirir	94
1.1.1.3.4.1.3. Bulunma Grubu İçersinde Cümlede Sıfat Görevinde	94
1.1.1.3.5. Ayrılma Hâli	94
1.1.1.3.5.1. İşlevleri	94
1.1.1.3.5.1.1. Fiillerin ve Fiilimsilerin Yapılmaya / Gerçekleşmeye Başladığı Yeri Bildirir	94
1.1.1.3.5.1.2. Zaman Bildirir	95
1.1.1.3.5.1.3. Eşyanın Neden Meydana Geldiğini Bildirir	95
1.1.1.3.5.1.4. Eksilteli Sıfat-Fiil Grubu İçersinde Cümlede Sıfat Görevinde	95
1.1.1.3.5.1.5. Uzaklaşma Grubu Kurar	95
1.1.1.3.5.1.6. Fiilin Sebebini Bildirir	95
1.1.1.3.5.1.7. Fiilin Yapılış / Oluş Tarzını Bildirir	96
1.1.1.3.6. Vasıta Hâli	96

1.1.1.3.6.1. İşlevleri	96
1.1.1.3.6.1.1. Vasıta Bildirir	96
1.1.1.3.6.1.2. Zaman Bildirir	97
1.1.1.3.6.1.3. Hâl-Durum Zarfı Yapar	97
1.1.1.3.6.1.4. “Ve” Bağlacının Yerine Kullanılır, Bağlama Grubu Kurar	97
1.1.1.3.7. Eşitlik Hâli	98
1.1.1.3.7.1. İşlevleri	98
1.1.1.3.7.1.1. Olarak anlamı verir	98
1.1.1.3.8. Aitlik Eki	98
1.1.1.3.9. Soru Eki	98
1.1.1.4. İSİM TAMLAMASI	100
1.1.1.4.1. Birinci Şekil (Belirtili İsim Tamlaması)	100
1.1.1.4.2. İkinci Şekil (Belirtisiz İsim Tamlaması)	101
1.1.1.4.3. İlgi Grubu	102
1.1.2. FİİL ÇEKİMİ	103
1.1.2.1. BASİT ÇEKİMLER	103
1.1.2.1.1. ZAMANLAR	103
1.1.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman	103
1.1.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman	105
1.1.2.1.1.3. Şimdiki Zaman	107
1.1.2.1.1.4. Gelecek Zaman	110
1.1.2.1.1.5. Geniş Zaman	113
1.1.2.1.2. KİPLER	115
1.1.2.1.2.1. Emir-İstek	115
1.1.2.1.2.2. Dilek/ Şart	118
1.1.2.2. BİRLEŞİK ÇEKİMLER	120
1.1.2.2.1. HİKAYE	120
1.1.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi	120
1.1.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi	121
1.1.2.2.1.3. Şimdiki Zamanın Hikâyesi	122
1.1.2.2.1.4. Gelecek Zamanın Hikâyesi	124
1.1.2.2.1.5. Geniş Zamanın Hikâyesi	125
1.1.2.2.1.6. İsteğin Hikâyesi	126
1.1.2.2.1.7. Dilek/ şartın Hikâyesi	127
1.1.2.2.2. RİVAYET	128
1.1.2.2.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti	128
1.1.2.2.2.2. Şimdiki Zamanın Rivayeti	129
1.1.2.2.2.3. Geniş Zamanın Rivayeti	130
1.1.2.2.2.4. Gelecek Zamanın Rivayeti	131
1.1.2.2.3. ŞART	132
1.1.2.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı	132
1.1.2.2.3.2. Şimdiki Zamanın Şartı	133

1.1.2.2.3.3. Geniş Zamanın Şartı	134
1.1.2.2.3.4. Gelecek Zamanın Şartı	136
1.1.2.3. KATMERLİ ÇEKİM	137
1.1.2.3.1. Şimdiki Zamanın Rivayetinin Rivayeti	137
1.1.2.4. EK FİİLİN ÇEKİMİ	137
1.1.2.4.1. Görülen Geçmiş Zaman	137
1.1.2.4.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman	139
1.1.2.4.3. Şart	140
1.1.2.4.4. Geniş Zaman (Bildirme Ekleri)	142
1.1.2.4.5. Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanının Rivayeti	143
1.1.2.4.6. Ek Fiilin Olumsuz Çekimi	143
1.1.2.4.7. ki < erki Pekiştirme Edatı	143
1.1.2.4.8. y(I ⁴)KAn(A)< i-ken Ek-fiilin Zarf-fiil Eki	143
1.2. YAPIM EKLERİ	144
1.2.1. GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLER	144
1.2.1.1. ASIL GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLER	144
1.2.1.1.1. Fiilimsiler	144
1.2.1.1.1.1. Mastar	145
1.2.1.1.1.1.1. -mA	145
1.2.1.1.1.1.2. -mAK	145
1.2.1.1.1.1.3. -(y)I ⁴ ş	146
1.2.1.1.1.2. SIFAT-FİİLLER	146
1.2.1.1.1.2.1. -(y)An	146
1.2.1.1.1.2.2. -cAK	147
1.2.1.1.1.2.3. -dI ⁴ K	147
1.2.1.1.1.2.4. -mI ⁴ ş	148
1.2.1.1.1.2.5. -AsI	148
1.2.1.1.1.3. ZARF-FİİLLER	148
1.2.1.1.1.3.1. Asıl Zarf-fiiller	148
1.2.1.1.1.3.1.1. -(y)A/I ⁴	148
1.2.1.1.1.3.1.2. (y)ArAK, (y)AlAK(Tan)	149
1.2.1.1.1.3.1.3. -(y)I ⁴ p	149
1.2.1.1.1.3.1.4. -(y)I ⁴ ncA	150
1.2.1.1.1.3.1.5. -mAdAn	151
1.2.1.1.1.3.1.6. -AlI(dAn)	151
1.2.1.1.1.3.1.7. -sA+ kişi eki	151
1.2.1.1.1.3.1.8. -(I)KAn(+A)	151
1.2.1.1.1.3.2. Birleşik Zarf-fiiller	152
1.2.1.1.1.3.2.1. AsI+(y)e	152
1.2.1.1.1.3.2.2. AsI(+y)e ğada(r)/ğadak	153
1.2.1.1.1.3.2.3. dIKÇA	153
1.2.1.1.1.3.2.4. dIK+iyelik+dA	153

1.2.1.1.1.3.2.5. dIK+iyelik+dAn	154
1.2.1.1.1.3.2.6. dIK+ iyelik için	154
1.2.1.1.1.3.2.7. dIK+ iyelik gibi	154
1.2.1.1.1.3.2.8. dIK+DAn sōna/sōra	154
1.2.1.1.1.3.2.9. dIK+DAn kēri	155
1.2.1.1.1.3.2.10. dIK+iyelik zaman	155
1.2.1.1.1.3.2.11. dI+kişi mI	155
1.2.1.1.1.3.2.12. mAz+dAn evel	155
1.2.1.1.1.3.2.13. -mIş gibi	155
1.2.1.1.1.3.2.14. -cAK +iyelik zaman	156
1.2.1.1.1.3.2.15. -(y)IncA+(y)A ğadar	156
1.2.1.1.2. ÇATILAR	156
1.2.1.1.2.1. Oldurgan-Ettirgen	156
1.2.1.1.2.1.1. Oldurgan	156
1.2.1.1.2.1.1.1. -DAr-	156
1.2.1.1.2.1.1.2. -DI ⁴ r-	156
1.2.1.1.2.1.1.3. -Ar-	157
1.2.1.1.2.1.1.4. -I ⁴ r-	157
1.2.1.1.2.1.1.5. -(I)T-	157
1.2.1.1.2.1.1. Ettirgen:	157
1.2.1.1.2.1.2.1. -DI ⁴ r-	157
1.2.1.1.2.1.2.2. -(I ⁴)T -	158
1.2.1.1.2.2. İşteş	158
1.2.1.1.2.2.1. Birliktelik	158
1.2.1.1.2.2.2. Karşılıklılık	158
1.2.1.1.2.3. Meçhul-Edilgen	159
1.2.1.1.2.3.1. Meçhul:	159
1.2.1.1.2.3.2. Edilgen	159
1.2.1.1.2.3.2.1. -(I ⁴)l-	159
1.2.1.1.2.3.2.2. -(I ⁴)n-	159
1.2.1.1.2.4. Dönüşlü	160
1.2.1.1.2.4.1. -(I ⁴)n-	160
1.2.1.1.2.4.2. -(I ⁴)l-	160
1.2.1.1.2.4.3. -(I ⁴)ş-	160
1.2.1.1.2.5. Çatı Eklerinin Üst Üste Kullanılması	160
1.2.1.1.2.5.1. -(I ⁴)n-dI ⁴ r-	161
1.2.1.1.2.5.2. -(I ⁴)n-I ⁴ l-	161
1.2.1.1.2.5.3. -(A)r-T-DIr-	161
1.2.1.1.2.5.4. -(I ⁴)t-DI ⁴ r-	161
1.2.1.1.2.5.5. -DI ⁴ (r)-t- DI ⁴ r -	161
1.2.1.1.2.5.6. -(I ⁴)ş-DI ⁴ r-	161
1.2.1.1.2.5.7. -şDI ⁴ r-I ⁴ l-	161

1.2.1.1.3. Aitlik Eki +kI(n)+	162
1.2.1.2. ÇEKİM EKLERİNİN GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EK İŞLEVİNDE KULLANILMASI	162
1.2.1.2.1. Hâl Eklerinin Görev Değiştirici Ek Olarak Kullanılması	163
1.2.1.2.1.1. Yönelme Hâli	163
1.2.1.2.1.2. Bulunma Hâli	163
1.2.1.2.1.3. Ayrılma Hâli	163
1.2.1.2.1.4. Vasıta Hâli	163
1.2.1.2.1.5. Eşitlik Hâli	164
1.2.1.2.2. İyelik Ekinin Görev Değiştirici Ek Olarak Kullanılması	164
1.2.1.2.3. Bildirme Ekinin Görev Değiştirici Ek Olarak Kullanılması	164
1.2.2. KELİME YAPICI EKLER	165
1.2.2.1 ASIL KELİME YAPICI EKLER	165
1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	165
1.2.2.1.1.1. +âne+<+hane	165
1.2.2.1.1.2.+şAr+	165
1.2.2.1.1.3. +cAz+ < +cağız+	166
1.2.2.1.1.4. +cIK+	166
1.2.2.1.1.5. +CI ⁴ +	166
1.2.2.1.1.6. +CI ⁴ II ⁴ k+	166
1.2.2.1.1.7. +dAş+	167
1.2.2.1.1.8. +dım+	167
1.2.2.1.1.9. +dI ⁴ z+	167
1.2.2.1.1.10. +ey+	167
1.2.2.1.1.11. +ga+	167
1.2.2.1.1.12. +gil+	167
1.2.2.1.1.13. +kek+	167
1.2.2.1.1.14. +la+<+lAG+	168
1.2.2.1.1.15. +lak+ <+la-k+	168
1.2.2.1.1.16. +II ⁴ +	168
1.2.2.1.1.17. +II ⁴ K+	168
1.2.2.1.1.18. +man+	169
1.2.2.1.1.19. +(I ⁴)nc I ⁴ +	169
1.2.2.1.1.20. +ndi+n+	169
1.2.2.1.1.21. +sAl+	169
1.2.2.1.1.22. +sIz+	169
1.2.2.1.1.23 +sIzlıK+ <+sız+lıK+	170
1.2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler	170
1.2.2.1.2.1. +A-	170
1.2.2.1.2.2. +IK-	170
1.2.2.1.2.3. +Al-	170
1.2.2.1.2.4. +lA-	170
1.2.2.1.2.5. +lAt-	171

1.2.2.1.2.6. +lAş-	171
1.2.2.1.2.7. +lAn-	172
1.2.2.1.2.8. +(A)r-	172
1.2.2.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler:	172
1.2.2.1.3.1. -AK+	172
1.2.2.1.3.2. -az+	173
1.2.2.1.3.3. -ce+	173
1.2.2.1.3.4. -ç+	173
1.2.2.1.3.5. -enek+	173
1.2.2.1.3.6. -gAn+	173
1.2.2.1.3.7. -gA+	173
1.2.2.1.3.8. -gI+	174
1.2.2.1.3.9. -Gn+	174
1.2.2.1.3.10. -(y)I ⁴	174
1.2.2.1.3.11. -(y)I ⁴ cI ⁴ +	174
1.2.2.1.3.12. -(I ⁴)K+	175
1.2.2.1.3.13. -(I ⁴)m+	175
1.2.2.1.3.14. -mAn+	175
1.2.2.1.3.15. -mur+	175
1.2.2.1.3.16. -I ⁴ n+	175
1.2.2.1.3.17. -(I ⁴)ntI ⁴ +	175
1.2.2.1.3.18. -(I)t+	176
1.2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	176
1.2.2.1.4.1. -AlA-	176
1.2.2.2. GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLERİN YAPIM EKİ OLARAK KULLANILIŞI	176
1.2.2.2.1. Fiilimsilerin Yapım Eki Olarak Yeni Kelime Türetmesi	176
1.2.2.2.1.1. Masterlar	176
1.2.2.2.1.1.1. -mA+	176
1.2.2.2.1.1.2. -mAk+	177
1.2.2.2.1.1.3. -(y)Iş+	177
1.2.2.2.1.2. Sıfat-fiiller	177
1.2.2.2.1.2.1. -(y)An+	177
1.2.2.2.1.2.2. -er+	177
1.2.2.2.1.2.3. -(A/I)r+	178
1.2.2.2.1.2.4. -dIK+	178
1.2.2.2.1.2.5. -mIş+	178
1.2.2.2.1.2.6. -(A)cAK+	178
1.2.2.2.1.3. Zarf-fiiller	178
1.2.2.2.1.3.1. -ken+	178
1.2.2.3. ÇEKİM EKLERİNİN YAPIM EKİ OLARAK KULLANILIŞI	178
1.2.2.3.1. Hâl Eklerinin Yapım Eki Olarak Yeni Kelime Türetmesi	178
1.2.2.3.1.1. +ÇA+	178

1.2.2.3.1.2. +rA+	179
1.2.2.3.1.3. +Arİ+	179
1.2.2.3.1.4. +dAn+	179
2. GÖREV ve ANLAM BAKIMINDAN KELİME ÇEŞİTLERİ	179
2.1. İSİMLER	179
2.1.1. İsim Çekimi	180
2.1.1.1. Çokluk Eki	180
2.1.1.2. İyelik Ekleri	180
2.1.1.3. Hâl Ekleri	180
2.1.1.4. Tamlama	180
2.1.2. İsim Yapımı	180
2.1.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler	180
2.1.2.2. Fiilden İsim Yapan Ekler	180
2.1.2.3. Görev Değiştirici Ekler İle İsim Yapımı	180
2.1.2.4. Hâl Ekleri İle İsim Yapımı	180
2.2. SIFATLAR	180
2.2.1. Niteleme Sıfatları	180
2.2.2. Belirtme Sıfatları	181
2.2.2.1. İşaret Sıfatları:	181
2.2.2.2. Sayı Sıfatları	181
2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları	181
2.2.2.2.2. Sıralama Sayı sıfatları	182
2.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları	182
2.2.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatları	182
2.2.3. Belirsizlik Sıfatları	182
2.2.4. Soru Sıfatları	183
2.3. ZAMİRLER	184
2.3.1. Kişi Zamirleri	184
2.3.2. Soru Zamirleri	185
2.3.3. Belirsizlik Zamirleri	185
2.3.4. Dönüşlülük Zamiri	186
2.3.5. İşaret Zamirleri	186
2.4. ZARFLAR	187
2.4.1. Yer ve Yön Zarfları	187
2.4.2. Zaman Zarfları	187
2.4.3. Hâl Zarfları	188
2.4.4. Azlık-Çokluk Zarfları	188
2.4.5. Soru Zarfları	189
2.4.6. Görev Değiştirici Eklerle Zarf Yapımı	189
2.4.6.1. Zarf-fiil Ekleriyle Zarf Yapımı	189
2.4.6.1.1. Asıl Zarf-fiiller	189
2.4.6.1.2. Birleşik Zarf-fiiller	189

2.4.6.2.	Çekim Ekleriyle Zarf Yapımı	189
2.4.6.2.1.	Hâl Eklerinin Zarf Yapması	189
2.4.6.2.2.	Bildirme Ekinin Zarf Yapması	189
2.5.	EDATLAR	190
2.6.	BAĞLAÇLAR	190
2.6.1.	Sıralama Bağlaçları	190
2.6.2.	Karşılaştırma-Denkleştirme Bağlaçları	191
2.6.3.	Cümle Başı Bağlaçları	191
2.6.4.	Sona Gelen Bağlaçlar	191
2.7.	ÜNLEMLER	192
2.7.1.	Çağırma Ünlemleri	192
2.7.2.	Gösterme Ünlemleri	192
2.7.3.	Sorma Ünlemleri	192
2.7.4.	Cevap Ünlemleri	192
2.7.5.	Seslenme Ünlemleri	192
2.8.	FİLLER	193
2.8.1.	Fiillerde Zaman	193
2.8.2.	Fiillerde Kip	193
2.8.3.	Fiillerde Çatı	193
2.8.4.	Fiillerde Olumsuzluk	193
2.8.5.	Birleşik Fiiller	193
2.8.5.1.	İSİM + FİİL	194
2.8.5.1.1.	İSİM + eT-	194
2.8.5.1.2.	İSİM + eyle-	194
2.8.5.1.4.	İSİM + ol-	194
2.8.5.2.	FİİL + FİİL	194
2.8.5.2.1.	FİİL + (y)A bil- (Yeterlik Fiili)	194
2.8.5.2.2.	FİİL + (I) ver-/ v̄e- (Tezlik Fiili)	195
2.8.6.	Fiil Yapımı	195
2.8.6.1.	İsimden Fiil Yapımı	195
2.8.6.2.	Fiilden Fiil Yapımı	195
	III. METİNLER	196
	IV. SÖZLÜK	356
	SONUÇ	388
	KAYNAKÇA	392
	HARİTALAR	396

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a. Kısaltmalar

A	: a, e
Ā	: ā, ē
AABŞ	: Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni
AAİÇE	: Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl)Ekleri
AAS	: Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması
ABAÜG	: Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler
AKÜ	: Afyon Kocatepe Üniversitesi
AMA	: Afyon Merkez Ağız
Ar.	: Arapça
ATAUÜ	: Ana Türkçede Aslı Uzun Ünlüler
BAAÜU	: Batı Anadolu Ağızlarında Asli Ünlü Uzunlukları
BDA	: Başmakçı ve Dazkırı Ağız
BMA	: Bayat Merkez Ağız
bkz.	: bakınız
c.	: cilt
Ç	: c, ç
DB	: Dil bilgisi
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
EATAÜU	: Eski Anadolu Türkçesinde Aslı Ünlü (vocal) Uzunlukları
EATE	: Eski Anadolu Türkçesinde Ekler
ET	: Eski Türkçe
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
GTS	: Gramer Terimleri Sözlüğü
I	: ı, i
I ⁴	: ı, i, u, ü
İng.	: İngilizce
IMA	: Isparta Merkez Ağız
İ.Ü.	: İstanbul Üniversitesi
K	: k, k(a)
krş.	: karşılaştırınız
KYA	: Kütahya ve Yöresi Ağızları
s.	: sayfa
S.	: Sayı
ST	: Sözcük Türleri
sor.	: soruşturma
ÖTT	: Ölçünlü Türkiye Türkçesi
SYAÖ	: Sandıklı ve Yöresi Ağız Özellikleri
T	: t, d
TD	: Türk Dili
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Belleten)
TDB	: Türk Dil Bilgisi

TDDN	: Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü (basılmamış ders notları)
TDE	: Türk Dilinde Edatlar
TDES	: Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü
TDÜA	: Türk Dili Üzerine Araştırmalar
TDK	: Türk Dil Kurumu
TE	: Türkçenin Ekleri
TEKKO	: Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması
Olayları	
TF	: Türkçede Fiilimsiler
TFKGSO	: Türkçedeki Farsça Kelimelerde Görülen Ses Olayları
TG	: Türkçenin Grameri
TGS II	: Türk Gramerinin Sorunları II
TKAE	: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
TSD	: Türkçede Söz Dizimi
TP	: Türkçede Pekiştirme
TSTYY	: Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları
TTG	: Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)
U	: u, ü
UİA	: Uşak İli Ağzları
V	: vokal (ünlü)
Yay.	: yayınları
YTS	: Yeni Tarama Sözlüğü

b. İşaretler:

-	: fiile bağlanmayı gösterir
+	: isme bağlanmayı gösterir
# ...	: kelime başı olduğunu gösterir
... #	: kelime sonu olduğunu gösterir
≠...	: ek başı olduğunu gösterir
... ≠	: ek sonu olduğunu gösterir
< ...	: önceki şekil
.../	: kök ünlüsünden sonra gelen ünsüz
∅	: şekil olarak kaybolmuş
∪	: ulama işareti
(...)	: metinde anlaşılmayan yerler

ÇEVİRİYAZI İŞARETLERİ

a. Ünlüler

ā	: uzun a
ē	: uzun e
ä	: açık e
ī	: uzun ı
î	: uzun i
ō	: uzun o
ô	: uzun ö
ū	: uzun u
û	: uzun ü
ǎ	: kısa a
ĕ	: kısa e
ĭ	: kısa ı
ċ	: kısa i
ŭ	: kısa u
ŭ̄	: kısa ü
á	: a-e arası ünlü
à	: a-ı arası ünlü
è	: e-i arası ünlü
í	: ı-i arası ünlü
û	: ü-i arası ünlü
â	: a-o arası ünlü
ó	: o-ö arası ünlü
û	: a-u arası ünlü
ù	: u-ı arası ünlü
ò	: o-u arası ünlü
ú	: u-ü arası ünlü

b. Ünsüzler

Ç	: c-ç arası ünsüz
dʳ	: yarı belirsiz d
F	: f-v arası ünsüz
ĝ	: yarı belirsiz ğ
ġ	: art damak g'si
ħ	: yarı belirsiz h
ħ̣	: hırıltılı h(a)
ķ	: art damak k'si
K	: k-g veya k(a)-g(a) arası ünsüz
lʳ	: yarı belirsiz l
ŋ	: nazal g
ʳn	: yarı belirsiz n
P	: p-b arası ünsüz
ř	: yarı belirsiz r

S	: s-z arası ünsüz
Ş	: ş-j arası ünsüz
T	: t-d arası ünsüz
t'	: yarı belirsiz t
ý	: yarı belirsiz y

1. GİRİŞ

1.1. SİNANPAŞA'NIN COĞRAFİ VE TARİHİ DURUMU¹

1.1.1.GENEL COĞRAFYA

Sinanpaşa İlçesi Afyonkarahisar-Uşak-İzmir ve Afyonkarahisar-Antalya karayolu üzerinde, il merkezine 33 km uzaklıkta bulunmaktadır. 1953 yılında ilçe olmuştur. Kendi adını taşıyan ovasında doğu-batı ve kuzey-güney uzantılı, günümüzde izleri görülen antik yolların kavşağında, Cidyessuz (Küçükhüyük) adıyla kurulmuş, Hitit dönemine kadar uzanan önemli bir merkezdir.

İlçe, kuzeyden Kütahya'nın Altıntaş ve Afyon Merkez ilçesi, batıdan Uşak ilinin Banaz ve yine Kütahya ilinin Dumlupınar ilçesi, Güneyden Sandıklı ve Hocalar, doğudan Afyon Merkez ilçesi ve Şuhut ilçeleriyle çevrilidir.

İlçe ovalık bir arazi üzerinde kurulmuştur. İlçe arazilerinin % 45'i ova niteliğindeki düzlüklerden oluşmaktadır. Arazinin % 31'i orta meyilli, % 21'i dik, % 3'ü sarptır.

Sinanpaşa ve Sandıklı ilçeleri arasında uzanan Ahır dağları, Uşak ilinin Banaz ilçe sınırlarını da kaplar. Her iki yüzü de çam ormanlarıyla kaplıdır. Güneybatıda yağcı ormanları ve Devlet Orman İşletmesi vardır.

İklim karakteri kara step özelliği arz eder. Kışları soğuk ve kar yağışlı, yazları kurak ve sıcak geçmektedir.

İlçenin nüfusu 2000 yılı genel nüfus sayımına göre, 64.104'dür. Bunun 6.168'i ilçe merkezinde, 57.936'sı köy ve kasabalarda yaşamaktadır. Yüzölçümü ise 845 km²'dir.

1.1.2.TARİH

Sinanpaşa ilçesinin M.Ö. 4000 yıllarından günümüze kadar çeşitli medeniyetlere sahne olan yerleşim yeri olduğu, yapılan tarihi araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Sinanpaşa ovasının ortasında bulunan Küçükhüyük Kasabasında yapılan yüzey araştırmalarında, M.Ö. 3000 yıllarında buralarda insanların yerleşmiş olduğu

---

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.sinanpasa.gov.tr>

anlaşılmaktadır. Zaman içerisinde Hititler, Romalılar, Bizanslılar, hâkimiyeti altında kalan yöre, XII. yüzyılda Türklerin eline geçmiştir.

Osmanlı döneminde, Fatih Sultan Mehmet, II. Beyazıt ve Yavuz Sultan Selim zamanlarında önemli bir devlet adamı olan Hersekzade Ahmet Paşa şimdi kendi ismi ile anılan Ahmet Paşa Kasabasına 1517 yılında yerleşmiştir. Mezarı kasaba mezarlığı içerisinde yer almaktadır.

Sinanpaşa ilçe merkezine adını veren Sinan Pasa, Akkoyunlu Devleti'nin ileri gelen beylerinden Mehmet Bey'in küçük oğlu olup, 1473 yılında Fatih Sultan Mehmet ile, Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan arasında yapılan Otlukbeli Savaşından sonra, babasıyla Fatih Sultan Mehmet'e sığınmış, sarayda ve Enderun'da eğitim görmüştür. Pek çok sefere katılan ve sancaklarda görev yapan Sinan Pasa ihtiyarlığı yüzünden emekli olmuş, Rumeli'deki arpalık zeameti köylerine karşılık, Sincanlı ovasında Çathöyük ve Küçükühyük köyleri kendisine arpalık olarak verilmiştir. Çathöyük köyü, yani şimdiki Sinanpaşa, Kırka ve Ahmetpaşa köyleri arasında olduğundan, bu köy arazisi içinde kurduğu çiftliğinde ve Sarayıçi mevkiinde cami, imaret, okul ve hamam yaptırmıştır. Çiftliğine 10 kadar hizmetkarını yerleştirmiştir. Çathöyük halkı, sonradan cami etrafında birer ikişer yerleşerek köyü terk etmiş ve çiftlik Sinanpaşa adını almış, Sincanlı'nın kadılık merkezi olmuştur.

Sinanpaşa 1894 yılında Sincanlı ilçesinin nahiye merkezi olmuş, bu durum Yunan işgaline kadar devam etmiştir. 30 Ağustos Başkomutanlık Meydan Muharebesiyle perçinleşen Türk zaferiyle birlikte Yunanlıların işgalinden kurtarılmıştır. Sinanpaşa, Cumhuriyet'ten sonra 1934 yılına kadar köy olarak kalmış, bu tarihten itibaren tekrar "Nahiye Merkezi" olmuştur. 01.01.1948 yılında Belediye teşkilatı kurulmuş, 1953 yılında ilçe merkezi haline gelmiş ve Sincanlı adını almıştır. Sincanlı olan ilçe adı 27 Mayıs 2004 tarihinde TBMM'ce Sinanpaşa olarak değiştirilmiştir.

2. İLKELER

2.1.PROBLEM

Afyonkarahisar'a bağlı, çok eski bir geçmişi olan Sinanpaşa ilçesi Türklerin Anadolu'ya gleriyle birlikte iskan edilmiş yerleşim yerleridir. Ancak bu ilçenin hem gelişimi yavaş hem de köylerin il ile olan bağlantısı zayıftır. Bölge bu özelliğiyle Afyonkarahisar ilinden bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Bölgenin bu özellikleri göz önüne alındığında yörenin ağız özellikleri üzerinde bir çalışma yapılmadığı görülmektedir.

2.2. AMAÇ

Yapılan bu alışma Sinanpaşa merkezi, kasaba ve köylerinin ağız özelliklerinin belirlenmesini, ağız özellikleri açısından bölgenin Afyonkarahisar içersindeki yerinin tespitini ve Türkiye ağız haritasının ortaya çıkarılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

2.3. ÖNEM

Teknolojik gelişmeler ve iletişim araçlarının yaygınlaşması ile kaybolmaya başlayan ağız özelliklerinin ve mahall söz varlıklarının bir an önce yerinde tespiti önem arz etmektedir.

2.4. SINIRLILIKLAR

Yapılan bu alışma Afyonkarahisar iline bağlı Sinanpaşa ilçesinin merkez, kasaba ve köylerini kapsamaktadır.

Derleme yapılacak yerlerin tespitinde etnik yapıyı belirleyici unsur olarak kabul ettik. Ayrıca derleme yapılacak yerlerin ilçe merkezlerine yakınlık ve uzaklıkları da derleme yapılacak yerlerin seçiminde etkili oldu. Bu doğrultuda Sinanpaşa sınırları içerisindeki otuz yerleşim biriminde derlemeler yaptık.

2.5.YÖNTEM

Araştırmaya Kaynak Oluşturan Kayıtların Elde Edilmesinde Kullanılan Araç ve Yöntemler

Derlemelerimizi sözlü derleme metodu ile elde ettik. Kayıtların ses kalitesi bakımından yüksek olması amacıyla dijital kayıt cihazları yerine kasetli, eski tip bir kayıt cihazını tercih ettik. Cihazın çalışması esnasında çıkardığı hışırtılı sesin kayıtlara geçmesini önlemek amacıyla haricî mikrofon kullandık.

Derleme yapılacak yerleşim birimine gittiğimizde görüşmelerimizde konu olarak kullanmak üzere o bölgede yaşanmış veya yaşanmakta olan önemli olayları tespit ettik. Kaynak kişinin tanıdığı bir kimseyi de yanımıza alarak görüşmelerimizi yaptık.

Derleme çalışmalarımızda on altı tane altmışlık kaset doldurduk ancak kaynak kişilerin anlaşılır ve doğal bir dille konuştuğunu düşünmediğimiz kayıtların metnini çıkarmadık. Bu kayıtları sadece dinleyip bölgenin ağız yapısı hakkında daha geniş bir fikir sahibi olmaya çalıştık ve mevcut metinlerde bulunmayan dil özelliklerini yakalamaya çalıştık. Dinleyerek değerlendirdiğimiz bu kayıtlar, çalışmanın tamamlanmasında büyük önem arz eden soruşturma tekniğini daha etkin kullanmamızı sağlamıştır.

Araştırmamıza kullandığımız metinler otuz iki kişiye aittir. Yaptığımız görüşmeleri Türk Dil Kurumu tarafından tavsiye edilen “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Fonetik Transkripsiyon Alfabeti”ndeki sisteme göre metne aktardık. Bu metinlerden ses bilgisi, şekil bilgisi ve sözlük bölümleri için işlemler yaptık.

Metinlerden Elde Edilen Bilgilerin Düzenlenmesi

Doç. Dr. Erdoğan Boz’un Afyon Merkez Ağız adlı araştırmasında kullandığı tasnif ve tertibi esas olarak elde ettiğimiz verileri düzenledik.

Çalışmamız,

1. Giriş
2. Dil İncelemesi
  - 2.1. Ses Bilgisi
  - 2.2. Şekil Bilgisi (Görev değiştirici ekler, kelime yapıcı ekler)
  - 2.3. Kelime Bilgisi
3. Çeviriyazılı Metin
4. Sözlük
5. Sonuç

6. Kaynakça
7. Harita

bölümlerinden oluşmaktadır.

Soruşturma Tekniği:

Yöresel kelimelerin anlamlarının belirlenmesi ve şekil bilgisinin tüm yönleriyle ortaya koyulması amacıyla soruşturma tekniğinden yararlanılmıştır. Soruşturma tekniğinde bilgisine başvuru olan kişiler Sinanpaşa doğumlu olup hâlen Sinanpaşa'da ikamet etmektedirler:

Soruşturma tekniği uygulanırken yöre halkından birçok kişinin bilgisine ayrıca başvurulmuştur.

DİL İNCELEMESİ

I. SES BİLGİSİ

1. SESLER

1.1. ÜNLÜLER²

1.1.1. ÜNLÜ ÇEŞİTLERİ

*Sinanpaşa ağız*nda (bundan sonra SA) Ölçünlü Türkiye Türkçesindeki (bundan sonra ÖTT) sekiz ana ünlü (a, e, ı, i, o, ö, u, ü)'den başka şu ünlüler bulunmaktadır: á, à, û, è, ë, í, ä, ù, ú, ı̇, ı̈, â, ò, ó, ú, ă, ũ, ŭ

1.1.1.1. á ünlüsü: a-e arası bir ünlüdür.³

doláşıyoS, yorulduğ mu geri dönüp gidiyoS. (I-1.9)

şindi yürüKmüş bizim dedemiS bilyon mu, o biráz malcıymış, paşa. (I-2.45)

ben vâllâ o dağa filân telefirik ğurcadım. (I-3.29)

orâya varıyo haydar bey, Sâti ondan ká_āT_alıyo, afıyânda buluyo. (I-6.40)

ya ölüceğ ya burá giriceğ deye denize dökdülē velâsılı dēyo. (II-1.91)

e dirilere yapıyoS, dirilere yapıyosák dedim_örda narâyō. (II-2.13)

boynuma geliyo, ğoltōma giriyo, hey yâ râPbim_allām. (II-3.116)

dedelēden bura, orası köy_ördáymış_esâsen. (II-9.5)

şöle şey_etdik miydi, şöle bulášir şurağa o, onnan sōna atmâyız. (II-14.49)

² Geniş bilgi için bkz. Erdoğan BOZ, "Afyon ve Yöresi Ağızlarında Ünlüler", AKÜ, Sosyal Bilimler Dergisi, C. II, S. I, Afyon, Nisan 2000, s.50-57; Mukim SAĞIR; "Anadolu Ağızlarında Ünlüler", TDAY (Belleten) 1995, TDK Yay., Ankara, 1997, s.377-392.

³ krş. Tuncer GÜLENSOY, *Kütahya ve Yöresi Ağızları KYA*, TDK Yay., Ankara, 1988, s.19; Erdoğan BOZ, *Afyon Merkez Ağızı AMA*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yay., Afyon 2002, s.25.; Osman YILDIZ, *Isparta Merkez Ağızı IMA*, Fakülte Kitabevi Yay., Isparta, 2002, s.11.; Eda ŞAHİN, *Bayat Merkez Ağızı BMA*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon, 1999, s.7.; Talat DİNAR, *Başmakçı ve Dazkırı Ağız BDA*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon, 2006, s.2.; Osman GÖKER, *Bolvadin'deki Türkmen-Karabağ Köylerinin Ağızı BTKKA*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon, 1996, s. 9.

1.1.1.2. à ünlüsü: a-ı arası bir ünlüdür.⁴

tulumbàyı aldı, ağzına masge dağdı, gözlük dağdı, girdi içeri. (I-1.54)
okumàya işde şeyçetmèyodum ben de işde, ben de işde bône şeye meraklıydım.
 (I-3.27)
 e tabi işi kotàya bindirdilē, pancarı kotàya bindirdilē. (I-7.10)
 bi de ortàsına da sePet dikēlē. (I-8.84)
 benimçevlādım baña baqmō, torunum bakmàyo. (I-9.19)
 tabi hocalā arkàdāslā toplandık, şurda oda vā. (II-2.3)
 beni soycāk, ğız git, sen bi dışarı çık dedim. (II-3.147)
 o odanın bi maşası varıdı bu ğadar bi metire (II-7.1)
 ğum firtānası vardın, her zıman varımış Sāten. (II-8.70)
 hePsini isdiyön ya, olmàyo ele gelmèyo. (II-11.61)

1.1.1.3. ũ ünlüsü: a-u arası bir ünlüdür.⁵

izmire, uşağa, turgutlûya burlara göşdü yāni çoçu. (I-2.53)
 onu da sulûyabilirse denesi oluyo, suluyamazsa o da yoğ. (I-4.105)
 bizim burlāda yüzde doğsan doğuz mûhakğak haram ğarışır yāni. (I-8.30)
 üçü de şindi birliKçişde bûbaları duruyolā. (II-13.88)
mûayene etÇek yerlēni ediyo, onnan sōna başğa yerini ğurculatmàyo. (II-7.55)
bûbamız her türlü işgence çekTiklerini annatırdın, efendim burda isannara kötülük yaptıklarını annatırdın. (II-8.38)
urlûya bi sene piyāde giTdim ikinci senesi atlānan giTdim. (II-10.26)
 atçarabasınnan bi şurdûkı ğıryıda çarpışTık, ône dek geldi. (II-10.65)

1.1.1.4. è ünlüsü: e-i arası bir ünlü; daralmış e, yaygın söyleyişle kapalı e olarak bilinen bir ünlüdür.⁶

⁴ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s.19; Gürer GÜLSEVİN; *Uşak İli Ağızları UİA*, TDK Yay., Ankara, 2002, s.13; BOZ, *AMA*, s.26; YILDIZ, *IMA*, s.11.; İbrahim ÖZKAN, Sandıklı ve Yöresi Ağız Özellikleri *SYAÖ*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisans tezi), Afyon, 2001, s. 22.; ŞAHİN, *BMA*, s.7.; GÖKER, *BTKKA*, s.1.; DİNAR, *BDA*, s.9.

⁵ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s.20.; GÜLSEVİN, *UİA*, s.13.; BOZ, *AMA*, s.26. ; GÖKER, *BTKKA*, s.3.; DİNAR, *BDA*, s.10.

Eskiden beri devam edegelen ve ilk hecede görülen è

şindi imamnā yèyip için yatmâyla bu milleti uyutmuşlā. (I-1.158)

buvası filanča ğızı alcen dèyiP de onu alma yok şindi, mümkün di il. (I-2.130)

aliğobderinen èndi başa, endi tēFik çavış sen misin? (I-5.17)

èyi bi çobancılık yapan için èyi bi meslekdir. (I-8.31)

sen dedim benden izinsiz nèye geçdiñ ördan dedim. (I-8.59)

ne bakmâyo, sözüñü diñnemo, sen bunaşın dèyip geçiyo. (I-9.19)

dağa gidēdik yün çorap gèyēdik dizlere ğadā. (II-5.59)

çōK èyi hiş birinen kötülümüs yok. (II-8.138)

bi dene bir lère vēdim dèyene beş lira ālsın benden. (II-9.24)

eşinen dosTunan yèyeceK ğadā yaPıyōS. (II-10.49)

èğē türklē yedi senede bozabilise yedi günde bozdum dèye övünsün demiş. (II-20.52)

Ses olaylarına bağlı olarak görülen è

oğumâya işde şey etmèyodum ben de işde. (I-3.27)

neden dèseñ ya alavèráya tam düşceñ yapdın işi tam yapceñ. (I-4.85)

yapma dèyō, ortak su dèyō, hiş bi şeye yaramèyō. (I-4.114)

nènem nīdeden gelmiş, dedem buralı. (I-6.13)

bān de içindèyin. (I-7.15)

ama seni de kimsèye muhTāç etmez, çalışdın için. (I-8.25)

ğarı elbisèsi geyē onnan sōra dışarı çıkarılarınmış. (II-8.46)

---

⁶ krş. Muharrem ERGİN; *Türk Dilbilgisi*, **TDB**, İstanbul, 1972, s.62.; GÜLENSOY, **KYA**, s.21.; GÜLSEVİN, **UİA**, s.13.; BOZ, **AMA**, s.27; YILDIZ, **IMA**, s.12.; ÖZKAN, **SYAÖ**, s.22. ; GÖKER, **BTKKA**, s.2.; DİNAR, **BDA**, s.10.

eraldá üş dört, beş on senèye gadā bitē. (II-8.122)

çeşmèye āşam üsdü bulášık yıkamáya geldi (II-9.85)

ğışın bi dā kimsèyi bulamaşsın kı burda. (II-11.117)

haPsānèye girsinler dedi. (II-12.38)

1.1.1.5 . ě ünlüsü: Kısalmış e ünlüsüdür.⁷

öteki de samanı vā zatēn rōmo u daıklı. (I-2.152)

sen kötű olduđ mu köt adamı allah da sevmeş, ğul da sevmeş, bencē ôle. (II-2.83)

kēmāl' ğız bu ğız bu dèye seyirtmiş ğemiş yonan asġari. (II-5.14)

meselā oda benim hiş tanımadım adam gelir oturabilir, oña kimse işē etmez. (II-6.107)

hacca gıtdim, geçen senē de ömredē idim. (II-8.55)

afıyondan o sürgün gelērek genelde, eğer, döğer taraflānda, örlara keselē getirmişlē. (II-16.41)

1.1.1.6. í ünlüsü: i-i arası bir ünlüdür.⁸

ben orıya giren şey çıkmaz ördan, Sāti çıkdı mı o düzen olmaz ördā dē mi? (I-3.6)

köyümüz dā hālā vaziyete geşmedi ha. (I-5.74)

bān asgerlī i si irt acámı birli im, usda bir nūsáybin. (I-8.34)

suvāri öñünü de kesince dēyo ğaçıcek yer bulamadı dēyo. (II-1.88)

bunuğ bubası varıdı benim dayımıdı, hacı alı şan varıdı. (II-18.59)

bu köye ilk tırağdör girdi inde tarım ğıradı ko opiratıfı tırağdör aldı. (II-19.91)

şey makinelēnde, pate makinesinde çekerin, onu ğatarın. (II-22.70)

1.1.1.7. ä ünlüsü: açık e; normalden açık, yarı uzun bir “e” ünlüsüdür.

⁷ krş. GÜLENSOY; *KYA*, s.28; BOZ, *AMA*, s.28; YILDIZ, *IMA*, s.17 ; GÖKER, *BTKKA*, s.6.; DİNAR, *BDA*, s.11.

⁸ krş. GÜLENSOY; *KYA*, s.21; BOZ, *AMA*, s.28; YILDIZ, *IMA*, s.12.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.23.; DİNAR, *BDA*, s.11.

älvan paşa köyü, sincanlı ğaydına. (I-2.1)

val'a burda düünnē üş gün vā eveli birafTa oluyodu ya äsgiden. (I-2.100)

isdek yaPdık başğa bi dävletden. (I-4.70)

yavııratsızlık ğäldi mi gitmiyo baķam ya işallā ēyi gidē. (I-5.102)

bōne ğoyunuğüsdü olan herāvde motur var, ävlede. (I-7.25)

o kövüğadına ğäzler diyolarımış. (II-5.3)

kimse bilmēyo oranığ yapıldını, ävet tārīi eser. (II-6.6)

neler län şindi vällā efendiliKübē yā. (II-9.36)

şafānan ğāli doğdu muydu ät yağınnan barabā hemen şōle el gibi bölē de atıverisiğ. (II-15.54)

gelen gidē, äylenmeS, gelen gidē. (II-22.5)

1.1.1.8. ü ünlüsü: u-ı arası bir ünlüdür.⁹

elmā, kirāz, vişne, erik, bunnā başğa bi ārmüt da olan vadır. (I-4.125)

ğara tirenine biniP geliyōduğ, vağünna hē, vağünnara, bōne oldu. orlāda ğäldık ğine köyünde ğalıceğordaydığ. (II-5.21)

azoluyo yāni yaz ğünü, fazla olmüyo. (II-6.15)

yāvrum cümeyi ğünnü aşcı gelir, davulcusu gelir, cümērsi ğün başlā. (II-14.21)

yamır yağmadıkÇa ğoyunu içeri ğuymüyz. (II-19.127)

1.1.1.9. ú ünlüsü: ü-i arası bir ünlü, ü'ye kayarak yuvarlaklaşmış i ünlüsüdür.

şindi bizim türküyede dā ēyileri çıkıyo. (I-5.134)

ķorķuma ğuyamōn, pulús pasaport dedi vedim, turúsmin dedi turúsün dedim. (I-4.42)

almanyanın ekonomüsü bozuldu dēyolā. (I-4.88)

on beş, onaltı dene doğdur var, müyendis, birısdediğ yarbayını, alabayından dut, assubayına varasıya bölē işeyimiz var bizim. (II-3.5)

birisi de polús ķaķraman maraşda orāya giTdi. (II-10.50)

halk burda poltúk sebeplerden beni başğa bi ķasabāya tāyinētdirdilē. (II-21.89)

noıt ğaynadırın ben, fásúlye, ğarışık fırına ğorunonu. (II-22.70)

⁹ krş. BOZ, *AMA*, s.28. ; DİNAR, *BDA*, s.12.

1.1.1.10. ĩ ünlüsü: Kısalmış ĩ ünlüsüdür.¹⁰

yā çatışmalā nasī olcek ğaçakçı geldi mi paralo verilēdi. (I-5.59)

bu köy,ataturkün yanında hizmet,etmiş,ö zumannā cumuriyet ğurulmadan. (I-5.106)

on beş, on,alTİ dana oda varıdı ya yanannā çok serek. (I-5.125)

ğarağollā ğāli ğarağollādan gelilēdi malımızı maşadımızı secerlē alilā giderlē. (I-6.10)

şindi dā,ne sölçeseñ,öte yanını ben saña során. (II-11.17)

afiyon cezā,evinde osman vārdı. (II-12.21)

bu ölumuñ yanında duruyon, beyim de öleli iki buçuğ sene oluyo. (II-14.3)

pazar gün gelin,alınıyo, bu sāt,atlēde ğalmaz biter. (II-16.47)

1.1.1.11. ĩ ünlüsü: Kısalmış i ünlüsüdür.¹¹

içerde o yirmi litire şeyi atdı domata. (I-1.55)

bunnāñ dedeleri varıdı, halil,ā derlēdi. (I-6.31)

kırk beş mi elli beş metireden mi ne çıkmış. (I-7.36)

sekisen dört sene filán,olmuş gideli yāni, duyuşumuza ğöre. (I-8.2)

geline yaqālā, dāmāda yaqālā. (II-2.132)

birbirimizile çoK,ēyi ğaynāşıyoz, çoK,oturup ğakıyoz. (II-16.87)

etiraflādan toplanannā kövü burası. (II-18.48)

şimdi ğirdi var, Kübre var, petirol var meselā. (II-20.27)

1.1.1.12. ā ünlüsü: a-o arası bir ünlüdür.

vāllā çekiliñ,onuñ yanından dedim, dabancāyı çekdim, vāllā,i vurarın bağ. (I-1.128)

bi yosvāgen, tağside ğarı ğoca oturuyolā. (I-4.33)

ortāğulda oğurğana topa merāKlıydı benim,olan. (I-5.147)

ğörüşdükdən sōna afiyānda dilsiziñ,olan derlē, gevuruñ,efesi. (I-6.38)

örda teslim,oluyo velāsılı kelam ğıynāşamāyo bi tarafa. (II-2.36)

¹⁰ krş. GÜLENSOY; *KYA*, s.28; GÜLSEVİN; *UİA*, s. 14; BOZ, *AMA*, s.28; YILDIZ, *IMA*, s.17.

¹¹ krş. GÜLENSOY; *KYA*, s.28; GÜLSEVİN; *UİA*, s. 14; BOZ, *AMA*, s.28; YILDIZ, *IMA*, s.17.

onnan sōra kompāsTa, hevlā bunnar bulunur yāni. (II-6.94)
 şindi telefonnan ğonuşdum māāsebēci bōrnovada. (II-7.19)
 burası manav, māācir diıi yerli manavı. (II-17.110)

1.1.1.13. ò ünlüsü: o-u arası bir ünlüdür.¹²

tırağdör çığdı, patoSlòyolā şindi, ôle ahyolādı. (I-1.28)
 gencölmayınca çocuk da olmòyo yāni artıq. (I-2.110)
 dördüncüsü ğünıiş buldum. gine resdòrantda. (I-4.66)
 bi motur bugünıçinıaşşā yòkarı elli hānèyi idāre edē. (I-7.28)
 yıldırım kemalısmini işde bu isdasyonda tiren kòmutanı. (I-8.3)
 bi de yüksek pòana bilgisayar. (II-3.7)
 ekin dikiñ ekiyōñ ya ònu beklıyiP durceñ mi? (II-5.26)
 şindi telefonnan ğonuşdum māāsebēci bōrnovada. (II-7.19)
 aman burıya gelme şò yağaya ğit, bōne. (II-18.94)
 yirmi altı aòsdosu, yirmi beşi yirmi altıya bağlayan gece. (II-20.49)

1.1.1.14. ó ünlüsü: o-ö arası bir ünlüdür.

onnan sōna bizim şófōr da bi denèydi, erdalısminde bi şóforumuz vārdı. (I-8.137)
 öñden ğaraköyümüş bura bizim, duyuşumuza ğöre bóyüklēden. (II-6.4)
 neden bu, burıya böük bi ótel yapālā falan otel yoğ şindi de ôle. (II-8.122)
 çifçilikde tırağdörde pek, allah ğösdermesiñ ğaza olmazôle fazla. (II-19.96)
 bayram mónāsebetiyle birbirini ziyāretde bulunurlar. (II-20.60)
 onnarıñ senāīsine, ekónomisine aldırmadanınanşla, ğüvenle saldırmış. (II-21.52)

1.1.1.15. ú ünlüsü: u-ü arası bir ünlüdür.¹³

hoca diploma hazırlıcağ, şey yoğ núfus kádı yoğ. (I-1.17)
 kesiyolā, esgi úsúlnen bağ, onuñ ğırıqlānı düzlüyo. (I-1.81)

¹² krş. BOZ, *AMA*, s.29.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.23.; ŞAHİN, *BMA*, s.8.; DİNAR, *BDA*, s.13.

¹³ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s.22; BOZ, *AMA*, s.29; YILDIZ, *IMA*, s.12.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.23.; ŞAHİN, *BMA*, s.8.; DİNAR, *BDA*, s.13.

çoK_esgi çoban_öldü_uçún bura yayla ya o sebePle gönulmuş, ône ğalmış. (I-4.

12)

on marķı ben cebime ğuyamôn pulúsdén kórķuma baķ. (I-4.41)

núsáybindēdim ben. (I-5.4)

şindi bu köv yüz kúsúr hānēydi. (II-7.34)

belediye oldu yāv, núfúsu belediye çoK_olmadıñ mı olur mu yā. (II-9.12)

onnan sōna cúmeysi ğün davulcusu geliyo. (II-14.6)

yirmi beş_eylúl biñ doķuz_üz_ıtmış dörtde burdura teslim_öldüm. (II-17.90)

lāġin mahsúl para etmēyo. (II-19.2)

1.1.1.16. Ğ ünlüsü: kısalılmış a ünlüsüdür.

zāten ġenş ğalmadı bizde şindi. (I-2.109)

buña patātis ğorlā, būdey_unu bi de patātis. (I-3.88)

ismā_ıl_ıadā da on_ıaltı seneliK_ıasger bi rüşvet yüzünden filān cezā ğörmüş. (I-5.37)

ortā yerine ġirmeñ dedi. (II-1.163)

yāni bōne bi o hādisēyi duyduķ. (II-6.148)

neden, tarlālā ufaķ. (II-8.80)

1.1.1.17. ũ ünlüsü: kısalılmış u ünlüsüdür.

küçük de işde avūkat_ōldu ōrda. (I-1.6)

yemek ne yapceñ_orda mecbur, evi mūazzam. (I-2.34)

çekirgelē bōne yumūruk gibiysin. (I-6.28)

biñ_üç yüz_otuz yedi, yirmili olūyo. (II-11.5)

eden de olū, sö_en de olūr. (II-12.77)

bulġur ğaynadıyoż çekdiriyoz, ġuyūyoż. (II-14.28)

1.1.1.18. ũ ünlüsü: kısalılmış ü ünlüsüdür.

sen kōtū olduñ mu köt_ıadamı allah da sevmeS, ğul da sevmeS. (II-2.82)

orāya ğadā ġōtūmüşlē bubamı. (II-4.52)

ōrda mücūde ediyolā. (II-7.115)

emme üçüretinnen tabi, üş sene beş ğuruşu geçer neyise. (II-18.83)

1. TABLO: ÜNLÜLER

2.

	DÜZ				YUVARLAK			
	GENİŞ	YARI GENİŞ		YARI YUV.	D A R	GENİŞ	YARI GENİŞ	DAR
		D Ü Z	Y U V.	G E N.				
KALIN	a	â	û	â	ı	o	ò	u
YARI KALIN	á				í	ó	ù	ú
İNCE	e	è			i	ö	ü	ü
YARI AÇIK	ä							

* Kısa ve uzun ünlüler tabloya dahil edilmemiştir.

1.1.2. UZUN ÜNLÜLER

SA'da uzun ünlüler, birincil ve ikincil uzun ünlüler olmak üzere iki ayrı başlık altında işlenecektir.

1.1.2.1. Birincil (Aslî) Ünlü Uzunlukları¹⁴

Eski Türkçeden beri varlığını sürdüren birincil uzun ünlüler, tarihî ve çağdaş şivelerimizin bir kısmında da mevcut olmakla birlikte *Ölçünlü Türkiye Türkçesinde* (bundan sonra *ÖTT*) yoktur. Anadolu ağızları ise, söz konusu uzun ünlüleri sayılı örneklerde koruyor görünümündedir. *SA* birincil uzun ünlülerin görüldüğü bir ağızdır. *SA*'da birincil uzun ünlü olarak tespit ettiğimiz örnekler aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

2. TABLO UZUN ÜNLÜLER

¹⁴ Zeynep KORKMAZ; "Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (vocal) Uzunlukları" *EATAÜU*, Türk Dili Üzerine Araştırmalar *TDÜA*, Ankara, 1995, TDK Yay., C.1, s.443-458.; KORKMAZ; "Batı Anadolu Ağızlarında Aslî Ünlü Uzunlukları" *BAAÜU*, *TDÜA* TDK Yay., C.2, s.197-203; Talat TEKİN; *Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler ATAÜÜ*, Hacettepe Üniversitesi Yay., Ankara, 1975,

<i>SA</i>	<i>ATAUÛ</i> ¹⁵	<i>BAAÛU</i> ¹⁶	<i>EATAÛU</i> ¹⁷	<i>KYA</i> ¹⁸	<i>UİA</i> ¹⁹	<i>AMA</i> ²⁰	<i>BDA</i> ²¹
āç(II-2.30)	āç-					āç-	
āldı (I-5.135)				āl-	āl-	āldım	āldı
Āltın (II-10.82)	āltun	āltın				āltın	āltın
ārdı (II-4.18)	ārt					ārd	ārdında
āyrı (II-13.91)				āyırd		āyrı	āyrı
bāk (I-1.32)			bāk-			baç-	
dāş (II-5.85)	daş-		dāş-			dāş-	
vārdı (I-8.138)	bār	vār	vār		Vār	vār	vārdı
vārdıķ (I-2.37)		vār-					
gāldım (II-5.19)	gāl-		kāl-		gāl-		gāldı
gēldi (II-10.79)					gēl-		gēldi
Ōldu (I-1.6)		ōl-	ōl-				
Ōrda (I-3.64)				ūrda	Ōrdan	ōrda	ōrda
ōn (I-5.121)		ōn gün	ōn				

1.1.2.2. İkiz Ünlüler:

SA'da ikiz ünlüler yoğun şekilde bulunmaktadır. Komşu ağızlardan *KYA*'da²², *UİA*'da²³, *AMA*²⁴ ve *IMA*²⁵ da sık görülen ikiz ünlülerin *SA*'da en çok rastlanan şekilleri şunlardır:

¹⁵ TEKİN, *ATAUÛ*, s. 249-271

¹⁶ KORKMAZ, *BAAÛU*, s. 123-127

¹⁷ KORKMAZ, *EATAÛU*, s. 448-456

¹⁸ GÜLENSOY, *KYA*, s. 26

¹⁹ GÜLSEVİN, *UİA*, s. 11

²⁰ BOZ, *AMA*, s.31

²¹ DİNAR, *BDA*, s. 15

²² krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 29-31.

²³ krş. GÜLSEVİN, *UİA*, s. 46-50.

1.1.2.2.1. Eşit İkiz Ünlüler²⁶

a : da (I-2.35), da (II-19.81), Sa (II-1.47), uş (II-2.36),
ra (II-12.77)

e : ye (II-11.78), se (II-12.194), hende (II-4.54)

i : yeme (I-2.123), ekme (I-3.84), ine (I-7.24), gelene (I-7.46),
köpe (I-2.33), gelce (II-9.69), yeme (II-11.101), bölükde (II-12.123),
göce (II-13.21)

o : ço (I-2.52), rōmo (I-2.152), do (I-5.61), doumlu (I-1.19),
yo (II-13.21), so (II-14.33), to (II-19.7)

ı : da (I-5.11), sila (I-8.67), ğura (II-1.16), da (II-1.98),
yata (II-2.174)

1.1.2.2.2. Yükselen İkiz Ünlüler²⁷

ra (I-2.90)

kā (I-6.40)

görebilce (II-2.10)

getirdi (II-18.24)

mā (II-7.19)

çocu (II-21.90)

1.1.2.2.3. Alçalan İkiz Ünlüler²⁸

aşşā (I-1.75), hā (I-2.36), dā (I-5.4), allā (II-4.28), sabā (II-
8.8), pādī (II-8.57)

uşā (I-2.96), dā (I-3.28), zeyā (II-8.68), rā (II-15.32)

ekmē (I-3.90), esgişē (II-16.30), şe (II-1.106)

sı (I-1.9)

²⁴ krş. BOZ, *AMA*, s.32.

²⁵ krş. YILDIZ, *IMA*, s.18.

²⁶ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 29-30.

²⁷ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 29.

²⁸ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 30.

cāil (I-1.63), āitmiş (I.1.86)

şēr (I-3.65), lēm (I-3.81)

güdüüm (II-7.85)

1.1.2.3. İkincil Ünlü Uzunlukları²⁹

1.1.2.3.1. Ses Olaylarına Bağlı Ünlü Uzunlukları

Ses olaylarına bağlı ünlü uzunlukları, yalnızca Türkçe asıllı kelimelerde değil, alıntı kelimelerde de görülebilmektedir. Bu tür ünlü uzunluklarını üç başlık altında işleyeceğiz:

1.1.2.3.1.1. Ünsüz Erimesine Bağlı Uzun Ünlüler

yaz gelince işle açılınca tekrā avusduryaya Kitdim. (I.4.27)

böreKcisiymiş, lāmācuncusuymuş bütün türKdür. (I-4.80)

ben_āra dā_ınıñ baK_ele bütün ğarağolları sayen: (I-5.4)

dedem yerlisi buranıñ, nēnem nīdeden gelme. (I-6.14)

onnādan pēnir, sūt yapıyoS, idāre yapıyoS yāni. (I-8.19)

tabi hocalā arkādāşlā toplandıq, şurda oda yā. (II-2.3)

bunu baña sōlediler bōle bōle, yā çocukları var, intizārını almāyen dedim. (II-3.39)

şindi kimi yerde yūka derlē bizde şepit derlē hazırladılā. (II-10.55)

ēliyet almaK_için bi yüzbaşımız varıdın, sifil_eliyeti bizi mürācāta götdü. (II-17.92)

onnan sōna ev_işi görün, çocuklānan_işēderin, ūrāşırın. (II-22.43)

1.1.2.3.1.2. Büzülmeye Bağlı Uzun Ünlüler

üş dene çocūmuz va, iki ğız bi olan. (I-1.1)

bi tene kireÇ yokdur bizim sulāmızda. (I-2.29)

dāvletde de ğabāt olmāyabilir. (I-4.102)

burdan şinanpaşa gibi bi yerde bi nērimiz varıdı. (I-5.27)

²⁹ krş. BOZ, *AMA*, s.33.

yaralı gevur yatmış, ōrda silānna, onu atıñ, ūsdünden vuruyo ōrda. (I-8.9)
hepsi oldu, suyumuz, ayāmızda. (II-3.15)
vāllā, i burda çok şāne dü, ün, oluyo. (II-9.107)
yoğarda var, emirlizaT, ellezler, deli üsēnner. (II-16.14)
asger, ādetleri de asgerlē vāllā kādı çıkdı mıydı vāllā ğırālā her yeri. (II-17.73)
ilāna dolması sararıS, hañğı birini sayen hepsini de ederiS. (II-22.50)

1.1.2.3.1.3. Ünlü Kaynaşmasına Bağlı Uzun Ünlüler

bitdi yāni ēhtiyar taķımı anca nēdē, gidē ibādetini yapā gelir. (I-2.89)
ğırağı öldürdü, mālesef her sene oluyodun. (I-7.30)
gülüyoS tabi nēden, onnara söz sōleseñ bi dā dēcek bunağ dēye falan. (I-9.20)
kimiñ nōldū, belırsiS. (II-8.60)
bizi aş ğoduñ bilmem nētdiñ deyōlā. (II-9.68)

1.1.2.3.2. Vurgu ve Tonlamaya Bağlı Ünlü Uzunlukları ³⁰

Bu tür uzunluklar da hem Türkçe asıllı kelimelerde hem de alıntı kelimelerde görülebilmektedir. Bu uzunlukların süresi daha çok, konuşan kişinin ruh hâline bağlıdır. ³¹

bi dene va ō isdamboldaķınıñ, ōlanıñ da bi dene ğızı va, burdaķı ğızıñ çocuğu yok. (I-1.7)

ayāmızıñ, altına gelmeñ, ezilirsiñiz dēye bizi kenāra götürülē otutdurulādı. (I-1.14)

işdiKce yēdiriyo, ōt da bol. (I-2.29)

ōrdan geldiK, işde bu şeye başladık, raTyōculuğa. (I-3.24)

misir, ekmeĝi, ārpa ekmeĝi, yulaf, ekmeĝi her ne çeşit varısa ekmēni çıkarçādım. (I-3.32)

baK, anna fāydası ōldu. (I-5.150)

ķalo ķalo ķalo hēp sizi yaşatcez, kemalı kescez. (I-6.6)

millet bōle çadırdāķı māmıt ķoçaķ falan hepsi geldi. (II-3.134)

³⁰ krş. BOZ, *AMA*, s.34.

³¹ Geniş bilgi için bkz. Erdoğan BOZ, “Türkiye Türkçesinde Uzun Ünlülerde Vurgu”, *İlmi Araştırmalar*, S. 14, İstanbul, 2002, s.29-36.

yüz başı onu gördün mü aferim işde bône olcek derdi. (II-4.129)
 görüyös cānım, biliyös ne gızoldunu herkesiñ. (II-5.113)
 aydından gelirlē, zēýtın satmàya gelirlē. (II-6.116)
 bağ gibili saña gıyuda su vēmiyen, sulatmàyan gādına bāk dedi. (II-7.106)
 burda satālā, sālī bazarı oldu mu āşam muakğak gelilē. (II-8.130)
 adanada dutuldu, āsmadılā. (II-9.142)
 ālman da vār, firansa da vār, āvrupa devletiniñ hepsinden vā burda. (II-11.118)

1.1.3. Kısa Ünlüler

Telaffuz süreleri normalden daha kısa olan ünlülerdir. Türkçede diğēr ünlülere göre biraz daha kısa olan “ı” ünlüsünün yanında, ağızlarda sayıları az olmakla birlikte diğēr ünlülerin de kısa örnekleri vardır. **SA**’daki örnekler :

sāğdan soldan gelmişle. bulcā olmuş. (II-10.4)
 hele şurda balmāmıt va kātiyen baqmazlā. (II.10.38)
 öteki de samanı vā zatēn rōmoıu dağılı. (I-1.152)
 hēş Pi şey vēmezlē bizde o ādet yoğ. (II-10.78)
 düünnēde fasille de olur nohot da olur, efendime sōlēn badılcan da olur. (II-11.125)
ikī ayda ōrda, onnan sōna isdambol çatalca. (I-3.13)
adīresi arıyan adam dutdu baña on marğ vedi. (I-4.40)
yedī tānesine ünverstēyi bitirtirdim. (II-12.7)
 onu gānılara sarālā gelilē, meydana çümennere dōkēledi. (II-13.103)
 sōna pulús de bulamadı adīresi, beni otele götdü. (I-4.43)
 yā çatışmalā nasī olcek gāçağcı geldi mi paralo verilēdi. (I-5.59)
olūyo ôle bağam, bağıyöz da o günüçün ben yedi sene gōruma başğanlıı yaptım. (I-5.71)
 çekirgelē bône yumūruk gibiydin. (I-6.28)
 bulğur gāynadıyoğ çekdiriyoz, guyūyoğ. (II-14.28)
 dağda tomūruk dilēdik, kaçak tomūruk getiri, ōrda edē burda satādık. (II-17.131)

sen kötü olduñ mu köt_uadamı allah da sevmeS. (II-2.82)

emme üçüretinnen tabi, üç sene beş ğuruşu geçer neyise. (II-18.83)

1.2. ÜNSÜZLER

1.2.1. ÜNSÜZ ÇEŞİTLERİ

SA'da yazı dilimizdeki kullanılan 21 ünsüz (b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z)den başka, şu ünsüzler bulunmaktadır: Ç, d', F, ğ, ğ, h, ğ, k, K, l,ñ, 'n, P, f, S, Ş, T, t', ý. Bu ünsüzler, çoğunlukla ortak dildeki temel ünsüzlerin kısmen deĝişmiş şekilleridir.

1.2.1.1. Ç ünsüzü : c-ç arası, yarı ötümlü bir ünsüzdür.³²

şu ilaÇ yapılıncı yāni şeyde onnarı da bitirdilē. (I-1.33)

bi tene kireÇ yokdur bizim sulāmızda. (I-2.27)

nerēye gitÇen başĝa. (I-2.61)

örda işde bu çoÇukları oğutduĝ. (I-3.71)

işe resdoranta girdim, bulášıkÇı, onnan kēri bir_uay, ik_uay çalışdıK. (I-4.26)

lākin topÇunun biri bizim şū ağveren deriS. (II-1.68)

kılıÇ_uaslan paşa, sinān paşa, avlan paşa dört ĝardáš_uonnā. (II-5.4)

çitÇiyiz yāni, çitÇilikle kendimizi idāre ediyoz yāni. (II-6.30)

ğari bilmēyon ĝoláy mı, zor mu netÇen. (II-14.4)

görmedik Çünkü, trağdörü hayatda ĝomedik ki. (II-19.92)

1.2.1.2. d' ünsüzü: Yarı belirsiz d, ünsüzdür.³³

yetmiş dört yaşınd'ayım biñ doğuz_uüz otuS_uikiliyin ben. (I-5.1)

1.2.1.3. F ünsüzü: f-v arası, yarı ötümlü bir ünsüzdür.³⁴

aliğobderinen_uendi baña, endi tēFik çavış sen misiñ? (I-5.18)

paralöyu şey_uetdiñ mi atáš_uedēdiñ, bilemedi mi eriF. (I-5.60)

bi dene dörultdum, çiF de sürmüşümüş moturunan hemen küt yatdı. (I-6.53)

³² krş. BOZ, *AMA*, s.34; YILDIZ, *IMA*, s.30.

³³ krş. BOZ, *AMA*, s.39.; ŞAHİN, *BMA*, s.28.; DİNAR, *BDA*, s.23.

³⁴ krş. GÜLSEVİN; *UİA*, s.19; BOZ, *AMA*, s.35.

bir_aFTa sürmō, esgisi gibi sürmō şindi. (I-6.75)
 aynı yoldan geçmişiz, ğāFile başganı ūratmadı bizi oriya. (I-8.31)
 ayrancıda Filan dolu heP her yaqada dolu, her tarafda var. (II-3.12)
 emme millet gine golan_oldu etirāFıma yā. (II-3.131)
 herkeş bi haFtada gākā, eveli üç_ayda gākādık. (II-8.82)
 āli arı serban gasabasından mısdafa ōlu. (II-11.20)
ciFCilikde tıraqdōrde pek, allah gösdermesin qaza olmaz_ōle fazla. (II-19.96)

1.2.1.4. ğ ünsüzü: Yarı belirsiz ğ ünsüzüdür.³⁵

onuñ küçüğü, şey_onuñ böyüğü burda yanımızda. (I-1.2)
 başıboş goýveremen da_a, dağa göývedin mi gurt ğarānti yir yāni. (I-2.34)
 biz de bu baqğallinan, bi de bağkurdanemekli olduk. (I- 4.15)
 o çekirge geldi_inde nasıl dağı daşı dutdu geldi bōle. (I-6.19)
ocağa ğoruS ğarışdıra ğarışdıra ğarışdıra ğarışdıra o ğoyulur. (II-13.31)
 āti bōle bi dağıdırlā, āvlere, odalara, verilē. (II-14.23)
 genelde ğuru mahsūl, būdey, ārpa, pāncar, gün_asığı, haşaş da ekilir. (II-16.20)
 bizim geçimimiz_ārpāyınan buydey, biraz da pancar, ayçiçeği. (II-18.7)
süt_inekçiliği de yeni yeni başlāyo yāni. (II-20.18)

1.2.1.5. ğ ünsüzü : Art damak g' si, ötümlü bir ünsüzdür.

ōrda āvlendi, ōrda ğaldı. (I-1.7)
 bi vosvāgen, taqside ğarı ğoca oturuyolā. (I-4.32)
 onbaşı ğursuna gönderdim ben_onu ondan sōna ben_ōrāyı teslim_ettim. (I-5.53)
fağat bugüne geldik, bugünü de beğenmēyon ben. (I-9.10)
 onnā da ğoruculuk varıdı eveli, bekcilē onnā ğāli evlere dağıdırdı. (II-5.71)
ğadın, ğız_ävinde oynādı, erkek, odada veyā_uT_ävicēse ävinde oynādı. (II-11.111)
 tārna ğararıS yo_urdunan, göce ederiS, ğış şēsi bu. (II-14.30)

³⁵ krş. BOZ, *AMA*, s.35.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.56.; DİNAR, *BDA*, s.19.

on birde başlā, on bir Puçukda filān, on_ıkiye bire ğadā Pitiyo herāl dāvet_ışi.
(II-22.7)

1.2.1.6. h ünsüzü: Yarı belirsiz h ünsüzüdür.³⁶

üş kişi, üş beş ēhtiyar ğaldık biz. (I-2.84)
genc_ıolmayınca ēhtiyar ğoyun güdē mi güTmeS. (I-2.88)
ħalbükısa gözümüzü filān yumameyöz dēyo yāni. (II-1.41)
esgi yaşantısından şimdiki yaşantısı daħa iyi. (II-20.22)
ğānılānan getirīdik, zāħmet, şimdi moturunan güşlük yok yā. (II-20.46)
emirdağından gelmişlē, tāħminim yüz yüz yirmi sene evvel. (II-21.27)
halk daħa şartlara ğöre yaşayabiliyo. (II-21.94)

1.2.1.7. ħ ünsüzü: Hırıltılı h(a); sızıcı, ötümsüz bir arka damak ünsüzüdür.³⁷ SA'da sadece kalın ünlülü kelimelerde bulunur.

tabi ğāfile başğanınığ dināyetinen gitmedik biz şaħısıdı, şirketidi yāni.(I-8.147)
yāni vahıt geçiriyō yāni zengin. (II-1.17)
güçüklümde āynı baħ zurna gibi sesiminen ğarğarāynan çeviridim. (II-3.75)
baħ, al baçalım. (II-3.91)
len bi dene ta şōle saħallı adam, inadına īTiyār. (II-3.107)

1.2.1.8. k ünsüzü: Art damak k'si, ötümsüz bir ünsüzdür.

yāni burdan girmiş, bu kövde ğonaklamış. (I-1.99)
tabi canım şindi rahat yāni o zuman çok şeydi yāni. (I-2.142)
deha biz misāfir gelsiğ dēye hepimiz kēri bakarız bōne. (I-4.147)
bi hoca vādı derdi, ölüm erennēden toz ğabarıyō mu bak bakam, yok. (I-6.59)
bitirdik, getirdik, çoÇuklar meselā ğız çoÇukları ālayışın, şōle bakdım. (II- 3.49)
Satten bizim çoluk çocuk yok, kimse yok, bi ben varım sāde, kimse yok. (II-7.

66)

iki tāne çevre sālık memuru aldım, iki tāne de dokdur_ıaldık. (II-12.64)

³⁶ krş. BOZ, *AMA*, s.35. ; DİNAR, *BDA*, s.19.

³⁷ krş.GÜLSEVİN, *UİA*, s18; BOZ, *AMA*, s.35; YILDIZ, *IMA*, s.30.; GÖKER, *BTKKA*, s.14.; DİNAR, *BDA*, s.20.

ne bākura yatırabilirdim, ne emekli olabilirdim, efendim ne sigorta yatırabilirdim.
(II-18.84)

1.2.1.9. K ünsüzü: k-g ve k(a)-g(a) arası ünsüz; yarı ötümlü, patlamasını kaybetmiş bir ünsüzdür.³⁸

o büyük gız, onu da ävleñdirdiKo da yanımızda örda duruyo. (I-1.5)
onuñ için şindi geşlê ağıllı gidiyo, çalışceKorda sigortasını yatırceK. (I-2.12)
çoKisdēlê, şunu kaç parása ve baña derlê. (I-3.7)
haÇcā Kitceksen dināyatla Kitceksin, şirketle Kitmiceksin. (I-8.148)
çoÇuk velilēne de çoKiş düşē burda. (I-9.23)
bi teKasil öğretmen varıdı, yüz talebe varıdı. (II-12.31)
selKiden gelennē, o üç hāne. (II-16.12)
gece Kitdik, bi sarp bi yola girdik, bi vetandaş bindi yanıma. (II-17.15)
Küçükbaşişde, keçi yokdur, gıyın vādır. (II-19.76)
bāzı yeni yeni bitKileri de ekeriS. (II-20.12)

1.2.1.10. F ünsüzü: Yarı belirsiz l, ünsüzdür.³⁹

vala burda düññē üş gün vā eveli birafTa oluyodu ya äsgiden. (I-2.100)
o gıydan nasıloldu da geldini bilemēyoS yāni ya. (II-1.8)
yāni burlā yerleşme dil. (II-1.14)
kēmāl gız bu gız bu dēye seyirtmiş gēmiş yonanasgāri. (II-5.14)
yok deñil vā bizoraya veriyöz dedi. (II-5.42)
ğavurunonu ben tārñayı, äl nasıl Pişiriyo bilmiyon. (II-22.77)

1.2.1.11. ŋ ünsüzü: Nazal g ünsüzü, genzel art damak g'sidir; birçok Anadolu ağzında rastlanan bir ünsüzdür.⁴⁰

köyüneTrafını dolášır, gelinçalırkan dolášır genşlê. (I-2.106)
gulaçık yapādık, çekdiñ mi bōne ördan ğonuşduñ mu burda diññē. (I-3.5)

³⁸ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. xix; GÜLSEVİN, *UİA*, s.19; BOZ, *AMA*, s.36; YILDIZ, *IMA*, s.30. ÖZKAN, *SYAÖ*, s.55.; ŞAHİN, *BMA*, s.27.; DİNAR, *BDA*, s.20.

³⁹ krş. BOZ, *AMA*, s.37.; ŞAHİN, *BMA*, s.28.; DİNAR, *BDA*, s.21.

⁴⁰ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s.49-50, GÜLSEVİN, *UİA*; s.18; BOZ, *AMA*, s.37; YILDIZ, *IMA*, s.30. ; DİNAR, *BDA*, s.21.

tamiret dā yeni oldu, bu çini bakımını dèyon sen. (I-4.7)
 besi yapıyoS, bunnānan geçiniyoS, başğa nerden geçinceñ. (I-4.16)
takımnañ açık genişdi ya takımnāñ dörT dene ğarağolu varıdı. (I-5.13)
aklıña gelmediKoğullar va. (I-7.4)
 bu köv ğarşı şu dağ vā sarığaya derlē onunoñündēmiş. (II-1.1)
 ğazler ğoyolā sonunda ğāri ğazler gidiyō. (II-1.4)
 sağdan soldan ğonşulā araba aldı. (II-2.102)
 sarımsak sevēseñ sarımsaklı yourdunu et, sevmezseñ sāde et. (II-22.84)
 dışardan gelen misāfirolursa her hāneden yemek getirilir, misāfirin ğarnı
 doyurulur. (II-23.7)

1.2.1.12. 'n ünsüzü: Yarı belirsiz n, ünsüzdür.⁴¹

atalarımıS meselā ğöçebe file'n gitdiklerindenoriya mal yaylımı èyi olduğu
 içinoriya oturmuş. (II-3.2)
be'nasgerlī hadımköyünde yaPdım. (II-4.116)
 eyi oldu eyi oldu yāni anide'n. (II-4.161)
be'no zaman bunu ğördümorda. (II-5.115)
üle'nalesen dedi seni şōne etçen, bōne...(II-5.120)
 yoluñ burdan gidēken sağına de'ñk gelir, òrdan gelirken soluna de'ñk gelir. (II-6.

11)

yā sıkdı da düşürüseñ yandıñ vallā, an'nadıñ mı bir. (II-7.5)
yā'nī çivt'çiniñ hişbirisi iyi dii yāni. (II-7.16)
ge'nşden bi ğabadayı bi ğarı dikelmiş dèyo, gelin dèyo. (II-7.104)
gelirke'nüş puçuk ğünde gelirdim. (II-10.28)
be'non sekiS yaşımdayke'n, yirmi yaşımdayke'n bilmèyoduğ. (II-19.4)

1.2.1.13. P ünsüzü: p-b arası ünsüz; yarı ötümlü, patlamasını kaybetmiş bir ünsüzdür.⁴²

varıdı tabi şindi hiş Pi şey ğalmadı. (I-1.28)
 kimisi faPrikaya gidiyo. (I-2.17)

⁴¹krş. GÜLENSOY, *KYA*, s.49-50.; GÜLSEVİN, *UİA*, s.18.; BOZ, *AMA*, s.37.; YILDIZ, *IMA*, s.30. ; DİNAR, *BDA*, s.22.

⁴² krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. xx; GÜLSEVİN, *UİA*, s.19.; BOZ, *AMA*, s.38.; YILDIZ, *IMA*, s.31.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.55.; ŞAHİN, *BMA*, s.28.; DİNAR, *BDA*, s.22.

bura yayla ya o sebePle gönulmuş, ône ğalmış. (I-4.13)
 devletimize ğuvvet, ğolâylık vĕsiñ her şey bol, raPbıma şükür. (I-7.7)
 bi de ortasına da sePet dikĕlĕ. (I-8.84)
 ôrda huzur vemôlâ, bu yanna ğaçıP geliyo yâni. (I-8.105)
 burdan dolandırıP gidiyô ta ô depelĕne çıkarıyo. (II-1.114)
hePisi de ğırıldı yâni bi gecede. (II-6.46)
Pu tarafda vallâ_ a ölüvĕsĕñ kimse bağmaS. (II-10.35)
 ôrda bir_ aFTa durdum, onnan sôra ğasaP aradılar. (II-12.145)
 bi arğâdâş vâdı ahbaP, yâ arğâdâş dedi sen dedi gidince bôle bôle dedilĕ. (II-16.85)

1.2.1.14. r ünsüzü: Yarı belirsiz r, ünsüzdür. ⁴³

gidĕsiñ_ eviñe, yemĕñi yirsiñ, gelırsiñ gine odâya. (I-2.61)
 ârpa satdım ben beş dönüm târla aldım. (II-4.7)
 meselâ ğış_ oluñ, sovuK_ oluñ o zuman_ aÇiğ zor_ oluñ. (II-5.8)
 loğantada ğarsona dĕyo çorba getir bağam dĕyo. (II-7.98)
 onnarıñ ğardâşlarınıñ birisi nuh_ adında olabilir. (II-21.19)

1.2.1.15. S ünsüzü: s-z arası yarı ötümlü, bir ünsüzdür. ⁴⁴

akrabayıS, goñşu, geliriS buriye toPlanırırıS. (I-2.79)
hepSini ävlendirdim, biri isdambolda, ğız_ isdambolda. (I-4.93)
 ğışın_ ağırda duru, ğüdülemeS yâni. (I-8.20)
teSKere, tĕriS_ olunca tirene bindim. (I-8.43)
 ağçaşĕriñ_ altında ayvaSlı vadır, görünen yer, bi kısmı da ôrdan gelmiş. (I-9.4)
 denizimiş bura hatdâ ôrda balmâmıda dôru bi depe vâdır tatdalı deriS. (II-4.36)
Satten burdan bozulduğdan sôna gidĕken burları, bu kövleri bütüm yağmışlâ
 gitmişlĕ yâ. (II-7.109)
 suyu ılıdırıS, suyu ğoruS, ılıdırıS onnan sôna duzunu atarıS. (II-14.47)
 ğâvede oturulur, gelmeSsen de yatağı edĕ yatasıñ, iş bitĕ çekĕ gidĕsiñ. (II-17.22)

⁴³ krş. BOZ, *AMA*, s.37.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.56.; ŞAHİN, *BMA*, s.28.; DİNAR, *BDA*, s.22.

⁴⁴ krş. BOZ, *AMA*, s.38. ; DİNAR, *BDA*, s.22.

1.2.1.16. Ş ünsüzü: ş - j arası, yarı sürekli bir ünsüzdür.

radiyo yapcēņiz monteŞ demişlē. (I-3.79)

bi bareŞ olmazsa göl yapıvē, veyā ut yalaK utivē. (I-4.108)

herkeŞ iki dene de merkebimiz varıdı. (I-5.28)

herkeŞin göyünü varıdı, saņa getiri, gātālādı. (II-5.101)

yeni yeni silāŞ filán da ekiyoS. (II-20.35)

1.2.1.17. T ünsüzü: t-d arası ünsüz; yarı ötümlü, patlamasını kaybetmiş bir ünsüzdür.⁴⁵

herkeş şindi dü ün salonu Tutuyo, biliyosuñ açık ğāli. (I-2.107)

ğolunan çalışıyo, ğara mēmeT dedi ben cezā yirin. (I-3.99)

iki sā aT adires arıyō. (I-4.54)

taķımnañ açık geñişdi ya taķımnañ dörT dene ğarağolu varıdı. (I-5.13)

ikisinin de soy aTları gine ayrancılā. (I-9.3)

bu Taşlar gezlerden, onnan sōra işeyden geldi seydilēden. (II-6.82)

eşşöl eşşek denk Tut enKini dēyo. (II-7.4)

vāllā sabahTan gitdi, ikindin üsdü aldı da geldi gezer patozunan. (II-9.38)

dü ün haFTası başlā gine aynı devām edē, kına gecesi devām edē bōle. (II-17.57)

ōrda işeye hayvanıñ ğurT atan yerlēne ğullanılır. (II-18.63)

1.2.1.18. t ünsüzü: Yarı belirsiz t ünsüzdür.⁴⁶

ōrdan evleri varımış, yāni ya yoğurt, süt, ekmek, pēnir verilēmiş. (II-4.58)

ertesi gün de hamamnan gelennē yir, işde bu. (II-14.33)

önceden pazartesi gün başlādı, perşembe aķşam bitēdi. (II-19.110)

gündüz ağşama ğadā çiFt sürēdik filán, çoK eziyetliydi esgiden. (II-20.39)

1.2.1.19. y ünsüzü: Yarı belirsiz y ünsüzdür.⁴⁷

⁴⁵ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. XIX; GÜLSEVİN, *UIA*, s.19; BOZ, *AMA*, s.38; YILDIZ, *IMA*, s.31. ; DİNAR, *BDA*, s.23.

⁴⁶ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. XIX; GÜLSEVİN, *UIA*, s.19; BOZ, *AMA*, s.38; YILDIZ, *IMA*, s.31.

⁴⁷ krş. BOZ, *AMA*, s.39.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.57.; DİNAR, *BDA*, s.24.

başıboş ğöyveremen dağa, dağa ğöyvedin mi gurt ğaranti yir yāni. (I-2.35)

ēýlen paşaymışaslında. (I-2.44)

buríye teberruya da gelilē, adam ğalır. (I-2.69)

bôle şikāyet etmişābēsine o da baña bôle yapıdı. (I-8.69)

bunnaraslında yāni ya ğonyaya bālíymış. (II-1.12)

ayırılā milleti biz yala yok yüzmesini bilmeyōS. (II-1.164)

gurTatan yerlēne ğullanılır esāsenonnā, o esbinek, kör edicíymış. (II-18. 63)

develē kivi getiríydi şindi bu mevsimde. (II-19.23)

beni başğa bi řasabāya tāýin etdirdilē, ben de Kitmedim, emekli oldum. (II-21.79)

2. TABLO: ÜNSÜZLER

3.

	SÜREKSİZ			SÜREKLİ						
	Ötümlü	ötümsüz	yarı ötümlü	ötümlü	ötümsüz	yarı ötümlü	nazal	yanaklı	titrek	yarı ünlü
Dudak	b	p	P				m			
Diş-Dudak				v	f	F				
Diş	d	t	T	z	s	S	n			
Diş-Damak	c	ç	Ç	j	ş	Ş				
Ön Damak	ğ	k	K	ĝ	h				r	y
Art Damak	ĝ	ķ			ħ		ñ	l		

- Yarı belirsiz ve yarı sürekli ünsüzler tabloya alınmamıştır.

1. SES DEĞİŞMELERİ

2.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

2.1.1. Ünlü Uyumları

2.1.1.1. Damak Uyumu: *ÖTT'de* çok ileri durumda olan kalınlık-incelik uyumu; Anadolu ağızlarında yörelere göre farklılık gösterebilmektedir. Hem *SA* hem de komşu ağızlarda (*KYA, UİA, AMA, IMA*) söz konusu uyum ileri safhadadır. Ancak bu uyumun iki farklı yönünü belirtmekte fayda var:

2.1.1.1.1. Ölçünlü Türkiye Türkçesine Göre Damak Uyumunun İleri Olduğu Durumlar

2.1.1.1.1.1. Kök ve Tabanlarda

2.1.1.1.1.1.1. İlerleyici Benzeşme İle:

Kalınlık:

adam, insana zararı yok bu ilacın, domata gullanabilir dēyo. (I-1.36)

bāzan köyün*ü*çine de gelir. (I-2.35)

ben beş sene, fayans fabrikasına servislik yaptım. (I-3.70)

bān*ı*şgerli*ği* si*rt*acá*mí* birli*im*, usda bir nüsáybin. (I-8.34)

devlet fağıroldun mu vatandaş da fağır*oluyō*. (II-2.89)

verende bahÇalarda bülbüller*ö*ter mi (II-3.26)

taksı çarpışın, at burda camda ğalmış. (II-10.67)

burdan mu*acır* çıkdımızda evelā hacan köyü varıdı, şō yanda. (II-11.35)

gübrele*ş*indi kıymatlandı, bālandı. (II-19.5)

bu sülāle hem*afy*onda hem bolvadında, giresonun*esbē*ye ğazāsında da var. (II-21.8)

İncelik:

sālilide filen de orlāda da vadır*ō*le. (I-1.26)

ōrda ğaldık, aqşam*ezeni* geşdi. (I-3.111)

vallā masrafını birezini bunnā yapdı, çoğunu bi adam yapdı o almanyalı. (I-4.7)

şindi kimiñ kimsēye ehdiyici yok. (I-4.74)

bi hücūme geşdilē dēyo kendi onnardan*evelā* yōrüdü dēyo, fēzi paşa dēyo. (II-1.84)

şu benim*emselim*, aslanım. (II-3.36)

yörük mezerinden, çeyesēden kürd̄ısanıñ̄apil toqışlādan dēyo, endiK dēyo.

(II-4.100)

meselā īsan yüz kişi bi gün̄ē iki kilemetre, bi kilemetre işē atıyo, hat̄atıyo. (II-8.99)

2.1.1.1.1.2. Gerileyici Benzeşme İle:

Kalınlık:

meyva da para etmēyo, meyva canab̄allān ved̄īi bi şey. (I-4.119)

yāni bi kişi elli dağar̄ekicēse yedi dağara beş dağara düşdü. (I-7.12)

bizim yazılığaydı āsas soȳismimiz. (I-8.97)

cāğar̄ayı çoK̄ışdim de ses̄eyi dēil. (II-3.73)

dāvletimize allah zaval vēmesiñ. (II-19.43)

o mā̄allenıñ̄ıhdıyarları, yaşlılar̄orda oturlar̄o gün. (II-20.58)

İncelik:

bi tene kireÇ yokdur bizim sulāmızda. (I-2.27)

hel̄il̄ibirām peygamberden ğalma. (I-5.127)

esgerliK̄esgiden ğaşdıla. (I-6.2)

hacca gitdim, geçen senē de ömredē̄idim. (II-8.56)

cümertesi gün hocalā, ğoca kövlü toplanır, hān, hısım, yaT, yaban. (II-13.14)

2.1.1.1.1.3. İki Yönlü Benzeşme İle:

onnā dā hāralda dedemde de dişiliymiş vaziyet. (I-8.96)

işē oldıktan sōna yemekleri bārabā yirlē. (II-2.143)

ben köyüñ̄ dışından bi ğoñşunuñ̄āvine ğuyāķana cānāza götürü gibi getdik. (II-19.91)

2.1.1.1.2. Ek, Bağlaç ve Edatlarda:

i- fiili çekimleri

benim çocuklūmda hiş bi tane çam̄ağacı yoğudu burlāda. (I-1.94)

ğärnini deşiyomuşumuş. yaqalamışlā diri, kesvemişlē yāni. (I-2.40)
 zorişolusa oña da gitmēyō, samana mamana girmēyō adam. (I-4.77)
 bi tavuğ beş markısa, şindi de beşürō. (I-4.90)
 doğuzda meciburi iz raporu veridim, sizde de varımışdır.o. (I-5.31)
 para da yoğudu ôretmende, azıdı. (I-9.15)
 güme yaPdirmiş onnarınan vurumuş, ğırarımış yāni vaħıt geçiriyō. (II-1.16)
 ben çocuğudum baya fisdan gēydim. (II-6.80)
 soKolusa birAFTa dā duru. (II-14.33)
 emme ne ğidā malımız varısa heş seni daqmaz bile adam. (II-15.13)
 äsgiden çobanıdı bura yüzde sekseni yoksuludu. (II-15.31)

+i-ken+ (zarf-fil)

köprüye varıkana ğızınarkasından geliyolā. (I-1.72)
 köyüneTrafını doláşır, gelinalırkan doláşır genşlē. (I-2.106)
 onnara uşakdáykan radyo yapcēñiz monteŞ demişlē. (I-3.78)
oynakan seyircileri bi güldürmeK için saldırı seyircilere teve. (I-8.85)
 siçan deliindenakākanakākan suyu deliP böyütmüş. (II-4.44)
 güneş doğākan dēyo birinci tabır bitdi dēyo. (II-4.85)
 burda bu durukan bura hānēydi bütün. (II-7.70)
 sārı ğızınoldü yerde gece isannā geçemezimişmiş bizufağıkan. (II-10.62)

+ki+ (Aitlik Eki)

isdamboldakınıñ, olanıñ da bi dene ğızı va. (I-1.7)
 on beş gün yapādı, burda odadakilā baqādı oña. (I-2.161)
 onunannesi ulukövlüdür, yolunöte yanındakı. (I-3.57)
 çevirebilir dört yaşındakı çocuk, çevir der çevirip gelebilir. (I-8.33)
 köyimamınınaltında araba, şordāğı işçi de geliyo. (I-9.16)
 ben ğonuşan hanqımızınıñkı uygunsa hanqımızıkı mināsipse orāya evet diyelim.
 (II-2.6)
 erkeklēñ ki dışada oluyo, ğadinnānki ävde oluyo. (II-14.10)
 burda genelde çiFçilik, burdakılā hayvancılık, çiFçiliKederlē. (II-16.19)
buranıñkı, aş da yatsañ ğış da yatsañ vaqdiñi geçirisiñ. (II-18.96)

bana verilen o günkü şartlardaki görevi yerine getirdim. (II-21.81)

ki (bağlaç)

atın arkasına düşüyolā, oriya varyola, bakıyolā k1 her tarafı oşuk gibi. (I-1.78)

göruyo k1 dede rāmetlik, annem onnādandır da onun için dede derin ben. (I-1.

84)

bilen yok ku, neresini bilen. (I-4.12)

pulús dèyō ku ğuy cebiñe dèyō. (I-4.41)

burda gevür, gündüz gelemiyō ku. (II-11.43)

o ğız dèyō ku birez okumuş öğrenmiş. (II-12.46)

bi büyük yerlède alamazsın k1 o parāya filān. (II-19.85)

+ile(n) (bağlaç)

şurda şasaba vā, onnan geçinemèyiS pek, şu güney köy kasabasınnan. (I-2.92)

şindi bunnarın zamānında filān bōle ğızınan olan filān ğonuşma mümkün de il
yāni. (I-2.126)

sistem āynı esgi tip baya çamırınan yapıcādım ben. (I-3.48)

haÇcā Kitceksen dināyatla Kitceksin. (I-8.148)

davulla zurnáyla bōle asgerler manğa haline gitdiklerini görenner var. (II-6.36)

at arabasınnan bi şurdūķı ğıyıda çarPıŞTıķ, ône dek geldi. (II-10.65)

düz daşlarınan, çeşitli yazılarının hátdā iki tāne mezer ğaya var. (II-12.98)

bizim geçimimiz ārpāynan buydey, biraz da pancar, ayçiçeĝi. (II-18.6)

biz bi olanınan ğız ğonuşalım dèyolā. (II-19.105)

2.1.1.1.2. Ölçünlü Türkiye Türkçesine Göre Damak Uyumunun Geri Olduğu Durumlar

ÖTT'de kalınlık-incelik uyumunun var olduğu bazı kök ve tabanlarda, **SA**'da uyumsuzluk görülebilir. Bunlar sınırlı sayıda kelimelerdir. Ancak ekleşme sırasında özellikle inceltici ünsüzler (c, ç, n, s, ş, y) komşuluğunda kalın sıradan kelimelerde ve ince sıradan kelimelerde uyum bozulabilmektedir. Bunun yanında birkaç ekin de çoğu

kere ince ünlülü şeklinin kullanılması yine uyumu bozmaktadır.⁴⁸

2.1.1.1.2.1. Kök ve Tabanlarda:

ğadın bi dene dombey yavrısı kescēñiz. (I-1.80) “dombay”

bu kövlēñ hepsiniñ isminiñ geşdi gibi deha nelē nelē annatıyola. (I-1.102) (II-15.24) “daha”

şône bi doleş ge, tamam seniñ ēliyet dedilē. (I-3.16) “dolaş-”

para ğoley yapcēdim ben onu da adam yok. (I-3.54) “kolay”

radiyo yapcēñiz monteŞ demişlē. (I-3.79) “montaj”

buña patātis ğorlā, būdey unu bi de patātis bu. (I-3.88) “buğday”

hePisi ardıcen vā, veyā ut bareş yapdıla. (I-4.101) “baraj”

areşdramēyoZ, suyumuz vā, bel gibi su çıkıyo. (I-4.103) “araştır-”

tavasın ğızılca bölük nā iyiesinden bi hasan ğageş dēye bi ākıdácım varıdı. (I-5.53) “ağaç”

şu arkādēş benim dññür olur. (I-8.127) “arkadaş”

aleylara, tabırlara dağıtdılā. (II-4.121) “alay”

heybēyi atıyo, bir iki ğaley ğabı filān ğoyo. (II-7.95) “kalay”

bureyi köy hāline gelmiş. (II-10.2) “bura”

onuñ akrenneri yaķā, onuñ yaşıtları. (II-13.20) “akran”

ôle bi şey elākası yok. (II-16.22) “alakası”

vetandaşın bulunmadı zamanda beni idāreci seşdilē buriyā. (II-17.2) “vatandaş”

öñden mādünüzünü, nānesini, bāratını ğatarıS. (II-22.51) “maydanoz”

onnan sōnacāzım yīķā gelir şurıye ğazannarı ğoruS. (II-22.64) “şura”

2.1.1.1.2.2. Eklerde: SA’da inceltici tesiri olan ünsüzlerin bulunduğu ekler, kalın sıradan kelimelere, ince ünlülü olarak ya da kendinden sonraki ekin ünlüsünü incelterek getirilebilmektedir.

⁴⁸ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 33.; GÜLSEVİN, *UİA*, s.21.; BOZ, *AMA*, s.48.; YILDIZ, *IMA*, s.24.; DİNAR, *BDA*, s.27.

Şimdiki Zaman Çekiminde -yo(r)

- hoşuna gidēse evleniyo, hoşuna gitmeSse ayrılıveriyo, gidiyo. (I-2.129)
 yazın da şinci ora küfül küfülesiyo, duramazsın. (I-3.53)
 içeri girdi biz halil_āyı görüyo. (I-6.32)
 atıñızın yüzünü öpen dēyo, eğiliyo, otlāñ yüzünü öpüyo dēyo. (II-7.108)
 hemen bi haFTa on gün ya sürüyo ya sürümüyo. (II-13.100)
 hā gelelim nası dü_ün_ediyo_lā, nişan_ediyo_lā gücünün yetdi_ıi ğadar. (II-19.106)

Gelecek Zaman Çekiminde -(A)cAk

- şindi iyi de o āsgileri ġarışdırceK_olursañ vallā bizim_olan... (I-2.165)
 çama yapıcen, çamdan_akıcek su. (I-3.48)
 benim köye ğadā atāsañ_olcek dēyo. (I-4.109)
 bōle şakır şukur dōrulduyon, atsam yurcen. (I-8.63)
 anasınnan bubasını hacıya yazdırmış da dedi onu sorcen dedi. (II-14.66)
 bu meslē yapmıcen dedim, sōna gine başladım. (II-17.95)
 çeşme sulēcek hiç bāçÇemiz baġımız yoġ bi defā hiç. (II-18.29)
yakıcek, yıkıcek ğā onu tabi yā. (II-19.70)

İstek Kipi Çekiminde –ēn

- bān bi cepēye şōle ileriye baken bi yonan_asgerleri var mı dēye. (I-8.8)
 çalışmāyan_adamı nāpen. (I-4.75)

2.1.1.2. Dudak Uyumu: Düzlük-yuvarlaklık uyumu *ÖTT*'ye göre ileri durumdadır. *ÖTT*'de dudak ünsüzleri, yuvarlaklaştırıcı etkileriyle çoġu zaman uyumun bozulmasına neden olmakta, bazı alıntı kelimelerin orjinal hāllerine baġlı kalınması uyumun dışındaki kelime sayısını arttırmaktadır.

- bi dene dombey yavrısı kescēñiz. (I-1.80)
tecribe pilaķası varıdı. (I-3.22)
 baya çamırınan yapıcādım ben. (I-3.38)
 yarım dōlüm fasille ekiyo, bir_āvlek fasille ekiyo. (I-4.105)

çavışdım ben biliyoñ mu? (I-5.7)
 burası èyice kövü, hamır kövüne götceklē. (I-7.54)
 yatmıcen bān tabırcı olcen. (I-8.5)
 ama göyunculuğ zordur, yāmırda, yaşda ıslanceñ, kepāzeliği çoğdur. (I-8.24)
 çİF de sürmüşümüş moturunan hemen küt yatdı. (I-8.54)
bal māmidıñ yanıbaşında işey vādır. (II-1.78)
 iri iri, ğavıklı, iri iri ğavıklı adam. (II-2.58)
 emme armit piş, āzıma da düşölmez, çalışceñ. (II-2.109)
 onu toplēceñ, yığıceñ yel gelirse savırceñ yelinen. (II-4.30)
 birinci tabır, ikinci tabır, üçüncü tabır, o sarı üseyin rāmetliK herif vādığ dēyo.
 (II-4.72)

ağırılıbızıñ ta namlıyı deklemiş dēyo. (II-4.90)
 ginē ğabıllandı gīdilēr vay gidīler . (II-9.136)
 ğına ğuyāla, sabın ğuyālā sandığa. (II-22.30)
ğavırısıñ, soğuklamasını yapāsıñ. (II-15.54)

Yukarıda verdiğimiz bazı örneklerin **ÖTT**'nde olduğu gibi uyumu bozan şekilleri, **SA** 'nda ikili şekil durumundadır:

beyāz kelebek, ağı yavrusudur. (I-4.121)
 asger, uzman çavuş, on beşönaltı sene oldu gideli. (I-5.145)
çamurda, tezekde her zaman gece gündüzöl hayvanıñ kārını çekdiñ tağdirde
 seni de kimsēye muhTāçetmez. (I-8.25)
 ārpa, buydey, nohot, fasulle işde bunnarı. (II-11.21)

2.1.2 Ünlü Türemeleri:⁴⁹

2.1.2.1. Ön Seste Ünlü Türemesi: “I” ve “ı” ünsüzleriyle başlayan alıntı kelimelerde tespit edilmiş az sayıda örneği vardır:

şindi dā basiTöldu ileşberlik, çoKıyı yāni. (I-2.153)
 yicēmizışcēmiz, neyimiz varısa urus getiriyo. (I-6.46)

⁴⁹ Sadettin ÖZÇELİK “Türkçede Kullanılan Arapça Kelimelerde Görülen Ses Olayları Üzerine Bazı Tespitler” Türk Dili, **TD**, S. 634, Ankara, 2004, s.550-562.; ÖZÇELİK “Türkçedeki Farsça Kelimelerde Görülen Ses Olayları” **TFKGSO**, **TD**, S. 612, Ankara, 2002, s.1033-1041.

dedem ı̇rāmetlī ı̇iñ yāni dedemiz ı̇rdan gelmiş bu köve. (I-8.93)
 aÇıK ı̇rezil ı̇oldu ğız çoÇukları. (II-3.53)
 yāni bu şekilde ı̇ryāsında gören, bizim bu uyanıktır yāni. (II-6.13)
ı̇ramazan múbārek gün Satten kövde kimse yok (II-7.62)
 bi bardağ ı̇ırakı içē, bi şişe işmiş gibi başlā bağırmağa. (II-17.77)
 tabi dikKat ı̇etmeK ı̇ilāzım. (II-19.101)

2.1.2.2. İç Seste Ünlü Türemesi: İç seste, kelimeyle hiçbir organik bağı olmayan düz-
 dar ünlülerin türemesi olayıdır.⁵⁰

bi ğıram şē damlatdı yirmi litire suyuñ ı̇çine. (I-1.54)
radıyo yapcēñiz monteŞ demişlē. (I-3.78)
 vallā masırafinı birezini bunnā yapdı. (I-4.7)
etıraf köylēñ hePisinde su va. (I-4.101)
sekısen dört sene filān ı̇olmuş gideli yāni. (I-8.2)
 pancā, afıyon, haşaş ı̇ekiyoS. (II-4.2)
 elli metire elli metire bōne işeyi açıyō dēyo. (II-4.88)
 gelen misāfir yatā gidē, ı̇cüretsiS. (II-8.121)
 zāten zopáyı yersıñ, hüçürēye atālā. (II-9.100)
mecubur tutcāñ yā ı̇u. (II-10.54)

2.1.3. Ünlü Düşmesi: SA'da daha çok, iç seste düz-geniş ve dar ünlülerin düşmesine rastlanmaktadır.

2.1.3.1. İç Seste Ünlü Düşmesi: Genellikle, tabanlara gelen ekler nedeniyle vurgusuz olan orta heceye kayan düz-geniş ve dar ünlülerin düşmesi şekliyle görülmektedir.⁵¹

-ø- < -e- / -a-

burdakı ğızın çocuĝu yok. (I-1.8) “burada”

⁵⁰ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 44; GÜLSEVİN, *UİA*, s.27; BOZ, *AMA*, s.47; YILDIZ, *IMA*, s.28.; GÖKER, *BTkKA*, s.13.; DİNAR, *BDA*, s.32.

⁵¹ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 41; GÜLSEVİN, *UİA*, s. 28; BOZ, *AMA*, s.48; YILDIZ, *IMA*, s.27.; DİNAR, *BDA*, s.33.

bi de orıya jenertör göycädım yerden çıķarmaya. (I-3.33) “jeneratör”
 bunnānan geçiniyoS, başğa nerden geçinceŋ. (I-4.16) “nereden”
 bi denesini göyveriyo, kaçıyo ceryannı, sisdem_övlē. (I-8.141) “cereyan”
 bōne bi asgeri galyana getiriyō. (II-1.83) “galeyan”
 tabi hocalā arķadāşlā toplandıķ, şurda oda vā. (II-2.4) “şurada”
kopretif de yoķ. (II-18.8) “kooperatif”
 bu doĝu tarfımızda gözükēn çııl dedi_ımız bizim bi tepe vardır. (II-20.46)
 “taraf”

-ø- <-i- / -i-

samanını bi yanna, denesini çuvallara. (I-1.29) “yanına”
 şindi yörüķmüş bizim dedemiS bilyon mu. (I- 2. 43) “biliyorsun”
 burıya ünversTıyı filān yapıdırmadılā. (I-3.62) “üniversite”
 o daĝlāda az daha ilerde benim_annem vardı. (II-1.25)
 yol_üsdünde garPceye dōru ördan_üş dene adam, asger_öldürmüş gevır. (II-
 4.64) “garipçe”

-ø- <-u-

hayırına, şerine pek millet burnunu soķmaS. (II-2.88) “burun”
 hiş dēyo umdumuz gelmeyō, bit pire aķıyō dēyo. (II-4.76) “umut”
 sōna hocalā siva avcunun_ıçine ĝor. (II-13.88) “avuç”

Ek-fiilin çekimlerinde

SA’da çoĝunlukla i- fiilinin korunduĝu görülmekle birlikte düştüĝü örnekler de mevcuttur:

yolda yorulursak bōle oturuS. (I-1.10)
 sap getirilēdi onnan. (I-3.55)
 geyim_eşyāları älde dikilirdi. (II-13.46)
 onnan sōna ısaĝ_olusa_üş gün durduruS. (II-14.33)
 ördā meselā bidonnara äsbinek gibi bi şey_ısladırlāmiş. (II-18.62)

Belirtisiz isim tamlamalarında iyelik ekinin düşmesi

bizim dü_ünnēmiz perşembe gün veyā şindi dēyelim. (I-8.73)

cumartesi kına yaķālā, bazar gün gelin_ālilā. (I-8.75)

cumartesi gün meselā dēyelim ki. (I-8.79)

şindi cuma gün başlā, bazā gün gelin_enē. (II-1.122)

köylülē her bāyram gün odalara toplanırdı. (II-5.81)

salı gün buranıñ pazarı. (II-8.131)

2.1.4. Yuvarlaklaşma: Bazı dudak ünsüzleri komşuluğundaki düz ünlüler, söz konusu ünsüzler etkisiyle yuvarlaklaşır.⁵²

Yuvarlaklaşma örnekleri:⁵³

onuñ ğırıķlānı düzlüyo. (I-1.81) “düzle”

buvası filanča ğızı alcen dēyiP de onu alma yoķ. (I-2.129) “baba”

insanıñ_ömrü artā o zuman yā. (I-3.60) “zaman”

pulüslē benim pasaportu aldı. (I-4.20) “polis”

ölücez, hepimiz de ölücez burdan bunu sürücez dēyo. (II-1.83) “öleceğiz”

maķınalı tüfü_ünen, işde allah tarafından onnarı duTduramāyo. (II-2.52) tüfek ilen”

soņuna atatürkgil ğovuladılı. (II-5.10) kovala”

eyārdır, şudur, budur, bübēdir falan bunnā heb_erişir. (II-8.107) “biber”

işçilinen uğrusuyölā onnā işciynen. (II-10.36) “uğraş”

2.1.5. Geçişme: Çoğu kere bir arada kullanılan, biri son seste diğeri de ön seste ünlü barındıran iki kelimenin ünlülerinin kaynaşarak tek kelime hâline gelmesidir.⁵⁴

⁵² bkz.KORKMAZ; *Gramer Terimleri Sözlüğü GTS*, TDK Yay., Ankara, 1992, s. 174 (Korkmaz, bu terimi **yuvarlaklaşma** olarak vermiştir, aynı kavram için **dudaklılaşma** terimi de yaygın olarak kullanılmaktadır.)

⁵³ krş. GÜLSEVİN; *UİA*, s. 29; BOZ, *AMA*, s.49.; GÖKER, *BTKKA*, s.11.; DİNAR, *BDA*, s.35.

⁵⁴ bkz. Osman Nedim TUNA; *Türk Dilbilgisi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü (basılmamış ders notları) TDDN*, Malatya, 1986, s.43; KORKMAZ; *GTS*, s. 160 (Korkmaz bu terimi **ünlü kaynaşması** olarak vermiştir.)

şurda yıkılmış, ğomşulā da bu yana odadan dađılyollāmişmiş görüyollā. (I-2.37)
“şu ara”

ēlen paşa burdan ğalmışo da. (I-2.46) “bu ara”

nasıl, nolcēni o bilir dēyo. (I-6.39) “ne ol”

gevır da bozuluP gidince netÇēni sapıdıyolā kömürçük deriS. (II-1.118) “ne et”
dirilere yapıyosāk dedim,ōrda naràyo. (II-2.13) “ne ara”

kimin nōldū belırsiS. (II-8.60) “ne ol”

para zengin,adam getiri, fakir neynesin yā. (II-9.110) “ne eyle”

2.1.6. İncelme: Çeşitli sebeplerle bir kelimedeki kalın sıradan ünlülerin ince sıraya geçmesi olayıdır.⁵⁵ SA’daki ünlü incelmelerini **Ölçünlü Türkiye Türkçesine Göre Damak Uyumunun Geri Olduğu Durumlar** bahsinde genişçe işlemiştik (bkz. 2.1.1.1.2.) Burada ise; kalın ünlülü iken bir nevi sıra değiştirerek ince ünlülü hāle gelen ancak damak uyumunu bozmayan örnekler verilmiştir.

bu misir ekmeği, ārpa ekmeği, yulaf ekmeği her ne çeşit varısa ekmēni çıkarcādım. (I-3.32) “mısır”

emmē zāten ben,elli milyona veriyon. (II-3.92) “amma”

düyün cümē ğün başlā, bazā ğün bitē. (II-13.11) “cuma”

ōrda bōne oynālā, ğülēlē seet bire ğadā, onnan sōna da,ııırlā. (II-22.22) “saat”

2.1.7. Kalınlaşma: Çeşitli sebeplerle bir kelimedeki ince sıradan ünlülerin kalın sıraya geçmesi olayıdır.⁵⁶ Yukarıda işlediğimiz incelme olayında olduğu gibi, burada ince ünlülü iken bir nevi sıra değiştirerek kalın ünlülü hāle gelen ancak damak uyumunu bozmayan örnekler verilmiştir:

vāllā,i ōne şeye havasetmiyo dedi. (I-3.59) “heves”

ķazlı ğōle götürülē, umar hamamnāna götürülē. (II-2.129) “ömer”

đarı hızmaTa da gitmeS, bi yere de yollamam. (II-3.101) “hizmet”

yāni obūr senenin mart,ayına ğadar ekilir, dikilir. (II-20.32) “öbür”

⁵⁵ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 87.

⁵⁶ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 95.

2.1.8. Daralma: Çoğu kere daraltıcı etkisi olan “c, ç, n, s, ş, y” ünsüzleri komşuluğundaki geniş ünlülerin yerlerini dar ünlülere bırakmasıdır.⁵⁷

2.1.8.1. İlk Hecede Daralma: Eski Türkçede (bundan sonra *ET*), kapalı e olarak kabul edilen, Eski Anadolu Türkçesi (bundan sonra *EAT*) metinlerinde varlığını bilmemize rağmen imlâ olarak tespit edemediğimiz söz konusu ünlü *SA*’da yerini i’ye bırakmıştır.⁵⁸ Bu olay diğer Anadolu ağızlarında da sıkça görülür.⁵⁹

i < e

ermiş domatañız, domatı satdık yiyen. (I-1.58) “yeğen”

bi dā yirsin. (I-2.29)

verimli bi toprāmız dii de allah biñ bereket vesin. (I-8.16) “değil”

acaba iyetim midir, siz bunuñ hocasıñız iyetim mi sapık. (I-9.21) “eğitim”

iğer burdan bu kâfir bizi bozarsa dēyo, biz_ıöldük dēyo. (II-1.81) “eğer”

iki tâne dijirmenimiz vardı. (II-1.127) “değirmen”

ufağ boylu bi şiydi. (II-9.98) “şey”

şurda hacı dide dārlē, ilerde sarı ğız vardı. (II-10.59) “dede”

u < o

burda işde yuğuruyolā, köy fırını vadır. (I-3.84)

imici uşulü, kırK_ıelli dene sufra vardı. (I-4.4)

pulús dēyō ku ğuy cebiñe dēyō. (I-4.41)

urlāda ağaşlık ya_ıu, hocam ya vallā cennet gibi yā yemyeşil her taraf. (I-8.112)

bu uvadānıaş, sarı çiçek derlē. (II-1.17) “ova”

bubam rāmetlik de biñ_ıüç cüz_ıon_ıaltı duumluydu. (II- 2. 24) “doğumlu”

bizim kumutan dēyo, bölük kumutanı. (II-4.105)

bi sā_ıat birinci ğuşuş gezē. (II-9.104) “koğuş”

⁵⁷ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s.159 (Korkmaz, bu terimi **ünlü daralması** olarak vermiştir.)

⁵⁸ Geniş bilgi için bkz.Gürer GÜLSEVİN, Erdoğan BOZ, *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara 2004, s.96.

⁵⁹ krş. GÜLENSOY; *KYA*, s. 37, GÜLSEVİN; *UİA*, s. 30, BOZ, *AMA*, s.50.; GÖKER, *BTKKA*, s.11.; DİNAR, *BDA*, s.38.

i < a

suyun ne Tatlı kendiņ ne ğidā datlısındır dēyo. (I-8.103) “kadar”
canı ne zımanısdēse o zuman gidē. (II-2.165) “zaman”

2.1.8.2. İç Seste Daralma:

Bu ilk hecede kapalı e’ye mahsus ünlü daralması dışında, kelime içinde çoğu kere daraltıcı etkisi olan “c,ç,n,s,ş,y” ünsüzleri komşuluğunda daralmalar da vardır. Bu daralmalar hem **ÖTT**’de hem de diğer Anadolu ağızlarında oldukça sık görülmektedir.

i < a

bālıyoz dallānı, serāya bālıyoz. (I-1.38) “bağla-”
orıya varıyola, bağıyolā kı her tarafı oşuk gibi. (I-1.78)
çama yapıceņ, çamdan akıcek su. (I-3.48)
müdürü bunuņ bi arkıdacıymış da. (I-3.74)
yatmicen bān tabırcı olcen. (I-8.5)
buranıņ harıcını bu ovanıņ dāhı harıcını onnaralıyo yāni ya. (II-1.12) “haraç”
bubamıņ ğafasını esvāb daşına sürtmüşlē, bōne ğafıyı. (II-4.49) “kafa”
bideleri, haşışlālādı. (II-5.61) “haşhaşla-”
ārıyı da āynı, pāncarı da şirketıņ makınesiyne ekiyōS. (II-10.8) “arpa”
şindi mantıfon, az veri, alaca çok veri südü. (II-10.21) “mantafon”

u < a

buriya sonudan kerı bura yerleşme yapmışlar. (II-1.2) “sonradan”
şindi köpe ı vuruceklē. (II-1.33) “vuracaklar”
onnan sōna başğa yerini ğurculatmāyo, (II-7.56) “kurcalat-”
işçilinen uğrusuyōlā onnā işciyenen. (II-10.36) “uğraş-”

i < e

yüzün ğözün derisi ğalmamış, şora ğadā yırtık, hasdēniye, afıyona. (I-1.116)
vāllā ı beno dağa terefirik ğurcen. (I-3.52)
imici uşulü, kır ıelli dene sufra varıdı. (I-4.4)

memliketi ğurtādı, ne güzel cumuriyetlik. (I-5.116)
 yörüdü depiye depeskarū dēyo. (II-1.53)
 ta mendirese ğadā çok sıkıntı gördüm biz. (II-1.140)
 ikincisi bu memliket bôle gelmiş, bôle gider. (II-7.6)
 öküzlē ğaşmaz nèriye ğaşcák. (II-10.15)

u < o

duruğana, duruğana dokdur bi inne vuruvēdi. (I-2.121)
 o yönden adam motur aldı, ğatır aldı, ğamyon aldı. (II-2.97)
foturaf çekdiriyo. (II-3.115)
 el arabasına ğoyo, vağuna ğoyolā. (II-8.98)

ü < ö

süğüt, ğavağ yerişir. (I-8.109)
 çoĞu üğüdür gelir, üğütdürü gelir. (II-14.32)

2.1.8.3. Son Seste Daralma:

imici uşulü, kır Kelli dene sufra varıdı. (I-4.4) “imece”
 tırağdörün ārdından desderi biçerlerinen. (II-4.18) “testere”
 gelen, giden baklavı getirilē onnan sōnacāzım piriĉ getirilē. (II-22.3) “baklava”

2.1.9. Genişleme: İç veya son sesteki dar ünlülerin çeşitli sebeplerle genişlemesidir.⁶⁰

â < ı

ben āra dā ınıñ ba Kele bütün ğarağolları sayen: (I-5.4) “ağrı”
hana cepe yağın dē mi. (II-1.66) “hanı”

e < i

lē em eyi dutsuñ dēye onu fazla ğomuş orıya. (I-3.81) “lehim”
ensin demişlē. (I-4.20)
 çalışan bi kişiniñ kimsēye ehdiyici yoĝ. (I-4.74) “ihtiyaĉ”

⁶⁰ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 160 (Korkmaz, bu terimi **ünlü genişlemesi** olarak vermiştir.)

nöbeTcilē varımış, avcı zencirinde gidiyolā. (II-4.82) “zincir”
hēçetmemişlē çoK,işey,olmuşlā. (II-5.12) “hiç”
geşlē gāvèye gelir, etdiyālā odalara gider. (II-6.103) “ihtiyar”
şindi iki sefer,alıyo, ekiz de yapıyo, bi göyun dört dene güzu verebiliyo. (II-19.124) “ikiz”

o < u

gızıñ,eñ küçükleri isdambolda avūkat. (I-1.1)
būdey,ekeriS, ārpa, būdey, efendim nohot, bōrölce... (I-1.136)
ben güzel tō,om saçarım. (II-9.120) “tohum”
otuS,avosdos geldi, yirmi altı avosdos burdan gövdulā. (II-11.9) “ağustos”
giresonun,esbèye gāzāsında da var. (II-21.8) “giresun”

ö < ü

esgiden bōne bi işey varıdı, hōrmet varıdı. (I-4.6) “hürmet”
mō,üm bi gārağolu, müsādeme oldu da oráyá vedilē beni. (I-5.54) “mühim”
burda hökümeti yıkarıS, hökümeti deviriS. (II-17.116) “hükümet”

2.1.10. Düzleşme: Çeşitli fonetik sebeplere bağlı olarak yuvarlak ünlülerin, yerlerini düz ünlülere bırakmasıdır.⁶¹

a < o

tarladan getiriyoS, hemen pataSloS, eve guyyoS. (I-2.140) “patos”
otabüs varıdı benim, segizenden segizen beşe gādā. (I-3.70) “otobüs”
üç yüz yirmi marağoz diplama aldırdım. (II-12.67) “diploma”
bamyā var, mercimek çorba var, komposda var, yapılyo işde. (II-18.104)
“komposto”

ı < o

dur kimdir,ö parılo dèyon, at dèyolā. (I-8.62) “parola”

⁶¹ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 160 (Korkmaz, bu terimi **ünlü düzleşmesi** olarak vermiştir.)

ondan sona ikinci tabır bi dēyo ağır_ı**ı**z vā dēyo. (II-4.88) “obüs”
 ône getirin sıfrâya ône pişirin. (II-22.79) “sofra”

e<ü

ķafama göre adam_olsuñ ben burıyı cennete dönderin. (I-3.40) (II-4.29)
 “gönder-”

i<u

yarım dölüm fasille ekiyo, bir_ävlek fasille ekiyo. (I-4.105) “fasulye”

i<ü

hanķımızıkı mināsipse orâya evet diyelim_umumiyetle. (II-2.7) “münasip”

i < u

bi dene dombey yavrısı kescēñiz. (I-1.80)

on_on beş dene çıbık vâdır. (I-3.56)

çavışdım ben biliyoñ mu? (I-5.7)

burası èyice kövü, hamır kövüne götceklē. (I-7.54)

şôle sarālā çaPıtdan, onuñ_ucuna da inne yapālā. (I-8.84)

tārimār_etTi. (II-1.62)

ōlan da yavrım yimēğe alışdı benim verdī_im paráynan. (II-3.53)

onu toplēceñ, yığıceñ yel gelirse savırceñ yelinen. (II-4.30)

ağır_ı**ı**zıñ ta namlıyı deklemiş dēyo. (II-4.90)

ginē ğabıllandı gidilēr vay gidiler . (II-9.136)

anamır, günnār, gāzipaşa, ermènèk, ğısman, ğaraman, bu
 yerıñ_orman_asgeriydin. (II-12.168)

2.1.11. Alıntı Kelimelerdeki Uzun Ünlülerin Kısalması

SA’da alıntı kelimelerdeki uzun ünlülerin kısalmasına **ÖTT**’deki belirgin kısaltmalar dışında da rastlanmaktadır.

onnā devāmlı çalışır bu caminıñ yakın ya. (I-2.56)

zäten geniş galmadı bizde şindi. (I-2.109)

yāni bōne bi o hādīsēyi duyduq. (II-4.148)

hile ediyōlā, onnā ğalaba aḡnadıñ mı? (II-5.108)

ġarı ġızaynı ävde ġarman çorman aḡnatmāya hacat yoKöonu. (II-11.110)

akılbaliKöolan kimseniñ malına haramnāna baġamaz. (II-16.103)

aüle bālantıları çok ġuvvetli (II-16.132)

türküyenin her tarafında biñ ġadar nūfusu da nuhuñ ġāziemirdedir, izmirde. (II-21.87)

2.2. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

2.2.1. Ötümlüleşme: Ötümsüz ünsüzlerin yerlerini ötümlü karşılıklarına bırakmasıdır.⁶² Ötümlüleşme, hem **ÖTT'de** hem de bütün Anadolu ağızlarında çok yaygın olarak görülen bir değişmedir. Bu değişmelerin bir kısmı yarı ötümlüleştirmelerdir.

Ötümlüleştirmeyi üç başlık altında işleyeceğiz:

2.2.1.1. Ön seste Ötümlüleşme:

Ön seste ötümlüleşme birçok Anadolu ağızında olduğu gibi **SA**'da da sık görülen bir olaydır. **ÖTT**'de de görülen ötümlüleşme örnekleri burada belirtilmemiştir.

#d < #t **ET**'deki #t'lerin Oğuz lehçelerinde #d'ye değişmesi yaygın bir fonetik eğilimdir.

arġalı öñlü şu depēye ġadā ġovalāyolā. (I-1.73)

bōle adam daşıyan taġsileri bilmōduq biz. (I-4.31)

suyuñ ne Tatlı kendiñ ne ġıdā datlısındır dēyo. (I-8.104)

köpeüi dutuñ diyelekden ġapıyı tıġ tıġüdiyolā. (II-1.32)

ōlansızüevlerde dumannar düter mi? (II-3.27)

çoKöavcıydı, davşanavına, geyiKöavına ġidēdi. (II-5.35)

#g(a) < #k(a)

⁶²bkz. KORKMAZ; *GTS*, s.151 (Korkmaz, bu terimi **tonlulaşma** olarak vermiştir.); TUNA; *TDDN*, s. 27-28.

ğızın en küçükleri isdambolda avūkat. (I-1.1)
ğomşulā da bu yana odadan dağıyollāmışımış. (I-2.38)
ğabını ğubunu almış, parçalānı almış. (I-3.79)
 almanyada ğız ğardeşim var dedim, yalan sōledim. (I-4.22)
 o yaralıyı ellerinen buriya endiriyo, endirmede'n ordan ğar varımış. (II-1.110)
 kimisi dedi mezeriñ ğıyısı vā, orāya yapalım. (II-2.5)
 aslım çatğuyulu, köyüm orası, aslım yörük, ğaratekeli yörügü. (II-3.1)
ğışın şimdi bu mevsim basādıK onnarı tuluqlara. (II-13.84)

#z < #s

o adam zopáynan cepèye hücum etmiş. (I-1.105)
zebze yiceñ dedi doğdor bize. (I-5.103)
 yapıñ mı zāten zopáyı yersiñ, hüçürèye atālā. (II-9.100)
 su ğatarın, şorāya ğoron zobanıñ üsdüne. (II-22.54)

#b < #v

dombáyı ben de besledim, çayıra çıkarıdık, orda bütün millet de toplasırdı,
buruşduruduk. (II-5.92)

#c < #ç

bōle çember yapıdı, elek gibi sürüveriyo. (I-4.121)
 suluyamayınca cünKü olmuyo pāncar. (II-6.32)
cizmeniñ ğoncūna ğadā çıqdı ğan derdi. (II-7.91)

Ön Seste Yarı Ötümlülük

#K < #k

yalıñız ankarāya Kitdim, en fazla isdamboldur. (I-3.11)
Kölgelik yapmışlar, gözetleme yeri yapmışlar. (I-8.47)
Küçük ğız, izmirdeki, öteki ilK oğul bire gidiyödun. (II-3.59)

#F < #f

ayrancıda Filan dolu hep her yakada dolu, her tarafda var. (II-3.12)
 Şindi Őôle incĕcik Őôle bi Şey var, hurları Filen hep gzky. (II-3.113)
 bi de yasağdı evlenmesi Filān. (II-5.119)
 alabilenormandan getiriyo, alamıyan bahasından Fişne dalı, kmralıyoS.
 (II-17.103)

#T < #t

herkeş Şindi dn salonu Tutuyo, biliyosuaık ğāli. (I-2.108)
 suyu ne Tatlı kendi ne ğidā datlısıdır dyo. (I-8.103)
 onu ğāli Tutduk zorunan eve ğapadığ dyo. (II-1.37)
 gemiye hataŐetmiŐl ya TutduramamıŐlā. (II-2.70)
 seksen biŐe TŐrdl pancarı. (II-4.16)
 bu Taşlar gezlerden, onnan sra işeyden geldi seydilden. (II-6.82)

# < #

ocuklā, bağı, iğer burdan bu kāfir bizi bozarsa dyo, bizoldk dyo. (II-1.81)
nK cenāballah mslmana yardımcı. (II-2.54)

2.2.1.2. İ Seste tmlleŐme

2.2.1.2.1. **Tabanlarda:** *ET*'de tmsz olan bazı rnekler *TT*'de tmlleŐmiŐtir. *SA*'da bunların yanında, aşağıdaki kelimelerde de tmlleŐme tespit edilmiştir:

-g- < -k-

ağzına masge dağdı, gzlk dağdı, girdi içeri. (I-1.55)
 mslā baŐĖa bi, ē su olmadıiin sulağ bi Şey yetiŐdiremyoS. (I-2.4)
 burda ğavaĖlā varıdı, onnarı satdılı, ĖatĖı yapıdılı hāliyle. (I-4.4)
 vallā benim dedem krdsyin derlerimiş dedeme, oKāŐgi yāni. (II-1.5)
 burdan cepiye sevKeTiceKasgeri dyo. (II-1.31)
lāĖin mahsl para etmyo. (II-19.2)

-K- < -k- (Yarı ötümlüleşme)

yetmişde Kitdim, seKizen beşde döndüm, seKizen dörtde. (I-4.18)

teSKere, tēriS_olunca tirene bindim. (I-8.42)

seniñ dedi_oñ gibi haráKet_oılmaz dedim. (II-2.8)

tabi zorudu canım_oäsKiden fakirlik varıdı. (II-5.9)

-d- < -t-

millet_oisdēkene satalım bu domatları. (I-1.41)

simava geldik, bi müşderi va, başga yok (I-3.104)

āynı yāni sisdem dü_oñ sisdemneri yāni. (I-8.74)

her tarafda isdambolda, ankarada her tarafda, adamımız çok. (II-3.17)

hindi benim_olan_oafiyānda posdāneden_oemekli. (II-3.41)

ben çocuğudum baya fisdan gèydim. (II-6.80)

-T- < -t- (Yarı ötümlüleşme)

bazartesi gün afyona endik bir_oaFTada vāllā_oi. (I-3.106)

herkeşe imzā atdırdım, imza deFTeri varıdı şurda. (I-5.66)

ama seni de kimsēye muhTāç_oetmez. (I-8.25)

kürtisTandan_ourdan dōru gelmiş. (II-1.7)

şindi benim meselā torun vā üniversTeye geşdi. (II-3.106)

bi dene baTdāne yaydı dēyo bizim kımutan dēyo. (II-4.105)

-v- < -f-

şindi misāvır gelir, misāvır_oodamıza. (II-2.162)

ondan sōna efendime sōlēn onu dağıdıyoñ_oeTirava. (II-4.28)

mesle_oim çivçi. (II-5.6)

-F- < -f- (Yarı ötümlüleşme)

herkeşe imzā atdırdım, imza deFTeri varıdı şurda. (I-5.66)

āynı yoldan geşmişiz, ğāFile başganı ūratmadı bizi oriya. (I-8.131)

atmış dört senedir çiFt paķát daşırım. (II-3.74)

mısdafa ölu biñ üç Çüz yirmi doumlulu de. (II-11.18)

hatdā deFder, ğalem gibi, kitaP gibi bi şeylē de dā yardım_ediyo. (II-19.42)

-b- < -p-

orda ğarıbca vādır bi de. (II-1.69)

burlara ğadā dizlē, şurlā çibīlak, ôneydi efe geyişi. (II-5.54)

-S- < -s- (Yarı ötümlüleşme)

teSkirèyi bitirdim gāldim_ōrda. (I-5.11)

-P- < -p- (Yarı ötümlüleşme)

baķ bu tepelēñ hePisi ormanımış. (I-1.93)

bi de ortāsına da sePet dikēlē. (I-8.84)

şindi yüz kūsūr hāne sāde afyon sa_ıPatada var. (II-7.34)

burlādan PomPayı alılarımış. (II-8.32)

āmet paşa vādır, onna sandıķlı tarafi, dīnar, ısParta o yanna. (II-9.84)

2.2.1.2.2. Ekleşme Sırasında Ötümlüleşme: İki şekilde olmaktadır. Birinci şekil, sonu ötümsüz bir ünsüz ile biten bir kelimeye ünlü ile başlayan bir ek getirilmesi (**VK#+V≠**); İkinci şekil ise, sonu ötümsüz bir ünsüzle biten bir kelimeye ünsüz ile başlayan bir ek getirilmesi (**VK#+K≠**)'dir.

2.2.1.2.2.1. VK#+V≠ : ÖTT'de olduğu gibi hemen bütün Anadolu ağızlarında görülen bir deĝişmedir. Bu deĝişme SA'da oldukça ileri ve yaygın durumdadır.⁶³

Vĝ#+V≠ << Vk#+V≠

yoĝatdan çiçekdaĝına geldim. (I-1.132)

isdanbula, izmire, uşaĝa, turĝutlûya burlara göşdü. (I-2.53)

yonan burda bizim_evimiz vardı, mutfaĝı varımış. (I-4.117)

⁶³ krş. GÜLSEVİN; *UİA*, s. 44.; BOZ, *AMA*, s.61.; DİNAR, *BDA*, s.43.

ondan sōna ğasığı da daldırı da atı atıverisiñ bāarsaqları siler. (II-9.155)

taşoluğa mòcür çıktık, taşoluk şasabasına. (II-11.6)

bolacılı sarımsağı da ğavuru dökē yiriS. (II-13.38)

Vd#+V≠ < Vt#+V≠

yoğ baya oraya çalışmaya gidiyo. (I-2.15)

neyise adiresi bulamadı, mūudinacamisīmış. (I-4.35)

vallā işde sapı dağdırdık. (II-5.28)

ğışın badılcın konserveleriS, guruduruS. (II-13.1)

VKd#+V≠ < VKt#+V≠

ikindi vakdine dōru aşdı. (I-1.57)

üçay sırdüsdü yatıyo. (I-1.82)

gine de èyi yāni ğaPdıtdırmamışlā ğurda, kesmişlē. (I-2.39)

bi ufağ depe görünüyō bağ, o daıñardı. (II-1.98)

yourdunu bōne ğarışdıra ğarışdıra bişiriS. (II-13.35)

KT#+V≠ < Kt#+V≠ (Yarı Ötümlüleşme)

vallā kimisi çorapTa çalışıyo, kimisi hamballıkda çalışıyo. (I-4.129)

bundanelli sene evelki vakTin şindiki durum çoKüsdünüñüsdünde. (I-7.15)

ama seni de kimsēye muhTāçetmez, çalışdıñ için. (I-8.25)

aydıñda, nāzillide orağ PişTim çōğ, tırpan. (II-5.23)

biñüç Çüz yirmi doıumlu de, isTerüçÇüzotuz yedili de. (II-11.19)

bi tek burda posTāne hiş Pi şey yoğudu, posTāne aşdım. (II-12.62)

V#+cV≠ < V#+çV≠

insana zararı yoğ bu ilacın, domata ğullanabilir dēyo. (I-1.36)

namazını ğılā, orucunu tutar. (I-2.63)

onuñ ucuna da inne yapālā. (I-8.85)

o makineli çubuk depeniñucuna ğaldi. (II-1.60)

gevıman harbēdiyo, kılıcını burda yūyo. (II-2.65)

īsannarıñ doꞥuşdan yaşlandıķca kemāle gelmesini sıralamaK_ıamacıyla
ibādet bizde evelā şerātı ôreTeriz biz. (II-16.101)

Vb#+V≠ < Vp#+V≠

kitabı oꞥu, ben_ıoꞥudum. (I-1.102)

ğabını ğubunu almış, parçalānı almış. (I-3.79)

on marķı ben cebime ğuyamōn pulūsden ķorķuma baķ. (I-4.40)

bir_ıiki ğaley ğabı filān ğoyo, körük ğoyo. (II-7.95)

birisi dedi, baķ dedi baņa lağabım bēgirc_ıōlu sen dedi benim_ıüzerime
gelme anam_ıavradım_ıōsuñ dedi, vurun dedi. (II-12.43)

irkēdik, irkēdik, onnā sabun ğalıbı gibi olurdu. (II-13.85)

Vz#+V≠ < Vs#+V≠

o idiriziñ_ıevinin yanında bi dā ğuyu varıdı ōrda. (II-4.143)

2.2.1.2.2.2. Bazı Ek Başındaki Ünsüzlerin Sürekli Ötümlü Bulunması:
ÖTT'de ünsüz uyumu sebebiyle ötümsüz-ötümlü ünsüz çifti yan yana bulunamaz.
Ancak hem SA'da hem de Anadolu ağızlarının bir çoğunda böyle bir uyum
yaygın bir şekilde söz konusu değildir. Ek başındaki sürekli ötümlü ünsüzler
dolayısıyla, ötümsüz-ötümlü ünsüz çiftlerini görmek mümkündür. Bununla ilgili
örnekler ünsüz uyumu bahsinde belirtilecektir.

2.2.1.3. Son Seste Ötümlüleşme:

z# < s#

paşam_ıaÇ_ıölüyōz ya tēriz ya tāruz dedik. (II-5.40)

2.2.1.3.1. Son Seste Yarı Ötümlüleşme:

K# < k#

çocūnu çolūnu okutceK şe_ıir hayātı başğa, köy başğa. (I-1.13)

elmā olur, vişne olur hocam burlāda, eriK falan_ıolur. (I-8.108)

odanın ne ğadā müşderisi olur, oraya yemeK getiridik çok. (II-5.78)
 göyun bitdi, güccüK hayvan bitdi, sığır da pek nādir yāni. (II-7.33)
 bñ tā esgiden şōrda bi üyüK vardır baĝ ĝarşıda üyüK vādır böyük. (II-9.1)
 öküzünen çivçiliK zōr canım. (II-10.13)

T# < t#

sinan paşa, paşa köyü, bi de aşşāda bizim ĝazānıñ öte yanda paşa köyü vādır,
āmeT paşa. (I-2.43)

āsgiden vesāıT ĝıTdı böle geze geze gidiyōdu herif. (I-2.73)
māmıT köyüne oraĝ büşmēye gidēdik (I-2.158)
 ĝolunan çalışıyo, ĝara mēmeT dedi ben cezā yirin. (I-3.99)
 sekisen dōrT yaşında filān şimdi öbürkü ābeyim benim. (II-1.134)
hasaT ĝulum mahrum ĝulum, benisem de. (II-2.153)
 tabi adamnā baĝıyo kişilere āıT tabi. (II-8.140)
 yemek de gelir yenir, mohoPbeT de aynı bura gibi oturuş. (II-9.126)

P# < p#

o adam oluP yapan burda oturan mēsēlā. (I-2.6)
 içeri aĝıla giriP de yēgi dōkēken göyun başıboş ĝalıyo ya. (I-2.37)
 yāmır yaĝıP batı. (I-2.119)
 onu vurcek ĝırceK oluyolā, ōrda huzur vemōlā, bu yanna ĝacıP geliyo yāni. (I-8.105)
 işde güneş doğmadan evel şafaĝ sōkūvēdiminek birinci toP patladı dēyo. (II-1.45)
 yonan velāsılı kelam çekiP çıkıP gidiyo izmire ĝadā. (II-2.28)
 ben geldikten sōra ōrda samimī olan bi arĝadāş vādı ahbaP. (II-16.85)
 deFder, ĝalem gibi, kitaP gibi bi şeylē de dā yardım ediyo. (II-19.42)

Ç# < ç#

esas gübre yapılınca, şu ılaÇ yapılınca yāni şeyde onnarı da bitirdilē. (I-1.33)
 bi tene kireÇ yokdur bizim sulāmızda. (I-2.27)

eve ğoyōS, ēvden götürüP satıyōS, olan fazlasını ehTiyācı olanıñehdiyāC
bōrcu. (II-4.4)

haC, isannarı mähşere götürü şekilde yönetimi var. (II-8.56)

2.2.1.4. Kelime Sonunda Ulanmaya Bağlı Ötümlüleşmeler:

Sonu ötümsüz bir ünsüz ile biten bir kelimeyi, ünlü ile başlayan bir kelime takip ettiğinde (**K#+#V**), ilk kelimenin sonundaki ötümsüz ünsüz ötümlüleşir. Anadolu ağızlarının bir çoğunda olan bu deĝişme, **ÖTT'de** de olmakla beraber imlāda gösterilmez.⁶⁴

c#_#V < ç#_#V

genc_olmayınca ēhtiyar ğoyun güdē mi güTmeS. (I-2.88)

birez, genc_öldümdan beni aldılā yāni. (I-8.145)

ōle geliyo kılıc_ali şurda da bi guyu varımış , o ğuyuda ğılıcıyı yuyūyo.
(II-2.64)

ōlannarınan ğüveylerinen gelin_annāc_annāca oynēyo. (II-13.67)

d#_#V < t#_#V

üç_ay sırd_üsdü yatıyo, onnan sōna ğızı ōrdan çıkarıyo. (I-1.82)

şindi vesā_id_öldündan pek gelmēyo. (I-2.70)

vāllā_i ben_ō daĝa terefirik ğurcen baK_ōrda üç_ay, dörd_ay ğızak kayılır. (I-3.53)

onu kepÇeynen baya yo_urd_edē gibi işey_ederin.. (II-2.53)

hasad_adamıñ_işi hayatda ras gelmez. (II-2.154)

bizat benim dedem kürd_āmed dēye anılırmış burda. (II-16.4)

T#_#V < t#_#V

bi düyüncü köyü dāveT_eder, her türlü yeme_i hazırlar. (I-2.123)

yārn veyā_uT_üşden sōna, üşden di_i ben bazártası ğün gelen. (I-5.91)

orāya variyo haydar bey, Sāti ondan kā_āT_alıyo, afiyānda buluyo. (I-6.40)

⁶⁴ krş. GÜLSEVİN; *UİA*, s. 44.; BOZ, *AMA*, s.64.; DİNAR, *BDA*, s.56.

bu nöbeT_{olur} mu, böyle asgerliK_{olur} mu? (I-8.45)
 oña çıkdı çavış şikāyeT_{ediyo}. (II-3.158)
 āşamına tiriT_{edēlē}, onu yiriS. (II-10.55)
 olanıñ biri mefāT_{etdi}, biri de almanyada. (II-14.2)
dāvleT_{işde} deęerlendiremēyo bizi. (II-19.84)

ğ#_ı#V < k#_ı#V

mēsēlā aralığ_{ayında} başlāsıñ. (I-2.21)
 baña heş zorluğ_{olmadı}. (II-4.127)

K#_ı#V < k#_ı#V

düşe kılka birbirimize desdeK_{olarak} geçinip gidiyoS_{işde}. (I-1.10)
 ifdardan sōna da cāmiye gidceK_{ifdardan} sōna. (I-2.65)
 biz gümrüK_{asgeridik} sonra jandarma, seyar jandarmāydık biz. (I-5.9)
çoK_{ēyi} aslanım çok, her şey çoK_{ölum}. (I-7.1)
 bu nöbeT_{olur} mu, böyle asgerliK_{olur} mu? (I-8.45)
 ārpāyı yazın_{ekeris}, bizim burda güzlüK_{olmaS}. (II-11.23)
 taşoluğda yirm_{üş} sene daęlāda çobannıK_{etdim}. (II-12.1)
 yakın gözlüK_{olmadıkdan} kerı oğuyamıyon. (II-17.119)
 televizyon diğnedimize göre kırK_{elli} metire aşşā endi deniliyo. (II-18.28)
 bizim kövde asger ğalmış, türK_{asgeri}. (II-21.37)

b#_ı#V < p#_ı#V

eyārdır, şudur, budur, bübēdir falan bunnā heb_{erişir}. (II-8.107)
arab_{aşını} yapıdırın bān vāllā, bān yapıdırın kendim. (II-9.152)
 burda oturun, çorab_{örerin} kendim, onnan sōna ev_{işi} görün. (II-22.42)

2.2.2. Ötümsüzleşme: Ötümlü ünsüzlerin yerlerini ötümsüz karşılıklarına bırakmasıdır. Anadolu ağızlarında çok yaygın görülen bir değişmedir. Bu

değişmelerin bir kısmı yarı ötümsüzleşmedir.⁶⁵

2.2.2.1. Ön Seste Ötümsüzleşme

#p < #b

onnan sōna üş puçuk sene de öğden sigortası varıdı. (II-15.40)

kör palta bulduğ, onnan işētdik, ağacı kesdiK. (II-17.18)

#f < #v

meyve, zebze olur, dikēseñ fişne, elmā sulāsañ fişne oluyo. (II-18.24)

#t < #d

gelini tikeldiyola, geydiriyolā. (II-14.11)

#ç < #c

eveli çebe derlēdi bōle bi çeketleri geyinip, adaları daqmışlā. (I-6.22)

2.2.2.2. İç Seste Ötümsüzleşme

-ç- < -c-

bura sinçanlının balmāmuduñ yanda bura deñizimiş ğāşı dālara bağıyōsağ. (II-4.34)

-t- < -d-

şindi mantıfon, az veri, alaca çoğ veri südü. (II-10.21)

-f- < -v-

orucumuz sālamdır, terefi ğılarıS. (I-8.150)

ēliyet almaK için bi yüzbaşımız varıdın, sifil ēliyeti bizi mürācāta götdü.
(II-17.93) (I-8.38)

⁶⁵ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s.151 (Korkmaz, bu terimi **tonsuzlaşma** olarak vermiştir.); TUNA; *TDDN*, s. 28.

2.2.2.3. Son Seste Ötümsüzleşme

S # < z#

gidiyoS, dolaşıyoS, yorulduk mu geri dönüp gidiyoS. (I-1.9)
 bir_ik_üş de besi yapıyoS, bunnānan geçiniyoS. (I-4.16)
 bi vatandaş bizim şuyumuz va deyip de gidip_areşdiramēyoS. (I-4.113)
sekiS hanēmiş bura geldi_inde, sekiS tāne. (I-8.94)
 nasıl_oldu da geldi_ni ne şekilde geldi_ni bilmēyoS. (II-1.9)
 āncaK_anañıza babañıza hediye biz sizi gōnderiyoS dedi. (II-5.46)
 suyu ıldırıS, suyu ğoruS, ıldırıS onnan sōna duzunu atarıS. (II-14.47)
çereS gūyālā, loğum gūyālā, ğına gūyāla, sabın gūyālā sandığa. (II-22.29)

2.2.3. Ünsüz Kaybolmaları: SA'da çoğunlukla “ğ,h,l,r,v,y” ünsüzlerinin komşu ünlülerdeki açıklık⁶⁶ sebebiyle kaybolmaları çok yaygın ve ileri durumdadır. Bu kaybolma SA'da olduğu kadar komşu ağızlar AMA ve UĀ'da da çok yaygındır.⁶⁷ Bunların dışında çeşitli sebeplerle ünsüz kaybolmaları olabilmektedir.⁶⁸

Ünlülerin açıklığı sebebiyle dört şekilde oluşmaktadır:⁶⁹

2.2.3.1. Erime: Kelime içinde veya sonunda “ğ, h, l, r, v, y” ünsüzlerin, komşu ünlülerdeki açıklık sebebiyle kaybolmasıdır. Bu esnada komşu ünlü çoğu kere uzar. Ancak yer yer ünlünün uzamadığı da tespit edilmiştir.

2.2.3.1.1 Kelime İçinde

-VK- < -VğK-

⁶⁶ Ünlülerde açıklık için bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 3.

⁶⁷ krş. GÜLENSOY; *KYA*, s.64-66.; GÜLSEVİN, *UĀ*, s. 47-55.; BOZ, *AMA*, s.67-72.

⁶⁸ Erdoğan BOZ; “Ünsüz Düşme ve Kaybolmalarında Terim ve Tasnif Sorunu” *TD*, S.600, Ankara, 2001, s. 856-864.

⁶⁹ Ünsüz kaybolmaları ünlülerin açıklığı sebebiyle “erime, büzülme ve derilme, yutulma” olarak dört başlık altında işlenirken KORKMAZ, bu değişmeyi “ünsüz düşmesi” adıyla tek başlıkta birleştirmiştir. bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 162-163.

üş dene çocūmuz va, iki ğız bi ōlan, ğızınuen küçükleri isdambolda avūkat. (I-1.1)

esgiden būdeyleri biçē ğāmlānano harman yerlerine toplā, gine hayvannānan düvennen sürēdik. (I-1.25)

yedi metirēye ğadā böyüyo, bālīyoZ dallānı, serāya bālīyoZ. (I-1.38)

bu köyünuadı ēlen paşa demişlē, ēlen paşa, paşa vāmıŞ. (I-2.42)

malıña maŞadıña baĸdıñ geldīñ zaman çıkāşın burāya, ōleye ğadā. (I-2.60)

Şinci esgiden ğānılā oludu büyük, sap getirilēdi onnan.. (I-3.55)

buña patātis ğorlā, būdeyunu bi de patātis bu, başġa bi şey yok bunnāda. (I-3.88)

benuāra dāunın baKuele bütün ġaraġolları sayen: (I-5.4)

vuruyo dēyo yāni kövlere ūratmadı dēyo. (II-1.73)

bu ödüç, sen benimolana geldiseñ ben de seninuōlaña varıyon. (II-2.116)

bitirdik, getirdik, çoÇuġlar meselā ğız çoÇuġları ālayıŞın, Şōle baĸdım. (II-3.49)

kepinek yāmıruişlemez. (II-15.47)

ilerde kütāhyāya bālı bi çerkisarāy köyün genelde üŞ beŞ hānesi, baya on beŞ-yirmi hānesi ōrdan gelme (II-16.5)

çevrēyenen o ğadā uyum sālīyoZ yāni, geçimsizlik yok. (II-16.52)

pancarī, pancar Şirketi yaza çıkdıynan yazuāzında ikiyoS. (II-19.13)

çorabuörerin kendim, onnan sōna evuİŞi ğörün, çoçuklānanuİŞēderin, ūrāŞırın. (II-22.43)

-VK- < -VhK-

burda sādece ġalanuiki kiŞi evde bi ītiyar. (I-2.9)

bizim ġazānıñuöte yanda paşa köyü vādır, āmeT paşa. (I-2.43)

ġıŞınuodalāda duruS, ġāve yok. (I-2.59)

sōna ēliyet yoġudu benim, dedim yāv trafıKuēliyet veriyodu. (I-3.15)

böreKcisiymiŞ, lāmācuncusuymuş bütün türKdür. (I-4.80)

len bi dene ta Şōle saġallı adam, inadına īTiyār. (II-3.107)

onnan sōra ōle şeyler var, yüksek tāsilliler, möyendisler filen. (II-3.124)

yarım dünñā deye süleýmān pēlivan varıdı añnadıñ mı çok, tekirdaınnan da güleşdi o. (II-5.104)

burda balmāmut isdasyonu vādırōrda enince geliyo. (II-7.29)

o tūmbekde bōne emmim rāmetlik suvāriydi, emmim burıyá gelmiş. (II-7.90)

-VK- < VġK- < -VkK-

adamāşamnē evine alıp gelip ġoyo. (I-1.29)

ben de ōsüz böyütdūüm için çoÇuġlara dayanamadım. (II-3.49)

-VK- < -VrK-

günnük yaşantısı vadıronuñ bi, ġāli bi bangada görevli. (I-1.4)

oráya herkeş gelir bōne otururlar, möbbetedēle, çay pişirilē, içelē. (I-2.57)

geri suvārilárá gidē suvārilāñ için ta òriyá gidēmiş. (I-5.113)

ġadinnā bi ayrı yerde ekeklē bi ayrı yerde oynālā. (I-8.77)

ġoñşu al şunu, anamıñ tālasını sat, bubamıñ tālasını sat. (II-2.20)

yataımı, çāşafını, çūşafını yīkā. (II-2.174)

oráya ġadā götümüşlē bubamı, òrdan geri çeviryolā. (II-4.52)

yāvayvanıñ derisi, atāş gōdü mü o işeyolur bişiyō. (II-9.65)

-VK- < -VIK-

burda şindi ōsa siġortasını yatırmas. (I-2.11)

bizim köylü ġadınıñ biri ayrıñı ġuydu dēyo, ġováya tōbe ōsun dēyo yörüdü depiye depeşkarū dēyo. (II-1.53)

her bölüġden çavış ġēsini dedi dēyo. (II-4.81)

-VK- < -VyK-

günnük yaşantısı vadıronuñ bi, ġāli bi bangada görevli. (I-1.4)

ōrda sağım yapāsıñ, pēniriñi alırsıñ. (I-2.23)

ōne di dāvletden bi fayda bi şeyolmadı. (I-4.1)

ġāzler ġoyolā soñunda ġāri ġāzler gidiyō. (II-1.4)

bunu baña sōlediler bōle bōle, yā çoçuġları var, intizārını almáyen dedim. (II-3.39)

onnan sōna öte yanını bölünüyo, sarácık vādır. (II-9.7)

-VK- < -VnK-

ölme mi o tersliğe gömüldükden sōra hepsi can kesildi. (I-5.124)

işallah nāsib olursa hanımnan gitÇez yāni. (I-8.113)

cāmileri kıpatmışlā, efendim her türlü isannara kötülüü yapmışlā. (II-8.30)

-VK- < -VvK-

orda geldi, aligobderinen endi başa, endi tēfik çavış sen miş? (I-5.18)

āyranı guydu dēyo, govāya tōbe oşun dēyo yörüdü depiye depeşkarū dēyo. (II-1.53)

orda fēzi paşa ône dēyo. (II-1.80)

-VK- < -V’K-

yāni insannarıñ bu kınserde şu hasdalıkdır, bu hasdalıkdır, bu doğadan gelen bi şey diil. (I-1.60)

bura filān delikdi, dā da daş çıkıyo bazen. (I-1.114)

onnan sōna dāvetçimiz olur. (II-22.5)

2.2.3.1.2. Kelime Sonunda

KV# < -KVh#

emme abdullā hoca da getiremeS ki hāli vaqdı èyiyse ône getcek. (I-4.135)

işallā cenāb Allah bol para verise, tabi parañ bol olursa gitceñ orāya. (I-8.114)

saba ezenne uyku dünek yoğ dēyo, devriye geziyolā. (II-1.39)

KV# < -KVI#

şône bi doleş ge, tamam seniñ eliyet dedilē. (I-3.16)

haTdā özaldan az evel başladı bu iş nası olduysa işde. (II-1.177)

KV# < -KVr#

kıfasınca yaşāyo. (I-1.3)

- isdambola kıantine filan revōnan bi geli gidēdik, bağıal_eşyāsı gōtümeye. (I-3.20)
- bi taqımnara bağıdım cip vedilē, asgerlī bitirdim gāldim_ōrda ha anna. (I-5.24)
- ğırağı düşüyo buriya. (I-7.31)
- buranıñ harıcını bu ovanıñ dāhī harıcını onnar_alıyo yāni ya. (II-1.13)
- cāmiyi görü, namāz ğılmāya dōner dedim. (II-2.15)
- saman, kēpek bunnānān_idāre olur hayvannā başğa neynen_idāre olur. (II-10.19)
- tekrā bu ğınşulānan buriyā yerleşiyō da ninem_añnadırdı. (II-15.3)
- şurda işde bi kaş köylēde de varıdı. (II-19.115)

2.2.3.2. Büzülme: Kelime içinde iki ünlü arasındaki bir ünsüzün, ünlülerin açıklığı sebebiyle kaybolup, komşu ünlülerle birlikte çoğı kere tek bir uzun ünlü hāline gelmesidir. Bazen uzun ünlü yerine ikiz ünlü de görülebilir.⁷⁰

-V / V_V- < -VğV-

- baK_o demin ğonuşdūmuS, yusuf_onuñ_ismi, onnā güleşirlēdi. (I-1.12)
- kimseniñ_üzerine de ğıaytlı de_ülim, beynelminel_oğulu bitirdim. (I-1.18)
- çocūnu çolūnu oğutceK şe_ür hayātı başğa, köy başğa. (I-2.13)
- ilk Kitdīmdeki işēyi dēvesem hayran ğıalıñ sen. (I-4.30)
- bi bacānı da bura atdı, benim burları kıoğulēyo pişgin köpek.. (I-4.51)
- yonan geldінде on yaşında filān varıdım ben. (I-6.4)
- verimli bi toprāmız di_ü de allah biñ bereket vesniğ, ğıoyup ğıiden nurda yatsıñ. (I-8.16)
- cāmiyi yaPdīmızda ben hayır cemiyetinde idim, vāzne idik. (II-1.1)
- o zaman_o köv da_ülmüş_ışde. (II-1.2)
- sāde meselā benim dedi_üim veyā seniğ dedi_üiñ gibi harāKet_ölmez dedim. (II-2.8)
- bizim kıalızSyon_oldu, setlik çuğuru oldu, hepsi oldu, suyumuz_ayāmızda. (II-3.15)
- yoğarda kıumalar yaylası var, ōrda var bi ören, aynı bōle da_ülmüş. (II-12.97)

⁷⁰ bkz. TUNA; *TDDN*, s. 42, kış. GÜLSEVİN; *UIA*, s. 51; BOZ, *AMA*, s.70.

asgerlê vâllâ kâdı çıkdı mıydı vâllâ ğırâlâ her yeri. (II- 17. 73)
o çeşmeniğ başına ballı bi māmūt gelmiş, benim duydūma göre. (II-19.16)
yeyebilicēmiz ğadağ buydey_Uekeris. (II-20.10)

-V / V_UV- < -VhV-

o yeni öldü dâ şā_Uin varıdı birisi on gün_Uoluyo öleli. (I-3.3)
dāvletde de ġabāt_Uolmāyabilir. (I-4.102)
burdan şinanpaşa gibi bi yerde bi nērimiz varıdı. (I-5.27)
ālmā falan_Uoluyodun, mütāssıs çoluğ çocuk yēcek ğadā. (I-7.31)
iyi idāre oluyoS_Uallāmıza biğ şükür. (I-8.14)
meselâ māllede kaş kişi vâ baġan kişilē kim, āmet, mēmet. (II-2.173)
bir_Ualbayo anda bozamamış, kendini intār_Uetmiş. (II-8.10)
vâllâ_Ui burda çok şāne dü_Uün_Uoluyo. (II-9.107)
baġ yaprağı sararıS, ilāna dolması sararıS. (II-22.50)
öġden mādünüzünü, nānesini, bāratını ğatarıS. (II-22.51)

-V / V_UV- < -VyV-

ilk Kitdīmdeki işēyi dēvesem hayran ġalısıġ sen. (I-4.30)
bö_Uüklerin_Uaġnatdīna göre bö_Uüklēden söz_UaġdarılıP geliP yāni duyan kişilere
ġadā. (II-2.64)
yoġarda var, emirlizaT, ellezler, deli üsēnner. (II-16.14)

-V / V_UV- < -VrV-

yanı selāmet, o tarafa gidiyoS. (I-1.9)
bi tene kireÇ yoġdur bizim sulāmızda. (I-2.26)
şurda çay varıdın, keçi ġütmēye gidēdik, Sāten gidēken_Uıslanırılā. (II-
17.129)

-V / V_UV- < -V'V-

burda hasmellē sülālesi derlē, ismellē sülālesi, avşarılā sülālesi, biliKlē
sülālesi dōrt sülāle vadır burda. (I-1.90)

günde bi isdirāt yok, altı sāt gece, altı sāt gündüz nöbet. (I-8.45)

ya tērizet bizi yā tāruz harbedem dedik. (II-5.40)

bi ğardāşı şeker fabrikaları genel müdürü mövini oldu. (II-12.57)

arāziñ va dēyolā, zirātodasına gitceñ dēyo. (II-18.14)

2.2.3.3. Derilme: Kelime sonunda iki ünlü arasındaki bir ünsüzün, ünlülerin açıklığı sebebiyle kaybolup, komşu ünlülerle birlikte çoğu kere tek bir uzun ünlü hâline gelmesidir. Bazen uzun ünlü yerine ikiz ünlü de görülebilir:

V# / VuV < VğV#

canımız sıkıldiu zaman ne yanı selāmet, o tarafa gidiyoS. (I-1.9)

domat ne olmuş biliyoñ mu, gelincik çiçē gibi. (I-1.58)

su olmadıiçin sulak bi şey yetiştiremēyoS. (I-2.4)

çou idāre olamadı, çou göşdü. (I-2.7)

çoKesgi çobanoldüuçün bura yayla ya o sebePle ğonulmuş. (I-4.12)

arabada da bi ğurt köpē va. (I-4.50)

bi taqımnara baqđım cip vedilē, asgerli bitirdim gāldimorda ha anna. (I-5.24)

emme hocam ğuveytiñoldü yerden bi baqceñ gözün tutabilesiye yıldız şeklinde yapmışlā. (I-8.139)

aşşáu cāmi biraz dār geldi. (II-2.2)

anqarada oqūcaq, kendi seşdi yāni oqūcā yeri. (II-3.7)

ğolumuz çoKoldüu için, bildiimiz çoKoldüu için bilgin yāni insannarımıS. (II-3.16)

o ekmī ğarşılādı ğevir dēyo yāni ekmī unutmazdı dēyo. (II-4.59)

ne büyük ğüÇcüü görüyo ne ğüÇcük böyüü görüyo. (II-11.101)

bağ şurdağı adamıñ, şunuñismini aldıu deli yusuf dēye birisi varmış. (II-16.12)

derēye toplandı zaman yāmır burda sel hāline geliyo. (II-18.35)

aynen şehirlerde olduu gibi farkı yok, aşşāğı yòqarı yāni. (II-20.54)

V# / VuV < VhV#

biz hayvanotladırđık, annadıñ mı, dāa ilerisine hayvan...(I-1.25)

ā şinci misir_uunu ara bulamaSşın_ekmeK_arası. (I-3.37)

burıyá getceñ çelik gibi vállā_ı şişelēceñ. (I-3.45)

uşağa dōru varıkan ya_u deyō bizi govâlāyan deyō bunnā mı dēyō. (II-2.55)

iyi allā şükür şikāyetÇi dē_iliz. (II-2.83)

V# / V_V < VrV#

almanyada gā çalışdıK_on, on_iki sene. (I-4.30) “gayrı”

V# / V_V < VyV#

canı nerē isdēse ora götürü adam. (II-2.130)

ōrdan dēyo yellī yellēvēdilē dēyo. (II-4.96)

bi dene baTdāne yaydı dēyo bizim kımutan dēyo, bölük kumutanı. (II-4.105)

2.2.3.4. Yutulma: İç seste kapalı hece komşuluğundaki bir ünsüzün, komşu bir ünlünün açıklığında kaybolmasıdır. Bilindiği gibi *ET*’de aynı durumdaki g’lerin yutulması Oğuz lehçelerinde yaygın bir değişmedir. *SA*’da “h” yutulmaları sıklıkla görülür, ayrıca çok az olarak da “y” yutulması tespit edilmiştir.⁷¹

-KV- < -KhV-

o adam zopáynan cepēye hücum_etmiş, yonanı ōrda vurmuş. (I-1.105)

bilassa bizim suyumuz yok. (I-4.100)

aláy kıomutanı geldi de şüpelendi. (I-5.39)

elli beşin_ekimiñ nāhāyātinde, velāsıl göremedim bilmōz. (I-5.58)

bu köy_atatürkün yanında hizmet_etmiş_o zumannā cumuriyet gurulmadan. (I-5.107)

ğaratekeli yürüğü velāsılı ne bilem dā atalarımıS mesèlá göçebe file’n gitdiklerinden_ōriya mal yaylımı ēyi olduğı için_ōriya oturmuş. (II-3.1)

haPsānēye girsinler dedi. (II-12.33)

kimse mereba demeS, kesin dışırlā. (II-16.104)

⁷¹ bkz. TUNA; *TDDN*, s.42, krş. GÜLSEVİN; *UİA*, s.56; BOZ, *AMA*, s.72

hacı bekdeş veli anadoluya iTāletdi,inde anadoluyu irşād,etdinde işde kendi sandıklıda hüdāda veyā ömer kâplıcasında veyā,ut herangi bi yerde yıkanır. (II-17.65)

bizim,odalarımıS var bōne misāfirāneler, mā,alle mā,alle hemen hemen de epeyi çokdur. (II-20.58)

-KV- < -KyV-

şindi bāzen televizonda bōle yāni oña buña veriveriyolar çoÇuqları biliyoñ mu? (II-3.61)

2.2.3.5. Ünsüz Yitimi⁷²: Kapalı hece komşuluğundaki bir ünsüzün, kendisinden sonraki ünlünün açıklığında kaybolup kapalı hecedeki ünlüyü uzatmasıdır.

-φ- < -h-

ya tēriz,et bizi yā tāruz harb,edem dedik. (II-5.40)

pēriS,etcen, edemiyon ku işde ävde ne Pişēse yiyon. (II-17.125)

tārana çorbası yiyon doğunuyo. (II-17.126)

-φ- < -l-

onnan sōna gōnū oldu mu gidiyo. (II-2.25)

-φ- < -r-

ōrda oğul bitdikden sōna da dönmedi. (I-1.6)

-φ- < -n-

ben ciğara az,işdim, az,işdim, ānadıñ mı. (I-5.96)

⁷² Geniş bilgi için bkz. Gürer GÜLSEVİN, “Bir Ünsüz Düşmesi Tipi Daha: Ünsüz Yitimi”, Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı: 139, Ağustos 2002, Ankara, s.133-136.

2.2.3.6. Ünsüz Düşmesi

2.2.3.6.1. Kelime Başında

#ϕ- <#h

biñ doqüzüSüellilēde, elliye dōru her türlü er şey bolalmış. (II-8.13)

üyük deriS bi örenōrda var, bi de üyük gölü deriS, örenōrda va. (II-12.86)

yonan fêlân burıya normalde on beş yirmi āneli o zuman da aşşâı yòqarı bôlēydi. (II-15.17)

yoqarda var, emirlizaT, ellezler, deli üsēnner. (II-16.14)

2.2.3.6.2. Kelime İçinde

-ϕ- < -t-

adamöldürene mükāfāt verilēdi, selbesdi adam vurmaq, vizdāniña göre. (I-5.47)

deve oyunu üş dene adamnā girēlē bi dene geri örtēlē üslēne. (I-8.81)

on beş, onaltı dene doqdur var, mûyendis, birisdediñ yarbayını, alabayından dut, assubayına varasıya bôle işeyimiz var bizim. (II-3.5)

çiFCiliK gara güleş. (II-4.1)

burıya geliyo şuriya buña, tam buña dek geliyō ben de çitdeyin. (II-5.127)

göreve gidēken bi tiraFik qazasına rasladık, birisi yapmış. (II-17.94)

2.2.3.6.3. Kelime Sonunda

ø # < t #

biz çif sürüyoS, bûdeyükeriS, ārpa, bûdey, efendim nohot, bōrölce, darı... (I-1.136)

bi üs yanına bi alt yanına gölet yapçadım balıq yetiştirmeKü için. (I-3.33)

biz turıS gibi geldik pulıse teslim olduğ. (I-4.36)

sabah namazında dēyo, abdas aldırıyo asgere. (II-1.81)

hasad adamın ııııı hayatta ras gelmez. (II-2.153)

bađđal dūrüs di il, toplum dūrüs di il. (II-17.6)

2.2.3.6.4. Grup Düşmesi: Bir ünlü ve bir ünsüzden oluşan birden fazla sesin düşmesidir. Çok az görülür:

domata ğullanıyo, domat çok güzel oluyo. (I-1.36) “domates”

dā a ben orıyı toplēcen da, otcek yer yok biliyoñorda. (I-3.64) “oturacak”

tađımnñ açık genişdi ya tađımnñ dörT dene ğarağolu varıdı. (I-5.13) “azıcık”

ondan sōna āşam yatceñ zaman uykuñ geldin mi hāydi eviñe, ğapıyı kitle, tamamdır yani ya. (II-9.128) “kilitle”

burdan götdü, dinerde asdı. (II-11.55) “götürdü”

tārna yaparıS, tārnaıyı göce i çekdiriS, yo urdup sürdürüS taş gibi. (II-13.21)
“tarhana”

şey mađinelēnde, pate mağinesinde çekerin, onu ğatarın. (II-22.70) “patates”

2.2.3.7. Hece Tekleşmesi: Bir kelimedede benzer sesleri taşıyan iki hecenin kaynaşması ve dolayısıyla hece sayısının azalmasıdır.⁷³

-ø- < -(I⁴)r-⁷⁴

yolda yorulursağ bōle oturuS. (I-1.10) “otururuz”

arab aşını yapdırın bān vāllā, bān yapdırın kendim. (II-9.152) “yaptırırım”

2.2.3.8. Ünsüz Tekleşmesi: İç seste, çoğu kere alıntı kelimelerde aslı ikiz ünsüzden birinin kaybolmasıdır.⁷⁵

⁷³ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 79 (Korkmaz, bu terimi **hece kaynaşması** olarak vermiştir.); TUNA; *TDDN*, s.44-45.

⁷⁴ krş. GÜLSEVİN; *UIA*, s. 68; BOZ, *AMA*, s.73.

-l- < -ll-

vâla çekiniyo yimêlêden ha. (I-5.102) “vallahî”

ârpâyı yazın_ekeriS, bizim burda güzlüK_olmaS. kış_öldü_u için,
yazın_ekeriS hıdırêlezde. (II-11.23) “hıdırillez”

o çobannarıñ hanî çocūnu yolamàyan_adamnā var ya, onnarıñ
çocuğlarından_ordular müfetdişi varıdı, mēmet fidan. (II-12.55) “yolla-”

-z- < -zz-

bizat benim dedem kürd_āmed dēye añılırmış burda, dersimiden gelmiş. (II-
16.3) “bizzat”

-v- < -vv-

eveli, eveli çok gelilēdi şindi peK_ö derece gelmēyo. (I-2.70) “evveli”

yāni deriñ bi şekilde ğuvetli bi bilgim yoğ yāni size annatabilcēm şekilde. (II-
16.43) “kuvvetli”

-y- < -yy-

biz gümrüK_asgeridik sonra jandarma, seyar jandarmaydıq biz. (I-5.9) “seyyar”

arabalā ğarâşden ğatiyen_arabamız çıkamadı. (I-8.134) “katiyyen”

-r- < -rr-

depeden burāya ne qadar yonan varsa ilk tāruS sá_āt sabañ yedi sabañaltıda,
sabā_ıñ_ıltısında ve burlara dökmüş. (II-8.8) “taarruz”

2.2.4. Ünsüz Benzeşmeleri: Bir ünsüzün yakın veya uzaktaki bir başka ünsüze etki ederek onu kendine benzeştirmesi olayıdır.⁷⁶ Hem SA’da hem de diğەر

⁷⁵ bkz. KORKMAZ, *GTS*, s. 163; TUNA; *TDDN*, s. 33.

⁷⁶ bkz. KORKMAZ, *GTS*, s.162, TUNA; *TDDN*, s. 34-36.

Anadolu ağızlarında çok yaygın ve ileri durumda görülen bir değişimdir.⁷⁷ Ünsüz benzeşmelerini, eklenme ve ulanmaya bağlı benzeşmeler ile tabanlardaki benzeşmeler olarak üç ana başlık altında işleyeceğiz.

2.2.4.1. Eklenmeye Bağlı Benzeşmeler: Bu benzeşme şekli, benzeşmenin yönüne göre ilerleyici ve gerileyici olmak üzere iki şekilde oluşmaktadır.

2.2.4.1.1. İlerleyici Benzeşme:

-n + ≠n < -n + ≠l

kafasınca yaşayo, günnük yaşantısı vadır, onuñ bi, ğali bi bağada görevli. (I-1.3)

esgiden búdeyleri biçē ğānılānan, o harman yerlerine toplā, gine hayvannānan düvennen sürēdik. (I-1.25)

kendimiz, afyonnuyuz ğali belli orası. (I-2.2)

dallādan, aķıcek su, bi dene camakenni yapceñ. (I-3.51)

iki sāt benim, adresi aradılā baķ bu almanā. (I-4.34)

öleyazmış dedine göre, çaPğinnik varmış heralda. (I-8.107)

saba ezenne uyķu dünek yoķ dēyo, devriye geziyolā. (II-1.39)

ğolumuz çoK, oldūu için, bildi, imiz çoK, oldūu için bilgin yāni insannarımıS. (II-3.17)

taşoluķda yirm, üş sene dağlāda çobannıK, etdim. (II-12.1)

yoķarda var, emirlizaT, ellezler, deli üsēnner. (II-16.14)

şindi fen, ileride, annayoñ dē mi, tıraķdörü görüyoyñ dē mi baķ. (II-19.89)

2.2.4.1.2. Gerileyici Benzeşme:

-s + ≠s < -z + ≠s

bu kitapları alıñ, oķuyuyñ, incelēyiyñ, okumaSsanıız. (I-1.153)

⁷⁷ krş. GÜLENSOY, *KYA*, s.60-61.; GÜLSEVİN, *UIA*, s.56-60.; BOZ, *AMA*, s.75-80.; YILDIZ, *IMA*, s.42-47.

bône oluyo bâzı kış günnēnde gelir, buñalırsa gelir, buñalmaSsa gelmeS. (I-2.40)

ā şinci misirunu ara bulamaSsin ekmeKarası. (I-3.37)

oda sâıibi ğarşılâ, vátandaş verise verir, vēmeSse oda sâıibi ğarşılâ. (II-7.99)

hayvana baķāsañ südü veri, hayvana bakmassañ ne südü vēcek. (II-10.20)

adamıvelâ yēcēni düşünüyo, ondan sōna burıya gelirse gelecek, gelmeSse bura soñ mesele, onuñıuçún. (II-16.18)

2.2.4.2. Ulanmaya Bağlı Benzeşmeler: Bu benzeşme şekli de, benzeşmenin yönüne göre ilerleyici ve gerileyici olmak üzere iki şekilde oluşmaktadır.

2.2.4.2.1. Gerileyici Benzeşme:

K#ı#g < k#ı#g

ğuzuları zâtınılK geldinde nāmussuz yā bi de oy... (II-1.95)

odalara toplanırıs misāfir geldi mi odanın ne ğadā müşderisi olur, oraya yemeK getiridik çok. (II-5.78)

P#ı#b < p#ı#b

yāmır yaĝıP batı (I-2.119)

zurnacı gülüP batı (I-2.122)

siçan deliındanıaķāķanıaķāķan suyu deliP böyütmüş. (II-4.44)

şindi onnar heP bitdi. (II-8.78)

benimıaķlımıñıerdide bi dañgillē vāllā oráya bi geliP bi yer dutmaları yani ya bunuñ. (II-9.10)

T#ı#d < t#ı#d

ğolunan çalışıyo, ğara mēmeT dedi ben cezā yirin. (I-3.99)

taķımnāñıaçık ğeñşidi ya taķımnāñ dörT dene ğaragolu varıdı. (I-5.13)

şēıT de olmuşlâ vāķııa da. (II-1.112)

balı bolumuş, ismi de māmudumuş, balmāmuT dēye ondan derlē, dāa gerisini bilmiyon. (II-19.16)

2.2.4.3. Kök ve Tabanlardaki Benzeşmeler

2.2.4.3.1. Ünsüz-ünsüz Benzeşmesi

2.2.4.3.1.1. İlerleyici Benzeşme

l-l < l-y

dā zılla sıkışdın mı biçere veriveriyon alıyon denesini, sapını da toplōn balletdiriyon. (I-2.154) “balye ettir-”

başga ne ekceKadam yarım dölüm fasille ekiyo, birävlek fasille ekiyo. (I-4.105) “fasulye”

bu musalar şuTdand gelme, o illezler çerkisaraydan gelme. (II-16.15) “ilyaslar”
unuñ çuvalı otuz beş millonelli kilō, bize gelince iki yüzotuz ğuruşa buydeyi elimizdenalıyo. (II-18.21) “milyon”

n-ŋ < n-y

yarım dünñā deye Süleymān pēlivan varıdı añnadın mı çok, tekirdaınnan da güleşdi o. (II-5.104) “dünya”

b-b < b-d

ibtibā kırk hānēmiş. (II-20.1) “ibtida”

m-m < m-v

onnan sōna örda endik, ismeil hağğıda merđimandāydı o atmış. (I-3.103)
“merdiven”

m-m < m-n

membā suyu, yoğādan gelir. (II-8.114) “menba”

2.2.4.3.1.2. Gerileyici Benzeşme

Ç-ç < h-ç

çok bōça atdırdım ben, deliğannykana çok boçça atdırdım. (II-3.143)

“bohça”

hakikī işey bāçÇe dede deriS, onuñ zātı ōrda yatıyomuş yāni. (II-6.57)

“bahçe”

m-b < n-b

vesdelden de ayrıldıydı, bunnāñ kısım kapandı vesdelde, isdambola bālıymış.

(I-3.74) “istanbul”

n-n < ğ-n

tıp ne dèyō arı innesi dèyō soğması dèyō pelisinden, èyidir dèyō. (II-3.85)

“iğne”

t-t < k-t

benim zamānimda aláttirik yokdun, su yokdun, oğul yokdun burda. (II-

8.149) “elektrik”

y-y < ğ-y

ārpaşı da çok, buydeyi de yēgi, işcek her şey bol. (I-7.6) “buğday”

t-t < f-t

badılcān, sūTlü, fasille canı ne isdēse ävinde ne varısa dolma, kötte deriS,

şindi kötte deniyo. (II-11.97) “köfte”

t-t < h-t

bi deha bunu sürmemize imkān ve iTTimal yok dèyo. (II- 1. 82) “ihtimal”

para benim kendimiñ ittiyācımı görüyon vāllā. (II-9.24) “ihtiyaç”

n-n < l-n

yāni bōne yannız olan adamnarıñıyı de geçim şartı, demin tartışıyoladı gine mēmòrları. (II-7.37) “yalnız”

anamır, günnâr, gāzipaşa, ermènèk, ğısmān, ğaramān, bu yerıñ orman asgeriydin. (II-12.168) “gülnar”

b-b < h-b

vallā o başganı āzı laf yapannarnan sobbeTederimiş. (II-19.67) “sohbet”

b-m < k-m

mēvlüT oğurlā masalāda, ebmek yirlē, yèmek yirlē, mēvlüT oğurlā, gidēlē, ôle olur. (II-13.13)

2.2.4.3.2. Ünlü-ünsüz Benzeşmesi

Ünsüz deĝişmelerinin bir kısmında, komşu ünlülerin etkisi olmaktadır.

2.2.4.3.2.1. Dudaklılaşma: Yuvarlak ünlüler komşuluğundaki ünsüzlerin dudak ünsüzlerine deĝişmesidir.⁷⁸

-f- < -h-

atatürK asdı ortalık sulfolduğdan kerı, burdan götdü, dinerde asdı. (II-11.55)
“sulh”

bişiriS, ävde yiriS, safurda, ifdārda, ifdār, safur işde yiriS. (II-13.125) “sahur”

-v- < -ğ-

mēmed eli gınık bi yetmiş beşlik sovanaldıydı, baĝāja atdıydık (I-3.48)
“soğan”

sovukdanaraba çalışmamış. (I-4.48) “soğuk”

doğuz avusdosda falan yirmi doğuz avusdosda falan dā harmana yeñi toplanırdık. (II-8.82) “ağustos”

⁷⁸ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 48 (Korkmaz, bu terimi **dudaksıllaşma** olarak vermiştir.); TUNA, *TDDN*, s. 29.

düvün yeme_i yaparıS, āşcı dutarıS, piriç pilāvı, çörba, pilāv, hoşaf. (II-13.7)
“düğün”

-m- < -ŋ-

şurda yıkmış, ğomşulā da bu yana odadan dağılyollāmıšımıš görüyollā. (I-2.38)
“koşu”

-v- < -y-

bi manyöte yapıñ mı burda kaç täne köv varısa hepsi çıkā, hepsi çıkā. (I-3.1)
“köy”

yāni kövü temiz dutuñ yā_ut şöle ediñ, felāket gelir, bi şeylē derimiş. (II-6.12)
“köy”

2.2.4.3.2.3. Bağntılı Değişme: İç sesteki sesleri, benzer sesli bir başka kelimedeki seslere dayanarak değişik telaffuz etmektir.⁷⁹

hemen motorslete bindirdim, yola endirdim, ördan gitdi. (I-3.82) “motosiklet”
götünğende bizim köylü varıdı o adresi aradıķ. (I-4.34) “gutingen”
orda geldi, aliğobderinen_endi baña, endi tēFik çavıš sen misiñ? (I-5.17)
“helikopter”

haÇcā Kitceksen dināyatla Kitceksiñ, şirketle Kitmiceksiñ. (I-8.148) “diyanet”
odaları ğabinecek herkeş_ävinden çıkā, biS burası benim kendi odam
köy_çiinde. (II-11.90) “kabile”

varliyetli, ölana ävi yapmış, ayrıca her şēsini ayırmış. (II-17.50) “varlıklı”
ölan_ekiyo, ğız_ekiyo örlādan da mālumuz. (II-18.15) “mahrum”

2.2.5. Aykırılma: Çıkış noktaları birbirinin aynı veya yakın olan ünsüzlerden birinin, benzeşmenin aksine çıkış noktasının farklılaşmasıdır.⁸⁰ Diğer Anadolu ağzlarında olduğu gibi, SA’da da benzeşmeye göre örnekleri oldukça azdır.

⁷⁹ bkz. TUNA; *TDDN*, s. 31,32.

⁸⁰ bkz. Sadettin ÖZÇELİK; “Aykırılma Terimi, Tanımı ve Örneklerinin Tasnifi Üzerine”, İlmî Araştırmalar, Güz 2002, S. 14, İstanbul, s.131-144.

-bv- < -bb-

buvası filanča ğızı alcen dèyiP de onu alma yođ. (I-2.130) “baba”

-kg- < -kk-

bu bakğallinan, bi de bağkurdan,emekli olduğ. (I-4.15)

bizim burlāda yüzde doğsan doğuz muhakğak haram ğarışır yāni. (I-8.30)

bi dakğa, ünsere, mayasıla, onnan sōra bāsura ğazımağ şartiyle, hasdalar,alır benimkini ekseri. (II-3.89)

ğoláy, şekeri ben,iki dakğa sōna Tüşürün ben. (II-17.121) “dakika”

-lr- < -rr-

bizim bilādere nēye atdıñ sen dedi, atēş,etdiñ dedi. (I-8.63) “birader”

āsgiden,öküz ğoşādık, bēgir ğoşādık bunnarınan leşbēliK,ediyōduđ. (II-2.94) “rençberlik”

biz devre gidiyoğ, üç,arğıdāş, buldura gitcēdik. (II-12.142) “burdur”

-nl- < -nn-

ğaynalalık filán yapmam ben. (II-22.45)

-şç- < -çç-

yiceK,işcek yoğ, kıtlık kıtlık kıtlık, çekirge bi şey ğomadı. (I-6.16)
“içecek”

2.2.6. Süreklileşme: Patlayıcı ünsüzlerin çeşitli sebeplerle sızıcı ünsüzlere değişmesidir.⁸¹

2.2.6.2. İç Seste Süreklileşme**2.2.6.2.1. Kök Ünlüsünden Sonra**

ş/ < ç/

⁸¹ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 135, TUNA; *TDDN*, s. 28.

izmire gitdi geşle. (I-2.7) “gençler”

doğuz_{ay} borşlū aldım da iki yüz yetmiş dört biñ nere paráynan teslim_{etdim}
ben. (I-5.72) “borçlu”

bän ördä suşlancen yāni. (I-8.57) “suçlan-”

anķarada oķūcaķ, kendi seşdi yāni oķūcā yeri. (II-3.7) “seç-”

burda aláTTirik yoğudu, işme suyu yoğudu, yol yoğudu, şuralā derēdi. (II-12.9)
“içme”

mecubur vecen borşlusun. (II-18.22) “borçlu”

ğararğāhı varmış, çok da ğüşlüymüş ördä. (II-20.48) “güçlü”

ğ/ < k/

burlā bôle binā filān yoğudu o zumannā, annadıñ mı burlāda güleşirlēdi. (I-1.12)
“yok idi”

bünyede dedi ilaş çoğaldı mı dedi bünyēyi yeñē, ķanser_{oldu} gitdi. (I-1.45)

“çok+al-”

vallā masırafinı birezini bunnā yaptı, çoğunu bi adam yaptı o almanyalı. (I-4.7)

“çok+unu”

baķ dedi baña lağabım bēgirc_{olu} sen dedi benim_{üzerime} gelme. (II-12.43)

“lakap”

esgiden gücüdü gece sabā ğadā öküź güdēdik, gündüz_{ağşama} ğadā çiFt_{sürēdik}. (II-20.39) “akşam”

ħ/ < k/

bône güme yaPdırmış onnarınan vurumuş, ğırarımış yāni vahıt geçiriyō
yāni zengin. (II-1.17) “vakit”

tabi yonan_{örda} bozuluyo, bozulunca yonan_{ahıyo} sinanpaşáya. (II-2.27)

“ak-”

len bi dene ta şōle saħallı adam, inadına iTiyār. (II-3.107) “sakallı”

z/ < c/

adam_{öldürene} müķāfāt verilēdi, selbesdi adam vurmaķ, vizdānıña göre. (I-5.48) “vicdan”

ğ/ < g/

siğara içiyomuş derlê dedi, işKi içiyōmuşo. (I-1.46) “sigara”

burda şindi oşa siğortasını yatırmaS. (I-2.12) “sigorta”

ş/ < ç/

sâşda bişiriS, tepsie yığarıS, örteriSüslēni. (II-13.41) “saç”

2.2.6.2.2. Tabanlarda

-ğ- < -k-

şafağınan basdırıyolâ kövde çok saķāmetlik vermiş köprülü kövünde yāni. (II-1.77) “şafak”

ò esgi saf zamanında milletin gözügür. (II-10.61) “gözük-ür”

ş/ < ç/

şindi burlâ ağāşlık şu gördüğüz yanı, esgiden bu yoğudu bizim çocuklümüz zamānında. (I-1.22) “ağaçlık”

ne bi inanşları va, ne bi yere bālılıkları va ermenilerin. (I-1.145) “inanç”

ğırmızılâ, oruşlâ burāya ğonak yapmışlâ, üçāne bureyi köy hāline gelmiş. (II-10.2) “oruç”

ğarayollānıñ arāşları ğış çoğalınca sağa ğit sola ğit burıya ğeş geldilē. (II-16.66) “araç”

bôle yamaşda sürēkene çok yamaşımış, devrildi, biri ôle. (II-19.99) “yamaç”

2.2.6.3. Son Seste Süreklileşme

ğ# < k#

o yīııdınıçine derdölur bağ. (II-3.32) “bak”

ğüçüklümde āynı bağ zurna gibi sesiminen ğarğarāynan çeviridim. (II-3.75)

ş# < ç#

bünyede dedi ilaş çoğaldı mı dedi bünyeyi yeñē, kanser oldu gitdi. (I-1.45)

“ilaç”

suyu çok üyidir bizim, baķ su biçiminde hiş köyde arama yāni. (I-2.27) “hiç”

hakıkāten onnan biz, aş da ğaldıķ yāni. (I-8.41) “aç”

ġarayollānıñ arāşları ġiş çoğalınca saġa git sola git burıya geş geldilē. (II-16.66)

“geç”

yimeklē, pilāv, piriş yapālā, özbek derlē bāzı yerlēde, özbek pilavı derlē, piriş pilavı dökēlē. (II-18.102) “pirinç”

şindi her üvde iki çuval, üş çuval, dört çuval, beş çuval, adamına göre şeker vā.
(II-19.29) “üç”

2.2.7. Süreksizleşme: Sızıcı ünsüzlerin çeşitli sebeplerle patlayıcı ünsüzlere deġişmesidir.

#c- <#j-

baņa bi yazı ġaldi on beş gün arasında bi taķımnara baķdım cip vedilē. (I-5.24)

“jip”

ben kendim osmannı mermilēni bōne carcörlēni filān eşē bulurdım yāni,
ġoyun ġütdüüm zaman. (II-7.84) “şarjör”

ōrda müçüde ediyolā, çok şükür dēyo, ġeñşleri savāşa ġuymadım
dēyerekden şapġayı atmış. (II-7.115) “müjde”

yāni fen, teknolociden istifāde olmaķ. (II-8.75) “teknoloji”

-p- <-h-

müniPde ġaldım, ekseri ben baġura eyāletinde ġaldım, münipde ġaldım.
(I-4.78) “münih”

-c- <-s-

ben ciġara az üşdim, az üşdim, ānadıñ mı. (I-5.96) “sigara”

-k- <-h-

benden_{evvel} mukdarlıkları bilirim ben. (II-8.2) “muhtarlık”

-c- <-ş-

bi arkadacı görevlendiridim ben_{ayşamdan}, erkencen pusudan gelirdi o.
(I-5.27) “arkadaş”

ben kendim_{osmannı} mermilēni bōne carcörlēni filān_{çeşē} bulurdum yāni,
ğoyun gütdū_{üm} zaman. (II-7.84) “şarjör”

-ç- <-s-

herkeç işinde gücünde kimse kimseni_{çedine} ğarışmaS, yüdüne
ğarışmaS. (II-2.86) “herkes”

2.2.8. Ünsüz Türemesi

2.2.8.1. Ön Seste Ünsüz Türemesi

#h < #φ⁸²

afyona giden hindi bi parça alır getiri ğorduk. (I-3.10) “indi”

hemen_{ordan} gemi yörümüş, gemiye hataş etmişlē ya Tutduramamışlā. (II-
2.70) “ateş”

ben nişannandım bağ, hā_{ilemi} görmedim ben, görmeyerek nişannandık. (II-
7.48) “aile”

2.2.8.2. İç Seste Ünsüz Türemesi

-n- < -φ-

hal_{osmannıdan} yanna dönüşün_o yöreyi zab_{etmiş}. (I-1.162) “yan”

⁸² bkz. Güner GÜLSEVİN, “Türkiye Türkçesi Ağzlarında h Sesi Üzerine”, TDAY (Belleten) 2001/I-II, TDK Yay., Ankara, s.129-146.

patatiS de yetişdiriS, tomatiS de yetişdiriS, büber de yetişdiriS, pıransa da yetişdiriS, ğabaķ da yetişdiriS hepiceği vādır. (II-14.62) “pırasa”
 dereniğiçinde bôle viranşlı bi yol, bi dene aĝaş tamortadanortalāyo. (II-17.17) “virajlı”

-y- < -φ-

neyise adiresi bulamadı, mūudiđıacamisīmiş. (I-4.35) “ne ise”
 saz, orkestira çalıyo bilmem, onnan sōna işeyleratılıyo, havāyi fişekler. (II-17.57) “havai”
 bu ğocaTepe dedimiS ĝalāyciK dağı, biz ĝalāyciK deriS de ĝalecik deniliyo. (II-20.50) “kalecik”

2.2.9. l,m,n,r,y Ünsüzleri Arasında Deĝişmeler: SA’da bu ünsüzlerin birbirinin yerine kullanıldığını görmekteyiz.

r ~ l

ķafasınca yaşāyo, ğünnük yaşantısı vadırıonuğ bi, ĝāli bi banĝada ğörevli. (I-1.4) “gayrı”
 binā filān yoĝudu o zumannā, annadığ mı burlāda ĝüleřirlēdi. (I-1.13) “ĝüreř-”
 sabā namazı saĝılıyo, ğütmēye gidiliyo yāni, ĝışınaĝırda duru, ğüdülemeS yāni. (I-8.20) “aĝıl”
selbesiken mecbur cizceğ vāllā alışceğ, çoluķ çocuķ, erkek, ĝarı gitceğ, cizceğ, ertesi ğün gitceğ, alceğıonu ğötürüp satıceğ yani ya. (II-9.122) “serbest”

m ~ n

şindi ismini verdimizini ğocadePe; atatürk, atatürk burda ğocadePe vādır. (II-2.22)
 eveli depçi deriS biz řōne iki barnak depçi va onnan bi sōkēdik. (II-19.8)
 “barmak”

n ~ l

yüzbaşı filen yok dedi, şöne bi doleş ge, tamam seniñ_eliyet dedilē. (I-3.16)
“şöyle”

başğa ne ekceK_adam yarım dölüm fasille ekiyo, bir_ävlek fasille ekiyo. (I-4.105) “dönüm”

başğa nē bizim_o tarafımızda yoK_öne bi kürt diyerekden. (II-1.8) “öyle”

2.2.10. İkizleşme: İç seste, iki ünlü arasında ve vurguyu üzerinde bulunduran ikinci hece başındaki ünsüzün tekrarlanmasıdır.⁸³ Anadolu ağızlarının bir çoğunda görülen bir olaydır, daha çok Doğu grubu ağızlarında görülür.

-çç- < -ç-

güççük gızı da nişannadım gumarıya, veysel_emmimiñ_ölu vardı oña verdim.
(II-3.66) “küçük”

-mm- < -m-

emmē zāten ben_elli milyona veriyon. (II-3.92) “ama”

-ss- < -s-

cessurdu ninem de cessurdu. (I-5.117) “cesur”
len bēgir hopladı ğağdı, bi genişdi, zartadaK_ossurdu. (II- 4.159) “osur-”
üç yüz kırk lere südüñ kilōsu, dävleT_ışde deĝerlendiremēyo bizi, bi litire su
parassı. (II-19.85) “parası”

-nn- < -n-

geri dönüp de gidiyolā ninnem yoK_evde diyerekden. (II-22.44)

⁸³ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 163 (Korkmaz, bu terimi **ünsüz ikizleşmesi** olarak vermiştir.); TUNA, *TDDN*, s. 32.

-şş- < -ş-

ğız da o atın súratinnan aşşā harman yeri vadır, düzlük vadır, oráya enēkene at taķla atıyo. (I-1.75) “aşağı”

onnā deve, bi kişi eşsek va. (I-8.87) “eşek”

çayını çeşmesini bişiri, yemēni yapā, örtüsünü, döşşēni ğaldırı oñarıydıķ ğayıntanı. (II-13.52) “döşek”

-tt- < -t-

odalā bitdi Satten, bi düzenli bi üş dene oda vā. (II-7.10) “zaten”

-yy- < -y-

subayıñ biri atınan bi yörüyyo. (II-1.102) “yörüyor”

āncaK anañıza babañıza hediyye biz sizi ğonderiyoS dedi. (II-5.46)
“hediye”

oķuyannā oķuyyo, gine köydekilēden oķuyyo. (II-19.60) “okuyor”

-ll- < -l-

yāni çok çille çekdim bān asgerdēyken. (I-8.35) “çile”

-kk- < -k-

ōlen namazını ğıldıñ mıydı odaya ğideriS, geri geliriS, ikkindiyyi ğılarıS.
(II-10.74) “ikindi”

2.2.11. Göçüşme: İç seste komşu veya uzak ünsüz ve ünlülerin yer değiştirmesidir.⁸⁴ SA’da sadece ünsüz göçüşmesi örnekleri tespit edilebilmiştir.⁸⁵

⁸⁴ bkz. Ahmet CAFEROĞLU; “Anadolu Ağızlarında Metathese Gelişmesi” *TDAY Belleten 1955*, T.D. K Yay., Ankara, s.1-7.; EREN, “*Türk Dilinde Metathese Olayı*”, *TDAY, Belleten 1953*, T.D.K Yay., Ankara, s.161-180.; KORKMAZ, *GTS*, s. 74; TUNA; *TDDN*, s. 38-39.

⁸⁵ bkz. Önder ÇAĞIRAN; “Türkiye Türkçesi Ağızları Ünsüz Göçüşmelerinin Kuruluş Sistemi”, 3.

-v-l- < -l-v-

yemeklerde pilav, çorba, bamya, onnan sōra kōmpāsTa, hevlā bunnar bulunur yāni. (II-6.94) “helva”

-v-r- < -r-v-

dā_ua evelkisi kevrān ğasabası. (II-11.1)

bundan yūs sene ğadar_uevvel birisi ölmüş burda devriş birisi. (II-21.25)

-n-m- < -m-n-

trafiK_uēliyet veriyodu, ben de Kitcen_uintāma dedim.

2.2.12. Yarı Ünlüleşme:⁸⁶ Kimi sürekli ünsüzlerin yerlerini, yarı ünlü olan y ünsüzüne bırakmasıdır. Bütün örnekleri iç seste görülmüştür:

y < ğ

o yiylene filān dedim vāllā_ui ône ūeye havas_uetmiyo dedi. (I-3.59) “yeğen”

ārpa, buydey, pāncar, haşaş, ayçiçeği bunnarı ekeriS. (I-8.14) “buğday”

lasTiK_uayağgabı geydim, olmadı onu da beyenmedim, sivri burunnu yapırdım. (I-8.36) “beğen-”

siz bunun hocasıñız iyetim mi sapıķ, bu nesil ne dēye bōne yetişıyo. (I-9.21) “eğitim”

dēyiştirme filān yoķ. (II-10.1) “değiştirme”

düyün cümē gün başlā, bazā gün bitē. (II-13.11) “dügün”

bize iyne filān yapıyo yāni, sarıldıK_uōrda. (II-16.114) “iğne”

doyuru yollarıS, gelen gidē, äylenmeS, gelen gidē. (II-22.5) “eğlen-”

Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri (1996), TDK Yay., Ankara, 1999, s.239-277.

⁸⁶ krş. BOZ, *AMA*, s.88.

onu bi dā ayıklā bi dā deymene götürü çekdiri geliriS. (II-22.67) “değirmen”

y < g

cumā gün başlā meselā dūn başladı, böyün hamama gidē, bi yıқанır gelir. (II-17.63) “bugün”

y << k

bi arқadacı görevlendiridim ben ayşamdan, erkencen pusudan gelirdi o. (I-5.27) “akşam”

y < ’

bi milyār yüzelli milyon mayıs alıyon. (II-12.6) “ma’aş”

y < h

on beş, onaltı dene doқdur var, müyendis, bir isdediñ yarbayını, alabayından dut, assubayına varasıya bōle işeyimiz var bizim. (II-3.4) “mühendis”

2.2.13. Uzunluk Kayması: Bir ünlüyü takip eden ünsüzün çeşitli ses olayları sonucunda kaybolması ünlünün uzamasına neden olur. Uzunluğun komşu ünlü yerine kaybolan ünsüzden önceki hecede bulunan ünlüye geçmesi şeklinde görülür.

SA’da “-yor” ekinin sonundaki “r” sesinin erimesiyle ortaya çıkan örneklere rastlanmıştır.

benim burları koқulēyo pişgin köpek. (I-4.51)

şimci bi işci arōn da bulamēyon köyde yā. (I-4.76)

almanyaniñ ekonomūsü bozuldu dēyolā. (I-4.88)

toplan dēyo ğapınıñ arasına ğorқumuzdan çıkameyoruz dēyo. (II-1.32)

mazodu ğāşılēyo ğaldırdımıS, mazodu anca ğafa ğafaya geliyō. (II-4.5)

heP gelilē, kimi isdēyo, kimi efendim bōle işelē satıyo. (II-8.125)

2.2.14. Ünsüz Uyumu: Komşu ünsüzler arasındaki bu uyum, *ÖTT*'de geçerli bir kural iken birçok Anadolu ağzında kural olmaktan çıkmıştır. *SA*'da ünsüz uyumsuzluğu yönü ile dikkat çeker:

-kd-

örda oğul bitdikden sōna da dönmedi. (I-1.6)

cāmiyi kökden yaptık, üçayın içinde yaptık köyün kuvâtıyla yaptık. (I-4.1)

adamnā üş dölüm pāncarekdi mi kırk beş ton pāncar veriyō. (I-4.18)

çamurda, tezekde her zaman gece gündüz o hayvanın kārını çekd̄i in taqdirde seni de kimsēye muhtāç etmez. (I-8.25)

başğa nē bizim o tarafımızda yoKōne bi kürt diyerekden. (II-1.8)

gelin endikden sōna ertesi gün sabāle in gayıntasının elini öpmeye gidē. (II-2.137)

ğolumuz çok büyükdür bizim. (II-3.13)

onnan sora maķınāye götürüS, çekdiriS. (II-13.3)

-pc-

sen şuriya sen şuriya efendim kimi topcu alāyına. (II-4.120)

-sd-

ğız da izmirde oğudu hemşire çıkdı, polinasda çalışıyo. (I-3.72)

on marķı ben cebime ğuyamōn pulúsd̄en korķuma baķ. (I-4.41)

ğaymaĝı südü bişiriyolā, ayazladiyolā, alıyolā südü üsdünün ğaymānı. (II-19.77)

öğden açık nişasda ğatarın, un, onu kepÇeynen baya yo urd edē gibi işey ederin. (II-22.53)

-sg-

esgiden dā kötüydü, şindi oņa bi şey diyemem. (I-4.136)

vālla bu ğuyudan üş dörT dene asger öldürüyō. (II-4.62)

-şd-

elli dört, elli beşde ben_ordàydım ha. (I-5.29)

onu bulceŋ, o seni ge_vurnan görüşdürü, nasıl, nolcēni o bilir dēyo. (I-6.39)

bi ğu_vetli ğış_olmuşdu burda, o tarafa gidememiş_oarabalā. (II-16.62)

pēriS_oetcen, edemiyoŋ ku işde ävde ne Piŝēse yiyon. (II-17.125)

-ŝg-

fa_ıı dede derlēmıŝ benim_o eŝgiyā olan dedeme. (I-1.65)

şindi buydey birez zayıf_oldu yāni para etmesi birez düŝgün buydeyiŋ. (I-7.13)

bi denesi bekār, gene iki ğızı var, onnar da yetişgin. (II-3.44)

vallā o başganı āzı laf yapannarnan sobbeT_oederimiŝ. (II-19.67)

-kc-

hepsi aylıkcı atmış beş_oaylı_ıı çıkarılā. (I-2.136)

ēyi gördüm ben şinci, gördüm benim_o açıkca ğonuşam. (I-4.58)

onnā da ğoruculu_ı varıdı eveli, bekcilē onnā ğāli evlere daĝıdırdı. (II-5.72)

o da türkce bilmēyō zannediyo, sövüyo sālī_ıni_ısmē_ıil. (II-9.50)

-pd-

bāzı belirgin yerleri va, çılĝın türkler dedi_ıim kitapda. (I-1.154)

āynısını o da yapdı, āynısını o ŝöför de yapdı ta orıya. (I-4.63)

ik_oüŝ Tānesi batdal_oldu, ıpdal_oldu. (II-11.89)

ingilizini telinde, arapda, arabisdanda ğalannā var. (II-18.53)

-hd-

sabahdan da iz kontroluna gidēdim. (I-5.44)

ēyi bi çoban, allahdan kor_uyosa ğuldan_outanıyōsa kimseniŋ zararını ziyanını yapmaS. (I-8.28)

ha bizim burda bu vādır ne muhdarı ğarışır, işey imamı ğarışır. (II-6.122)

o mā_Uallenin_Uıhdıyarları, yaşlılar_Uōrda oturlar_Uo gün. (II-20.58)

-fd-

ifdardan sōna da cāmiye gidceK_Uifdardan sōna. (I-2.65)

güneyköylülē_Uo tarafdanalmış dedem_Uasıl yazılığaya soy_Uismini. (I-8.98)

ğalgıdı deriS burda birisi varıdı, adı yusufdu. (II-11.78)

bu kopırátifden seksen kişi emekli oldu. (II-2.75)

-td-

bağ çocuklar bi ğıram şē damlatdı yirmi litire suyu_Uiçine. (I-1.53)

bitdi yāni ēhtiyar taķımı anca nēdē, gidē ibādetini yapā gelir. (I-2.90)

buráyı satdı mı bura bitē, buráyá giren çıķmaz burdan. (I-3.8)

ğarı gıtdi dēyo vālla onnara asgere işeyi içirdi dēyo, āyranı dēyo. (II-1.55)

asvatdan geçen dedim gelen giden vatandaş cāmi vaķTi gelir. (II-2.14)

ğız vēdi birisine, ğız küs geldi onnānan dedi ğodu etdi, ğodu gitdi ôle. (II-10.52)

iki dene ğāve vā, bizim geşlē Kitdi yā, yaşlılā ğaldı üş beş işde, bi oda ğaldı. (II-19.53)

II. ŞEKİL BİLGİSİ

1. EKLER

1.1. ÇEKİM EKLERİ

1.1.1. İSİM ÇEKİMİ

1.1.1.1. ÇOKLUK EKİ

+lAr

Aynı türden birçok varlığı anlatmak için kullanılır.⁸⁷ İşlev olarak **ÖTT** ve diğer Anadolu ağızlarındaki kullanımlarından bir farkı yoktur ancak hem **SA**'da hem de diğer Anadolu ağızlarında değişken şekilleri (allamorf)⁸⁸ de mevcuttur.

Bazen ek sonundaki “r” ünsüzü kaybolur ve komşu ünlüyü uzatır:⁸⁹

+lAr, +lĀ ,+nar, +nā,

1.1.1.1.1. İşlevleri

1.1.1.1.1.1. Çokluk anlamı verir:

samanını bi yanna, denesini çuvallara, adam_ıāşamnē evine alıp gelip göyo. (I-1.29)

dökülür meývaları. (I-2.116)

kilimleri atarın, yatağı atarın, minderleri döşerin çıbıklā vâdır. (I-3.56)

çalğılādan_ıoyunnā vā, konya havāsı, afıyon havāsı falan_ıışde. (I-8.91)

ğoyunnarı dedim satcen, hala ben seni götcen. (I-8.124)

dü_ünn̄er bazar dü_ünnü olur, perşembe dü_ünnü olur. (II-2.121)

allah sālîk vēsîñ ne ôle günnē geçē. (II-4.138)

⁸⁷ bkz. ERGİN, TDB, s. 218-219.; KORKMAZ, GTS, s. 39.

⁸⁸ Değişken şekil (Allamorf) kavramı için bkz. KORKMAZ, GTS, s.42.

⁸⁹ krş. GÜLENSOY, KYA, s. 86.; GÜLSEVİN, UİA, s. 81.; BOZ, AMA, s.90.; YILDIZ, IMA, s.62. ÖZKAN, SYAÖ, s.126.; ŞAHİN, BMA, s.57.; DİNAR, BDA, s.89.

bône bône saşalı adamnā varıdı, tanıyoŋ mu? (II-7.6)

tezek ğullanılmaS, aşşā kövlē ğullanır. (II-17.154)

bizim kövlülerden, ölenner olmuşöşda, onnarı annatırlā. (II-21.49)

1.1.1.1.2. Sımf, kategori anlamı verir:

ermenilerin bu zúlúmlēden şeyöğerek doğuda ismini bilmiyonöğo dağınöğoğuduydum. (I-1.142)

seymanöğişde genşlē bayrağ çekē düöünöğevine öşdan. (I-2.104)

benim pasaportu pulúslē, pulúslē benim pasaportu aldı. (I-4.20)

gevurlā gelmişlē bi şeyöđisdemişlē (I-5.118)

siziŋ gibi öretmennē geldi burıyā, beni oğula almadılā. (I-9.13)

çoÇuklar meselā ğız çoÇukları ālayışın, şöle bağdım. (II-3.48)

esgidenöđaŋnadıŋ mı ğadınnarın yanına erkek filān girmezdi. (II-11.111)

dedim dedelerimizin bırağdıknarınnanöğövünürüz biz dedim. (II-12.121)

cumārtesi ğün de erkeklerle. (II-22.6)

1.1.1.1.3. Aile, sülale adı belirtilirken kullanılır:

hasmellē sülālesi derlē, ismēllē sülālesi, avşarlā sülālesi, biliKlē sülālesi dört sülāle vadır burda. (I-1.90)

burlāda has süleymannā, şu taraf şēlerin bíliklē derle gevuruŋöđaligiliŋ şurlā. (I-1.92)

velilē odası derlē, velilēöđoda derlē burıye. (I-2.78)

dedelēniŋöđismini bilmiyon, ayrancılā derlē. (I-9.4)

kürt, kürtlēden, ondan sona ğırmızılā, oruşlā burāya ğonağ yapmışlē. (II-10.2)

ondan sōra aynāöđlı ölu, ayanöğaliler. (II-16.13)

yoğarda var, emirlizaT, ellezler, deli üsēnner. (II-16.14)

1.1.1.1.4. Mübalağa amacıyla kullanılır:

şindi bi adamıŋ ğolu ğanadı ğırıldıöğı zamanöğaylarca hasdānede yatıyo. (I-1.79)

musluğları çama ğoyveŋ, çamdanöğağıcek sulā bi dā. (I-3.49)

1.1.1.2. İYELİK EKLERİ

İsmin karşıladığı nesnenin bir kişiye veya nesneye ait olduğunu belirten eklerdir.⁹⁰ İşlev olarak **ÖTT** ile aynıdır, ekin değişken şekillerinin de **ÖTT** den bir farkı yoktur, yalnızca **ET**, **EAT** ve diğer Anadolu ağzlarında da gördüğümüz, II. teklik ve çokluk kişilerdeki asli nazal g “ŋ” ünsüzü korunmuştur.

1. tk. : +(I⁴)m

anamdam doğdum_{aklım}ereliden beri işKi içerin dedi. (I-1.47)

filança ğızı saña ben_{olum} nişannadım, tamam. (I-2.133)

on marķı ben cebime ğuyamön pulúsdan korkuma baķ. (I-4.40)

sayın genaralım suçum varısa baña ğabul. (I-5.19)

bi hoca vādi derdi, olum erennēden toz ğabarıyō mu baķ. (I-6.59)

o Şekil hacārülesvet gözümü alıyodu, rüyāmda. (I-8.121)

aslım çatğuyulu, köyümorası. (II-3.1)

aÇık genşlimde sesim dā_a gözeldi benim genşlimde. (II-3.24)

mesle_{im} çivçi. (II-5.6)

burdan_{ekmēmi} aşımı alıp_{ōne} gidiyōn. (II-10.30)

yazım güzel_{olunca} mābere alayına vediler. (II-12.173)

işde bōle geşdi ömrüm. (II-17.11)

2. tk.: +(I⁴)ŋ

ōrda ğoyunuŋu, ğuzuŋu götürüsün, hanımıŋı manımıŋı, ōrda sağım yapāsıŋ. (I-2.23)

pulús dēyō ķu ğuy cebiŋe dēyō. (I-4.41)

selbesdi adam vurmaķ, vizdāniŋa göre. (I-5.48)

sen kendiŋ_{āzıŋınan} duy, gözününen gör dēyo. (I-6.46)

seniŋ kamyonuŋ nası deyolā veyā tırakdörün nası? (II-2.158)

bōne bā_{ar} günüydü len sül_{emmiŋgiliŋ}evden çıķdım. (II-4.156)

damiŋa bālıysa isdēse öküzün dēyo yolda gidiyoŋ dēyo. (II-15.14)

⁹⁰bkz. ERGİN, *TDB*, s. 220-223.; KORKMAZ, *GTS*, s. 92.

3. tk. : +(s)I⁴(n)⁹¹

gölcükde de çavış kursunu gördüm,orda. (I-5.50)
 baħ benim,evimiñ ğiyısında bi odam vadır. (I-5.138)
ārpa da çok, buydeyi de yēgi, işcek her şey bol. (I-7.6)
 sarı öküz parasınnan, ğaçakçı parasınnan fêlán di,il. (I-8.37)
 mısır vālisiniñ dāmadımıymış. (II-5.2)
 āsKiden fakirlik varıdı, yonan harbi varıdı. (II-5.9)
 ğasaP tāhir varıdı, ĝarısınnıñ yüzünden,adam kesdi, o varıdı. (II-9.97)
 birbirimiziniñ,odasına pek serek gidiliyo şindi. (II-11.104)

1. çk. : +(I⁴)m I⁴z

yāni bizim purofösörlerimiz bizi bu hāle getirdi. (I-1.64)
 esgi, köyümüz,esgi. (I-2.49)
 yā bi de peyĝamberimiziniñ sözleri vā. (I-5.151)
 bōle geldi başımıza yāni. (I-8.72)
 erdal,isminde bi şóforumuz vārdı. (I-8.138)
 evelden,ōne de,ildi, yüzümüz gözümüz örtülüydü. (II-13.60)
 öle alāvilik görgümüz devām,ediyo yāni. (II-15.96)
 sulaK,arāzimiz yok, sulaK,arāzimiz yok. (II-18.7)
 çoÇuklāmıza gönderiyoS, akrabalāmıza gönderiyoS. (II-19.39)
 onnan sōna dāvetÇimiz,olur. (II-22.5)

2. çk. : +(I⁴)ñ I⁴z

beyāz türkler de işinize yarar. (I-1.152)
ğızınızi aldığ gidiyoS. (I-2.117)
 hēş bi şey yok dedi, hadi ĝoĝuşunuza. (II-1.159)
 lākin dedi hazırlanıñ hepiniz de dedi. (II-2.162)
 bōne elinnen dutuyo dēyo atınıziñ yüzünü öpen dēyo. (II-7.107)

⁹¹ 3. tk. İyelik eki üzerine hal ekleri getirildiğinde ortaya çıkan –n- sesi için bkz. TUNA, *TDDN*, s. 20-22; Gürer GÜLSEVİN, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler EATE*, TDK yay., Ankara, 1997, s.12-15.; TEKİN, “Üçüncü Kişi İyelik Eki Üzerine” Genel Dilbilim Dergisi, S.7-8, Ankara, 1980, s.10-17.

3. çk. : +ArI, +(s)I⁴

velilē odası derlē, velilē_{oda} derlē burıye. (I-2.78)

çokları vā anadıñ mı verilēdi biz de erāta bildiridik. (I-5.60)

ayrancı ōlu derlē, lağapları ōledir, ayrancılā. (I-9.3)

ikisiniñ de soy_aTları gine ayrancılā. (I-9.3)

ayaqlāmızın bôğürlerinen topukları delindi derdi. (II-1.32)

biz_{onnāra} yēyemedimiz_{ekmeklerin} fazlasını onnāra varı verēdik. (II-1.174)

baña enişde enişde dēdiklerine bi hōle şişiyon. (II-3.35)

burıya gelirlerimiş burda da ğarāgahları varımış bizim. (II-4.57)

īsannara kötülük yapdıklarını annatırdın. (II-8.39)

1.1.1.2.1. İyelik Eki Yığılması: SA'da tespit edilen iyelik eki yığılmaları *ÖTT*'de de aynı şekilde meydana gelmektedir.

Kalıplaşmış birkaç kelimedede, 3. teklik kişi iyelik ekinin aynı kelime üzerinde iki defa kullanılması şeklinde görülür:

çay Pişiri kimisi, kimisi işde bura bōne misāfirāne. (I-2.80)

eñraf köylēñ hePisinde su va. (I-4.101)

esnaflığa di_{il}, sanā_{ıye} di_{il}, hePisi bu dediklerimiñ. (II-19.89)

nuh_{ısminde} birisi de olmuş_{olabilir}. (II-21.18)

1.1.1.3. HÂL EKLERİ⁹²

1.1.1.3.1. Yalın Hâl:

günnük yaşantısı vadır_{onuñ} bi, ğāli bi bangada görevli. (I-1.4)

televizyon vericisi yapırdım. (I-3.30)

elimde adires de vā. (I-4.63)

allāh tarafından bu yāni. (I-5.151)

sulu māsúl_{olmadıñdan} kēri verimimiz çoK_{az}. (I-9.106)

3.14) bizim kalızSyon_{oldu}, setlik çukuru oldu, hepsi oldu, suyumuz_{ayāmızda}. (II-

burdan pancār, afiyān, būydey, ārpa hepsini yetiştiriyöz. (II-5.6)

⁹² Yön eki, hem *ÖTT*'de hem de diğeri Anadolu ağızlarında olduğu gibi SA'da da kalıplaşmış olarak kullanıldığı için, hal ekleri bünyesinde işlenmemiştir. (bkz. 1.2.2.3.1.2. +rA, 1.2.2.3.1.3. +ArI).

len haPsāne bu köy yeri gibi de diildi o zuman. (II-9.94)

ōra nohuñ kövü demişlē, ôle ğalmış nuhadı. (II-21.18)

onnan sōna daılır millet, düünümüz bu ğidā olur bizim. (II-22.13)

1.1.1.3.2. Belirtme Hâli +(y)I⁴ : İsmi kendisine tesir eden geçişli fiile bağlayan hâldir.⁹³

ÖTT'deki belirtme hâli eki ile aynı durumdadır:

şindi bāk, doğāyı kirletdilē. (I-1.32)

onnan sōna çadırları ğurcādımorıya, yörük çadırlānı. (I-3.34)

amma yok, onnarı getdilē onnarı dikdilē. (I-3.50)

numarasını almışonunonaltı sene cezā gômüşo. (I-5.41)

benim de zıtdıma ğidēdi toplānı kesedim. (I-5.149)

cepede o ğadā makinelilerin bi anda hēpsini altüstetTi dēyo. (II-1.62)

suvārilē cizme ğeyē, bilirmiñ, bilmeSsiñ cizmeleri. (II-7.91)

bu kövünj düünneri çok güzel. (II-18.98)

onnan sōna dakısını dakā, oynā gelinnen. (II-22.36)

işde çayını, ğāvesini demlē, içē. (II-23.6)

1.1.1.3.2.1. İşlevi: *ÖTT*'de olduğu gibi cümlede nesne görevindedir.⁹⁴

1.1.1.3.3. Yönelme Hâli +(y)A : İsmi, fiilin gösterdiği hareketin kendi yönünde yapıldığını belirlediği hâldir.⁹⁵

1.1.1.3.3.1. İşlevleri:⁹⁶

1.1.1.3.3.1.1. Fiilin İstikametini Gösterir:

oraya gidiyo, çalışıyo, siğortasını alıyo vesāire. (I-2.11)

mēsèlà tarlāya götürüyoşuñ. (I-2.146)

fayans fabrikasına servislik yaptım. (I-3.70)

⁹³ bkz. BURAN; *AAİÇE*, s. 99-133; ERGİN, *TDB*, s. 229-230; KORKMAZ, *GTS*, s.175.

⁹⁴ Belirtme ekinin Anadolu ağızlarındaki işlevleri üzerine geniş bilgi için bkz. BURAN; *AAİÇE*, s.128-130.

⁹⁵ bkz. BURAN, *AAİÇE*, s. 134-176; ERGİN, *TDB*, s. 230-231.; KORKMAZ; *GTS*, s.173.

⁹⁶ Yönelme ekinin Anadolu ağızlarındaki işlevleri üzerine geniş bilgi için bkz. BURAN; *AAİÇE*, s.165-172.

afiýána da varıyo oráya dā yakına varıyo, sinanpaşaya. (I-7.40)
 yıldırım kemalısmini bizim isdasyona vedilē. (I-8.12)
 uş gün sonuna mı ne orda bi daşın yarığına gidiyō. (II-1.106)
asgere bakıyo asgēlē bizim ufāufak. (II-2.56)
 ōrdan ıseye geldi Kuşağa polis budur yā. (II-3.107)
suráyá, buráya bunnā hamama da gidē. (II-9.116)
 altına yağ dökülmüş tepsiye kaynatılmış şeker dökülür. (II-23.19)

1.1.1.3.3.1.2. Sebep, Maksat Bildirir:

yok baya oraya çalışmaya gidiyo. (I-2.15)
 sizin gibi bi arkâdaşlā muabbeTıetmeye filān gelise bōle geliyo. (I-2.76)
 revōnan bi geli gidēdik, bağgalıeşyāsı götümeye. (I-3.20)
 sabāleın ğayıntasınınıelini öpmeye gidē. (II-2.137)
 ikinci senesi atlānan giTdim, çiv sürmeye oraya. (II-5.26)
 mallara yēgiyi götürmeye giderleridi gece. (II-11.39)
bize burda eziyet yok. (II-11.45)

1.1.1.3.3.1.3. “...(y)A doğru” anlamında kullanılır:

gelemōn bu yanna gece. (I-3.112)
 depesi aşşağı, köve aşşağı yürüdü. (II-1.56)

1.1.1.3.4. Bulunma Hâli +DA : Fiilin gösterdiği hareketin yerini bildiren hâldir.⁹⁷

1.1.1.3.4.1. İşlevleri⁹⁸

1.1.1.3.4.1.1. Fiillerin, Fiilimsilerin, Ek-Fiil İle Çekimlenmiş İsimlerin Bildirdiği Yargının Gerçekleştiği, Geçerli Olduğu Yeri Belirtir:

eñ büyükleri ōlanıo da izmirde oturuyo. (I-1.3)
 yāni eğlen pašam burda eğlen diyō. (I-2.47)

⁹⁷ bkz. BURAN, *AAİÇE*, s. 177-201; ERGİN, *TDB*, s. 231-232; KORKMAZ, *GTS*, s. 29.

⁹⁸ Bulunma ekinin Anadolu ağızlarındaki işlevleri üzerine geniş bilgi için bkz. BURAN; *AAİÇE*, s.195-199.

bône bi odada her gün yemeK getirir. (I-2.105)
 iki olan vā, biri almanyada, biri burda. (I-4.17)
 bu gibi bi dene dā ōsa hevāda guşlā uşmaz dedi. (I-5.23)
 yarısı zātın ırmakda giTdi dēyo. (II-1.92)
 yonan bu dumnubunārda çok dayanmış. (II-2.40)
aydında yāĝ balda çalışTık. (II-5.22)

1.1.1.3.4.1.2. Zaman Bildirir:

asgerlikde bize şuriyā git gidēdik, buriyā gel gelirdik. (I-1.133)
 bône oluyo bāzı kış günnēnde gelir. (I-2.41)
 bi senelik ğazancını bura iki ayda alır, üç ayda alır. (I-3.41)
 hele ıramazanda herkeş misāfir ara. (I-4.128)
 ama yarım sā atda varıyo araba. (I-7.39)
 ben haÇÇa yetmiş yedide gitdim. (I-8.113)
on beş dakkada afiyona varıyo. (II-2.114)

1.1.1.3.4.1.3. Bulunma Grubu İçersinde Cümlede Sıfat Görevinde:⁹⁹

ġaradaĝ dabanca varımış ğaldırıyo bi veriyo, ufaĝ, sekiz on yaşında bi şeyimiş.
 (II-9.52)

1.1.1.3.5. Ayrılma Hâli: Fiilin gösterdiği hareketin yerini bildiren hâldir.¹⁰⁰

+DAn

1.1.1.3.5.1. İşlevleri¹⁰¹

1.1.1.3.5.1.1. Fiillerin ve Fiilimsilerin Yapılmaya / Gerçekleşmeye Başladığı Yeri Bildirir:

çama yapıceĝ, çamdan aĝıcek su. (I-3.48)
almanyadan sekizen dörtde döndüm. (I-4.81)

⁹⁹ bkz. Leyla KARAHAN, *Türkçede Söz DizimiTSD*, Akçaĝ yay., Ankara, 1995, s. 42.

¹⁰⁰ bkz. BURAN, *AAİÇE*, s. 202-234; ERĠN, *TDB*, s. 232-234.; KORKMAZ, *GTS*, s. 37.

¹⁰¹ Ayrılma ekinin Anadolu aĝızlarındaki işlevleri üzerine geniş bilgi için bkz. BURAN; *AAİÇE*, s. 223-231.

tarlâlâda ekinneri çaydan, burdan çay geçiyo bizim. (I-6.20)
 neden bu çaydan su eksilmöyö. (I-7.33)
 yâni bizim dedemiz güneyköyden gelme burîya. (I-8.100)
 heralda, banazdan geri dönmüş. (II-4.110)

1.1.1.3.5.1.2. Zaman Bildirir:

şindi sabahdan gelir bi ataşlarıS sobeyi. (I-2.57)
 ben çayşamdan, erkencen pusudan gelirdi o. (I-5.27)
esgiden bôle ediyoduğ. (I-9.13)

1.1.1.3.5.1.3. Eşyanın Neden Meydana Geldiğini Bildirir:

şimci ağaçdan da yapadı telefon bône. (I-3.4)

1.1.1.3.5.1.4. Eksiltili Sıfat-Fiil Grubu İçersinde Cümlede Sıfat Görevinde:¹⁰²

ağaçdaneyi çañ dağarıs şöle galıñ meşeden. (II-11.61)

1.1.1.3.5.1.5. Uzaklaşma Grubu Kurar:¹⁰³

bura yonandanäsğiden galma. (II-15.20)
 yâni biz alâviyiz de şu inansdan taraf de iliz dëye bi şey yok. (II-16.98)

1.1.1.3.5.1.6. Fiilin Sebebini Bildirir:

çocuk ğavğası ıvır zıvır bi şeylêdenolur yâni. (I-2.91)
 burda alışğınoldumuzdan borusana da gitmedim. (I-3.67)
sovukdanaraba çalışmamış. (I-4.48)
 köy zati yoksullukdanisdambula ğaşdı. (I-4.128)
 bi iki senedir olmöyö ğırağıdan. (I-7.30)
 toplan dëyo ğapınıñ arasına ğorkumuzdan çıkameyoruz dëyo. (II-1.32)
 dumnunuñ üsdü kör duman gibi oldu, toP dumanından derdi. (II-2.42)

1.1.1.3.5.1.7. Fiilin Yapılış / Oluş Tarzını Bildirir:

¹⁰² bkz.KARAHAN, *TSD*, s.21.

¹⁰³ bkz.KARAHAN, *TSD*, s.43.

hiş bi usdalık görmeden biz bu işi ğafadan yaptık. (I-3.28)

câmiyi kökden yaptık, üçayın içinde yaptık köyün kuvâtıyla yaptık. (I-4.1)

bir iki dene de çeşme var işde o da aynı kendiliğinden aşıyo. (I-7.38)

gız isdeme vâllâ âniden oluyo şindi. (II-17.30)

1.1.1.3.6. Vasıta Hâli: İsmi, fiilin kendi vasıtası veya iştiraki ile yapıldığını bildiren hâldir.¹⁰⁴

+(y/I)IA(n), +(y/I)nA(n)¹⁰⁵

Vasıta hâli için, yukarıdaki eklerin dışında iki ek daha kullanılmıştır:

+leyin¹⁰⁶

EAT'nde tanık olduğumuz bu ek, hem *ÖTT*'de hem de Anadolu ağızlarında yaygın bir kullanıma sahiptir. *SA*'da bir örneği görülmüştür.

odaların hepsi yanar, sabahleyin kòmpile göca kövlü odalarda yemek yer. (II-6.128)

+(I)n¹⁰⁷

ET'de yaygın ve canlı olarak kullanılan bir vasıta eki iken, sonradan bu vasfını kaybetmiştir. *EAT* ve *ÖTT*'de olduğu gibi Anadolu ağızlarında da ekin ancak kalıplaşmış şekilleri kullanılmaktadır.

afiyona burdan yayan gidiyödun. (I-2.98)

ölen namazını ğıldın mıydı odaya gideriS, geri geliriS. (II-10.73)

1.1.1.3.6.1. İşlevleri¹⁰⁸

1.1.1.3.6.1.1. Vasıta Bildirir:

¹⁰⁴ bkz. BURAN, *AAİÇE*, s. 235-265.; ERGİN, *TDB*, s. 234-236.; KORKMAZ, *GTS*, s. 165.

¹⁰⁵ Ek üzerine geniş bilgi için bkz. KORKMAZ, *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, *TEKKO*, TDK yay., Ankara, 1994, s. 31-34.

¹⁰⁶ Ekin etimolojisi için bkz. KORKMAZ, *TEKKO*, s. 70-71.

¹⁰⁷ Ek üzerine geniş bilgi için bkz. KORKMAZ, *TEKKO*, s. 26-31.

¹⁰⁸ Vasıta ekinin Anadolu ağızlarındaki işlevleri üzerine geniş bilgi için bkz. BURAN, *AAİÇE*, s.260-264.

esgiden bŭdeyleri biçē gānılānan, harman yerlerine toplā, gine hayvannānan
dŭvennen sŭrēdik. (I-1.25)

harman savırısı, gerīnen samannarı daşırısı. (I-2.140)

sisdem, āynı esgi tip baya çamırınan yapıcādım ben. (I-3.38)

gece atınan geri gidēmiş. (I-5.108)

gidēken, uçānan gitdik, geliken, arabāynan gāldiK. (I-5.129)

pullarınan sararısı, ŭzerini ōlanıñ. (II-13.19)

dŭvenneririnen sŭrēdik. (II-13.105)

tirennen gitdik, sōra sōra uçānan geldik gitdik. ilk gidişimiz tirennendi. (II-
16.136)

belediyede işeynen, oluyo, pasdāynan. (II-22.18)

1.1.1.3.6.1.2. Zaman Bildirir:

sabāla götürŭyoS, akşamıla getiriyoS. (I-4.135)

o arada sabañınan bi baқdıқ. (II-1.43)

şafağınan basdırıyolā kövde çok saқāmetliK vermiş köprŭlü kövünde yāni. (II-
1.77)

hazīranıñ, onu falan dedi mi akşamınan çıkā goyun. (II-15.48)

1.1.1.3.6.1.3. Hâl-Durum Zarfı Yapar:

çarıқ, çarıқ lasTik yapā, parasınnan burda, yir, içē, gidē. (I-2.162)

bu meyva da suyunan, oluyo, biz sudan yanığız, başga bi şeyden di, il. (I-4.127)

işallah nāsib, olursa hanımnan gitÇez yāni. (I-8.114)

köpek de yaramaz bi şey, onu gāli Tutduқ zorunan eve gāpadıқ dēyo. (II-1.37)

īsannarı dōve dōve orāya bataryānan bomba çekdirilerimiş, zorla, dōve dōve. (II-
8.33)

mersinden, araba yok, silifgēye yayan gitdim. (II-12.155)

1.1.1.3.6.1.4. “Ve” Bağlacının Yerine Kullanılır, Bağlama Grubu Kurar¹⁰⁹:

¹⁰⁹ bkz. KARAHAN, *TSD*, s.30.

şindi bunnarıñ zamānında filān bôle ğızınan_olan filān ğonuşma mŭmkŭn de_ıl yāni. (I-2.126)

yok ğarılānan_erkeklē bir_oynamazlā. (I-8.77)

hat minibŭsŭ gibi oldulā sincalıynan_afıyon. (II-2.104)

āsgiden dŭven sŭredik_ökŭzlerinen, dombāylarınan. (II-3.102)

akısarınan manısanıñ_arası çok sŭrŭyo, ora çok sŭrŭyo. (II-7.23)

ğormedim, o öte mālledede ben burda, bubamınan_annem_ayarlamışlā. (II-7.51)

eñ çok_ıçine nānēynen bŭbē ğatarıS. (II-13.26)

1.1.1.3.7. Eşitlik Hâli: İsmın, fiilin nasıl ve ne şekilde olduğunu belirtmek için girdiği hâldir.¹¹⁰ Tespit edilen örneklerin tamamı cümlede zarf olarak kullanılmıştır.

+ÇA¹¹¹

1.1.1.3.7.1. İşlevleri¹¹²

1.1.1.3.7.1.1. Olarak anlamı verir:

kafasınca yaşayo, günnük yaşantısı vadır_onuñ bi, ğāli bi bangada ğörevli. (I-1.4)

ēyi ğördŭm ben şinci, ğördŭm ben_açıkca ğonuşam. (I-4.58)

namazıñı, abdesdiñi enfesce ğıldıñ mı ramazan çok_ıyidir. (II-9.147)

ne ğadā ne dedilēse, şōne dēyo, bōne edē, bān_açık teÇÇalıdır_açıkcası. (II-9.161)

1.1.1.3.8. Aitlik Eki: (bkz. 1.2.1.1.3.)

1.1.1.3.9. Soru Eki Yapısı *ÖTT*'den farklı değildir. *ÖTT*'de olduğu gibi, soru eki vurgulanan unsurdan sonra gelir.

¹¹⁰ bkz. BURAN, *AAİÇE*, s. 266-285.; ERGİN, *TDB*, s. 236-238.; KORKMAZ, *GTS*, s. 56-57.

¹¹¹ Ek üzerine geniş bilgi için bkz. KORKMAZ; "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme", *TDÜA*, C.1, s.12-84; KORKMAZ, *TEKKO*, s. 40-41.

¹¹² Eşitlik ekinin Anadolu ağızlarındaki işlevleri üzerine geniş bilgi için bkz. BURAN, *AAİÇE*, s.293-294.

+mI⁴

binā filān yoğudu o zumannā, annadıñ mı burlāda güleşirlēdi. (I-1.13)

dana gütmeye mı gitcen şinden sōna, efendim bi şē mı etceS. (I-2.85)

hatdā pulūs dedi ki ğarnıñıaş mı dedi. (I-4.44)

yemek yēceñ mı dedi bōne. (I-4.46)

çavışdım ben biliyoñ mu? (I-5.8)

annadıñ mı hepsini arķıdāşlāñ da imzāsını aldım. (I-5.84)

ē daha başğa sorcēñiz va mı baña yāni başğa harbden başğa sorcēñiz vā mı baña? (I-6.11)

bu nöbeTıolur mu, böle asgerliKıolur mu? (I-8.45)

bu adam ğarnını mı doyuru. (II-1.144)

o günıdambolda anasını kesdi yāı, ğız çocuı gördüğüz mü? (II-7.42)

belediye oldu yāv, nūfusu belediye çoKıolmadıñ mı olur mu yā? (II-9.13)

türkmendir bu köy yāv, yörük mü dēceñ ya. (II-9.9)

kışın mı, kışınışde kömür yaķarıS, odun yaķarıS. (II-10.73)

ağaş var mı dedi. (II-12.107)

bizim günümüzde varıdı, olmaz mı? (II-13.64)

düşman düşmanıñıişesini annā mı, kárını zararını annā mı? (II-19.71)

Soru ekinin bağlaç olarak kullanılmasına sık rastlanır. Bu bağlaç, “ki bağlacıyla kurulmuş birleşik cümleler”deki¹¹³ gibi bir yapı ortaya çıkarır. Bağlaçtan önceki cümle, sonraki cümlenin yüklemine ait bir unsur (zarf tümleci) hâline gelir.

bünyede dedi ilaş çoğaldı mı dedi bünyeyi yeñē, ķanserıoldu gitdi. (I-1.45)

samannīña onu bıraķdıñ mı onu da alıp geliyoñ. (I-2.152)

bi manyöte yapıñ mı burda ķaş tāne köv varısa hepsi çıķā, hepsi çıķā. (I-3.1)

orıya vadıñ mı pulüse hemen muķdarlāğa veyaıT pulüse ben geldim dēye bildiri yapāsıñ. (I-4.38)

¹¹³ bkz. ERGİN, *TDB*, s. 383.

şoraya iki dene taḳviye atā, benüona silaı patlatdım mı o da baḅa patladır. (I-8.67)

para olmadı mı bi şeyüolmaz ki yāııdım. (II-2.78)

sen kötü olduḅ mü kötüadamı allah da sevmeS, ğul da sevmeS, bencē öle. (II-2.82)

ğızdıḅ mı zatan bubamıḅ yanında eşşeKüediyon sen beni. (II-7.3)

üsdüne çıḳdıḅ mıydı çok zamanüuyuklādıḳ, aḅnadıḅ mı. (II-11.77)

ğoḅuşdan çıḳdı mı pesin yaḅıyo, gözleriḅ şöle kiprikleriḅ bi ğarışüuzayō. (II-12.178)

o hevā ıscaküoldu muydu üş gün durdurusuḅ dördüncüsü gün dökēsiḅ. (II-14.35)

şafānan ğāli doḅdu muydu at yaḅınnan barabā hemen şöle el gibi bölē de atıverisiḅ. (II-15.54)

asgerlē vāllā kādı çıḳdı mıydı vāllā ğırālā her yeri. (II-17.73)

1.1.1.4. İSİM TAMLAMASI

İyelik baḅlantısı ile birbirine baḅlanmış iki veya daha çok isimden oluşun tamlama.¹¹⁴ İsim tamlamaları iki şekilde yapılmaktadır. Bunun yanında genetik grubu şeklinde kullanımlar da mevcuttur.

1.1.1.4.1. Birinci Şekil (Belirtili İsim Tamlaması):

Tamlayan + İlgi eki, Tamlanan + iyelik Eki

harman yerlēnde yatādıḳ, saplarıḅüüsdünde. (I-1.30)

bu māllemiḅüodası gibi toPlanırlā burda. (I-2.80)

seniḅüarāziḅden cizdiriyo ğadasduráyı. (I-2.93)

orta yerine çamıḅ birini dek getceḅ. (I-3.51)

baḅāja atdıydıḳ o iki dişiḅüarasına gelmiş. (I-3.102)

bi adama vedimüoteliḅüöḅünde adıresi. (I-4.48)

hēr gün ğaraḅola hēr gün, herkesiḅ mıntıkası ayrıydı. (I-5.61)

sāat beşde çıḳıvedik kuveytiḅüiçinden. (I-8.133)

¹¹⁴ bkz. ERĠİN, *TDB*, s. 359-363.; KORKMAZ, *GTS*, s. 90.

milletin huzuru èyi çoK_èyi yāni. (II-2.107)
benim görüşüme göre. durum bundan_ibaret. (II-2.111)
biribirimizin_ilişKisi çoK_èyidir, o odaları k_ompile açılır. (II-6.126)
 āmma şindi bi tek burda bi kişinin fabrikası vā. (II-8.113)
 pāncarı da şirketin makinesinen_ekiyōS. (II-10.9)
dedelerimizin bıraktıklarınınan_övünürüz biz dedim. (II-12.121)
 bi dene aK_araba geldi ävin_önüne. (II-14.65)
 şindi buriyā misāfir_olursuñ, senin_ekmēñ gelir. (II-17.21)

1.1.1.4.2. İkinci Şekil (Belirtisiz İsim Tamlaması): ÖTT'de olduğu gibi bazen tamlananın aldığı iyelik eki düşer.

Tamlayan + ø (İlgi eki), Tamlanan + iyelik Eki; Tamlayan + ø (İlgi eki), Tamlanan + ø (İyelik eki)

ikinci vākdine dōru aşdı. (I-1.57)
 çocūnu çolūnu oğutceK şe_ir hayātı başğa, köy başğa. (I-2.13)
 banazda da vādır piknik yeri, çamdan_aka su. (I-3.49)
 para veren dedim, elli marķ vallā onu da almadı, yol parası, onu da almadı. (I-4.54)
ğarağol komutanıydım ben, ha. (I-5.2)
 baķ burda yer_altında suyumuz. (I-7.35)
 bū yonan_asgerini izmir deñize dökcen dēye atına biniyo. (I-8.6)
 ikisinin de soy_aTları gine ayrancılā. (I-9.3)
 şey_efendi dedimiz_adam, ekseriyet ğuraK_avcısıymış. (II-1.15)
 nası yörük havasıdır bunnar. (II-3.33)
 o isciydi, avcıydı, çoK_avcıydı, davşan_avına, geyiK_avına gidēdi. (II-5.35)
 burda balmāmüt_ısdasyonu vādır_örda enince geliyo. (II-7.29)
 bir_ay çalışdımı_vallā_i bi sā_aTa_vallā_i ceP sā_atine. (II-9.79)
 şindi şu ğoy bunarı deriS, örda şe_jiT mezeri vār. (II-11.10)
 üç kilometre yerden çañ sesine ğoyunuñ sürüsünü uyarı. (II-15.45)

düün haFTası başlā gine aynı devām_{edē}, kına gecesi devām_{edē} bōle. (II-17.57)

nuh kasabasında dōdum, burada oğula Kitdim. (II-21.1)

ilçe merkezindē şe_{ir}leşme oldu_{ndan}oda ādeti ğalmamış_{ancağ} bizim kövlerimizde kasabalāda oda geleneğē devām_{ediyo}. (II-23.1)

1.1.1.4.3. İlgi Grubu

Tamlayan + İlgi eki, Tamlanan + ø (İyelik eki)

şimdi tirende gidēken benim pasaportu pulúslē, pulúslē benim pasaportu aldı. (I-4.20)

o da vallā burdan siziñoda ğadā filánımış, süleyman. (I-4.52)

eziyet_{ediyollā}, ürdünde bi rüşvet yüzünden bizim_{afyonnunā} ğavğa etdilē. (I-5.131)

görüşdükden sōna afiyānda dilsiziñ_{olan} derlē, gevuruñ_{efesi}. (I-6.38)

burda mitfak ğaynadırmış, orāya toplanıyolā onuñ mitfakda yiyip_{içip} yatıyolā. (II-1.11)

benim bi ğarı yürüğüdün, o öldün burāyı aldım. (II-3.33)

geviriñ_{ev} derlēdi ya beKdeşiñ_{eve}. (II-4.57)

arğāya ğalan yelici olurdu seniñ dēnek geşdise sen vurucu olurduñ. (II-5.85)

sālī_{iñ}ismē_{ile} bi toğat vuruyo. (II-9.51)

burda yalnız yonanıñ_{alim}, afiyonda bizim burda yārli bi adam varıdı. (II-11.51)

şindi altı kapıñ_{inner} derler, orda üş beş tāne in var. (II-12.82)

bān dēyo bān_{orda} bi dilim_{ekmek} yēdim dēyo gevuruñ paşa onu yapırmēyo. (II-15.12)

siziñ manisāya indik bi işeye gitdik, sazovāya bunnan, adam var. (II-17.49)

1.1.2. FİİL ÇEKİMİ

Fiil çekiminde iki özellik öne çıkar; bunlardan birisi şekil, diğeri de işlevdir. SA'da fiil çekiminde eklerin işlevleri –ki buna zaman kaymaları¹¹⁵ dahildir- **ÖTT** ile paraleldir. Buna karşılık eklerin değişken yapıları oldukça farklılık göstermektedir.

1.1.2.1. BASİT ÇEKİMLER

1.1.2.1.1. ZAMANLAR

1.1.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman:¹¹⁶

-D+¹¹⁷

KİŞİ	TEKLİK	ÇOKLUK
1.	-DI ⁴ m	-DI ⁴ K,
2.	-DI ⁴ η	-DI ⁴ η I ⁴ z
3.	-DI ⁴	-DI ⁴ lAr, -DI ⁴ lĀ

1.1.2.1.1.1.1. Birinci Teklik Kişi:

çok şükür dilim filân tutulmadı ya ızdıraP çekdim. (I-1.118)

onu duydum bi onnan sōna yardıla burlāmı. (I-1.122)

ben_uonu ta küçüklümde başladım ben buğa. (I-3.9)

sōna sabāla kakdım, otelde yatdım, sabāla kakdım. (I-4.47)

kendi aramızda biz ġarar_ualdım ben. (I-5.84)

fıransız yedi senede bozāsa yedi sā_uatda bozdum dēye övünsün demiş. (I-6.56)

kābeniη hacārülesvet daşı sağ tarafıma döndüm. (I-8.119)

ben haÇÇa yetmiş yedide gıtdım. (I-8.133)

on_uiki yaşıma ġadā ayāma don geymedim. (II-1.126)

dombáyı ben de besledim. (II-5.92)

¹¹⁵ Zaman kaymalarında geniş bilgi için bkz. Ertuğrul YAMAN; *Türkiye Türkçesinde Zaman Kaymaları*, TDK yay., Ankara, 1999.

¹¹⁶ bkz. ERGİN, *TDB*, s.290.; KORKMAZ, *GTS*, s. 74.

¹¹⁷ Görülen geçmiş zamanın çekimi ve değişken şekilleri için krş. GÜLENSOY; *KYA*, s. 105-106, GÜLSEVİN; *UIA*, s.97-99.; BOZ, *AMA*, s.102-103; YILDIZ, *IMA*, s.82.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.157.; ŞAHİN, *BMA*, s.74.; GÖKER, *BTKKA*, s. 56.; DİNAR, *BDA*, s.99.

bunnara yer yapdım ben. (II-8.151)
 hem_ileşberlik yapdım, hem mal gütdüm, büyük başlı. (II-11.19)
 tabi tabi paşam dedim. (II-12.127)
 gitdi_ım zaman hanğı kapıya olsa girdim. (II-16.75)
 nuh şasabasında dödüm, burada oğula Kitdim. (II-21.1)

1.1.2.1.1.1.2. İkinci Teklik Kişi:

çekdiñ mi bône ördan ğonuşduñ mu burda diñnē. (I-3.5)
 o dedi ki sen bunnara ne sölediñ dedi. (I-4.21)
 amca dedi, sen nêrde doğduñ, nêrde büyüdüñ, nêrde yaşadıñ? (I-5.92)
 sen dedim bänden_emirsiz nêye geşdiñ burdan. (I-8.55)
 buba dedi sen bağ bizi beslediñ böyüdüñ. (II-3.68)
 denize buydeyi küflendi dökdüñ dediler. (II-9.69)
 beni kağdırdıñ demeS. (II-11.82)
 äve girdiñ mi dört duvar sôleşiyö sennen. (II-14.4)

1.1.2.1.1.1.3. Üçüncü Teklik Kişi:

küçük de işde avūkat_öldü ördan okudu. (I-1.6)
 göca oğul bomboş mafoldu yāni dilber_oğul ğalmadı. (I-2.112)
 almanyadan sekizen dörtde döndüm, ğafam_öne aldı. (I-5.82)
 ölüm ğorğma gevur bozuldu. (I-6.60)
 yāni bi kişi elli dağar_ekicēse yedi dağara beş dağara düşdü. (I-7.12)
 bağ beni gine de yurmadı yāni. (I-8.69)
 şafağ söküvēdiminek birinci toP patladı dēyo. (II-1.45)
 şindi bağsāñ ya bi nē tā sinanpaşaya ulášTı köy. (II-9.12)
 hē geçen sene ğasım_ayında öldü. (II-11.33)
 karnēnen çay may satılmadı. (II-17.6)
 belediyede çalışdı, emekli oldu şimdi. (II-21.102)

1.1.2.1.1.1.4. Birinci Çokluk Kişi:

biz de almanyadâydığ da döndük, bunun başındâyız ğāyi. (I-4.17)
 biz turıS gibi geldik pulüse teslim_olduk. (I-4.36)

besicilik yapdık, az çok ileşberlēmiz vā. (I-4.84)
 yedi gün sōna dōrd ay galdık, geliken. (I-5.129)
 zamanında ğoyun da gütdük, ğoyunculuk da yapdık. (I-8.17)
 suriyenin çayı dā ēyi dedilē ordan āldık. (I-8.135)
 ōrdan ğakTık dēyo dumlubuğara. (II-4.108)
 şindi o işleri bırakdık biz yani ya. (II-9.17)
 at arabasınnan bi şurdūkı ğıyıda çarPıŞTık. (II-10.65)
 bu şekilde çalışdık, bōle kövü bu hāle ğuyduk. (II-12.65)
 üş sene dōrt sene bağkur yatırdık. (II-15.40)

1.1.2.1.1.1.5. İkinci Çokluk Kişi:

bosdan yēmēye mi geldiniz, batırdınız dēye bi bağrıyo. (II-11.50)
 bu gece da ıldıysanız daıldınız. (II-12.90)

1.1.2.1.1.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi:

burıyı düdük gibi yardılā, firāt lePlebiciōlu. (I-1.124)
 hepsi aylıkcı atmış beş aylıcı çıkardılā. (I-2.136)
 sōna bi buğar dā ğatdılā. (I-3.47)
 esgerlik esgiden ğaşdılā. (I-6.2)
 bağa bi yanlış bi ğalleşlik yapmadılā. (I-8.50)
 ayağımdayı çarığı vāllā bilā çıkādılā, kesdilē, pişirdilē, yidilē derdi yā. (II-9.61)
 ğaravana ğazanına ğuydular, terleTdiler, ēyileşdik. (II-12.160)
 burdan çıkıyolā şu rampada ğaldılā. (II-16.63)
 her şey yapdılā, şikāyet etdilē. (II-21.72)

1.1.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman:¹¹⁸ -mI⁴¹¹⁹

¹¹⁸ bkz. ERGİN, *TDB*, s.291-292.; KORKMAZ, *GTS*, s. 49.

¹¹⁹ Öğrenilen geçmiş zamanın çekimi ve değişken şekilleri için krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 105-106; GÜLSEVİN, *UIA*, s. 99-101; BOZ, *AMA*, s.103.; YILDIZ, *IMA*, s.82.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.159.; ŞAHİN, *BMA*, s.73. ; GÖKER, *BTKKA*, s. 57.; DİNAR, *BDA*, s.100.

KİŞİ	TEKLİK	ÇOKLUK
1.	-mI ⁴ şI ⁴ m, -mI ⁴ şın	-mI ⁴ şI ⁴ z,
2.	-mI ⁴ şI ⁴ η, -mI ⁴ şsI ⁴ η	-mI ⁴ şsI ⁴ ηI ⁴ z, -mI ⁴ şI ⁴ ηI ⁴ z
3.	-mI ⁴ ş	-mI ⁴ şI ⁴ Ar, -mI ⁴ şI ⁴ Ā

1.1.2.1.1.2.1. Birinci Teklik Kişi:

bi yere uşmuşun amariqaya ône oldu. (II-10.68)

yonan savâşında altı yedi sene sonra dömuşum ben. (II-21.35)

1.1.2.1.1.2.2. İkinci Teklik Kişi:

sen de yapmışın ördä. (I-5.62)

bôle bôle dedim haK etmişin sen dedi. (II-3.158)

1.1.2.1.1.2.3. Üçüncü Teklik Kişi:

onnādan çok korqarın demiş. (I-1.64)

bu yanna birini ayırmış. (I-2.38)

ambellini bildirmemiş ördä. (I-4.38)

sekisen dört sene filān olmuş gideli yāni. (I-8.2)

burda ayrancı ölu varımış, köyü o ğurmuş. (I-9.2)

dālara bōne güme yaPdırmış. (II-1.16)

kôlünüñ malı ölü, kôlü bitmiş yāni ya. (II-4.8)

üç āne bureyi köy hāline gelmiş. (II-10.3)

onnan sōra yonan arbi bitmiş, asgerleri de gitmiş. (II-12.15)

şindi bi de bakıyoñ dü üne başlamış adam. (II-17.31)

1.1.2.1.1.2.4. Birinci Çokluk Kişi:

āynı yoldan geşmişiz, gāFile başğani ūratmadı. (I-8.131)

onnan sōra bizi tirene yüklediler, akşe ire gelmişiz. (II-12.141)

1.1.2.1.1.2.5. İkinci Çokluk Kişi:

gelmişiniz (sor.)

gelmişiniz (sor.)

1.1.2.1.1.2.6. Üçüncü Çokluk Kişi:

bu sene de onu da bitirmişlē. (I-1.28)
yakalamışlē diri, kesvemışlē yāni. (I-2.40)
 gevuruḡ birini öldürmüşlē. (I-5.118)
 onu vurmuşlē tabi içerde. (I-6.53)
 gemiye hataşetmişlē ya Tutduramamışlē. (II-2.70)
 köprülüde çoKeziyetetmişlē örda ġāli. (II-4.98)
 burda işde yerleşmiş burıyı ğurmuşlar kendileri. (II-5.4)
 önden ġaraköyümüş, sonra boyalı ğomuşlar. (II-6.2)

1.1.2.1.1.3. Şimdiki Zaman¹²⁰

$-(I^4)y\bar{o}(r)^{121}$

KİŞİ	TEKLİK	ÇOKLUK
1.	$-(I^4)yom$, $-(I^4)yon$, $-(I^4)yorum$	$-(I^4)yo\bar{z}$, $-(I^4)yoruz$
2.	$-(I^4)yoḡ$, $-(I^4)yorsun$	$-(I^4)y\bar{o}\eta\bar{z}$
3.	$-(I^4)yo(r)$	$-(I^4)yol\bar{a}$, $-(I^4)yolar$

1.1.2.1.1.3.1. Birinci Teklik Kişi:

*len ben size üğüdüḡ demōn, ben kendimüğüdcen. (I-4.37)
 sāde toḡuşlādan bahsetmiyom. (I-4.116)
 şu kövde aşşāı yoğusa bilmiyorumama kırk tana motur vā. (I-7.26)
 televiziyonda bāzı seyirediyon. (I-7.47)
 bi tāne bōle huduTda beklēyom. (I-8.50)
 akşamüsdü nöbet tutuyon. (I-8.61)

¹²⁰ bkz. ERGİN, *TDB*, s.287-289.;GÜLENSOY, “Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Şimdiki Zaman Eki”, *Türkoloji Dergisi*, VIII/1/1979, Ankara, s.169-190.; KORKMAZ; *GTS*, s.143

¹²¹ Şimdiki zamanın çekimi ve değışken şekilleri için krş. GÜLENSOY; *KYA*, s. 102-105, GÜLSEVİN; *UİA*, s.101-107.; BOZ, *AMA*, s.104-106; YILDIZ, *IMA*, s.81.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.153-157.; ŞAHİN, *BMA*, s.77. ; GÖKER, *BTkKA*, s. 54.; DİNAR, *BDA*, s.102.

*onun_Uoriya nerden geldini bilmön. (I-8.99)
 dedelēniñ_Uismini bilmiyon, ayrancılā derlē. (I-9.4)
bilmiyorum_Uişde, ismini ğāyık bilmiyom. (II-6.9)
 vällā_Ua ben hiş bi iş yapmiyom. (II-9.14)
 beş_Ualtı senedir gütmüyon. (II-11.20)
 bi milyār yüz_Uelli milyon mayış_Ualıyon. (II-12.7)
 üş senedir de yatırmàyon yāni. (II-15.37)
 nasıl görüyo bilmiyom da, bilmiyorum ben. (II-16.74)
 ben_Uöle gözlemliyorum, bakıyorum. (II-21.95)
 * işaretli örneklerde –(A)mA-yor-> -mō deġişimi vardır.

1.1.2.1.1.3.2. İkinci Teklik Kişi:

domat ne olmuş biliyon mu? (I-1.57)
 her şeyi yerışdiriyo, her dedīni yapıyon. (I-2.138)
 mèselā tarlāya götürüyoşun, iki yaķaya desde yapıyoşun. (I-2.146)
 *harmana döküp de pato_Uetmön tekrar. (I-2.148)
 *dunnuya geldik yatdık, gelemön bu yanna gece. (I-3.112)
 şindi beş dölüm yer_Uekiyon. (I-4.115)
 sen bunu nèye devāmlı alaġoyon? (I-5.39)
 şu daġları görüyon mu? (II-1.25)
 şôle bakıyon vatandaşın bôle bi şikāyat durumları yoķ. (II-2.107)
 tārлада tıraķdörünen sürüyon, ekiyon, biçiyon. (II-4.18)
 kendi kövümüzden meselā oriyā sen götürüyoşun, dutuveyoşun. (II-6.50)
beslēyon, südüni alıyon, südüni satıyon. (II-9.18)
 şindi bi de bakıyon dü_Uüne başlamış_Uadam. (II-17.31)
 yimeyince sallanıp ġalıyoşun ġardeşim. (II-17.123)
 * işaretli örneklerde –(A)mA-yor-> -mō deġişimi vardır.

1.1.2.1.1.3.3. Üçüncü Teklik Kişi:

*depeniñ_Uarķasına geçiñ_Uinsan giremō şindi. (I-1.96)
 *eveli misāfir dáha çoK_Uoluyōdu yāni, şindi olmō yāni o ġādā. (I-2.75)
 ** yāmir yaġıP batı (I-2.119)

** fırtına sürüP batı (I-2.120)

*benim_ıōlana ille göyunculuk yapam dedim de yapmō. (I-3.93)

şindi iki milyardan_ıaşşā alınmēyo bi dana. (I-4.95)

areşdiramēyo, suyumuz vā, bel gibi su çıkıyo. (I-4.103)

o gün_ı için gelip giden çoK_ıoluyo. (I-5.152)

burdan çay geçiyō bizim. (I-6.20)

emme otuz dene çocuK_ıokuduyo, bunu_ıōlu. (I-7.19)

izmir denize dökken dēye atına biniyo. (I-8.6)

bizim_ıasger ġali geliyor_ıemme dēyo. (II-1.64)

velāsılı kelim çekipP çıkıP gidiyo izmire ġadā. (II-2.29)

burda çete vā dēye giremiyo. (II-7.76)

eşgiyā bu adam, vuruyo, ġırıyo. (II-9.139)

ikinci gün gine ôle dedi, kokuyo at dedi. (II-12.183)

annesi bubası falan, olan_ı işde seni_ıisdeyor. (II-19.104)

* **işaretli örneklerde –(A)mA-yor-> -mō deġişimi vardır.**

** işaretli örneklerdeki -I⁴p batı şekli sadece I. bölgenin 2. metninde bir manide görülmüştür. Muhtemelen alıntıdır.

1.1.2.1.1.3.4. Birinci Çokluk Kişi:

*onnan sōna gece de gelemōz. (I-3.105)

areşdiramēyo, suyumuz vā, bel gibi su çıkıyo. (I-4.103)

bura da dēyō, şurdan geşcek dēyo biz. (I-4.109)

üş beş ġuruşumuz va da ône götürüyoS, getiriyoS, götürüyoS. (I-4.134)

biz_ıalēhsan paşa oldūnu bilmēyo. (I-6.31)

çolūmuz çocūmuz okudabiliyo. (I-7.17)

iyi idāre oluyoS_ıallāmıza bi_ı şükür. (I-8.14)

ġapını_ıarasına ġorġumuzdan çıkameyoruz dēyo. (II-1.32)

ġarnımız_ıaç yörüyemēyo. (II-2.30)

benim köyden fazla burayı seviyo. (II-3.34)

nēye yapmıcez, bulġur ġaynadıyo çekdirıyo, ġuyüyo. (II-14.28)

yāmır yağāsa allah, bakıyo_ı işde ekē vetandaş. (II-17.149)

köyün_ıadını bilmiyorūS ki hiç. (II-20.1)

* işaretli örnekte –(A)mA-yor-> -mō değişimi vardır.

1.1.2.1.1.3.5. İkinci Çokluk Kişi:

ne bakışıyoruz dedi. (I-3.110)

gelcek senenin erzānı yiyōnuz dedi. (I-8.40)

*şu güney kasabasını biliyōnuz mu bilmōnuz mu? (I-8.93)

dedi, ne arayōnuz filān. (II-1.160)

onun puroğramları vā, izliyōnuz mu bilmiyon. (II-7.47)

ne dēye oğula gitmiyōnuz, anam yollamāyō, bubam yollamāyō. (II-12.36)

* işaretli örneklerde –(A)mA-yor-> -mō değişimi vardır.

1.1.2.1.1.3.6. Üçüncü Çokluk Kişi:

*manzara yapcādım amma yōk yā yapırmōlā yāv. (I-3.35)

bi sürü devlet, қанun cezā veriyollā onnāra. (I-5.83)

haydar beynen güzel görüşüyolā. (I-6.38)

bol bol ōrdan alıyolā. (I-7.36)

bi oyun çıkariyolar. (I-7.48)

orāya toplaniyolā onun mıtfağda yiyip ıçip yatıyolā. (II-1.11)

burda oturağda yakalāyolā. (II-2.35)

çobanların üsünde endiriyolā asgeri. (II-4.69)

pancarı artıq, ekdirtmeyolar ğāli. (II-20.13)

erkek, ğarı doluyolā, diñeliyolā işē gibi. (II-22.18)

* işaretli örnekte –(A)mA-yor-> -mō değişimi vardır.

1.1.2.1.1.4. Gelecek Zaman:¹²²

-(y)AcAK¹²³

¹²² bkz. ERGİN, *TDB*, s.292-293; KORKMAZ, *GTS*, s. 67.

¹²³ Gelecek zamanın çekimi ve değişken şekilleri için krş. GÜLENSOY, *KYA*, s. 106-108.; GÜLSEVİN, *UİA*, s. 107-111.; BOZ, *AMA*, s.107-109; YILDIZ, *IMA*, s.81.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.160-162.; ŞAHİN, *BMA*, s.78. ; GÖKER, *BTKKA*, s. 57.; DINAR, *BDA*, s.103.

KİŞİ	TEKLİK	ÇOKLUK
1.	-(A)cAn, -(A)cAm	-(A)cAz(S)
2.	-(A)cAη, -(A)cAksIη	-cĀηIz
3.	-(A)cAk	-(A)cAkIĀ(r)

1.1.2.1.1.4.1. Birinci Teklik Kişi:

- domatı dedi nasıl eriyosa gösdercen. (I-1.53)
hadi bu ğarı ben ona nası acımıcen. (I-4.143)
bôle şaxır şuxur dörulduyon, atsam urcen. (I-8.63)
dedim hanıma ben hacıya Kitcen. (I-8.123)
şindi ben eğer bu sığarayı işmicen. (II-3.75)
vallā i ğıycen, billā i ğıycen dedi. (II-12.44)
paşam ben kövü örnek köv yapcen. (II-12.106)
örda ölecem dēye bi sene oriya buriya gidip geldim. (II-16.123)
gelcek sene birinci sınıfı ālcem, okutcem dedim. (II-21.69)

1.1.2.1.1.4.2. İkinci Teklik Kişi:

- başında beklēcen goyunuñuñ, gütceñ. (I-2.34)
buriyá getceñ çelik gibi vāllā i şışelēcen. (I-3.45)
zebze yıceñ dedi doğdor bize. (I-5.103)
Kitceksen dināyatla Kitceksiñ, şirketle Kitmiceksiñ. (I-8.148)
eyili Ketdikden sōra bi defā eyilik beklemēceksiñ. (II-12.78)
şunu alıceñ tamam, olay bitdi, görmüyöñ bile. (II-17.38)
mecubur vecen borşlusuñ. (II-18.22)
iki üş gün ēsilcek de onnan sōna serceñ. (II-22.72)

1.1.2.1.1.4.3. Üçüncü Teklik Kişi:

- hoca diploma hazırlıcak. (I-1.17)
çalışceK orda siğortasını yatırceK. (I-2.12)
çama yapıceñ, çamdan akıcek su. (I-3.48)
burdan dā para isdēyo yēcek. (I-4.87)

anşarada okūcak, kendi seşdi yāni oşūcā yeri. (II-3.7)

kesilcek, tam tekmiļiçeri girilcek dēyolā. (II-6.49)

yāni mahşarda da āynı olacak. (II-8.58)

et_oolmēcek, bībēlice. (II-9.156)

1.1.2.1.1.4.4. Birinci Çokluk Kişi:

ille burdan_oolcek, şurda geşcez. (I-2.98)

hacı tēfiK_oille biz seni almēcez. (I-5.77)

sizi yaşatcez, kemalı kescez, sizi yaşatcez dedilē bunnā. (I-6.7)

hazır yēcez, seni beni ğandırceS, biz bu duruma geldik. (I-9.11)

ölücez, hepimiz de ölücez burdan bunu sürücez dēyo. (II-1.83)

biz çalcaz siz_ooynācāñız dedi. (II-3.122)

yārınnan sōna biz_oetcez, geliñ de gösderiveren. (II-14.24)

buydēyi satcez, oriyá ödēcez. (II-18.23)

1.1.2.1.1.4.5. İkinci Çokluk Kişi:

bi dene dombey yavrısı kescēñiz. (I-1.80)

onnara uşakđáyķan radiyo yapcēñiz monteŞ demişlē. (I-3.79)

biz çalcaz siz_ooynācāñız dedi. (II-3.122)

habā gelī, yārın_oişñiz düzlendi çıkıcāñız. (II-9.170)

nētÇēñiz tārna mı ğarcēñiz. (II-14.36)

1.1.2.1.1.4.6. Üçüncü Çokluk Kişi:

vāllā_o buña yapışdırceklē örenderēyi. (I-1.130)

yāni burda görüşceklē. (I-6.41)

ķomşu kövden geliyolā, götceklē gelini, alcáklar. (I-7.54)

isdambōla giTceklē, burdan çıkıyolā şu rampada ğaldılā. (II-16.63)

heralda yakdırmıceklē onnarı. (II-17.155)

örda bi odāya onu dakıceklē. (II-19.112)

1.1.2.1.1.5. Geniş Zaman¹²⁴

-(V)r¹²⁵

KİŞİ	TEKLİK	ÇOKLUK
1.	-(A/I ⁴) rİm/n, -mAm ¹²⁶	-(A/I ⁴)rİ ⁴ z, -mAyIz
2.	-(A/I ⁴)rsİ ⁴ η, -mAz/Ssİ ⁴ η	-(A/I ⁴)rsİ ⁴ ηI ⁴ z, -mAz/Ssıηız
3.	-(A/I ⁴)r, -mAz	-(A/I ⁴)lĀ(r) -mAzlĀr

1.1.2.1.1.5.1. Birinci Teklik Kişi:

- ama otuz sekizi otuz doğuzu çoK_ıeyi bilirim. (I-1.20)
- birez dinnenip bi on sayfa dā_ıa okurun. (I-1.150)
- şē_ıer sevmem pek ben vāllā. (I-3.65)
- on_ıon beş besi yapdırın. (I-4.92)
- onu ben_ıorāya yatırınamma öteki de beni yatırı, bōle yāni. (I-8.68)
- şu bitdiydi onu bilmem hiç_ıannamam. (II-3.99)
- arab_ıaşımı yapdırın bān vāllā, bān yapdırın kendim. (II-9.152)
- nērde āşam_ıoldu orda ğalırın. (II-10.31)
- ninem derdi āsgi evimiz varıdı, bān bilirin. (II-15.7)
- şekeri ben_ıiki dağğa sōna Tüşürün ben. (II-17.121)
- fağat menkībelerini annatdıklarını duyarım, bilirim. (II-21.36)
- onnan sōna ev_ıişi görün, ço_ıcuklānan_ıişēderin, ūrāşırın. (II-22.42)

1.1.2.1.1.5.2. İkinci Teklik Kişi:

- mēsēlā alt_ıay_ıorda durusun, şasıma ğadā. (I-2.24)
- yazın da şinci ora küfül küfül_ıesiyo, duramazsın. (I-3.53)
- ōrda yapdırısın, bi milyon para verisin veyā bi tāne hağ verisin. (I-3.85)
- kōy fırınında kesini filān götürüsün, atāşlama kesini. (I-3.85)
- aynı bura gibi oturusun. (II-9.127)

¹²⁴ bkz. KORKMAZ, *GTS*, s. 69.

¹²⁵ Geniş zamanın çekimi ve değişken şekilleri için krş. GÜLENSOY; *KYA*, s. 101-102, GÜLSEVİN; *UİA*, s. 111-115.; BOZ, *AMA*, s.109; YILDIZ, *IMA*, s.80.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.150-153.; ŞAHİN, *BMA*, s.75.; GÖKER, *BTkKA*, s. 52.; DİNAR, *BDA*, s.105.

¹²⁶ Geniş zamanın menfisi hakkında bkz. ERGİN, *TDB*, s.278.

çalışmadıñ mı hayatda bi şey_Uolmaz, bi şeye mu_Uafak_Uolamazsın. (II-2.10)

hevā iscaK_Uoldu muydu üç gün durdurusun. (II-14.35)

onnan sōna bi de ğalburdan geçirisin_Uonu. (II-22.75)

1.1.2.1.1.5.3. Üçüncü Teklik Kişi:

domateS de yetiştir satarıS dedi. (I-1.43)

burda şindi ōsa siğortasını yatırmaS. (I-2.12)

bırakırsañ ğurt yir. (I-2.34)

bi senelik ğazancını bura iki ayda alır, üç_Uayda alır. (I-3.41)

hele ıramazanda herkeş misāfir_Uara. (I-4.147)

ondan sōnā arķıdāşlā gelir. (I-5.66)

haram ğarışır yāni, yatar_Uyur, gider onu sā_Uibine sōlemez. (I-8.30)

onu ben_Uorāya yatırın_Uamma öteki de beni yatırı, bōle yāni. (I-8.68)

yüz kere Kitse az demez doymāz yāni. (I-8.126)

hasad_Uadamıñ_Uişi hayatda ras gelmez. (II-2.154)

hiş tēsir_Uetmez bana. (II-3.79)

bi adam mahşallah demez hayvana, işē ede, nazā değē. (II-4.151)

üç beş_Uay geçmeden ğapanır gidē. (II-6.121)

bu kövde herkeş gelebilir yāni. (II-7.10)

ōrdan seni yirmi kişi adam_Ualır gidē. (II-9.81)

gündüz de çıkılabilir, gece de ğalınabilir. (II-15.49)

mart_Uayında burda kış_Uolur. (II-17.133)

ğız_Uävi de çekē, ikisi de çekē ortaķlaşa yapılır yāni. (II-18.112)

1.1.2.1.1.5.4. Birinci Çokluk Kişi:

onnānan da etmiyiS yāni ōle bi hudud ğavğası yapmāyıS. (I-2.96)

yaylalādan, köyden toplarıS, dü_Uen süreriS. (I-2.139)

birez güçcük yaparıS, ōne büyük yapmāyıS burdakileri. (I-3.91)

ğariben de olsa zenginden fazla baķā, misāfire bakarıS. (I-4.148)

orucumuz sālamdır, terefi ğılarıS. (I-8.151)

bi sene ğaldıysa bi sene bakarıS. (II-2.166)

allah ne verise beşon ğuruşalırız. (II-6.14)

gece onikiye bire ğadar meselâ odalarda oturuz biz. (II-6.98)

televizonu açarıS, vidöyu açarıS, bağā seyredē vağıt geçiriS. (II-8.145)

ormancıynanortaK_oluruS vâllâ, memurnanortaK_oluruS. (II-17.137)

1.1.2.1.1.5.5. İkinci Çokluk Kişi:

ayâmızıñaltına gelmeñ_ezilirsiniiz. (I-1.14)

neden ğopuyo bu siz bunu bendeneyi bilisiniiz. (I-9.121)

halka da sorabilirsiniiz. (II-21.62)

1.1.2.1.1.5.6. Üçüncü Çokluk Kişi:

bizi kenâra götürülē otutdurulâdı. (I.1.14)

yed_āneyken derlē annatırlâ yed_āne. (I-2.49)

başğa ôle bi gelmezlē. (I-2.72)

seni bulmâyışın bırakmazlâ. (I-4.56)

şindi bizde de bāzı dü_ün meselâ işē çıkartdırlâ, oyun çıkartdırlâ. (I-8.78)

ğovseñ ğitmezler yāni. (II-6.119)

bunu bôle annatırlar. (II-8.49)

üş ğün, iki ğün, bi ğün ğalırlâ ğidēlē. (II-8.118)

bizim burda ğatiyen yimezlē. (II-10.54)

şindi altı ğapınıñinner derler. (II-12.82)

1.1.2.1.2. KIPLER

1.1.2.1.2.1. Emir-İstek

Kipler (Tasarlama Kipleri), gramer kitaplarının birçoğunda “dilek-şart”, “istek”, “gereklilik” ve “emir” alt başlıklarıyla işlenmektedir. Ancak ne var ki bu kalıplaşmış tasnif, kiplerin gerçek işlevlerini verme bakımından yetersiz kalmaktadır. Bugün, bazı gramercilerin yeni yeni tasnifler oluşturduklarını ve kiplerin işlevleri hakkında geniş araştırmalar yaptıklarını görmekteyiz.¹²⁷ Gürer Gülsevin, söz konusu kipleri, *Eski*

¹²⁷ Fatma Türkyılmaz; *Tasarlama Kiplerinin İşlevleri*, TDK yay., Ankara, 1999, XI+131 s., Ahmet Bican Ercilasun; “Türkçede Emir ve İstek Kipi Üzerine” *TGS II*, s. 61-66.; KARAHAN “Fiil Terimi Üzerine” *TGS II*, s. 47-55.

Anadolu Türkçesinde Ekler adlı eserinde “İstek Kipi”¹²⁸; *Uşak İli Ağzları* adlı eserinde ise “Emir –İstek” ve “Dilek”¹²⁹ başlıkları altında birleştirerek işlemiştir. Buna sebep olarak da, mevcut gramerlerde “emir” diye verilen eklerin çoğu zaman “istek” ifade ettiğini, “istek” olarak verilenlerin de yine çoğu zaman kullanılmadığını söyler.¹³⁰ Ayrıca “dilek-şart” kipinin şart işlevli kullanılışlarının bir cümle oluşturmadığını belirterek, bu kipi “dilek” başlığı ile işlemiştir.¹³¹ Erdoğan Boz da *Afyon Merkez Ağzı* adlı eserinde kipleri, Emir-İstek ve Dilek başlıklarıyla incelemiştir.¹³² Biz de bu çalışmamızda kipleri; “emir-istek” ve “dilek” alt başlıklarıyla işleyeceğiz.

KİŞİ	TEKLİK	ÇOKLUK
1.	-em, -en	-AlIm, -Am
2.	-ø	-(y)I ⁴ η
3.	-sI ⁴ n, -sI ⁴ η	-sI ⁴ ηlAr, -sI ⁴ ηlĀ

1.1.2.1.2.1.1. Birinci Teklik Kişi:

efendime sòlèyen. (I-1.133)

acıK_ışimi gören gelen. (I-2.68)

afyona giden hindi bi parça alır getiri gördük. (I-3.10)

para veren dedim, elli marķ vallā onu da almadı, yol parası, onu da almadı. (I-4.53)

ben_ıara dā_ınıη baK_ıele bütün ğarağolları sayen: (I-5.4)

ben dèyo düz_ıağāşdan size bi adam tāsı_ıeden. (I-6.35)

o da sùvāriyenen bān bi cepèye şòle ileriye baken bi yonan_ıasgerleri var mı dèye. (I-8.8)

savāşdan sōna burlā yā çok faķıridik yā ne diyen saņa. (II-1.125)

su mesèlā ne bilem ben burda baķ çoĝu bunnarıη susuzluk çekiyö. (II-3.15)

yāni bunnā yoķlukdan_ıoluyo yāni aķıķca sòlüyen yoķlukdan_ıoluyo. (II-7.45)

dambaşıya çıķdım dèyo yūĝunuη_ıardına yatdım görünmèyen dèye. (II-9.54)

¹²⁸ GÜLSEVİN; *EATE*, s. 105-114.

¹²⁹ bkz. GÜLSEVİN; *UİA*, s.115-119.

¹³⁰ bkz. GÜLSEVİN; *UİA*, s.115.

¹³¹ bkz. GÜLSEVİN; *UİA*, s.119.

¹³² bkz. BOZ; *AMA*, s.109.

hadi gören dedi, ben varyon dedi. (II-12.109)
 yārın ğınamız va, būr gün baqlàvı aşcez, geliñ de gösderviren. (II-14.27)
 hanğı birini sayen hepsini de ederiS. (II-22.50)

1.1.2.1.2.1.2. İkinci Teklik Kişi:

ēlen paşam demiş yāni orda ēlen, demişlē ēlen paşa burdan ğalmışo da. (I-2.45)
 aq toprak, bak bu aq toprakda ne olur. (I-8.16)
dur kimdiro parılo dēyon, at dēyolā. (I-8.62)
 ne ğadā yēyebilcēseñ ye dedi. (II-1.171)
 istedīiñ sāat, istedīiñ daqqa afiyona git, işiñ gör, çek git gel buriya. (II-2.104)

1.1.2.1.2.1.3. Üçüncü Teklik Kişi:

bitirem dedilē ğāyi yarım ğalmasiñ dedilē. (I-4.10)
ensiñ demişlē. (I-4.20)
 belediyēye girsin, ğorumāya girsin dēye de aldımız parāyi ōrda gösderi yaptım. (I-5.85)
 herkeŝarabasına binsin dedilē. (I-5.132)
 allah biñ bereket vesin, ğoyup giden nurda yatsin. (I-8.17)
 ğarşıdan ğödümünen cāmiyi görsün vatandaş dedim. (II-2.11)
 ben ğartın, o geşleri çeksin. (II-3.117)
 allā rāmetleylesinōne añnadırdı. (II-4.107)
 bizim burdan yāni allāiñ taqdiri ilāisi hoca gelsin, hoca gitmeKısdemez. (II-6.117)
 geŝmiŝōsun. (II-9.137)
 èĝē türklē yedi senede bozabilise yedi günde bozdum dēye övänsün demiş. (II-20.53)

1.1.2.1.2.1.4. Birinci Çokluk Kişi:

sen de yapsana dedimonu yā milletıisdēkene satalım bu domatları. (I-1.41)
 ortağıdım dññürünen, yā verem mēmedeli ā şunu. (I-3.108)
bitirem dedilē ğāyi yarım ğalmasiñ dedilē. (I-4.9)

diyelim yirmi dağgada oraya varıyo, veyāhut yimbeş dağgada oraya varıyo araba. (I-7.40)

loğantada ğarsona dēyo çorba getir bakam dēyo. (II-7.98)

lēn derdi, uyuma bakalım yav, nolduñ, düşdüñ derdi. (II-11.82)

emir_{eri} olalım dedim, emir_{eri} oldum. (II-12.179)

biz bi ölanınan ğız ğonuşalım dēyolā, şindi her şey_üāsgisi gibi di_i. (II-19.105)

1.1.2.1.2.1.5. İkinci Çokluk Kişi:

ayāmızın_{altına} gelmen_{ezilirsiniz} dēye bizi kenāra götürülē otutturulādı. (I-1.14)

o mertibēye geldin_{iz} zaman bunu hatırlayın. (I-1.35)

bu kitapları alın, okuyun, incelēyin_{okumaSsañız}. (I-1.153)

hōşca ğalın_{ānneleri}. (I-2.118)

len ben size üğüdün demōn, ben kendim_{üğüdcen}. (I-3.37)

çocuqlā, bakın, iğer burdan bu kāfir bizi bozarsa dēyo, biz_{öldük} dēyo. (II-1.81)

şu soñnadān gebereni de bakın ne varısa alın dedi bize ya, yāni bōne oldu dēyo. (II-1.124)

“şurıyı sıvayıverin len” (II-4.129)

yārın ğınamız va, būr ğün baqlāvı aşcez, gelin de gösderiveren. (II-14.27)

odam benim de var, oriya oturāmın, ğonuşāmın, görün. (II-18.71)

1.1.2.1.2.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi:

o yüzden_{ileri} olannāri da yüzenler_{alsınā}. (II-1.166)

haPsānēye girsinler dedi. (II-12.38)

1.1.2.1.2.2. Dilek / Şart

KİŞİ	TEKLİK	ÇOKLUK
1.	-sAm	-sAK
2.	-sAñ	-sAñIz
3.	-sA	-sAlĀ

1.1.2.1.2.2.1. Birinci Teklik Kişi:

āsım beyiñ yerine ōsam ben_uonu kilimleri atarın. (I-3.56)
 ne bileyim yāni nası annatsam. (I-7.3)
 ya_u vursam bi türlü vurmasam bi türlü. (I-8.65)
 bi dā Kitsem bi dā Kitsem yā. (I-8.133)
 şurda meselā silah_uōsa ben çeksem ğıynàşabilī miñ. (II-2.77)
 ben_uölsem benim çocuklā heP mēmur gelmezlē. (II-8.139)
 yā dedim nerēye gitsem emir_ueri alceK_uoluyolā. (II-12.174)
 nerden geldini bilmiyorum, biliyon desem yalan. (II-14.112)

1.1.2.1.2.2.2. İkinci Teklik Kişi:

orman bu taraf sen çıksañ bi orman bu taraf dā. (I-1.137)
 ecık bi tas su iç, bi dā baksañ acıkmışındır yāni. (I-2.29)
 bi yere bi işci götcen desen gitmēyō. (I-4.76)
 onnara söz sōlesen bi dā dēcek bunağ dēye falan. (I-9.20)
 bubam ğakmasañ öldürücek dēyo, vurucek dēyo. (II-1.36)
 dek gelmēyen cenāb_uallahı görsen. (II-2.54)
ğovsen gitmezler yāni. (II-6.118)
 şindi baksañ ya şe_uir_uoldu memleket. (II-9.31)
 zebSesi desen tāze, hēpsi. (II-9.149)
 gün dölümünde dā_i eksen kırk günde erişir_uo. (II-11.72)

1.1.2.1.2.2.3. Üçüncü Teklik Kişi:

burda şindi ōsa siğortasını yatırmaS. (I-2.11)
 bunnāñ sülālesinden bi denesi görse ğaçā şōle. (I-2.127)
 yem_uon beş milyon filen_uolsa ğalıyo. (I-4.98)
oynasa gülse onu eğlendirseñ çok güzel. (II-17.80)
 bi gün güzel bi eğlence bi gün verilse. (II-17.82)
 güzelce eğlenselē, isdiyōsa çalğı da davul getdirilse olur. (II-17.82)

1.1.2.1.2.2.4. Birinci Çokluk Kişi:

biz mahkēmēye vēsek bi sürü devlet, kğanun cezā veriyollā. (I-5.83)

1.1.2.1.2.2.5. İkinci Çokluk Kişi:

gelseniz (sor.)

1.1.2.1.2.2.6. Üçüncü Çokluk Kişi:

ne deselē hiç yani ya şu demeS. (II-9.161)

bunu bi ādet, edivēselē gine olur yani ya. (II-9.165)

güzelve eğlenselē, isdiyōsa çalgı da davul getirilse olur. (II-17.82)

1.1.2.2. BİRLEŞİK ÇEKİMLER

Birleşik çekimlerde, *ÖTT*'nin mevcut gramerlerindeki geleneksel tasnif üzerine çok değişik görüşler olduğunu biliyoruz.¹³³ Ancak ne var ki, bu farklı görüşlerin ekseri gramercilerce kabul görüp kitaplara alınması uzun sürmektedir. Biz burada geleneksel tasnif üzere birleşik çekimleri işleyeceğiz.

1.1.2.2.1. HİKAYE

1.1.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

1.1.2.2.1.1.1. Birinci Teklik Kişi – DI^4ydI^4m

doğdur bi inne vuruvēdi, uyandıydım. (I-1.121)

doğuda ismini bilmiyon, o dağın, okuduydum. (I-1.143)

1.1.2.2.1.1.2. İkinci Teklik Kişi – $DI^4ydI^4\eta$

hana dedim söz verdiydi sen, çavış, onbaşı yok. (II-3.155)

1.1.2.2.1.1.3. Üçüncü Teklik Kişi – $DI^4(y)dI^4$

¹³³ bkz. Gürer GÜLSEVİN; “Türkiye Türkçesindeki Kip ve Zaman Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine” VIII. Milletler Arası Türkoloji Kongresi, İstanbul, 1999.

vesdelden de ayrıldıydı, bunnāñ kısım kapandı vesdelde. (I-3.74)
 bi yetmiş beşlik sovan aldıydı, bağája atdıydık. (I-3.102)
 üs çavışdı dā baş çavış da olmadıydı. (II-5.118)

1.1.2.2.1.1.4. Birinci Çokluk Kişi – DI⁴(y)dI⁴K

bi yetmiş beşlik sovan aldıydı, bağája atdıydık. (I-3.102)
 on altı biñ nerèye aldıydık yirmi bir biñ nere vèdi otabüse. (I-3.108)

1.1.2.2.1.1.5. İkinci Çokluk Kişi -DI⁴ydI⁴ñ I⁴z

geldiydiñiz (sor.)

1.1.2.2.1.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi -DI⁴ydI⁴Ar

geldiydiler (sor.)

1.1.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi

1.1.2.2.1.2.1. Birinci Teklik Kişi -mI⁴şTI⁴m

türbeniñ çine ğuymuşdum. (II-6.45)
 demin demişdim ya, aláviyiz biz. (II-16.50)
 ben o zaman öretmen olmuşdum cāmi yapılırken. (II-21.32)

1.1.2.2.1.2.2. İkinci Teklik Kişi -mI⁴şTI⁴ñ

gelmişTiñ (sor.)

1.1.2.2.1.2.3. Üçüncü Teklik Kişi -mI⁴şTI⁴

üş beş sene eveli bi ğuvetli ğış olmuşdu burda. (II-16.62)

1.1.2.2.1.2.4. Birinci Çokluk Kişi -mI⁴şTI⁴k

yapmışTık (sor.)

1.1.2.2.1.2.5. İkinci Çokluk Kişi -mI⁴şTI⁴ηI⁴z

gelmişTiñiz (sor.)

1.1.2.2.1.2.6. Üçüncü Çokluk Kişi -mI⁴şTI⁴Ar

gelmişTiler (sor.)

1.1.2.2.1.3. Şimdiki Zamanın Hikâyesi

1.1.2.2.1.3.1. Birinci Teklik Kişi – yodum, -yödum

oğumâya işde şey_oetmèyodum ben. (I-3.27)

ben de ciğara içiyodum. (I-5.140)

bôle mintikâya mayınnı sâ_oada beklèyödum. (I-8.43)

namaz_oocası okuyodum bôle, pusunuñ_oönünde. (I-8.51)

verdi_oim paranan_oörda bi äv_oalıyodum. (II-3.46)

hayvan gütmeden geliyödum. (II-4.153)

ben hiş bi iş yapmıyom, leşbèlî_oin yapıyodum. (II-9.14)

bağdım soñura güneş_oaydınlandı, gölümüş_oorası bilmiyodum. (II-12.134)

mò_oāsebesini de yapıyodum_o zuman şeyiñ, cāminiñ. (II-21.33)

1.1.2.2.1.3.2. İkinci Teklik Kişi – yoduñ

geliyoduñ (sor.)

1.1.2.2.1.3.3. Üçüncü Teklik Kişi –yodu(n)

äsgiden vesā_oiT gıTdı bôle geze geze gidiyödu herif. (I-2.73)

äsgiden_ooluyodu, äsgiden kalabalıkdı. (I-2.88)

çok bakıyodu devlet bize. (I-5.33)

ğırağı öldürdü, mâlesef her sene oluyodun. (I-7.30)
 älmâ falan oluyodun, mütâssıs çoluğ çocuk yēcek ğadâ hepsi oluyodun. (I-7.31)
 şôle gözümü alıyōdu. (I-8.121)
 esgiden bôle ediyoduğ, on ğuruşa ğazanıyoduğ, bitmōdu da bereketliydi de. (I-9.12)
 äsgiden bir afda on gün ğalıyodu. (II-2.168)
 millet üş beş ğuruş pancādan istifāde ediyōdun, onu da öldürdülē. (II-3.17)
 şindi uşaqda oturuyodun, benim ğarı burda meselâ. (II-3.37)
 öteki ilK oğul bire gidiyōdun, olan ikiye gidiyōdun. (II-3.60)
 yoğlukTan yâ gatiyoS ōne oluyōdu. (II-5.66)
 daşları falan vardı yāni her şēsi duruyodu. (II-6.60)
 burada çocuklar odalāda okuyōdun, bunnādan bunu kırtādım ben. (II-8.18)
 bu tınaS ğarşı depede yonan oturuyodu. (II-11.105)
 böyüklē ayıp görüyodu bizi evelden olannarı. (II-13.59)
 esgiden dā çoK ekiliyodu, su boldu. (II-16.21)

1.1.2.2.1.3.4. Birinci Çokluk Kişi –yōduk, -yoduk

biz daş getiriyoduK oğula ğol duvarı yapmaK için. (I-1.109)
 adam daşıyan taşileri bilmōduğ biz o zaman, şe ir görmedimizden. (I-4.32)
 seyar jandarmâydığ biz, biz bakıyoduğ. (I-5.9)
 orlādan sebePleniyoduğ bizlē çoğ. (I-5.153)
 esgiden bôle ediyoduğ, on ğuruşa ğazanıyoduğ, bitmōdu da bereketliydi de. (I-9.12)
 bize yo urT verilēdi biz oruş tutuyōduğ biliyoğ mu. (II-1.173)
 ninelē alıyō ğaba ğōyo yēyōduğ. (II-5.98)
 dā a bōne etmiş yoğ, birbirimizi tanımıyoduğ Saten. (II-7.50)
 leşbēlikde pancār, ārpa, buydey ne verīse allā ekiyōduğ. (II-9.16)

1.1.2.2.1.3.5. İkinci Çokluk Kişi -yōduğuz

geliyoduğuz (sor.)

1.1.2.2.1.3.6. Üçüncü Çokluk Kişi –yoladı(n)

tırağdör çıkdı, patoSloyolā şindi, ôle alıyoladı. (I-1.28)

demin tartışıyoladı gine mēmòrları. (II-7.38)

unutdum bilmèyon, māniyi de sôlüyoladı. (II-14.16)

yoğarda bulğur ğaynadıyoladın, bulğuruñ da ğazanımı devirdik. (II-17.87)

1.1.2.2.1.4. Gelecek Zamanın Hikâyesi

1.1.2.2.1.4.1. Birinci Teklik Kişi –cĀdIm, -cAkđım

ben vâllā o dağā filān telefirik ğurcādım, televizyon vericisi yapdırcādım. (I-3.30)

baya çamırınan yapıcādım ben. (I-3.38)

yıldırım gibi dèyo bu yonanı denize dökcekdım. (I-8.10)

vallā dedi, öldürcēdim ğurtulduñ dedi. (II-12.49)

asgerde alcekdım yırtđım, bu meslē yapmıcen dedim. (II-17.95)

1.1.2.2.1.4.2. İkinci Teklik Kişi -cĀdİñ

gelcēdiñ (sor.)

1.1.2.2.1.4.3. Üçüncü Teklik Kişi -cĀdI

ağaçobannı, çarğıd, ağacı olcādı, yāni yeñi tipe ğaşmācādım. (I-3.38)

āşamınan ğoyunu ğütmeye ğötcēdi. (II-1.144)

bu cēhāngir, olcēdi ya oldurmadılā. (II-5.108)

o ğum tutulan yeri nerdēse ğapatcādı. (II-8.70)

bir, aFta dā duráyđık dörd, ay, olcēdi. (II-14.70)

1.1.2.2.1.4.4. Birinci Çokluk Kişi -cĀdIk

üç, arğıdāş, buldura ğitcēdik. (II-12.142)

1.1.2.2.1.4.5. İkinci Çokluk Kişi -cĀdİηIz, -cAkTIηIz

gelcēdiηiz (sor.)

gelcekTIηiz (sor.)

1.1.2.2.1.4.6. Üçüncü Çokluk Kişi -cAkTIIAr, -cĀdI

gelcēdi (sor.)

gelcekTiler (sor.)

1.1.2.2.1.5. Geniş Zamannın Hikâyesi

1.1.2.2.1.5.1. Birinci Teklik Kişi -(A/I⁴)rd I⁴m, -mAzdIm

hemen her cumārtesi, bazar gelirdim, çatalcada. (I-3.12)

iz raporu veridim, iz de annadıη mı bölüğe bildirirdim ben. (I-5.31)

ben patikadan saPmazdım hiç. (I-5.45)

iki deldē biribirine geçiridin, ben zurna çalādım āzımınan zurna gibi o da dütdürü düPbek, dütdürü düPbek o çalādı. (II-3.78)

zeybeğ_ooyunu oynādım. (II-5.49)

bunnādan bunu kurtādım ben. (II-8.18)

gelirke'n_üş puçuk günde gelirdim. (II-10.28)

1.1.2.2.1.5.2. İkinci Teklik Kişi -(A/I⁴)rdI⁴η, -mAzdIη

meselā isTediηi bulamazdın, isTediηi alamazdın. (II-2.91)

seniη dēnek geşdise sen vurucu olurdun. (II-5.85)

ayaqlāηı uzadamazdın vallā_a odada ayaqlāηı. (II-7.42)

ôle görüşemezdiη ğatiyyen. (II-17.33)

1.1.2.2.1.5.3. Üçüncü Teklik Kişi -(A/I⁴)rd I⁴n, -mAzdI

o pilağayı bi dağdım mı hiş Pi şey_oeden_oolmazdı. (I-3.22)

vallā benim bildi_{im}olmazdı ölüm hālihazırda bān bōne biliyorum. (I-7.49)

iki deldē biribirine geçiridin, ben zurna çalādım, āzımınan zurna gibi o da dütdürü düPbek, dütdürü düPbek o çalādı. (II-3.78)

o ekmī garşılādı gevır dēyo yāni ekmī unutmazdı dēyo. (II-4.59)

1.1.2.2.1.5.4. Birinci Çokluk Kişi -(A/I⁴)rdI⁴k, mAzdIk

şindi köy yerinde işey aramazdı biz, ben ilK oğulu bitirdim. (I-1.17)

burlāda biz hayvan otladırđık. (I-1.24)

esgiden ğānı boşaldırđık. (I-8.83)

onu da çekerdi K üsdüne, dolanırđık. (II-3.139)

buriya gelirdik de bir ayda iki kere çanta sarādık o yaķaya. (II-5.23)

yaşlı bi ğadın varıdı zeynep hala derdik. (II-11.49)

1.1.2.2.1.5.5. İkinci Çokluk Kişi -(A/I⁴)rdI⁴η, -mAzdI⁴η

gelirdiη (sor.)

1.1.2.2.1.5.6. Üçüncü Çokluk Kişi -(A/I⁴)rI⁴AdI(n), -mAzl⁴AdI

yusuf onu ismi, onnā güleşirlēdi. (I-1.12)

ali bey derlēdi dedeme de o da izmire göşdü gitdi burdan. (I-5.108)

çadırı üsdüne tışelerlēdin de onu üsdünde öldürülēdi. (I-6.29)

at arabasıyan gidēdi, at arabasıyan gelirlēdi. (II-2.110)

köyde adam falan gomazlādı vāllā. (II-9.58)

hem pılıya pırtya o ğadā netāmet vēmezlēdi. (II-10.82)

1.1.2.2.1.6. İsteĝin Hikāyesi

1.1.2.2.1.6.1. Birinci Teklik Kişi -AydIm

benim meselā bu sene ekeydim yirmi dört daĝar pancar ekilcek yerim varıdı.

(II-19.45)

1.1.2.2.1.6.2. İkinci Teklik Kişi -AydIñ

oluvereydiñ de bi diñniyeydiñ cayırtı, taqırtı bilmem neli bunnā. (II-9.109)
ağşam geleydiñ bura bôle bu mälle bôle ğaynıyodu. (II-17.58)

1.1.2.2.1.6.3. Üçüncü Teklik Kişi -AydI

ha siz gelmiyeydiñiz de gevur geleydi dedi dèyo. (II-7.104)

1.1.2.2.1.6.4. Birinci Çokluk Kişi -AydIk

geleydik (sor.)

1.1.2.2.1.6.5. İkinci Çokluk Kişi -AydIñIz

ha siz gelmiyeydiñiz de gevur geleydi dedi dèyo. (II-7.104)

1.1.2.2.1.6.6. Üçüncü Çokluk Kişi -AydIIAr

geleydiler (sor.)

1.1.2.2.1.7. Dilek/şartın Hikâyesi

1.1.2.2.1.7.1. Birinci Teklik Kişi -sAydIm

gelseydim (sor.)

1.1.2.2.1.7.2. İkinci Teklik Kişi -sAydIñ

gelseydiñ (sor.)

1.1.2.2.1.7.3. Üçüncü Teklik Kişi -sAydI

yağınoseydi size ben gine şindi bosdanı yidiridim. (II-11.25)

1.1.2.2.1.7.4. Birinci Çokluk Kişi -sAydIk

gelseydik (sor.)

1.1.2.2.1.7.5. İkinci Çokluk Kişi -sAydİniz

gelseydiñiz (sor.)

1.1.2.2.1.7.6. Üçüncü Çokluk Kişi -sAydİler

gelseydiler (sor.)

1.1.2.2.2. RİVAYET

1.1.2.2.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti

1.1.2.2.2.1.1. Birinci Teklik Kişi -mI⁴şI⁴mI⁴şI⁴m

gelmişimşim (sor.)

1.1.2.2.2.1.2. İkinci Teklik Kişi -mI⁴şI⁴mI⁴şI⁴ñ, - mI⁴şI⁴mI⁴şsI⁴ñ

gelmişimşin (sor.)

gelmişimşin (sor.)

1.1.2.2.2.1.3. Üçüncü Teklik Kişi -mI⁴ş(I⁴)mI⁴ş

gevurlā yapmışımış burıyı bu kövünñeñ zenginñadamıydı. (II-7.71)

o gevuru yurmuşumuş. (II-9.49)

1.1.2.2.2.1.4. Birinci Çokluk Kişi -mI⁴ş(I⁴)mI⁴şI⁴z

gelmişimşiz (sor.)

1.1.2.2.2.1.5. İkinci Çokluk Kişi -mI⁴şI⁴mI⁴şsI⁴ñI⁴z

gelmişimşiniz (sor.)

1.1.2.2.2.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi -mI⁴şI⁴ArI⁴mI⁴ş

gelmişlerimiş (sor.)

1.1.2.2.2.2. Şimdiki Zamanın Rivayeti

1.1.2.2.2.2.1. Birinci Teklik Kişi -yomuşum

geliyomuşum (sor.)

1.1.2.2.2.2.2. İkinci Teklik Kişi -yomuşuñ, -yomuşsuñ

geliyomuşuñ (sor.)

geliyomuşsuñ (sor.)

1.1.2.2.2.2.3. Üçüncü Teklik Kişi -yomuş, -yōmuş

el_ilaÇ_atriyo erdiriyomuş, benim duydūma göre. (I-1.40)

burda gelmiş mèsèlâ ğoyun moyun güTdürüyōmuş. (I-2.48)

adiresi aldı, biliyomuşo işeyi, o mu_udi. (I-4.49)

ōrda şindi dağımda oyneyomuş da ğoyvemeyolā onu. (I-5.149)

otundan bitiyomuş boyalı ğomuşlā. (II-6.3)

vāllā_i büyüklē derdi, gören_oluyomuş yāni. (II-6.12)

boyácıynan ğarısı ğonuşuyōmuş. (II-9.98)

seviyomuş bizden fazla. (II-11.33)

1.1.2.2.2.2.4. Birinci Çokluk Kişi -yomuşuz

geliyomuşuz (sor.)

1.1.2.2.2.2.5. İkinci Çokluk Kişi -yomuşuñuz, -yomuşsuñuz

geliyomuşuñuz (sor.)

geliyomuşsuñuz (sor.)

1.1.2.2.2.6. Üçüncü Çokluk Kişi -yolar(ı)mış, -yolāmış

onuñ için bırakmōlāmış ordan ya. (I-5.151)

o kövüñ adına gāzler diyolarımış. (II-1.3)

hendekden burdan gidiyolāmış yol üsdünde garPceye dōru. (II-4.64)

şeñitlik var, o şeñitliğe gidiyolarımış yāni. (II-6.38)

dikişciymiş onnā o zaman onnā orda yapıyolarımış. (II-9.50)

1.1.2.2.3. Geniş Zamanın Rivayeti

1.1.2.2.3.1. Birinci Teklik Kişi -(V)rmI⁴şI⁴m

gelirmişim (sor.)

1.1.2.2.3.2. İkinci Teklik Kişi -(V)rI⁴mI⁴şI⁴ñ

gelirimışiñ (sor.)

1.1.2.2.3.3. Üçüncü Teklik Kişi -(A/ I⁴)rmI⁴ş, -mAzmIş

burda gelir onuñ yanında yatāmış da gece atınan geri gidēmiş atatürk. (I-5.108)

yā burıyā gece gelirmiş, onnan habar alırmış. (I-5.112)

āsgiden düşman geldiñde buranıñ asgeri savaşa gidermiş. (II-6.61)

añyonuñ öşürünü o alırmış. (II-12.22)

o adamıñ gözü pek görmezmiş ôle olannāñ gözleri. (II-18.65)

inancıyla ibādeT edermiş, gelir gidermiş. (II-21.29)

1.1.2.2.3.4. Birinci Çokluk Kişi -(A/ I⁴)rmI⁴şI⁴z

gelirmişiz (sor.)

1.1.2.2.3.5. İkinci Çokluk Kişi -(A/ I⁴)r(I⁴)mI⁴şsI⁴ñI⁴z, -(A/ I⁴)r(I⁴)mI⁴şI⁴ñI⁴z

gelirmişsiñiz (sor.)

gelirimışiñiz (sor.)

1.1.2.2.3.6. Üçüncü Çokluk Kişi -(A/ I⁴)rIAr(I)mIş

faķı dede derlēmīş benim_o eşgiyā olan dedeme. (I-1.65)

ğaynāşiyō derlēmīş_{onnā}, bakālā, bakālāmīş. (I-5.122)

ōrda meselā bidonnara āsbinek gibi bi şey_ıısladırlāmīş. (II-18.62)

1.1.2.2.4. Gelecek Zamanın Rivayeti

1.1.2.2.4.1. Birinci Teklik Kişi -cĀmIşIm, -(A)cAkmIşIm

gelcēmīşim (sor.)

gelecekmişim (sor.)

1.1.2.2.4.2. İkinci Teklik Kişi -cĀmIşIñ,-(A)cAkmIşIñ

gelcēmīşIñ (sor.)

gelcekmişIñ (sor.)

1.1.2.2.4.3. Üçüncü Teklik Kişi -cĀmIş, -(A)cAkmIş

beni ğovup, onu getircekmiş. (II-12.186)

gelcēmīş (sor.)

1.1.2.2.4.4. Birinci Çokluk Kişi -cĀmIşIz, -(A)cAkmIşIz

yeñgeñiñ_ıacısını görcekmişiz. (II-11.34)

gelcēmīşiz (sor.)

1.1.2.2.4.5. İkinci Çokluk Kişi -cAkmIşIñIz

gelcekmişIñiz (sor.)

1.1.2.2.4.6. Üçüncü Çokluk Kişi –(A)cAklĀmİş

sediyeye bindirdilē beni, filim çekceklēmiş. (I-2.119)
 yāni ōrdan_oöldürceklēmiş, bubamı ğurtarıyō. (II-4.60)
 erkekleri başġa bi yere topluyo, yakıceklēmiş. (II-15.9)

1.1.2.2.3. ŞART

Fiillerin birleşik çekimlerindeki bu yapı aslında çoġu kere bir temel yüklem oluşturmaz. Yukarıda emir-İstek bahsinde; “dilek-şart” kipinin şart işlevli kullanılışlarının bir cümle oluşturmadığını belirterek, söz konusu kipi “dilek” başlığı ile işleyeceğimizi belirtmiştik, bkz. (1.1.2.1.2.1.). Temel yüklem yapmayan ve dolayısıyla temel cümle olmayan şart çekimli yapılar, bugün artık araştırmacılarca zarf tümleci olarak değerlendirilmektedir.¹³⁴

1.1.2.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

1.1.2.2.3.1.1. Birinci Teklik Kişi -TI⁴ysAm

türküyede nelē duyduysam_oonnarı yaptım. (II-12.74)

1.1.2.2.3.1.2. İkinci Teklik Kişi -TI⁴ysAñ

geldiyseñ (sor.)

1.1.2.2.3.1.3. Üçüncü Teklik Kişi -TI⁴ysA

bi kadın bi ġoca işde iki ētiyarlā ġaldıysa ġaldı. (I-2.9)
 özaldan_oaz_oevel başladı bu iş nası olduysa işde. (II-1.177)

1.1.2.2.3.1.4. Birinci Çokluk Kişi -TI⁴ysAk

¹³⁴ bkz. Leyla KARAHAN; “-sa/-se Hakkında” *TD*, S. 516 , Ankara, 1994, s. 471-474.; Gürer GÜLSEVİN; “Türkçede Şart Gerundiumu Üzerine” *TD*, S. 467, Ankara, 1990, s. 276-279.; Hayati Develi; “(sA) Morfemli Yardımcı Cümleler ve Bunlarla Kurulan Birleşik Cümleler Üzerine Bir Deneme”, *TDAY (Belleten 1995)*, Ankara, 1997, s. 115-152. Ayrıca ek hakkında geniş bilgi için bkz.KORKMAZ; “-sa/-se Dilek –Şart Kipi Eklerinde Bir Yapı Birliği Var mıdır?” *TDÜA*, s. 160-167.

geldiysek (sor.)

1.1.2.2.3.1.5. İkinci Çokluk Kişi -TI⁴ysAñIz

bu gece daıldıysanız daıldınız. (II-12.90)

1.1.2.2.3.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi -TI⁴lArsA, -TI⁴ysAlAr

ne ğadā ne dedilēse, şōne dēyo. (II-9.160)

geldiyseler (sor.)

1.1.2.2.3.2. Şimdiki Zamanın Şartı

1.1.2.2.3.2.1. Birinci Teklik Kişi -yosam

geliyosam (sor.)

1.1.2.2.3.2.2. İkinci Teklik Kişi -yAsAñ, -yosañ

yāni aslımı soruyosañ ğaratekeli yürüğü bōle māni sōlēvèrdim ya. (II-3.10)

1.1.2.2.3.2.3. Üçüncü Teklik Kişi -yosa

domatı dedi nasıl eriyosa gösdercen. (I-1.52)

mümkün diıl, olan seviyosa alıcak. (I-2.130)

üş biñ marK alıyosa şindi biñ beş yüzürō alıyo. (I-4.88)

allahdan korkuyosa ğuldan utanıyōsa kimseniñ zararını ziyanını yapmaS. (I-8.28)

bir memliket geleni yadırgâyōsa veyā zorláyōsa o memliket ğalkınmaS. (II-8.135)

ne canıñ isdēyōsa onu yapıdırıñ ābē. (II-9.150)

kaş páğat siĝara içiyōsa buña iki páğat siĝara yazdıķ. (II-17.10)

ne gerekiyosa beyāz_eşya, yataḳ, yorġan ŧindiki ḳonforlülādan dolap_aldırılā.
(II-17.108)

1.1.2.2.3.2.4. Birinci Çokluk Kişi -yosak

bura deñizimiş ġāşı dālara bakıyōsak. (II-4.35)

1.1.2.2.3.2.5. İkinci Çokluk Kişi -yosañız

geliyosañız (sor.)

1.1.2.2.3.2.6. Üçüncü Çokluk Kişi -yōlāsa, -yolarsa

geliyōlāsa (sor.)

geliyolarsa (sor.)

1.1.2.2.3.3. Geniş Zamanın Şartı

1.1.2.2.3.3.1. Birinci Teklik Kişi -(A/I⁴)rsAm, -mAzsAm

ben seni geçirisem geçiridim, geçirmezsem geri dönēdiñ dedim. (I-8.71)

1.1.2.2.3.3.2. İkinci Teklik Kişi -(A/I⁴)rsAñ, -ĀsAñ, mAzsAñ

ḳoyunculuk yaparsañ, alt_ay yīgilēsiñ. (I-2.20)

iki de ġoyun da kesēseñ yanında, dā iyi yaşāsıñ ġāli. (I-2.26)

bırakırsañ ġurt yir. (I-2.34)

sen satabilirsen_iki Puçuk milyara satceñ. (I-4.97)

benim köye ġadā atāsañ_olcek dēyō. (I-4.109)

añnadıñ mı isdēseñ_o yanna dōru dolan. (I-7.52)

o esgi tāri_je bakarsañ_o bizimki bōle. (II-9.4)

hayvana bakāsañ südü veri, hayvana bakmassañ ne südü vēcek. (II-10.20)

bi tāze fasilleniñ, bi de şeyi yirsen ġabaḳ, yoġurt. (II-17.124)

yaz_aylarında çayırdā ġüzelce güdēseñ, yoncasını basāsañ saġā inek. (II-17.144)

burda ne ğazanırsa ōra için, buranıñkı, aş da yatsañ ğış da yatsañ vağdıñı geçirisiñ. (II-18.96)

dışarı ser, äve ser, neriye serēseñ ser. (II-22.73)

sarımsağ sevēseñ sarımsağlı yoŭurdunu et, sevmezseñ sāde et. (II-22.85)

1.1.2.2.3.3.3. Üçüncü Teklik Kişi -(A/I⁴)rsA, -ĀsA -mAzsA

buñalrsa gelir, buñalmaSsa gelmeS. (I-2.41)

onu da sulūyabilirse denesi oluyo, suluyamazsa o da yok. (I-4.105)

bi bareŞŭolmazsa göl yapıvē, veyāŭut yalaKŭativē. (I-4.108)

burdan geçēse bize de yarēcek, onnara da yarēcāğ. (I-4.110)

işde her şeyden, aqlıña ne gelirse olur. (I-7.35)

işallah nāsibŭolursa hanımnan gitÇez yāni. (I-8.114)

sırtına işē etdiñ mi geçiyō, nazarŭolursa. (II-4.151)

ne ğidā çok ğalırsa benimŭoşuma gidē. (II-8.119)

istedi yere adam nerēyē göñlü hökmŭederse yā. (II-9.119)

ğoyun çobancılı da yaPTığ, bulunursa amāleliğe de giTTiK. (II-10.25)

1.1.2.2.3.3.4. Birinci Çokluk Kişi -(A/I⁴)rsAk, -ĀsAk

yolda yorulursak bōle oturuS. (I-1.10)

burdanŭöte yanna inēsek fağı ölu bizi vurā dēye onnā dönüp gidiyo. (I-1.74)

neriye gidēsek, benŭizmire, isdambola da çok Kitdim. (I-3.10)

ğoruzŭocağa, altına ocağda edēsek altına teneke ğoruS. (II-14.50)

fasūlye ekebilirsek, ğaldırabilirsek fasūlye, ekdirirlerse pāncar. (II-20.30)

1.1.2.2.3.3.5. İkinci Çokluk Kişi -ĀsAñIz, mAzsAñIz

cangırdağ, äve gidēseñiz görüS. (II-11.60)

daŭılmazsañiz sizi öldürcezŭoldūñuz yērde demiş. (II-12.91)

1.1.2.2.3.3.6. Üçüncü Çokluk Kişi -(A/I⁴)rIArsA, -ĀlĀsa, mAzlĀsa

ğarı da getirilēse vāllāŭi o da oluyo. (II-9.107)

ekdirirlerse pāncar, ekdirirlerse afiyon, yāni para için bunnarı ekiyoS. (II-20.30)

burda beni görüleşe girēlē eve, görmezleşe geri dönüp de gidiyolā. (II-22.44)

1.1.2.2.3.4. Gelecek Zamanın Şartı

1.1.2.2.3.4.1. Birinci Teklik Kişi -(A)cĀsAm

gelecēsem (sor.)

1.1.2.2.3.4.2. İkinci Teklik Kişi -(A)cĀsAḡ

yidircēsen malıḡa mēsēlā, sap yidiriyoḡot gibi. (I-2.155)

haÇcā Kitceksen dināyatla Kitceksiḡ, ŗirketle Kitmiceksiḡ. (I-8.148)

ŗindi dāa ne sōlicēsenöte yanımı ben saḡa sorān. (II-10.17)

1.1.2.2.3.4.3. Üçüncü Teklik Kişi -(A/I⁴)cĀsA, -cAksA

yāni bi kiŗi elli daḡarekicēse yedi daḡara beŗ daḡara düŗdü. (I-7.12)

orāya ne gidicēse meselā bi hediye onu götürürler. (I-7.51)

ōlanāvi de datlı alcēse datlı alır helvā alır. (II-14.25)

ōrda kaŗ gün galcekse yataḡı vardır. (II-23.7)

1.1.2.2.3.4.4. Birinci Çokluk Kişi -(A)cĀsAk, -(A)cAksAk

gelecēsek (sor.)

gelcēsek (sor.)

geleceksek (sor.)

gelceksek (sor.)

1.1.2.2.3.4.5. İkinci Çokluk Kişi -(A)cĀsAḡIz

ŗurıya atıḡ dedi, balıḡ tutcēseniz dedi. (II-1.161)

1.1.2.2.3.4.6. Üçüncü Çokluk Kişi -(A)cAklArSA

geleceklerse (sor.)

gelceklerse (sor.)

1.1.2.3. KATMERLİ ÇEKİM

1.1.2.3.1. Şimdiki Zamanın Rivayetinin Rivyeti:

ğārnımı deşiyomuşumuş. (I-2.40)

izmire fēlān gidēken geze geze ôle gidiyomuşumuş. (I-2.75)

burda adam, yāñi denilen adam burda duruyomuşumuş, asgerlēnen berāber. (II-7.72)

āsgiden yaşlılā, anası bubası ġarar verdi mi iş bitiyomuşumuş. (II-19.103)

1.1.2.4. EK FİİLİN ÇEKİMİ

1.1.2.4.1. Görülen Geçmiş Zaman

1.1.2.4.1.1. Birinci Teklik Kişi – (I⁴)dI⁴m

ortağıdım dññürünen, yā verem mēmedeli ā şunu. (I-3.108)

ōrda iş çok, ōrda da inşāat işindēdim. (I-4.28)

derbese şenyurtdáydım. (I-5.3)

yonan geldinde on yaşında filān varıdım ben. (I-6.4)

bān gümrük asgeriydim kapıgaledeydim bōle. (I-8.35)

cāmiyi yaPdīmızda ben hayır cemiyetinde idim, vāzne idik. (II-2.1)

súvāri sKánıdım ben. (II-5.17)

ben de gitdim tekirdaına asgeridim orda. (II-5.105)

ben şōne ufağ bi şeyidim. (II-9.48)

dört beş yaşında varıdım. (II-11.39)

1.1.2.4.1.2. İkinci Teklik Kişi –(I⁴)dıñ

varydın (sor.)

1.1.2.4.1.3. Üçüncü Teklik Kişi –(I⁴)dI⁴n

len dayım vardın dèyo āsım, dayım vardın bu nerde ğaldı, seyidiyolā. (I-1.113)

onu ben ğurtardım, ben_o zumannā benim taĝğa bōleydin. (I-1.125)

sōna ēliyet yoĝudu benim. (I-3.15)

cessurdu ninem de cessurdu. (I-5.17)

o eñ soñdu, açık_ooĝutdum ben_oonu. (I-5.148)

potin yokdu, lasTiK_oayakĝabı geydim. (I-8.36)

dināyetinen gitmedik biz şahısidı, şirketidi yāni. (I-8.147)

benim bi ĝarı yörüĝüdün. (II-3.33)

alayda elimden dutan yoĝudun. (II-3.151)

tabi zorudu canım_{ās}Kiden fakirlik varıdı, yonan harbi varıdı. (II-5.9)

lān biter mi vāllā_i billā_i mācerā çokudu ābē. (II-9.103)

şikāyetÇi olmadık. bizim_{at} da siĝortalıydı. (II-10.70)

bunun babasıydı yedi sene mi ĝalmış, on bir sene mi? (II-18.53)

1.1.2.4.1.4. Birinci Çokluk Kişi –(I⁴)dI⁴k

şurda ĝoru vadır ĝoca ĝoru, biz_{onnāñ}arāzisindēydik yā. (I-1.131)

yok biz gümrük_{as}geridik sonra jandarma, seyar jandarmāydık. (I-5.9)

bubamız sefeberlik, yetimidik tabi meselā tābi yetim ĝaldık biz. (I-6.18)

savāşdan sōna burlā yā çok fakıridik yā. (II-1.125)

cāmiyi yaPdīmızda ben hayır cemiyetinde idim, vāzne idik. (II-2.1)

orlāda ĝaldık gine köyünde ĝaliceñ_{ordaydık}. (II-5.22)

1.1.2.4.1.5. İkinci Çokluk Kişi –(I⁴)dI⁴ñız

varıdınız (sor.)

1.1.2.4.1.6. Üçüncü Çokluk Kişi –(I⁴)dI⁴lar

varıldılar (sor.)

1.1.2.4.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

1.1.2.4.2.1. Birinci Teklik Kişi $-(I^4)mI^4\acute{s}-I^4n$

bän yokmuşun canım, bän ğırķ dörtlüyün. (I-8.1)

1.1.2.4.2.2. İkinci Teklik Kişi $-(I^4)mI^4\acute{s}I^4\eta$

varımışsın (sor.)

1.1.2.4.2.3. Üçüncü Teklik Kişi $-(I^4)mI\acute{s}$

ġızın_Uatı ayrıymış, bineK_Uatı, kendi atı ayrıymış. (I-1.69)

ēylen paşâyımış_Uaslında. (I-2.44)

böreKcisiymiş, lāmācuncusuymuş bütün türKdür. (I-4.80)

ik_Uüş dene de ġızılbaş varımış_Uörda. (I-8.96)

bēgırlē yoğumuş. (II-4.154)

hayvanı mayvanı bolumuş_Uo zuman bol hayvan. (II-17.104)

balı bolumuş, ismi de māmudumuş, balmāmuT dēye ondan derlē. (II-19.16)

1.1.2.4.2.4. Birinci Çokluk Kişi $-(I^4)mI^4\acute{s}I^4z$

varımışız (sor.)

1.1.2.4.2.5. İkinci Çokluk Kişi $-(I^4)mI\acute{s}I\eta I^4z$

varımışsınız (sor.)

1.1.2.4.2.6. Üçüncü Çokluk Kişi $-(I^4)mI^4\acute{s}I\eta Ar$

varımışlar (sor.)

1.1.2.4.3. Şart

1.1.2.4.3.1. Birinci Teklik Kişi –(I)sAm

üş dört yaşında filánisem işde o zuman, o şeylêde yāni yetmişin_üzèrindèyin.

(I-1.21)

hasaT ğulum mahrum ğulum, benisem de. (II-2.153)

1.1.2.4.3.2. İkinci Teklik Kişi –(I)sAñ

sen_üèyisen_ñ herkes_üèyi be yī_üidim be, sen_üèyisen_ñ herkes_üèyi. (II-2.82)

kusura bakma senisen de. (II-2.154)

1.1.2.4.3.3. Üçüncü Teklik Kişi –(I⁴)sA

gidē yatā adam ğuşlī ğadā, işi yoğusa, varsa işine gider. (I-2.67)

burda kaç tāne köv varisa hepsi çıkā, hepsi çıkā. (I-3.1)

bi et, on markısa şindi de on_ürō. (I-4.90)

gelenè_üi görenè_üi nè ise erkek, kadın geleneklerini yapıyolā meselā. (I-7.44)

onnara da baqarıS, haşlī_üı yoğusa haşlını veriS, kıamyona bindiriS. (II-2.170)

emmim rāmetliĝe dèyō kıu bınbaşı, albay kimise o ğumandan, onun şeysi ya. (II-4.103)

emme ne ğidā malımız varisa heş seni da kımaz bile adam. (II-15.13)

herkesin_ñ nasıysa varsın_üolsun_ñ ya sa kıncası yok kı bu işin_ñ. (II-16.94)

1.1.2.4.3.4. Birinci Çokluk Kişi –(I)sAk

varısak (sor.)

1.1.2.4.3.5. İkinci Çokluk Kişi –(I)sAñIz

varısanız (sor.)

1.1.2.4.3.6. Üçüncü Çokluk Kişi –(I)sAlAr

varisalar (sor.)

1.1.2.4.4. Geniş Zaman (Bildirme Ekleri)

KİŞİ	TEKLİK	ÇOKLUK
1.	$+(y)I^4n, +(y)I^4m$	$+(y)I^4z/S$
2.	$+sI^4\eta$	$+sI^4\eta I^4z$
3.	$+\emptyset, +dI^4r$	$+\emptyset$

1.1.2.4.4.1. Birinci Teklik Kişi

ben yetmiş yaşımdayım. (I-1.11)

yav ben de samsunluyun dedi ğadın. (I-5.98)

nerden gircez, nerden çıkcez, ben alêhsan paşayın dèyo. (I-6.34)

bân de içindèyin neden dèye sorâsağ. (I-7.15)

ben atâşetdim, ben haklıyım örda ben görevliyim. (I-8.70)

bi yatınñ bir evlâdıyın bân. (II-2.147)

ben onnarın hem anasıyın hem bubasıyın dedi. (II-3.48)

alman yonanı yıkdı mı ben ordayım. (II-5.17)

buba ben ğız olan ğızın, bâkirèyin dèyip çıkıyo, bunnâ bu. (II-7.56)

yirmi altı yıllı Kemekliyim, yetmiş yedi yaşımdayım. (II-21.4)

1.1.2.4.4.2. İkinci Teklik Kişi

dedim yâ bu millete sen mi acıceğ peygamber misin sen dedim. (I-1.50)

orda geldi, aliğobderinen endi bağa, endi tēFik çavış sen misin? (I-5.18)

bölük kumutanı sen benim sağ ğolumsun derdi. (II-4.128)

mecubur vecceğ borşlusun. (II-18.22)

1.1.2.4.4.3. Üçüncü Teklik Kişi

ğızın en küçükleri isdambolda avukat. (I-1.1)

şindi aşşā yoḡarı odalā yaniyo, yanan yerlē de var. (I-5.125)

daḡınmışlā bōle mermilē, dur kimdir o parīlo dēyon, at dēyolā, bōle şaḡır şuḡur dōrulduyon, atsam vurcen. (I-8.62)

vardım yannarına, dedim paşam dedīñiz yemen nāredir dedim. (II-12.125)

kūtāya yöresinde pek çokdur öle yadır. (II-16.30)

adam avrupalıdır, parası vādır, zengindir, geliri iyidir, güzel düün yapar. (II-17.54)

1.1.2.4.4.4. Birinci Çokluk Kişi

akrabayıS, goñşu, geliriS buriye toPlanırıS. (I-2.79)

devletden memnunuS. (I-2.138)

biz de almanyādāydıḡ da döndük, bunun başındayız ġāyi. (I-4.17)

biz insannar, nankör adamız yāni. (I-7.14)

göl yaḡın ġāli gölün ġıyısındıyıS sayılır yāni. (II-1.155)

sōna allā şükür şikāyetÇi de di iliz. (II-2.152)

biz şindi ġızāvıyız. (II-14.25)

tarım ġıradiden borşlanırıS ördan yemini alırıs. (II-18.146)

1.1.2.4.4.5. İkinci Çokluk Kişi

siz bunun hocasıñız, iyetim mi sapıḡ, bu nesil ne dēye bōne yetişiyo. (I-9.22)

1.1.2.4.4.6. Üçüncü Çokluk Kişi

ama ya udilē öle di il baḡ, dinine eñ sādıK olan ya udilēdir. (I-1.146)

ḡılıÇ aslan paşa, sinān paşa, avlan paşa dört ġardāş onnā. (II-5.4)

1.1.2.4.5. Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanının Rivayeti

esgiden bu köv yoğumuşmuş, bataḡlık gibi filān bi şeyimişmiş. (II-17.99)

1.1.2.4.6. Ek Fiilin Olumsuz Çekimi: dē, de il, di il, dil

çoğu yerde döverek, söverek, vurarak, ğırarak de_ül. (I-1.161)
 yā bura satılık di_ül, buráyı satdın mı bura bitē. (I-3.8)
 o zuman marķ dā yüksek di_üldi. (I-4.83)
 peygamberimiz de yapmışdır bu görevi duyuşuma göre dē mi? (I-8.32)
 yāni rahat şindi, bizim zamanımızda rahat de_üldi. (I-8.48)
 akşam_olunca dēyo erkes_öldü yārde ğalıyo dēyo, erkes gibi dil dēyo. (II-1.75)
 sōna allā şükür şikāyetÇi de di_üliz. (II-2.152)
 çağırçalıyı biliyōñuz dē mi? (II-3.141)
 eliñ dedini dēyon görmüş de_üliz biz bunnarı, odalāda añnadırdı. (II-4.112)
 çünkü para etmēyo buydey, para de_üldir yāni. (II-20.29)

1.1.2.4.7. ki << erki Pekiştirme Edatı¹³⁵

ET de er- fiilin pekiştirme, şüphe ve sorma edatı olan “erki”, *SA*’da genişlemiş olarak “ki(n)(e)” şeklinde yaşamaktadır:

bilen yok ku, neresini bilen, çok_üesgi. (I-4.12)
 emme abdullā hoca da getiremeS ki hāli vaķdı ēyiyse ōne getcek. (I-4.135)
 saña bi işçi lāzım_oluyo etdiyeci yok ku, ileriye etdiyeci yok. (I-4.140)
 o da dedi Kine ne tēriz vā ne tārız yeñ yeñ yatıñ dedi. (II-5.40)
 zōrluķ çıkasa netÇek hayvanıñ ğurtulmā gücü yok kuna. (II-10.15)
 burda gevür, gündüz gelemiyō ku. (II-11.43)
 herkesiñ nasıysa varsıñ_olsuñ ya saķıncası yok ki bu işiñ. (II-16.94)
 çok_ıağır, çok_ıağır, et, pilāv pişē, çorba, bamya, efendim tatlı bōle et olmaS ki.
 (II-17.70)

1.1.2.4.8. y(I⁴)KAn(A) < i-ken Ek-fiilin Zarf-fiil Eki¹³⁶

Ek-fiilin, zarf-fiil eki –ken ile oluşturduğu yapının birçok şekli vardır.

¹³⁵ Geniş bilgi için bkz. Saadet ÇAĞATAY; “Türkçede ki < erki” *TDAY (Bellten 1963)*, Ankara, 1988, s. 245-250, Sabahattin KÜÇÜK; “Türkçede Şüphe Bildiren ki Edatı Üzerine” *TD*, S. 426, Ankara, 1987, s. 367.; ÜSTÜNER, *TP*, s.162-167.

¹³⁶ krş. GÜLENSOY; *KYA*, s. 113.; GÜLSEVİN, *UİA*, s.130.;BOZ, *AMA*, s.120.; ÖZKAN, *SYAÖ*, s.180.; ŞAHİN, *BMA*, s.82.; GÖKER, *BTKKA*, s. 67.; DİNAR, *BDA*, s.118.

sen de yapsana dedim, onu yā millet, isdēkene satalım bu domatları. (I-1.41)
o at sürüsünü garşılamağa gidip gelikene görmüşlē, çevreniñ şeyleri. (I-1.70)
durukana, durukana doğdur bi inne vuruvēdi, uyandıydım. (I-1.121)
o da nasıl ğoyunu içeri ağıla giriP de yēgi dökēken ğoyun başıboş ğalıyo ya. (I-

2.37)

gidēken, uçañan gitdik, geliken, arabáyñan ğaldıK. (I-5.130)

ortâgulda okurgana topa merāKlıydı benim, olan. (I-5.147)

o çaydan geçēkene suyu bōle yığmıñ, yāni bōle çekirge çevirmıñ. (I-6.20)

durukan, o kürtlēden biri geldi. (II-1.160)

o da dü, ün, edēkene öte, i adam bağa, kime ne vēmıñ, filān, adam, altın dağmıñ.

(II-2.119)

çok bōça atdırdım ben, deliğannıykana çok boçça atdırdım. (II-3.143)

biz ğoyun ğüdedim, ufağıkan, ōrda onuñ, öñde, o toğayı sökmüşlē ōrdan. (II-

4.38)

avans der veri, şekē veri, pancā alıkana hesap ğördü, ünēn kaş para alceñ, on milyār, on milyarıñ, üñ milyarı yok. (II-19.35)

bōle ğeñş çocuklā bōle yamaşda sürēkene çok yamaşımıñ, devrildi. (II-19.99)

1.2. YAPIM EKLERİ

1.2.1. GÖREV DEĒİŞTİRİCİ EKLER

Ekleri iki bölümde ele alıyoruz: Birincisi, kelimenin çeşidini ya da kategorisini deĒiştiren asıl görev deĒiştirici ekler, ikincisi ise bir kelimededen yeni bir kelime türeten kelime yapıcı ekler.

1.2.1.1. ASIL GÖREV DEĒİŞTİRİCİ EKLER

1.2.1.1.1. Fiilimsiler: Fiil kök ve gövdelerine getirilen bu ekler, daha çok geçici isim, sıfat ve zarflar yapar. Bu hâliyle fiilimsiler; geçici isim, sıfat ve zarf anlam ve görevinde bulunabilir. Bununla beraber söz konusu eklerin, kimi zaman kalıcı isim, sıfat ve zarf yaptıkları olur. Bu tür işlev gösteren ekleri, “Kelime Yapıcı Ekler” başlığı altında işledik.

1.2.1.1.1.1. Mastar: Fiil kök ve gövdelerinin karşıladıkları oluş, kılış ve durumları şahıs ve zamana bağlı olmadan göstermek üzere –mAK, -mA ve -İş ekleri ile kurulan fiil ismi.¹³⁷

1.2.1.1.1.1.1. –mA¹³⁸

ğurānı keriminġaraPca olması, eġ güzelġaraPca yemenġaraPcasıdır. (I-1.140)

bi arġadaşlā muġabbeTġetmeye filān gelise bōle geliyo. (I-2.76)

ūs başġalmaya imkan yoġ. (II-1.129)

beşġon dōlüm tarla aldġ, çalışmamızınan. (II-1.148)

kürt mürt dēye orda ône bi dakışma çarpışma dēye hiş Pi şey yoġudu. (II-1.171)

yeme işme bedāva. (II-1.14)

yonanı burdan sürdük, sürmeye başlācekleri gün. (II-1.28)

herkeş ġonuşmasını bitirdi. (II-2.9)

şindi ôle bi aş ġalma olmadı. (II-2.93)

ġayıntasınınġelini öpmeye gidē gelinnen dāmat. (II-1.37)

tıp ne dēyō arı innesi dēyō sokması dēyō. (II-3.85)

sāġiPġolmaya başladı. (II-8.72)

onu da bi meşē odununda dōnderme yapāsınġ (II-15.53)

1.2.1.1.1.1.2. –mAK,¹³⁹

onuġiçin yapmaKġisdemēyon ben bunu dedi. (I-1.49)

dışarda çalışıPġemekli olmaKġisdēyolā. (I-8.153)

ġitmeKġisdemem. (I-3.66)

ġırda gezmekdenġo iş dā ēyidir. (I-8.24)

alıştırmaKġiçin çoġġeyiliKġetmişlē (II-5.13)

ēliyetġalmaKġiçin bi yüzbaşımız varıdın. (II-17.92)

¹³⁷ KORKMAZ; *GTS*, s. 109

¹³⁸ bkz. Tahsin BANGUOĞLU, *Türkçenin Grameri*, *TG*, TDK yay., Ankara, 1974, s. 266-277.; ERĖİN; *TDB*, s. 181-182.; Vecihe HATİPOĞLU, *Türkçenin Ekleri*, *TE*, TDK yay., Ankara, 1974, s.110-112.; Hamza ZÜLFİKAR; *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*, *TSTYY*, TDK yay., Ankara, 1991, s. 116-119.

¹³⁹ bkz. BANGUOĞLU; *TG*, s. 269-270.; ERĖİN, *TDB*, s.181.; HATİPOĞLU; *TE*, s. 114-115, ZÜLFİKAR; *TSTYY*, s. 121-122

demek ki yirmilēden çoK_önce. (II-15.16)

islāmiyeti genişleTmeK_ için türklügü ilerletmeK_ için. (II-16.29)

eyer_ö¹⁴⁰renmeK_ isdiyorsañız halka da sorabilirsiniz. (II-21.61)

1.2.1.1.1.1.3. -(y)I⁴ş

dağlanı çıktık, bi eniş geldi. (I-3.101)

o zumana gelince girişi vurdulā. (I-4.23)

sekisen dört sene filān_olmuş gideli yāni, duyuşumuza göre. (I-8.2)

şāhin_isminde bi ābēsi vādi gāçağcı başı, geçiş yapadı. (I-8.60)

sığırın deveye bakışdı_ gibi bakışyo. (II-3.109)

duñnunun_örda ğurtuluş vādır. (II-15.22)

1.2.1.1.1.2. SIFAT-FİLLER¹⁴⁰

Sayı ve şahsa bağılı fiil çekimine girmeyen, fakat aldığı eklerle fiilin zamanına bağılı olarak taşıdığı kavramı sıfatlaştırdığından kendisinde sıfat ve fiil niteliklerini birleştiren fiil şekli.¹⁴¹

1.2.1.1.1.2.1. -(y)An

oğumuş_olarak cā_ıl_olannā va. (I-1.63)

fağı dede derlēmīş benim_ö eşgiyā olan dedeme. (I-1.65)

hiÇ_aylıK_almāyan yokdur. (I-2.137)

hangı birini yā şinci ben_örıya giren şey çıkmaz_ördan. (I-3.6)

adam_öldürene mükāfāt da vēdi bizim zamānımızda. (I-5.46)

onu_ altında ğalan varısa biz_onnarı topladık. (I-6.26)

bōne goyunun_üsdü olan her_ävde motur var. (I-7.25)

ondan geri ğalan ğurtulan da dēyo deñize döküldü. (II-1.93)

gelen giden vatandaş cāmi vağTi gelir. (II-2.15)

burda adam, yāñi denilen_adam burda duruyomuşumuş. (II-7.72)

¹⁴⁰ Anadolu ağızlarındaki sıfat-fiil ekleri üzerine daha geniş bilgi için bkz. Ahat ÜSTÜNER; *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, TDK yay., Ankara, 2000, XXIII+196 s.

¹⁴¹ bkz. KORKMAZ; *GTS*, s. 132-133, Kemal ERASLAN; “Türkçede İsim Fiiller” *TGS II*, s. 119-125.; Bilâl YÜCEL; “Sıfat-Fiil Terimi ve Başlıca Dil Bilgisi Terimleri Sözlüklerindeki İşlenişi” *TGS II* s. 81-89.

ğarağola giren, ğarağol geldi. (II-10.69)

para dakan para dakıyo, āltın dakan āltın dakıyo. (II-14.12)

biz de hānecik böyükler, odalāda ğalan olur. (II-17.23)

yirmi beşi yirmi altıya bağlayan gece bu ğocaTepe dedimiS. (II-20.49)

1.2.1.1.1.2.2. -cAK,

yonanı burdan sürdük, sürmeye başlaçekleri gün, o anda dēyo, ayıñ on dört on beş sıralarındaydı dēyo. (II-1. 28)

acınceK hāli vā kōlünün, arayamı yok, baqanı yok. (II- 4. 13)

benim āve mobilyā alsan ğocek yer yok vāllā. (II-17. 48)

bu sene ekeydim yirmi dört dağar pancar ekilcek yerim varıdı, yirmi dört dağar. (II-19. 45)

fağat gelce düşünüyo. (II- 9. 69)

1.2.1.1.1.2.3. -dl⁴K

şindi bi adamıñ ğolu ğanadı ğırıldı zaman aylarca hasdānede yatıyo. (I-1.79)

ğızı, gelini aldı zaman köyün içini dolandırır. (I-2.124)

vāllā benim bildi olmazdı ölüm hālihazırda bān bōne biliyorum. (I-7.49)

benim büyüklēmden duydū uma göre dedem irāmetlik yāni burıya ğoçeden bi tāne ğıza laf atıyo. (I-8.101)

ğuveytiñ oldū yerden bi bağceñ gözün tutablesiye yıldız şeklinde yapmışlā. (I-8.139)

çok vāllā nelē aldılā yürüyüvedilē neler seni, ğoyvedim ğitsiñ gidebildi ğadā. (II-9.34)

işde dedi gibi burası yirmi altı Tariinde atatürk burdan govdu çıkardı. (II-11.13)

gelirlerimiS çok güzel, toprağın vediği mahsül, çok güzel şikāyetçi dēiliS. (II-19.2)

bu gördü ğarşı çildepe, tnaSdepe, ğocadepe bunnā biribirine eklidir bōle. (II-19.63)

şu gördü dağlāda, ğoyun bu ovāya enmeS, ovada ineklē olur. (II-19.128)

yeniden yapıldı, cāminin*ı* için*de* bırakıldı onun cenāzesi, oldu yer. (II-21.31)
işde èyi soğun*ı* oldu zamannāda yapā bunu genşler. (II-23.18)

1.2.1.1.1.2.4. –mI⁴

adam burayı görmüş gibi biliyō, onun için boynuma sarıldı. (II-3.111)
abla bu āt yā*ı* nasıl bōne bu asger, kokmuşāti getimiş. (II-12.181)
şöförlünü yaptım, tarım gırādi çoopratiñ almışoldu*ı* tırağdörün. (II-19.93)
bi altına yağ dökülmüş tepsiyē kaynatılmış şeker dökülür. (II-23.20)

1.2.1.1.1.2.5. –AsI

ğuveytin*ı* oldu yerden bi baççeñ gözün tutabileseye yıldız şeklinde yapmışlā. (I-8.139)
gün batasıya, bazı yaTsıya gādā dü*en* sürēdik. (II-11.77)
asgerlik kâğıdı alınasıya asgere Kitcek kişilē çok sâkin*ı* olurlā. (II-17.76)

1.2.1.1.1.3. ZARF-FİİLLER

Cümlede yüklemın anlamını çeşitli yönlerden etkileyen, fiilden bazı eklerle yapılmış, şahıs ve zaman belirtmeyen zarf görevindeki kelime.¹⁴² Zarf-fiilleri iki başlık altında işleyeceğiz: Birincisi, görevi fiillerden geçici zarflar yapan “Asıl Zarf-Fiiller”; ikincisi ise, asıl görevleri başka olup ya diğer eklerle ya da edatlarla birleşip fiillerden geçici zarflar yapan “Birleşik Zarf-Fiiller”dir.

1.2.1.1.1.3.1. Asıl Zarf-fiiller

1.2.1.1.1.3.1.1. -(y)A/I⁴ Genellikle ikilemelerde kullanılır.

düşē kalka birbirimize desde*K*olarak geçinip gidiyo*S* işde. (I-1.10)
ondan sōna herkes gide gide ilerlet*Ti* velāsılı. (II-1.149)
dalğa vura vura o dāları işēsini çıkātmiş. (II-4.35)
bir*ay* ğala gōyvēdin yüz başı günūme bi otuz beş gırç gün vardı. (II-4.137)
īsannarı dōve dōve orāya bataryānan bomba çekdirilerimiş, zorla, dōve dōve. (II-8.33)

¹⁴² KORKMAZ; *GTS*, s. 178-179

1.2.1.1.3.1.2. -(y)ArAK, -(y)AlAK(TAn)

ben, oğumuş_Uolarak cā_Uil_Uolannā va, onnādan çok korğarın demiş. (I-1.63)

çoğu yerde döverek, söverek, vurarak, gııarak de_Uil. (I-1.161)

turıS_Uolarak Kitdim, işci olarak, işci gibi çalışdım. (I-4.19)

o zaman halk_Uolarak bi kötülükleni görmedim. (I-8.49)

māmıt koçağ gāri bizi efe olarak götürdü orıya, efe elbiselerinen. (II-3.112)

gün_Uolalak cuma günü ôlen_Uüsdü başlēyo, bazā gün_Uôleden sōna bitiyo. (II-9.114)

orāya yerleşerek yāni o gün burda işde bu cepēye eñ çok dutundukları cepe burāydı. (II-20.50)

+dAn eki ile genişletilmiş şekli de kullanılır:

başğa nē bizim_Uo tarafımızda yoK_Uône bi kürt diyerekden. (II-1.8)

köpe_Ui dutuñ diyelekden gāıyı tığ tığ_Uediyolā. (II-1.33)

işde gelen soruyō bi zarar ziyan var mı diyeleKTen. (II-1.65)

ğış_Uayında hep toplu olarakdan giriyoS_Uodāya, oturuyoS, sobāyı yakıyoS. (II-7.7)

savāşa girmēcen diyerekden gemilere saldı, hangi gevura gönderiyo. (II-7.114)

görmezlēse geri dönüp de gidiyolā ninnem yoK_Uevde diyerekden. (II-22.44)

1.2.1.1.3.1.3. -(y)I⁴p

samanını bi yanna, denesini çuvallara, adam_Uāşamnē evine alıp gelip gōyo. (I-1.29)

biyō da onnara vedim_Uadiresi, beni vallā arabāya bindirmēyişin gōyup Kitmedilē. (I-4.61)

eveli çebe derlēdi bōle bi çeketleri geyinip, adaları dağmışlā. (I-6.22)

şindi bān_Uorāya dönüp de baqmácēm filān gelmedi. (I-8.42)

dışarda çalışıP_Uemekli olmaK_Uisdēyolā yāni. (I-8.153)

ne baqmāyo, sözüñü diñnemo, sen bunaksıñ dēyip geçiyo. (I-9.19)

orāya toplaniyolā onuñ mıtfağda yiyip_Uıçip yatıyolā. (II-1.11)

ôle bi aradan bakıp ne èyisiñ hasan_ābi, ne èyisiñ dedi bôle dedi başa. (II-3.125)

o da tabağın_altına yazıp, goyup çıkıp gidiyo. (II-7.99)

alceñ_onu götürüp satıceñ yani ya. (II-9.123)

yirmi iki sene oldu dönüp geleli. (II-16.121)

dört yüz kök bende vişne varıdın vâllâ_i kesdim hep, şindi kesip kesip yaşıyon.
(II-17.151)

1.2.1.1.1.3.1.4. -(y)I⁴ncA

genc_olmayınca ēhtiyar göyun güdē mi güTmeS. (I-2.88)

o zumana gelince girişi vurdulā. (I-4.23)

yaz gelince işlē açılınca tekrā avusduryaya Kitdim. (I-4.27)

top patlâyınca tabi o adam gorķuyo. (I-6.53)

o zaman_o köv da_ılmış_işde dā_ılınca buriya sonudan kerî bura yerleşme yapmışlar. (II-1.2)

yaz bahar_ayları gelince her yer göyağlar yurd_olur. (II-3.29)

gediğın_evinin_önüne varınca dombâyılara bi ataş saçıyolā. (II-4.145)

onu iki kere üş kere bişiriverisiñ taváyı bişirince yağ yokarı çıkā gālınlā ğāymak. (II-5.95)

şindi yaşlanınca yiyiP_içip yatıyon dā èyi vâllā. (II-9.15)

bu yanna gelince ben_o yanna gitmem burā gelirin. bura cāmı zāten. (II-11.91)

bamya çorba_olmayınca Sāti pilav bitmeS. (II-11.127)

sonra şahıslā geldi isbartādan, onnar doķutdu, ben vāzgeçince. (II-12.72)

çok baķdım, çok ğayınnamı ğayıntamı kāndi ünnemèyince ayrılmadıķ yanından.
(II-13.69)

adam duymuş_işde alāvi dèyince nasıl görüyo bilmiyom. (II-16.74)

īsannā birbirine sevgi sayğı kendiñe kötü geleni ğarşındāķına yapınca günah tabi. (II-16.93)

1.2.1.1.1.3.1.5. -mAdAn

yatmadan gidē işine. (I-2.68)

afiŷân cepesinde onna gevur ğâli ğaşmadan harb_{olmadan} buriya bi alêhsan paşâymiş. (I-6.30)

emek çekmeden olur mu, hazır yēcez, seni beni ğandırceS, biz bu duruma geldik. (I-9.11)

her şey hemen çalışmadan olması lâzım. (I-9.11)

heş gıynaşmadan esir almışlâ onnarı. (II-4.104)

âllah_{âlatmasıñ} da demiş güldürmeden de ayırmasıñ, âlatmadan da ayırmasıñ. (II-14.18)

ben muhdar_{olmadan} buriyâ sulama ıoprátifi ğurdulâ. (II-17.139)

o bilennē bizlē dünyâya gelmeden gitmiş_{onnâ}. (II-19.18)

ekónomisine aldırmadan inanşla, güvenle saldırmış ve yonanları yenmişlē orda onnarı annatırlardı. (II-21.53)

meselâ göcēyi ğaynatmadan sürdürüS. (II-22.61)

1.2.1.1.1.3.1.6. –All(dAn)

anamdam doğdum_{aıklım_{ereliden}} beri işKi içerin dedi. (I-1.47)

şindi yol_{olalı} misâfir kesildi. (I-5.137)

bizim dü_{ün_{iki ay_{olduğ}}} gelin_{alalı}. (II-13.44)

beyim de öleli iki buçuğ sene oluyo. (II-14.3)

1.2.1.1.1.3.1.7. –sA+ kişi eki

sen satabilirsen iki Puçuğ milyara satceñ. (I-4.97)

da_{ılmazsañız} sizi öldürcez_{olduñuz} yerde demiş. (II-12.91)

fasúlye ekebilirsek, ğaldırabilirsek fasúlye, ekdirirlerse pāncar. (II-20.30)

1.2.1.1.1.3.1.8 –(I)KAn(+A)

Zaman ekleri üzerine gelen ek-fiilin zarf-fiil eki, SA'da -e ünlüsünü alarak genişlemiş şekline rastlanmıştır.¹⁴³

¹⁴³ Ekin –a/-e ünlülerini alarak genişlemiş şekilleri için Ahat ÜSTÜNER, “Türkçenin eski dönemlerinde olduğu gibi hayret ve şaşkınlık bildirme, dikkat çekme kuvvetlendirme amacıyla kullanılan bir edat olarak karşımıza çıkmaktadır” görüşünü bildirir. Geniş bilgi için bkz. ÜSTÜNER, *TP*, s.195; krş. GÜLENSOY; *KYA*, s. 113, GÜLSEVİN; *UİA*, s. 136.; BOZ, *AMA*, s.125.; YILDIZ, *IMA*, s.89. ; GÖKER, *BTKKA*, s. 67.; DİNAR, *BDA*, s.123.

o at sürüsünü ğarşılamaya gidip gelikene görmüşlê. (I-1.70)

o çaydan geçekene suyu bôle yığmış, yâni bôle çekirge çevirmiş. (I-6.20)

burdan geçeken yaralı bi gevur, onu isdasyon üzerinde orlâda vuruyo yâni. (I-8.7)

oynakan seyircileri bi güldürme için saldırı seyircilere. (I-8.85)

bu cāmiyi yapākan, altı buçuğ milyon para devr etdilê bize. (II-2.18)

şekê veri, pancā alıkana hesap gördü ünen kaç para alceğ. (II-19.35)

genş çocuklâ, bôle genş çocuklâ bôle yamaşda sürêkene çok yamaşımış, devrildi. (II-19.99)

ikinci rivāyet de geliken bir kısmı küçü küyük şasabası var ya sincanlınığ, orāya yerleşmiş. (II-21.11)

1.2.1.1.1.3.2. Birleşik Zarf-fiiller¹⁴⁴

Asıl görevleri başka olan eklerin, ya diğer eklerle ya da edatlarla birleşip fiillerden geçici olarak yaptıkları zarf şeklidir.

1.2.1.1.1.3.2.1. AsI+(y)e

ğuveytin oldü yerden bi baçceğ gözün tutabilesiye yıldız şeklinde yapmışlâ. (I-8.139)

alabayından dut, assubayına varasıya bôle işeyimiz var bizim. (II-3.5)

iki dönen derken bi çıkış çığdı hāydî gidebilesiye. (II-9.35)

gün batasıya, bazı ya Tsıya ğadâ dü en sürêdik. (II-11.77)

asgerlik kâğıdı alınasıya asgere Kitcek kişilê çok sâkin olurlâ. (II-17.75)

1.2.1.1.1.3.2.2. AsI+(y)e ğadâ(r)/ğadak

¹⁴⁴ Geniş bilgi için bkz. GÜLSEVİN; “Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-fiiller” Afyon Kocatepe Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, c. II, S. 2, Afyon, 2001, s. 125-143.; KARAHAN, “Anadolu Ağzlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri”, *TKAE, Türk Kültürü Araştırmaları*, Yıl XXXII/1-2 1994, Ankara 1996, s.206; Erdoğan BOZ, “Bir Birleşik Zarf-Fiil; Fiil+Sıfat-Fiil Eki+(iyelik eki)+ Hâl Eki Yapısı Üzerine” İlmî Araştırmalar, S.19, İstanbul 2005, s.43-48.; Nesrin BAYRAKTAR, *Türkçede Fiilimsiler TF*, TDK yay. Ankara. 2004.

ben_Uasgere gidesiye ğadā bubam_Urāmetlik_Uolum git filān tāláyí sür ge demedi.

(II-2.150)

saman_Uedesiye ğadā sürēdik. (II-5.29)

hiş kimse yonan burdan gidesiye ğadā namaz ğılamamamış. (II-8.29)

añyondan bura gelesiye ğadak neçe kövlē vā. (II-12.22)

Sāten biñ doğuz_Uüz_Uatmış beş yıllarına gelesiye ğadar kövde oğur yazar, üş tâne oğur yazar varıdı. (II-12.101)

ğoyuldumunen ğaynadırsıñ sararasıya ğadā onu şöne eyice bişÇeK_Uçi. (II-22.55)

1.2.1.1.1.3.2.3. dI⁴KÇA

işdiKce yèdiriyo, öt da bol. (I-2.29)

ayāña da yurduķca yara ediyodu bōne, büzüldü mü. (I-2.164)

īsannarıñ do_Uuşdan yaşlandıķca kemāle gelmesini sıralamaK_Uamacıyła ibādet bizde evelā şerātı ôreTeriz biz. (II-16.101)

1.2.1.1.1.3.2.4. dI⁴K+iyelik+dA

o zuman_Uonnā yonan geldinde on yaşında filān varıdım ben. (I-6.4)

ondan sōna zātın_Uizmire endinde deñiziñ yüzünü taķķa alıp gidiyo gevır taķķası. (II-1.90)

vatandaşñ ğorebilce_Uī, ğarşıdan çıkdı_Uında burda cāmi inşā_Uatı varımış. (II-2.10)

bozuldu_Uında burda çililde, geliyo sālī_Uñ_Uismē_Uili arāyo o asger. (II-9.53)

cezā evindēydim_Uonuñ dutuldu_Uında onuñ da adamları var_Uiçerde. (II-9.138)

onnan kerı yonan buriyā basdı_Uında ben_Uiki üç yaşındaydım. (II-10.5)

şindi benim_Uaķlım_Uerdinde oğul yoğudu burda. (II-12.16)

hacı bekdeş veli anadoluya iTāl_Uetdi_Uinde anadoluyu irşād_Uetdinde... (II-16.27)

1.2.1.1.1.3.2.5. dI⁴K+iyelik+dAn

gine de kövlülē bilmedinden kesiyolā. (I-1.95)

toprāmız kepezli ōsa da arāzimiz geniş_Uoldundanidāremiz çıķıyo yāni. (I-8.15)

ilçe merkezindē şe,irleşme oldu,undan,oda ādeti ğalmamış. (II-23.1)

1.2.1.1.1.3.2.6. dI⁴K+ iyelik için

neyiñ ne oldūnu bildi,ji için bu halkı dört beş kişiyi de görevlendirmiş. (I-1.89)

emme şimdi de başğa bi işim,olmadı,ı için onu ğapadıyō. (I-1.149)

mal yaylımı ēyi olduğu için orıya oturmuş. (II-3.2)

o adam burda halkıñ yaşlı oldū,u için onuñ şe,ine sı,ınıyola. (II-21.44)

çoÇuklānı da yollamadı,ı için onnarı da haPsānēye ğuydurdum. (II-12.40)

1.2.1.1.1.3.2.7. dI⁴K+ iyelik gibi

ben savāşnan,ilgili işde anamıñ dedi,ji gibi bunnarı duydum. (I-8.1)

hana peyğamber,efendimize işeyiñ cebrā,il,aleyselemin habar vediği gibi. (I-8.52)

savāş bildi,jiñ gibi benim,aqlım dē añnadırlādı ben,ōne bilirdim. (II-9.47)

bende vāllā vādım hemen,omuzladı,ım gibi allā ismāladığ. (II-9.87)

añnadıñ mı işde dedi,im gibi burası yirmi altı Tari,inde atatürk burdan govdu çıkardı. (II-11.14)

bişdinen,endirisi, Teminki dedi,im gibi. (II-13.37)

yemekleri aynen yāni çevrede gördüñüz gibi burlara geldiyseñiz. (II-16.48)

1.2.1.1.1.3.2.8. dI⁴K+DAn sōna/ sōra

ōrda oğul bitdikden sōna da dönmedi. (I-1.6)

ölme mi o tersliğe gömüldükden sōra hepsi can kesildi. (I-5.124)

yonan geldikden sōna işde yonan geldiKden sōna yonan burda iki PuçuK,ay mı ne ğaldı. (I-6.3)

görüşdükden sōna afiyānda dilsiziñ,olan derlē, gevuruñ,efesi. (I-7.38)

sen,ävlenmedikden sōra ben bu ävden gelin çıkmmam dedi. (II-3.68)

bayram namāzından çıkıldıkdan sōra, odalarıñ hepsi yanar. (II-6.127)

erkeK,oldūnu buldukdan sōra mu,ağğaK,öldürülerimiş. (II-8.45)

türküyede eyiliK,etdikden sōra bi defā eyilik beklemēceksiñ. (II-12.78)

ben geldikden sōra ōrda samīmī olan bi arğadāş vādı. (II-16.84)

1.2.1.1.1.3.2.9. dI⁴K+dAn kēri

sulu māsūl_olmadıktan kēri verimimiz çoK_oaz. (I-4.106)

su moturu oldukdan kēri ne bileyim, ne annatam, ne bileyim. (I-7.33)

tēris_oldukTan kēri, ğaçırdık ğızı ğönnünü etdik, baş çavışa ğaçırdık. (II-5.117)

atatürK_oasdı ortalık sulf_oldukdan kerı. (II-11.55)

1.2.1.1.1.3.2.10. dI⁴K+iyelik zaman

canımız sıkıldı_ı zaman ne yanı selāmet, o tarafa gidiyoS. (I-1.9)

oğulu bitirdi_ıñiz zaman, o mertibēye geldiñiz zaman bunu hatırlayıñ. (I-1.35)

sabahdan malıña maşadıña bağdıñ geldiñ zaman çıkāsıñ buráya. (I-2.60)

güneş hana nasıl bōle bağdıñ zaman ikindilē bōle bağdıñ mı. (I-8.120)

dutdū_oun zaman bubán, ğızdıñ mı zatan bubamıñ yanında eşşeK_oediyon sen beni. (II-7.3)

ben şahsán gıtdi_ıim zaman hangı ğapıya olsa girdim. (II-16.75)

vetendaşıñ bulunmadı_ı zamanda beni idāreci seşdilē buriyá. (II-17.2)

öldü_ü zamanda ğaldırımışlā cāminiñ kenarına gömmüşlē. (II-21.30)

1.2.1.1.1.3.2.11. dI+kişi mI

Bkz. Soru ekinin bağlaç olarak kullanılması (1.1.1.3.9.)

1.2.1.1.1.3.2.12. mAz+dAn evel

orıya gitmezden_oevel burda baña bi iğne batırana hemen mermi sıkçēm geliyodu. (II-16.116)

1.2.1.1.1.3.2.13. -mI⁴ş gibi

hiç ğırık çıkık yokmuş gibi uzun müTdet dā yaşamış_ole. (I-1.83)

ğardáš gibi bi anadan doğmuş gibi duruyduk. (II-13.89)

bi bardağ_ırağı içē, bi şişe işmiş gibi başlā bağırmāya. (II-17.77)

1.2.1.1.1.3.2.14. -cAK +iyelik zaman

ondan sōna āşam yatceḡ zaman uykuḡ geldin mi hāydi eviḡe. (II-12.128)

1.2.1.1.1.3.2.15. –(y)IncAyA ġadar

dōne dōne dōne bunu saman edincēye ġadar. (II-20.42)

1.2.1.1.2. ÇATILAR

Çatı, özne veya nesnenin fiilin gerçekleşmesindeki farklı durumları belirtmek üzere, fiil tabanına, fiil çekiminden önce, fiilden fiil türeten belirli eklerin getirilmesiyle meydana gelen, deġişik görünüşteki fiil şeklidir.¹⁴⁵ Gramerciler arasında çatı kavramı ve çatı yapan ekler konusunda tam bir birlik yoktur. Bu konuda Bilâl Yücel’in Türk Gramerinin Sorunları toplantısında sunduġu tebliġ dikkate alınmalıdır.¹⁴⁶

1.2.1.1.2.1. Oldurgan-Ettirgen

Geçişsiz fiillerin, fiilden fiil yapan “–Ar-, –dIr-, -Ir-, -It-, -T-” ekleriyle geçişli hâle getirilmesi sonucunda oldurgan çatı; yine aynı eklerle, geçişli fiillerin geçişlilik derecelerinin arttırılması sonucunda ettirgen çatı meydana gelir.

1.2.1.1.2.1.1. Oldurgan:

1.2.1.1.2.1.1.1. -DAr-

ķafama göre adam olsuḡ ben buriyi cennete dönderin. (I-3.40)

iyi bi çoban ġaval çalāsa biz gerçi ġaval falan çalmadıķ da ġoyunu yoldan dönderi. (II-15.42)

1.2.1.1.2.1.1.2. –dI⁴r-

o büyük ġız, onu da ävlendirdiK o da yanımızda örda duruyo. (I-1.5)

yetişdiriyolā çolūmuzu çocūmuzu baķsāḡ ya. (I-7.3)

ġıraġı öldürdü. (I-7.30)

allah vā her şēsini artdırdı yāni. (II-2.18)

¹⁴⁵ KORKMAZ; *GTS*, s. 35

¹⁴⁶ bkz. Bilal YÜCEL; “Türkiye Türkçesinde Fiil Çatıları” *TGS II*, s.156-202.

āllah_ıālatmasın̄ da demiş güldürmeden de ayırmasın̄. (II-14.18)

onu ğatarıS_ıçine ġarışdırıS ġarışdırıS. (II-14.40)

yükü endirdik, ağacı kesdik filân, ôle geşdi o da. (II-17.16)

1.2.1.1.2.1.1.3. –Ar-

onnarı çıkardık, biz de kör_üölu ayvaz ğaldık. (I-1.8)

yedi gün dedi şeyden domat koparmak yok, seradan. (I-1.52)

onnā da onnarı çıkariyō. (II-4.115)

burası yirmi altı Tari_ıinde atatürk burdan govdu çıkardı. (II-11.14)

1.2.1.1.2.1.1.4. –I⁴r-

bi taqımnara baqđım cip vedilē, asgerlī bitirdim ğaldım_ıōrda ha anna. (I-5.24)

onu ben_ıorāya yatırın_ıamma öteki de beni yatırı, bōle yāni. (I-8.68)

ġaşdı ğoyun kaç kere ġaçırdık. (II-5.102)

vakit geçiriler yāni, yatana ğadar bōle devām_ıeder yāni. (II-6.103)

hamur_ıaşı, maqarna bişiriS. (II-13.6)

1.2.1.1.2.1.1.5. –(I)T-

şindi vallā burlara bi girdi, o meyvaları ġurutdu. (I-4.121)

gevur topÇuya dēyo, patlat topu tamam vākıt geldi. (I-5.51)

şōrda varıdı gine bi ev, tūlalı, yuvarlaq tūlalılarının kapadılmışı. (II-1.138)

bu suda ġaynatılır, belli mikTarda onun_ıayarı vardır. (II-23.15)

1.2.1.1.2.1.1. Ettirgen:

1.2.1.1.2.1.2.1. –DI⁴r-

onun_ı için dede derin ben_ıona, etirafdan sıkışdırmāya başlāyo. (I-1.85)

işdiKce yēdiriyō, öt da bol. (I-2.29)

şindi ālvan paşa diyolā yāni, deġişdiriyollā. (I-2.46)

benden_ıiki gün_ıeveli gitdiydi, ambellini bildirmemiş_ıōrda. (I-4.38)

sōnā arqıdāşlā gelir, herkeşe imzā atdırdım, imza deFTeri varıdı şurda. (I-5.66)

bān sifil botlāmı yapdırdım güzelce şōle bi şey. (I-7.39)

ōrdan biri dā geliyo o çekdiriyo, ōrdan biri dā geliyo o çekdiriyo. (II-3.116)
 īsannarı dōve dōve orāya bataryānan bomba çekdirilerimiş, zorla, dōve dōve. (II-8.33)

kesdiriyoS, beslēyoŋ, sūdünü alıyoŋ, sūdünü satıyoŋ, beslēyoŋ, kesdiriyoŋ yani ya. (II-9.18)

on beş sene çalışdı, üç yüz yirmi demirci, üç yüz yirmi marangoz diplama aldırdım. (II-12.67)

bubamırāmetlik de öleydi seksenüşde bağkura gaydetdirdik. (II-15.39)

kömür seydi ömer gullanıyoduğ ya heralda yakdırmıceklē onnarı. (II-17.155)

1.2.1.1.2.1.2.2. -(I⁴)T -

onnan sōna ğapatdık her tarafı. (I-1.54)

āvinde güzelce mevlūdünü okuduyo, onnan sōra dūününü bitiriyo. (II-6.93)

şu arabayı göndertÇekdim. (II-7.60)

1.2.1.1.2.2. İşteş: Geçişli veya geçişsiz fiillerin, fiilden fiil yapan “-(I⁴)ş-” eki alarak oluşturduğu çatıdır. İki işlevi vardır; birliktelik ve karşılıklılık.

1.2.1.1.2.2.1. Birliktelik:

yāni şindi burda kürtlē başğa türlü ğonusuyo. (I-1.142)

odadā söhbət, ğomşucak toplaşırđık söhbətedēdik. (II-5.79)

müezzinniKetdim benōrda, adamnā ğülüşdülē yāni benedēken. (II-16.80)

1.2.1.1.2.2.2. Karşılıklılık:

ōrda kēri buluşduğ, adam ğodu gitdi. (I-4.53)

o haydar beyi buluyolā, haydar beynen güzel ğörüşüyolā. (I-5.38)

orda bütün millet de toplaşırđı, buruşduruduk. (II-5.92)

biz savaşa gidiyoğ derlerimiş, ğarşılaşan kişiler yāni, āşgi adamnar. (II-6.62)

atarabasınnan bi şurdūğı ğıyıda çarPışTık. (II-10.65)

ğomşucek yemek yinir, onnan sōna bayramlaşılır. (II-17.26)

1.2.1.1.2.3. Meçhul-Edilgen: Fiillerin, fiilden fiil yapan “-(I⁴)I-, -(I⁴)n-” eklerle oluşturdukları çatıdır.

1.2.1.1.2.3.1. Meçhul: Geçişsiz fiillere söz konusu eklerin getirilmesiyle oluşan bu çatıda, özne belli değildir.

onnan sōna bōne bi yere gidilce oldu mu beni götürülēdi. (I-3.21)

baKōrda üçay, dörday gızağ kayılır. (I-3.53)

şu anda meselā şu günnē gündüz de çıkılabilir, gece de ğalınabilir. (II-15.49)

hayvanıñ varısa hayvanıña bakılır. (II-17.21)

1.2.1.1.2.3.2. Edilgen: Geçişli fiillere, fiilden fiil yapan “-(I⁴)I-, -(I⁴)n-” ekler getirilmesiyle oluşan çatıdır.

1.2.1.1.2.3.2.1. -(I⁴)I-

çok şükür dilim filān tutulmadı ya ızdıraP çekdim. (I-1.118)

köyümüzüpey kalabalıktı da işde bu yüzden çoı çekildi. (I-2.52)

bu şekilde yapıldı. (I-4.10)

asger kendini bıraktı yere dēyo, biz vuruldu zannetTik dēyo. (II-1.58)

genelde ğuru mahsúl, būdey, ārpa, pāncar, günāşıĝı, haşáşda ekilir. (II-16.20)

ķarnēnen çay may satılmadı. (II-17.6)

saz, orkestra çalıyo bilmem, onnan sōna işeyler atılıyo, havāyi fişekler. (II-17.57)

1.2.1.1.2.3.2.2. -(I⁴)n-

bi mal şindi iki milyārdanāşşā alınmēyo bi dana. (I-4.95)

ayaqlāmızın bōĝürlerinen topuķları delindi derdi. (II-2.32)

başladıı gün davullā çalınır ôle meselā. (II-2.128)

ôle ezeni okundu mu cāmiye giden cāmiye gider, āvine gidenāvine gidē. (II-6.101)

1.2.1.1.2.4. Dönüşlü: Fiillerin, fiilden fiil yapan “-(I⁴)n-, -(I⁴)I-” eklerle oluşturdukları çatıdır. Kendi kendine olma veya yapma bildirir.

1.2.1.1.2.4.1. -(I⁴)n-

burayı sãn şindi bi görceñ otceK yer_olmaS bāzı zaman yāni bōle, toPlanıfla. (I-2.78)

adam yirmi dōrt sene evli duruyo, onan sōna boşanıyo, bunnā ône yok. (II-7.48)
cumā gün başlā meselā dün başladı, böyün hamama gidē, bi yıkanır gelir. (II-17.64)

1.2.1.1.2.4.2. -(I⁴)l-

ōrda at sürüleri yayılmıŝ, gökÇe_alan derlē bi yer vādır_o ormanıñ_üçinde. (I-1.67)

eñ soñunda ismet paşanıñ birli_ü burdan gidēkene birliğē iltāK_ediyoLā, ğatılıyoLā. (I-1.157)

dökülür meývaları. (I-2.116)

hoşuna gidēse evleniyo, hoşuna gitmeSse ayrılıveriyo, gidiyo. (I-2.129)

dereni_üçinde buriya sokulmuŝlā. (II-17.10)

ayrıldık gārdāŝlā, bubamız vefāT_etdi, anamız vefāT_etdi. (II-18.89)

1.2.1.1.2.4.3. -(I⁴)ŝ-

iyetim mi sapık, bu nesil ne dēye bōne yetişiyo. (I-9.22)

1.2.1.1.2.5. Çatı Eklerinin Üst Üste Kullanılması¹⁴⁷

Fiil tabanlarına bir çatı eki gelebildiği gibi çoğu zaman bir veya birkaç çatı eki de gelebilmektedir. Böyle durumlarda çatı, en son gelen eke göre belirlenir.

1.2.1.1.2.5.1. -(I⁴)n-dI⁴r-

ğızı, gelini aldī zaman köyüñ_üçini dolandırır. (I-2.125)

üç yüz kırk lere südüñ kilōsu, dāvleT_üşde değerlendiremēyo bizi. (II-19.84)

1.2.1.1.2.5.2. -(I⁴)n-I⁴l-

¹⁴⁷ bkz. Güre GÜLSEVİN; “Çatı Ekleri Üzerine Kullanılabilen Ekler” *TGS II*, TDK yay., Ankara, 1999, s. 203-223.

odalā kıışın ğullanılır. (I-4.144)

yāñi denilen adam burda duruyomuşumuş, asgerlēnen berāber. (II-7.72)

1.2.1.1.2.5.3. -(A)r-T-Dİr-

şindi bizde de bāzı düün meselā işē çıkartdırılā. (I-8.78)

yedī tānesine ünverstēyi bitirtirdim. (II-12.8)

1.2.1.1.2.5.4. -(I⁴)t-Dİ⁴r-

ayāmızın altına gelmeñ ezilirsiñiz dēye bizi kenāra götürülē otutdurulādı. (I-1.15)

sırtlānnan ağāş daşıdırıp burlāda ğalmışlā. (I-1.100)

ōnnarı ğaldırıyoS, çapılaTdırıyoS, efendime sōleyem, götürüyoS, getiriyoS. (II-4.3)

onnā bunu baş çıkāTdırmadılā. (II-5.107)

1.2.1.1.2.5.5. -Dİ⁴(r)-t- Dİ⁴r -

gine de ēyi yāni ğapdıtdırmamışlā ğurda, kesmişlē, öldürtmemişlē yāni. (I-2.39)

kendine alāvi dedirTdirmemeK için gelmişlē buriya. (II-16.10)

1.2.1.1.2.5.6. -(I⁴)ş-Dİ⁴r-

her şeyi yerişdiriyo, her dedīñi yapıyoñ. (I-2.138)

yetişdiriyolā çolūmuzı çocukumuzı baķsāñ ya. (I-7.3)

unu buýdeyinen ğarışdırı da yērdik beleS. (II-5.64)

yāni, iyi türler ğelişdiriliyo. (II-19.20)

1.2.1.1.2.5.7. -şDİ⁴r-I⁴-

ōrdaki insannar burlara yerleşdirilmiş āvlere. (II-21.39)

1.2.1.1.3. Aitlik Eki +kI(n)+

Türkiye Türkçesi gramerlerinde çoğunlukla isim çekim ekleri içerisinde

gösterilen aitlik eki¹⁴⁸, bazı özellikleri dolayısıyla diğer isim çekim eklerinden ayrılır. Aitlik ekinin, bulunma eki ve ilgi eki üzerine gelerek sıfat ve zamirler oluşturması, onun çekim eki olarak kabulünde ciddi bir engeldir. Aitlik eki, isim sıfat veya zamir yaparken kelimenin anlamını değiştirmez yalnızca görevini değiştirir. Bu sebeple söz konusu eki, “görev değiştirici ekler” başlığı altında işledik.¹⁴⁹

elindeki silā burdan almış, onnan sōna gitmiş. (I-1.105)

şindiki devletimiS çokiyi. (I-2.137)

benimki de áletdironik de bizimki okumadan áletdironik, bizimki ğara düzen.

(I-3.77)

bundan elli sene evelki vaḡTıñ şindiki durum çoküsdününüsdünde. (I-7.15)

çevirebilir dört yaşındaki çocuk, çevir der çevirip gelebilir. (I-8.33)

onu ben oraya yatırınamma öteki de beni yatır, bōle yāni. (I-8.68)

hankımızinkı uygunsa hankımızıkı mināsipse oraya evet diyelim umumiyetle.

(II-2.7)

millet bōle çadırdākı māmıt қоçaқ falan hepsi geldi, aslanım, aslanım diyo baḡa.

(II-3.134)

koḡantin iri bi şey dēyo, kemalınki ğıbrız dēyo. (II-4.93)

o esgi tāriye baḡarsaḡo bizimki bōle. (II-9.5)

ulan dedi yemendeki dedi felān bölükdeji borazan hasan sen de il misıñ dedi.

(II-12.123)

kendiḡe kötü geleni ġarşındakına yapınca günah tabi. (II-16.93)

çiltepeden evliyā çelebi yanındaki kişiye gösdermiş. (II-17.99)

1.2.1.2. ÇEKİM EKLERİNİN GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EK İŞLEVİNDE KULLANILMASI

1.2.1.2.1. Hâl Eklerinin Görev Değiştirici Ek Olarak Kullanılması

1.2.1.2.1.1. Yönelme Hâli : Zarf tümleçleri oluşturur.

¹⁴⁸ ERGİN bu eki hem çekim ekleri hem de yapım ekleri kategorisinde göstermiştir. bkz. ERGİN; *TDB*, s. 159-161, 223-224

¹⁴⁹ krş. GÜLSEVİN; *UİA*, s. 146.; BOZ, *AMA*, s.133; YILDIZ, *IMA*, s.64.; DİNAR, *BDA*, s.132.

yok baya oraya çalışmaya gidiyo, çalışmaya gidiyo oraya. (I-2.15)
 arķadaşlā mu_{abbe}T_{etmeye} filān gelise bōle geliyo. (I-2.76)
 kıantine filan revōnan bi geli gidēdik, baķgal_{eşyāsı} götümeye. (I-3.20)
 onnarınan da şey_{almıya} başlıyolā biliyoñ mu şey. (II-1.127)
oynamaya dansöz gelivediñ mi köy seyire baķcen dēye. (II-9.108)
 tepsiye kıaynatılmış şeker dökülür, orda soğumaya başlar. (II-23.20)

1.2.1.2.1.2. Bulunma Hâli: Zarf tümleçleri oluşturur.

asgerde de işde deponerdik, deponer deyverilēdi ğademede. (I-3.23)
 ta sōnadan kēri seKizende götdüm_{ōlanıñ} birini. (I-4.71)
doğuzda meciburi iz raporu veridim, sizde de varımışdır_o. (I-5.30)
 şindi on daķķada afıyon, on beş dakkada afıyona varıyoñ. (II-2.114)
 ilk tārūS sā_{āt} sabañ yedi sabah_{altıda}, sabā_{ıñ_{altısında}} ve burlara dōkmüş.
 (II-8.8)
 onnan sōna güzel güzel dilēsiñ baklāvı şeklinde yutarsıñ. (II-14.54)

1.2.1.2.1.3. Ayrılma Hâli : Zarf tümleçleri oluşturur.

köyümüz_{epey} kıalabalıķtı da işde bu yüzden ço_u çekildi şe_{ire} isdanbula,
 izmire, uşāĝa, turĝutlūya burlara göşdü. (I-2.52)
esgiden gidēdim de şinci olmuyo. (I-3.66)
 eziyet_{ediyollā}, ürdünde bi rüşvet yüzünden bizim_{afyonnunā} ğavĝa etdilē. (I-
 5.131)
evelde_{ōne} de_{ildi}, yüzümüz gözümüz örtülüydü. (II-13.60)
ilerden beri inēni, iki dene inek beslē, bi dene dana alır. (II-18.109)
önceden de etmēyodu, şindi trakdor çıķdı. (II-19.2)

1.2.1.2.1.4. Vasıta Hâli : Zarf tümleçleri oluşturur.

burdan atınnan gidēmiş, ĝızıñ_{atı} ayrıymış, bineK_{atı}, kendi atı ayrıymış. (I-
 1.69)
 onu bulceñ, o seni gevrnan görüşdürü, nasıl, nolcēni o bilir dēyo. (I-6.39)
 bu meslekde bi ēri çomānan_{āvi} idāre edēsiñ yāni. (I-8.21)

o arada sabahınan bi baqđık, o aynı gevir cepiye bi şey yok gevir çekilmiş
Kitmiş. (II-1.43)

atınan KitTim yayan. (II-10.27)

hazıranıñonu falan dedi mi akşamınan çıkā goyun. (II-15.48)

1.2.1.2.1.5. Eşitlik Hâli Zarf Tümleçleri Oluşturur.

Eşitlik eki bazen tek başına, bazen de diğer hâl ekleriyle birlikte kullanılarak
zarf tümleci oluşturur.

bān sifil botlāmı yapırdım güzelce, şöle bi şey. (I-8.39)

onu ğuruduruSeyicene. (II-13.24)

iki dene yumurta ğırarın, yuurun hamırını ğaticene açarın. (II-22.81)

kāsdi mi şurıyā suyunu bolcana ğoruS. (II-22.82)

1.2.1.2.2. İyelik Ekinin Görev Değiştirici Ek Olarak Kullanılması

Belirtme sıfatları iyelik ekini aldıklarında zamir görevinde kullanılabilir.¹⁵⁰

düşe kılka birbirimize desdeKolarak geçinip gidiyoSışde. (I-1.10)

kimisi faPrişaya gidiyo, kimisi yovēme iş, işÇi yāni çalışmaya gidiyo yāni. (I-
2.17)

onnan sōra çoluĝu çocuĝu epeyce var, ävlendi çoĝu şeyoldu. (II-3.38)

ikimiz vallā emseliS. (II-3.87)

birini yeñiyō, ikisini yeñiyō, üçünü dōrde ğeldinen dōrTde de onu yeñiyōlā. (II-
5.109)

sāde çiFÇili diil, esnaflıĝa diil, sanāıye diil, hePisi bu dediklerimiñ. (II-
19.89)

1.2.1.2.3. Bildirme Ekinin Görev Değiştirici Ek Olarak Kullanılması

Üçüncü teklik kişi bildirme eki, çoĝu kere zaman bildiren kelimelerden sonra
zarf tümleci olarak görev yapar.

¹⁵⁰ Bkz. ERĞİN; *TDB*, s. 157.

hele üç beş senedir, on senedir belki hiç bôle belki de mahkemeye de giden yok
yāni. (I-2.82)

mālesef her sene oluyodun, işde bi iki senedir olmōyō. (I-7.30)

üç aydır kimisi geliyo, kimisi gidiyo, zor. (II-7.37)

otuz yıl halıcılık yaptı, iki yıldır da kövlü hep halıcı. (II-12.69)

yalnız benim yim beş, otuz gündür filān dünyaynan bālantım kesildi. (II-
17.117)

1.2.2. KELİME YAPICI EKLER

Eklendikleri kelimenin anlamını değiştirerek yeni kelime yapan ekler.

1.2.2.1 ASIL KELİME YAPICI EKLER

1.2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

1.2.2.1.1.1. +āne+<+hane

haTdā hasdāneden de ğaşmış duyuşuma göre, hasdāymış da. (I-8.5)

çay Pişiri kimisi, kimisi işde bura bōne misāfirāne. (I-2.81)

yāni sözümlōña ğusulāne de yoğudu evimizde yā. (II-1.139)

silāmlı veriyo, cepānesini veriyo. (II-2.75)

hindi benim olanafiyānda posdānedenemekli. (II-3.41)

len haPsāne bu köy yeri gibi de diildi o zuman vāllāji ğıacırdadı. (II-9.94)

besāneleri kirāladım, herkes bilir. (II-12.33)

1.2.2.1.1.2. +(ş)Ā(r)+

dā her birinden sekizer kilō balı alıverdim. (II-3.84)

yüz tāne işci vā bu kövün, yüz tāne birē milyondan hesabıet. (II-7.35)

tabi birerāvlek, aha şura ğadā ğadā yer düşdü. (II-18.90)

onā on beşē kişilik sınıflā bunnā. (II-21.70)

1.2.2.1.1.3. +cĀz+ < +cağız+¹⁵¹

onnan sōnacāzım piriç getirilē ġadāyıf getirilē. (II-22.3)

1.2.2.1.1.4. +cIK+¹⁵²

domat ne olmuş biliyoñ mu, gelincik çiçē gibi. (I-1.58)

ġulakcık yapādık, çekdiñ mi bōne ōrdan ġonuşduñ mu burda diñnē. (I-3.5)

bi áziciKonun bi māzisi va onu da deyveren de. (I-5.146)

acık böyüġüdüm, vallā_i iki yumurtáynan ġarnını doyurudu ōretmen burda. (I-9.14)

şindi şōle incēcik şōle bi şey var, hurları Filen hep gözüküyō. (II-3.113)

ġalāycık, ġayadibi, gezlē, aKören şurda şura, burlā heP gelir buriyá. (II-8.132)

biz de hānecik böyükler, odalāda ġalan_olur. (II-17.23)

1.2.2.1.1.5. +CI⁴+¹⁵³

burda çayēsar denen bi kövde bi ġırıKÇı çıkıkcı vadır, onu getiriyolā. (I-1.80)

işe resdoranta girdim, bulášıkÇı. (I-4.26)

bizde şurda ġorumacı varıdı, meşe ġorucusu. (I-5.79)

ōrda da nōbeTcilē varımış, avcı zencirinde gidiyolā. (II-4.82)

kāndi dü_ünümde de āynı şindiki gibi āşÇı varıdı. (II-13.45)

mazotcuyu, banġayı, tarım kırediden_alıyoñ ġübrēyi vādeli. (II-18.23)

1.2.2.1.1.6. +CI⁴II⁴k+

ōrda genelde kapıcılık, yāni apartumanlara bağıyollā, ġaloferini yaķıveriyollā. (I-2.16)

hayvancılık, zamanında ġoyun da ġütdük, ġoyunculuk da yapdık. (I-8.18)

onnā da ġoruculuk varıdı eveli, bekcilē onnā ġāli evlere daġıdırdı. (II-5.71)

otuz yıl halıcılık yapdı, iki yıldır da kövlü hep halıcı. (II-12.69)

hiş bi dene yabancılık çekmeden insanseverliK_ōrda, yardımseverliK_ōrda. (II-16.118)

¹⁵¹ bkz. KORKMAZ, *TTG*, s.41.

¹⁵² bkz. KORKMAZ, *TTG*, s.42.

¹⁵³ bkz. BANGUOĞLU; *TG*, s. 162-163.; ERGİN; *TDB*, s. 157.; HATİPOĞLU, *TE*, s. 53-55.; ZÜLFİKAR, *TSTYY*, s. 66-68.

1.2.2.1.1.7. +dAş+

işde sizin gibi bi arkâdaşlâ mu abbeT etmeye filân gelise bôle geliyo. (I-2.76)

tabi vatandaş teşebbüs etdi. (II-2.1)

ben de dedim ki ğardaşım hepimiz bi gonusuñ, bi de ben gonusân. (II-2.6)

1.2.2.1.1.8. +dım+

eyidir, halk eyidir, saña yardımcı olurlar. (I-7.53)

1.2.2.1.1.9. +dl⁴z+

ğuveytiñ oldū yerden bi baķceñ gözün tutabileşiye yıldız şeklinde yapmışlâ. (I-8.140)

1.2.2.1.1.10. +ey+

çevre köylēden bi şurda kıasaba vâ, onnan geçinemēyiS pek, şu güney köy kıasabasınnan. (I-1.92)

1.2.2.1.1.11. +ga+

başgasınnan etmēyoS, geri yanı bizim, onnâ da azaldılâ, şurda o bi çalışlâ köyü vâ. (I-2.95)

1.2.2.1.1.12. +gil+

gevuruñ birini öldürmüşlē, tersliğe gömmüşlē, onu deyveriyō ninemgil ya. (I-5.119)

ōrdan evleri varımış, yâni ya yoğurt, süt, ekmek, pēnir verilēmiş bubamgil onnara. (II-4.59)

yonan burâyi işğal etmiş zamânında da soñuna atatürkgil govuladılâ. (II-5.10)

dedesigil olur bunuñ yanı ya. (II-9.10)

1.2.2.1.1.13. +kek+

işde gelenēi görenēi nè ise erkek, kıadın geleneklerini yapıyolâ meselâ. (I-7.44)

1.2.2.1.1.14. +la+<+IAG+

ondan sona götürüsün yaylâya, bizde yayla vâ yaylâya çıkâsın. (I-2.22)

1.2.2.1.1.15. +lak+ <+la-k+¹⁵⁴

mêsêlâ başğa bi, ē su olmadı için sulak bi şey yetişdiremeyoS. (I-2.4)

onun için sâdece bol mahsül, onnan sonra çayır, otlak, mal güdüyoS. (I-2.5)

en işleK oda burasıdır. (I-2.78)

1.2.2.1.1.16. +II⁴+¹⁵⁵

o da atınnan dönüyo arkalı önlü şu depêye gadâ govalâyolâ. (I-1.73)

onnâ devâmlı çalışır bu caminiñ yakın ya. (I-2.56)

götünğende bizim köylü varıdı o adresi aradıķ. (I-4.34)

yav ben de samsunluyun dedi ğadın. (I-5.98)

lâkin köprülüye varıvêdi inde aķşam olmuş, aķşam ezeni. (II-1.74)

hindi benim olan afıyânda posdânenen emekli. (II-3.41)

ufaķ boyly bi şiydi. (II-9.98)

iki türlü řē var, düşünce var. (II-21.5)

1.2.2.1.1.17. +II⁴K+¹⁵⁶

âsgiden oluyodu, âsgiden kalabalıkdı. (I-2.87)

hiş bi usdalıķ görmeden biz bu işi ğafadan yapıdıķ. (I-3.28)

çanaķgaleyı biz kendimiz bulamadı esgerlikde çanaķgale duyadıķ. (I-6.2)

şindi yokluk řölēydi: (II-2.93)

herkeç kendisinde arasıñ her şeyi, iyiliĝi de kötülüĝü de. (II-4.131)

türküyede eyiliK etdikden sōra bi defâ eyilik beklemēceksin, mutlaķa arķası kötülük gelir. (II-12.78)

şindik çırpınıyo gelin ĝız geşlik. (II-13.62)

¹⁵⁴ bkz. KORKMAZ, *TTG*, s.50.

¹⁵⁵ bkz. BANGUOĞLU, *TG*, s. 191-192.; ERĖİN, *TDB*, s. 158.; HATİPOĞLU, *TE*, s. 100-102.; ZÜLFİKAR, *TSTYY*, s. 108-109.; KORKMAZ, *TTG*, s.53.

¹⁵⁶ bkz. BANGUOĞLU, *TG*, s. 194-196.; ERĖİN, *TDB*, s. 155-157.; HATİPOĞLU, *TE*, s. 102-106.; ZÜLFİKAR, *TSTYY*, s. 110-112.; KORKMAZ, *TTG*, s.55.

efendim bi dene güzlük kısr kesēsiñ. (II-15.53)

sóförlük birliğı vardın, örda üçay ğurs gördük. (II-17.92)

1.2.2.1.1.18. +man+

türkmendir bu köy yāv, yörük mü dēceñ ya. (II-9.8)

1.2.2.1.1.19. +(I⁴)ncI⁴+

seslenmedi birinci gün, ikinci gün gine dedim. (I-1.42)

üş gün sōna benişe girdim, üçüncüsü gün, gitdim üçüncüsü gün bağ. (I-4.25)

dördüncü bölükdü ora. (I-5.26)

öle derdi, ölüm derdi, elli yedinci fırça, elli sekizinci aláy, bunnarıñ derdi. (II-2.72)

hevā iscaK oldu muydu üş gün durdurusuñ dördüncüsü gün dökēsiñ. (II-14.35)

1.2.2.1.1.20. +ndi+n+

bōle bağdñ zaman ikindilē bōle bağdñ mı güneş, ölennē gözünü alı ya pırıl pırıl bōle. (I-8.120)

sabahTan gitdi, ikindin üsdü aldı da geldi gezer patozunan. (II-9.38)

1.2.2.1.1.21. +sAI+

idāra olamō burda bağıyo, görüyo ğırsal. (I-2.10)

tarımsal olarak. hayvancılık vardır, sürüler vardır, ğoyun, keçi azdır. (II-20.17)

1.2.2.1.1.22. +sIz¹⁵⁷+

görüşdükdēn sōna afiyânda dilsiziñ olan derlē, gevuruñ efesi. (I-6.38)

sen dedim bānden emirsiz nēye geşdiñ burdan. (I-8.55)

ya u benden habersiz geşdi onuñ için etdim ben dedim. (I-8.64)

o ğıdar yāni acımasız, yāni o ğadā merhametsiz insan yāni ya. (II-1.116)

o nāmussuz adam burdan götürüyo depesine gidiyo, asgeri orda maf eTdiriyo. (II-1.115)

¹⁵⁷ bkz. BANGUOĞLU, *TG*, s. 201-202.; ERGİN, *TDB*, s. 158-159., HATİPOĞLU, *TE*, s. 141-142.; ZÜLFİKAR; *TSTYY*, s. 141-142.; KORKMAZ, *TTG*, s.64.

gá olansız evlerde dumannar düter mi. (II-3.27)

burda âmet yapıdı ben nêye yapmâyen, bu işler çok lüzumsuz. (II-17.55)

1.2.2.1.1.23 +sIzlıK+ <+sız+lıK+

yavıratsızlık gâldi mi gitmiyo baķam ya işallâ èyi gidē. (I-5.102)

burda baķ çoĝu bunnarın susuzluk çekiyo, aha yeni oluyo dâ bôle. (II-3.15)

sebebi işsizlik, millette para yok ĝardâş, para yok. (II-6.19)

burda geçimsizlik yaPdılâ ône KiTdi. (II-10.51)

ĝumocâna uşmuş dikKatsizlikden, tabi dikKatetmeKilâzım. (II-19.101)

1.2.2.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler:

1.2.2.1.2.1. +A-

ĝarısı da vallâ dilençiliĝinen geçinirdi. (I-4.142)

adam yirmi dört sene evli duruyo, onan sôna boşanıyo. (II-7.48)

1.2.2.1.2.2. +IK-¹⁵⁸

şeylê, bacaklâm gözükmüş. (I-1.114)

acıkmadan der: acıKişimi gören gelen. (I-2.68)

ķına gecesinde şindi birikiyolâ yavrùm, öynòyolâ, gelini tikeldiyola, geydiriyolâ.
(II-14.11)

1.2.2.1.2.3. +AI-¹⁵⁹

bünyede dedi ilaş çoĝaldı mı dedi bünyèyi yeñē, ķanseroldu gitdi. (I-1.45)

ķış ĝünnēnde gelir, buñalırsa gelir, buñalmaSsa gelmeS. (I-2.41)

herkeş ĝoyun ĝüdüyodu, şindi ĝoyun ĝüden de azaldı. (I-2.88)

geñşden bi ĝabadayı bi ĝarı dikelmiş dèyo, gelin dèyo. (II-7.104)

ķarşı kövlêde aķarımda, boşaltılmışaķarım, serban boşaltılmış. (II-21.38)

1.2.2.1.2.4. +IA-¹⁶⁰

¹⁵⁸ bkz. KORKMAZ, *TTG*, s.115.

¹⁵⁹ bkz. KORKMAZ, *TTG*, s.112.

ğız, o at sürüsünü ğarşılamaya gidip gelikene görmüşlê, çevreniñ şeyleri.(I-1.70)
 şindi sabahdan gelir bi ataşlarıS sobeyi odun, kömü. (I-2.57)
 bunuñ zamânında başladılâ kesmeye, kesildi dâ soruñoña da. (I-5.87)
 yâni bu ğidâ fakirledi millet, maf oldu. (II-1.137)
 çok terlediñ yörü gidelim gömlêni deñişdir, gel. (II-3.146)
 bân paspas_örüyon, gelinnê kimi oya örüyo, kimi işleme işlêyô. (II-14.59)
 dâ dün geldi sekiz çuval şeker yollamışlâ bana. (II-19.30)
 tağsileri hazırlarıS, gelin tağsilêni düzlêlê, gelin_almâya gideriS. (II-22.9)

1.2.2.1.2.5. +IAt-

şindi bāk, doğâyı kirletdilê ördan yedimiz_ışdimiz şeyleri hormon dèyip
 geçiyolâ. (I-1.32)
 gevur topÇuya dèyo, patlat topu tamam vākıt geldi. (I-6.51)
 önnarı ğaldırıyoS, çapılaTdırıyoS, efendime sôleyem, götürüyoS, getiriyoS. (II-
 4.3)
 ğaravana ğazanına ğuydular, terleTdiler, èyileşdik. (II-12.160)
 islâmiyeti genişleTmeK için türklüğü ilerletmeK için yâni bôle bilgin kişileri
 her birini göndermiş. (II-16.29)

1.2.2.1.2.6. +IAş-

burâyı gelmiş, yerleşmiş. (I-1.65)
 iki ğarı birleşmişlê, üş ğarı hâtdâ da öldürmüşlê onu, yonanı. (I-5.119)
 ğoyunnâımız, arâzimiz düzleşir yâni. (I-8.101)
 ben_önuñ dâ teline de dağlaşmadım dedim, bi sözleşmeýnen getirivêdim dedim.
 (II-5.122)
 hâliñ vağTıña dekleşdirdiñ miydi onnan sôna düüne kaçâsıñ. (II-10.80)
 ğız_ävine toplaşan geşleri meşleri heP ğarışık_oyneyô. (II-13.67)
 ğomşucek yemek yinir, onnan sôna bayramlaşılır. (II-17.26)

¹⁶⁰ bkz. BANGUOĞLU, *TG*, s. 214-217.; ERGİN, *TDB*, s. 175-176.; HATİPOĞLU, *TE*, s. 89-94.; ZÜLFİKAR, *TSTYY*, s. 101.; KORKMAZ, *TTG*, s.116.

1.2.2.1.2.7. +lAn-¹⁶¹

seslenmedi birinci gün, ikinci gün gine dedim. (I-1.42)

onnan sōna geliyolā, kövlü toplanıp geliyo, daşları aliyolā. (I-1.115)

araba ārızalandı mı benim araba varıdı, tecribe pilaşası varıdı. (I-3.21)

yāu şindi baK_ele ben_āşamdan arkâdâşları görevlendiridik. (I-5.12)

yetē dedim ben, baK_ele ben yaşlandım yetē. (I-5.78)

konturol_ede, burdan ne geçirdiñ der, bān ōrda suşlancen yāni. (I-8.57)

helil_amcamıñ tālanıñ_hendēne bi dene gevır yaralanmış, hendekde ğaliyō. (II-4.61)

pāncar sulanır tabi sulanmadı mı olmaS. (II-6.27)

millet_o şekilde kendini yararlandırmış ve yararlandırmāya devām_ediyo. (II-8.15)

ben_ävleñdimde, ävleñdikden sōna on sene benim hanım yanıma otmadı. (II-17.33)

üç yüz kırk lere südüñ kilōsu, dāvleT_ışde değerlendiremēyo bizi. (II-19.84)

ğurutceñ ğāyi onu, ğurursa güvelenmez_eyice ğurudu mu. (II-22.76)

ahali de kendi içinde ferfere denilen bi ādet şekillendi bu odalāda. (II-23.8)

1.2.2.1.2.8. +(A)r-

on beş sene böyütdüm bağdım, ōlanı everdim. (II-3.65)

sürgü sabandı tarımımıS, sādece kendimizi idāre edecek buydeyi elde etmeK_ için çalışırdık onu da başaramazdık. (II-20.24)

1.2.2.1.3. Fılden İsim Yapan Ekler:**1.2.2.1.3.1. -AK+¹⁶²**

yāni burdan girmiş, bu kövde ğonaklamış. (I-1.99)

sarı öküz parasınnan, ğaçakcı parasınnan fēlān di_ il. (I-8.37)

¹⁶¹ Geniş bilgi için bkz. Şükrü Hâluk AKALIN; “+lA- Ekinin Çatı Ekleriyle Kullanılışı Konusundaki Görüşler ve Ekin Yabancı Kaynaklı Kelimelere Getirilişi Üzerine” *TGS II*, s. 92-105.

¹⁶² bkz.BANGUOĞLU, *TG*, s. 230-231.; ERGİN, *TDB*, s.185.; ZÜLFİKAR; *TSTYY*, s. 53-54.; KORKMAZ, *TTG*, s.70.

burdan  oturaĝa varıyola, oturakdan banaza, banazdan  uşak, izmire ĝadā. (II-2.33)

uĉānan gitdik, geliken  arābāynan geldik. (II-14.71)

daĝda şu anda meselā uş beş  oban bir  olur, orāya bi yatak tutālā. (II-15.50)

1.2.2.1.3.2. -az+

hele bu boĝaz  i derlē,  arşı va, büt n t rk d kKanı. (I-4.79)

1.2.2.1.3.3. -ce+¹⁶³

cumārtēsi g n b y k  elencesi vādır d  n sā  ibiniş, ĝına gecesı yāni. (II-6.88)

g rg s  herkesiş nasıysa varsış  olsuş ya sakıncası yoĝ ki bu işiş. (II-16.94)

iki t rl  řē var, d ş nce var. (II-21.6)

1.2.2.1.3.4. -ĉ+¹⁶⁴

k v iş ĝazancını bi senelik ĝazancını bura iki ayda alır,    ayda alır. (I-3.41)

 oĝ g zel yāni bizim halkdaĝı g zel bi fark, inanĉ vardır, keşke herkeSde olsa. (II-16.102)

1.2.2.1.3.5. -enek+

işde gelen i g ren i n  ise erkek,  adın geleneklerini yapıyolā meselā. (I-7.44)

1.2.2.1.3.6. -gAn+

b le oturaĝlı, oturĝan  annadış mı. (II-2.81)

1.2.2.1.3.7. -gA+

bu ovanış hepsiniş  afiyona ĝadā bu b lgeniş belirli sıtarejik b lgeleriniş hepsiniş řēleri vadır, ismi vadır. (I-1.154)

¹⁶³ bkz. KORKMAZ, *TTG*, s.76.

¹⁶⁴ bkz. KORKMAZ, *TTG*, s.76.

1.2.2.1.3.8. –gI+

siğara içiyomuş derlê dedi, işKi içiyōmuşo. (I-1.46)

şāfi hazretleri baq, ikisi de aynı imamda o bilgiyi almışlar. (I-1.139)

çalğılādanoyunnā vā, konya havāsi, afiyon havāsi falanışde. (I-8.91)

değirmennē de onuñ vergisini ödēcez deye yāni ğarnımızı doyuramadıq velāsılı.
(II-1.129)

bi de yüksek pōana bilgisayar. (II-3.7)

fasūlye ekeriS, nohutekeris, ārpa ekeriS, bāzi yeni yeni bitKileri de ekeriS. (II-20.12)

1.2.2.1.3.9. –Gm+

yunana ōrda basğın yapan yunana zarar veren bi zātımışo. (I-1.156)

iki de köpeji var azğın. (I-2.33)

ōrlāda benim ğafam, ben burıya alışğının. (I-3.65)

bi bacāni da bura atdı, benim burları koğulēyo pişgin köpek. (I-4.51)

ğolumuz çoKoldūu için, bildiimiz çoKoldūu için bilgin yāni
insannarımıS. (II-3.17)

bi denesi bekār, gene iki ğızı var, onnar da yetişgin. (II-3.44)

1.2.2.1.3.10. –(y)I⁴+¹⁶⁵

bi bacāni da bura atdı, benim burları koğulēyo pişgin köpek. (I-4.51)

ğarāja girdik, çıkamadıq yāni, dolu, inadına fazla yāni. (I-8.135)

biz cāmiyi kusura baqmāñarkādāşla ölülere mi yapıyoS, dirilere mi yapıyoS
dēdim. (II-2.12)

kimseniñismi yazılı deil, herkesāynı. (II-8.61)

köylü ğorkusundanonnara ğaymağ, pēnir yēdirimiş. (II-19.68)

1.2.2.1.3.11. –(y)I⁴cI⁴+¹⁶⁶

sāticılā gelir şindi. (I-2.71)

¹⁶⁵ bkz. BANGUOĞLU; *TG*, s. 244-246.; ERGİN, *TDB*, s. 187-189.; HATIPOĞLU, *TE*, s.74.; ZÜLFİKAR, *TSTYY*, s. 91-93.; KORKMAZ, *TTG*, s.82.

¹⁶⁶ bkz. BANGUOĞLU, *TG*, s. 246-247.; ERGİN, *TDB*, s. 186-187, HATIPOĞLU, *TE*, s. 75-76.; ZÜLFİKAR, *TSTYY*, s. 93-94.; KORKMAZ, *TTG*, s.83.

televizyon vericisi yapırcâdım. (I-3.30)

senin dēnek geşdise sen vurucu olurduñ. (II-5.85)

1.2.2.1.3.12. -(I⁴)K+¹⁶⁷

bura filân delikdi, dā da daş çıkıyo bazen. (I-1.114)

ēyi gördüm ben şinci, gördüm ben açıkca gonusam. (I-4.58)

iki ağaş şu arķadeşde vā, yēcē ğadā ône bi satılık şey yok. (I-4.125)

yāni bu şekilde üryāsında gören, bizim bu uyanıkdır yāni. (II-6.13)

hoşdèn vā, alaca vā, māntafon vā, hepsinden vā, ĝarışik. (II-10.23)

1.2.2.1.3.13. -(I⁴)m+

o bakımdan burdan bırakıp gidiyollā oraya. (I-2.18)

müdüre durumu annadıyo bu, bôlelikle ôrda çalışıyo. (I-3.75)

birázını da dernek yaptı, bône bölüm bölüm. (I-4.9)

ölümünen burun buruna kaç sefē geldik. (II-10.65)

atmış beş sayımlarında datlı yalan sôledik, nüfusu çoĝaltдық. (II-12.52)

çevrēnyen o ğadā uyum sālıyoz yāni, geçimsizlik yok. (II-16.52)

1.2.2.1.3.14. -mAn+

altı dana eĝitmen geliyodu, şindi yok. (I-2.111)

göşmen sayılır dē mi ôrdan gelen, yakın mesāfe amma. (I-8.100)

hoca gitmeK_ıisdemez, ôretmen gelsiñ, ôretmen gitmeK_ıisdemez. (II-6.118)

1.2.2.1.3.15. -mur+

ama ĝoyunculuk zordur, yāmırda, yaşda ıslanceñ, kepāzeliĝi çokdur. (I-8.24)

1.2.2.1.3.16. -I⁴n+

bağ, allā bağıp duruS, yāmur vēcek de ekinekceS. (II-7.26)

1.2.2.1.3.17. -(I⁴)ntI⁴+¹⁶⁸

¹⁶⁷ bkz. BANGUOĞLU, *TG*, s. 248-250.; ERĜİN, *TDB*, s. 184.; HATIPOĞLU, *TE*, s. 78-81.; ZÜLFİKAR; *TSTYY*, s. 95.; KORKMAZ, *TG*, s.84.

olmaS bizde sıkıntı, olmaS. (I-2.83)

yaşantım da èyi, vaqtim de èyi dedim. (I-5.94)

su yerine vādīk şōne, suyuñ irkinti yerine yāni. (II-1.157)

gezler soñradan olma toplantı, ağören de aynı. (II-6.67)

şimdi bunnā da bi münāvebeli ekdiriyolā, bunda kısıntı oluyo yāni az ekdiriyolā. (II-20.15)

1.2.2.1.3.18. -(I)t+

peynir yapādık, yoğurt yapādık. (II-13.79)

1.2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

1.2.2.1.4.1. -AIA-

remorq da şey diñil mi moturu govaladı, depe hem altımız da köprü. (I-1.111)

1.2.2.2. GÖREV DEĞİŞTİRİCİ EKLERİN YAPIM EKİ OLARAK KULLANILIŞI

1.2.2.2.1. Fiilimsilerin Yapım Eki Olarak Yeni Kelime Türetmesi:

Fiilimsiler burada, eklendikleri kelimenin anlamını değiştirerek yeni bir kelime yapmaktadır.

1.2.2.2.1.1. Masterlar:

1.2.2.2.1.1.1 -mA+

onuñ üçün bi de bükme yapılı, börek yapılı. (I-3.92)

kimisi hamballıqda çalışıyo, kimisi basmada çalışıyo, kimisi ayakğabıda çalışıyo. (I-4.130)

yā çatışmalā nası olcek gāçaçcı geldi mi paralo verilēdi. (I-5.59)

sonudan kerı bura yerleşme yapmışlar. (II-1.2)

¹⁶⁸ bkz. KORKMAZ, *TTG*, s.101.

yüzmesini bilmiyennē diñelsiñ. (II-1.163)

ône bi daķışma çarpışma dèye hiş Pi şey yoğudu yā. (II-1.171)

poşu, onnan sōra oyalı yazma, oyalı yazmalı bōle tam_efe olursuñ. (II-3.140)

şindi biz bom_oynādık, bom derlēdi sekdileme dārlēdi, onu oynādık, gaydırım_oynādık. (II-5.84)

bi sözleşmeýnen getirivēdim dedim, atınan da ğāli sırtımı yētdirivēdi. (II-5.122)

hamır_aşı, dōlma hepsi olurdu canım. (II-5.63)

on senedir sulama yapıyoz. (II-6.28)

şindi maşáyan_ocağdan hateş_alcen, bu ğadar maşa, cığara adam sarma içiyo. (II-7.3)

1.2.2.2.1.1.2. -mAk+

bōne bi odada her gün yemeK getirir. (I-2.105)

para verisiñ veyā bi tāne haķ verisiñ, haķ derlē oña, bi ekmek verisiñ. (I-3.86)

yonanıñ_ardından yonan dönüP de bi çakmak çalmadı. (II-2.38)

beş yüz dene filān burda ğaymaklı dombáy varıdı. (II-5.94)

1.2.2.2.1.1.3. -(y)Iş+

o zumana gelince girişi vurdulā, avusdurya girişini. (I-4.24)

size masal gibi oluyo ya gerçek baķ, afiyon_alış verişine gitdim. (I-8.118)

benim görüşüme göre. (II-2.111)

1.2.2.2.1.2. Sıfat-fiiller

1.2.2.2.1.2.1. -(y)An+

düven süreriS, avusdos_aylı_ı geldi mi yaylalādan, köyden toplarıS, dü_ven süreriS. (I-2.138)

ōrdan siçan delik delmiş balmāmıdıñ_ōrdan. (II-4.40)

tekrar motor, dezzah, düzen var mı dedi, var dedim. (II-12.114)

1.2.2.2.1.2.2. -er+

şey geliyo, biçer geliyo, giriyo samanını bi yanna, denesini çuvallara, adam_aşamnē evine alıp gelip ğoyo. (I-1.28)

ırmızanımız değerli geçē. (II-10.53)

1.2.2.2.1.2.3. -(A/I)r+

başğa bi işlēden dā èyi bi geliri vāsa ğırda gezmekden o iş dā èyidir. (I-8.23)

kövde okur yazar, üş tāne okur yazar varıdı. (II-12.101)

1.2.2.2.1.2.4. -dIK+

o şekilde bildiklerim bunnar var. (II-12.104)

1.2.2.2.1.2.5. -mİş+

kuveytden çıkışın ğazā yapdı bizim dolmuş. (I-8.143)

āsgiden geşmişde vārdı, adam öldürme varıdı. (II-6.76)

ğardāş gibi bi anadan doğmuş gibi duruyduğ. (II-13.89)

burda çok eyiydik yetē, heP olmuşları deyvēdim dē mi. (II-13.114)

1.2.2.2.1.2.6. -(A)cAK+

çekirge geldi dağda hiş yiceK işcek ğomadı. (I-6.15)

çok zorluklarla yemekler yiycēni tēmin edebilmiş. (II-8.12)

fağat gelce_i düşünüyö. o zuman işde bunnā bōle ābē yokluk varıdı yā. (II-9.69)

1.2.2.2.1.3. Zarf-fiiller

1.2.2.2.1.3.1. -ken+

neyise gelini erkenden bindirmişler. (I-5.60) yooook

1.2.2.3. ÇEKİM EKLERİNİN YAPIM EKİ OLARAK KULLANILIŞI

1.2.2.3.1. Hâl Eklerinin Yapım Eki Olarak Yeni Kelime Türetmesi:

1.2.2.3.1.1. +ÇA+

hōşca ğalıñ ānneleri. (I-2.118)

ilk önce manısadaydım ben, iki ay ördä yaptık, ördan şeye Kitdik. (I-3.12)

evelce okumáyımış, okuma nedir, yazma nedir bilmèyoduğ. (I-7.17)
 bân sifil botlāmı yaptırdım güzelce şôle bi şey. (I-8.39)
 bu herâldâ gâli paTişahlâ zamanında mı onu èyice bilemeyon. (II-4.40)
 evet bônece oldu. (II-5.19)
 ävinde güzelce mevlüdünü okuduyo, onnan sōra düününü bitiriyo. (II-6.92)
 şindi mantıfon, az veri, alaca çok veri südü. (II-10.21)
ayrıcalık dèye bi şey yok. (II-16.45)
sâdece ōrdan nası dèyen zıganadan geçdim bi kere. (II-17.13)
 varliyetli, ōlana ävi yapmış, ayrıca her şēsini ayırmış. (II-17.51)

1.2.2.3.1.2. +rA+

onuñ için sâdece bol mahsül, onnan sonra çayır, otlak, mal güdüyoS. (I-2.5)

1.2.2.3.1.3. +ArI+

içeri girdi biz halil_âyı görüyoz. (I-6.32)
 Kitdik, almış gelmiş, beni soycak, gız git, sen bi dışarı çık dedim. (II-3.147)
 onu iki kere üç kere bişiriverişin tavayı bişirince yağ yokarı çıkā galıñlā
 gāymak. (II-5.95)

1.2.2.3.1.4. +dAn+

neden dèye sorāsañ, bundan_elli sene evelki vaqTıñ şindiki durum
 çoK_üsdün_üsdünde. (I-7.15)

2. GÖREV ve ANLAM BAKIMINDAN KELİME ÇEŞİTLERİ

2.1. İSİMLER¹⁶⁹

Çekim ve yapım ekleri konuları işlenirken “İsim Çekimi” ve “İsim Yapımı”
 işlenmiş olduğundan burada tekrara düşmemek için aynı konular bir kere daha
 işlenmemiş ancak atıflarda bulunulmuştur.

¹⁶⁹ Geniş bilgi için bkz. Neşe ATABAY, İbrahim KUTLUK, Sevgi ÖZEL (yöneten ve yayına hazırlayan Doğan Aksan) ; *Sözcük Türleri*, **ST**, TDK yay., Ankara, 1983, s. 26-67.; ERGİN, **TDB**, s.216-254.; BANGUOĞLU, **TG**, s. 319-340.; Haydar EDİSKUN, *Türk Dil Bilgisi* **TDB**, İstanbul 1985, s.104-131.; Tahir Necat GENCAN, *Dilbilgisi* **DB**, TDK yay., Ankara, 1979, s. 146-170.; Himmet BİRAY, *Batu Grubu Türk Yazı Dillerinde İsim*, TDK yay., Ankara, 1999, XIII+265 s.; KORKMAZ, **TTG**, s.193-329.

2.1.1. İsim Çekimi

2.1.1.1. Çokluk Eki (bkz. 1.1.1.1.)

2.1.1.2. İyelik Ekleri (bkz. 1.1.1.2.)

2.1.1.3. Hâl Ekleri (bkz. 1.1.1.3.)

2.1.1.4. Tamlama (bkz. 1.1.1.4.)

2.1.2. İsim Yapımı

2.1.2.1. İsimden İsim Yapan Ekler (bkz. 1.2.2.1.1.)

2.1.2.2. Fiilden İsim Yapan Ekler (bkz. 1.2.2.1.3.)

2.1.2.3. Görev Değiştirici Ekler İle İsim Yapımı (bkz. 1.2.2.2.1.)

2.1.2.4. Hâl Ekleri İle İsim Yapımı (bkz. 1.2.2.3.1.)

2.2. SIFATLAR¹⁷⁰ Sıfatlar, vasıf ve belirtme isimleridir.¹⁷¹

2.2.1. Niteleme Sıfatları: Varlıkları niteleyen, onları renk, biçim ve durum yönünden açıklayan sıfatlardır.

suyumuz_ıiyi, temiz_ıavāmız vā. (I-5.94)

dā_a biz neler yapcâdıķ da kafama uygun_ıadam yok. (I-3.29)

sulu māsūl_ıolmadıķdan kēri verimimiz çoK_ıaz. (1-4.106)

sōna burda çay va, bu çay, iyi bi çay bānce. (I-7.33)

ak toprak, baķ bu ak toprakda ne olur, verimli bi toprāmız di_ı de allah biķ bereket vesiy. (I-8.16)

eyi bi çobancılık yapan_ı için eyi bi meslekdir. (I-8.31)

¹⁷⁰ Geniş bilgi için bkz. ATABAY vd.; *ST*, s. 69-95.; ERGİN, *TDB*, s. 241-254.; BANGUOĞLU, *TG*, s.341-355.; EDİSKUN, *TDB*, s. 132-155.; GENCAN, *DB*, s. 171-253; KORKMAZ, *TTG*, s.333-399.

¹⁷¹ ERGİN, *TDB*, s. 232.

bi de yüksek pòana bilgisayar. (II-3.7)

sarı çiçekden bura bône bu mevkiyi yâni öşürünü alıyo bunnâ. (II-1.18)

bizim bura çok hassas, uyanık bi türbe yâni, yatırımımız uyanıkdır. (II-6.55)

zēil yer yâ orlar çok güzel bi yer, güzel tabi yâ. (II-7.24)

aynı kôylü gibi bi köylü gibi, onnâ cana yağındır. (II-10.39)

şindi hazır geyim, ilik de dikmèyo, iniliyödu ebveyiñ. (II-1.47)

ağnadır onu da ğarageçili çeşit çeşit yörüklē varımış işde yalnız o hatırlâyo.

(II-15.27)

bi dene ağaş va dereniñ içinde böle viranşlı bi yol. (II-17.17)

2.2.2. Belirtme Sıfatları: Varlıkları işaret, soru, sayı ve belirsizlik yönüyle açıklayan sıfatlardır:

2.2.2.1. İşaret Sıfatları:

bu sene de onu da bitirmişlē. (I-1.28)

onnan geçinemèyiS pek, şu güney köy şasabasınnan. (I-2.92)

şu sâatdá vurcez. (I-6.49)

o ävlēmize allâ rāzı o zuman dävlet getdi. (II-18.27)

olsa olabilir, şindi şu kövde çıkçēñiz bağ, iki milyârlı adam bulamâyıS, paralı yok. (II-18.109)

gün burda işde bu cepèye eñ çok dutunduğları cepe burâydı. (II-20.51)

2.2.2.2. Sayı Sıfatları:

2.2.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları:

üş dene çocumuz va. (I-1.1)

iki sene ben asgerlik yaptım. (I-3.18)

bu suculuK oluvese gine èyi bi dölüm yeriñ beş dölüm olcek, beş dölümün vedini vecek. (I-4.115)

kırk kişiyi elli kişiyi beslècek. (I-7.22)

muhdâr oldümde iki bin dört yüz lère kövün bütÇesi varıdı. (II-12.51)

ik üş çeşit yemek yaparıS. (II-14.57)

iki págat veriseñ beş págaT aldı, satmadı, benim hağğımı da aldı. (II-17.8)

on bir sene ğorda ğalmış, on bir yıl ğorda ingilizini teliniğinde. (II-18.58)

2.2.2.2.2.Sıralama Sayı sıfatları:

seslenmedi birinci ğün, ikinci ğün gine dedim. (I-1.42)

Kitdim de ben ikinci sınıfa gitmedim, ikiye geşmedim ben. (I-3.26)

üş ğün sōna ben işe girdim, üçüncüsü ğün, gitdim üçüncüsü ğün bak. (I-4.25)

birinci tabır, ikinci tabır, üçüncü tabır, o sarı üseyin rāmetliK herif vādık dēyo.
(II-4.72)

şindi üçüncü çocuk ğucağında yāni, hesāb et de çık. (II-6.55)

iki tāne araba vā Satten çocukları o beşinci sınıfı bitirenneri sinanpaşaya mı ne
ğötürüyo heralda. (II-7.64)

gelecek sene birinci sınıfı ālcem, oğutcem dedim. (II-21.68)

2.2.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları:

birinci tabır dēyo birinci tabırdan üçē kişi her bölükden çaviş ğeşiniğ dedi dēyo.
(II-4.80)

yüz tāne işi vā bu kövün, yüz tāne birē milyondan hesāb et, burda yařlılā
ğaldı. (II-7.35)

on beřē ğün yatdılar. (II-12.39)

tabi birer āvlek, aha şura ğadā ğadā yer düşdü beş kişiye. (II-18.90)

o da bana üçüncü sınıfı, beşinci, dördüncü sınıfı vēdi, onā on beřē kişilik sınıflā
bunnā. (II-21.70)

2.2.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatları

yarım dünnā deye Süleymān pēlivan varıdı ağnadığ mı çok, tekirda ğınnan da
ğüleşdi o. (II-5.104)

āsgiden çobanıdı bura yüzde sekseni yoğsuludu. (II-15.31)

2.2.3. Belirsizlik Sıfatları:¹⁷²

bāzi belirgin yerleri va, çılığın türkler dedim kitapda. (I-1.153)

¹⁷² Geniş bilgi için bkz. ATABAY vd. *ST*, s. 82, ERĒİN; *TDB*, s. 251-254 , BANGUOĒLU, *TG*, s. 352-353.; EDİSKUN, *TDB*, s. 137-144.; GENCAN, *DB*, s. 94.; KORKMAZ, *TTG*, s.395.

ben de bir kaç dönem şey yaptım, encümennik filân yannānda. (I-5.69)

çok şey sorcēñiz. (I-6.12)

ölüm*ı*ışde filân yerden girdik, filân yerden çıktık. (II-2.25)

üç beş ğız bir*ı*olan yerini dutar mı efendim, bôle. onnan sōra. (II-3.28)

birinci tabır dēyo birinci tabırdan*ı*üçē kişi her bölükden çavış gēsini dedi dēyo.
(II-4.80)

şurlādan şu orta yerde bi kaç*ı*ev varıdı. (II-9.73)

bizim geçimimiz*ı*ārpāynan buydey, biraz da pancar, ayçiçeği. (II-18.7)

2.2.4. Soru Sıfatları

allā şükür ğabri nur*ı*osun*ı*atatürkün ğağ memliketi ğurtādı, ne güzel cumuriyetlik. (I-5.116)

o suriyeniñ çayı dā èyi dedilē ordan*ı*aldı*ı*emme nası iriydi hem çayı da yā. (I-5.135)

şindi şôle bi şey dēyen hiç bilinmedik bi misāfir gelsin, hanğı ğapıya varsin benim ğarnım*ı*aç desin. (II-16.60)

o zuman bu adam kaş pāğat siğara içiyōsa buña iki pāğat siğara yazdı. (II-17.10)

2.3. ZAMİRLER¹⁷³

2.3.1. Kişi Zamirleri:

SA'da kişi zamirleri *ÖTT* ile hemen hemen aynıdır.

	TEKLİK			ÇOKLUK		
	1. KİŞİ	2. KİŞİ	3. KİŞİ	1. KİŞİ	2. KİŞİ	3. KİŞİ
YALIN	ben (II-9.71)	sen (I-5.18)	o (II-11.23)	biz (I-7.14)	siz (II-7.104)	onlar (sor.) onnar (II-12.102) onnā (I-5.121)
BELİRTME	beni (I-3.21)	seni (II-5.90)	onu (I-5.113)	bizi (II-12.140)	sizi (II-12.91)	onları (sor.)
YÖNELME	baña (II-11.80) bana (II-19.31)	saña (II-11.17) sana (I-5.20)	ona (II-21.67) oña (I-6.33)	bize (II-22.80)	size (I-3.36)	onlara (sor.)
BULUNMA	bende (I-4.125)	sende (I-5.99)	onda (I-3.57)	bizde (I-8.77)	sizde (I-5.31)	onlarda (sor.)
AYRILMA	benden (II-4.157)	senden (II-4.157)	ondan (II-1.23)	bizden (I-1.16)	sizden (sor.)	onlādan (sor.) onlardan (sor.)

¹⁷³Geniş bilgi için bkz. ATABAY vd., *ST*, s. 116-131.; ERGİN, *TDB*, s. 259-276.; BANGUOĞLU, *TG*, s. 356-370.; EDİSKUN, *TDB*, s.156-169, GENCAN; *DB*, s. 254-270.; KORKMAZ, *TTG*, s.399-449.

EŞİTLİK	bence (sor.)	sence (sor.)	onca (sor.)	bizce (sor.)	sizce (sor.)	onlarca (sor.)
VASITA	ben(i)le(n) (II.3.152)	sen(i)le(n) (II-3.152)	on(u)la(n) (I-5.128)	bizlen (sor.)	siz(i)le(n) (sor.)	onnār(ı)a(n) (II-9.18)

2.3.2. Soru Zamirleri

oğumuş adamdan işde ben ne demiş şeyiñ biri ālimiñ biri, ben demiş cā il adamdan qorqmam. (I-1.62)

dā a biz neler yapcādık da kafama uygun adam yok. (I-3.29)

sen yapdıñ mı biri dā yapā dèyolā bilmem ne dèyolā, seniñ kim un üğütcek dèyola. (I-3.36)

dağınmışlā bōle mermilē, dur kimdir o parīlo dèyon, at dèyolā. (I-8.62)

ondan sōna gāli işde millet zātın ne varısa ellerinden aldılā. (II-1.95)

o da dü ün edēkene öte i adam bağa, kime ne vemiş. (II-2.120)

kim gacırdı bunu al esen gacırdı dèyolā, bölük kōmutanı çarırdı, (II-5.119)

düvën harman yerinde çōk, bēgirinen, öküzünen, bēgirleri goşā, gacırdım, neler olmadı. (II-9.33)

adam bi göz āvi vādır, mobilyā alcen, mobilyāyi göcen neriye göcen mobilyāyi. (II-17.44)

2.3.3. Belirsizlik Zamirleri

ōrdan gōyunu bi ũrküdüyo bu yanna birini ayırmış. (I-2.38)

hangı birini yā şinci ben orıya giren şey çıkmaz ũrdan. (I-3.6)

bağ dāvlet bizim köye baqmō, etıraf köylēñ hePisinde su va. (I-4.101)

beş āğāş bende va, iki āğāş şu arqādeşde vā, yēcē gadā ũne bi satılık sey yok. (I-4.125)

ēyi bi çoban, allahdan qorquyosa gūldan utanıyoşa kimseniñ zararını ziyanını yapmaS. (I-8.28)

biriniñ adını kemal gomuşlā biriniñ adını kōstantin. (II-4.92)

şepiT_ederis hamırdan, somun_ederis hamırdan tābi ondan hepici_ıj, maķarna olmaz. (II-14.45)

yuh_ōsuñ hepiñize demiş birisi, bi alāviye bıraķıvēdiñiz demiş. (II-16.86)

bāzısı davul getiri, bāzısı çalgı getiri, bāzısı hiş getimeS, ône olur. (II-20.67)

2.3.4. Dönüşlülük Zamiri

len ben size üğüdün demōn, ben kendim_üğüdcen. (I-3.37)

bi sürü devlet, ķānun cezā veriyollā onnāra da kendi aramızda biz ğarar_aldım ben. (I-5.83)

çanaķğaleyi biz kendimiz bulamadıK_esgerlikde çanaķğale duyādıķ. (I-6.1)

onnan sōna kendisiniñ de yimēni getiriS, çayımı bişiriS. (II-2.163)

2.3.5. İşaret Zamirleri

Burada “o” ve “onlar” kişi zamirleri ile “o” ve “onlar” işaret zamirleri şeklen aynı olduğundan tekrara düşmemek için örnek verilmemiştir.

yalm :

bunuñ şēsinnen girdi bu oriya da, müdürü bunuñ bi arķıdacıymış da. (I-3.73)

e çay bitdiydi, şeker bitdiydi, su bitdiydi onu bilmem hiç_annamam. (II-3.99)

belirtme:

bunu nerde alabilisiñ. (I-4.93)

çoK_ısdēlē, şunu kaç parāsa ve baña derlē. (I-3.7)

yaklaşma:

bu da gitdi arabisdanda durdu buna da soruñ_āynı ôle dēmi hacı ôlēdi ya, irīdi. (I-5.136)

bulunma:

şimdi bunnā da bi münāvebeli ekdiriyolā, bunda kısıntı oluyo yāni az_ekdiriyolā. (II-20.15)

ayrılma:

bundan elli sene evelki vaqtıñ şindiki durum çoKüsdününüsdünde. (I-7.15)

öle işde şundan bunda bôle işeyleri, aÇık genşlimde sesim dāıa gözeldi benim genşlimde. (II-3.25)

eşitlik :

bunca (sor.)

şunca (sor.)

vasıta :

mèselā burda çifçilik, hayvancılık, bununla geçim yapıyoS. (I-2.3)

2.4. ZARFLAR¹⁷⁴**2.4.1. Yer ve Yön Zarfları**

o da nasıl göyünü içeri ağıla giriP de yēgi dökēken göyün başıboş ğalıyo ya. (I-2.37)

burda gelirönun yanında yatāmıŞ da gece atınan geri gidēmiŞataturk. (I-5.108)

iki kere üŞ kere bişiriverisiñ tavayı bişirince yağ yokarı çıkā ğalıñlā ğāymağ. (II-5.96)

ğarı donu geymeden dışarı çıkamaS kimse, ğarı elbisəsi geyēse geŞ veyā erkek, öle çıkarımıŞ. (II-8.44)

pāncarı da sağōsuñ bu hökümet kırk lere birdenaşşā çekdi. (II-17.141)

2.4.2. Zaman Zarfları

sabālen, sabālē erkenolur ğāli ifdardan sōna. (I-2.66)

ilkönce manısadāydım ben, ikiayōrda yaptık. (I-3.12)

çaviş kursundan sōna dağıtımoldu. (I-5.51)

benim dedem varımıŞ da bu köyatatürkün yanında hizmetetmiŞo zumannā cumurıyet ğurulmadan. (I-5.106)

¹⁷⁴ Geniş bilgi için bkz. ATABAY vd.; *ST*, s.96-115.; ERGİN, *TDB*, s.255-259.; BANGUOĞLU, *TG*, s. 371-384.; EDİSKUN, *TDB*, s. 273-283.; GENCAN, *DB*, s.407-437.; KORKMAZ, *TTG*, s.451-525.

sabahdan, ölen üsdü, akşam üsdü yeme i gelir. (II-2.166)

emme millet gine gola oldu etirā Fıma yā. (II-3.131)

işde bura yāni burda yüz sene öncesi filān, üç beş kişiymiş bura yāni üç beş hāne, sülāleymiş. (II-17.108)

suyumuz gāyet boldu esgiden şimdi azaldı. (II-20.5)

2.4.3. Hâl Zarfları

annadıñ mı o da epey yaşlıdır yāni. (I-1.15)

böne böne işde emekli olduk şindi. (I-3.24)

on yedi yaşına girdi mi çocuk mecibur gidiyo, geçim yapcen dēye. (I-4.131)

bakıyoduk ya o gün ôlēdi, şindi çok sērek geliyo. (I-5.154)

nasıl, şöle ēyi, bôle ēyi bak, aha. (I-7.53)

iyi idāre oluyo S allāmıza biñ şükür. (I-8.14)

bôle şakır şukur dōrulduyon, atsam vurcen. (I-8.62)

ya u benden habersiz geşdi onun için etdim ben dedim. (I-8.64)

dalğa vura vura o dāları işēsini çıkātmiş. (II-4.35)

boş durdurmazdım, guğuş gibi bi şey yapırdık. (II-4.131)

usul usul, pısır pısır sōleşirdik ğayinnāya, ğayıntāya. (II-13.50)

böne dōne dōne onu ezēdi düvennen. (II-13.105)

ğar yağā sırtına bulğur bulğur ter çıkā içinden. (II-15.56)

adam avrupalıdır, parası vādır, zengindir, geliri iyidir, güzel düün yapar. (II-17.54)

olan āvi çekē masīrafi, gız āvi de çekē, ikisi de çekē ortaklaşa yapılır yāni. (II-18.112)

şimdi bunnā da bi münāvebeli ekdiriyolā, bunda kısıntı oluyo yāni az ekdiriyolā. (II-20.15)

2.4.4. Azlık-Çokluk Zarfları

birez dinnenip bi on sayfa dā a okurun dēye ôle ôle okurun. (I-1.150)

besicilik yapıdık, az çok ileşberlēmiz vā, bura vā, bağgal. (I-4.84)

yorulma di i de girmēyem fazla da ilerleTmēyem. (I-5.115)

ālázılda emme beş kişiye emme yimbeş kişiye yeter gücü var, allah dā çok
vēsıñ. (I-7.20)

gevurlā yapmışmış burıyı bu kövünen zenginadamıydı. (II-7.71)

vallā*ı* yoKôle zeyāat yerine pek getimedilē, o zamanacık da sıkıydın. (II-
8.68)

şindi deha ävlenmedenüçayevelcesi birbirinnen görüřüyölā telefonnan, ğız
çocuklānıñ cebinde vā, saña filān sormuyō. (II-17.35)

bizimodalarımıS var bōne misāfirāneler, māalle māalle hemen hemen de
epeyi çokdur. (II-20.58)

2.4.5. Soru Zarfları

domatı dedi nasıleriyosa gösdercen. (I-1.52)

konturoledē, burdan ne geçirdiñ der, bān ōrda suşlancen yāni. (I-8.57)

durumnā bōle, neden ğopuyo bu siz bunu bendeneyi bilisiñiz. (I-9.21)

bunu nasıl tākıPetdirdilerise tākıPetdiriyölā. (II-9.141)

neden, işcilinen uğruřuyölā onnā işciyenen. (II-10.36)

ekemedik, nēye ekemedik, kıota olmadı için. (II-19.47)

2.4.6. Görev Değiştirici Eklerle Zarf Yapımı

2.4.6.1. Zarf-fiil Ekleriyle Zarf Yapımı (bkz. 1.2.1.1.1.3.)

2.4.6.1.1. Asıl Zarf-fiiller (bkz. 1.2.1.1.1.3.1)

2.4.6.1.2. Birleşik Zarf-fiiller (bkz. 1.2.1.1.1.3.2.)

2.4.6.2. Çekim Ekleriyle Zarf Yapımı (bkz. 1.2.1.2.)

2.4.6.2.1. Hâl Eklerinin Zarf Yapması (bkz. 1.2.1.2.1.)

2.4.6.2.2. Bildirme Ekinin Zarf Yapması (bkz. 1.2.1.2.3.)

2.5. EDATLAR¹⁷⁵

beş dönüm domat,amma yedi metirèye ğadā böyüyo, bālıyoz dallānı. (I-1.37)

onu*u* için sādece bol mahsül, onnan sonra çayır, otlak, mal güdüyoS. (I-2.4)

başğa ôle bi gelmezlê, âsKisi gibi gelmiyo ğāli. (I-2.72)

bizim zamānımızdan beri bozuq. (I-5.79)

canab,allah her türlü güçlükler ğarşı dayanma gücü vēsiñ. (I-7.8)

ama seni de kimsèye muhTāç,etmez, çalışdñ*u* için. (I-8.25)

ben ne dèyon saña, ayrancıda Filan dolu heP her yaqada dolu, her tarafda var.
(II-3.12)

emme erke*u* oldukdan sora heş kökünü ğazma*u* için her türlü kötülükleri
yapmışlar. (II-8.48)

aynı köylü gibi bi köylü gibi, onnā cana yaqındır. (II-10.39)

savāşı biliyon yā ben, annem beni ōrda ğapardı da buriya mallara yēgiyi
götürmeye giderleridi gece. (II-11.38)

yāni sādece islāmiyeti genişleTme*u* için türklüğü ilerletme*u* için. (II-16.28)

şunu aliceñ tamam, olay bitdi, görmüyoñ bile. (II-17.38)

ğadā+k genişletilmiş şekiller:

şepgen, şura ğadağ kısa don, baya bol paça don. (II-3.136)

hiş dèyo umdumuz gelmeyō, bit pire aqıyō dèyo, o ğadağ dèyo. (II-4.77)

yetecek ğadağ buydey,ekeris yāni kendi ğdāmızı kendimiz yāni yeyebilicēmiz
ğadağ. (II-20.10)

2.6. BAĞLAÇLAR¹⁷⁶

2.6.1. Sıralama Bağlaçları

yonan tām bir buçuq sene durmuş ve o anda hayvan, haşarat nè varsa
hiş,ellemeden kesmişler. (II-8.4)

¹⁷⁵ Geniş bilgi için bkz. ATABAY vd., *ST*, s.132-144.; ERGİN, *TDB*, s.348-356.; BANGUOĞLU, *TG*, s. 385-389.; EDİSKUN, *TDB*, s. 284-301.; GENCAN, *DB*, s. 438-445.; HACIEMİNOĞLU, *TDE* 336 s. ; KORKMAZ, *TTG*, s.1052-1088.

¹⁷⁶ Geniş bilgi için bkz. ATABAY vd., *ST*, s.145-180.; ERGİN, *TDB*, s.334-348.; BANGUOĞLU, *TG*, s.390-395.; EDİSKUN, *TDB*, s.302-321.; GENCAN, *DB*, s. 446-478.; KORKMAZ, *TTG*, s.1091-1134.

para verisiñ veyā bi tāne haq verisiñ, haq derlē oña, bi ekmek verisiñ. (I-3.86)
meselā çalışlāñ benzinninnen ğaracōreniñ, arası şurda ğaragolumuz varıdı. (I-5.14)

2.6.2. Karşılaştırma-Denkleştirme Bağlaçları

kimisi tārila vedi, kimisi para vedi, kimisi mal vedi, bu imkannānan yapıdı. (I-4.2)

bu kövde ya üç kişi çıkar, ya iki kişi çıkādı bōne. (I-7.21)

emme otuz, emme kırk, emme elli bōne hepsi var. (I-7.25)

ya ölüceñ ya burá giriceñ deye denize dökdülē velāsılı dēyo. (II-1.91)

şindi ne şeytan gözüğüyō ne malaq gözüğüyō. (II-10.63)

bu sülāle hem afyonda hem bolvadında, giresonun, esbēye ğazāsında da var. (II-21.8)

2.6.3. Cümle Başı Bağlaçları

fakat depēye ğadā ğovalāyışın burdan, öte yanna inēsek faqı ölu bizi vurā dēye onnā dönüp gidiyo. (I-1.73)

ama ben, o kırk, iki kırk dörtdekini biliyon çekirgelē bōne yumūruk gibiydin.

(I-6.28)

yalnız şurda dumnupınār vā, ölüm dedi dumnupınārda mermi mermiye tokušdu mu tokušdu derdi. (II-2.38)

zāten herkeç kendisinde arasıñ her şeyi, iyiliği de kötülüğü de. (II-4.130)

halbuki ilkoqul, üşden çıqdım. (II-12.172)

2.6.4. Sona Gelen Bağlaçlar

atıñ, arqasına düşüyolā, orıya varyola, baqıyolā ki her tarafı oşuq gibi. (I-1.78)

bāzı dü, ün meselā işē çıkartdırlā, oyun çıkartdırlā, cumartesi gün meselā dèyelim ki. (I-8.79)

anasınan bubasını hacıya yazdırmış da dedi onu sorcen dedi. (II-14.66)

emme ne ğidā malımız varısa heş seni daqmaz bile adam. (II-15.14)

cānāza götürü gibi getdik, görmedik Çünkü, traqdörü hayatda gōmedik ki. (II-19.92)

ki+ne ile genişletilmiş şekiller:¹⁷⁷

o da dedi Kine ne tēriz vā ne tāruz yeṅ yeṅ yatıṅ dedi. fakát,acız dedik. (II-5.40)

2.7. ÜNLEMLER¹⁷⁸**2.7.1. Çağırma Ünlemleri**

geldi, halil_ā halil_ā halil_ā ēy. (I-6.32)

lēn ne deyon sekiz_ay yatırdılā deyon yā. (II-17.168)

ülen kafaṅı ğırarın ben seniṅ dedi. (II-12.125)

2.7.2. Gösterme Ünlemleri

ne ēyi adam, aḥa orıya vacek ya, bi dene adıresi gösderdiṅ mi onnara seni bulmáyıṣın bırakmazlā. (I-4.55)

işde bura yāni burda yüz sene öncesi filān, üş beş kişiymiş bura yāni üş beş hāne, sülāleymiş.(II-17.108)

2.7.3. Sorma Ünlemleri

o gün_ôlēdi, çavış_olarak bendim, çavışdım ben biliyoṅ mu? (I-4.8)

hana dedim söz verdiydiṅ sen, çavış_onbaşı yok. (II-3.155)

2.7.4. Cevap Ünlemleri

yā bura satılıḳ di_ıl, buráyı satdıṅ mı bura bitē. (I-3.7)

hayır ben bi de ğoyunculuḳ yaptım yā. (I-3.93)

yō emir_eri olcēsiṅ, gitmem dedim. (II-12.153)

yok yok, ôle bi şey, elākaşı yok. (II-18.22)

2.7.5. Seslenme Ünlemleri

¹⁷⁷ Geniş bilgi için bkz. ÜSTÜNER, *TP*, s.200.

¹⁷⁸ Geniş bilgi için bkz. ATABAY vd., *ST*, s. 181-201.; ERGİN, *TDB*, s. 331-334.; BANGUOĞLU, *TG*, s. 396-407.; EDİSKUN, *TDB*, s. 322.; GENCAN, *DB*, s. 479-492.; KORKMAZ, *TTG*, s.1139-1191.

bi taqımnara baqđım cip vedilē, asgerlī bitirdim gāldim_ōrda ha anna. (I-5.24)
onnara sōlüyō, orāya variyo, o ađalā da dōru haydar_āđama da hadi memed_ā.
(I-6.7)

ēy_anadolu asgeri dedi, yavrularım dedi bu isdanbula dalmāđ dedi. (II-5.44)
yoğ yay ne olcek hiç, iki günde ekiyoS, üş günde galdırıyoS, işde bu ileşberlik
bu sayılır. (II-11.67)

2.8. FİLLER¹⁷⁹

2.8.1. Fiillerde Zaman (bkz. 1.1.2.1.1)

2.8.2. Fiillerde Kip (bkz. 1.1.2.1.2.)

2.8.3. Fiillerde Çatı (bkz. 1.2.1.1.2)

2.8.4. Fiillerde Olumsuzluk

Fiillerde olumsuzluk **-mA, -mI⁴-mō*** eki ile yapılır:

burda şindi ōsa siğortasını yatırmaS. (I-2.12)

esgiden gidēdim de şinci olmuyo işde köv yeri başga. (I-3.66)

duyuyōz da arabası filān varımış, göremedim geldik geleli. (I-6.57)

*mālesef her sene oluyodun, işde bi iki senedir_olmōyō. (I-7.30)

*bir_aFTa şürmō, esgisi gibi şürmō şindi. (I-8.75)

vallā tārini bilmiyon şindi şu tārīhTen şu tārīe inip de tārini bilmiyorum.

(II-6.5)

o da ağnadığ mı buydey gibi de o yāz mahsulú oluyo, güze gelmeS_o. (II-11.71)

üş beş sene eveli bi güvetli ğış_olmuşdu burda, o tarafa gidememiş_arabalā. (II-
16.62)

* **Ekin şimdiki zamanda olumsuz “mō” şeklinde görülür.**

2.8.5. Birleşik Fiiller

¹⁷⁹ Geniş bilgi için bkz. ATABAY vd., *ST*, s.202-281.; ERGİN, *TDB*, s.276-330.; BANGUOĞLU, *TG*, s. 408-494.; EDİSKUN, *TDB*, s. 170-272.; GENCAN, *DB*, s. 271-406.; KORKMAZ, *TTG*, s.525-1043.

2.8.5.1. İSİM + FİİL

2.8.5.1.1. İSİM + eT-

sāde toḡuşlādan bahsetmiyom, ova köyünün bir_ävlek vedini vemēyo. (I-41.16)

bizim bilādere nēye atdıñ sen dedi, atēş_etdiñ dedi. (I-8.64)

dedem_ıırāmetlik yāni burıya göç_eden bi tāne ğıza laf_atiyo, çeşmede su içēken. (I-8.102)

Satten mahsulumuz bi defā para etmiyo, kepāzelik yāni. (II-7.13)

günnüK_ışey_ederiS, o tirit_etdimizden_arada bi şePit_ıça yıġarıS. (II-13.122)
yaş geşmiş, emekli eden yok. (II-18.92)

2.8.5.1.2. İSİM + eyle-

allā rāmet_eylesin_ōne aḡnadırdı. (II-4.107)

2.8.5.1.3. İSİM + ol-

jandarma genel kōmutanı şikayet_olundu baḡ haramaraş ġaraġolunda. (I-5.17)

her şey_olur bu çaydan suyu aldıġdan kēri, her şey_olur. (I-7.34)

elmālamız va birez, elmālamız va, onnā da bakımsız_oldūndan ġurt murt yidi. (I-8.110)

burdan_ōñüne āçık şavaK_oldu ya, türkü pürkü çıġınyō. (II-4.141)

yazım güzel_olunca mābere alayına vediler. (II-12.173)

āsgiden ġuyruġlu ġoyun_olurdu on_iki ayda bi sefē ġuzu alırlādı. (II-19.124)

2.8.5.2. FİİL + FİİL

2.8.5.2.1. FİİL + (y)A bil- (Yeterlik Fiili)

adam, insana zararı yok bu ilacın, domata ġullanabilir dēyo. (I-1.36)

çevirebilir dört yaşındaġı çocuk, çevir der çevirip gelebilir. (I-8.33)

ġuveytiñ_oldū yerden bi baḡceñ gözün tutabilesiye yıldız şeklinde yapmışlā. (I-8.139)

binebilen bindi binemèyen hemen kendini deñize comb_ atdı derdi. (II-2.68)

şindi iki sefer_ alıyo, ekiz de yapıyo, bi göyun dört dene ğuzu verebiliyo. (II-19.125)

şimdî bu gölet_ olunca bu su yetebiliyo bize yāni. (II-20.7)

Yeterlik Fiilinin Olumsuzu FİİL + (y)AmA-

burda şindi ōsa siğortasını yatırmaS. (I-2.12)

neyise adiresi bulamadı, mū_ udiñ_ acamısımış. (I-4.35)

arabası filān varımış, göremedim geldik geleli. (I-5.57)

binebilen bindi binemèyen hemen kendini deñize comb_ atdı derdi. (II-2.68)

suluyamāyınca cünKü olmuyo pāncar, suluyamadıkdan sōna olmuyo pāncar. (II-6.32)

bi ğuvetli ğış_ olmuşdu burda, o tarafa gidememiş_ arabalā. (II-16.62)

2.8.5.2.2. FİİL + (I) ver-/ vè- (Tezlik Fiili)

ōrda genelde kaçıcılık, yāni apartumanlara bağıyollā, ħaloferini yakıveriyollā. (I-2.17)

şindi bağıdı gördü gidiyo motur, moturu şōle çevirivēdi. (I-2.112)

elek gibi sürüveriyo, içi de ağı oluyo onun, yaprānı maprānı ğomēyo. (I-4.122)

o ğün terK_ edivēdim ciğarayı. (I-5.142)

mağmeli kesilivēdi ğağıdı bi seyirtTi köyüñ_ içine endi dēyo. (II-1.59)

etēni ğaldırıveriyō kemāl kemāl dēyo bi yolda ğacıyō. (II-5.15)

hüyū_ü de görmeñ lāzım bu dē çığıdıñ mı bu köylē ayāñıñ_ altına geliveri yani ya. (II-9.3)

açık tavıyivēdiynen tekrā bi dā ovculāsıñ. (II-22.74)

2.8.6. Fiil Yapımı

2.8.6.1. İsimden Fiil Yapımı (bkz. 1.2.2.1.2.)

2.8.6.2. Fiilden Fiil Yapımı (bkz. 1.2.2.1.4.)

METİNLER

ADI SOYADI	Veli ÖZKAN
YAŞI	65
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	ÇALIŞLAR

Metin numarası : I. 1

KENDİNİZİ TANITIR MISINIZ?

üş dene çocūmuz va, iki ğız bi olan, ğızın en küçükleri isdambolda avūkat, onun küçüğü, şey onun böyüğü burda yanımızda, izmirde ğız, en büyükleri olan da izmirde oturuyo. şindi olanı okudamadım. kafasınca yaşayo, günnük yaşantısı vadır onun bi, ğali bi bangada görevli. hana banga görevlileri va, ole bi şey yāni, onun işi o. o büyük ğız, onu da ävlendirdi da yanımızda orda duruyo. küçük de 5 işde avūkat oldu orda okudu isdambolda ğazandıydı huķuğu. orda oķul bitdikden sōna da dönmedi. orda ävlendi, orda ğaldı. bi dene va o isdamboldaķının, olanı da bi dene ğızı va, burdaķı ğızın çocuğu yok. onnarı çıkardık, biz de kör olu ayvaz ğaldık, canımız sıkıldı zaman ne yanı selāmet, o tarafa gidiyoS. gidiyoS, dolāşıyoS, yorulduķ mu geri dönüp gidiyoS. yolda yorulursaķ bōle oturuS. düşe ķalka birbirimize 10 desde olarak geçinip gidiyo işde. ben yetmiş yaşımdāyım, ba da demin ğonuşdumuS, yusuf onun ismi, onnā güleşirledi, burlā bōle binā filān yoğudu o zumannā, annadıñ mı burlāda güleşirledi. sizin gibi bōle deliğanni deliğannıladı. biz ufaķ çocūğan ayāmızın altına gelme ezilirsiniz dēye bizi kenāra götürülē otutdurulādı. annadıñ mı o da epey yaşlıdır yāni. işde yetmiş beş, beş altı yaş 15 bizden böyük veyā on yaş böyükse seksen, o aralāda vadır yāni. şindi köy yerinde işe aramazdık biz, ben ilkoķulu bitirdim. hoca diploma hazırlıcaķ, şey yok nūfus kādı yok, kimsenin üzerine de ğayıtlı de ilim, beynelminel oķulu bitirdim. onnan sōna bizi bubam rāmetlik nūfusa ğaydetdirdi beni annadıñ mı, ben nūfusta kırķ bir do umlu görünüyon. ama otuz sekizi otuz doķuzu çoķeyi bilirim. yāni otuz beş otuz altı 20 do umlu filān olmam lāzım. dört beş, üş dört yaşında filānisem işde o zuman, o şeylēde yāni yetmişin üzerindēyin. şindi burlā ağāşlık şū gördüğüz yanı, esgiden bu

yoğudu bizim çocuklümüz zamānında. baķ Őu duvardan Őōle ileri dōru burası harman yeriydi. Őu binālāñ olduķları yerlē harman yeri, burlāda biz hayvan otladırđık, annadıñ mı, dāa ilerisine hayvan... esgiden būdeyleri biķē gānilānan harman yerlerine **25** toplā, gine hayvannānan dūvennen sūrēdik. sālilide filen de orlāda da vadırōle. dōne dōne sūrēdik. varıdı tabi Őindi hiŐ Pi Őey ğalmadı, tıraķdōr çıķdı, patoSlōyolā Őindi, Őle alıyolādı. bu sene de onu da bitirmiŐlē. Őey geliyo, biķer geliyo, giriyo samanını bi yanna, denesini çuvallara, adam āŐamnē evine alıp gelip ğoyo. kırķ sekiz sāatdá nesi varısa dernēyo, toplōyo, bitiriyo. iki āyo harman yerlēnde yatādıķ, **30** saplarıñ üsdünde. saplarını daŐır, samanını ayırı daŐırđık. Őindi yaŐantı, ne va bu yaŐantıya yā, bu yaŐantıñ dā... Őindi bāķ, doğāyı kirletdilē Őrdan yedimiz üŐdimiz Őeyleri hormon dēyip geçiyolā. esas ğübre yapılınca, Őu ilaÇ yapılınca yāni Őeyde onnarı da bitirdilē ğıdālādan insana zararı yoķ dēye purofōsōrlē oķulu bitirdiñiz zaman, o mertibēye geldñiz zaman bunu hatırlayıñ. adam, insana zararı yoķ bu **35** ilacıñ, domata ğullanabilir dēyo. domata ğullanıyo, domat çok ğüzel oluyo. ben Őeyde urlada iki sene serada ğaldım, beŐ dönüm domat amma yedi metirēye ğadā böyüyo, bālıyoz dallānı, serāya bālıyoz. Őindi topluyoS, millet soruyo domat, yā yoķ domat. ergin domat yoķ. bi ğün dedim ki ğulaķları çıññayasıca siziñ gibi ğenŐ Őōle bi üniversdēyi terkēden biri vādı. el ilaÇ atıyo erdiriyomuŐ, benim duydūma ğöre, **40** ben dedim görmedim amma, sen de yapsana dedim onu yā millet üsdēkene satalım bu domatları. seslenmedi birinci ğün, ikinci ğün gine dedim, ikinci ğün gine deyiŐin, insannara yazıķ dedi, bu ilacı dedi atarıS biz de dedi, domateS de yetiŐir satarıS dedi. bu dedi Őindi insannara bi zararı olmaS. bu dedi ilacı dedi toplāya toplāya toplāya bünyede dedi ilaŐ çoğaldı mı dedi bünyēyi yeñē, ķanser oldu gitdi. neden oldu, bilmēyoS **45** derlē. siğara içiyomuŐ derlē dedi, iŐKi içiyōmuŐo, ben dedi anamdım doğdum aķlım ereliden beri iŐKi iķerin dedi, iŐKiniñ zararını görmedim dedi. ama iŐde bunnā dedi ķanseri yapıyolā, ama iŐKiynen ciğaranıñ üzerine yıķıyolā Őeyi dedi. bundan oluyo dedi, onuñ için yapmaK üsdemēyon ben bunu dedi. dedim yā bu millete sen mi acıceñ peyğamber misiñ sen dedim. ben Őōle dēyiŐin peki Őlēse dedi. geliñ **50** dedi yedi ķasa domat toplāyam dedi, topladıķ geldik. nolcek bunnā, bunnarı dedi āve ğoyuñ, yedi ğün dedi Őeyden domat ķoparmaķ yoķ, seradan. domatı dedi nasıl eriyosa ğōsdercen. eyi dedim seniñ dediñ gibi olsun. baķ çocuklar bi ğıram Őē damlatdı yirmi

litire suyuñiçine, sâdece bir ğıram. onnan sōna ğapatdık her tarafı. tulumbâyı aldı, ağzına masge dağdı, gözlük dağdı, girdi içeri. ben de gitdim yanına, içerde o 55 yirmi litire şeyi atdı domata. ğapatdık, yārin sabā ğadā aşmak yok dedi. yirmi dört sâat bitdi mi dedi sabā ğadā o ermişdir dedi. ikindi vağdine dōru aşdı. domat ne olmuş biliyon mu, gelincik çiçē gibi. ermiş domatañız, domatı satdık yiyen. akşamdan gökdü, sabāli erdirdik, satdık bağ. işeye getcen lafi, bu purofösöre filān. domatı satdıKōle de yāni insannarıñ bu kânserde şu hasdalıkdır, bu hasdalıkdır, bu doğadan gelen bi 60 şey diil. bu purofösörleriñ, mūcitleriñicāTetdiil ilaşlā yok mu, ilaşlā zebzēye, meyvēye, būdeye ğadā girdi. oğumuşadamdanışde ben ne demiş şeyiñ biri ālimiñ biri, ben demiş cāiladamdan kōrkmam. ben, oğumuşolarak cāilolannā va, onnādan çok kōrkarıñ demiş. yāni bizim purofösörlerimiz bizi bu hāle getirdi.

KÖYÜN KURULUŞU VE DURUMU

fağı dede derlēmış benimō eşgiyā olan dedeme, burlā hePormanımış. buráyı 65 gelmiş, yerleşmiş. uzun müTdet burda yaşamış. ğoyun, ğuzu, at sürüleri mırat dağı vadır dunnupınarıñüsdünde. ōrda at sürüleri yayılırmış, gökÇealan derlē bi yer vadırō ormanıñiçinde. şindi her günakşamüzeri bi ğızı varımış, bi ōlunnan bi ğızı varımış. burdan atınnan gidēmış, ğızıñatı ayrıymış, bineKatı, kendi atı ayrıymış. ğız, o at sürüsünü ğarşılāmāya gidip gelikene görmüşlē, çevreniñ şeyleri. bu fağı ōlunuñ 70 ğızı bunu yārin yağalāyam demişlē. ertesı günüş kişi keçi köprüsü derlē bu yoluñüzerinde köprü vadır. köprüye varıñana ğızıñarğasından geliyolā. bağıyo ğız, onnā üçatlı geliyo, o da atınnan dönüyo arğalı ōñlü şu depēye ğadā ğovalāyolā. fağat depēye ğadā ğovalāyışın burdanōte yanna inēsek fağı ōlu bizi vurā dēye onnā dönüp gidiyo. ğız da o atıñ sūratınnanaşşāı harman yeri vadır, düzlük vadır, orāya 75 enēkene at tağla atıyo, ğızıñ her tarafı ğırılıyo. atōrdan kalkıyo köve geliyo. gelişin, annesi rāmetlik görmüşatı. kağ demiş fağı ğıza bi şeyoldu, at geldi, ğız yok demiş. atıñarğasına düşüyolā, orıya varıyola, bağıyolā kı her tarafı oşuğ gibi. şindi bi adamıñ ğolu ğanadı ğırıldıı zamanaylarca hasdānede yatıyo. burda çayēsar denen bi kövde bi ğırıKÇı çıkıkcı vadır, onu getiriyolā. ğadın bi dene dombey yavırısı kescēñiz. 80 kesiyolā, esgi úsülñen bağ, onuñ ğırığlānı düzlüyo. o camız yavırısınınıçerisine onu

sokıyuo. onnan sōna ğapadıyo, dikiyo, tā üçay hiçellemeyo. üçay sırdüsdü yatıyo, onnan sōna ğızı ōrdan çıkarıyo hiç ğırıķ çıkık yokmuş gibi uzun müTdet dā yaşımışōle. eñ soñunda baķıyo ğörüyo kı dede rāmetlik, annemōnnādandır da onuñiçin dede derin benōna, etīrafdan sıkışdırmāya başlāyo. řu tarafda orman **85** vadır, ormanōña āıtmiş. ormanı o kövlülere veriyo, baña dēyo o yandan gelennere ğarşı ğoyuñ. onnā ōrdan ğorumāya başlāyo. bu yanını iÇikli kövlülere veriyo, siz de dēyo bu tarafını ğoruñ. başğa gelen hana esgidenēşgiyā çoKōoldūu için soyğunıçin. o da esgi eşgiyālādan, neyiñ ne oldūnu bildiıi için bu halkı dört beş kişiyi de ğörevlendirmiş. burda hasmellē sülālesi derlē, ismēllē sülālesi, avşarlā sülālesi, **90** biliKlē sülālesi dört sülāle vadır burda, bu kövünıçinde. bu tarafda, burlāda has sūleymannā, řu taraf şēleriñ bīliklē derle gevruruñaligiliñ şurlā. burlara yerleşdirmiş, bu kövü meydana getirmiş, tārihi bu. baķ bu tepelēñ hePisi ormanımış, şindi gine ormanığa başladı. benim çocuklūmda hiş bi tane çamōağacı yoğudu burlāda, şindi kesemēyolā. gine de kövlülē bilmedinden kesiyolā, halbuki bunu kesmese... řu **95** depeniñarķasına geçiñınsan giremō şindi. ama ne oldu ormanōoluşun da biliyoñ mu, sözümōña doñuz çoğaldı, ğurt çoğaldı, köve zarar vemeye başladı. buranıñ tārihÇesi bu ğadādır çocūm, bu ğadā, uzun bi şey diıl.

KURTULUŞ SAVAŞI NASIL YAŞANMIŞ?

işde baķ yunan şurdan girmiş bu köve. yāni burdan girmiş, bu kövde ğonaqlamış. buranıñ halkına ōrdanōağaş sırtlānnanōağaş daşıtdırıp burlāda ğalmışlā, kövde **100** ğalmışlā. eziyetōlmazōolur mu eziyet. çılğın türklē dēye bi kitap vā, onu sormaña filān gerek yok. kitabı oķu, benōoķudum, bu kövlēñ hepsiniñisminiñ geşdi gibi deha nelē nelē annatıyola. yāni o kitabı oķurķana yedi yüzōelli sayfa mı otuz sayfa mı ne, benōoķudum. yeni hem dā. uyķum muyķum gelmēyo ona başladım zaman. o adam zopáynan cepēye hüçümōetmiş, yonanı ōrda vurmuş, öldürmüş zopáynan. elindeki **105** silā burdanōalmış, onnan sōna gitmiş, elvanpaşa yaķasındaki birlīne onuñ silānnanōonu yoKōetmiş. adamnā bōle dövüşe dövüşe dövüşe bu memleketi bu hāle getirmişlē, şindikilē de rāat rāat satıyolā.

HATIRA

biz daş getiriyoduKuloğula göl duvarı yapmaKul için. üç dört kişi moturun kellesindēdi, biz de iki kişi kasadaydık. kāsada neyse, gelikene o fergisonnā, onuñ ne fireni va **110** ne tireni va. remorķ da şey diuil mi moturu govaladı, depe hemaltımız da köprü. şindi baķdı gördü gidiyo motur, moturu şöle çevirivēdi. kasa çıkıvedi, benimüsdüme bi aldı da verivēdi daşları. neyse unutmuşlā beni, len dayım vardın dēyo āsım, dayım vardın bu nerde ğaldı, seyidiyolā. şeylē, bacaqlām gözükmiş. bura filān delikdi, dā da daş çıkıyo bazen. onnan sōna geliyolā, kövlü toplanıp geliyo, daşları alıyolā. göluñ biri **115** ğırık, bacaqlā ğırık, yüzün gözün derisi ğalmamış, şora ğadā yırtık, hasdēniye, afıyona. çoÇuqlara habar vēdilē, çoÇuqlā başımda ğaldı, o kendisi burıyā geldi. soymuşlā sovan gibi, ne işeyemme çok şükür dilim filān tutulmadı ya ızdıraP çekdim. bi senēye hemen baya yakın yatdım. sediyēye bindirdilē beni, filim çekceklēmiş. neyise amalıyatēdekene burlām şöle üsdüme güneşlik gibi bi şey gerdirdilē baķıyon. **120** duruķana, duruķana doķdur bi inne vuruvēdi, uyandıydım. amān ciġēlere baķ dedilē baķ dedilē baķa. onu duydum bi onnan sōna yardıla burlāmı. şurlāmı yardıla, bu ğalp diuil. şurlāmı yardıla demir va şindi burlāda benim, burlāda demir va. boynumda va demir, ızdıraP etmiyo, onnā ızdıraP etmiyo. burıyı düdük gibi yardılā, firāt lePlebiciōlu. benden küçükdürō. onu ben ğurtardım, benō zumannā benim taķġa bōleydin. bu **125** yatmış, efendim ğoyunnā baķdımēkine gircek, ğoyunnā onuñ bunu çevirdim. benim ğoyunāşşāda. ġoñsulā da ateş yaķmış, ġızılçā kövlülē kütāyalı, başladılā örendērenen buña şöle geşmēye başladılā etirāfına. ben de şöle geridēyin, vāllā çekiliñonun yanından dedim, dabancāyı çekdim, vāllāi vurarın baķ. bu bildiui yok, vāllāi buña yapışdırceklē örenderēyi, bu o zumannā küçükdün, güçükdün bu o zuman. şurda **130** ğoru vadır ġoca ğoru, bizōnnāñarāzisindēydik yā. örendire şu öküzüñ hā işde şu, öküzlere dāh derlē. yā ôle oldu. asgerlīmi yozġatda yapdım. yozġatdan çiçekdaġına geldim. asgerlikde bize şurıyā git gidēdik, burıyā gel gelirdik. efendime sōlēyen. ben de iki buçuķ sene yapdım ben de. jandarmāydım ben, vazife. nineynen ben işde bu çoçuķdun, biz de efendim yetişdik. bu baķa allah tarafından, etdik düünümüzü. **135** işde geçinip gideriS. biz çif sürüyoS, būdeyēkeriS, ārpa, būdey, efendim nohot,

börülce, darı, emme doñuz sarıyo darılara filân,alamayoS. orman bu taraf sen çıksañ bi orman bu taraf dā.

OKUDUĞUNUZ KİTAPLARDAN BAHSEDER MİSİNİZ?

ikisi de aynı imamın talebesi. şāfi hazretleri bağ, ikisi de aynı imamda o bilgiyi almışlar. ğurānı keriminġaraPca olması, eñ ğüzelġaraPca yemenġaraPcasıdır, eñġesgi araPca. **140** o zumānıġişde cehāġiliye devrinde o dille yazılmış, araPca o ğün. yāni şindi burda kürtlē başġa türlü ğonuşuyo. ermenilerinġ bu zúlúmlēden şeyġderek doğuda ismini bilmiyonġo dađınġođuduydum. o daġa bi bōle dedem rāmetlġn buriyā eşġiya olup gelip sıġındġı gibi o daġda üremişlē, çoġalmışlē. onnā kendi başlarına bambaşġa bi hālat. ne bi inanşları va, ne bi yere bālılıġları va ermenilerinġ. ama yaġudilē öle diġil bağ, **145** dinine eñ sādġKġolan yaġudilēdir. hālen dā adamnā üreşiyolā o dġnġişeyine. dinlerine eñ bālġ kavim yaġudi kavmidir. çoKġođumak lāzım. yalnız biz çalışcez dēye o zumannā pek havesġetmediKġişeye. geş başladıġ, şindi on sayfa filānġođudum mu gözlerim kayā. emme şindi de başġa bi işimġolmadġı içinġonu ġapadıyō. birez dinnenip bi on sayfa dāġa oğurun dēye öle öle oğurun. şeyi tavsiye ederin bağ, **150** çılġın türkler, bi de beyāz türkler dēye bi şē vadır, kitap vadır. beyāz türklerinġ yazarını unuttum, o aklımda yoKġama beyāz türkler de işinize yarar. siz derlēyip toplāyip bi şey çıġarcēniz bunnardan. bu kitapları alıñ, ođuyunġ, incelēyinġođumaSsañız. bāzġ belirgin yerleri va, çılġın türkler dediġim kitapda. bu ovanġ hepsininġafıyona ġadā bu bölgeninġ belirli sıtarejik bölgelerininġ hepsininġ şēleri vadır, ismi vadır. demirci ġaymaġamı **155** dēye bi teşġilāt ġurmuşlē. yunana örda basġın yapan yunana zarar veren bi zātımışġo. eñ soñunda ismet paşanınġ birlġi burdan ġidēkene birlġe iltāKġediyolā, ġatılıyolā. şindi imamnā yēyipġiçip yatmāyla bu milleti uyutmuşlē. osmannı hanki topraġdanġ olursa olsun, hanki dildenġ olursa olsun, oldġu gibi ġabulġetmiş, ayırım yapmamış. eñ böyüKġözelli de bu, bütġn her tarafı zabdġetmiş. osmannınınġ zabdġetdiġi yerlerinġ **160** çoġu yerde döverek, söverek, vurarak, ġırarak deġil. halka onnā zúlúmetdiġi için bu da halka ēyi davranmış oldġu yerde. halKġosmannıdan yanna dönüşġnġo yöreyi zabdġetmiş.

ADI SOYADI	Gazi DAMKAYA
YAŞI	61
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	ELVANPAŞA

Metin numarası : I. 2

KENDİNİZİ, MESLEĞİNİZİ VE KÖYÜ KISACA TANITIR MISINIZ?

adım gāzi, soyismim damkaya. älvan paşa köyü, sincanlı gayıdına. kendimizafyonnuuz gāli belli orası. biSälvan paşa köyünde oturuyoS. meselā bizim gelēneklerimiS, ē meselā burda çifçilik, hayvancılık, bununla geçim yapıyoS. meselā başğa bi, ē su olmadıiçin sulak bi şey yetiřdiremēyoS. onunıçin sādece bol mahsül, onnan sonra çayır, otlak, mal güdüyoS. bunnara ilgileniyos. başğa seniñanlācēñ dā 5 şeyler. koyun var, koyun da var, siğır da var. meselā her bi ikisi de var. o adamoluP yapan burda oturan meselā. çou idāre olamadı, çou göşdü. izmire gitdi geşle. bizim burdan şimdi izmirde iki yüzelli hāne var. iküzälli āne genç. burda sādece kalaniki kişi evde bi itiyar. bi kadın bi göca işde iki etiyarlā galdıysa galdı. idāra olamō burda bağıyo, görüyo gırsal. meselā sırfekinnen almıyo. sona siğorta yok, yaşam hayātı 10 yok, oraya gidiyo, çalışıyo, siğortasını alıyo vesāire. onunıçin göçüyo. burda şimdi ōsa siğortasını yatırmaS. onunıçin şimdi geřlē ağıllı gidiyo, çalışceKorda siğortasını yatırceK. çocunu çolunu oğutceK şeir hayātı başğa, köy başğa. burda olsa oğutamaS. orda gine çalışıyo, oğutuyo, günnük bi geliri va. onunıçin bi işēsi var yetKisi, onunıçinoraya göçüp gidiyō. yok baya oraya çalışmaya gidiyo, çalışmaya 15 gidiyo oraya. ōrda genelde kapıcılık, yāni apartumanlara bağıyollā, şaloferini yağıveriyollā. kimisi faPrişaya gidiyo, kimisi yovēme iş, işÇi yāni çalışmaya gidiyo yāni. yalıñız siğortada oluyo onnā yāni siğortası var yāni. o bağımdan burdan birağıp gidiyollā oraya.

HAYVANCILIK NASIL YAPILIR?

burda hayvancılık, burda ayvancılık bizim mèsèlâ koyunculuk yaparsañ, altay 20 yigilèsin. mèsèlâ aralığayında başlāsın; ocağ, şubat, mart, nisan ,mayısa ğadâ ğoyuna yēgi verisin burda yem, saman. ondan sona götürüsün yaylāya, bizde yayla vā yaylāya çıkāsın. orda ğoyunuñu, ğuzuñu götürüsün, hanımıñı manımıñı, orda sağım yapāsın. pēniriñi alırsın. mèsèlâ altayorda durusun, kāsıma ğadâ. ondan sōna enēsın köye. altay yaylada ğalabilisin yāni. orda evi vā, ağılı vā. su buz gibi bol, bi de iki de 25 ğoyun da kesēsēñ yanında, dā iyi yaşāsın ğali. suyu çoKèyidir bizim, bağ su biçiminde hiş köyde arama yāni. bi tene kireÇ yokdur bizim sulāmızda. yāni buz gibi, bi somun da yetmeS gidēsēñoraya. bi somun yetmeS, hemeniki dilim ye, ecik bi tas su iç, bi dā bağsañacıkmışındır yāni. bi dā yirsın. işdiKce yēdiriyō, öt da bol. yēgi de bol, mèsèlâ ğoyunuñiçin, rāatıñ da èyi oldūiçin, adamoraya göçüyō mèsèlâ, orda altay 30 kalyō yazlık yāni. muntazamlevi var, ev yapıyo. kitledi zaman hiş Pi şey girmiyo mèsèlâ muazzamler şēsini ğoyuyo oraya. burdanler şey götürüyō oraya tabi. tüpü, tenceresi, yemek ne yapceñorda mecbur, evi müazzam. iki de köpeji varazğın. bırakırsañ ğurt yir. başında beklēceñ ğoyunuñuñ, güTceñ. yazın da yir. başiboş ğoyveremeñ daa, dağa ğöyvedin mi ğurt ğarānti yir yāni. bāzan köyüñiçine de 35 gelir. adam hāırdan çıkarmış da ğoyununa yēgi veriyōmuşmuş gece. o da nasıl ğoyunu içeri ağıla giriP de yēgi dökēken ğoyun başiboş ğalyō ya. ordan ğoyunu bi ürküdüyo bu yanna birini ayırmış. şurda yıkmış, ğomşulā da bu yana odadan dağılyollāmışımış görüyollā. gine de èyi yāni ğaPdıtdırmamışlā ğurda, kesmişlē, öldürtmemişlē yāni. ğārnını deşiyōmuşumuş. yağalamışlā diri, kesvemişlē yāni. bōne oluyo bāzi kış 40 günnēnde gelir, buğalırsa gelir, buğalmaSsa gelmeS.

KÖYÜN ADI NEREDEN GELİYOR?

bu köyüñadı ēlen paşa demişlē, ēlen paşa, paşa vāmış. baKüş denedir. sinan paşa, paşa köyü, bi de aşşāda bizim ğazānıñöte yanda paşa köyü vādır, āmeT paşa. āmet paşa, sinan paşa, ālvan paşa. ēylen paşaymışaslında. şindi yörüKmüş bizim dedemiS bilyon mu, o biraz malcıymış, paşa. ēlen paşam demiş yāni orda ēlen, demişlē ēlen paşa 45

burdan ğalmıŖo da. Ŗindi ālvān paŖa diyolā yāni, deĝiŖdiriyollā. yāni eĝlen paŖam burda eĝlen diyō o da paŖa burda ğalmıŖ, eĝlenmiŖ yāni. o bizim paŖa ğoyuncuymuŖ burda gelmiŖ mēsèlā ğoyun moyun ğüTdürüyōmuŖ. yalnız bu üŖ paŖa burlara taĝsimolmuŖ derlē yāni. esgi, köyümüze esgi. yedāneyken derlē aĝnatırlā yedāne. sarālī ōlu deye birisi vāmıŖ, o gelmiŖ. yedi hānēken gelmiŖlē burıya. buráyı **50** ğurmuŖiŖde. sōna saĝdan soldan gelmiŖlē ğalabalıĝ. köyden, ōrdan, burdan. köyümüzepey ğalabalıĝtı da iŖde bu yüzden çolu çekildi Ŗeire isdanbula, izmire, uŖaĝa, turĝutluya burlara ğoŖdü yāni çolu. gine vādırāŖŖā yukarı iküz, üç çüz kiŖi vādır gine. odaları vādır, burda Ŗindi bir, iki, üŖ, dōrt, beŖ, altı, yedi dene oda vādır köyde. çolu çalıŖıyo bāzısı, bāzısı çalıŖmo. bura, buráyınan Ŗōrda vādır. onnā **55** devāmlı çalıŖır bu caminiĝ yakın ya. orāya herkeŖ gelir bōne otururlar, möbbetēdele, çay piŖirilē, içēlē. Ŗindi sabahdan gelir bi ataŖlarıS sobeyi odun, kömür... ondan sōna, Ŗindi bura müŖdereK yāni on, on beŖ kiŖi mēsèlā para toplālā, iki ton, üŖ ton kömürālilā, odunālilā. ĝıŖınodalāda duruS, ĝāve yok. sabahdan malına maŖadına baĝdıĝ geldīĝ zaman çıkāŖıŖ burāya, ōleye ĝadā. ōlennēĝ gidēsīĝ cāmide namazını **60** ĝilāsīĝ. gidēsīĝevine, yemēni yirsīĝ, geliŖsīĝ gine odāya. nerēye gitÇeĝ baŖĝa. ĝıŖ ğünü ĝar va, her yere ĝar yaĝıyo. ĝıŖolur yāni, altay dedik ya ĝıŖolur.

RAMAZANA NASIL HAZIRLANIRSINIZ, RAMAZANDA NELER YAPARSINIZ ?

ramazanı tutar, bizim köy dutā, namazını ĝilā, orucunu tutar. o iŖeyde iyidir yāni o yōnden. ramazanda iŖde burda gine muabbet yapā bōne, gidē namazını ĝilā gelir. gene gidē malına maŖadına baĝā gelir, gine burda muabbet yapā. ifdardan sōna da **65** cāmiye gidceKifdardan sōna. sabālen, sabālē erkeolur ĝāli ifdardan sōna. gelisīĝ cāmiye, namazını ĝilāsīĝ gidē yatā adam ĝuŖlī ĝadā, iŖi yoĝusa, varsa iŖine gider. yatmadan gidē iŖine. acıKıŖimi ğören gelen. odalara misāfir gelir, hiÇēsiÇ olmaS. devamlı olur gelirlē. burıye tebērruya da gelilē, adam ĝalır da gidē hēçēsik ĝalmaS yāni. evvelden dāha çok gelirdi ya Ŗindi vesāidoldūndan pek **70** gelmeyō. eveli, eveli çok gelilēdi Ŗindi peK derece gelmeyō. sātıcılā gelir Ŗindi. halı satıyo herif, kimisi iŖde iŖēlē geliyo. baŖĝa ōle bi gelmezlē, āsKisi gibi gelmiyo ĝāli. āsgiden vesāiT ĝıTdı böle geze geze gidiyōdu herif. bi ğün burda ĝalıyōdu, geçiyōdu

iküſ gün gidiyödu, uſāño, öle öle izmire fêlān gidēken geze geze öle gidiyomuſumuſ. eveli miſāfir dāha çoKöluyödu yāni, ſindi olmō yāni o ğādā. iſde siziñ gibi **75** bi arĵadaſlā muabbeTetmeye filān gelise bōle geliyo, öle olmō gelmēyo yāni. çoĵ ğalaba olur. burāyı sān ſindi bi görceñ otceK yerolmaS bāzı zaman yāni bōle, toPlanırla. eniſleKoda burasıdır. velilē odası derlē, velilēñoda derlē buriye. aĵrabayıS, goñſu, geliriS buriye toPlanırıS. aĵraba da olmaS da ĵomſu mēſelā geliſlē. bu māllemiñodası gibi toPlanırlā burda. çay Piſiri kimisi, kimisi iſde bura bōne **80** miſāfirāne.

KÖYLÜLERİN BİRBİRLERİYLE GEÇİMİ NASILDIR?

iyi hiç çekiſmezlē, öle ğavĵa döüſetmezlē. hele üſ beſ senedir, on senedir belki hiç bōle belki de mahkemeye de giden yoĵ yāni. olmaS bizde sıkıntı, olmaS. yā ne oluruſiñ bunnāñ ne ğalbini ĵircen, ben ne onuñ ğalbini ĵircen. üſ kiſi, üſ beſ eĵhtiyar ğaldıĵ biz. dana ĵütmeye mi ĵitcen ſinden sōna, efendim bi ſē mi etceS. biz çoou **85** da emekli. gidiyo, aylını alıP geliyo, iſde onnan geçiniñ gidiyo yāni. öle ſē yapmazlā yāni. birbiriniñ ĵalbini malbini ĵırmazlā yāni. āsgidenoluyodu, āsgiden ĵalabalıĵdı. herkeſ ĵoyun ĵüdüyodu, ſindi ĵoyun ĵüden de azaldı. ĵencolmayınca eĵhtiyar ĵoyun ĵüde mi ĵüTmeS. mēſelā mal ĵüde mi ĵüTmeS. bitdi yāni eĵhtiyar taĵımı anca nēde, ĵidē ibādetini yapā gelir. iyise yir, gelirötu ruātına baĵā yāni. köpek ĵavĵası, çoçuĵ **90** ĵavĵası ıvır zıvır bi ſeylēdenolur yāni. tabi onnādanolur canım. çevre köylēden bi ſurda ĵasaba vā, onnan geçinemēyiS pek, ſu güney köy ĵasabasınnan. onnā yā ſindi gelen ĵadasdura memuru geliyo, geliyo seniñ arāziñden cizdiriyo ĵadasdurāyı. bilmem seniñ ſurdan hududuñ diyo, bilmem bi onnānan eÇiKüſe yapıyoS, daĵıñlıĵ yapıyoS. baſĵasınnan etmēyoS, geri yanı bizim, onnā da azaldılā, ſurda o bi çalıſlā köyü vā. **95** ſurda da uſāa bālı ĵaraköse köyü vā, öte yan, onnānan da etmiyiS yāni öle bi hudud ĵavĵası yapmāyiS. bunnānan da yaPmāyōS peK de yāni, yalnız bunnā iſe yāni cāni. ille burdanolcek, ſurda geſcez ediyollā biz de geſmēceñiz, geſcēñiz iſde burdan bazı darĵıñlıKöluyo yāni. halbuKı yaĵın köy mēſelā olmaması lazım, oluyo yāni bazı bazı.

DÜĞÜNLER NASIL YAPILIR?

val'a burda düünnē üş gün vā eveli birafTa oluyodu ya äsgiden. şindi üş **100** günoluyo. perşembe gün kına vuruyo işde, cuma günadam dāvaTediyo, cumartesi bazar günü de gelinini alıp geliyo şindi. äsgiden birafTa olurdu. perşembe gün gurādı, perşembe gün gelinendiridi. bazar gün gurādı, bazā gün... seymanoluyodu onnādan bitdi ğāli. seymanişde genşlē bayraq çekē düünlevine ördan. düünlevi onu birafTa beslēdi äsgiden. şindi ôle yok bi şey. bōne bi odada her gün yemeK getirir. üş sırfa, **105** dört sırfa mèsèlà yemek dökēdi, onnā bitdi. köyünTrafını dolášır, gelinalırkan dolášır genşlē. bi işyatālā, mani sölēlē. düünnē şindi işeyoldu ğāli, herkeş şindi düün salonu Tutuyo, biliyosuaçık ğāli. burda da adam götürüyo, bindiriP gidiyo zāten genş ğalmadı bizde şindi. sayceñ şurda on tāna genş çıkmaS. gencolmayınca çocuk da olmòyo yāni artık. bizim bağ burda eveli benimaklımınTerdinde beş **110** Tānā, altı dana eğitimen geliyodu, şindi yok. hiş bi tene yok. ğoca oğul bomboş ğaliyo, ğoca oğul bomboş mafoldu yāni dilberoğul ğalmadı. çoçuklā şu güney köy kıasabasına gidiyo. araba götürüyo, getiriyo onnarı. òn, oniki, onüş çoçuk çıkıyo.

düünoluğan māni sölēler:

bāçada ĩde dalı **115**

dökülür meývaları

ğızıñızı aldık gidiyoS

hōşca ğalıñānneleri

yāmır yağıP batı

fırtına sürüP batı **120**

davulcu osSurmuş

zurnacı gülüP batı

düyünnē çoKēyi, bi düyüncü köyü dāveTeder, her türlü yemeji hazırlar. harman yerine çıkarır, surfaları ğor. hepsine yedirir, selavatlar. ğızı, gelini aldī zaman

köyüñiçini dolandırır. evine getirir, āmin derler, dağılırlar. nasıl, ürüsün nasıysa **125** ône alırıs. şindi bunnarıñ zamānında filān bôle ğızınanolan filān ğonuşma mümkün deil yāni. mümkün mü, ğız gördü mü dā bunnāñ sülālesinden bi denesi görse ğaçā şôle. ôlēydi āsgiden, ama şindi deşdi herkeş şindi ğolğola. mèsèlà ğonuşuyo, tanışuyo, hoşuna gidēse evleniyo, hoşuna gitmeSse ayrılıveriyo, gidiyo. nērde bulceñ şindi ôle bi, buvası filanča ğızı alcen dēyiP de onu alma yok şindi, mümkün diil, olan seviyosa **130** alıcák. mèsèlà bubası dedī sözü yere gitmeS buvasıñ sözüne gitmēyo şindi genşlē. çünkü eveli ôle deildi, eveli bubası gidiyodu. filanča ğızı saña benolum nişannadım, tamam. ğız da buvası da, ğızıñ bubası da güvendise veriyodu, bôleydi. ama şindi ôle yok. şindi herkeş görüşe görüşe, añaşa añaşa ğızınanolan biliyo şindi. şindiyi yā, tabi yā. adam görüşüyo. **135**

ÇİFTÇİLİK NASIL YAPILIR?

şindi her şey bol, hepsi aylıkcı atmış beşaylıcı çıkardılā. köyde hep ehdiyarlarırāat ediyor, bol. hiçaylıKalmayan yokdur. şindiki devletimiS çokıyi. her şeyi yerışdiriyo, her dediñi yapıyoñ. devletden memnunuS. düven süreriS, avusdosaylıcı geldi mi yaylalādan, köyden toplarıS, düen süreriS. iki çiftinen, üç çiftinen harman. ramaları ederiS, tınaları ederiS, harman savırıs, gerinen **140** samannarı daşırıS. şindi her yer motur, hemen tarladan getiriyoS, hemen pataSloS, eve ğuyyoS, irāat. tabi canım şindi rahat yāni o zuman çok şeydi yāni. bi harmanı o zuman altı yedi seferakdar, ender, yığ, savır derken bi zaman geçiyodu adamıñ. yoruluyodu, hakıkatan yoruluyodu. ama şindi dā basit şeylē çıkardılā yāni, tarlada hemen. tarlada adam hallediP geliyo, biçerinen de ediyo, bi günde, bi de gezer patoSlā yapıdılā **145** şindi ya. mèsèlà tarlāya götürüyosuñ, iki yaķaya desde yapıyosuñ. mèsèlà moturortasından yürüyüp gidiyo, sen patoSa atıyoñ tarlada. dā bi kere elden geçiriyoñ. yüklediP geliP harmana döküp de patoSetmōñ tekrar. orda tarladaki desdeyi patoS ediyor adamorda. samanını onuñişēsi va, romō va oña veriyo. kendinī de yetmiş sekiS, seksen teneke alan bi ambarı va, oña veriyo. onnā doldu mu sen **150** zatān romō yanaşdırıyoñ. deneyi oña boşaldıveriyoñ, senalıp geliyoñ deneñi ambarıña ğoyoy. öteki de samanı vā zatēn rōmoı daķılı. samannıña onu bıraķdıñ mı onu da alıp

geliyon. samannîna döküyön. şindi dā basiT oldu ileşberlik, çoKıyi yāni. dā zılla sıkışdıñ mı biçere veriveriyön aliyön denesini, sapını da toplōñ balletdiriyön, yidircēseñ malıña mēsèlà, sap yidiriyön ot gibi. hayvanı olannā zaten saman edē. **155** gerisi de etmēyo yāni netÇek, telāşa etmēyen dēyo yāni başına. āsgiden bu köyde faqírlik vardı. dağ köyüS biS, malcıyıS. orağ zamanı çıkdı mı şuda orağ büşmēye gidēdik, māmıT köyüne orağ büşmēye gidēdik, efe köyüne, bazlara, āzı ğara, nōri bey, burları orağ büşmēye gidedik. yōmiyenen, şindi her şey çoğaldı. motur, biçer hepsi var. olur, tanıyan olur. şudun için den bi dene ayakğabıcı vardı, burıyá geldi mi on **160** beş gün ayakğabı yapādı. on beş gün yapādı, burda odadaqılā baqādı oña. çarık, çarık lasTik yapā, parasınnan burda, yirçē, gidē. altı arabanın lastiği va ya onnan, teker lastini, üsdüne de bi işey dolanıyodu, deri geçiriyodu. öte yanındağı da forT. lastiñ, forduñ işesiniñ arqasına da onu yapıyodu. ayāña da vurduqca yara ediyodu bōne, büzüldü mü. şindi iyi de o āsgileri ğarışdırcē olursañ vallā bizim olan... **165**

ADI SOYADI	Şevket BİLGİLİ
YAŞI	64
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	TAZLAR

Metin numarası : I. 3

HATIRA

bi manyöte yapıdın mı burda kaç tane köv varisa hepsi çıkā, hepsi çıkā. ğarağol çıktı, alō neresi, burası otluğ kövü osman_ıaltı dedim. köv yok yāv, yeni ğuruldu dedik yāv, otluK_ıaltı. bōle şeyleri çok yapıadı o yeni öldü dā şā_ın varıdı birisi on ğün_oluyo öleli. sanat_ıokulunda filen_ıokudu sōna. o filen çok bōne şeyleri yapıadığ. şimci ağāşdan da yapıadı telefon bōne. ğulağcığ yapıadığ, çekdiğ mi bōne ōrdan ğonuşduğ mu burda 5 diğnē. hangi birini yā şinci ben_ıorıya giren şey çıkmaz_ōrdan, Sāti çıktı mı o düzen_ıolmaz_ōrda dē mi? çoK_ıisdēlē, şunu kaç parāsa ve bağa derlē. yā bura satılığ di_ıil, buráyı satdığ mı bura bitē, buráyá giren çıkmaz burdan derin ben, parğa ğirē çıkmaz derin. onu_ıüçün_ōne dağılmadı. ben_ıonu ta küçüklümde başladım ben buğa. afyona giden hindi bi parğa alır getiri ğorduk, neriye gidēsek, ben_ıizmire, isdambola 10 da çok Kitdim. yalnız_ıanğaraya Kitdim, eğ fazla isdamboldur. bu asgerli de ōrda geçirdim, hemen her cumārtesi, bazar gelirdim, ğatalcada. ilK_ıönce manısadaydım ben, iki_ıay_ōrda yapıdığ, ōrdan şeye Kitdik, menemene Kitdik, iki_ıay da ōrda, onnan sōna isdambol ğatalca. ōrda ğāli, ōrda ben tāmirciydim, oto tāmircisi, deponer, ğademede her bi şeyi yapıadığ. sōna ēliyet yoğudu benim, dedim yāv tırafıK_ıēliyet veriyodu, ben 15 de Kitcen_ıintāma dedim. yüzbaşı filen yok dedi, şōne bi doleş ge, tamam seni_ıēliyet dedilē. biz seni ğönderdik mi dedilē ōrda alağorlā seni dedilē. seniğ gibi adamı ğönderilē mi buráyá geri dedilē, seniğ_ıişin tamam dedilē. iki sene ben_ıasgerlik yapıdım, işde ōrda ikinci sene yapıdım. ēliyet soran_ınzibat_ıolmadı, biKen soran da olmadı. isdambola ğantine filan revōnan bi geli gidēdik, bağğal_ıeşyāsı ğötümeye. onnan 20 sōna bōne bi yere gidilceK_ıoldu mu beni ğötürülēdi. araba ārızalandı mı benim_ıaraba varıdı, tecribe pilağası varıdı o pilağayı bi dağdım mı hiş Pi şey_ıeden_ıolmazdı. asgerde

de işde deponerdik, deponer deyverilēdi ğademede. çok zamannā geçirdik, ōrdan geldiK. işde bu şeye başladık, raTyōculuġa, ... bōne bōne işde emekli olduġ şindi. yok baya kendi kendime ōrendim ben. peder. erken. öldü ben sekiz dokuz yaşındadım. **25** ben. ilK. oġula belki yedi sene Kitdim de ben. ikinci sınıfa gitmedim, ikiye geşmedim ben. ōne şeyleri yapcen dēye ben. oġumāya işde şey. etmēyodum ben de işde, ben de işde bōne şeye meraklıydım. hiş bi usdalık görmeden biz bu işi ğafadan yaptık. dā. a biz neler yapcādık da ġafama uygun. adam yok. ben vāllā o daġa filān telefirik ġurcādım. televizyon vericisi yapdırcādım. şindi de su de. irmeni yapceK. oluyon da **30** o göletin suyuna, suyunan dönen. un de. irmeni. oriya ġurdum mu bi de fırın ġurcādım, bu misir. ekmeġi, ārpa ekmeġi, yulaf. ekmeġi her ne çeşit varısa ekmēni çıkarcağım. bi de oriya jenertōr ġoycađım yerden çıkarılmaya. bi de iki dene bi üs yanına bi alt yanına gölet yapcağım balık yetiştirmeK. için. onnan sōna çadırları ġurcādım. oriya, yörük çadırlāni filān bi şōne manzara yapcağım. amma yōġ yā yapdırmōlā yāv. sen yapdıġ **35** mı biri dā yapā dēyolā bilmem ne dēyolā, seniġ kim. un. üğütcek dēyola. len ben size üğüdün demōn, ben kendim. üğüdcen. ā şinci misir. unu ara bulamaSsın. ekmeK. arası. sisdem. āynı esgi tip baya çamırınan yapıcağım ben. aġāç. obannı, çarkıd. aġacı olcağı, yāni yeñi tipe ġaşmācađım. vāllā. i ġafama göre adam. ōsa ben bu köve nelē yapcağım. ġafama göre adam. olsuġ ben burıyı cennete dönderin. aġıyo burda para aġıyo, **40** kövün ġazancını bi senelik ġazancını bura ikī ayda alır, üç. ayda alır. vāllā. i bi mēmur sā. at beş dedi mi burda olur baġ, sabā ġadar. onnan sōna on beş izinini burda geçiri, ġurarin çadırları, olu mu olma mı? her şēsini ġasabını, şunnu, bunnı. burda vāllā. i on dene on beş dene ġoyun kesceġ gidē burda. ama yapan yok. onnan sōna şu sā. at buñarı deriS burda bi su vā aġġındır. o, burıyā getceġ çelik gibi vāllā. i şişelēceġ, amma **45** yōġ yā. ā burda da bi köle buñarı varıdı, onuġ suyu geliyōdu ilK. ōnce çok gözeliği. sōna bi buñar dā. a ġatdılā, su bozuldu. depō yapdıılā, direk gelecek buráyā, çama yapıceġ, çamdan. aġıcek su. boruyunan getceġ de çama çıkarceġ, banazda da vādır piknik yeri, çamdan. aġā su. musluġları çama ġoyveġ, çamdan. aġıcek sulā bi dā. amma yok, onnarı getdilē onnarı dikdilē. sōna buráyā baġ havuz yapceġ, orta yerine **50** çamın birini dek getceġ havuzuġ, dallādan. aġıcek su, bi dene camakenni yapceġ. aġıyo vāllā. i burda iş de, para aġıyō da. vāllā. i ben. o daġa terefirik ġurcen baK. ōrda üç. ay,

dördüay gızağ kayılır. yazın da şinci ora küfül küfülesiyo, duramazsın. bundan on sene eveli yapceK oldum da yok dedilē. para göley yapcēdim ben onu da adam yok. ben dēyon ku şinci esgiden gānılā oludu büyük, sap getirilēdi onnan. āsım beyiñ 55 yerine ōsam ben onu kilimleri atarın, yatağı atarın, minderleri döşerin çıbıklā vādır onda, on on beş dene çıbık vādır. onun annesi ulukövlüdür, yolun öte yanındaki. burdan binerin deh de bağam öküzlēnen, hem filim çekicek, kamara. o ziyene filān dedim vāllāi ōne şeye havas etmiyo dedi. ōne yā, insanın ömrü artā o zuman yā, ömrü artā esgi şeyleri gördü mü yāv. ē şinci herif hasda bi şeyde havası 60 yok. gerçi ben onun yerine olcen, nelē yaparın nelē. moreli de eyice bozuldu onun burıya ünversTiyi filān yaptırmadılā, millī eğitim yaptırmadı, moreli bozuldu. çok yapılceK iş vā da yapceK adam yok.

MESLEK

dā a ben orıyı toplēcen da, otcek yer yok biliyon ōrda. ōrlāda benim gāfam, ben burıya alışğının. şē er sevmem pek ben vāllā. bağ şindi dağa giderin şē er yerine 65 gimeK isdemem. esgiden gidēdim de şinci olmuyo işde köv yeri başğa, burda alışğın oldūmuzdan borusana da gitmedim ben, hep burdan emekli oldum ben bağkurdan. on birden olduk da şinci dört beş yüz alıyoS. gezmedimiz yer de va da çok yeri de gezdik. dağlāda ayak basmadım yer yokdur. onnan sōna banazda galdım ben beş sene, fayans fabrikasına servislik yaptım. otabüs varıdı benim, segizenden 70 segizen beşe gādā. ōrda işde bu çoçukları okutduk benim, alāTdin on iki çıktı, uşakda okudu o. gız da izmirde okudu hemşire çıktı, polinasda çalışıyo, şinci o vesdeldi, şinci polinasda çalışıyo. bunun şēsinnen girdi bu orıya da, müdürü bunun bi arkıdacıymış da. vesdelden de ayrıldıydı, bunnāñ kısım kapandı vesdelde, isdambola bālıymış. müdüre durumu annadıyo bu, bōlelikle ōrda çalışıyo. iki tāne torun va, 75 aha burda onnā da biri bu, biri de o. ōlan benim áletdironi idi, işde şindi áletdiriK işi yapıyo fabrikada. benimki de áletdironik de bizimki okumadan áletdironik, bizimki gāra düzen. onun gāfa filān sarmāyo benim şeyleri yā. onnara uşakdaykan radyo yapcēñiz monteŞ demişlē, gābını gubunu almış, parçalānı almış. burda yaptı, bazar günü da akşam oldu, bazarsi gün ōrda olcek. gātiyen çalışdıramadı, pasda vadır 80

l̄em̄eyi dutsuñ d̄eye onu fazla ğomuşorıya, o şey kısa devre yapmış, ğatiyen çalışm̄o. ben baken dedim, bi temizledik, bi aşdıq, çalışdı. hemen motorslete bindirdim, yola endirdim, ōrdan gitdi.

YEMEKLER

bunnā köȳekmēi bunnā, köyde oluyo bunnā. burda işde yuğuruyolā, köy fırını vadır. köy fırınında kesini filān götürüsün, atāşlama kesini. ōrda yapıdırısın, bi milyon **85** para verisin̄ veyā bi tāne haq verisin̄, haq derl̄e oña, bi ekmek verisin̄. isd̄e bi milyon para vē. o fırını ğullanan iş̄ediyo. esgiden tabi üş dört dene varıdı ya, şindi iki denesi çalışıyo. şindi çok, satın̄alan da çoK̄ekmēi. buña patātis ğorlā, b̄udeȳunu bi de patātis bu, başġa bi şey yok bunnāda. amma baq köȳekmēi başġadır vāllā̄i kendiñ yapıñ. her yerde de yapılmaz, ş̄erlede filān satılıyo köȳekm̄ēi d̄eye ya burāyi **90** hiş birisi tutmaz. onnan sōna biz birez ğüçcük yaparıS, ōne böyük yapmāyıS burdakileri. onuñ̄üçün bi de bükme yapıl̄i, börek yapıl̄i. benim̄ōlana ille ğoyunculuk yapam dedim de yapm̄o. hayır ben bi de ğoyunculuk yaptım yā. iki dene saqız ğoyunu aldım ben, iki tāneden yüz̄elli tāne oldu, on beş senede. iki tāne doğuruyō. baq, oranıñ̄ekmēi başġa olur. şinci altından su geçiyō ya, unu buz gibi tutā, unu ğızdı **95** mı unuñ̄iş̄esi gididyō.

HATIRA

o zuman yol filān yok yāv. onnan sōna orıya m̄emet̄usTāya girdik. ōrda ğarāş basmaned̄eydi o zuman. otabüs geldi, ōrda bi t̄amir̄etdiK̄otabüsü. firen yoK̄arabada, marş yok, ğolnan çalışıyo. ğolunan çalışıyo, ğara m̄emeT dedi ben cezā yirin. len cezāñ neyise vēcez dedik. ğara m̄emedi geçirdik. geliken geliken tabi o bindi demirci **100** daġlanı çıkdıq, bi eniş geldi. vāllā̄i araba gidiyo de m̄emed̄eli ğınıq bi yetmiş beşlik sovan̄aldıydı, baġāja atıydıq, o iki dişin̄arasına gelmiş, vāllā̄i ğalmış. onnan sōna ōrda endik, ismēil haqġı da merd̄imand̄eydi o atmış. vāllā̄i aqlımız başımızdan gitdi. simava geldik, bi müşderi va, başġa yok, hiş binen yok arabada. yörü baqam, yörü baqam binen minen yok yā. onnan sōna gece de gelemōz, yat, aqşam̄oldu mu **105**

lambalā yanmō Saten. baḡ bazartesi gūn ıċdık bazartesi gūn afyona endik bir aFTada
 vāllā. ōrdan iŷeye geldi Kuŷaġa polis budur yā. hoŷ beŷ derken ille satāmıñ. on altı
 biñ nerēye aldıydık yirmi bir biñ nere vēdi otabüse. ortaġıdım dūñürünen, yā verem
 mēmed eli ā ŷunu. bi dene dā varıdı incēydi o güzeldi. o ince tırı alam, yoċ dedi.
 uŷaċdan ıċdık, beŷ biñ nere kār yā. hinci uŷaċdan ıċdık, tek Kēyi ıċıyoS, ġara **110**
 yolu o zuman. ōrda ġaldık, aġşam ezeni geŷdi. sōna çıkma varımıŷ, onu daċdık.
 dunnuya geldik yatdık, gelemōñ bu yanna gece. ōrda yatdık gece otelde, ġasımıñ on
 yedisi hā. sabāli alıŷdırdık, ōrdan abidēye endik, abideden aċġaŷarıñ ōrda bi yoċuŷ
 va ya ōrda ġaldık. bir aFTa geŷdi, afyona vādık bi dā tāmır...

ADI SOYADI	Fevzi BENEK
YAŞI	68
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	ÇOBANÖZÜ

Metin numarası : I. 4

CAMİYİ NASIL YAPTINIZ?

cāmiyi kökden yaptık, üçayınğında yaptık köyün kuvātiyle yaptık. öne di dāvletden bi fayda bi şey olmadı. kimisi tārla vedi, kimisi para vedi, kimisi mal vedi, bu imkannānan yaptık. şurda bi cevizimiz varıdı onu satdıla, burda gavaqlā varıdı, onnarı satdıla, gātğı yapıdıla hāliyle. imici usulü, kırKelli dene sufra varıdı işeye, cāmiyi yapannāra yemek, ävlēden. şinci on sufra gitmeS. esgiden bōne bi işey 5 varıdı, hōrmet varıdı. yetmiş sekizde yapıdı. tamiret dā yeni oldu, bu çini bakımını dēyoñ sen, dā bu yeni oldu, bu sene oldu. vallā masırafını birezini bunnā yapıdı, çoğunu bi adam yapıdı o almanyalı. on milyarı geşmişdir, sāde on milyara yakın o vēdi. öne di mi, birázını da dernek yapıdı, bōne bölüm bölüm. bitirem dedilē gāyi yarım galmasıñ dedilē. bu şekilde yapıdı. 10

KÖYÜN YAPISINI, GELENEK GÖRENEKLERİNİ ANLATIR MISINIZ?

köyün ismi burıya bi çoban konulmuş, deha önceden çobanmış bu. burıya köy kuran adam çobanmış. bilen yok ku, neresini bilen, çoK esgi çoban oldu uçun bura yayla ya o sebePle gonulmuş, ône galmiş. çoban özü olarak. ileşber olsa doğuşlara gonurdu, çoban olmuş, burıya gonmuş. yayla oldu uçun. hayvancılık va da esgisi gadā yok, esgisi gadā yok. biz de bu bağığallinan, bi de bağığurdan emekli olduk, 15 bir üş de besi yapıyoS, bunnānan geçiniyoS, başga nerden geçinceñ. iki olan vā, biri almanyada, biri burda. biz de almanyadaydık da döndük, bunun başındayız gāyi. yetmişde Kitdim, seKizen beşde döndüm, seKizen dörtde. turıS Kitdim ben turıS, turıS Kitdim. turıS olarak Kitdim, işçi olarak, işçi gibi çalışdım. mācirā şōne oldu, şimdi tirende gidēken benim pasaportu pulúslē, pulúslē benim pasaportu aldı. ensiñ 20

demişlê, şindi bi dene kıonyalı varıdı ğarı ğoca. o dedi ki sen bunnara ne sôledin dedi. almanyada ğız ğardeşim var dedim, yalan sôledim burda, yalana bakma. hasdânedeymiş, onuñ yanına ziyârete gidiyon dedim. o zumana gelince girişi vurdulâ, avusdurya girişini. avusduryâya vadık. gine geldi aynı kıonyalı, aynı kelemiye ğullandı. almanyâya da vedilê. üş ğün sôna ben işe girdim, üçüncüsü ğün, gitdim üçüncüsü **25** ğün bak. işe resdoranta girdim, bulâşıkçı, onnan keri bir ay, ik ay çalışdı. Ğorda neyse, tabi yaz gelince mart ayında Kitdik ya, yaz gelince işlê açılınca tekrâ avusduryâya Kitdim. Ğorda iş çok, Ğorda da inşaat işindêdim. Ğorda hem işçi olduk, hem işçi olduk. onnan keri bi sene on üç ay durdum, almanyâya geçdim, isdek yaptım. almanyada ğâ çalışdı. on, on iki sene ilk Kitdimdeki işeyi dèvesem **30** hayran ğalışın sen. şimdi ilk Kitdimde gece gitdik biz. bôle adam daşıyan taşileri bilmôduğ biz o zuman, şe ir görmedimizden. bi vosvâgen, taşide ğarı ğoca oturuyolâ. adresi vêdim, bi alce oldu, bi de almêce oldu o adam, sôna ğarıyan bi ğonuşdulâ, aldılâ. iki sâat benim adresi aradılâ bak bu almannâ. götüngende bizim köylü varıdı o adresi aradık. neyse adiresi bulamadı, mû udiñ acamışmiş. sôna pulüse götdü **35** beni, biz dedik vallâ işi gördük. biz turıs gibi geldik pulüse teslim olduk. sôna pulüs aradı adiresi aradı işêtdi, benden iki ğün eveli gitdiydi, ambellini bildirmemiş. Ğorda. ambellik yapâlâ orıya vadiñ mı pulüse hemen muğdarlâğa veya uT pulüse ben geldim dèye bildiri yapâşın orıya. o da bildirmemiş, o da bulamadı. Ğordan neyse başa adiresi arıyan adam dutdu başa on marğ vedit. on marğı ben cebime **40** ğuyamôn pulüsden kıorkuma bak. masâya ğöyon on marğı, pulüs dèyô kıu ğuy cebine dèyô. kıorkuma ğuyamôn, pulüs pasaport dedi vedit, turúsmiş dedi turúsün dedim. biz vallâ işi gördük dedim. sôna pulüs de bulamadı adiresi, beni otele götdü, otele götdü, tek yataklı otele bilât kesdirivedi. hatdâ pulüs dedi ki ğarın aş mı dedi. altı da loğantadır. Ğorlâñ. ğarın aş di il dedim, o zumana gelince, işâretle añaşıyoS, dâ **45** iki ğünnüğün yâ, iki ğünnük, üş ğünnüğün. işâretle añaşıyoS, yemek yêceñ mi dedi bône. ben de yemêcen dedim yatcen dedim. sôna sabâla kıağdım, otele yatdım, sabâla kıağdım. sovuğdan araba çalışmamış. bi adama vedit. oteletin önünde adiresi, bekle dedi. Ğorda bekledim, arabâyı çalışdırdı, bin dedi. adiresi aldı, biliyomuş o işeyi, o mu udi. arabada da bi ğurt köpê va, bi omzunu bura atdı, bi bacânı burıya atdı **50** bi bacânı da bura atdı, benim burları kıoçulêyo pişgin köpek. alman ğüle ğüle vällâ

ölüyo, o da vallā burdan siziñoda ğadā filánımıñ, süleyman. ğarşı ğarşıya gelivedik bizim köylü. ōrda kēri buluñduğ, adam ğodu gitdi. para veren dedim, elli marğ vallā onu da almadı, yol parası, onu da almadı. bağ, öbürü de almadı. iki sāTadiresarıyō, dēha baña on marğ vedi, para almadı da. ne èyi adam, aha orıya vacek ya, bi dene **55** adiresi ğosderdiñ mi onnara seni bulmáyiñın bırağmazlā. o zumanōnēydi űimci ora da belki bozulmuñdur, yetmiñden bu yanna aññā yoğarı yirmi altı sene oluyo, otuzaltı sene oluyo. èyi ğördüm ben űinci, ğördüm benaçığca ğonuñam. űinci ōrdan bi de dā avusduryaya Kitcen sekizüz kilemetire arası. tireniñ soñ durāna vadım, gine bi ğarı bi ğoca dikiliyolā bōne yañlı biraz. biyō da onnara vedimadiresi, beni vallā arabaya **60** bindirmeyiñın ğoyup Kitmedilē. arabacıya, űöföre tembē etdilē bu adam űuriya gidiyo, bunu ğötür. almanyānanıkisiniñ hūdūd ya arası, almannara almana vedim. avusduryaniñ filān yerine bunu ğötür dedilē. elimde adires de vā. āynısını o da yapıdı, āynısını o űöför de yapıdı ta orıya. onnan kēri ğālik ōrda tabi ōrda da bi adiresi var, o doğuñlā köyünden birisi vardı, onuñ yanında ğaldım, üñ ğün durdum, dördüncüsü **65** ğünıñ buldum. gine resdōrantda. avusduryaya vadım benim köylünüñ yanına da tekrā almanyaya ğeñdim bi dā. almanyada ğalıñdım resdōrantda. almanyada iki ay ğalıñdım, havālā açıldı tekrā avusduryaya ğeñdim. avusduryada ğāyi bi inñāat firmasına girdik. ōrda onıki, onüçay ğaldığ, avusduryada, onnan kēri onıki, onüçayda bi sene durmāk mecīburetlidi. isdek yaPdığ bañğa bi dāvletden. onüçay ğalıñdım, **70** almanyaya ğeñdim. ōrda ğalıñdım, o zumannarı ğötmedim, ta sōnadan kēri seKizende ğötdümolanıñ birini. seKizende ğötdüm, o işci oldu ben ğodum geldim, buriya geldim.

GÜNLERİNİZ NASIL GEÇİYOR, NE İŞ YAPIYOSUNUZ?

nápÇez, űinden kēri biz bu yañda ne yapÇez. űinci ōnceden burlāmız fağıridi. űindi kimiñ kimsēye ehdiyici yoğ. hemen hemene yoğ sayarın ben, ğalıñan bi kiñiye, ğalıñmāyanadamı nāpen. ğalıñan bi kiñiniñ kimsēye ehdiyici yoğ. űimci bi işci arōn **75** da bulamēyon köyde yā. bi yere bi işci ğötcen deseni ğitmēyō, otuz beñ kırğ milyon dēyō. zorıñıñolusa oña da ğitmēyō, samana mamana girmēyō adam. vallā añ duruyo, girmēyō. münipde ğaldım, ekseri ben bağura eyāletinde ğaldım, münipde ğaldım. hele bu boğazıñi derlē, ğarşı va, bütün türk dükKanı. bütün dükKannā, işeylē, acentelē

türKacentesi. böreKcisiymiş, lāmācuncusuymuş bütün türKdür. bi dene alman **80** görüsen beş dene türk görüsünÖrda. tirenİsdasyonunun yaklaşını. almanyadan sekizen dördte döndüm, ğafamÖne aldı, şindi yarımız burda yarımızÖrda. bi çocuİu işēdince dedim ğoyen giden. o zuman marķ dā yüksek diİildi. parayı ben burda da ğazandım, ğazanmadım diİil. besicilik yaptık, az çoKİleşberlēmiz vā, bura vā, bağgal. şindi gençlik zamānımÖlcek, almanyadan filen para burda fazla. neden dēseñ ya **85** alavērāya tam düşceñ yapdınİişi tam yapceñ. örda şindi benimÖlan va, burdan para isdēyo dā. üş dene kişi çalışıyo da burdan dā para isdēyo yēcek. almanyanınİekonomúsü bozuldu dēyolā. ürō geçeli üş biñ marKİalıyosa şindi biñ beş yüzÖürō alıyo, nası yetirsin. sekiz yüz doğuzÖüzÖürō āve veriyo, o da haklı. bi tavuķ beş marķısa, şindi de beşÖürō; bi et, on marķısa şindi de onÖürō. ürō ikiye ğatlayō, **90** üçe ğatlayō sıkıntı va tabi. şindi türküyede çalışmış bi adam, almanyadanÖeyi. ben şurda onÖon beş besi yapdırın hiş ğalmadı altı yedi milyār ğalır. beşİayınİiçinde çıkarı, veyātİaltİayınİiçinde çıkarı. bunu nerde alabilisin. benimİiki ölan bi ğız vā. hepSini āvlendirdim, biri isdambolda, ğızİsdambolda, ölanın biri almanyada, biri burda. besiciliñ durumu kötü, bi mal şindi iki milyārdanİaşşā alınmēyo bi dana. besi **95** yapılcek dana iki milyārdanİaşşā alınmōyo. bunu bi de beslēceñ de üş milyara çıkıyo, sen satabilirseñİiki Puçuķ milyara satceñ. onun yemesi va beş yüz, altı yüz. altİayda altı yüz yemesi va. yem pāİalı, yem birez pāİalı. yemÖon beş milyon filenİolsa ğalıyo. yem yirmi milyon, yirmi iki milyon şindi. bu fiyāte aldıñ mı kārı yeyip gidiyo. tarımımızİavara, tarımımız ğuru mal, bilassa bizim suyumuz yok, bağ dāvlet bizim **100** köye baĴmō, etİraf köylēñ hePisinde su va. hePisi ardİcen vā, veyāİut bareş yapıdİlā. dāvlet sāde bizim köyü, burda adamımız yok. dāvletde de ğabātİolmāyabilir. areşdiramēyoz, suyumuz vā, bel gibi su çıkıyo, atmış metİre yerde dalıyo dabana. bu sebePle bizimİekcēmiz būdey, ārpa, būdey ğuru mal. başğa ne ekceKİadam yarım dölüm fasille ekiyo, birİāvlek fasille ekiyo. onu da sulūyabilirse denesi oluyo, **105** suluyamazsa o da yok. sulu māsülİolmadıĴdan kēri verimimiz çoKİaz. iki oldu möİendisiñ geldiİi burda ğocā suyu bel gibi suyu görüyo burda. o suyu görüp de bi bareŞİolmazsa göl yapıvē, veyāİut yalaKİativē. şü köyünen bu su ortak. o köye vadın mı benim köye ğadā atāsañİolcek dēyō. bura da dēyō, şurdan geşcek dēyoz biz. burdan gerçi tarlalāmız vā, burdan geçēse bize de yarēcek, onnara da yarēcāĴ da onnā da **110**

burdan isdemō. direk geçēse o köy zengin, dedi i oluyo. emme bizim köyümüzde gidip de bir muq̄dār bizim şu derdimiz, bi vatandaş bizim şuyumuz va deyip de gidip areşdiramēyoS. mö endiS geliyo, toq̄uşlā köyü yapma o köye derse göyup gidiyo. yapma dēyō, ortak su dēyō, hiş bi şeye yaramēyō. bu suculuK oluverse gine ēyi bi dölüm yerin beş dölüm olcek, beş dölümün vedini vecek. şindi beş dölüm **115** yer ekiyon toq̄uşlā köyünün temsil, ova köyünün, sāde toq̄uşlādan bahsetmiyom, ova köyünün bir āvlek vedini vemēyo. bizim burda üş dölüm pāncar ekceñ de on tonanca vecek. adamnā üş dölüm pāncar ekdi mi kırk beş ton pāncar veriyo. meyva da para atmēyo, meyva canab allāñ ved i bi şey. bu sene hiç yok baq. sovu öldürdü göyvedi. ağı maf etdi, böcek beyāz bi kelebek vadır. beyāz kelebek, ağı **120** yavrusudur. şindi vallā burlara bi girdi, o meyvaları ğurutdu. ğurutdu bōle cember yapdı, elek gibi sürüveriyo, içi de ağı oluyo onun, yaprāni maprāni gōmēyo. ilāş bāzıları atıyo, kendi meyvasına, kendi meyvasına atıyo, on gün sōna gine geliyo öbür meyvadan oña atlama yapıyo. ōne bi kömeli meyva yok. üç ağaş şonda va, beş ağaş bende va, iki ağaş şu arq̄ādeşde vā, yēcē ğadā ōne bi satılık şey yok. elmā, kirāz, **125** vişne, erik, bunnā başġa bi ārmūt da olan vadır. bōne yēcē ğadā ōne bi fazla di il, işde o, bu meyva da suyunan oluyo, biz sudan yanıġız, başġa bi şeyden di il. şuyumuz oluverse kendi hālini görucāk. köy zati yoqsulluq̄dan isdambula ġaşdı, isdambula göç etdi bizim köy yarı yoq̄dur burda. vallā kimisi çorapTa çalışıyo, kimisi hamballıq̄da çalışıyo, kimisi basmada çalışıyo, kimisi ayaq̄ġabıda çalışıyo. on altı **130** on yedi yaşına girdi mi çocuk mecibur gidiyo, geçim yapcen dēye. ilK okul bitdi mi bitdi gidiyo. deha köyümüzde bi dene ōretmen va, ġoca köyde bi dene ōretmen çıkdı, memur filen yok. ulāşım bakımını kötū, ulāşım bakımını. biz çocuġu götürüyoS sinanpaşaya, hadi üş beş ġuruşumuz va da ōne götürüyoS, getiriyoS, götürüyoS. sabāla götürüyoS, aq̄şamıla getiriyoS. emme abdullā hoca da getiremeS ki hāli vaq̄dı **135** ēyiyse ōne getcek, zor bizim işēmiz zor. esgiden dā kötüydü, şindi oña bi şey diyemem, şindi siyāsete ġaşmıyam da erdoġan birez çocuk parası vedi de çocuklara, çocuġu çok olannara parayı veriyo, o da ēyi di il. o çocuġun bubası çalısmēyivedi paraları alınca, o çocuk parası geçindiriyō adamı. saña bi işci lāzım oluyo etdiyeci yoq̄ ku, ileriye etdiyeci yoq̄, o güne yetiyō emme arq̄ayı irken demēyo. temsil burda **140** bi denesi varıdı, on beş, yirmi, otuz sene eveli belki şora oturudu, bire içēdi. işe gidive

dediñ mi eken bişsiñ derdi. ğarısı da vallâ dilençiliğinen geçinirdi. hadi bu ğarı benona nası acımıcen.

KÖY ODASI VAR MI, NASIL KULLANILIR?

sekizon dene vâ. odalâ kışın ğullanılır, bi de bône misâfiri geldi mi herifiñ, tabi şindi misâfir_eyleşmō da eyleşceK_olursa odasında yatırı. yatağı, yorganı hePisi **145** hazırdır_odalâda. yemeği götürülē, üş beş kişi yemek götürü. deha biz misâfir gelsiñ dēye hepimiz kēri baqarız bône, hele iramazanda herkeş misâfir_ara. bu işlēmiz_eyidir. onnara bi şey demem, ğariben de olsa zenginden fazla baqā, misâfire baqarıS. iramazan her_aydan_eyi geçiyo şu vaziyetde. ben cığara içiyon baq, canım sıkıldı baq cığara işcen iramazanda olsa içemem, ône di_ı mi? yemē_ıki öğünü oluyo, bi aqşam bi **150** de sahurda oluyo. yemek ğayğısı olmēyo, terāvimizi filen ğılâ köy.

ADI	Tevfik SÖĞÜT
YAŞI	74
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	GÜNEY

Metin numarası : I. 5

KENDİNİZİ TANITIR MISINIZ?

yetmiş dört yaşındayım biñ doğuz¸üz otuS¸ikiliyin ben. aşgerl¸imi s¸uriye hududda ğızılpedeydim ben. derbese Őenyurtd¸y¸ıdım. ğaraĝol ğomutanıy¸ıdım ben, ha. ¸rda yirmi bir, yirm¸iki, otuz¸ay yapığı bi iş. otuz¸ay yapığı, o g¸n¸¸l¸di canım. n¸s¸ybind¸dim ben. ben¸¸ra d¸¸n¸nıñ baK¸ele b¸t¸n ğaraĝolları sayen: derbese Őenyurtdan baŐl¸yon, Őenyurtda vardemiş, haramaraş, mel¸ taĝımı, 5 duymuŐuñdur¸onnarı d¸ mi? hangevi, f¸diye, m¸mediye. bu ğaraĝoll¸da aŐŐ¸ y¸ĝarı hemen durdum ben hepŐinde ha. otuz¸ay yapığım. o g¸n¸¸l¸di, çavış¸olarak bendim, çavış¸ım ben biliyon mu? sub¸y yoĝudu başımızda sekiz doğuz kişi, bendim. yoĝ biz g¸mr¸K¸asgeridik sonra jandarma, seyar jandarm¸y¸dığ biz, biz baĝıyoduĝ, s¸na jandarma ĝ¸ldi. ondan s¸na ben¸elli beŐiñ yirmi sekizinde, baK¸ele ekimiñ yirmi 10 sekizinde da¸ıldığı, teSkir¸yi bitirdim ĝ¸ldim¸¸rda. y¸¸u Şindi baK¸ele ben¸¸Çamdan arĝ¸daşları ĝevlendiridik. aŐŐ¸ y¸ĝarı beş kil¸etre m¸ntıĝamız varıdı bizim, ¸l¸di. taĝımn¸aĝıĝ ĝeñiŐdi ya taĝımn¸¸ d¸rT dene ğaraĝolu varıdı. ¸rda efendim bi ğaraĝoluñ beş kil¸etre ortasında mesel¸ çalıŐl¸ñ benzinn¸n¸n ğarac¸reniñ¸arası Şurda ğaraĝolumuz varıdı. Şey yaĝındı demiryolu ya, demiryolunuñ¸¸t¸ yanı s¸riyeniñdi. 15 ben de ¸rda ğaraĝol d¸da ĝ¸ldim, devamlı baĝ, taĝıma da baĝđım. jandarma genel ĝomutanı Őıĝayet¸olundu baĝ haramaraş ğaraĝolunda. orda ĝeldi, aliĝobderinen¸endi baña, endi t¸Fik çavış sen miŐiñ? benin sayın ĝeneralım. len pezevek dedi y¸¸u s¸vd¸ bi de baña. sayın ĝeneralım suçum varısa baña ĝabul. ¸cıĝ m¸ntıĝamda iş k¸pekleri iŐcil¸ getmiŐl¸. d¸rt sefer¸endil¸ çıĝdıla, af buyur dedi bi de ben sana haĝ¸ret¸etdim 20 dedi. izmirli bi y¸zbaŐım varıdı durĝut diş d¸ye o baĝrıdı ĝeldi, arĝasında y¸z¸elli dene sub¸y v¸. sayın ĝeneralım dedi, bu gibi benim¸on¸Ő dene çavıŐım v¸. ben de dedi baK¸ele ¸rda dedi bu gibi bi dene d¸ ¸sa hev¸da ĝuŐl¸ uşmaz dedi. baña bi yazı ĝ¸ldi on

beş gün arasında bi takımnara baqđım cip vedilē, asgerli bitirdim galdim. ōrda ha anna. sen de ōrdēmīşin baq. nūseybin, dōrdüncü bölük varıdı ōrda bize āıtdi o da. **25** dōrdüncü bölükdü ora. yā asgerlik bizim şōlēdi, suyumuz ğıtdı bizim. burdan şinanpaşa gibi bi yerde bi nērimiz varıdı. bi arqadāci görevlendiridim ben. ayşamdan, erkencen pusudan gelirdi o. herkeş. iki dene de merkebimiz varıdı. araba filān yo. ōo günnēde. elli dōrt, elli beşde ben. ōrdāydım ha. bu āv. efendim devlet de bize çok sā. ib çıkıyōdu, ēiydi. herkeşin mıntıkaşı ayrıydı. sabah. Tan. i. S. qonturoluna gidēdim ben. doğuzda **30** meciburi iz raporu veridim, sizde de varımışdır. ōo. iz raporu veridim, iz de annadıñ mı bölüğe bildirirdim ben veyā. ut taqıma diyon, taqım bölüğe bildirirdi filān bōle, bōle bi günnēmiz geşdi. çok baqıyodu devlet bize. ğuleme gündüzleriydi ò. pòsuya gidēdi arqadāşlāñ mıntıkaşı ayrı. ben de yanımda da devāmlı bi kişi alağordum. ğarağol qomutanıyın ğāli ya hem nōbedi on bire on. ikiye ğadā ben beklēyen yat derdim saña **35** ğarağol. toqatdan bi ōmer çelik varıdı veyā urfadan di. il bursadan bi ismā. il. ōata varıdı. ikisini alağordum, ismā. il. ōadā da on. altı seneli. K. asger bi rüşvet yüzünden filān cezā görmüş de çavış. emr. ōedişin beni idāre filān. devāmlı onu alağordum ben de. alāy qomutanı geldi de şüpelendi, sen bunu nēye devāmlı alağoyon? annatdım ben de, bu dedim. on. altı seneli. K. asgerimiş, bi beş lere yüzünden. yüzbaşı o zuman. ōrda **40** nōbetçi yüzbaşı gelmiş. ondan beş lere vēmīş, şā. itlenmiş, numarasını almış. on. un. on. altı sene cezā gōmüş. ōo. ōrdāydı, benim. emrimdēdi filān. işde hāliyle bōle annatdımız canım. asgerli bitirdik geldi. K. ōrdan. varıdı bizde mayın varıdı. yüz kilēmetrede baq bi mayın varıdı. sabahdan da iz qonturoluna gidēdim. şurda iz qonturolu vā şurda. ben patıqadan sa. P. mazdım hiç. bāzı patlama ğaçaçcılā oldu mu **45** on. üş sefer filān müsādeme yapığık biz. ölümlē de oluyodu, devlet, adam. öldürene mükāfāt da vēdi bizim zamānımızda. adam. öldürene mükāfāt verilēdi, selbesdi adam vurmaq, vizdāniña göre. gerçi ben. ōle Pi şeylēnen ğarşılāşmadım da hē allā şükür. vāzifēyi bitirdi. K. otuz. ay yapığım. ōrda ben. asgerli. i. yirmi. ik. ay ğarağol qomutanlığı yapığım. izmi. T. de acemi birli. ōim, gölcükde de çavış qursunu **50** gördüm. ōrda. çavış qursundan sōna dağıtım. ōldu.

HATIRA

āşgerākıdácım baK_ele deñizlinin, ğızılcabölüĝün, tavasın ğızılcabölük nā_ıyesinden bi hasan_āĝeş dèye bi ākıdácım varıdı. onbaşı ğursuna gönderdim ben_onu ondan sōna ben_ōráyı teslim_etdim. mō_üm bi ğaraĝolu, müsādeme oldu da oráyá vedilē beni. ōrdan sōna taķıma gitdim, taķıma baķdıķ falan bi şeylē ha. onu onbaşı yaptım **55** faĝat ğaraĝolu da oña teslim_etdim gitdim datlı bi arķıdāşdır da ha. duyuyōz da arabası filān varımış, göremedim geldik geleli baK_elli dört, elli beşde geldik biz. elli beşin_ekiminĝ nāhāyātinde, velāsıl göremedim bilmōz, burlāda arķıdāşlāmız çok da. yā çatışmalā nasī olcek ĝaçaçcı geldi mi paraló verilēdi her gün_akşamnē, paraló verilēdi. paralóyu şey_etdiñ mi atāş_edeđiñ, bilemedi mi eriF. çokları vā anadıñ mı verilēdi **60** biz de erāta bildiridik. hēr gün ğaraĝola hēr gün, herkesinĝ mıntıķası ayrıdı. do_u, batı, sen de yapmışın_ōrda da bizde ōlēdi, gine de ōle mi devām_ediyo mu bilmēyon ĝālī. yüz metire, baK_ele yüz metirēdi, patıķa yolu varıdı, oráyı devlet tarafından moturlānan sürüverilēdi. vāllā ĝuş geşcek ĝuş da belli olurdu ha ĝuş. ĝuş geşcek ĝuş da belli olur. ben de hēr gün mıntıķamı gelirdim, iz raporunu veridim doķuzda mecibur. ondan **65** sōnā arķıdāşlā gelir, herkeşe imzā atdırdım, imza deFTeri varıdı şurda. vāzife bizimdi o gün_üçün ha.

KÖYE NİÇİN BU İSMİ VERMİŞLER, KÖYÜ ANLATIR MISINIZ?

güneyköy güney ķasabasī iyi kötü yetmiş dörtde burıyi belediyelik yaptık. ben de bir kaç dönem şey yaptım, encümennik filān yannānda. köyümüz dā hālā vaziyete geşmedi ha. burası belediyelik de düzene girmede, düzennē bozuk, geliyo, gidiyo ha. olūyo **70** ōle baķam, baķıyōz da o gün_üçün ben yedi sene ĝoruma başĝanlı_ı yaptım burda baķ dönemde. yedi sene yaptım, yedi sene içersinde doĝuz_ay borşlū aldım da iki yüz yetmiş dört biñ nere parāynan teslim_etdim ben. ĝaymaķam geldi burāya, vāli geldi, teşekkür_aldım. vazifemiz bōlēdi. allā rāzi ōsuñ bu gibi sekiz dene şeyimiz vā, belediyemiz vā. her_arkādeş bōle ōsa ben beş dene ĝova aldım baK_aha. cezālānan **75** bütün ha, köye. ĝovaları teslim_etdim geçen_adama. seksen_üşde teslim_etdim ben_asgeriye döneminde. ĝaymaķam geldi dedi: hacı tēfiK_ille biz seni almēcez. yetē dedim ben, baK_ele ben yaşlandım yetē. teşekkür_etdilē gitdilē, hālā devām, düzennē

bozuq. bizim zamānımızdan beri bozuq. bizde şurda görümacı varıdı, meşe görucusu. eñ birinci zıtdıma giden, ben kesdirmedim yedi sene içersinde, kesdirmedim onu **80** ben. keselē, kesiliyō, getiriyolā. bu da yapıdı benden sōna de, benden ikincide aldı baq ha. bi de oña soruq. cezā veriyoz da o da ğaymaqamıñ tēcizi vā biliyoq mu? cezā vēsek şindi biz mahkēmeye vēsek bi sürü devlet, qānun cezā veriyollā onnāra da kendi aramızda biz ğarar aldım ben. annadıñ mı hepsini arqıdāşlāñ da imzāsını aldım. çüñkü belediyeğe girsıñ, ğorumaya girsıñ dēye de aldımız parayı ōrda gösderi yapıdı **85** ben de fterde devāmlı. bi şeye tesbīt etdirdik kendi aramızda. kesdirmeyem dēye, kesdirmedik hem de yā. bunıñ zamānında başladıla kesmeye, kesildi dā soruq oña da. kesdirmedim ben ha. çok güzel ēyidir bura, şindi geçen seneden çocuklāmızda, onnāñ yanına gitdim ben. açık hasdalandım da idrar tālilinnen ğan tālili gitdik İzmir ğarşıyakada. samsunnuymuş doqdor, girdik neyise, bi gün yetişmedi. dedi: amca **90** sen dedi, yārnı veyā uTüşden sōna, üşden di ben bazartası gün gelen. bazartası gün tālillē çıkmış. ōrda annadıñ mı gētÇēm yerlē vā. amca dedi, sen nērde doğduñ, nērde büyüdüñ, nērde yaşadıñ? ben dağda otuz sene ğoyun gütdüm de onu demedim māsus. baKüle köyümüz güzel dedim. suyumuzıyi, temiz avamız vā. yaşantım da ēyi, vaqtim de ēyi dedim. yaşantım burlādan dedim. yav bu dedi baKüle ğan tālili **95** sende olmaması lāzım dedi. ciğara işdiñ mi? ben ciğara az işdim, az işdim, ānadıñ mı. amalīyat olduñ mu? olmadım dedim, ben işki işmedim, ciğara işmedim, ciğara işdim, hemen terketdim. yaşantım bu dedim. yav ben de samsunluyun dedi ğadın. bu dedi qadastıra çok güzel çalışıyo dedi. ben doqdorun bundan olmaması lāzım sende dedi. amalīyat filān olmadıñ mı, olmadım. geçē dedi ğan şēsi hālā devām ediyō, bazı **100** geliyo geçiyō filān, bōle bi yaşantımız vā. ğan tālili, ğan va, şeker va bende. yav urātsızlık galdi mi gitmiyo baqam ya işallā ēyi gidē. vāla çekiniyo yimēlēden ha. zebze yiceñ dedi doqdor bize. ağır bi şey sıva yağladan yimēceñ dedi. ben yimōz baqam ēyi şōle. geliyo, geçiyō ha.

KÖYÜN İSMİ NEDEN GÜNEYKÖY?

tē esgiden güneyköy, güneye annadıñ mı yoqarı mālledē benim sülālem bu **105** temsil eden benim dedem varımış da bu köy ataturkün yanında hizmet etmiş

zumannā cumurīyet ğurulmadan. köyü ğuran ğuruculādan dedem benim. burda gelir_onuñ yanında yatāmiş da gece atınan geri gidēmiş_atatürk. ali bey derlēdi dedeme de o da izmire göşdü gitdi burdan. deĝmenneri filān varıdı satdı, savdı isdanbòldan bi ğarı getdi filān. velāsıl_ırları uzatdı. ondan dört beş dene çocuK_olmuş. nine **110** anamgilde anadıñ mı ğalmışlā derdi analāniñ yanında. altı dene ğız bi òlan. velāsıl tarlaları satmış gitmiş ha. yā burıyā gece gelirmiş, onnan habar_almış. geri suvārılárā gidē suvārılāñ_ıçinden ta òriyā gidēmiş. onu da yanında götürümüş, dedemi. o ğudā fazla edemicen ben. yā birázı ğāli bu ğadālık dèyem de bilmèyon o ğadarını ha. yorulma di_ı de girmèyem fazla da ilerleTmèyem. allā şükür ğabri nur_òsuñ_atatürkünñ baĝ **115** memliketi ğurtādı, ne ğüzel cumuriyetlik. her şey hür, her şey yaşantı èyi. yonan burda bizim_evimiz varıdı, mutfaĝı varımış da ninem varıdı. cessordu ninem de cessordu, gevurlā gelmişlē bi şey_ısdemişlē de iki kişi bir_olmuş da gevuruñ birini öldürmüşlē, tersliĝe gömmüşlē, onu deyveriyò ninemgil ya. iki ğarı birleşmişlē, üç ğarı hātdā da öldürmüşlē onu, yonani. demedilē bi şē ha. şindi tersliĝe gömmüşlē de çövü **120** getmişlē veyā_ıut piynār. onnā ğaynāşiyò sandetmişlē de òrda baya bir_āFta òn ğün diri dèye geli de bulülā dèye, bulmamışlā òrda ğalmış. ğaynāşiyò derlēmış_onnā, baĝālā, baĝālāmış. òle yāni, òle dèyveridi ninem_ırāmetlik yāni. òlme mi o tersliĝe gömüldükden sòra hepsi can kesildi.

KÖYÜNÜZDE ODA VAR MI?

şindi ařşā yoĝarı odalā yanıyo, yanan yerlē de var. köyümüzde on beş, on_ıalTı dana **125** oda varıdı ya yanannā çok sèrek. biz misāfire baĝadıK_ıesgiden, peyĝamberimizden ğalma. helil_ıbirām peyĝamberden ğalma. doĝsan sekizde de ben hacıya gitdim geldim. dörd_ıay, hacı ğanat dèye biri vā. onnan gitdim, èyi tanırsıñ dē mi hoca. onnan gitdim ben de dörd_ıay, yedi ğün sòna dörd_ıay ğaldıĝ, geliken. gidēken_ıuçānan gitdik, geliken_arabāynan ğaldıK. aĝıĝ müşĝüllük_ı çekdik ya èyi di_ı, uçānan gelceñ, **130** gitÇeñ. eziyet_ıediyollā, ürdünde bi rüşvet yüzünden bizim_ıafyonnunā ğavĝa etdilē. herkeş_arabasına binsıñ dedilē. sūriyeden_ııÇ_ıunuTmam baK_ıele on beş yirmi kilò bi çay_ıaldım, vāllā poşetlēnen bilmèyon burıyā ğaldık, eşe dosTa daĝıTdıK_ıonnarı yā. çay da çay, eñ mö_ıüm_ıoranıñ şeyi çayıdı. şindi bizim türküyede dā èyileri çıĝıyo. ne

bilen ben, o suriyenin çayı dā ʿeyi dedilē ordan ʿaldıK ʿemme nası iriydi hem çayı da **135** yā. bu da gitdi arabisdanda durdu buña da soruñ ʿāynı ʿle dē mi hacı ʿlēdi ya, irīdi. odalara biz gelen giden misāfire baqādıq, şindi yol ʿolalı misāfir kesildi. ғыrK yılda bi geliyō, baq benim ʿevimiñ ғыyısında bi odam vadır. benim ʿeşim dosdum geliyo, onnā hePisine ben tēmin ʿetdim, ciğarayı da o gün terK ʿetdim. benim bunu deyvemem ʿayıP ʿolū da sāliliden dōrT beş kişi va yanımda, bi dene ali va. ben de **140** ciğara içiyodum, maltepe içiyon, onnara içiyon mu, o da yaqıyo, o da yaqıyo. kendi ciğaradan şurdan, usulcaq yaqıyodu. o gün terK ʿedivēdim ciğarayı. o gün vāllā, yā her şeyi benim, adam bi ciğarayı saña vēmēyen, ғafama daqıldı ha anna, allā rāzi ʿsun ʿemme. sāliliden, sen de mi sālilidendiñ? benim çocūm da alaşe ʿirde, asger, uzman çavuş, on beş ʿon ʿaltı sene oldu gideli. demirciden de yanında biri vā. **145** onnnan ʿeyi geçiniyollā da uzman çavış, alaşe ʿirde. gitdi gideli ʿorda. bi ʿáziciK ʿonuñ bi māzisi va onu da deyveren de. ortāğulda oğurğana topa merāKlıydı benim ʿolan. beş dene ʿolum va benim, o eñ soñdu, açık ʿoğutdum ben ʿonu. benim de zıtdıma gidēdi toplāni kesedim. sekiz ʿon dana topunu kesdim, ʿorda şindi daqımda oyneyomuş da ғoyvemeyolā onu. baK ʿanna fāydası ʿldu. daqımda oynuyō, asgeriyede, onuñ ʿiçin **150** biraqmōlāmış ʿordan ya. allāh tarafından bu yāni. yā bi de peygamberimiziñ sözleri vā, misāfire baqdıñ mı o gün ʿiçin gelip giden çoK ʿoluyo. annadıñ mı orlādan sebePleniyoduk bizlē çok. neleri geliyodu yoldan, şurdan, burdan canım. patronnarı, eşi, dosdu ha anna. baqıyoduq ya o gün ʿlēdi, şindi çok sērek geliyo.

ADI SOYADI	Ali KARAKURT
YAŞI	95
ÖĞRENİM DURUMU	Okur-yazar
DERLEME YERİ	EYİCE

Metin numarası : I. 6

KURTULUŞ SAVAŞI VEYA ÇANAKKALE SAVAŞINI BİLİYOR MUSUNUZ?

çanağğalayı bilmiyon da bubam seferberlikde ğaldı. çanağğaleyi biz kendimiz bulamadıK_üesgerlikde çanağğale duyādık. esgerliK_üesgiden ğaşdılā. onnan sōna yonan geldi, yonan geldikten sōna işde yonan geldiKden sōna yonan burda iki Puçuk_üay mı ne ğaldı. o zaman_üonnā yonan geldinde on yaşında filān varıdım ben. yonan geldi burıya, omuz_üomuza heş Pi şey_üönüne geçen yok, omuz_üomuza geldiler. tābī buranın 5 büyükleri önüne geşdilē. yaso yaso yaso, ҡalo ҡalo ҡalo hēp sizi yaşatcez, kemalı kescez, sizi yaşatcez dedilē bunnā. geldilē, burdan geşdilē, onnan sōna tabi gitdi. bir_üävde gevur da yatdı biz de yatdıq, bi şey demedilē o zaman, o zumānıñ berinde. tabi gidēken malımızı maşadımızı ğomadılā da, burda ğaldıqlānda şurda ğarağol varıdı. ğarağollā ğālī ğarağollādan gelilēdi malımızı maşadımızı seçerlē alilā giderlē. işeye 10 ğaşdılā, altındaş vā şurda. ē daha başğa sorcēñiz va mı baña yāni başğa harbden başğa sorcēñiz vā mı baña? çok şey sorcēñiz. bubamıñ_üadı ibirāhim. köyümüz_üeyice, adı nerden mi geliyo. dedemiziñ ben nerden geldini bilmēyon. nēnem nīdeden gelmiş, dedem buralı yerlisi ya fağat dedem yerlisi buranın, nēnem nīdeden gelme. o zaman yaşaması, çekirge geldi, çekirge geldi dağda hiş yiceK_üişcek ğomadı. sefeberliğe, 15 bubalāmız hep sefeberliğe gitdi, seferberlikde ğaldılā. yiceK_üişcek yok, kıtlık kıtlık kıtlık, çekirge bi şey ğomadı. yonan geldi, onnan sōna yonan geldi. yonan geldikten sōna tabi elinde de bi şey yok. bubamız sefeberlik, yetimidik tabi meselā tābi yetim ğaldıq biz, yetim ğaldıq. o çekirge geldi_üinde nasıl dağı daşı dutdu geldi bōle. tarlālāda ekinneri çaydan, burdan çay geçiyo bizim. o çaydan geçēkene suyu bōle yığmış, yāni 20 bōle çekirge çevirmiş. ninem_üarāmetlik de orağÇı götmüş. eveli çebe derlēdi bōle bi çeketleri geyinip, adaları daqmışlā ...Pişmēye. çekirge gelmiş bi yandan yimiş, onnā Pişmiş, onnā Pişmiş, çebelēni çitleyivēmiş çekirge. çekirge bōle geldi. altında

ğalanıŝde ne ğaldıysa sapı, onu onnanıdäre olduĝ. çekirge iki sene mi sürdü ğali bi sene mi sürdü bilmeyonorasını çekirgeniñ. sōna çekildi. ekinneri yidi, ekinneri nası, **25** çitledi hēş bi şey ğomadı. altında tek tük yāni içi var ya onunaltında ğalan varısa bizonnarı topladıĝ, onnānan bi yandan toplā bi yandan süredik. ama beno kırkiki kırk dörtdekini biliyon çekirgelē bōne yumuruĝ gibi ydin. çadırıñüsdüne kişelerlēdin de onunüsdünde öldürülēdi. bizimōrda ōleydi. afiyān cepesinde onna gevur ğali ğaşmadan harbolmadan burıya bi alēhsan paşaymıŝ, bizalēhsan paşa oldūnu **30** bilmeyoz da, bunnā, bunnāñ dedeleri varıdı, halilā derlēdi. geldi, halilā halilā halilā ēy. içeri girdi biz halilāyı görüyo. halilā görünüvedi bize defoluñ dedi, ğovaladı, biz ğaşdıĝ. oña dēyō ki halilāya halilā gevur ğali burda yerli. nerden gircez, nerden çıkcez, benalēhsan paşayın dēyo. paşam benim gözlēmāĝır görüyō dēyo, ben dēyo düzaĝaşdan size bi adam tāsiseden, onnā sizi haydar bey derlēdi, toĝuşlāl **35** haydar bey, o ŝemseTdinnen teslimolmadı. onnara sōlüyō, orāya variyo, o aĝalā da dōru haydarāĝama da hadi memedā. o haydar beyi buluyolā, haydar beynen güzel görüŝüyolā. görüŝdükden sōna afiyānda dilsiziñōlan derlē, gevuruñefesi. onu bulceñ, o seni gevurnan görüŝdürü, nasıl, nolcēni o bilir dēyo. orāya variyo haydar bey, Sāti ondan kālāTalıyo, afiyānda buluyo. kālādı veriyo o subaya, tamam paşam dēyo. **40** yāni sabahdan burda görüŝmeKüzere. yāni burda görüŝceklē, onnā ne derse sen kendiñāzıñınan duy, gözününen gör dēyo. āve ğuyuyō, oturuyo bōle uzun gevurlā toplanmıŝ. ne bu ne bu, ĝalo ĝalo otur, onnāñeñēyi lafi ĝalo ēyi, görüŝüyolā. görüŝdükden sōna paşa tamam dēyo, tamam. ōrdan dōru baĝ tamam dēyo geliyo, toplanıyolā. onnan sōna ğara ĝazım paşa beş dene paşa toplanıyolā. toplandıĝdan **45** sōna yicēmizıŝcēmizaz dēyolā. yicēmizıŝcēmiz, neyimiz varısa urus getiriyo. yicēmizıŝcēmiz silāmız hepsi ōrdan geliyo. onnā geldikten sōna esgeri ĝonturolēdiyolā. esger zayıf, bunu üçay besliyem dēyola. bekledikten sōna o silahlā, gözēl ğali her şey hazır. ŝu sātđa vurcez. tellē kesilcek, tam tekmiłiçeri girilcek dēyolā. telleri kesiyolā, onnā ğali hazır. telleri kesiyolā, ŝu sātđa, sāt **50** gelmedenēvel, içimizde gevur varımıŝ. gevur topÇuya dēyo, patlat topu tamam vāĝit geldi. o da bizim burlādan, bizim bu kövlēdendi. sülek derlēdi adına, süleymandı da sülek derlēdi. top patlāyınca tabi o adam ğorĝuyo. onu vurmıŝlā tabi içerde, demek ki dā gevur varımıŝiçimizde dēyerek gevuru vuruyolā. allah tarafından gevurlā

duymamiş topuŋatıldını. tam vaqıt geldinde tellēden giriyolā içeriye, gevuru **55** alıve verive, alıve verive. firansız yedi senede bozāsa yedi sātada bozdum dēye övünsün demiş. yedi sātada deil iki sātada ğomadılā. toPıtılıyo ğāli sabahdan, burdan duyuluyō ğāli güldür güldür duyuluyo. bi hoca vādı derdi, ölüm erennēden toz ğabariyō mu baq baqam, yoq. üş defā sōledi, üçüncüde toz ğabariyo. ölüm ğorqma gevur bozuldu. **60**

ADI SOYADI	Ahmet PALA
YAŞI	70
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul (3)
DERLEME YERİ	EYİCE

Metin numarası : I. 7

DURUMUNUZ NASIL, ESKİYLE BUGÜNÜ KARŞILAŞTIRIR MISINIZ?

çoK_eyi aslanım çok, her şey çoK_ölum, vallâ her şey, ne gibi ulaşım çok, arâş çok, biñgi daha güvvetli, şindi bu durumda. meselâ ôretmen_olsuñ, ne bileyim yâni nası annatsam, oğullarımız_olsuñ burlâda çoK_eyi. yetişdiriyolâ çolumuzu çocūmuzı baKSâñ ya. iyi yâni orta okulu da var, lisesi var, üniverstesı var, var_ölu var. aklıña gelmediK_oğullar va, ben pek ğafam sarmáyo o oğullarıñ ne oldūnu da çoK_ölum her 5 şey çok. ârpaası da çok, buydeyi de yēgi, işcek her şey bol. allah devletimize bol vēsiñ, milletimize, devletimize güvvet, gölâylık vēsiñ her şey bol, raPbıma şükür. canab_Allah her türlü güçlülklerle ğarşı dayanma gücü vēsiñ. çoK_eyi yâni çoK_eyi. şindi bu kövün ğaynaqları bu güne ğadar şu güne ğadar pancar bol_ekiyolarıdın, haşâş_ekiyolarıdın, ârpa, buydey_ekiyolarıdın gine de ekiyolar hâlâ da. e tabi işi kıotâya bindirdilē, 10 pancarı kıotâya bindirdilē. burdan birez zayıf düşüyo ekinnē, ekmeK_ için yâni. yâni bi kişi elli dağar_ekicēse yedi dağara beş dağara düşdü. burdan zayıf_oluyo, şindi buydey birez zayıf_oldu yâni para etmesi birez düşğün buydeyiñ. buydey çok, herkeşiñ_evinde çok buydey var, haddinden fazla ârpaası, buydeyi... biz_ınsannar, nankör_adamız yâni. bân de içindēyin neden dēye sorâsañ, bundan_elli sene evelki vaK_Tiñ şindiki durum 15 çoK_üsdünün_üsdünde. paşa yav paşa yav, paşâyız şindi. biz paşâyız_ölum ne var, her şey bol yav. çolumuzu çocūmuzı okudabiliyoz. evelce okumáymış, okuma nedir, yazma nedir bilmēyoduK_. çocuğun_ölu ôretmen. emme bugün_ için meselâ emme yirmi dene ,emme kırk dene, emme otuz dene çocuK_ okuduyo, bunun_ölu. bunun da gücü yok. âlâzızda emme beş kişiye emme yim beş kişiye yeter gücü var, allah dâ çok 20 vēsiñ. ama yoğudu bōne bundan_elli sene evel. bu kövde ya üş kişi çıkar, ya iki kişi

çıkkadı bône. kırk kişiyi elli kişiyi beslêcek. bu arkkadş beslêdi, vağdi èyyidi. allah dâ çok vēsiņ.

HAYVANCILIK YAPIYOR MUSUNUZ?

benim yoKölum, kövlüleriņ var. ine_i var, göyünü var, keçisi var kiminiņ. emme otuz, emme kırk, emme elli bône hepsi var. bône göyunuñüsdü olan herävde motur var, **25** ävlede. bağ şu kövde aşşāı yoğusa bilmiyorum_ama kırk tana motur vā. veyāhut, otuz tāne ğarānti, bu köv zāten_atmış_āne. atmış_āne, kırk dana motur var, ne mutlu. bi motur bugün_için_aşşā yòkarı elli hānèyi idāre edē. şöförünen mazot, hepsi bu şöförünen mazot. arāzi var, yüz_elli dönüm_olan da var. meyva da oluyo da bu sene yok. ğırağı öldürdü, mālesef her sene oluyodun, işde bi iki senedir_olmōyō **30** ğırağıdan. ğırağı düşüyo burıya. älmā falan_oluyodun, mütāssıs çoluğ çocuk yēcek ğadā hepsi oluyodun. ama işde bu sene yok, sovuğ şiddetli geçiyo. sōna burda çay va, bu çay, iyi bi çay bānce. neden bu çaydan su eksilmōyō su moturu olduğdan kēri ne bileyim, ne annatam, ne bileyim, nası annatsam her şey_olur bu çaydan suyu aldığdan kēri, her şey_olur. işde her şeyden, aklıņa ne gelirse olur. bağ burda yer_altında **35** suyumuz. kırk beş mi elli beş metīreden mi ne çıkmış. bol bol_ördan_alıyolā suyumuz bol, içiyoz. ağarsuyumuz da var, bir_iki dene de çeşme var_işde o da aynı kendili_inden_ağıyo. o da var yani hemen hemen çok kövlēden su bağımından_èyi. kırk kilometire var burası, ama yarım sā_atda varıyo araba. afıyāna da varıyo orāya dā yakına varıyo, sinanpařāya. diyelim yirmi dağğada orāya varıyo, veyāhut yim beş **40** dağğada orāya varıyo araba. yarım sā_at ora sürēse yirmi dağğa da bu işē sürüyo, sinanpaşa sürüyo.

DÜĞÜNLER

şindi bizim burda perşembe, cumā, cumartesi, pazar, üş dört gün bi düün_olur burda. işde gelenè_i görenè_i nè ise erkek, kadın geleneklerini yapıyolā meselā. erkeklere düşen vāzife nēyise onu yapıyo, kadınnara düşen vāzife nēyise onu yapıyolā **45** meselā, hālihazırda. başğa gelene_i görene_i olan kövlē gibi dē_il. televiziyonda bāzi

seyir ediyon gözəl yani düşünneri oluyo onnāñ. toplanıyolar emiş ğamış bi oyun çıkarıyolar. ne bileyim çok güzel oluyo, burda oyun yoK işde. vallā benim bildim olmazdı ölüm hālihazırda bān bōne biliyorum. meselā nè ise gelenè i görenè i oña göre meselā gidēlē düşünävinde oynālar, türkü çağırılar. orāya ne **50** gidicēse meselā bi hediye onu götürürler o düşünävine qadınnar. gelin almāya geliyolā işde. aqnadıñ mı isdēseñ o yanna dōru dolan. èyidir, halK èyidir, saña yardımcı olurlar. nasıl, şöle èyi, bōle èyi baq, aha. düşün yakın, qomşu kövden geliyolā, gōtceklē gelini, alcáqlar. burası èyice kövü, hamır kövüne gōtceklē. on beş yirmi dene nèyise araba, motur gāldi baq. **55**

ADI SOYADI	Murat ÇELİK
YAŞI	62
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul (3)
DERLEME YERİ	YILDIRIMKEMAL

Metin numarası : I. 8

KURTULUŞ SAVAŞI

ben saváşnan, ilgili işde anamıñ dedī, gibi bunnarı duydum. bān yoqmuşun canım, bān gırķ dōrtlüyün. sekīsen dōrt sene filān, olmuş gideli yāni, duyuşumuza göre. yıldırım kemal, ismini işde bu isdasyonda tiren kōmutanı, aqşam, üzerinde sūvāri subayı ya kemel, isminde bān dēyo yonannınarı, nişanlıymış da bu adam, izmirden nişanlıymış da. haTdā hasdāneden de ğaşmış duyuşuma göre, hasdāymış da. yatmıcen bān tabırcı **5** olcen, bū yonan, asgerini izmir denize dōkcen dēye atına biniyo, burdan geçēken yaralı bi gevur, onu isdasyon, üzerinde orlāda vuruyo yāni. yaralı, yatıyomuşmuş, ōrda, o da sūvāriyner bān bi cepēye şōle ileriye baken bi yonan, asgerleri var mı dēye. yaralı gevur yatmış, ōrda silānnan, onu atıñ, üsdünden vuruyo ōrda. ōrda şe, id, oluyo, bān dēyo yıldırım gibi dēyo bu yonanı denize dōkcekdim dēyo nāsib, olmadı dēyo. **10** yıldırım kemal, ismini de, yıldırım, ismini de ōrdan, alıyo yāni. yıldırım kemal, ismini bizim, isdasyona vedilē. bizim bu kövün, ismi güçÇük kövüdü, şinci yıldırım kemal, oldu.

TARIM VE HAYVANCILIK

ārpa, buydey, pāncar, haşás, ayçiçeĝi bunnarı ekeriS. iyi idāre oluyoS, allāmıza biñ şükür. idāre ediyo yāni, toprāmız kepezli ōsa da arāzimiz geniş, oldūndan, idāremiz **15** çıķıyo yāni. aq toprak, baq bu aq toprakda ne olur, verimli bi toprāmız di, de allah biñ bereket vesin, ğoyup giden nurda yatsin. var hayvancılık, zamanında ğoyun da ğütdük, ğoyunculuq da yapıdık, şindi iki, üş dene inēmiz vā, inēnen, işde saĝınıyoS, onnādan pēnir, süt yapıyoS, idāre yapıyoS yāni. ēyiyiz yāni çoK, ēyiyiz. sabā namazı saĝılıyo,

gütmeye gidiliyo yâni, ğışın ağırda duru, güdülmēS yâni. çobannīK_ēyi bi mesnek, **20** yâni başğa bi işi göremedī_ıñ taķdirde bu meslekde bi ēri çomānan_āvi idāre edēsīñ yâni. otu yerden suyu gölden ğoyunculukda idāre olursuñ yâni. başğa hiş bi iş tutamōdur, amma eĝē kafañ çalışıyo da başğa bi işlēden dā ēyi bi geliri vāsa ğırda gēzmekden_ō iş dā ēyidir. ama ğoyunculuk zordur, yāmırda, yaşda ıslanceñ, kepāzeliĝi çokdur. ama seni de kimsēye muhTāç_ētmez, çalışdıñ_ıçin. çamurda, tezekde her **25** zaman gece gündüz_ō hayvanıñ kārını çekdī_ıñ taķdirde seni de kimsēye muhTāç_ētmez. satāsıñ_ıçinden bi denesini ihtiyācıñı görüsün, bōle idāre, işiñi görü gelīsīñ. ēyi bi çoban, allahdan korķuyosa ğuldan_ūtanyōsa kimseniñ zararını ziyanını yapmaS, baĝına bahÇesine guymaS, haram yidirmeS, helalından yir. amma mālesef bizim burlāda yüzde doķsan doķuz mūhakĝak haram ĝarışır yâni, yatar_uyur, gider **30** onu sājibine sōlemez, ĝaçā ōrdan ğurtulur yâni, onu ödemez yâni. ēyi bi çobancılık yapan_ıçin ēyi bi meslekdir, peyĝamberimiz de yapmışdır bu ğörevi duyuşuma ğöre dē mi? çevirebilir dōrt yaşındaķı çocuk, çevir der çevirip gelebilir.

ASKERLİK

bān_āskerlī_ı si_ırt_ācāmī birli_ım, usda bir nūsāybin. bān ğümrüK_āseriydim kapaĝaledeydim bōle. yâni çok çille çekdim bān_āserdēyken, vallā çok. ayaklarım **35** potin yokdu, lasTiK_āyaĝĝabı geydim, olmadı onu da beyenmedim, sivri burunnu yapdırdım. sarı öküz parasınnan, ĝaçaçcı parasınnan fēlān di_ıil. üstēmen_ēlimden_aldı, ayakĝabilāmı. fīrat_ınan_ısminde bi üstēmenim varıdı. bān sifil botlāmı yapdırdım ğüzelce şōle bi şey. aldı ayaklāmdan bōle lasTiK_āyaĝĝabı aldım. onnan nöbet tutdum_üş beş ğün, dedi gelecek seneniñ_ērzānı yiyōñuz dedi, bizim dedi dāvletimiz **40** fakir dedi. hakīkaten_ōnnan biz, aş da ĝaldıķ yâni. tārih biñ doķuz_üz_ātmiş beş de hocam bōle, şindi bān_ōrāya dönüp de baķmācēm filān gelmedi yâni, teSKere, tēriS_ōlunca tirene bindim. bōle mintıķāya mayınnı sājada beklēyōdum bān mayınnı sājada , seyār jandarmāydıķ biz, yâni dönüp de baķmadım bile neden ğünde bi isdirāt yok, altı sāt gece, altı sāt gündüz nöbet. bu nöbeT_ōlur mu, bōle āskerliK_ōlur mu? **45** var şindi, şimdi yok. hacıya gidēken gördüm bān, yetmiş yedide hacıya gitdim, o huduTda ğüzel kılubelē yapmışlā Kōlgelik filān, bizim zamanımızda yokdu. Kōlgelik

yapmışlar, gözetleme yeri yapmışlar, yâni rahat şindi, bizim zamanımızda rahat deıldı. o zuman halKolarak bi kötülöklöni görmedim, yâni baña bi yanlış bi galleşlik yapmadılâ, dürüsadamnarıdı yâni. bi tâne bôle huduTda beklèyom, namazocası **50** okuyodum bôle, pusunuñöñünde. dedi bi denesi geçiyo, tele bağ dedi bôle kâatda yâ kafamdan yâni. hana peygamberefendimize işeyiñ cebrâilaleysseleminñ habar vediği gibi. şöle bi bağdım bi dene adam tûleyivēdi telden hemen buña bi dene dörultdum çif de sürmüşümüş moturunan hemen küt yatdı, eyvah dedim, adamı vurdum, seyitdim vadım, yatıyo ciziniñiçinde. sen dedim bändenemirsiz nēye geşdiñ burdan. iz de **55** yapıdı ÷onturol vâdır. iz yapmışlaroriya, ÷onturol ÷omutannarı var, ÷onturolēdē, burdan ne geçirdiñ der, bân örda suşlancen yâni. geşdiñ geşmedim, vadım. örda yaya geçişotuz beş lérâydı türk parası, rüşvet. al dedi sen şu rüşvetiñi, parayı, sen dedim bendenizinsiz nēye geşdiñördan dedim. burası yasağ mıntıka, gitmiş, almadım parasını filân şāhinisminde bi ābēsi vādı ğaçaçcı başı, geçiş yapādı. gidiyo, **60** ābēsine sölüyo bağ sen ğāli sen. ağşamüsdü nöbet tutuyon yemei yidim geldim. dağınmışlâ bôle mermilē, dur kimdiro parilo dēyon, at dēyolā, bôle şakır şukur dörulduyon, atsam vurcen. atmadım nēye atmadıñ dedi, bizim bilādere nēye atdıñ sen dedi, atēsetdiñ dedi. yaıu benden habersiz geşdi onuñiçinētdim ben dedim. baña nēye etmediñ, yaıu vursam bi türlü vurmasam bi türlü, şindi arğasında onuñ da va **65** tağviye va. benonu vurdum mu onnā da beni vurceklē. benonu biliyon, kesin biliyon, o boşuna sallanıp gelmeS saña. şorāya iki dene tağviye atā, benona silayı patlatdım mı o da baña patladır. onu benorāya yatırınamma öteki de beni yatırı, bôle yâni. yâni bôle şikāyetetmişābēsine o da baña bôle yapıdı, bağ beni gine de vurmadı yâni. benatāşētdim, ben hağlıyımörda ben görevliyim. asger dedim vurmāynan bitmeS, **70** haber vercekdıñ, ben seni geçirisem geçiridim, geçirmezsem geri dönēdiñ dedim ben, bôle geldi başımıza yâni.

GELENEK GÖRENEKLERİNİZ VE DÜĞÜNLERİNİZ NASILDIR?

hocam bizim düünnēmiz perşembe gün veyā şindi dēyelim ğāli pazar gününe dönüyo ğāli yüzde seksen. āynı yâni sisdem düün sisdemneri yâni. cumartesi kına yađālā, bazar gün gelinālilā. birıaFTa sürmō, esgisi gibi sürmō şindi. düünolarak gitmō **75**

yāni o da, düün,iki gün: cumartesi, bazar. oynama gülme olur, ğadinnā bi ayrı yerde ekeklē bi ayrı yerde oynālā. yođ ğarılānan,erkeklē bir,oynamazlā. bizde de oynamazlā, ğarı erkek. ŗindi bizde de bāzı düün meselā iŗe çıkartdırılā, oyun çıkartdırılā, cumartesi gün meselā dēyelim ki. deve oyunu çıkartdırılā, toplanır,erkeklē bi yanna ğadinnā bi yanna, ğarıŗıK,olmāz. ğarıŗık de,il, ğadın bi yandan seyir,edē, erkeklē bi yandan. **80** silā atar, silāh da atālā. deve oyunu üŗ dene adamnā girēlē bi dene geri örtēlē üslēne geri, boz bi geri meselā dēyelim deve büyüklünde iŗey geri, saman gerisi. saman çekēlē o geriynen, geri derlē, esgiden ğānı boşaldırđık. onu,üçine iki dene üŗ dene kiŗi girēlē, bi de ortāsına da sePet dikēlē, bi dene de āynı deve boynu gibi ŗōle sarālā çapıtdan, onu,ucuna da inne yapālā. oynaċan seyircileri bi güldürmeK,üçin saldırı seyircilere **85** teve. innēyi dürter de bağırdır yāni, ôle gördüm ben. bôle dambāŗlā,üsdündekinnere filān,uzadıveri bôle. onnā deve, bi kiŗi eŗŗek va öñünde sözü,ona bi yedennen, bi de arċasında devēyi yeden va meselā eŗŗē,üsdüne biniyo bi tānesi, biri de eŗŗēġi yediyo iki, üŗ kiŗi de arċada deve beŗ kiŗi oyun çıkartdırıyolā yāni. bu sā,ada ŗōle dolanıyolā yāni, oynōyō, saldırma yapıyo, mō,obbet yāni. baŗġa çeŗiT,iŗde bilmēyon çeŗit **90** çeŗiT,oyunnāri va canım, ġırıċ havalādan. çalgılādan,oyunnā vā, ċonya havāsı, afıyon havāsı falan,iŗde. bilmōz baK,aslımız benim dedem meselā güneyköyden ŗu güney ċasabasını biliyo,uz mu bilmō,uz mu ōrdan dedem,ırāmetli,iñ yāni dedemiz,ōrdan gelmiŗ bu köve. sekiS hanēmiŗ bura geldi,inde, sekiS tāne. aċçaŗarı bilirsiniġ geldiyse,iz,o yandan, yāni ġızılbaŗdır. o köve yerleŗmiŗ,ilk geliŗi ōrda baċıyo onnā **95** ik,üş dene de ġızılbaŗ varımıŗ,ōrda. onnā dā hāralda dedemden de diŗiliymiŗ vaziyet, ona rā,at vemōla ōrda, burıya geliyo. burda huzur buluyo. bizim yazılıġayāydı āsas soy,ismimiz, güneyköylülē,ō tarafından,almıŗ dedem,asıl yazılıġaya soy,ismini. dedem,ōrdan gelmiŗ, onu,orıya nerden geldi,ni bilmōn. yāni bizim dedemiz güneyköyden gelme burıya. ġōŗmen sayılır dē mi ōrdan gelen, yaċın mesāfe amma. **100** ġoyunnāmız, arāzimiz düzleŗir yāni. yāni ōrdan benim büyüklēmden duydū,uma göre dedem,ırāmetlik yāni burıya ġöç,eden bi tāne ġıza laf,atıyo, çeŗmede su içēken. iki deneymiŗ ġız çoÇ,ü, birinden su isdēyo hemen veriyo, suyu, ne Tatlı kendiñ ne ġıdā datlısındır dēyo. onnā gidiyolā bubalāna deyveriyolā ġız çoÇuċları. onu vurcek ġırceK,oluyolā, ōrda huzur vemōlā, bu yanna ġaċıP geliyo yāni. ōrdan da burıya **105** yerleŗiyo yāni. bôle deyveridi, dedem,ırāmetlik deyveridi. varmıŗ demek ki birez,

öleyazmış dedine göre, çağınık varmış heralda. ama bizlerde yok allâ şükür, öle bi şey yok. meyve, sebzemiz oluyo, elmâ olur, vişne olur hocam burlâda, eriK falan olur. bu sene olmadı yâni hiş Pi şey olmadı. sügüt, ğavağ yerişir. bu sene ğırağdan olmadı, ğırağ düşdü. elmâlâmız va birez, elmâlâmız va, onnâ da bakımısız oldundan ğurt **110** murt yidi. peK ağaca metânet veremöz biz. afiyonda o deresinek, â oriya gitdim, ne urlâda ağaşlık ya, hocam ya vallâ cennet gibi yâ yemyeşil her taraf.

HACCA NE ZAMAN, NASIL GİTTİNİZ?

ben haÇÇa yetmiş yedide gitdim, halam ırâmetlik ğayınnam olur benim, işallah nâsib olursa hanımnan gitÇez yâni. işallâ cenâb Allah bol para verise, tabi para bol olursa gitceñ orâya. para bol olmadı mı ora farz de il dē mi zengin olceñ. **115** yâni varlıkla giden bi şey canım, zengine farz dē mi hocam. o zuman baña çarı yapıldı ördan. kâbeden, ziyâret için, halamı gönderceK oldum ben sâdece, o dedi ben elinen gitmem. size masal gibi oluyo ya gerçek bağ, afyon alış verişine gitdim. bizim bilâderiñ evde yatıyon. kâbeniñ hacârülesvet daşı sağ tarafıma döndüm bôle, güneş hana nasıl bôle bağdın zaman ikindilē bôle bağdın mı güneş, ôlennē gözünü alı ya **120** pırl pırl bôle. o şekil hacârülesvet gözümü alıyodu, rüyâmda. şöle gözümü alıyodu, dönüyon şu yanna yâ zat dön bu yanna dēyo baña, dönüyon gözümü alıyo pırl pırl. neyise alışverişi yaptım, dedim hanıma ben hacıya Kitcen. ğoyunnâmız vâdi yirmi dene, hatdâ hacı ârifâ da varıdı. ğoyunnarı dedim satcen, hala ben seni götceñ. bôle oldu yâni. gitdik, Allah nâsib etdi, ben otuS iki yaşındadım gitdimizde. kâbe oriya **125** aşık olan bi dâ gidē, bi dâ gidē yüz kere Kitse az demez doymâz yâni. o güzel mübârek topraklara işde şu arğadēş benim dñjür olur, o da Kitdi bunnâ da Kitdi yâni. bi dâ Kitsem bi dâ Kitsem yâ. ben çarayoluynan Kitdim. burdan cilve gözünden, geliken cilve gözünden geldik, gidēken şeyden Kitdik, haburdan. ırağdan, ırağa girdik, imâmı âzam câmisinde bi gece yatdık, bağdatda, ördan kuveyte Kitdik. bizi şeye **130** ziyâret etdirmedilē, kerbelâya. aynı yoldan geşmişiz, ğâFile başkanı ūratmadı bizi oriya. kuveyte girēken kuveyte de ğuymadılâ, bi gece ğaldık yolda. arabalâmızda yatdık ğağdık sabâlē oldu. sâat doğuzda girdik, sâat beşde çıkıvedik kuveytiñ içinden. arabalâ ğarâşden ğatiyen arabamız çıkamadı. ğayıldı ğaldı beyâzarabalâ. yol

bulamadık çıkmaya yāni. ğarāja girdik, çıkamadık yāni, dolu, inadına fazla yāni. **135** sāat beşde işcilē paydosetÇek de, arabalā çıkış yapcek. bu şekilde ğaldıKōrda, akşama ğadā ğaldık, sāat beşe ğadā. onnan sōna bizim şófōr da bi denēydi, erdaljisminde bi şóforumuz vārdı, izmirliydi, o da yolu çıkaramadı mı arķadaş ğāfilēyi de ğaybetdik mi ōrda, emme hocam ğuveytiñoldū yerden bi baķceñ gözün tutabilesiye yıldız şeklinde yapmışlā. hanĝı çarşıya girēseñ gir, jilet gibi bōle. araba geliyo **140** hemen bi denesini ğoyveriyo, kaķıyo ceryannı, sisdemēvlē, üsdünde yol va evlēñ. ōrdan bi de ğazā yaptık. ğuveytden haÇca gidēken ğuveytden çıkışın ğazā yaptı bizim dolmuş. yāni önce giden yāni, pasaportları filān götürēn yāni, ğonturola giriyo ya her devlete girince. bu arabamız ğazā yaptı benonun yanında da yolculuķ yaptım birez, gencoldūmdan beni aldılā yāni. arabada üşüdüm de yāni. öñ camnarı filān yoķdu. **145** yoķ, össeñ yoķmuşdur yā hocam ne bilen ben. ôle gitdik, ōrda yapırdılā ğāli mekKede. tabi ğāfile başĝanının dināyetinen gitmedik biz şahısdı, şirketidi yāni. onnā ôle pek haÇcā Kitceksēñ dināyatla Kitceksēñ, şirketle Kitmiceksēñ, haÇca sāiboluyolā yāni. ramazanda orucumuzu dutarız hocam. yüzde bi dene iki dene filānāncā çıkā Tutmāyan. yüzde seksen, doķsan doķuzu Tutā yāni. orucumuz sālamdır, terefi **150** ğılarıS, sabahları cemāt tabi baya bi safıki safolur. deüişikliKölur yāni. birezi ğabire gitdi birezi de saĝa sola. izmir, isdambul, afyōn, esKişēir, kütāya her tarafa daĝıldılā. dışarda çalışıPemekli olmaKüisdēyolā yāni. emekli tabi köve gelise arāzisi filān vāsa köve gelir, ōrda işēyi olursa gelmez.

ADI SOYADI	Mehmet DEMİRKALE
YAŞI	74
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	ÇAYHİSAR

Metin numarası : I. 9

KENDİNİZİ VE KÖYÜ TANITIR MISINIZ

benim doğumum biğ dokuzđüzđotuz beş de yetmiş beş yaşındayım ben. işde öle yazışda öle. ana yaşım yetmiş beşđolması lâzım. burda ayrıncığolu varımış, köyü o ğurmuş. ayrıncı ölu derlê, lağapları öledir, ayrıncılâ. ikisinin de soyđatları gine ayrıncılâ. dedelêniđismini bilmiyon, ayrıncılâ derlê. onnan sôna şu akçaşêriđaltında ayvaşlı vadır, görünen yer, bi kısmı da ördan gelmiş. onnara da hacı tüfekçilê derlê, bir. 5 şurda hacı alilê vadırđannaşda, onnâ da sarıcaköyden gelme, řurdanđarđadan sandıklıya bâlî orası. üç kişidenđüreme burası. biz sarıcaköyden gelmelêdeniS, hacı alilê sülâlesi. öte yanını bilmiyon, zâtenđöte yanı yok. o zumandan bône burlâ, mâzisi de iki yüz senêyi bulur mu bilmèyon ğâlî. çoçuklâ şindi èyi, şindi èyi, bunnarı yaşadık, bugüne geldik. fağat bugüne geldik, bugünü de beđenmèyon ben. her şey hemen 10 çalışmadanđolması lâzım. emek çekmedenđolur mu, hazır yêcez, seni beni ğandırceS, biz bu duruma geldik. esgiden bôle ediyoduğ, on ğuruşda ğazanıyoduğ, bitmôdu da bereketliydi de. şindi bedi bereketi de yok. sizin gibi ôretmennê geldi burıyâ, beni oğula almadılâ, acık böyüğüdüüm, vallâği iki yumurtáynan ğarnını doyrurdu ôretmen burda, para da yoğudu ôretmende, azıdı. şindi ôretmennêđaltında araba, 15 köyđimamınıđaltında araba, şordâğı işci de geliyo araba, yok, nasıl yok ben bilmèyon. bu paráyı nerdenđalıyolâ bu arabaları nerdenđalıyolâ. şindi var, fağat ğanâğat yok, bereket yok, itâğat yok, büyük küççük belirsiz, bunnarı eyi diğneğ siz. benimđevlâdım baña bađmô, torunum bağmâyo. ne bağmâyo, sözünü diğnemo, sen bunaşığ deyiğ geçiyo. gülüyoS tabi nêden, onnara söz sôleseđ bi dâ dêcek bunaş dêye falan. 20 durumnâ bôle, neden ğopuyo bu siz bunu bendenđeyi bilisiğiz. acaba iyetim midir, siz bunun hocasığınız, iyetim mi sapık, bu nesil ne dêye bône yetişıyo, veyâğut nesil,

ebeveyn mi b ne ediy ? d  mi,  o u  velil ne de  o u  d   burda. all  hayırlısını v si , gine de  yi, gine de  yi  ok   k r. bizim peder,  ilemiz   le, bahar geldi miydi bubam camızları alır gid di. benim bubam b le, herkeSi  bubası da b le. 25

ADI	Ömer COŞKUN
YAŞI	73
ÖĞRENİM DURUMU	Okur-yazar
DERLEME YERİ	GEZLER

Metin numarası : II. 1

KÖYÜN ADI NEREDEN GELİYOR?

vallâ bu köv ğarşı şu dağ vâ sarığaya derlê onunöñündemiş. o zamanö köv daılmışişde dâılınca burıya sonudan kerı bura yerleşme yapmışlar. o kövünadına gâzler diyolarımış. ordan devâmıdiyo bu gâzler demek yâni. gezilerimiş yâni aslında gâzler dēyo yâni. gâzler ğoyolâ soñunda ğâri gâzler gidiyö. vallâ benim dedem kürdüsiyin derlerimiş dedeme, çokâsğı yâni. tabi bizler bilemiyöz, bubamı biliyon 5 da dedemi bilemeyon. ône duyduğ, ône biliyon ben yâni ya. kürt tarafından gelmiş heralde, bilmiyon ya. kürtisTandanurdan dörü gelmiş. uydan başğa nê bizimö tarafımızda yoköne bi kürt diyerekden bälki o ğuydan nasılö oldu da geldini bilemēyoS yâni ya. nasılö oldu da geldini ne şekilde geldini bilmēyoS. hâsılı geliyo burıya burdâ şeyefendi derlerimiş, o adâm burıya yerleşmiş. burda ğonağ deriS. o 10 burda mıtfağ ğaynadırmış, orâya toplanıyolâ onun mıtfağda yiyipıçip yatıyolâ. işde şeyhlêden ğonyadan gelme bunnaröasında yâni ya ğonyâya bälıymış. buranın harıcını bu ovanın dâhî harıcını onnaralıyo yâni ya. bunnâ burda mıtfağ ğaynadırlarımış. yâni burlâ yerleşme dil, sên ben geliyorun diye burda misâfiröoluyun, yeme işme bedâva, yatmañ kaçmañ... o şeyefendi dedimizöadam, ekseriyet ğuraKöavcısıymış, yâni 15 keklik ğuraö, yâni keklik dälara bône ğüme yaPdırmış onnarınan vurumuş, ğırarımış yâni vañit geçiriyö yâni zengin. her yere hökmeden bi insan. hani bu uvadanöaş, sarı çiçek derlê, şu tarafda ğalecik dâına dörü, sarı çiçekden bura bône bu mevkiyi yâni öşürünü alıyo bunnâ. o ğuyuyunan bağlantısı var kesin yâni bälantısı oldüna; lâkin ne

şekil oluP da geliyo, burda işde bunnā būranıñ ôşürlerini bunnā toplarımış **20** şey_efendi velāsılı bunnā dā_ılıyo. şu ğāli deyvē atatürk cumurèyeti èlān_ediyo ya ondan sōna bura da_ılıyo. buriya burda ğalannā işde burlara yerleşiyolā. o şekilde velāsılı ğalıyolā da yāni ya o arāzi onnā gitTiKden sōna dā_ılıyo yāni saġa sola parçalanıyo yāni. onnā o şey ğāli şey_oluyo cumurèyetiñ_èlānınnan yonan_arbi, yonan_arbi işde bizim bura, şu daġları görüyoñ mu, o daġlāda az daha ilerde **25** benim_annem varıdı, doġsan yaşında öldü. o gevırı geldi_inde sözümoña bizim bi kelpimiz varımış, tabi biz dünyāda yoġuz. soñ ğāli topuñ, atatürkün yāni ya harbiñ başláycē gün yāni. yonanı burdan sürdük, sürmeye başlácekleri gün, o anda dēyo, ayıñ_on dört_on beş sıralarındaydı dēyo, şurda bi yalaġ vādır, şu depeniñ bu ġuysunda, evleriñ_öldü yerde. köpek sözümoña aġırlını gevır buriya yıġıyo yāni, aġırlı **30** burdan cepiye sevK_eTiceK_asıgeri dēyo, burda dēyo aġırlı. toplan dēyo ğapınıñ_arasına ġorġumuzdan çıkameyoruz dēyo, çıkarTdırmáyō dēyo. köpe_i dutuñ diyelekden ğapıyı tıġ tıġ_ediylō, vuruceklē köpe_i, vurameyolā da dēyo. şindi köpe_i vuruceklē silah sesi duyarlar bizim cepeden_asıgerlē diye ġorġularından köpe_i de vurameyolā. velāsılı eñ soñunda ğāli muhdarı uyandırıyorlā, bubam mıġdār mıydı **35** neydi o arada. bubam ġaġmasañ_öldürücek dēyo, vurucek dēyo. köpek de yaramaz bi şey, onu ğāli Tutduġ zorunan eve ğapadıġ dēyo. şōne annem bi baġdım ğapınıñ_arasından dēyo, emme buz gibi kāfir dēyo oraya dolmuş dēyo silah pırıl pırıl parleyo silahlā dēyo, görünüyō dēyo, şıláyō dēyo. saba ezenne uyġu dünek yoġ dēyo, devriye geziyolā. yā_ü dēyolā kendi kendilēne onnā dēyo, bu türklē **40** ne ġıdar_ahmaK_ıadam yā_ü ünnüyo_ünnüyo duymayolā da seslenmēyolā halbükısa gözümüzü filān yumameyōz dēyo yāni. sabaha ġadā uyġusuzuz dēyo. gözümüzü yummayoruz dēyo. o arada sabañınan bi baġdıġ, o aynı gevır cepiye bi şey yoġ gevır çekilmiş Kitmiş. bi kere gördüm dēyo ondan sōna gevır gitmiş. işde güneş doğmadan_evel şafaġ söküvedimine birinci toP patladı dēyo. ne öldünü bilmeyoruz **45** dā, dışa çıkameyoruz dēyo, ikinci top patladı, üçüncüde bi güldürtü ġoPdū emme dēyo, yıġılıyō dēyo. güldür güldür yıġılıyo dēyo. ondan sōna işde ġuşluK_ıoldu olmadı, Sa_ıat doġuS_ıona dōru dēyo şuriya geldi. şo daşa dā, o daşın_ıoldū yere bi dene bizim makıneli, gevır dēyo boşandı geliyō dēyo, gevuru bozdułā dēyo, bizimkilē dēyo. bizimkilē geliyo arġadan. bi dene otomatik geldi dēyo, taġ taġ taġ, üş mermi atıyō **50**

dēyo, otomatik silah dēyo. derken gevır şu ğarşıyı sipere aldı, şu ğarşı depelē bōne emme makinelileri ğurdular, emme dēyo elēyo makıneli burıyı dēyo. bizim köylü ğadınıñ biri āyrıñı ğuydu dēyo, ğovāya tōbe ōsuñ dēyo yörüdü depıye depeskarū dēyo. makıneli bi yaķaladı emme dēyo ğarınıñ sā,ını solunu eleyō makıneli dēyo, vuramadılā dēyo. ğarı gitdi dēyo vālla onnara asgere işeyi içirdi dēyo, āyrıñı dēyo. ordan bi **55** asger daha çıķdı dēyo depesi aşşāğı, köve aşşāğı yürüdü, depeden burıya yāni enıyo dēyo. enēken makıneli bi yaķaladı emme asgeri, gevırınıñ dēyo yonanıñ dēyo, yaķalıyınca asger kendini bıraķdı yere dēyo, biz vuruldu zannetTi dēyo, yuğulañayo asger, aşşāğı dōru endi geldi dēyo. maķıneli kesilivēdi ğaķdı bi seyirtTi köyüñ, içine endi dēyo. ondan sōna bi maķıneli daha ğāldi, lakıñ o makıneli çubuk depeniñ, ucuna ğāldi **60** dēyo, ağır maķınelimiş, orıya maķıneliyi ğurdu bi başladı emme dēyo. gevırınıñ, o cepede o ğadā makinelilerin bi anda hēpsini alt, üst, etTi dēyo. tārımār, etTi, yoķarda bu tam görüyō orıyı da ondan sōna gevır yonanı bozdu, aşşāğıya endirdi, gitTi dēyo. ondan sōna bizim, asger ğāli geliyor, emme dēyo, coşuyor, asger yā bitÇi, i tükencē yoK, asgeriniñ dēyo. işde gelen soruyō bi zarar ziyan var mı diyeleKTen, biz de bi şey **65** edemedilē dedik dēyo. hana cepe yaķın dē mi āniden burıya enince arķadan da sıkışdırınca dēyo bize bi zarar veremededen velāsılı dēyo yonanı ğaķdırdılā. lākin topÇunun biri bizim şū aķveren deriS, aķveren derlē köv şindik belediyeliK, ora. direK, orıya hücum, etTi gevır dēyo. burdan dōru köve giriyon dēye orda ğaribca vādır bi de. bu iki köve hücum, etTi. topÇu diyo ordan görmüş dēyo, tōbeler, ōsuñ o gevırı **70** ne aķverene ne de ğaribceye soķmadı dēyo. kövün yanıbaşına bombardıman, ediyo iki tarafına da dēyo. gevırı ğapıdan geçiri gibi topunan geçirdi bizim dēyo, topÇu bizim dēyo. vuruyo dēyo yāni kövlere ūratmadı dēyo. bu şekilde yapıdılā dēyo. lākin köprülüye varıvēdi, inde aķşam, olmuş, aķşam, ezeni. orda biraz zāyat veriyolā köprülüde, hana aķşam, olunca dēyo erkes, oldü yārde ğalıyo dēyo, erkes gibi dil **75** dēyo. işē derlē bi depe vādır, orda bizim, işde şe, it verıyo bizimkilē. pusuya yatmış kāfir, orda sekiz, on kişi şe, id, olmuş. şafağınan basdırıyolā kövde çok saķāmetlik vermiş köprülü kövünde yāni. şūrda bi balmāmıdıñ yanıbaşında işey vādır köprülü dedimiz köv, orda ondan sōna zātın sabā, inan, ordan firTırdılā, ondan sōna yıldırım ğamalā, işde orda tam bizimkilē cepiyi dutuyō haTdā orda fēzi paşa ōne dēyo, **80** sabah namazında dēyo, abdas, aldırıyo asgere. çocuklā, baķını, iğer burdan bu kāfir bizi

bozarsa dēyo, biz öldük dēyo. bi deha bunu sürmemize imkân ve itTimal yok dēyo. ölücez, hepimiz de ölücez burdan bunu sürücez dēyo. bône bi asgeri galyana getiriyō. tam dēyo işeyēTdilē dēyo, bi hücūme geşdilē dēyo kendi onnardanēvelā yörüdü dēyo, fēzi paşa dēyo. kendi onnardanēvel, ölücez, bu cēpiyi bozucez dedi dēyo. hemen **85** dēyo aradan dēyo iki sēet geşdi geşmedi dēyo gevırı bozdu dēyo. suvāri dēyo sağ tarafındanōñünü kesiyō ğāli ileri giTdikce, asger de bu burdan bozdu dēyo, yarısını işde ırmağa dökdülē dēyo. suvāri öñünü de kesince dēyo ğaçıcek yer bulamadı dēyo. hāsılı perişanēalde dēyo, izmiri duTdu velāsılı o gün dēyo. izmire endirdilē dēyo. ondan sōna zātınēizmire endinde deniziñ yüzünü taqqa alıp gidiyo gevır taqçası. gemiye **90** yetişebilen yetişiyō yetişemiyen denize, ya ölüceñ ya burá giriceñ deye denize dökdülē velāsılı dēyo. yarısı zātın ırmağda giTdi dēyo. yāni bi çoğu orda ırmağa giTdi ondan geri ğalan ğurtulan da dēyo denize dökdü eĝē gemiye yetişebildiyse dēyo gemiye bindi ğaşdı dēyo, yetişemiyen denize endirdi dēyo, dökdü dēyo. ondan sōna ğāli işde millet zātın ne varısa ellerindenēaldilā. ğoyunnarı, ğuzuları zātınēilK geldinde **95** nāmussuz yā bi de oy... şo depēyi görüyoñ mu şo uluğaya deriS bizōriya. o ğayada işde bizimēasgeri burdan bi dinsiziñ biri yonanēasgerini dereden götürüyō, baq, o eviñēarqasında bi ufağ depe görünüyō baq, o daēiñēardı. ta oriya çıkarıyō yonanēasgerini arqasında, cünkü o ğuyda yonan yok, bu ğuyda yonan. bizimēasger de o ğuyda. uluğaya dedimiz yerde sabahınan tam yemeK yerken dēyo ğaravana **100** daēılmış. gevırōrdan bi basdırıyō, orda kırKēelli kişi şeēiTēoluyō burda bu depede işde. biri atnan subayıñ biri atnan bi yörüyyo, atnan yörüdūēü halde orda at sürülür mü, at bi dāhēediyō ğayalarınēüzerinde, o subay da gidiyō at da ölüyō velāsılı. lākin aqverenli biri varımışēişde, o da leñēamanıñ dēyo burda durmiyelim de buriya enelimiñ dēyo, bizim kövümüz şura dēyo enemeyolā, gizlencek yer de çoKēemme **105** bilmedinden yabancı adam velāsılı orda onnarı şeēiTēTdilē. üş gün soñuna mı ne orda bi daşıñ yarıĝına gidiyō. yonan geşTikden sōna ğāli ordan duyuyolā da çıkarıyolā, şu taraftan bir yerdenmişō adam kimise, ôle velāsılı KiTdi dēyo. yāni bunnarı bu şekilde sōledilē, annemōsuñ, başğaları ôsuñ, āymı bu şekilēoldu deye. orda biri de yaralanmış. o yaralıyı ellerinen buriya endiriyo, endirmedeñēordan ğar varımış.**110** donmuşō ğardanēamanıñ dēyo baña getiriveriñ, yanıyon dēyo, hemen getiriyolā, ğardan veriyolā emme... şeēiT de olmuşlā vāqıēa da. burda çok saqāmetlik vēdi gevır

dēyo. o adamıñ yüzünden, o adam biliyōñuz emme ismini sōlemek isdemeyon kâfirıñ, allah belasını vēsıñ. yāni ya burdan asgeri gevırıñ asgerini burdan dolandırıp gidıyō ta ò depelēne çıkarıyo, halbuķuysa... o nāmussuz adam burdan götürıyo **115** depesine gidıyo, asgeri orda maf eTdirıyo yāni ya. o ğıdar yāni acımasız, yāni o ğadā merhametsız insan yāni ya. vāķı a acısını aldırır emme ğıymeti yok. biri ône dēyo o gevır bozulmuş orlāda ğalmış, bōne pusuya yatmış. gevır da bozuluP gidince netÇēni sapıdıyolā kömürcük deriS, o depeden bizim asger de eniyōmuş, öñü bōne düz yayķımdır, o yatdı yerden baķıyō ğurtuluş yok, ğaçıyō bu yanna dōru. daşdan dēyo **120** sürdü mavzeri, ône bi nişan aldı bi patlatdı dēyo depesiniñ üsdü Kitdi oldū yere dēyo. o ardından biri dāha çıktı dēyo, emme o ardı asgeriñ kömeli geliyo dēyo. bi atdı onu da vurdu dēyo. geldi gevır zengin gevırmış öñden ğaçan dēyo, ne varısa aldı dēyo. şu soñnadan gebereni de baķıñ ne varısa alıñ dedi bize ya, yāni bōne oldu dēyo.

SAVAŞTAN SONRA NELER YAŞADINIZ?

savāşdan sōna burlā yā çok fakıridik yā ne diyen saña, ben, on iki yaşıma ğadā **125** ayāma don geymedim. on iki yaşıma ğadā ayāma don geyemedim, yok. iki tāne diürmenimiz varıdı, onnarınan da şey almıya başlıyolā biliyōñ mu şey, fabrıka gibi görünüyō de ğirmennē de onuñ vergisini ödēcez deye yāni ğarnımızı doyuramadıķ velāsılı. üs baş almaya imkan yok, bi biz diü, herkes ône yāni, hebimiz. yāni bu ğıdā fakırledi millet, maf oldu. yā mal maşat hiş bi şey ğalmadı ki kövde, ne yēceñ, **130** yēceK ekmeK yok. yāni ya anamıñ da on yedi dene çocuK olmuş, on yedi çocuñun sekiz denesi hayatta sağ, öbürleri vefā etmiş. şindi bi ben ğaldım bi de benim büyüklerimiñ böyüü vā, vefā etdilē hepsi, ikimiz ğaldıķ beş ğardeş olan, dōrt ğız. onnā da hepsi gitdilē, bi ğız ğardeşim ğaldı benim bi de erkek, sekisen dōrt yaşında filān şimdi öbürkü ābeyim benim. yāni biz iki kişi ğaldıķ yāni āsgilēden hepsi **135** Kitdi. öldü velāsılı yāni ya. esgi pehrabıdı yāu, şōne tūlalı ev bi cāmi varıdı, bi de şurda ğonaķ deriS, ora varıdı, o şey efendi dedüimiz ğonağı yāni, şōrda varıdı gine bi ev, tūlalı, yuvarlaķ tūlalılarınan ķapadılmış. iki ev, üç ev varıdı, geri yanı da yer ev yā. yāni sözümona ğusulāne de yoğudu evimizde yā. ta o ğıdā millet fakıridi yā. amma yalan yok ta mendirese ğadā çok sıkıntı gördüm biz. o irāmetliĶ geldüinde el **140**

çuvalıñ āzını aşdı, o çuvalıñ götünü kesivēdi sanki para saşdı. birden millet ferahladı gözünü aşdı vallā. ğoyun güdüyō hizmikā duruyolarıdı baķ, ne diyen saña otuz lèreye bi sene hizmikā duruyō. bu adam ğarnını mı doyuru. otuz lère parāya ğoyun güdüvēyō. hemen deĝne ğı atıvēdi bu vaķıtlē işde āşamınan ğoyunu gütmēye götcēdi gece güdülür burda ğoyun. ben ğoyunuñdan vāzgeşdim dedi mendires geçiverince, hana **145** çuvalıñ altınıñ, götünü kesdi de parayı saşdı dedi ğıim, yāni yōmiye yirmi yim beş lèreye çıkıvēdi o ğün için. demem yāni ya parāya bolaldıķ. yāni iki yanımızı ondan sōna gördük. beş on dölüm tarla aldık, çalışmamızınan yāni, filān işde ondan sōna herkes gide gide ilerletTi velāsılı.

ASKERİĜİNİZİ ANLATIR MISINIZ?

benim asgerlik, biñ doķuz otuz üşlüyün beñ, izmirdeydim beñ, işey asgeriydim, **150** istiKam asgeriydim. orda yaPdım asgerlimiñ acemilimi, ordan diyarbaķıra göndēdilē. ordan vana KitTim. vandan aldım teSKiriyi yāni, ercişden yāni, қазasıdır vanıñ erciş. biz vāllā ne terör gördük, orda haTdā bi ğün bizim bölük ğumandanımız mehmeT başısminde bi üsteĝmen idi. çocuklā yārin sizi işe götüren dedi, balıK yēmiye dedi. göl yakın ğāli gölün ğıyısındıyıs sayılır yāni. ğıTdık, bi tāriP ğalıbı alıñ dedi çavışa, **155** yāni nōbetci çavışına. bōne bōne balıķ tutcez dedi, olur dedik. vādıķ kürT kövü vā, tabi köve vāmiyoz biz de şōne geriden görünüyō. su yerine vādıķ şōne, suyuñ ğirkinti yerine yāni. göle gitmēyo, ôle gölden dīil balıķ, göle aķan suyuñ işesinden, ayañdan, orlādan işēdiyōS. bi tāriP ğalıbı aTdıķ, bi patladı o da bi şey çıķmadı yāni balıK iş yoķ. duruķan kürtlēden biri geldi. dedi, ne arayōñuz filān, dedik balıķ duTcez bōne **160** bōne. geliñ ōnēse dedi. şurıya atıñ dedi, balıķ tutcēseñiz dedi. lākin dedi hazırlanıñ hepiñiz de dedi. su bōne genişepiy var yāni ya. ortā yerine girmeñ dedi. şu yuķa yerine yüzmesini bilmiyennē diñelsiñ, deriñ yerine de dedi yüzmesini bilennē girsıñ dedi. izmirli, isdanbollu filān yüzmesini bilennē dedi. ayırdılā milleti biz yala yōķ yüzmesini bilmeyōS. suyuñ yuķa yerinden şuramıza çıkıyō su, dizlēmiziñ çıķmāyō yāni yuķa. **165** orıya gelen balıĝı siz atıñ, o yüzden ileri olannāri da yüzenler alsıñnā. leñ bi aTdıķ tāriP ğalıbını. allah seni inandırıñ suyuñ yüzü balıķdan su görünmēyo. yüz dene mi yüzelli dene mi balıķ çıķdı. ha baķam ha baķam, atıñ ğıyıya. jandarmanıñdan geldi bi

assubay mıydı, üs çavış mıydı her nêyse bi dáā atalım , bizim bölük gumandanına. yēcēseñişde balıķ dedi. yüz dene, yüzelli dene balıķ çıķdı yā. ne ğadā **170** yèyebilcēseñ ye dedi. de ğāli kürt mürt dèye orda ône bi daķışma çarpışma dèye hiş Pi şey yoğudu yā. biz kürtleriño diyarbaķırdayiken evlêne endik. bize yourt verilēdi bizoruş tutuyōduķ biliyoñ mu, ıramazan mübārek günde. bizonnāra yèyemedimizekmekleriñ fazlasını onnāra varı verēdik. onnā ekmekleri alırdı, bize de onnā yourt verēdi. bunu şahsan be'n kendimaldım. ône bi kötü durum yoğudu. **175** bu soñradan kerı oldu yā bu mendiresden filān çok soñuna bunnā yā. haTdā özaldanazlevel başladı bu iş nası olduysa işde. haTdā onuñ gününde bile pek yoğudu yāni bu ğidā yoğudu yāni, varıdı da yāni ğırığ güriğ, ône bi fazla bi şey yoğudu. amma ondan bu yanna giTdikce...

ADI SOYADI	Kadir YILMAZ
YAŞI	73
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	KILIÇASLAN

Metin numarası : II. 2

CAMİYİ NASIL YAPTIRDINIZ?

cāmiyi yaPdīmızda ben hayır cemiyetinde idim, vāzne idik. tabi vatandaş teşebbüs_etti. aşşá_ı cāmi biraz dār geldi, geldi köve, köv büyüdü ya, köv büyüdü_üçin dar geldi. buriya karar verildi, cāmi yapalım denince tamam. tabi hocalā arķadāşlā toplandık, şurda oda vā. orāya toplandık, toplanınca tabi herkeş fikrini açıkladı. kimisi dedi mezeriñ ğıyısı vā, orāya yapalım. yāv vatandaş, sen baña dedilē ki sen ne ğonuşmeyoñ 5 dedilē. ben de dedim ki ğardaşım hepiñiz bi ğonuşuñ, bi de ben ğonuşán hanķımızuñķı uygunsa hanķımızikí mināsipse orāya evet diyelim_umumiyetle. sāde meselā benim dedim veyā seniñ dedi_üñ gibi haráKet_ölmaz dedim. uygun dediler, niyse herkeş ğonuşmasını bitirdi. orāya varınca bu cāmiyi dedim mezeriñ ğıyısına yapıcāmıza vatandaşın ğorebilce_ı, ğarşidan çıkdı_ında burda cāmi inşā_atı varımış, nerdē_imiş 10 dēye sorucēne dedim ğarşidan ğödümünen cāmiyi ğörsün vatandaş dedim. biz cāmiyi kusura bakmāñ_arķadāşlā ölülere mi yapıyoS, dirilere mi yapıyoz dēdim. e dirilere yapıyoS, dirilere yapıyosák dedim_orda narāyō. baķ bu binālā ğarşılāyō, bu binālā dedim cāmiyi ğöstermeS. hem de ileri gitdi_inde asvalt yakın zāten baķ, asvatdan geçen dedim gelen ğiden vatandaş cāmi vaķTi gelir, cāmiyi ğörü, namāz ğılmāya 15 döner dedim. tamam_arķadāş dedilē bu şekilde, buriya karar verildi. tabi vatandaşın yardımıyla, allahın yardımıyla, eşiñ dostuñ yardımıyla ğomşunun yardımıyla, yāni ğomşu allah vā her şēsini artdırdı yāni. bu cāmiyi yapāķan, altı buçuk milyon para devr_ettirilē bize. allahım vēdi de vēdi nerden geldini kimse bilemedi. ğoñşu al şunu, anamın tālasını sat, bubamın tālasını sat, ğoñşunun rızāsıyla açık_artırmāyla 20 verilen tālaları, verilen malları, maşatları satdık buriya harcandık. ğocadePe cāmisi bura. şindi ismini verdimizin ğocadePe; atatürk, atatürk burda ğocadePe vādır. orda harb_ediyo, harb_etti_üçin bu dağlā ğocadePe oluyo. bubam rāmetlik de biñ_üç

cüzonaltı duumluydu. yunan harbine işdirāketmiş. bubam aḡnatırdı. ölüm işde filán yerden girdik, filán yerden çıkdık. yonanı çililiñ düzde bozuyolā, yonanı çililiñ 25 düz vā şurda, çililiñ düz. ōrda yonannan çarpışıyolā, tabi yonan ōrda bozuluyo, bozulunca yonanaḡıyo sinanpaşaya. burda kaza vādır sinanpaşā orāya aḡıyo. ōrdan da ġāyi vatandaş, şey, asger ha baqalım hücüm hücüm yonan velāsılı kelam çekip çıkıp gidiyo izmire ġadā. bubam, aḡnātcē durum şu: çililiñ düzden çıkdıKölüm derdi āç, ġarnımız āç yürüyemēyo, ayaklarımızın altında çarık. baya bildimiz āsgiden 30 çarıklā varıdı, işey çarılı, işey derisinden sıtır derisinden. onnarınan ölüm derdi, bōġürleri, ayaklāmızın bōġürlerinen topukları delindi derdi. ōle ōle harb etdik derdi. burdan oturaġa varıyola, oturaqdan banaza, banazdan uşaq, izmire ġadā velāsılı kelam denize dökülüyo. esasda oturaqda oturaqda ē işeyiñ baş reisi dēyelim ġāyi harbiñ, harbi yapan adam türKöpüs, yonaniñ türKöpüsü burda oturaqda yaqalayolā 35 asger. ōrda teslim oluyo velāsılı kelam ġıynāsamāyo bi tarafa. banazın, banaz da uşaa bālı. ōle derdi bubam ırāmātlık ölüm tamon dört günde vārdık derdi. yonaniñ ardından yonan dönüp de bi çakmak çalmadı. yalnız şurda dumnuşınār vā, ölüm dedi dumnuşınārda mermi mermiye tokuşdu mu tokuşdu derdi. yonan bu dumnuşınārda çok dayanmış. yāni hani burlāda bozuldu ya son işeside, gücüde ōrdāymış. 40 orda dedi ölüm mermi mermiye tokuşdu mu tokuşdu. yāni oturaın, işeyiñ, dumnuşınārın üsdü kör duman gibi oldu, toP dumanından derdi. yāni ġonuşmasını bi işeye almadık. bōle bi şeye almadık, oña üzülyon ben başġa bi şeye deil. nelē yidim nelē aḡnatırdı. yāni odamız vādır, odada yāni vatandaşın tūleri ürperidi. vallāi ne aḡnatcāK işde şurdan girdik, burdan çıkdık. ē yonannan harb edēken ölüm dedi, 50 üsdümüzü çalı, çalılā vādır şōle çalı. biz siperdēyiz yonana atāş ediyoz, yonan üsdümüzü ġırşdı mı ġırşdı derdi. yāni maḡnālī tūfūnen, işde allah tarafından onnarı duTduramāyo. yāni aġaşları ġırçıyo, onnara dek gelmēyo allah. dek gelmēyen cenāb allahı görseñ. Çünkü cenāb allah müslümana yardımcı. hālā işeye varıyo, yonaniñ asgeri banazı geçiyō. uşaa dōru varıqan ya u deyō bizi ġovālāyan deyō 55 bunnā mı dēyō. asgere baqıyo asgēlē bizim ufāufak. bizim burda şey deresi vādır şurda yatır, şey deresi. ya u deyō adamnā bizi ġovālāyan adamnā bunnā deil, bizi ġovālāyan adamnā iri iri, ġavıqlı, iri iri ġavıqlı adam, uzun uzun yarım minārā boyu

insannā govâlâdı bizi. yatırlā, allah_ôle gösderiyo onnara. cenāb_allah bôle bôle gösderiyo yî_ıdim. şey deresi, vallā işey deresi derlē, şurda da işey vā şu depede de **60** ali kılıç şu depede, ali kılıç derlē, kılincaslan_ordan gonuyo bizim buranın_adı. kılincaslanın_adı filân yokmuş, o zumannā. kılıç_ali paşa burda şe_ıd_oluyo. velāsılı kelam bunu burıya gömüyolā, bizim bilmeyöz gāyi. böküklerin_ıağnatdına göre böküklēden söz_ıağdarılıP geliP yāni duyan kişilere gādā. ôle geliyo kılıç_ali şurda da bi gıyu varımış , o gıyuda gılicını yuyūyo. gevıran harb_ediyo, kılıcını burda yūyo. **65** burda da şe_ıd_oluyo. onnā filān_ışde yatırlā, allahın yardımıyla yonanı velāsılı kelam deñize döküyolā. hālā bubam_ırāmetliK_ôle derdi, izmire vādık, izmirden_ıurla, çeşme, ğaraburun ta orāya gādā vādık derdi. deñize gemi yanāşmış, yonanın gemisi. binebilen bindi binemēyen hemen kendini deñize comb_atdı derdi. hemen_ordan gemi yörümüş, gemiye hataş_ıtmışlē ya Tutduramamışlā. o zuman güş ğalmadı derdi. o zuman_üş **70** kişiye bi dene silah. ben_ölcen de sen_alcen, sen_ölcen, ben_alcen. yok, silah yok. ôle derdi, ölüm derdi, elli yedinci fırça, elli sekizinci alāy, bunnarın derdi ismet_ınönü rusyāyā gitmiş, rusyā silah veriyo. rusyanın sila_ıynan, rusyanın sila_ıynan bu yunanı burdan_ôle govâlāyolā. bubamın_ıağnatdına göre dēyon. ôle derdi. rusyāyā variyo, rusya yardım_ediyo. sila_ını veriyo, cepānesini veriyo, onnan yonanı velāsılı kelam bu **75** memlêketden_o şekilde govâlāyolā. sila_olmayınca netÇek, hadi şurda meselā silah_ōsa ben çeksem ğıynāşabilī miñ, ğıynāşaman, o da ôle. neynen_olur harP, parāynan_olur, sila_ınan_olur, āsas parāynan_olur. para olmadı mı bi şe_ıolmaz ki yî_ıdim. evet başğa sorucēmiz bi şey.

GEÇİM KAYNAĞINIZ NEDİR?

çifÇilikle geçiniyoZ_ıaslanım, arpa ekiyoS, büydey_ekiyoS, pancar_ekiyoS velāsılı **80** kelam, afıyān_ekiyoS. ē dōrunuñ yardımcısı cenāb_allah, sen_ēyiseñ herkes_ēyi be yî_ıdim be, sen_ēyiseñ herkes_ēyi. sen kötū olduñ mu köt_ıadamı allah da sevmeS, ğul da sevmeS, bencē ôle. iyi allā şükür şikāyetÇi dē_ıiliz. tabi devlet de bāzan yardımcı oluyō. efendim tāla parası veriyō, buydeye pirim veriyō, orlādan geçiniyoS, emekliyiS, aÇık da ōrdan geliyō velāsılı kelam yolumuza devām_ıtdik gidiyoS. günnēmizi **85** tamamlāyoS_ıaslanım. kövün durumu iyi, ône bi yannışlıK_ıolmāyō. herkeÇ_ıışinde

gücünde kimse kimseniñ edine ğarışmaS, yüdüne ğarışmaS. hayırına, şerine pek millet burnunu soğmaS. iyi yāni ôle bi yaramazlık zūur etmèyō. āsgiden, bundan meselā elli sene atmış sene öndeki durumnā tabi ne ōsa o zuman devlet fakir, devlet faķır oldun mu vatandaş da faķır oluyō. yēme işme durumnarı tabi ne ğidā ōsa zayıf oluyōdu o **90** zumannā benim bildiime göre. meselā isTediñi bulamazdıñ, isTediñi alamazdıñ. iş yok ğayıt yok, memlèketde. işe gitseñ neriye gitÇeñ, ğazanç yok, benim bildiime göre. şindi ôle bi aş ğalma olmadı. şindi yokluk şōlēydi: āsgiden öküñ ğoşādık, bēgir ğoşādık bunnarınan leşbēliK ediyōduķ. meselā bi dönüm tāladan alcēñ otuz ğırķ demir buydey veyā ārpa. şindi tabi vatandaş birez ileriye dōru adım atdı. ğazandı ğazandı, allah da **95** ğazanan adamıñ nāsibini veri, dürüs adamıñ nāsibini bol bol veri. o yönden adam motur aldı, ğatır aldı, ķamyon aldı işiyle gücüyle devam ediyō. tabi çalışana cenāb allah haķķını veriyō. afiyona burdan yayan gidiyōdun. yayan gidiyolarıdı benim bildiime göre. ondan sōna bēgir arābaları çıķdı, bēgirlē va ya onnā çıķdı. bēgirlē, at arabasıynan gidēdi vatandaş afiyona. at arabasıynan gidēdi, at arabasıynan **100** gelirlēdi. ben de netekim gitdim geldim. benim de bēgirlē varıdı, ondan sōna kövden vatandaş araba aldı, sağdan soldan ğoñşulā araba aldı. dáha ğoláy geldi, şindi hele bilassa yāni afyonnan bizim kılcaslanıñ arası sanki o afyonuñ bi mahallesi. hat minibüsü gibi oldulā sincahyanan afyon. istedilēñ sāt, istedilēñ daķķa afiyona git, işiñ gör, çek git gel burıya. gece onikiye ğadā arabalā devam ediyō. onikiye ğadā **105** sinanpaşadan gidiyō, onikide afiyondan dönüñ yapıyō, şindi çoK ēyi. yāni durum ēyi, milletin huzuru ēyi çoK ēyi yāni. şōle baķıyoñ vatandaşın bōle bi şıķayāt durumları yok. vay efendim ben vesāit bulamadım, vay efendim ben aş ğaldım, susuz ğaldım dēye bi şey yok. çalışnan mükāfātını alıyō. emme armit piş, āzıma da düş olmaz, çalışceñ. çalışmadıñ mı hayatta bi şey olmaz, bi şeye muāfaK olamazsıñ. benim **110** görüñüme göre. durum bundan ibaret. afiyona gitdim, şu işē vādır, ğale. işē götdüm afiyona bazara, hayvan götdüm satmāya. burdan boyalı, boyalıdan afiyona yayan, dağdan aşıvēdik. bi kere gitdim. dört sāt sürüyo, dört sāt sürüyōdu. şindi on daķķada afiyon, on beş daķķada afiyona varıyoñ.

KÖYLÜLER ARASINDA YARDIMLAŞMA VAR MIDIR?

milletin yardımı düün yapannara şöle olur: aş ve dost meselâ sen başa geldiseñ, **115**
 ben de saña geliyon. bu ödüç, sen benim olana geldiseñ ben de seniñ olaña varyon.
 âltınısa altın, parâysa para. hindi burda düün edêken meselâ yazâlâ. filân adam ne
 vêdi: bi dene süned altını dağdı, filân adam ne vêdi, on milyon, filân adam ne vêdi
 yirmi milyon, filân adam ne vêdi beş milyon. o da düün edêkene öteji adam başa,
 kime ne vemiş, filân adam altın dağmış. hemen altını gelir, onnarı da dağâ. ödüç **120**
 gibi de gâyi nası derseñ de. düünner bazar düünnü olur, perşembe düünnü olur, iki
 tâne. şindi cuma gün başlâ, bazâ gün gelin enê. üç gün sürê. öteji de perşembe düünü
 de bazârtesi salı başlâ, perşembe gelin enê. ikisi de üç gündür, üç gün süre. vallâ kimisi
 bazâ düünü ediyö, kimisi düünü perşembe düünü ediyö. şindi benim bildime göre
 âsgiden perşembe düünü olurdu. meselâ benim düünü de bildime göre perşembe **125**
 günü edildi. bazarı gâli memur oluyo veyâ bi yere gitceK oluyo, acâle ediyö, acâle
 oluyo o bazâ düününü soğuveyolâ ara yere. gërçi o da allahın günü o da allahın günü.
 bunda bi deñişiklik yok da bunda bi şê yok. başladıı gün davullâ çalınır ôle meselâ.
 ikinci gün ğızı hamama götürülê, olan evi. kızlıgôle götürülê, umar hamamnâna
 götürülê, gecelere götürülê, canı nerê isdêse ora götürü adam. onnan sôna **130**
 akşam üsdü olur, akşam üsdü ğına yakılır, ğına gecesi olur. sabâle in de güvêyi
 gezdirilê. sâât ikindiye dörü filân gidê, gelini alır, gelir adam. başga bi şê yok. geline
 yakâlâ, dâmâda yakâlâ. damâda işê gün meselâ cuma gün başladısa cumartası gün
 bugün, akşam üsdü ğına yakılır. geline de bi iki gün öñden yakılır. düün oldunu bilir,
 eş dos, ğonşu. bazar gün de gelin enê. veyâ bazartası başlâ, perşembe gün de **135**
 gelin enê. ziyâretleri, gelin dâmâdıñ evine gelir. işesi filân yokdur ôle ziyâreti yokdur.
 elöpme gelin endikden sôna ertesi gün sabâle in ğayıntasının elini öpmeye gidê
 gelinnen dâmat. gâyi o da èyi bi şey di il amma gâyi âdet mi etdilê ben de
 bilmeyon orasını. yâ u meselâ o gün güvüy güyuyo, ertesi gün sabâle in ğayıntanın
 yanına, işeye ğızın bumasının elini öpmeye gidêlê, eşinin dosdunuñ sâde onnan da **140**
 ğalmaz. çok yakın akrabasının. şindi olan evinin, ğız evinin de çok yakın
 akrabalarının elini öpêlê. yâ u mantıksız oluyo be, o yönden biraşaykırı oluyo amma,
 gâyi onu da âdet. ayrı eve gidê, ayrı eve gidê. işê olduğdan sôna yemekleri bârâbâ yirlê.
 ertesi gün yemekleri yirlê. işinen, dâmâdınan, ondan sôna gelin, ğayinta, ğayınna,
 ğardaşları varısa bârâbâ yirlê. bârâbâ yirlê yemekleri. ğardâşleri aynı evde duran da **145**

vā, durmāyan da vā. evi olan tabi... bubamınan benimölün ğardaşım, ğız ğardāşım yokdu. bi yatınıñ birövlādıyın bān. bān, allah biñ kere rāzı ösuñ, bubam, anam nurıçinde yatsıñ. aslanım beni terli suyu içirmedilē, bi dene oldüöldümde bubamırāmetlik dedi ki ölüm dedi ben ğuru ekmēi ğomedim dedi, benim git gez derdi. benasgere gidesiye ğadā bubamırāmetlikölüm git filān tālāyı sür ge demedi **150** bana. o yöndenaçık da kökenaltında büyüdük ya ğāli. teKölunca farkı burdanöluyo. sōna allā şükür şikāyetçi de diöliz. canaballah herkese vēsiñ. canaballahdan isdēyeniñkini, vēsiñ seniñkini yīöldim. hasaT ğulum mahrum ğulum, benisem de. kıusura baķma seniseñ de. hasadadamıñişi hayatda ras gelmez. dōru da ğörmedimaç, ēri de ğomedim tok, yīöldim bu ğadar. benim bildiime ğöre amma sen ne deyoñ **155** bilmēyon. dōru ğonuşmak heranıçinıyidir, ğüler yüz tatlı söz heranıçinıyidir. adama nassıñ demişlē de, sāhibime sor demiş. sāhibi meselā oña baķan kişi. bana soruyolā şu kıamyon nası? seniñ kıamyonuñ nası deyołā veyā tıraķdōrūñ nası? sahibine sor deyo. baķımlı baķımsız. heradam vā ğırılır ğidē baķmaS, heradam vā civatası bi yitdi mi civatayı sıkışdırmāyınca işe ğitmeS. amma ötei adamıñ malı on senede **160** ğidē, ötei adamıñ malı yirmi sene de dayanır. baķım her şeydenöldün. bi burda vā bizimōra vā iki, üç, dōrt, beş dene, altı dana, altı dana oda. şindi misāvır gelir, misāvırōdamıza. malı varısa malınıñ samanını, yemini ğetiriS, onnan sōna kendisiniñ de yimēni ğetiriS, çayını bişiriS. yer, içē hayāyārķadāş sen ne ğün ğitÇeñ dēye sorulmaz bizde. canı ne zımanısdēse o zuman ğidē. bi sene ğaldıysa bi sene **165** baķarıS. sabahdan, olenöldü, akşamöldü yemei gelir. çayı, çeşmesi Pişē, bizimādetimiz, anāne ve ādetimiz, atalarımızdan ğördüöldümüz bu. şindi o ğidā fazla ğalmāyo ğāyi, āsgiden birāfda on ğün ğalıyodu ya bilassa şindi vesāit çok, zātānōle ileri ğörüşlü zenginadamnā gelmez, faķır fuķarā gelir. onnara da baķarıS, haşlıı yoğusa haşlını veriS, kıamyona bindiriS. nere ğitÇeñāfiyona al şu haşlıñı ğit, **170** yollarıS. ne yapalımāslanım. yimēni çıkarıS, yatāını çıkarıSışde. misāvırōlmadımınen, odāyi şindi odanıñ ceryanını yatırıS, ceryanı va ceryannı, odāyā baķannā. meselā mālledē kaş kişi vā baķan kişilē kim, āmet, mēmet. bunnā yimek ğetiri, odāyā baķā, odanıñ yataı noķsanısa yataını düzennē. yataını, çāşafını, çūşafını yīķā. bu şekilde baķā. ceryanını yatırı, odununu alırıS, kömürünü tēmin ederiS. ğışın **175** gelen, eş dos gelir. biribirimizi āğırlarız, çayınan çeşmēyenişde.

ADI SOYADI	Hasan SALMAN
YAŞI	74
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	ÇATKUYU

Metin numarası: II. 3

KENDİNİZİ VE KÖYÜ TANITIR MISINIZ?

aslım çatguyulu, köyüm orası, aslım yörük, garatekeli yürüğü velâsılı ne bilem dâ atalarımıS meselâ göçebe file'n gindiklerinden oriya mal yayılımı eyi olduğu için oriya oturmuş, üç beş gardaş, üç gardaş. onnan göca köy oldu, hindi bizde on beş dene doğdur var bizim köyde. on beş, on altı dene doğdur var, müyendis, bir isdedi in yarbayını, alabayından dut, assubayına varasıya bôle işeyimiz var bizim. meselâ her 5 şe va bizde müendis çok, onnan sora şindi benim meselâ torun vâ üniversTeye geçdi. bi de yüksek pöana bilgisayar. ankarada okūcağ, kendi seşdi yâni okūcâ yeri. biz öle çok genişiz meselâ hepsi var, her şey her şey, velâsılı kelâm öle. çayı boyunnan, çayı boyundan göçüp gelme, demin ne dedim çayı boyundan, aslım soyum çayı boyu. yâni aslımı soruyosañ garatekeli yürüğü bôle mâni sölêvèrdim ya o. onnar da öle de 10 âcıK o başğa gonusur onnar düzgün gonusmazlar. var, her yerde var, her yerde var ben ne dèyon saña, ayrancıda Filan dolu heP her yaçada dolu, her tarafda var. ankarada da var, var da var. golumuz çok büyükdür bizim. bunnarın bağ kalıSyon dâ yeñi döşeniyo, bizim köy sekiz on hâne. bizim kalızSyon oldu, setlik çukuru oldu, hepsi oldu, suyumuz ayāmızda. su meselâ ne bilem ben burda bağ çoğu bunnarın susuzluğ 15 çekiyo, aha yeñi oluyo dâ bôle. golumuz çok oldu için, bildi imiz çok oldu için bilgin yâni insannarımıS. önder olur. her tarafda isdambolda, ankarada her tarafda, adamımız çok, her şeyimiz çok.

BİR TÜRKÜ

dünyaya geldi im anda

yördüm aynı zamanda 20

iki ğapılı bir handa
gidiyorum gündüz gece
gündüz gecē gündüz gecē

vahvağa var bi de. ôle işde şundan bunda bôle işeyleri, aÇık genşlimde sesim dāa
gözeldi benim genşlimde. **25**

verende bahÇalarda bülbülleröter mi
gá olansızevlerde dumannar düter mi
üç beş ğız birolan yerini dutar mı efendim, bôle. onnan sōra

yaz baharayları gelince her yer ğoyağlar yurdolur
sivrisiñeKāzıña ğurdolur **30**
bir yīidiñ sevdiini öbür yīidalīsa
o yīidiñiçine derdolur bah,

nası yörük havasıdır bunnar. benim bi ğarı yörügüdün, o öldün burayı aldım, hindi ben
benim köyden fazla burayı seviyoz. işiñaçıĝı bu. seviyon halkını seviyon, onnan sōra
baña enişde enişde dediklerine bi hôle şişiyon, ğari ileri yanını boş ver. şu **35**
benimemselim, aslanım.

NASIL EVLENDİNİZ?

şindi uşakda oturuyodun, benim ğarı burda meselā. ğocasınnan gitdileroriya. orda
meselā ğocası ölüyo. onnan sōra çoluĝu çocuĝu epeyce var, ävlendi çoĝu şeyoldu.
bunu baña sōlediler bôle bôle, yā çocukları var, intizārını almāyen dedim. ben dedim
nerdenolsa bulurun dedim. benim de tabi ğarı öldü. üş çocūum var benim, iki **40**
ĝız, birolan. hindi benimolanafiyānda posdānedemekli. ğızışde üniversTeyi
ĝazandı fālan da. yā dedim çolūnuñ çocūnuñintizarını almāyen dedim. o başĝa, almam
benonu fālan, yāni ôle bôle işeyi ĝalmadı çolūmuñ çocūmuñoña işeyi ĝalmadı. gitdi
onnan sōra olannarävlendi, bi denesi bekār, gene iki ĝızı var, onnar da yetişgin. biri on
beş yaşında, birisi oniki onüç, oniki onüç yaşlarında. en soñunu bitirdik, **45**

verdim parananında bi avalıyodum. uşakda bi avalıyodum. benim bacı var, başlık gâyi paraynanalmışoluyoS. onunolanavli, benonnara bakarın, benonnarın hemanasıyın hem bubasıyın dedi. bitirdik, getirdik, çoÇuklar meselâ gız çoÇukları alayışın, şöle bakdım. ben de ôsüz böyütdüm için çoÇuklara dayanamadım, emine allânı severseñ sen gal dedim, vallâ bunu sôledim. sen gal dedim, ben nêrdenolsa **50** bulurun dedim. hemen geliverdi, len hasanım sen nası gonusuyoñ, ben baçcenona hemanasıyın hem bubasıyın dedi. aldık geldik, eyi mutluyuz, onnan sôra o çoÇukları sôra açıkerezil oldu gız çoÇukları. olan da yavrım yimêge alışdı benim verdim paraynan. yimişmiş da açık çoÇukları da yâni hindi yâni gocasını buldu, şeyetdi, çoluğa çoÇuğa garişdı da eyiyiz, mutluyuz bôle, benim başımdan geçen bu. benim **55** çoÇuklar biri izmirde, iki denesi afiyânda, iki gız birölum var benim, onnarëyi. esendepede örda biri, gocası okulda çalışıyo, okulda örda esendepede. ben meselâ ne bilem bi şeyi dağmam pek. vallâ gari öldün, on beş sene çoÇukları böyütdüm ben, gari kırı aramadan. bi denesi beş yaşında galdı, Küçük gız, izmirdeki, öteki ilkoğul bire gidiyödun, olanikiye gidiyödun. yeminetdim, ävlenmecen, sizleri böyütÇen **60** dedim. şindi bâzen televizonda bôle yâni ona buña veriveriyolar çoÇukları biliyoñ mu? onnar da işeyde filim gibide meselâ televizona baқыon. onnar çıkıp da birbirine gardaşım dëye sarıldi zamanâlarım ben, kendimi dutamam. benerkeKöldüm halde dëyon meselâ onnarı böyütdüm, sizleri nëye böyüdemëyen dëye onnara dayanamadım. bôle işeylerim de çokdur. on beş sene böyütdüm bakdım, olanı everdim. o afiyâna **65** Kitdi posdânëye girdi. onnan sôra büyük gızı everdim, o da afiyâna tabi Kitdi. güççük gızı da nişannadım gumarıya, veyselemmimiñolu vardı ona verdim. buba dedi sen baç bizi beslediñ böyütdüñ, senävlenmedikden sôra ben bu ävden gelin çıkmam dedi. baç, orası da var, senävlenmedikden sôra ben bu ävden gelin çıkmam ben saña bakarın dedi. gariyi aldık geldik barabar, onu da gelin çıkardıKöle gitdi. şindi aramızda **70** su sıSmaz, gariyanan. o beni haddinden fazla sever, benonu haddinden fazla severim. çokëyiyiz, çokëyiyiz bôle gezmëye geliyon buriya. iki gün durun, yarın gidicen allâ izin verise. çağarayı çokışdim de sesëyi deil. on yaşımdan beri içiyon, atmış dört senedir çiFt pağat daşırım. tükenivëcek dëye aklım çıkıyo. şindi beneger bu siğarayı işmicen benim sesim mağamım da gözeldir. güçüklümde aynı bağ zurna gibi **75** sesiminen gargaraynan çeviridim. zurna gibi ses çıkarıdım, meselâ on yaşlarında,

oniki yaşlarında. bi kişi dā varıdı bizim, meselā bizim akraba o da iki şeyi birbirine geçiridin, ben zurna çalādim āzımınan zurna gibi o da dütdürü düPbek, dütdürü düPbek o çalādı. yüz dene arı soğdu bōne beni, yüzelli dene belki. hiş tēsir etmez bana. he vallā bağ, buramnan açık bura gābardı. şu ellerimi her yanını soğuyo, soğ **80** lenanasını... böyün ne bilen ben dört beş kişiye arıya bağıverdim hep de ben verdim. köyde ben arıcılıKederin, ğara ğovan. şindi bunnara veriyon meselā dede vadır şurda dört beş arısı vardır. yoğarda ğudret var, onğ verdim, verdim yā bi kaç kişiye verdim bu köyde. dā her birinden sekizer kilō bal alıverdim. soğuyo arı her tarafımı ğara ğovanda, alışgınız. tıp ne dēyō arı innesi dēyō soğması dēyō pelisindenēyidir dēyō. bağ **85** ben yaşım yetmiş dört barabarıS. vallā rampa aşşa iki dene ğavriyasım geliyo. hopluyon da bağ kendi hālime olsam hoplar giderin, bu ğadā. ikimiz vallā emseliS. asgerden geleli arıcılıKederin, benim balıñ kilōsu kaç para bi sor bağıayım, sōle. elli milyon, bi dağğa, ünsere, mayasıla, onnan sōra bāsura ğazımağ şartiyle, hasdalar alır benimkini ekseri. geçen bi denesi geldi vallā bi PuÇuğ kilo bal bulduñ bulmadıñ **90** vallā ğapınıñ āzına yatÇan dedi. bağ, al bağalım. ne olursa olsun para dedi, yāni yāni yüz de dīcen alcağ. emmē zāten benelli milyona veriyon. ğāri gitdim mecbur oldum, oğul veren arının birinden aşdım. bi buÇuğ kilō dek getirivēdim de adam sevine sevine gitdi. yetmiş beş ğayme cebe girdi, ne mutlu bağa. az çoK aylım da vā, bāğur aylım, onuñ da ğününe az ğaldı zāten. dēdim gibi cebimde para ēsiK olmaS. ğarıynan da **95** keklik gibi geçiniyoS, bağ bi, ben her şeyini bağ, geçen pazara geldim bi milyār parāynan sinanpaşāya. ğarı ne ēsik, neyiñ ēsik, her şeyimi aldım gitdim. sāde yirmi üç kilō çay aldım, çayğur, yāni te sēli onu içerin ben. yirmi üç kilo senelik. e çay bitdiydi, şeker bitdiydi, şu bitdiydi onu bilmem hiç annamam. seneliK alırın, limon duzundan dut, sodasından dut, ğarınıñ dikişinesinden dut, hepsini alırın. bağa hiş bi yere **100** ğarı hızmaTa da gitmeS, bi yere de yollamam da bōle bi geçimim var. şindi isdambola götürdüle beni, ğurtuluşuna, çoçağ. isdambola götürdü bizi, efe elbiselerini keydik, burda altı kişi. bindiKanasına yanen. o ğalata köprüsü mü dēler, ne dēler o yoğarda yüksek şeyde, söğdüm ne len bu dedim. geriden televizonda görüyo da üsde geçēken aşşā bağ, bunu gene dedim demiKini. neyse vardıK isdambola ğurtuluşunu orāya **105** şeye ôle bi yer vardı, bi dene. geçiyōdu şōle işēde māmıt çoçağnan gidiyōdu. len bi dene ta şōle sağallı adam, inadına iTiyār. ôle bağdı, hemen ayā ğağdı adam. geldi

boynuma sarıldı, hāh hah dedin burayı ğurtaran seniñ gibi efelerdin dedi. öte yanda da loğantada millet yèmek yiyo. mesèlā sıĝırınĝ deveye baĝışdıı gibi baĝışıyo. ne baĝışıyoñuz dedi, sıĝırınĝ deveye baĝışdıı gibi ne baĝışıyoñuz dedi. adam burayı **110** görmüş gibi biliyō, onuı için boynuma sarıldı. bōle işler benim başımdan çok geldi geşdi. māmıt қоçaқ ĝāri bizi efe olarak ğötürdü orıya, efe elbiselerinen. ğoçu filen ğoca efe benin. şindi şōle incècik şōle bi şey var, hurları Filen hep gözüküyō len, ĝız geliyo baña bōrūme sarılıyo. ĝızım git diyon şonnarınan, o ĝenşnerinenıtdir diyon. na na na nay diyo nanay ney ki acaba diyon ben, foturaf çekdiriyo. boynuma geliyo, **115** ğoltōma giriyo, hey yā ráPbimıallām. ōrdan biri dā geliyo o çekdiriyo, ōrdan biri dā geliyo o çekdiriyo. ben ğartın, o geşleri çeksinĝ. dā mesèlā yaĝışıkılılar varıōrda onu çeksinĝ. na nay sen diyo baña. vallā bōle oldu yā arĝadaş yā. onnan sōra söüde gitdik bi de. yürüKıolarak gitdiKıorıya çadırı ĝurduĝ. şindi bizim bi dene dā çoÇuĝ köyden, ben çalıyon, o oynōyō, o çalıyo benıoynōyon. iki dene sanatÇı geçıyo şōle bize baĝdı **120** şōle bılıbılıbılı, erkeklē bılıbılıbılı, ... ney len bu dedim. hemen dur dedi, durdum. biz çalcaz sizıoynācāñız dedi. ĝırıKıavadan başladı, zeybēnenıoynōyozıemme o söüTde millet, ōrda çadırlāda hep geldi ğolaııoldu bizi seyirıediyōlādı. bizim mesèlā māmıt қоçaқ başımızda, onnan sōra ōle şeyler var, yüksek tāsilliler, möyendisler filen. ōle bi aradan baĝıp ne èyisiñ hasanıābi, ne èyisiñ dedi bōle dedi baña. ne èyisi mi var **125** bunuı dedim, barış mançoynan geldimıoturduıōle bādaş ĝurdum çadıra, barış mançō vallā baĝ. geldi hep çadırları geziyo. selem verdi, aleykümselam, gel gel dedim, bi barış mançoysa barış mançō yāıu. oturdu, saşlarınıııüsdüne saĝ ğolumu atdım, yaşıñ kaç seniñ dedim. ben böyüĝün dedi, böyüksün de dünyāyı gezmişıadamsıñ dedim. çok gezen mi bilir, az gezen mi bilir dedim. sen dünyāyı gezmişıadamsıñ dedim. şindi **130** baĝ dedim, seniñ şarkınıı, türkünü çok severiz dedim. emme millet gine ğolaııoldu etırāFıma yā. yürüKı havası çekcen saña iki kıta dedim, sen de beni dinnicēñ dedim. alĝış dedi millete hemen. ben sōledikÇe her kıtada alĝış, alĝış çatır çatır. millet bōle çadırdākı māmıt қоçaқ falan hepsi geldi, aslanım, aslanım diyo baña. bōle şeyler çok geldi geşdi benim başımdan. **135**

EFE ELBİSELERİNİ ANLATIR MISINIZ?

şepgen, şura ğadağ kısa don, baya bol paça don. bôle hurdan kısa dondur, bura cıbil. onnan sōra baya aq don da olur, siyah da olur. bura ğadağ çorap, ayağgabi, onnan sōra buşaq, öñlük bāġa deriS. ġarı doğar bunu, yañışlı doğunur yañışlı, yörükler yapar bunu bizde. onu da çekerdikÜsdüne, dolanırdık. boncuqlu kese burda, ġāri o cüzdanı olmuşoluyo bôle. poşu, onnan sōra oyalı yazma, oyalı yazmalı bôle tamUefe **140** olursuñ. çarıq da olabilir bôle de. çağırçalıyı biliyōñuz dē mi? āynenUöle giyerdik. şepgen filenUāynı öle giyerdik. zeybek, harmandalı, onnan sōra geçi. zurnáynan çalarlar, ne oynardık. çok bōça atdırdım ben, deliġannıyķana çok boçça atdırdım. köylere gidiyoS, meselā efe elbiselerinen gidiyoS tabi, boçÇayı atıyō, ille baña sataşıyō, saña varcan, al beni götür. olucā gitdim düüne bôle bi denesine boçÇa atdırdım, **145** elimden dutdu beni. çok terlediñ yörü gidelim gömlēñi deñiştir, gel. Kitdik, almış gelmiş, beni soycāq, ġız git, sen bi dışarı çıq dedim. bôle oldu vallā len, yeminUediyon baq. ille dedi ġaçalım dedi, götürmedim. genşlik ġāli asgerden de geldimUemme, elimden dutan yoq, öle bi ġüreşirdimUemme. şindi hālā dā meselā bereñara genşleri yıqabilirin, vallā yıqarın, oyunUediverin. açıqda ġüreşmedim ben de asgere gitdim, **150** alayda elimden dutan yoğudun. bi dene çavış varıdın baq, tesKeresine üçUay ġaldı. len hasan salman hepsini yıqdıñ dedi, bi de bennen ġüleř dedi, yoq çavışım sennen ġüleřmem dedim. onnan sōra baq dedi ġüleřde dedi çavışUonbaşı yoqdur dedi. bunnan bi dutuşduq, bunu vallāUı bi oyun hop pat, ayamıñUaltına geldi. qaķıverdi baña bi toqat qaķıvermesin mi, çavış ya ġayri. hana dedim söz verdiydiñ sen, çavışUonbaşı yoq. **155** arķadaşın biri bi hücumUetdi, çavışı öldürcekleridi, zıPıdıq, ġüpüdük, zıPıdıq, ġüpüdük... ta şeye çıqdı, yüzbaşıya, bi yüzbaşımız vardın. oña çıqdı çavış şikāyeTUediyō. neyse baña çāUartdı, ikimize de sordu, bôle bôle dedim haKUetmişin sen dedi. hēş bi şey yoq dedi, hadi ġoğuşuñuza. bit de çoğudun o zuman, bit de çoğudunUābē o zuman. bu da geldi başımıza asgerde, öleydi. **160**

ADI	Süleyman BİRCAN
YAŞI	76
ÖĞRENİM DURUMU	Okur-yazar
DERLEME YERİ	AKÖREN

Metin numarası : II. 4

MESLEĞİNİZ NEDİR?

çiFÇiliK ğara güleş. toprağınan_üraş. õ işde dõru yetişeli toprağınan güleşiriS_õne . tãrlaya gidiyõS_efendim, çiF sürüyõS, efendime sõleyem_ãrpa, bũydey, misir, pancã, afiyon, haşaş_ekiyõS. õnnarı ğaldırıyoS, çapılaTdırıyoS, efendime sõleyem, götürüyoS, getiriyõS, eve ğoyõS, ěvden götürüP satıyoS, olan fazlasını ehTiyãcı olanıñ_ehdiyãÇ bõrcu. ne oluceK_ışde çiFÇiniñ_õne o ğudã. mazodu ğãşılëyo ğaldırdımıS, mazodu anca ğafa 5 ğafaya geliyõ. mazodunan_ãynı ğafa ğafaya. esgiden_eyidi yã, ěsgiden meselã otuz ğuruşa ãrpa satdım ben beş dönüm tãfla aldım, yãni otuz ğuruşa ãrpa satdım. şindi yedi biñe sekiz biñe sat, para etmëyo, kõlünñ malı õlü, kõlü bitmiş yãni ya. yok kõlünñ bi arayanı yoK, soranı yoK ğariban yãni kõlü essahTan bağ. bi ğazandñ sekiS kilõ bũydey, bi kilõ mazot. üç Çüz lereden yirmi dõrt biñ nere ediyõ yãni ya, işey bũydey. üç Çüz 10 lereye alıyolã, iki biñ dõrt ýüz lere de mazot. sekiS kilõ bũydey, bi kilõ mazot. işde hesapla da içinden çık. o bũydeyi ğaldırdñ da mazodunan_oluyõ zãten_ışde. çoK_acı yãni kõlünñ_ışı, ãynı ğariP yãni. acınceK hãli vã kõlünñ, arayanı yok, bağanı yok. bi findık şëy_eTdi ğaradeñizliniñ bağanı, milletvekili ba_ıra ba_ıra findığı ãniden değerlendirdiler. yok bizim pancã kıotası deye çıkãdılã, bi de fiyat geçen sene yüz ğırğ_üş biñ nerëdi 15 seksen biñe Tüşürdülë pancarı. pancar_ekiyõdu millet_üş beş ğuruş pancãdan_istifãde ediyõdun, onu da öldürdülë.

TARIMDA HANGİ ALETLERİ KULLANIYORSUNUZ?

tārlada tırağdörünen sürüyöñ, ekiyöñ, biçiyöñ, biçerlerinen tırağdörünġārdından desderi biçerlerinen. gezer patoz vā kiminiñ ġara patoz, patoz deyolā, arabāya remoġa patoz deyolā. remoġa alıP gidiyöñ yıkıyöñ samana, denesini ambara. yāni ya ileşbēlik **20** ġolāy faġat mazot bitiriyo işini mazot. bi tırağdör yüz milyon yağıyo ġünlük. yāni ya azemi ġullandın yüz milyon. yāni acı kōlününġişi de... on ġünġişe gitdin mi on ġün çif sürdün mü işde on ġünnük kār gitdi. varısa ya inēni satceK ya danasını satceK, o mazodu ödēceñ. āsgidenġöküzünen, eşşēinen, bēgirinen, ağırġağır, ağırġağır... meselā birġayda olcāsa ikġayda oluyōdu o harman. şindi de üş ġünde beş ġünde ġağıyo. **25** birġay biçiyöñġeliñinen, orağ yümeçi getiriyöñ beşġaltı dene. bişdiriyöñ, desdelēyöñ, efendime sōlēn, öküzünenġüş beş ġünde harman yerine yıġıyöñ, ondan sōna efendi sōlēn onu daġıdıyöñġeTirava, düveninen dönġallāım dön düveninen. üş ġāni saP dök, üş ġün dōrt ġünġonu dōnder. öküzünen veyāġuT bēgirinen bōneydi. onu toplēceñ, yıġıceñ yel gelirse savırceñ yelinen. ondan sōna efendime sōlēyen denesini **30** bi yanna, samanını bi yanna bi deha toplēceñ bi deha ġara ġüleşidi o, çoKġacıydı, zorudu. şindi ġolāylık vā faġat mazot, mazot bitiriyo işini. mazot meselā açık münāsibġosa biñ nēre falanġosa doġanmēcek, o da doġanıyo mazot.

KÖYÜN ADI NEREDEN GELİYOR?

şindi aġvirendi bura aġörenġoldu. yāni ya bura sinçanlınıñġo balmāmuduñ yanında bura denizimiş ġāşı dālara baġıyoşağ. dalġa vura vura o dālari işēsini çıkātmiş. denizimiş **35** bura hatdā ōrda balmāmıda dōru bi depe vādır tatdalı deriS. onuñġüsdünde ġoca bi sikge varıdı, toġa bōne böyük yāni ya. zoba borusundan ġalıñıdı işey. bōne bi toġa vardın, daġda ōrda depede. biz ġoyun ġüdedimġufaġıġan , ōrda onuñġöñde, o toġayı sökmüşlē ōrdan. nası etdilerise. ōrāya gemi baġlarlarımış yāni ya gemi, o toġaya. bu herāldā ġāli paTişahlā zamanında mı onu ēyice bilemeyon. ōrdan siçan delik **40** delmiş balmāmıdıñġōrdan. gidēken, edēken böyümüş, deniz boşalmış. yāni böyüklē bōne aġnadırlādı. bōle derlēdi böyüklē yāni odalāda, şindi ġāvelēde oturuyo. böyüklē bura bi ġölüdü, ġölümüş derlē. ġölümüş faġat sinçanlı demekġōrdan balmāmıdıñġōrdan

siçan delmiş. siçan deli, inden, aķākan, aķākan suyu deliP böyütmüş. ördan, öne araPlı bo, azından, afiyona enip gidiyo su yāni. aķören demeK, işde veran mı deyo, 45 aķvireni, aķören, oldu, viranıdı, veren, etdilē yāni bunu ğāli nerden geldini bilemeyon.

KURTULUŞ SAVAŞI İLE İLGİLİ BÜYÜKLERİNİZDEN NELER DUYDUNUZ?

hē aņnadırlādı, bubam muķdarımış, o zaman. bi dēyo meKġāre çıķādı, aņġāre çıķādı dēyo, geldi dēyo. gevirin, işēsi asgeri, yoķ moķ dedim dēyo habā saldım dēyo. sen çıķartmeyon deye bubamın ġafasını esvāb daşına sürtmüşlē, bōne ġafıyı. sen niye çıķartmıyon, ġarı bul demişlē. bōne eziyet, etmişlē, sōna bi çıķartmışlē. 50 saraycī, öte yanda ördan dikili daşlē varıdı ya bubam, ırāmetli aņnadırdı, orāya ġadā götümüşlē bubamı, ördan geri çeviryolā. ördan geri gelirken serperlerin, ev yaPdī, yere, o tipidinin tālanın, o ġuyudan gevir burdan gidiyömuş ik, üş kere sila atıyolā bubamı vurmāya, bubam hende, e atıyo. ördan yanna geliyolā ördan gezlēde paşā varımış, o paşanın, adamı varımış, ördan. o ġurtarıyō bubamı. ġoltūna alıyō 55 getiriyō evine. gevirin paşası yāni gezlēde eġlenimiş paşā. ordugaġı gezlerdemiş, onun. yāni ya burıya gelirlerimiş burda da ġarāġahları varımış bizim. gevirin, ev derlēdi ya beKdeşin, eve. ördan, evleri varımış, yāni ya yoġurt, süt, ekmeK, pēnir verilēmiş bubamgil onnara. o ekmī ġarşılādı gevir dēyo yāni ekmī unutmazdı dēyo. ekmeK yedim mi, yāni ördan, öldürceklēmiş, bubamı ġurtarıyō. burda onu kürd, asanın, apil 60 derdi. helil, amcamın tālanın, hendēne bi dene gevir yaralanmış, hendekde ġalıyō. vālla bu ġuyudan, üş dörT dene asger, öldürüyō. yaralı ālinde ondan sōna aķadan falan varıyolā, dıpcīnen, eziyolā, öldürüyolā ya, üş dene adamı öldürmüş yaralı ālinde. hendekde yatıyömuş yaralı, hendekden burdan gidiyolāmış yol, üsdünde ġarPceye dōru ördan, üş dene adam, asger, öldürmüş gevir. yāni onu öldürmüşlē gine de bōne 65 derlēdi odaya balının, olan, ġara efendime sōlēyen, arap, üseyin, kürd, isanın, apil bunnā harbe girmişlē, yonan, arbine aņnadırlādı ġara hasan yāni bōne biribirlēne aņnadır diñlēdiK, sarı üseyin de meselā ġaya dibinde işēye çıķmışlē bi sülümenninin, öte yandaġı neydi o ġaza olan yeF. çobanların, üsdünde endiriyolā asgeri şindi, ördan yörü yörü yörü develerinen, inniye, şu, uduñ, o işēde 70 ġara, adillinin, orlāda inni vā ya, inninin, ördan dadaġın derēye çekiyolā. dadaġın

dereden bône gâli gevıra işeye giryolâ. birinci tabır, ikinci tabır, üçüncü tabır, o sarı üseyin rāmetliK herif vādık dēyo silah çatdıK söütLē vā dēyo, söütleriŋaltına dēyo söütleriŋaltında silah çatdıK dēyo, yemeK yediK dēyo, ğara fatma paşa varımış, erkenap ğarı, o geliyō arġadāslā gözünüzaydın gevır ğaşmaKisdēyo. **75** faġaTasgeriŋ pundu ğırık, āş dēyo. gözünüzaydıŋ ğaçiceK dēyo. hiş dēyo umdumuz gelmeyō, bit pire aqıyō dēyo, o ğadaK dēyo. yāni ya erkenap, işde ōrdanŋingiliziŋerkenabı geliyō. eġē dēyo türkiye dēyo yedi senede bu zemniġi bozāsa dēyo yonaniŋ, yedi günde bozdum dēye öġünsün dēyo aŋnayoŋ mu ōrdan gece oldu dēyo aKşamoldu dēyo. birinci tabır dēyo birinci tabırdanüçē kişi her bölükden **80** çavış ġēsini dedi dēyo. üçē kişi, herkes bölününönjünde telānnarı varımışonnarı kesip gelceK dēyo. ōrda da nöbeTcilē varımış, avcı zencirinde gidiyolâ, ōne dēyo adam, avcı zencirinde. o işeyi teli kesivēdiŋ mi laŋgadaK çañ çalıyōmuş, daŋ deye düşüyōmuş. bī, iküş kesēken hindi ileri ġaraġolnanō nöbecilē atışa tutuşuyolâ gece yarısı oluyō birinci tabır hücum. güneş doġākan dēyo birinci tabır bitdi dēyo. ikinci tabır **85** yanāsdı dēyo güneş doġdu dēyo bindi dēyo ot bône ġakmış dēyo ġuru, ġüz ġünü. bi yağlı paçavra atıyō bi ateşalıyō dēyo cesetLē hep yandı dēyo. ondan sona ikinci tabır bi dēyo ağırıbiz vā dēyo vallā atdın mı dēyo şaraPnelaçıyō dēyo. elli metire elli metire bône işeyi açıyō dēyo. gezlē taravından dēyo bi dene teġmen dēyo tam nası dēyo ağırıbizniŋ ta namlıyı deklemiş dēyo. tabi onu işētti daġıtdırdı dēyo. ondan sōna **90** yonan dēyo ġayadibine enivēdi dēyo. ġaçıyō gâli dēyo, ondan sōna ardına düşdüK dēyo. bi de iki dene köpek beslemişLē, biriniŋadını kemal ġomuşlā biriniŋadını ġostantin. ġostantin iri bi şey dēyo, kemaliniġi ġıbrız dēyo. boġuşduruyolâ dēyo kemal dēyo hindi bacaġından dutdu mu yatırıyō onu dēyo. kemal bizi yenicek derlēmiş. bi teġmen dēyo onnarı dutdu, zencirleri de altınımış köpekleriŋ. velāsılı ōrdan dēyo **95** getdik dēyo bizim köve giryoS dēyo ōrdan dēyo yellī yellēvēdilē dēyo, öte yanna Kitdi, ōrdan köprülüye eniyolâ işēde baliniŋaliniŋōrda ġonaġlāyō yonan. ōrdan köprülüye eniyō, köprülüde çoKeziyetetmişLē ōrda gâli. gece ġalmışlā ōrda, ġarıya ġıza daġılmışlā ōrda. velāsıl kelāmōrdanAlıveriyolâ suvārilē de burdan dēyo yörük mezerinden, çeyesēden kürdġisaniŋapil toKuşlādan dēyo, endiK dēyo ōrdanışeye **100** ayvalı, ġumarı. ōrdan biz de suvāriyiz onnādan kesdik. baliniŋolan da meġġarecimişarabacıymış, arabāynan ben de arġalarından dēyo. velāsılı işeye

endiriylö. güccüġaslanlara vādık dēyo, ōrda bi bölük dēyo silah çatmış dēyo, yonani yaġaladıġ dēyo. yonaniġ tabırımış. heş gıynaşmadan esir almışlā onnarı. subayīnan berābē hepsini esir almışlā. bi dene baTdāne yaydı dēyo bizim ġumutan dēyo, **105** bölük kumutanı. silā, para, saat, altın ne varısa üzeriñde at. ta bōne yıġıldı dēyo. baġ yāni aġabinde adamöleli yirmi sene oldu. allā rāmeteylesinōne aġnadırdı. bōne bize git, aldīñıza baġıñ, aldīñıza baġıñ dedi dēyo. velāsılı burdan, ōrdan ġaġTık dēyo dumlubuñara. dumlubuñadan cāferġazdan ileri endiriylö. ōrda biraz dā heralda şeġiT vemişlē bizimkilē. ġālī o ġıyīya ġadā gitmemişlē heralda, banazdan geri dönmüş. **110** o ġadā aġnadırdı yāni geri döndüklerini. epeyiri darı öġütdük. eliñ dedini dēyon görmüş de iliz biz bunnarı, odalāda aġnadırdı. böyüklē yāni ya odalāda masal sölē, harpden nası oldu amca şu müýdu, bōne mi biribirlēne şurda şunu etdik, burda bunu etdik. asgere gitdinen meselā zopa yediñ veyāut dövdüñ veyāut tālim etdiñ, işde onnarı meselā onnā da onnarı çıkarıyō. **115**

ASKERLİġİNİZİ ANLATIR MISINIZ?

beñasgerli hadımköyünde yaPdım. vallā burdan, on dört nīsanda burdan bindirdilē tirene, sirkeciye endirdilē sabaġınan. sirkeciKden otura otura otura bu vaġıtlā tirene gine bindirdilē. yassiverene endirdilē, yatsın bōle gece. şōne maġara gibi bi yere doldurdulā, heralda depPoymuşellēm. ōrda sabāh etdin, ōrda seşdilē. sen şurıya sen şurıya efendim kimi topcu alāyına. otuzüş tümene. ġaş kişi yā ġoca tirene hepsini **120** otuzüş tümene vēdile. aleylara, tabırlara daġıtdılā. ōrdan bizi çilingire geldiK. onaltıncı aleye, efendim ōrdan altay tālim etTiK. altay, yirmi dörd ay asġeflik. altay tālim etTiK, altaydan sōna bōle bu vaġıtlē. daġıtım etdilē gine bizi. işeye gitdiK, çatalcaya. torbannā vā ōrda torbannara KitdiK. bizi torbannara vēdilē, ōrda bi ġaş gün durduġ. bizi çavış seşdilē yāni altay da çavış ġursu etdiK. ōrdan çavış **125** olduġ, efendim asgeri tālim etdirdik. gidivē, gelivē o da bitdi gitdi işde ōne. iki sene yirmi dörd ay. baña heş zorluġ olmadı. yāni şindi essahdan çok sevēdi bölük kumutanı sen benim saġ gölumsuñ derdi. yāni o demeden işey oldun mu bölükde şurasına çamırı düşmüş, “şurıyı sıvayıveriñ len” o geliyo, yüz başı onu gördün mü aferim işde bōne olcek derdi. hiç yāni ya işey etmedi. ōne ġüşlüK çekmedim allā şükür. zāten **130**

herkeç kendisinde arasıñ her şeyi, iyiliği de kötülüğü de. boş durdurmazdım, ğuğuş gibi bi şey yapdırdık. yāni ya görev yapanı sevēlē asgerde. bi bayramızinne ğaşdıķ geldik. beş gün mü altı gün mü durduķ geri gitdik. hēş bi zorluķ çekmedik, bize soran bile olmadı izin kādı falan yoķ ya. asger ğalabāşlıķ, ōrdan geldik. geri gitdik, o ğūşa yerleşdik, ondan sōna bölük ķōmutanı nerdeydiñiz ne geldiñiz, üçē kere mi ne **135** götlēmizi tümeTdi deĝnek vurdu. bi dā gitmeñ dēye. ondan sōna iki kere de izine geldik. birıay ğala ğoyvēdin yüz başı günüme bi otuz beş ğırķ gün varıdı. birıay da bi izine geldik. ōne oldu, asgerlik bitdi. allah sālıķ vēsiñ ne ōle ğünnē geçē.

KÖYÜNÜZDE TÜRBE VAR MI?

vā baķ şurda vā yatır çoban dede. vallā bi şindi ē kaç sene evelden bizim böyük bilāder ğoyun ğüdedik yapağı ğötürüyōmuş, öküzlere sarmış. burdan da kötTükü kepeze **140** çivte gidiyōmuş. burdanıōñüne āçık şavaKıoldu ya, türkü pürkü çığırıyō. öñüne düşüyolā zilinen maşáynan zanğıdı zungudu. o da türkü çığırı arķalarından, ıslıķ çalıyō türkü çığırı o da gidiyō dombáyılarınan berābē. o idiriziñıeviniñ yanında bi dā ğuyu varıdı ōrda. ōrda da bi ataşatıyolā ōrda. ōrdan gine añnamáyō gidiyō ōrdan, geđiğiñıeviniñıōñüne varınca dombáyılarına bi ataş saçıyolā, dombáyıla gerek **145** ğaçıyolā. kötTüğü arķalarından dızıyıp gelirken, o geliyō, dili dutulmuş kötTüğünün ğorķmuş. eniyolā onu toķatlıyolā. açılıyō da onu köve yolluyolā, onnā şēre gidiyolā yapağı ğötürüyolā. yāni bōne bi o hādisēyi duyduķ. aĝam deyvēdi. bi şurda bi dā vā dede. ōrda nazā ğuyu vā. ōne hayvan haşārat hasdalandın mı, çoluķ çocuķ hasdalandın mı o suyunu sürdün mü geçiriyō. ben kendimizıeTdik. yāni ya suyunu içirceñ, **150** yüzüne çalceñ, sırtına işē etdiñ mi geçiyō, nazarıolursa. yāni ya bi adam mahşallah demez hayvana, işē ede, nazā deĝē. nazarıoldun mu o nazarı ğaldırıyō allağınıekmeti. hayvan ğütmeden geliyōdum. üseyinnen sādácınan, añnayoñ mu bēgırlē vā. bēgırlē yoĝumuş. o ğadā len vallā eve varasıya ikıüş dene bēgir yaTdı. eve vādı, sırdıüsdü dördıayāni da bōne ğaldırdı bēgir. yā raPbi nolcek ki bu hayvana. ārpa **155** ğoyonıōñüne imkāni yoķ, baķmáyō. bōne bāıar ğünüydü len sülıemmiñgiliñıevden çıķdım. bacadan toprağıaldımıonnarıñ. yā raPbi dedim sebep senden, sürmesi benden dedim. bēgiriñııslaTdım toprağı. burnundan ta ğuyrına ğadā sırtına şōne sürdüm. len

bēgir hopladı ğağdı, bi gerişdi, zartadaK_ossurdu. ortaya hemen saldıķ essah baķ. yāni adıņ gibi inan, bōle yāni ya nazar bi ōrda farkına vādım ben nazarıņ. eyi oldu eyi **160** oldu yāni anide'n.

ADI SOYADI	Ali ESEN
YAŞI	87
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul (3)
DERLEME YERİ	AHMET PAŞA

Metin numarası : II. 5

AHMET PAŞA KİMDİR?

vallā օrasını bilmem. hersekli āmet paşa mısır vālisi, mısıra vāli olmuş, buraya gelmiş. şu yakadan bi yerden geliyō. gediKāmet paşa bu vallā işeymiş, mısır vālisinin dāmadımıymış, օle bi şeyolması lāzım. buriyā göndermişlē onu, burda işde yerleşmiş buriyı ğurmuşlar kendileri. kılıÇaslan paşa, sinān paşa, avlan paşa dört ğardāşonnā. avlān paşa 5

HANGİ MESLEKLERİ YAPTINIZ ?

mesleim çivçi. burdan pancār, afiyān, būydey, ārpa hepsini yetiştiriyōz, kumpir, haşāş... çivçilik zamanına göre zoroluf, zamanına göre eyi oluf. meselā ğışoluf, sovuKoluf o zamanıaÇik zoroluf. hevālā eyi olūrsa çivçilik de eyi oluf. pāncarı yazardı ekeriSıişde. tabi zorodu canımāsKiden fakirlik varıdı, yonan harbi varıdı. yonan burayı işğāletmiş zamānında da soņuna atatürkgil ğovuladılā. benāltı 10 aylıymışın, yonan buriya geldinen, pederānıdırıdı. len vallā ğāli her şey derlēdi ya işde aklımızda ğalmáyō ğāli. hēçetmemişlē çoKışeyolmuşlā yāni, kendilēni alıştırmaKıiçin çoKıeyiliKıetmişlē yāni. vallā hēçeziyetetmemişlē hiç burda. şōne fırınınığnünde oturyōmuşun ben. kēmāl' ğız bu ğız bu dēye seyirtmiş ğemiş yonanıasğari, etēni ğaldırıveriyō kemāl kemāl dēyō bi yolda ğaçıyō. yā օne oluyō, 15 yā ğız dēye geliyō. dört sene asgerliim vā, tıraKyada. alman yonanı yıkdı mı benordayım. inönü köprüye doğanını dedi dođanıvėdik köprüye. sūvāriıKanıdım ben. köprüyü ğaldırıvėdik, օrda almanı durdurdu. anadoluya soğmadı. inönü onu dış

dolaşdırdı, guymadı anadoluya. evet bônece oldu. dört sene gâldım orlâda. allâh bôyükdür geçiriyô netÇeñ, geçiyô netÇeñ. bi kere bi gâldim. izin vëdilê 20 ikayızinne geldim. gara tirenine biniP geliyôduğ, vağünna hê, vağünnara, bône oldu. orlâda gâldığ gine köyünde galıceñ ordaydık. aydıñda yâğ balda çalışTık, ordan çıkdım, aydıñda, nâzillide orağ PişTim çök, tırpan. buriya gelirdik de birayda iki kere çanta sarādık o yağaya burlâda iş yoğudu. yâ çalışmâya gidëdik, ônëdi. aydıñda galırdık, nâzillide galırdık basma fabriğasının yannânda çalışdık çok. burlâda iş yoğudu 25 yavrum. ekin dikiñ ekiyôñ ya onu bekliyiP durceñ mi? boş durulu mu gidiyôñ yôrganı sarıP gidiyôñ çalışmâya. para lâzım. şöne bi enteriydi çeket meket yok. üşüme olmamı gâli ya. düen sürëdik. vallâ işde sapı dağdırdık düennenöküzleri goşâ boyna dönëdik. samanedesiye gâdâ sürëdik. harman, ikay sürëdi. sâP çok olurdu. her yağa ekilirdi dağları filân ekëdik çok. dâğlara hökümetaldı daımızı. çâm dikTi, çam 30 filân yoğudu. orda yaylâydı orlâda, mallamız bütün orlâda orlara gidëdi. goyun, guzu orâya gidëdik şindi gidemiyöz gâli tamam. çam dikildi. otuS sene cambazlık yapTım. hayvânaldım satdım çivtelêde, buriya getirdim, yatırdım sandıklıya, dınâr o yağaya. hâyvan çaldırmadım.

HATIRA

o isciydi, avciydi, çokavciydi, davşanavına, geyikavına gidëdi. fakat ône bi 35 hırsızlıkoldüynan hâyvan hırsızlı filânızinden gider o hayvan nerdëse onu bulurdu. işde onuñ da onda da o varıdı.

HATIRA

benim bi şey yokufe lën. aşlık çekdim asgerde iki sene gâdaf. şindi fâreddin paşa varıdı suvâri gumandanı oña bağırdık paşam aÇölüyöz ya tēriz ya tāruz dedik. ağnadıñ mı, ya tērizet bizi yâ tāruz harb edem dedik. o da dedi Kine ne tēriz vâ ne 40 tāruz yeñ yeñ yatıñ dedi. fakat acız dedik. yavrulâ dedi almanyada bir büydey dānesi bir toP mermisi dedi. yok de il' vâ biz oraya veriyöz dedi. bônece dediydi irāmetlik. bône de oldu burlâ geldi.

HATIRA

tērisolduğ geliyōS, yāvruharım dedi yūz başı elinde işey kırKüçüçeyAnadolu asgeri dedi, yavrularım dedi bu isdanbula dalmāğ dedi. bu isdanbol çoKAnadolu asgerini **45** yedi dedi. āncaKAnanıza babaınıza hediye biz sizi gönderiyōS dedi. isdanbula dükkāna girerimişin, o yaudilē çok... bi yay varımış kapıdan girdimiğ basdımın combaKıseye düşerimişin bodurım ğata. o da kelleñi kesiverimiş. tuzāk bōne.

DÜĞÜNLER NASIL YAPILIR?

burda düünnē çoğolurōlum. benefeydimefe. zeybeğoyunu oynādım. efe oyunu, ondan keri on beş yirmi deliğanni birolurduğ düünnēde davüllārınan her **50** ğapınıñöñünde oynādık. her ğapınıñöñünde, ādetōne. güvey gezēkenardında güveyleriñ, deliğanlılā gezdirdi bōneydi. çok bōne oldu. esgi düünnē bunnādanēyi şennikli, esgiden çoKefe oyunu olurdu. çoKoynadım ben yalan yok. kısa donumuz varıdı eveli, pontul yoğudu. kısa bi dimidonnā varıdı. burlara ğadā dizlē, şurlā çibilağ. ōneydi efe geyişi. bazı çocuklā geyiniyō ya işēde oğullāda filān şenniklēde **55** gōmediniz mi? tamamışde āynı onuğ gibi şallā bōne, burlara işēleri, peşgirleri çevrelere sallādık. efe şalı bu. bununüsdüne yelek geyēdik. ayaklāmızıışde çibilak şurlādan dizleriñaşağı. çarıKolmazdı düünnēde. çarığ çorāP çivtde olurdu çiv sürēken. dağa gidēdik yün çorap geyēdik dizlere ğadā. her gün diSlere ğadā örēledi hanımnā yünnden çoraP geyēdik, soLuğ çok. giderōne yā, esgi giderōne. **60**

YEMEKLER

evelce çocuklūkan haşáşnan bağ fırına hanımnā ekmeğēdēdi bideleri, haşışlālādı, ondan keri hamırsız, mantı, şindi haşáş falanētdirmeyōlā, olmeyō, yaPmeyōlā. ğatmē yapādık, yapannā yapā, ğatmē, bükme çoKıyi. hamırāşı, dōlma hepsi olurdu canım. her şeyolurdu. bağıımız varıdı,beş dönüm ğadā. unu buýdeyinen ğarışdı da yērdik

beleS. ārpāynan bŭydeyi ġarişdırı ũğŭdür, yoġluġ vā yā. yoġluġTan yā **65** ġatıyoSŭone oluyŭdu. ŗindi bolluġ canım. ŗindi bol ya o esgi lezzet yoġ, heş pi ŗeyde lezzet yoġ hepsi ilaġ. vallā hepsi ilaġ. bazālādaġı yēcèklēmiz, sebzeli hePŭilaġlı esgiden bŭne bi ŗey yoġdu yā. ilāşdan hasdalıġ da ġoġ. sıtma dēye bi, bi ŗeyŭolurdu o da ũşŭyen bi adamı sıTma dutā dārlēdi o. beni de duTdu yalanı yoġ. sıtma hataşlı yatıyŭn tiTirediyŭ bŭyne bŭne tidiredirdi adamı hataş. vallā ilacı filān bi haP ġıġadılā kinin**70** dēye o zaman kimini işeye daġıdırladı muġdālā, muġdālara gelidi. onnā da ġoruculuġ varıdı eveli, bekcilē onnā ġāli evlere daġıdırdı. daġıdırdıġ bŭne. kinin dērlēdi acı, amma birden hasdalıġı űnenedi o. doġdur yoġdu. doġTur yoġ canımŭo zaman hiġ doġTur filān yoġ. āsgerden gelen harPTen filān gelennē varıdı, onnā işde aġġıKŭinne filān vurdulā. hŭseyin ġavış filān. onnan ġāli inne vurulādı. burda devāmŭeTdiridi doġTuruġ **75** doġTur hasanŭŭseyin varıdı.

KŖY ODASI VAR MI?

deyā cāminiŭodası vardın, bura oda. vallā vā beşŭaltı dene vā. odalara toplanırıs misāfir geldi mi odanın ne ġādā mŭşderisi olur, oraya yemeK getiridik ġoġ. ŗurdāydı ġāveniŭoldŭ yerdeydi. ora ġāli ġapandı. odadā sŭhbet, ġomşucāġ toplarıdık sŭhbetŭedēdik. ġāy bişiridik helvā edēdik, her ŗeyŭedēdikŭodalāda, ġoKŭēyidi.**80** bāyramnarda her ġŭn yemek yērdiKŭodalāda hePisiki kŭylŭlē her bāyram ġŭnŭodalara toplanırdı ġomşulā, űneydi toplum ġoġdu eveli.

ġOCUKLUK HATIRALARI

bizimŭoynadımızŭoyunnān hēş biri yoġ burda. ŗindi biz bomŭoynadık, bom derlēdi sekdileme dārlēdi, onu oynādık, ġaydırımŭoynadık. daşınan dēnekleri silkedik, arġāya ġalan yelici olurdu seniŭ dēnek geşdiş sen vurucu olurduŭ. tek dāş tikēdik. işde oġa **85** vuruduġ, yelici ġāli űnu boyuna seyidir getiri ġŭr bŭneydi. cezā yŭġ yeŭilen yeŭildi ġāli netġeŭ. başġa her ŗey varıdı yā esgidenŭesgŭoyunnā ġoKŭēyiydi yā. kŭrsŭoynadık. onu ŗurıya dizēdik. bu bi tarafŭolur ben bi tarafŭolurun. bu yanna kiremiTden cizi, birine de dāş ġoruduġ. dŭrt dene aġaġŭolurdu yarım, atādık, onnanŭoynadık. o daşları

bitiriz. eġē biz fazla gelir seniñ daşları bitirisek biz seni yeñdik, seniñki bizikini **90** yediriseñ sen daşları sen yeñediñ bizi ònēydi. sen beslediñ danayı, dombáyı ben de besledim, çayıra çıkarıdık, orda bütün millet de toplasırdı. buruşduruduğ. herkes gelidi. seyir_edeği, onnā ġāli buruşa buruşa... ödül vā. kim_eyi beslediyse ò yeñicek. ġāymağ, beş yüz dene filān burda ġaymağlı dombáy varıdı. şindi ġalmadı. beş yüz tāneydi, çoğudun manda. ġāymağ, onu iki kere üş kere bişiriverisiñ taváyı bişirince yağ **95** yoğarı çıkā ġalıñlā ġāymağ. dombáy ġaymāğı vallā şōne dört barnağ_olurdu, çok TaTlı olurdu. ġāli taváyı ġoyōS tava soğudunen sabahTan, onu ġāli ninelē alıyō ġaba ġōyo yēyōduğ.

ÇOBANLIK YAPTINIZ MI?

yapdım, sekiz_on sene yapdım. ġoyun gütdüm, hem ġoyun dört yüz, beş yüz, ġalabaydı. burda, bu köyde er_evde ġoyun varıdı, eveli. beş dene, on dene, yirmi **100** dene herkeŞiñ ġoyunu varıdı, saña getiri, ġatālādı, on ġoyunda bi ġuzu dutādık. ġaşdı ġoyun kaç kere ġaçırdık, köpeklē ġoyvemezdi, ġaçınca, köpeklē durudu ġoyunun başında.

HATIRA

yarım dünñā deye Süleymān pēlivan varıdı añnadıñ mı çok, tekirda_ınnan da güleşdi o. ben de gitdim tekirda_ına asgeridim_orda. orlara Filān gidēdi, varıdı burda ik_üş **105** dene pēlivan varıdı. yeñedi yarım dünñā adını aldıydı ya. işde öteği tekirda_ınnı neyidiki onun len_adı onnā bi kömeydi onnā bunu baş çıkāTdırmadılā. bu cēhāngir_olcēdi ya oldurmadılā. hile ediyōlā, onnā ġalaba añnadıñ mı, ilk başdan başlāyolā ik_üş dene pēlivan çıkıyō ġāşısına, birini yeñiyō, ikisini yeñiyō, üçünü dörde geldinen dörTde de onu yeñiyōlā, yoruyōlā. añaşmalı tekirda_ınnı varıdı , **110** cēhāngiridi o.

EVLİLİK

heş bunu gômeden evlendik biz. nişannandık, aņnadıñ mı nişannandık. ānelēmiz bubalāmız dūñūr varıyō ğāli yā. görüyōS cānım, biliyōS ne ğız oldūnu herkesiñ, eveli ğızlā, deliġanlilā bayramnāda deliġanlilā, ğızlā geyinirdi. alāy alāy salıñġāslā olurdu, çıkırıñ derdik olurdu filān, beñ o zaman bunu gôrdüm orda. ben onu alcen **115** dedim ninem de gitdi dūñürlük etdi dūñnēmiz çok şennikli olurdu çok.

ASKERLİK HATIRASI

geldilē iki kere üş kere yanıma geldilē baş çavış. tēris olduk Tan kēri, ġaçırdık ğızı gōnnünü etdik, baş çavışa ġaçırdık. üş çavışdı dā baş çavış da olmadıydı, bi de yasağdı evlenmesi Filān. kim ġaçırdı bunu al esen ġaçırdı deyolā, bölük kōmutanı çağırdı, üleñ al esen dedi seni şōne etçen, bōne... eġē dedim ben de ğāli hēp asgeriñ ben **120** gibiyse dedim deyacıñ ğız orda, sor ben ònuñ dā teline de daġlaşmadım dedim, bi sözleşmeynen getirivēdim dedim, atınan da ğāli sırtımı yētdirivēdi. yasağ yā üş çavış, evi yok. işde ġonuşdurduk, atınan aldık geldik canım netÇeñ. geldi baş çavış yanıma iki kere geldi, tēris olduk Tan kēri, āilesinnen, ōlu evlenmiş. onnā filān kaç kere...çok sevēdi çok. izmirli di, şuriya geliyō, onuñ da bi dene ōlum oldu. ònuñ adını **125** ġodūdum, tēfik çavışdı tēfik esenidi, tēfiġidi adı. buriya geliyo şuriya buña, tam buña dek geliyō ben de çitdeyin. al eseniñ evi nerde deyō. bu deyō ğāli ben deyō al eseniñ āilesiyin deyō. sen deyō tēfik çavış de ilmiñ deyō bu biliyō. ne bildiñ deyō, bunun adını ġoduñ seniñ deyō, ōlandan ötürü. ōne bi sevinivēyō ğāli tāvātırnı eyīydik çok **130**

ADI SOYADI	Şükrü İŞÇİ
YAŞI	57
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	BOYALI

Metin numarası: II. 6

KÖYÜN ADI NEREDEN GELMEKTEDİR?

öğden yāni şôle bizim boya bitiyömuş burda, boyalı köyü ğomuşlā. öğden ğaraköyümüş, sonra boyalı ğomuşlar. hana şu yumurta filān boyāyolā ya, otu, otundan bitiyomuş boyalı ğomuşlā. öğden ğaraköyümüş bura bizim, duyuşumuza ğöre bóyüklēden. vallā tāriᵇini bilmiyon şindi şu tāriḥTen şu tāriᵇe inip de tāriᵇini bilmiyorum. türbe var, türbe orası, selçuklülā zamānından. selçuklülā 5 zamānından, kimse bilmēyo oranıĝ yapıldını, ävet tāriᵇi eser. ilgili şôle orāyı maķıf yapıdıyo. yāni maķıf yapıdıyo orāyı. ilgilenen maķıfᵇorıyānan, ora yatır. yāni selçuklülār zamānından bóyüklār der. yāni onu biliyoS, başĝa bi işēsi yok. vallā isimini bilmiyorumᵇişde, ismini ĝāyık bilmiyom. ävet yòķarda onuĝ ĝardēşiymiş bize depeniĝ yanında vādır, üsdü açık, gezlerden geldinĝiz yerde gördüyseñiz. yoluĝ burdan 10 gidēken saĝına deñk gelir, òrdan gelirken soluna deñk gelir. vāllāᵇi bóyüklē derdi, görenᵇoluyomuş yāni. yāni kövü temiz dutuĝ yāᵇut şôle ediĝ, felāket gelir, bi şeylē derimiş. yāni bu şekilde üryāsında gören, bizim bu uyanıķdır yāni.

MESLEĝİNİZİ ANLATIR MISINIZ?

sabaħdan geldi mi temizlik yaparız, açarızᵇişde allah ne verise beşᵇon ĝuruşᵇalırız. yoKᵇāsgisi gibi diᵇil, ôle ävet. azᵇoluyo yāni yaz ĝünü, fazla olmüyo. iyi diᵇil ya, 15 iyi ĝāyık, iyi diᵇil, āsgisi gibi diᵇil. āsgidenᵇeyiydi, ĝıynāşma varıdı, şindi ĝıynāşma yok. yāni şöne bi para yoKᵇortamda. adamᵇevelā yēcēni düşünüyo, ondan sōna burıya gelirse gelecek, gelmeSse bura soĝ mesele, onuᵇᵇüçün. sebebi işsizlik, milletde para yok

ğardâş, para yok. pāncar, buydey, hayvan, bunnaman, hayvan yāni besicilik. onu da kendi yēci ğadar, aşırı daşırı satcek bi şey kövümüzden yok. işde 20 hayvan alansa biriki üş zengin var, onnā ğıldırdeyō. yüzde doşsanı bizim kövümüzün işsizdir. yāni yüzde on çıkar bizim burdan kendini idāre etcek, geri ğalanı çalışıp da yēcek. fazla sātinerāzi yok zātēn hani fazla olsa da yapsa yok yāni. ône aşırı daşırı erāzi yok bizde. hayvancılık var da o da az kār yönünden yāni. var hayvancılık var, epey var. büyük baş hayvan da vā, güççük ğoyun da var yāni. yok benim bi 25 ğāveden başğa bi gelirim yok. üçüncü ayda başlar işey, pāncar. ekimde de sātın buydey başlar. pāncar sulanır tabi sulanmadı mı olmaS. yeraltı suyumuz var, on senedir sulama yapıyoz yāni yeraltı ğuyularımız variki tāne. her mevkide de yok yāni, her yerde yok. sāde bi mevkide var, oriyi ancak sulayabiliyoz yāni, başğa mevkiler sulanmāyo yāni. çitçiyiz yāni, çitçilikle kendimizi idāre ediyoz yāni. ārpa, 30 buydey, haşaş, yāni mevkisine ğöre ekiyoz yāni. su olmadığı yere ekmiyoz, meselā bu mevkide su yok, burıya pāncar ekmiyoS. suluyamayınca cünkü olmuyo pāncar, suluyamadıktan sōna olmuyo pāncar. mecburen ekmiyoz yāni, o yüzden kendimizi zor işeyde idāre ediyoz yāni. yatırla ilgili çok şey var, meselā āsgiden burda peyğamberlerimizin āsgerleri varımış, bunnar yāni yōkarda da var ğamışlıdere 35 deriS, orıya yürüyüşe çıkan bunu şahsen ğörenner var yāni. davulla zurnāyla bōle āsgerler mangā haline gitdiklerini ğörenner var yāni bizim yatırın. yōkarı yatıra, ğamışlıderede bi yatır dağa var, şeitlik var, o şeitliğe gidiyolarımış yāni. hazrāti aliniñ ğuyusu, hazrāti ali dēye bi dağ vādır bizim, onun āşşāğısında şeitlik var. orıya yürüyüşe giderlerimiş yāni. bizim bura çok yāni uyanıkdır, çok da işeydir yāni. 40 sağına soluna işey etmez yāni ôle meselā gece bi denesi hayvan ğuysun, o gece hayvan geberir yāni. bağ benim de başıma geldi yāni, ben bizim kızılar varıdı sōlemesi ayıp, ğaz yāni bildimiz kızı. orıya türbēye ğuydum, yāmur yağıyo dēye ğuydum, işde biraz da akıl ermezlik yāni, o ğün gece on beş dene ğazın hepsi de öldü yāni. türbeniñ çine ğuymuşdum. o ğün gece hiş bi dene ğalmadan öldü hepsi de ona şāit de var yāni. 45 hePisi de ğırıldı yāni bi gecede. hayvan ğuyalım hayvanımız ölür bağ, bize yaramaz meselā çoğu adama yaramaz yāni bi şey ğuysunnar ölür yāni. meselā çocuğu olmuyannar filān bazı dutuluveriler çocu olur. ğurban adarlar orıya çocukları filān olur yāni, bōle çok oldu buña şāidiz yāni. gelir āvet, oldu kendi kövümüzden

dā_i var yāni. kendi kövümüzden meselā oriyā sen götürüyorsun, dutuveyorsun, ōrda **50** namaz ğılıyorsun, abdes_alıyorsun, yā raPbim dèyorsun meselā çocū_um_olursa ben burīya ğurban kescen dèyorsun. adağ yāni orīya, onu da bi sene geşmeden çocū_oluyo onun_ōrda işesinde. o da getiriyo ğurbanımı kesiyō orīya. bağ meselā bizim_esma orīya işey_etti hiş çocū_olmadı, on sene çocū_olmadı, orīya işey_etti, dutunmuş, ğurban_adamış çocū_oldu. şindi üçüncü çocuk ğucağında yāni, hesāb_et de çık **55** yāni. bizim bura çok hassas, uyanık bi türbe yāni, yatırımız_uyanıktır. hakikī işey bāçÇe dede deriS, onun zātī ōrda yatıyomuş yāni. burdāki de işey var, ōrda da bi işey var yatır, etrāFı işey çevrili. hātdā o yatırım_altında meselā ōrda harb zamānında ğalan ğaFa, gövde, bacak, orlā sırf Sāten_etrāFı mezarlığımız. daşları falan varıdı yāni her şēsi duruyodu. vāllā burlāda o zamānıñ bērinde bizim duydūmuza göre āsgiden düşman **60** geldi_inde buranıñ_asgeri savaşa gidermiş. bu işeyde türbede yatan yāni. biz savaşa gidiyoz derlerimiş, ğarşılaşan kişiler yāni, āsgi adamnar. bi de meselā düşman_asgeri geldi_inde bu bāçÇe dede dedimiz yere burīyā bi sis_enmiş, bi duman_enmiş köv yoK_olmuş, kövü gösdermemiş yāni. düşman_asgerine burīyā bāçÇe dede dedimiz gedikden bu ğuyunu gösdermemiş. ōle devāmlı aņnadırlā bunu büyüklerimiz, bōle **65** bizim bura çoK_uyanıktır.

KÖYÜN KONUMU NASILDIR?

şindi bizim kövün burda gezler var, gezler soņradan_olma toplantı, ağören de aynı, tınaStepe var, tınaStepēyi bilmiyorum, belki ora dā_a āsgidir, onnan sōra bizim ğayadibi kövü var, ğayadibi kövü de āsgiymiş. bizim buranıñ ğuruluşunu bilen yok, tārī_ini bilen yok yāni. selçuklülardan ğalma, çoK_āsgi. bizim bu **70** çevrelerden_āsgi meselā çok şey çıkıyor, bütüm yerleşim bölgesiymiş. meselā şu bizim ğabirliğin_olduğu yerde āsgi ğabirler çıkıyo, burlā kōmpile āsgi yerleşim bölgesiymiş. şu işeyde benim_āviñ_ilerisinde bi baçÇa var, kilisēymiş meselā, burlar bütüm yerleşim bölgesiymiş. kövün nüfusu biñ_iki yüz filān_ōle bi şey, çoğu da şe_irde dağınık vā çok yāni. bi bu ğadā da bizim şe_irde vā, bi yarısı ğadar da şe_irde vā yāni. **75** kövün_āllā şükür_eyi işey güzel, şindilik düzeldi, āsgiden geşmişde vārdı, adam_öldürme varıdı. aKōrende bu arāzi meselesinden, başğa bi kövünen de hiş yok, bi

aKörende olmuş yāni kövlerarasında, başğa da hiş bi kövünen yok yāni. aKörenle bizim köv arasında yāni, merā dāvāsından, baya ölü filān olmuş zamānında biriki. ben çocuğudum baya fisdan gèydim, bunun dedesi vardı amcam olurdu, o beKÇilik 80 yapıyodu, mavzerinen hateş edēlēdi bu şekilde vurdulā. bi de duydum, vurulmuş duydum, ben güçÇüğüdüm. seksen ikide yapıldı bu cāmi, bu Taşlar gezlerden, onnan sōra işeyden geldi seydilēden, ōrdan, burdan gelme yāni. buriyı çok zor şartlar altında yaptık, allā şükür. kövli kōmpile cāmiye bakar, iki cāmi bi de āsgi cāmimiz var, ōra gullanılmāyo, ōra da yakın buriyā. 85

DÜĞÜNLER VE KÖY ODALARI HAKKINDA BİLGİ VERİR MİSİNİZ?

meselā cumā gün bizim düünner başlar cumā günü, bazar günü biter. cumārtəsi günü yemek veriler, ikindiden sōra ikindi ezeninden sōra yemek verilē ğoca kövlye, düün sāibi yemek çıkarı yāni. onnan sōra bi de bazar gün, cumārtəsi gün böyükēlencesi vādır düün sāibiniñ, ğına gecesi yāni. dabanca atālā, işki yok, işki kalkdı, āsgiden vārdı. şindi iş daħa güzel oldu, ğola, pepsi onnan sōra çerezdir merezdir millet 90 masalara hemēlencesini yapıyo hem saz cümbüş çaliyolā oynuyolā, o gün ğına gecesi bitmiş oluyo yāni. bazar gününe adam gelinini alıyo, ävinde güzelce mevlüdünü okuduyo, onnan sōra düününü bitiriyō. yemeklerde pilav, çorba, bamya, onnan sōra kōmpāsTa, hevlā bunnar bulunur yāni. āsgiden çarşamba, perşembe günneriymiş şindi cumārtəsi, bazara atdılar, āsgiden de aynıymış yāni. bizim āsgi gelenēmiz 95 devām ediyō yāni, dipdimelden gelme gelenek devām ediyō yāni. şindi bizim ğış günnerinde biz odalāda aħşam sabahdan bi başlā yanmāya gece onikiye bire ğadar meselā odalarda oturuz biz. sabahdan aħşama ğadar dèyince meselā gelip gidiyo yāni. sabālēnoda sāibi odasını yaķar, doķuzda onda meselā müşderi toplanır, ōlèye ğadā meselā oturulur, sōhbet olur, çay bişirilir, ğāve bişirilir, sōhbet edēlē ōlèye ğadar. 100 ōle ezeni okundu mu cāmiye giden cāmiye gider, ävine giden ävine gidē. yemēni yir, hayvanına bakar, namazını ğılar gerisin geri odaya, onnan sōra ikindiye ğadar, bōle bōle vakit geçiriler yāni, yatana ğadar bōle devām eder yāni. geşlē ğāvèye gelir, etdiyālā odalara gider. odāya yirmi kişi mi geliyo, on beş kişi mi, on beş kişi ceplerinden meselā çay, ğāve alırlar, kömür alırlar, bōlelikle müşdereķ ğarşılrlā yāni. oda sāibi de 105

āynı sisdem, meselā oda benim hiş tanımadım adam gelir oturabilir, oña kimse işeñtmez yāni buyur der. misāfire muazzam bizim burda ilgilenirlē yāni. misāfir olarak sen geldiñ meselā akşam üzeri oda sāibi duyar, odāya oturannar yāni, misāfir geldi diye habā verilir. odāya oturmāya gelenner hep bütüm yēmek çıkarılar odāya, misāfire. bir ay baķalar oña, bizim bura ōledir yāni. bir aFTa, on **110** gün, on beş gün ğalan olur yāni. ğış geliyo baķ, gelmeğe başlaflar meselā. afiyondan ço unnuķla isdēyicilē filān gelirlē burıya, ğalirlā üş beş gün, on gün. satıcı gelir, halı satmāya gelirlē, kilim satmāya gelirlē, batdāniye gelirlē, onnā bütüm odalarımızda ğalirlā. valā manıadan, onnan sōra işeyden, sağdan soldan, deñizliden, malatyalılā, zobacısı gelir, halıcısı gelir, hepsi gelirlē yāni. bütüm bunnar odalarımızda ğalirlā **115** yāni, aydından gelirlē, zēytin satmāya gelirlē, memnunnar, gelen Sāten gitmeKısdemez bizi burdan. bizim burdan yāni allāñ taķdiri ilāisi hoca gelsiñ, hoca gitmeKısdemez, ōretmen gelsiñ, ōretmen gitmeKısdemez bizim burdan, ğovsen ğitmezler yāni. halk gelen dışardan gelen kişiye sayğısını sevgisini ğöseri yāni. kendi arasında da ēyidir. bāzı bi kendi arasında mūhdarlıKiřişesinden bazı bī ufaķ **120** tefek şeyler olur, onnan sōra onū da bi sene, üş beş ay geşmeden ğapanır ğidē, devām edē millet yāni. ha bizim burda bu vādır ne muhdarı ğarışır, işey imamı ğarışır seçimnere ne ōretmeni ğarışır, herkeş kendi hālinde kendi işini ğörür yāni. halkla ilişKisi başğadır, o işey dāvāları başğadır yāni, biz de bilassa tembih de ederiS, argadaş ne seçime ne muhdarlāĝa bi şeye ğarışma. ğarıřmazlā herkeş kendi hālinde kendi **125** işini ğörü yāni. biribirimiziñ ilişKisi çoKēyidir, o odaları ķompile açılır bayram günneri. odalāda sabahdan yēmek yenir bayram namāzından çıkdıķdan sōra, odalarıñ hepsi yanar, sabahleyin ķompile ğoca kövlü odalarda yēmek yēr. gelenek, āvine varı çağırılā, bu gelenek yāni herkeķāvine az ğarar, çoķ zarar hesābı yāni ne buldu getirir, odada yēmēni yēr, onnan sōra bayramlaşmāya çıkar kövünüçine. **130**

ADI SOYADI	İbrahim ÖRENGÜL
YAŞI	74
ÖĞRENİM DURUMU	Okur-yazar
DERLEME YERİ	AYVALI

Metin numarası: II. 7

KÖY HAKKINDA BİLGİ VERİR MİSİNİZ?

şindi şorası oda baq, o odanın bi maşası varıdı bu gâdar bi metîre, bône bône saqallı adamnâ varıdı, tanıyon mu? şindi maşaynan ocaqdan hateşalceñ, bu gâdar maşa, cığara adam sarma içiyo, dutdun zaman bubân, gızdın mı zatan bubamın yanında eşşeklediyon sen beni. eşşölleşsek denk TutenKini dèyo, sıqdırsân daılıyo köz, göyvesen düşüyo yere iki türlü. yâ sıqdı da düşürüsen yandıñ vallâ, an'adıñ mı 5 bir. ikincisi bu memliket bôle gelmiş, bôle gider. odâyı bize âitoda misâfir geldîi zaman giriyo, yatıyo, galkıyo, gidiyo. gışayında hep toplu olarakdan giriyoS odâya, oturuyoS, sobâyı yakıyoS, aynı duruyoS. oda sâibi garşılâ, vâtandaş verise verir, vêmeSse oda sâibi garşılâ. bi âile olarakdan bura sülâlêye âitdir, gelir, bu kövde herkeş gelebilir yâni. vala odalâ çok da odalâ bitdi Satten, bi düzenli bi üş dene oda 10 vâ kövde şindi, gâve yoq, gâve mâve yoq bi şey

MESLEK

ben çivçilik yapıyon. gelir vallâ iyi kötü dèyemeyiz de gelirlêde hayat yoq Satten mahsulumuz bi defâ para etmiyo, kepâzelik yâni. buydeyi üç çüzotuza vèdik, buydey düşdü şindi yüzona, üç çüzona düşdü. ben sekiSon ton buydey vèdim, vâdım o gün dedi, gardışım dedi yâ düşdü buydey ne hesabı görcen dedi. yâni vallâ çivçiniñ işi 15 demin gördün moturlâ gübrêye Kitdi gübre zamlamış. yâni çivçiniñ hişbirisi iyi dii yâni. nası iyi olcek gardışım yâ, bende üş dene olan vâ, üçü de izmirde. biri garşıyaqadan emekli oldu peteTeden, biri tarişden emekli oldü, biri şindi telefonnan gonusdum mââsebèci bornovada. dedim olana nasıl mââsebèciye, vallâ buba işlê

çok kıritik, onnarıñ işleri de bôle yā. torun var, iki üş dene torun vā, başğa fazla **20** yok. gelip gidiyolā, yakında burdalā Sāten. Satten demin dedim ya, dāmat akisarda, ormāniyede. ben manísadan dolanıp geliyon, Satten manísanıñ arası çok yakın. akisarınan manísanıñ arası çok sürüyo, ora çok sürüyo. ora nere bura nere yā, bura yayla yā, orası yayla, şey burası yāni. zē il yer yā orlar çok güzel bi yer, güzel tabi yā. her yönden güzel, yaşam şartları güzel, her şeyden güzel, burda ne yapıyon ki **25** sen? çivt'çilik yapāsen o da baķ, allā baķıp duruS, yāmur vēcek de ekin ekceS, yāmur yoksa bi şey yok, zor yāni. şindi bu kövüñ adı, asgerde veyā nerdēyse adam kandırıyo bayanı. bizim kövüñde ayvalıdır, ayva vādır, filān falan dēyo. burda balmāmut isdasyonu vādır, ōrda enince geliyo. çaya yoķarı geliyo, vesā it yok ya, bu aķar gidiyo burdan. seninki geliyo, ayva nerde hana dēyo burlāda, işde gördüğün **30** söütlē dēyo, ayva adını burdan almış dēyo, ayva mayva yok dēyo, ōrdan ğalıyo yāni bu bu yoksa ayva mayva yok. hayvancılık şindi şu dağlar var ya, şu dağları işey aldı, ormāniye aldı, hiş bi ğarış yerimiz yok şindi. ğoyun bitdi, güçcük hayvan bitdi, sığır da pek nādir yāni. şindi bu köv yüz küsür hānēydi, şindi yüz küsür hāne sāde afyon sa Patada var. yüz tāne işci vā bu kövün, yüz tāne birē milyondan hesābet, **35** burda yaşlılā ğaldı. baķ burda üş dene oda vā, şu ev benim, sāde ben varın, başğa kimse yok. üç aydır kimisi geliyo, kimisi gidiyo, zor. yāni bōne yalnız olan adamnarıñ iyi de geçim şartı, demin tartışıyolādı gine mēmōrları. yāni hōkūmetiñ işi kötü. herkeş hōkūmetden şikāyetçi, hōkūmet de şaşdı ne yapcēni şurda burda yāni. hōkūmetiñ, türkūyeniñ işēsi bitmēcek. faķat biz hırsızlarıñ haķğından gelemēyoS, sāde **40** milletvekiliniñ bir iki işēsi var, adamı var, bunnā hırsıslıķ yapıyo, onnarı da öñnemiyo. o gün isdambolda anasını kesdi yāu, ğız çocu u gördüğüz mü? anasını kesdi anasını, vallā anasını kesdi yā. dosdu varımış, anasını kesiyō, öte yanına kaşıyo, üş dene dört dene dosdunu alıp geliyo eve, işki içiyolā, mā abbet ediyolā. yāni bunnā yoķluđdan oluyo yāni açıķca sōlüyen yoķluđdan oluyo. var olsa hiş bi şey olmaS. **45** para para yoķluđ ğardışım şindi yāsemin vā, bi de işey vā inci vā. onun puroğıramları vā, izliyōñuz mu bilmiyon tēlevizonda yāni ne bilen ben, adam yirmi dört sene evli duruyo, onan sōna boşanıyo, bunnā ōne yok. ben nişannandım baķ, hā ilemi görmedim ben, görmēyerek nişannandık. kırk ikide evlendim ben, otu iki do umluyum ben, kaş sene olmuş. dā a bōne etmiş yok, birbirimizi tanımyoduķ Saten. on sekiz yaşımda **50**

evlendim. görmedim, o öte mālleda ben burda, bubamınan annem ayarlamışlā, hiş görmeden dedilē seni nişannadık. nişan yüzü müzūü, o zuman yüzük de yok, bi mendil veriyon. nişannıydım, o beni tanımiyo, ben de onu tanımiyon bōneydi, şindi ône diil. hiş görmedim vāllā yā, yemin ederim yāni yā. onu için şindi ône diil, adam taşıyo göluna, müayene etÇek yerlēni ediyoy, onnan sōna başga yerini 55 gurculatmāyo, buba ben gızolan gızın, bākirēyin dēyip çıkiyo, bunnā bu. o da yirmi dōrt sāt tammūletmiyo Satten, çok zor.

RAMAZAN AYI NASIL GEÇER?

şindi benim hanım hazırlık yapıyo, ne yapcen bugün dedi. vāllā bükme et, işde şunu yap, bunu yap, tālimatını verdim ben. dedi, kaybolma dedi, arabayı göndertÇekdim, şu arabayı göndertÇekdim. akşama hazırlımıyı yapıyoS, bükme yapÇek, mantı dēyoS 60 ya onu yapÇek. vāllā işde gātmer deriS, işde onu yapā, bükme yapā, gücüne göre adam yapā bi şeylē yir yāni. ıramazan múbārek gün Satten kövde kimse yok, demin de dedim bōne yaramaz adamnā, benim gibi etdiyarlā netÇek. oğul var da, oğul haralda bilmiyon, onaltı çocuk vā heralda. iki tāne araba vā Satten çocukları o beşinci sınıfı bitirenleri sinanpaşaya mı ne götürüyo heralda, kazaya gidiyo onnā, gerisi burda yeni bi 65 öğretmen gelmiş duydūma göre Satten bizim çoluğ çocuk yok, kimse yok, bi ben varım sāde, kimse yok. çünkü şeire göçoldu ya, çocuk yok, öğretmen yok, onon beş dene çocuk vā.

KURTULUŞ SAVAŞI

yonannā burda iki sene ğalmış burda. şurda büyük bi hāney vardı, onu oldu yerde bağ yāni dēye bi adam varımış, yāni ge vur, yonan. burda bu duruğan bura hāneydi 70 bütün. gevurlā yapmışmış burıyı bu kövünge zengin adamıydı. burda adam, yāni denilen adam burda duruyomuşumuş, asgerlēnen berāber, bu hāney varıdı burda iki gātli, büyük bi haneı varıdı. iki gātli bi binā yāni şu gibi yā annaşıldı mı? burda işde şurdan bozuluyo, tnaStepeden, seıirkövünden bozuluyo. ördan bozulunca burda, sözümoğa, köpeklē ürüyo bu kövde. köpeklē ürünce ge vur geliyo şu 75

tepeniŋ arqasında asvatıŋ yanında ğalıyo, burda çete vā dèye giremiyo. çete var çete dèyo, ğorqusundan giremiyo, köpeklē ürüyo ya sözümoŋa çete vā dèye giremiyo buriya. onnan sōna bu sabaŋezeni oqununca baqıyolā, konturolediyo çete yok. burdan bōne eniyolā, burdan deredir, burdan eniyolā, ū ğarşı tepèye varıkan burda ğumarı kövü vā ōrdan bizim topculā öŋüne topu açınca burdan dönüyolā bu dere **80** aşşāĝı ū ğördüŋ Tepe var ya ōrdan aşşāĝı dere vā. öte yandan seŋirkövünden dōru geliyo, tınaStepeden sökülüyo ōrdan geliyo, ōrda birleşio. ōrda birleşdikden sōna burdan geliyo, bizim daĝ vā ūrda, sabaŋezeninden sōna ğün doĝuveriken ōrda savāş yapıyolā, ōrda çok ğırmıū. ben kendim osmannı mermilēni bōne carcōrlēni filāneşē bulurdum yāni, ğoyun ğütdüüm zaman. ōrda savāş oluyo, onnan sōna **85** devām ediyo dunnuya. dunnuya arqasına düşüyo dunnuya ğadā, ōrdan öte yandan geliyo, burda bi köv vā ğazā yāni o kövün öte yanından suvāri falan da geliyo. dunnubuŋar denilen yer görmemiūindir heralda ğördüŋ mü dunnubuŋarı? ū tepe gibi etrāfi bōne aqıŋ, çarıkköv vā, çarıkköv bōne etirāfi aqıŋ. o tūmbekde bōne emmim rāmetlik suvāriydi, emmim buriyā gelmiū, yarbay mı albay mı? ōrda ōne savāş **90** yapıkan cizmeniŋ ğoncūnu, suvārilē cizme ğeyē, bilirmiŋ, bilmeSsiŋ cizmeleri bōne cizmeleri, cizmeniŋ ğoncūna ğadā çıkdı ğan derdi. āsas savāş burda oluyo. eŋ ūTdetli bura, burda dèyō ya atatürk, burda dèyō, hedefiŋiz aqdeŋiz dèyo. izmirde dökÇeklerini ğosderiyo yāni. bi alēhsan paūa var, bu kömür sözümoŋa eşşē kömür çuvalını atmıū heybēyi, heybe deriS bilirmiŋ bilmen, heybēyi atıyo, bir iki ğaley ğabı filān **95** ğoyo, körük ğoyo, bizim burdan geliyo bōne. onuŋ bu kövlēde iki üū dene adamı varımıū, ōrları geziyo, afiyona varıyo, afiyonda loqantāya giriyo, loqantada ğarsona dèyo çorba ğetif baqam dèyo, üsdü baūı periūan ya, gevurlara hōrmet ediyo oŋa ğetirmēyo. o da tabaĝı altına yazıp, ğoyup çıkıp gidiyo. onnan sōna ğāveci ğayb oluyo ōrdan, ğāve de qapanıyo, alēhsan paūa ediyo bunu. bōne yāni burlāda **100** gezēmiūo alēhsan paūa devāmlı gezerimiū. bōne çadır ğurmuūlā dunnuya gelmeden, burlāda sökülürken bi çeūmeniŋ baūında ğuyu varımıū, emmim rāmetliĝe dèyō ku biŋbaūı, albay kimise o ğumandan, onuŋ ūeyisi ya. gibili dèyo ğit ū hayvannarı sula ge dèyo, ğeŋūden bi ğabadayı bi ğarı dikelmiū dèyo, gelin dèyo. ha siz gelmiyeydiŋiz de gevrur geleydi dedi dèyo. gevrur bozulduqdan sōna ğöŋüslēne vurmuūlā derdi **105** emmim rāmetlik, baq gibili saŋa ğuyuda su vēmiyen, sulatmāyan ğadına bāq dedi.

göñüsleri bône kıoparmışlâ dèyo, bône elinnen dutuyo dèyo atıñızın yüzünü öpen dèyo, eğıliyo, otlāñ yüzünü öpüyo dèyo. göñüslēni bône vurmuşlâ, endirmişlē, bône dutuyo, zırıl zırıl ğanāyo dèyo. Satten burdan bozulduğdan sōna gidēken burları, bu kövleri bütüm yaķmışlâ gitmişlē yā. belki uşā_ā ğadā burları yaķmışlâ Satten ya, yonannā **110** yapıyo bunu. bozuldu gidiyo ya fırsatdan_ısTifāde yaķıp gidiyo. ne yapmışlâ ondan sōna, hangı savāş_ıoldu? savāş bitiyō mu, ismetin savāşı başılyo ondan sōna, ismet savāşı nēdiyo, öşür_ıaldı bu milletden biliyon mu, öşürü nētdi? savāşa girmēcen diyerekden gemilere saldı, hangi gevura gönderiyo onu, gemilēde çürüdü dene ondan sōna savāş da bitdi. izmirde onun bināısı vā bilmiyon gördüğüz mü? ōrda mücūde **115** ediyolā, çok şükür dèyo, ge'ñşleri savāşa ğuymadım dēyerekden şapğayı atmış.

ADI SOYADI	Ahmet BALPINAR
YAŞI	72
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	TINAZTEPE

Metin numarası : II. 8

KENDİNİZİ VE KÖYÜ TANITIR MISINIZ?

benim burda iki sene, on sene belediye re'islim var, tınastepede. on sene belediye re'islim vā, benim burda. benden'evvel mu'ardlıkları bilirim ben, bura ninemgilden'örendime göre 'ocadepede bugün yirmi ikide burda yonan tām bir bucu'k sene durmuş ve o anda hayvan, haş'arat nè varsa hiş'ellemeden kesmişler, yemişler ve o şekilde bütün'o yonan bütün halkıñ her türlü kötülüklerine ūramış, yaPmiş ve burda 5 ne kadar yatır varısa hepsini 'azmış, atmış ve bunnara çoK'ışkenc'etmiş. ondan sōra tabī rahmeTliK'ataturk, bu 'ocadepede yirmikide tām'ışēden, depeden burāya ne kadar yonan varsa ilk tārūS sālāt sabañ yedi sabah'altıda, sabā'ıñ'altısında ve burlara dōkmüş. burdan tabi afyon, dunnu ve ōrdan'izmire dōkmüşlē ve bi işēde, paşa kövünde bir'albay'o anda bozamamış, kendini intār'etmiş. ben paşama sözümü yeTirine 10 getiremedim dēye. ondan sōra burada çok kıtlıklar meydana gelmiş. millet, aşlık, gıtlık, efendim'ōrdan burdan nohōt, misir falan çok zorluklarla yemekler yiyecēni tēmin'edebilmiş. ondan sōra işde biñ do'uz'üS'ellilēde, elliye dōru her türlü er şey bolalmış. ondan sōra mendires rahmetli'ıñ zamānında biS her'ış sāsı açılmış, millet'o şekilde kendini yararlandırmış ve yararlandırmāya devām'ediyo. ve ben biñ 15 do'uz'üz'atmış sekizde belediye re'isi oldum, yetmişē gadar her türlü burda fā'aliyāt gösderdik, her türlü burda imkanları sālādık. okul yokdun, sālıK'oca'ı yokdun. burada çocuklar'odalāda okuyōdun, bunnādan bunu 'urtādım ben. ve bunnarı yerine getirdim. o şekilde benden sōra, şu binā benim'eserimdir, şu bināyı da işey, yusuf 'arağol yaPdı burda. bu şekilde burıya bu hāle gelmişdir. şindiki zamānı da fev'kalā hōkūmetiñ, 20 belediyeleriñ, belediyeleriñ Sāten yüzde āltısı bütceñiñ belediyeleriñdir. ōrdan ta'ksīmatla burada altı biñ beş yüz nūfus vādır ve bu nūfusuñ yüzde hemen hemen

yetmiş etirāfda işcilikle idāre ediyōdun, otuz da ileşberlīnen idāre oluyōdun. her türlü hemen hemen burda en az altı yüzelli yedi yüz emekli vādır. o emekli sāyesinde halkıTdiyācını tēmin ediyō, geşlere de yardım ediyō. bu şekilde buriyā geldik, 25 tāmam.

KURTULUŞ SAVAŞI BURALARDA NASIL YAŞANMIŞ?

şindi yonan burada her türlü ırza, nāmusa, her türlü kötülükleri meydana getirmiş. kimiñevinde bi hayvan vā getimiş, kāsmiş, yemiş. bu cāmıyı ġarargah etmişlē. namaz ġıldırmamışlā cāmide. hiş kimse yonan burdan ġidesiye gadā namaz ġılamamamış. cāmileri kapatmışlā, efendim her türlü isannara kötülūü yapmışlā, çoKıacı günner 30 yaşamış. meselā götümüşlē adamı, dövmişlē, burdan sivrōñüne, sivrōñü deriS yokāda. burlādan PomPayı alılarımış hayvannara verilē, isannarı dōve dōve orāya bataryānan bomba çekdirilerimiş, zorla, dōve dōve. isannā bu ġıda işgence çekmiş bu yonandan. bubam rāmetlik derdin bi çift mandam vardın derdin, o mandalarinan dōve dōve tā yokarıya bomba çıkarmışlā ve ordanışde ingiltereden bi mühendis ġız 35 geliyo, bi subayınan. türkūye deyō bunu yedi senede alısa yedi günde dē övünsünamma mālāsāf canabıallāın emrile yedi günde düşmanı bozuyolā, o şekile getiriyolā. búbamız her türlü işgence çekTiklerini annatırdın, efendim burda isannara kötülük yaptıklarınan annatırdın. ondan sōra efendim ninem derdi ki bu yonanın zamānında çōKıävlē ıssız ġaldı çōKıisanna kötülüklerle yoKıoldu. meselā burdan 40 giderken halkın yarısını sürmüşlē, götürmüşlē, geri dönmemiş. burdāı geşleri toparlamışlā, ta dunnuya ġadar götürmüşlē, dunnuya ġadā hePıöldürmüşlē. geri dönmemişonnā, ġidennē. izmirden bi kişi ġaşmışıancaġ, geri yanı gine deñize ġitmiş, götürmüşlē yanında. geşleri hep götürmüşler. ġarı donu geymeden dışarı çıkamaS kimse, ġarı elbisēsi geyēse geş veyā erkek, ôle çıkarımış. erkeKıoldūnu bulduġdan 45 sōra muıaġġaKıöldürülerimiş. ġarı elbisēsi geyē onnan sōra dışarı çıkarılarımış ki ġarılara peKıò ġudā efendim işgence her türlü yaparımış da ġarıları öldürmezlerimiş. emme erkeKıolduġdan sora heş kökünü ġazmaKıiçin her türlü kötülükleri yapmışlar. bunu bōle annatırlar.

MESLEĞİNİZ HAKKINDA BİLGİ VERİR MİSİNİZ?

ben boluda esenboğa hava alanına işçalırđım orada, köprülēde işçalırđım. benim **50** bi arğadāşım vardın müendis, mēmeTloğtay dēye, o müendisdin. onuñ yanında taşáronnuKedēdim ben. çok meselā nere bulunsa burla, işēde tırávaz fabriğasınna, efendim onnan sōra devlet demir yoluna falan çoK işçalırđım ben. yapā bitiridik, onnan sōra doğuzüz yetmişde işē, doğuzüz seksen beşde falan biraz yaptım, onnan sōra hacàya gitdim geldim, her şeyi bırağđım. hacca gitdim, geçen senē de **55** ömredē idim. şindi haÇ, isannarıñ her yolda sáatí bir. haÇ, isannarı māhşere götürü şekilde yönetimi var. neden, orda albáyı, yarbáyı, hocası, hacısı, pādişāı bir. ömrede işēye girdi mi, èhráma girdi mi hēpsi bir. yāni mahşarda da āynı olacağ. neden, hiç kimse paşası, pādişāı ayrılmāyacağ. onu gösderiyo. meselā, işēde èhráma girdiñ mi o arafaTda bütün halk bembeyaS. kimiñ nöldüü belírsiS. kimseniñ rütbesi yoğ. **60** kimseniñ ismi yazılı de il, herkes āynı. meselā yārin mahşarda da aynı olacağ. herkes āynı şekilde kendi günānı, kendi işēsini çekecek. ömrede de bu yıl çok, geçen sene galabāydın, bōle ğamış gibiydik. yāni távaf etmek çok zor, távaf etdik. yaşlı oldumuz için. ve kırğ gün ōrda durdum, orucumu ōrda duTdum. onnan sōra kırğ gündən sōra döndüm buríyá. doğsan beşde gitdim, hava yoluynan gitdik, qara **65** yoluynan döndük. işde ürdün, surya bu yanna döndük geldik. iki dene sāten de işik yere ūruyo, bi ürdün, bi de surya. beş gün, altı günde geldiK arabāynan buríyá. vallāı yoK ōle zeyāat yerine pek getimedilē, o zaman açık da sıkıydın. onuñ için çoK işē vardın, bū ğum sürüyo. ōrda çok zor çekdik, bi günde anca çığdıK o ğum tutulan yeri nerdēse ğapatcādı. ğum fırtānası vardın, her zaman varımış Sāten. vallāa bizim **70** bildiime göre kıtlığ çokTun. fağat doğuzüz elli, elli beşden sōra herkeş, er şeye sāıP olmaya başladı. efendim herkeş kendine bi şeylē ğazanmā, o zumannā bir çit öküzünen yirmi dölüm yeri ekediñ şindikiniñ bi dölümünü alamazdıñ. neden, şindi o zaman on dölümünden yüz demir alıdıñ. şindi bi dölümünden yüz teneke alıyoñ. yāni fen, teknolociden istifāde olmağ. evet, biz üç ay harman döğēdik şindi bir günde her **75** şeyi toplayıp geliyo, yürüyen patoSlā. önceden düenle sürēdik biS. sağadığ, beş sefer çevirēdik, asıl asıl. onnan zorluğlarla. onnan sōra savurēdik, ūş gün, iki gün savurcez dēye ūruşadığ. şindi onnar heP bitdi. şindi denesini alıyo, samanı āve, dene de āve bi

günde alkıyo. teknoloji bu idā ilerledi. biz dōverbiere hi girmeS, dōverbier bizim burlara. neden, tarlālā ufa. onuiin dōverbierle ūrāmāyıs biS. indi burda **80** bizim patoSlāmıS vādır, onnanēedēlē. yūrūyen patoSlā vā onnarınanēedēlē. herke bi haftada aā, eveli ūayda aādı. douzēavusdosda falan yirmi douzēavusdosda falan dā harmana yei toplanırđı. emme indi on günde her ey bitiyō. dūenle olurdu, ūkūzle olurdu, mandāyla olurdu, atınanēolurdu, baa bi ey youdunēo zaman. ōle ordan burāya adā bi aa, onuiini dilēyolā, onnan dōne, dōne, **85** o sapı ūldūrūdūKēondan sōra da savurđı. denesini bi yanna, samannı bi yanna o ekilde aldırmāya ūraırdı, aldırđı. o zumannā ūleyđin, indi de bōle. ya yetmiiki, vallāēa indi u durum da tūrkūye oKēeyi. o zamannā fevgālā meselā bugūn douzēz kır sekizde tāsıldā gelir, tarlarıiēisini toplamāya. birēay, iKēay, ūēay yatā burda. para toplā, dene toplā, onnan sōra efendim, herkeiieylēni alır. **90** ē sānını, tenceresini toplā, ūle bi hallē vardınēo zaman. emme indi o zumannā yo. dokuzēz gır sekiz falanēlēdin. millet oKēadın, efendim o sıkıntılıydın. i sāsı yodun, bi ē yodun. isdanbolu bizēasgerlikde bilirdik, emme indi her gūnēisdanbola gidip geliyōS. bi afiyon ada yaınēisdanbol bize. aam tiren gidiyo, sabah sekizde orda. āam biniyō, sāat sekizde burda, sabahdan. iki tane geiyō, tiren yolu var. **95** hem ara yolu bizde, hem tiren bizde devāmlı. demir yolu otuz bede, ātmıiki, atmiūde de asvat gedi. vallāēa indi elle yaptılar, maınā yo, bi ē yo. bōle baltāynan azıyolā, elēarabasına oyō, vauna oyolā. elle hiēo zaman maınā yo. meselā īsan yūz kii bi gūnē iki kilemetre, bi kilemetre iē atıyo, hatēatıyo. o zamanēledin, indi bi maınā baladıēı zaman be kilōmetre gidiyō bi gūnde. hem **100** kendi sōkūyo, hem toplāyo. emme o zaman yūz kii bi kilemetre atabiliyōdu, yūz kii. kimi erevēeyi aldırıyo, kimi dōvūyo, kimi ediyo, kimi ūraıyo ūle. her tūrlū zorlularla meydana geldi bu demir. burāya adar geldi ya, ne adā zorlularla burāya adā geldi, ūraıyo millet.

TARIMDA NE ŪRETİRSİNİZ?

burda bizim mercimek, onnan sōra fasulyā, būdāy, ārpa, patates, pancar, haā **105** deriS afiyān, bunnarı ekēlē, bāzıları tomatis falan bunnarı da yetidirilē, eyārdır, udur,

budur, búbēdir falan bunnā heb_erişir. burda su vā, baráš vā. baráš hemen şurda. biñ doqúz_üz seksen beşde yapıldı. qasabâyı idāre ediyó. deriñli_üi altı metre, yedi metre deriñli_üinde. dabandan besleyó su, gışında geliyo toplanıyo, yetiyó. qaynaq vā, gāynaq geliyo dabandan. fevqālā sulamāya yetiyó. zengin de denmeS, fakır de denmeS **110** normal bura. herkeş kendi gānını beslēyebiliyo. zengin sāten zengin_öldumuydun, on dene yirmi dene fabriqa_olması lāzım zengin demeK_üçin. ámma şindi bi tek burda bi kişiniñ fabriqası vā. un, yem başga fabriqa yok. bi de su fabriqası vā burda özel. hemen şu yaqında depeniñ dibinde. membā suyu, yokādan gelir, qarabaşlıdan dutā, goca buqara gādā gelir_ó su sāniyede hemen_üemen otuS sekiS, gırq litre veri. tınaStepe **115** yazılıdır şişelēde. benim_üodam vā herkeş gelir yatā. selbes, dörT dörtlük , çayı, şekeri, yeme_üi, gāvesi her şēsi hepsi vā. kim gelirse yatā. itiraS yok, gelen yatā, gidē hiş misāfirsiz de galmaS, üş gün, iki gün, bi gün galırlā gidēlē. ben hep baqıyon. galır, gāsıñ ne gidā çok galırsa benim_üoşuma gidē. bi sene gāsıñ nolcek yā. var_ük_üş dene çalışan.eveli yirmiden fazlāydıñşindi körelde üş dene falan galdı veyā dörT. vatandaş **120** kendisi yapā, her şēni hazırlā. gelen misāfir yatā gidē, ücüretsiS. eraldā üş dörT, beş_ön senēye gādā bitē. neden bu, burıya bö_ük bi otel yapālā falan, otel yok şindi de öle. otel falan_ölsa adam_ötelde galır neynesıñ. sāten yaqın_üadam galmāyo burda. kim galyo: van, bitlis, diyarbaqır, onnan sōra efendim bu tarafłāda adana falan bōle gelirse yatıyo. yoksa yaqın yēlē yatmāyo. heP gelilē, kimi isdēyo, kimi efendim bōle işlē **125** satıyo. geliyo meselā, gidiyo adam burda işciliK_üediyo işēlilē. o işēlilē o mēşur, batman falan_örlādan heP gelilē. öteğü gün batmandan biri vardın dörT gün galdı. onnan sōra diyarbaqırdan geldi, altı gün galdı. edirnedan geldi yedi gün galdı, antalyadan geldi dün beş gün galır. işlē vādır burda ē manisalıdan_üefendim halıcılā beş gün, üş gün galılā, yatālā, gidēlē. burda satālā, sālī bazarı oldu mu āşam mu_akğak gelilē, burda **130** yatāla bazarı bazālā gidēle. salı gün buranıñ pazarı. pazar çok güzeldir bizim burda etiraflıdır. galıycık, gāyadibi, gezlē, aKören şurda şura, burlā heP gelir burıyā. çōK_üeyi hiş birinen kötülümüS yok. herkeSi biS gābul_üederiS. sāten_ē dūnyā bōle. eğer dışardan yabancıyı benimsemeyen bir memliket qalqınmaS. eğē bir memliket geleni yadırgāyōsa veyā zorlāyōsa o memliket galqınmaS. bu hemen_üemen tā benim_üaklımdan daha **135** esgiden. dedelēmizden dahā_üesgiden başlā bu. o zuman vāsta yok. burdan şe_üire giden sandıklı tarafı burda yatā, afıyona giderimiş. afıyonda hayvan satar, işē edē gelir. emme

şindi arabalā geleli yatmáyo. rābet, edennē geliyo, fağat rābet, etmèyen meselā ben, ölsem benim çocuqlā heP mēmür gelmezlē, oda kapanır, durum bu. tabi adamnā bağıyo kişilere ā, T tabi. gelilē, etiraf, kövden gelmezlē de ırağdan gelilē. yakın 140 yatmazlā, araba vā adamıñ, altında. onuñ, için evi duruğan nēye burda yatsıñ. emme ırağdan gelennē yol parası vēcek falan burda yatā. misāfir, için ğullanılır, bāzı efendim dü, ün yeme, i falan, olur. bōle geleneklē oldu mu orda yerlē, edēlē, bayramda falan bunnar, olur. ğışın, oturuS, ğomşulā gelir, oturuS, ataşlarıS zobáyı. televizonu açarıS, vidōyu açarıS, bağā seyredē vaqıt geçiriS. odada oturuS, bize yağışmō şindi işēlere 145 girmek, ğāvelere girmek. tabi yoğdun, iş ğāve yoğdun. odada geş, çoluğ, çocuk belki yirmi kişi oturuduğ. şindi beş kişiyi bulamáyoS. zamāna göre yeñi èyi, tabi her şeyiñ yeñilē, i èyidir. şindi neden para çok. esgiden para yoğ, herkes zorla ğazanıyo. benim zamānımda aláttirik yoğdun, su yoğdun, oğul yoğdun burda. ğarağolu getdim ta dannannan ben ğarağol yoğdun. dannan derlē şu deredēdin ğarağol burıya 150 getdiK, onu. bunnara yer yapdım ben. ğarağoluñ yerini yapdım, oğullarıñ yerini yapdım, oğulları ilerletdim. hēç parká yoğdun, ğanalzasyon yoğdun, onnan sōra efendim yer, altı işēsi yoğdun. bunnarıñ, epsini bu on senede meydana getirdim ben. bennen sōra gelennē dā èyisini dōşedip şunnarı dā èyi dōşemeye başladılā. bunnā soññadan dōşendi benden sōra. iki dönem yapdım ben. 155

ADI SOYADI	Eyüp DUMAN
YAŞI	75
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul (3)
DERLEME YERİ	KÜÇÜKHÜYÜK

Metin numarası : II. 9

KÖYÜN İSMİ NEREDEN GELİYOR?

bū tā esgiden şorda bi üyüK vardır baq garşıda üyüK vādır böyük. onuñ yıǵılmasınan burıya küçüküyük deyōlār burıya evet. hüyüü de görmeñ lāzım bu dē çıqđıñ mı bu köylē ayāñıñaltına geliveri yani ya. yoqardanordan gücüKüyüKordan gelme. vāllā tāriini biz galan, ondan, o yānını bizlē dünküyüz sayılır, o esgi tāriē baqarsaño bizimki bōle. dedelēden bura, orası köyördāymışesāsen. ōrda bi gāz gāvğası ediyolā **5** falan o zamanordan adam çekip çıkıp bikaş kişi geliyo, burıya duruyō. onnan sōna öte yanını bölünüyo, saracıq vādırorda. orāya gidiyo iki kişi, üç kişi bura o zumandan güçüKüyüK, bura üyüñ manāsınan küçüKüyüK bura. türkmendir bu köy yāv, yörük mü dēceñ ya. manav deyiñişde neyse. benim aqlımınerdinde bi dañgillē vāllā orāya bi geliP bi yer dutmaları yani ya bunıñ. dedesigil olur bunıñ yani ya. **10** onnā varıdı bu köy baq dē şurlā falan yoğudu benim aqlımınerdinde. şindi baqsāñ ya bi nē tā sinanpaşaya ulāşTı köy, böyüdü bu işlēden. belediye oldu yāv, nūfusu belediye çokolmadıñ mı olur mu yā. ālmancı çoq, firansalı, almancı, köy çoq yani ya. vāllāa ben hiş bi iş yapmıyom, leşbēlin yapıyodum, onu vāzgeçivedik, şindi yaşlanınca yiyiP içip yatıyon dā èyi vāllā. üçaydanüçaya alıyoS... yüziki yüz, **15** üç yüz neyise. leşbēlikde pancār, ārpa, buydey ne verise allā ekiyōduq. bunnarı galdırıyōduq, şindi o işleri bırağdıq biz yani ya. neden devām var. on, yedi sekiz dene inek, dana vā onnānanışde oluyo. kesdiriyoS, beslēyoñ, südünü alıyoñ, südünü satıyoñ, beslēyoñ, kesdiriyoñ yani ya. kendime göre benim dē adamda elli dene atmış dene hayvanı olan var burda. vār, çokolan var burda. vāllā bende yedi dene altı dene ğız, **20** bi dene olan vā, yedi dene, yetmiş dene de torun vā vāllāa adını bilmēyon çounıñ. firansada, almanyada, torunuñ torunu bunnarı bilemēyon yani ya bende bu köyün yarısı

sayılır yani ya. orda valar, almanya, berlin, bilmem nere bône çok. para benim kendimiñittiyâcımı görüyon vâllâ. bi dene bir lère vëdim dëylene beş lira âlsıñ benden. allâa şükür hêçöndan. bi dene ölan vâ yanımda, onuñ da ölunuñölannarı vâ iki **25** dene. biri asgerde biri burda çalışıyö, ölan su işlerinde çalışıyo burda, köylêde. iyi şône işlê.

ESKİDEN ÇİFTÇİLİĞİ NASIL YAPARDINIZ?

öküzünen, sabannan. bi dene saban, ardında inbalınan birçeliñde öğendire vâ gel, öneydi, vâllâ öneydi. gâni, iki tekerli gâñni sōna dört tekeli arabaya çıktı. araba şindi motura çıktı, aya çıkıyo adam, gâmyona çıktı. bu köyde bi dene gâmyon gelirdi, **30** sinanpaşadan vâllâi bi o. derken şurda biri aldı. işde onnan yani ya şindi baķsañ ya şeçiröldü memleket. düvën harman yerinde çok, bēgirinen, öküzünen, bēgirleri gōşâ, gâçırıldım, nelerölmadı. çok vâllâi nelê aldılâ yörüüvëdilê neler seni, gōyvedim gitsiñ gidebildiçî gādâ. harmanı saşdıķ gōyvedik de yeyolarıdı. vādım, bēgirleri aldım. iki dönen derken bi çıkış çıktı hâydi gidebilesiye. önda altüs gâyişlâ dolanınca **35** bēgirleri önda duTdumçaldım geldim. bunnarı da yaşadıķ çok. neler län şindi vâllâ efendiliKâbê yâ. şindikilê yirmi dört sâatda vâllâi eve gūydum dört dönüm buydey varıdı vâllâ sabahTan gitdi, ikindinüsdü aldı da geldi gezer patozunan. o zumanönu bişceñ, otuzâğusdosa gitÇez dëye vâllâi canımız çıkâdı dunnuya, şurda dunnı varıdı bizim şeçitliKörâya. şindi adam yirmi dört sâatda kaçıyo âbê harmandan. o zuman **40** getiriyo, burlâ harman yeriydi şurlâ falan gōdüün yerlê. burlara dökëdik düçennen süre süre. birçay tam birçay, birçayöraķ biçëdiñ, birçayon gün saP çekê birçay da düçen. gâsımıñçikisi üçü gârıñ yağdını bilirinçibişıñ musáynan körçaliniñ saplarınıñüsdüne buraya vâllâ. hârmanıñüsdüne netÇeK yâmîr... aķdara döndere neler län yâu şindi vâllâi efendilik yâ. şenniKöoluyo asgeriye orada dunnunuñçasgê girdirdilâ o zuman **45** yonaniñ geldiçinde, önda bizimçasgê onnarı izmire deñize dökdüğü orada abidesi vâdır. savâş bildiçin gibi benimçaklım dē añnadırladı benöne bilirdim ben şône ufaķ bi şeyidim. beşçaltı yaşlarında falan. sâlîiñçismêçilçañnadiyo burdan bozuluyo, o gevuru vurmşumuş, gâradağ dabancáynan. potini dikivê dëyö sâlîiñçismêçile. dikişciymişönnâ o zumanönnâ önda yapıyolarımış. o da türkce bilmeyö **50**

zannediyo, sövüyo sālīñismēil. sālīñismēile bi toqat vuruyo, onda da ğaradağ dabanca varımış ğaldırıyo bi veriyo, ufağ, sekizon yaşında bi şeyimiş. vällāi ğaşdım dēyō, dutamayo. bozulduunda burda çilide, geliyo sālīñismēili arāyo o asger. dambaşıya çıkdım dēyo yūğunuñardına yatdım görünmēyen dēye. baqdı orlāda burlāda göremedi deyō. burdan balmāmıdınordaneyāce, başkimse, o işeye dunnuya. örda **55** türKasgeri uğulayıveriyo deñize ğadan vällā bi toPıatıyolā dağıdıPıatıveriyolā yani ya. savāşmışlā, aņnadırlādı götürülēdi aņgarāye orlara çalırdırmāya işey ğazdırmāya, siper ğazdırmāya. köyde adam falan ğomazlādı vällā, kimi eli işey dutanı alır gidēlerimiş. yonannınā götürüyo yā, o zumannā yonannınā bu afyonu aldı. bilmem firansızlā işeyi aldı isgenderunu, bilmem nerēyi türkūyi bölüşdüleridi yā herkes. **60** aņnadırdı yāv, lān vällāi yeminēdiyo ayağımdayı çarığı vällāi bilāi çıkādılā, kesdilē, pişirdilē, yidilē derdi yā. ābē çünkūse yok, çarığ, allāñ çarığı, hayvanıñ derisi vā ya ondayāña çarığ dikēlēdi āsgiden. onu da gece yatdın mı adamıaç, ayāğınđan çarığı çıkariyo, vällāi bişiriyo yēyo. yokluk varıdı o zuman. çarığı yāv deri yāvayvanıñ derisi, atāş ğōdü mü o işeyolur bişiyō. lān neler yā raPbim şindi efendilik var yā. **65** o zuman çok, çok çekdi, inönü çok dedi. aş ğodum ya dedi bubasız, anasız ğomadım sizi dedi. aş ğodum sizi bubasız, anasız ğomadım dedi. inönüye dunnuda mı ne bi yerde bōne deyōla bizi aş ğoduñ bilmem nētdiñ deyōlā da, o da deyō, aş ğodum, bubasız, anasız ğomadım deyō. deñize buydeyi küflendi dōkdüñ dediler. faqat gelcei düşünüyo. o zumanışde bunnā bōle ābē yokluk varıdı yā. şurda benimāqlımereleli on beş **70** senedir, yirmi senedir bu işlē meydana geleniş. bu köy benim geşliiminde ben ne deyonışde elli atmışāne vällāi bildim ğadarı benim burlā. şu köyüñ burları, şurdan şu tarafları falan yokdu burlāda. şurlādan şu orta yerde bıkaçev varıdı. o zuman yokluk varıdı, yonanarbi, balkanarbi, cihanarbi türkūye bir sāat boşu yoğudu ābē etme. çünkūse harPırka arqaya bunu. **75**

HATIRA

alaşēir, alaşēire bağ bellemēye gidēdim vällāi. vällāi gitdimoña da gitdim, gezmediim. yüzellī lere para ğazandım vällāi köye getiremedim. tirende biri sāat gösTēdi al dedik, vēdik parayı hāydi. biray çalırdımı vällāi bi sāaTa vällāi ceP

sāatine. ône oldu vâllâi, ē işde akıl kafa yok. içinde ğaldım, alaşêirin içinde ğaldım. bağ bellêdik bağ. sabahdan beli alırsın, çıkâsın bazâ yerine ôrdan seni yirmi **80** kişi adam alır gidê. akşama ğadâ çalırsın yim beş ğuruş, yirmi ğuruş. yoğudu âbê âsgiden heP bu ğış günü yani ya aKören, güçÇüğüük, başğa bulca, bône burlâ orlada. âmet paşa vâdır, onna sandıklı tarafı, dınar, isParta o yanna. onnâ o yakâyı bilir, biz de bu alaşêire. beli aldın mı dōru orâya gidêsin.

NASIL EVLENDİNİZ, BURADA DÜĞÜNLER NASIL YAPILIR?

hacı dēzêyi şindi ben yavuğlu falan diildim vâllâ. birisine ğızdım, çeşmeye **85** âşamüsdü bulâşık yıkamâya geldi, şura çeşme dâ bône yani ya orda çeşme varıdı. bende vâllâ vâdım hemen omuzladım gibi allâ ismâladık. ğaçırdım vâllâi, aldılâ dama ğuyvêdilê. sekiSây yatdım. sekiSây sōna düzlendi, yarım sâat sōna çıkarıvêdilê, sekiSây sōna işde hemen getdim, düünêtdim, şindiye ğadâ da hayâtımı sürüyoS. yokdu haTdi haberi yok yâ vâllâi yâ ben ne deyon, ğaçırdım deyon, **90** haTdi habarı ôsa o dedêin olur. bağırsa netceñ vâllâi bağırmâya mağırmâya beñzemêyo bu işo zaman allâ bizim ki duttun mu âbê... sekizay ğaldım, kırk sekizde başladım, elli ikiye ğadâ cezâ evine girme çıkma, ikây, üçây, ikây, üçây ... onnan sōna kes, afyonda. len haPsâne bu köy yeri gibi de diildi o zaman vâllâi ğıcırdâdı. afyon cezâ evi, afyonnulâ bi taraf, sandıklı bi taraf bilmem nere bi taraf, **95** cezâ eviniñ. bennik dâvâsı var işde orâyâ girdin mi sen deyon ben forsumu yürütçen, o deyo ben forsumu yürütçen. ğasaP tâhir varıdı, ğarısiniñ yüzünden adam kesdi, o varıdı. ufağ boylu bi şeydi. boyacıynan ğarısı ğonuşuyōmuş vâllâi cizmeleri boya dêye varıyo onuñ sunturacı alıyo, boynuna bi çalıyo. yapardın da âpsânede efeli işde yapsañ kime yapceñ, yapdın mı zâten zopâyı yersin, hüçürêye atâlâ, ora ône ğoyvermezdi. atineli **100** varıdı, ğasap tâhir varıdı, onnâ afyon bi tarafıdı. doğannalı mı ne o üzeyir varıdı idamnık. bân vâllâi çok çekdim yâ geşliñ yarısını orda burda gidêdiKıacı. lân biter mi vâllâi billâi mâcerâ çoğudu âbê. ğıcırdâdı afyon cezâ evi vâllâi, sen şuralısın, ben buralı. sâten sâatinen çıkıyon. bi sâat birinci ğuğuş gezê, onu ğuyalâ, ikinciye, ikinciye ğuyâ üçüncü, dördüncü bōneydi cezâ evi. soğuk çok canım afyonuñ zâten soğu **105** mēşur olur da. yok yok cezâ evinde ğalofar falan yok. şindi cezâ evler de işdi. sisdemli

oldu, bilmem neli her yer. vâllâ_i burda çok şâne düün_oluyo, ğarı da getirilēse vâllâ_i o da oluyo. oynamaya dansöz gelivediñ mi köy seyire baċcen dēye. oluvereydiñ de bi diñniyeydiñ cayırtı, taċırtı bilmem neli bunnâ çok şâne. getiriyolar da her_adam getiremez, para zengin_adam getiri, fakir neynesin yâ. bân düünde getmedim **110** vâllâ_i, eliñ getTiklēne de çok baċdım. aldım_oynatmáya bana, nēdem_oca ... bitdi Şindi hiş düün ğalmadı baċ, Şu bir_ayın_ıçinde belki yüz_elli yüz dene düün_oldu. günde iki üç, günde iki üç vâllâ bōneydi. bu zamannâda oluyo da bu zamana ğomadı almancılâ. almancılâ, firansızlâ, hep gelennē. gün_olalaċ cuma günü ölen_üsdü baŐlēyo, bazâ gün_öleden sōna bitiyō. işte bu ċadar, üş gün. cuma günü yemek veriyolar. **115** ondan sōna ğalan ğına gecesi, bilmem hamama, Őuráyâ, buráyâ bunnâ hamama da gidē, ondan sōna geline bazâ günü öleden sōna aldıñ mı bitiyō. ğadinnâ gidē, erkeklē gitmeS. olannâ gidē güvēyiñ yanında bir_ik_üş kişi. ğeçeklē vâdır Şurda, bilmiyōñ mu oráyı, ğazlığöle, ğeçeklere, gidēlē. istedi yere adam nerēyē göñlü hökm_ederse yâ.

HAŞHAŞ EKER MİSİNİZ?

Őindi de ekiyom lân gine aynı yâ. haŐaŐı ekerim ben güzel tō_om saċarım. **120** äsgiden_onu da cizēdim. yasaK_eTdiklerinden hiċ bi zaman_onu edemedim. selbesiken mecbur cizceñ vâllâ alıŐceñ, çoluċ çocuk, erkek, ğarı gitceñ, cizceñ, ertesi gün gitceñ, alceñ_onu götürüp satıceñ yani ya. Őindi onnâ bitdi. cizme iŐi hökümet yasaċladı, o olmaS. äsgiden_on sekiz dānáydi bu köyde oda. Őindi vâllâ sekiz_on dene ğaldı herâldá, vâ yok, ône Pi Őey_erâlda. âbe baċ Őuranın_öte yanında oda **125** vâ. burada kaŐ kiŐi Őurlâda on kiŐi buráyâ toplanırlâ. yemek de gelir yenir, mohoPbeT de aynı bura gibi oturusuñ, zobāñ yana, çayın biŐē, ğāveñi ičeñ, ağırlanır. ondan sōna āŐam yatceñ zaman_uykuñ geldin mi hāydi eviñe, ğapıyı kitle, tamamdır yani ya. oda sâhibi, yanında olan_emmisi, dayısı, aċrabası. o odaya kaŐ kiŐi geliyo, on kiŐi geliyo. o on kiŐi ilgilenir_onuñ_masırafinnan, bu bōnedir. ortaċlaŐmadır. **130**

BİR TÜRKÜ

âlimidim ben kendimi bilmēdim.

ēller gibiñ_ak kefene girmedim vāy

ālim_efe adānada dutuldū
fadime de geliniñ ciğerleri sōküldū anam sōküldū
adānayı, ğoņyayı gezdirdim, **135**
ginē ğabıllandı ğīdilēr vay ğidīler .

geşmiş_ōsuñ. sen de sağol. mācerā lān bunnā ābey yā. ālim_efe varıdı, ālim_efe bunnā,
bunnā ne biliyō lān_ōlum, dīnārlı. cezā evindēydim_onuñ dutuldu_unda onuñ da
adamları var_ıçerde. geldilē, müjüde etdilē, vāllā_i başladı. ğarı alıp ğaçıyo, eşgiyā bu
adam, vuruyo, ğırıyo, onnardan ğarı alıp ğaçıyo. tā adanāya varıyo, adanada bi äv **140**
dutuyo. bunu nasıl tākiP_etdirdilerise tākiP_etdiriyolā. gidip gelirken görüyolā, ōrda
dutdurdulā işde. adanada dutuldu, āsmadilā, āsdilā mı ğalan nē oldūnu vāllā ben de
bilmíyım da āsdilā herālda. āsmadilā yā öldü mü, ğaldı mı netdi. onuñ dutuldū_unda
cezā evindēydim_onnarıñ_adamı varıdı, o ğız_alıp ğaşdı_ı tarafıñ_adamnarından.
oynadılā, işēyi yaPdılā bayramını yani ya. **145**

RAMAZAN AYINI NASIL GEÇİRİRSİNİZ?

ramazan çoK_ıyi ğarşılēceñ ramazanıñı, otuz ramazanıñı dutup, namazıñı, abdesdiñi
enfesce ğıldıñ mı ramazan çoK_ıyidir. burda ramazanda dikkatlidir bu köy. herkeç lān
ben vāllā orağda da dutdum bu orucu. orucuñ bi zoru yoğdur. sän yalınız kí isde. zebSe
vāllā baqsāñya, tavu_u var şindi, zebSesi deseñ tāze, hēpsi. ğatmer_ederis güzelce
sacıñ_üsdünde, bükme, ne canıñ_isdēyōsa onu yapıdırıñ_ābē. allā ne verdiyse yani **150**
ya. allā veriyo da bu ay da onuñ nāsibi boldur. yoğdan var_ede vāllā. arab_asını
yapdırım bän vāllā, bän yapıdırım kendim. onu bilirin bän vāllā ābe. unu elēsiñ güzelce,
unu ağdara döndere bilmem ne ede tam_ışey gibi. o ğaynāya ğaynāya ğıvamına geldin
mi tepsiyē güzelce dökersiñ, güzelce soğuduñ mu üş köşe kesēsiñ şōne şōne, ondan
sōna ğaşığı da daldırı da atı atıverisiñ bā_arsağları siler_o. bübēlice tavuğsuyundan, **155**
tavuğ suyū, çorbası. et_olmēcek, bübēlice. kendi ğayā gidē o, ōledir vāllā. yenge bänden
ik_üş yaş, iki yaş mı üş yaş mı güç_ÇüK_erālda vāllā_i yani ya. hayatda onu yapmaz
vāllā, bän de yapmadım, o da yapmaz dā. ğarıma dā şōne bi kere toğat vurmadım vāllā
bän. kırğ sene, kırğ sekiz senesinde evlendim bän bağ. kırğ sekiz senesinde, dā bi toğat

vurmadım. bi kere de dedimi vâllâjî geri çevirmedi. ne gadâ ne dedilêse, şône **160** dèyo, bône edê, bân_açık teÇÇalındır_açıkcası. ne deselê hiç yani ya şu demeS. o zuman_ôleydi âbê, gâçırceñ şindi de gâçar yâ, gâçırıyolâ. bizim burda âdet di_ıl, şurda çoban_özü dèye bi köy vâ, onnâda o âdet vâllâ. on beş, on bir, on_iki yaşını geşdiñ mi âydi, alıp yürüyüveriyo, alan gidiyo. düzlesin bubası, anası. bassın paráyí iyi güzel dü_ün_ediyo. bizim burda âdet di_ı len bunu bi âdet_edivêselê gine olur yani ya. **165** âbê ôsuñ bân severin vâllâ ôle işi yâ. mesele orda yâ_u. kötülüğe di_ıl, kötülüğe edêse vâllâjî gârşıym. kötülüğe oldu mu... mesele orda, bunu götürdün mü helallığa. ône bilmem ne ediP de etdiñ mi tağadağ gırşuna gidêsin vâllâ. lēn ne deyon sekiz_ay yatırdılâ deyon yâ. sekiz_aya gadâ düzlenesiye benim. adama bağ yâ_u. dñnyānıñ dört köşe oldūnu gösdēdi o hacı cāfē vāllā lē. habā gelī, yārın_ışiñiz düzlendi çıkıcāñız, **170** bi bozâ, ik_ay. gâyıntam_onuñ_emmi, gârdaşı, amcasınıñ_ölu. vâllâjî bi bozâdı, vâllâjî billâjî bône.

ADI SOYADI	Yaşar Kuzuoğlu
YAŞI	74
ÖĞRENİM DURUMU	Okur-yazar değil
DERLEME YERİ	Bulca Köyü

Metin Numarası: II. 10

KÖYÜN İSMİ NEREDEN GELMEKTEDİR?

valāa bilmen ki. ta ēskiden bulca. dēyiştirme filān yok. buriya ğonağ yapmışlā. üçāne. kūr̄t, kūr̄tlēden, ondan sona ğırmızılā, oruşlā burāya ğonağ yapmışlā, üçāne bureyi köy hāline gelmiş. sāĝdan soldan gelmişle. bulcāolmuş. evet, kūr̄t, ğırmızı, onnan sōna oruşlā. soyaT bunnā. onnā gelmişlē üçü, buriya yerleşmişle. onnan sona sāĝdan soldan gelen vā ğāyık. bura köy hāline gelmiş esgiden. oruşlādan. şurda saraycık vā ēñāsgı 5 orası. burlā toplama güçüyük müçüyük burlā toplama.

GEÇİM KAYNAĞINIZ NEDİR, NE İŞ YAPIYORSUNUZ?

būydeyēkeriS, misir ekeriS, pancarēkeriS, ārpa ekeriS, patatis filānışde āĝarı gōĝeri ekeriS. sürüyoS būydeyi saçıyoS, onnan sōna mimzerinenēkiyoSārpyı da āynı, pāncarı da şirketin makinesiyenenēkiyōS. tarımda ğullandımız sacayıĝinnan da eken vā mimzerinen de eken vā bunnā vā. verimli yerlē de vā verimsiz yerlē de va. şindik 10 ğırlā bi sene nadasēderiS, onnan sona ikinci sene ekeriS. ovalā temsil, her sene ekeriS. ğübre saçarıS, süreriS, emek çekerıS, ekeriS. āsgidenōküzünenēşşēĝinen, āsgiden kepāzeliĝidi. öküzünen çivçilik zōr canım. çizi başına varıp gelcēn şindi motorunanon günde etdiņi sūrdün temsil bi günde sürüp Te geliyoņ motōrunan. öküzlē ğaşmaz nēriye ğaşcāk. zōrluğ çıkasa netÇek hayvanın ğurtulmā gücü yok ķuna. 15

KÖYÜNÜZDE ODA VAR MI VE NASIL KULLANILIR?

vā oda vā sekiz dene oda vā. bi gāve vā şindi, köy gāvesi bi dene. odalāñ dört Tenesi yanā. yaşlılā oturuS, geşlē gāveye gidē. gış geldin miydi hayvanınan haşaratınan yēgilēceñ, sulāceñ, baķıceñ, işTe bōle. fenni yem yediriS, onnan sōna misir silāş vā onu yediriS, saman, kēpek bunnānāñ idāre olur hayvannā başğa neynen idāre olur. üş sefē veriS sabañTan, ōlen üsdü ağşam üsdü. hayvana baķāsañ südü veri, hayvana **20** baķmassāñ ne südü vēcek. şindi mantıfon, az veri, alaca çok veri südü, siyā hoşdin, o da veri südü, siyah hayvan hoşdēn dedikleri siyah. asıl üş kısım hayvan, burda simetir de vā, onnan sōna hoşdēn vā, alaca vā, māntafon vā, hepsinden vā, ğarışık.

ÇOBANLIK YAPTINIZ MI?

ğoyun çobancılı da yapTım, yaPmadımız ğalmadı, her hepsini yapTık. ğoyun çobancılı da yaPTık, bulunursa amāleliĝe de giTTiK, ekmek dēvāsı. üş sene izmire giTdim **25** urlūya bi sene piyāde giTdim ikinci senesi atlānan giTdim, çiv sürmeye oraya. izmirden bi gün dā öte yanna urlūya iki sene KitTim. atınan KitTim yayan. sekiz günde vādim. yörüye yörüye sekiz günde. gelirkeñ üş puçuk günde gelirdim. gecelē kısa gündüzlē uzun, gidēken gündüzlē kısa oluyo gecelē uzun oluyo. arabayınan gidiyōS canım, at arabasınnan. burdan ekmēmi aşımı alıp ōne gidiyōn hayvannāñ yemini, **30** samanını; nērde āşam oldu orda ğalırın. arabada da yatādık, temsil, oda olan köylē vā orlāda da yatādık. ğula bayırınācaķ, oda vā. ğuladan öte yanda yok, oda. şindi o tarafda tanımadāñ adamdan para isTēceñ çıkarı veri. īsana yaķınnādır, o tarafda īsannık vā, bizim bu tarafda īsannık yok. bu tarafda müslümannık vā, o tarafda müslümannık yok açıkÇası ānnadıñ mı? Pu tarafda vallā a ölüvēsēñ kimse baķmaS, **35** bizim afiyonuñ adamı... o tarafda cana yaķınnādır. neden, işcilinen uğruşuyōlā onnā işciyenen. misāfire baķālā, misāfire baķan bura bir, güccüyük iki, ğırķa üç, bunnā baķā, gerisi pek baķmaS. hele şurda balmāmıt va kātiyen baķmazlā. ğüçügüyünen dā iyi geçiniriS. aynı köylü gibi bi köylü gibi, onnā cana yaķındır.

ESKİ İLE YENİ ARASINDA BİR FARKLILIKVAR MI?

var canım, esgiden büyük küçCünü sayıyodu, küçCüK böyönü sayıyodu, aḡnadiḡ 40 mı? itāatetme varıdı, ŗindi itāatetme yok. bubası oluna itāatetmeyō olu bubasına itāatetmeyō, ŗindiki devir deŗiŗTi. ayaklāḡı uzadamazdıḡ vallāa odada ayaklāḡı. ŗōne demir baŗı varıdı, çat diye dūŗēdi vallāa. bi denesi ciġarayı çıķādıḡ mıydı hemen seyidirsıḡ ocaķdan kōzalırsıḡ tutā yaķā. ŗindi imkānı mı vā len. terbiyeḡe gōre nasıl terbiye edēseḡaynı ŗone olur. kimisi vā sōvūvē siġivē, ana bilmeS buba bilmeS. 45 girdiḡ miydi hōP dediḡ miydi kesmesi lāzım. ŗindi benim bi dene olum vā, dāyi ayānı uzaTmaS. benēniŗdemiḡ yanında durdum, ufaķTananamızōldü, bubamızōldü, onuḡ yanında durdum. orda çıraķ çıķTım, atmiŗda ayrıldım benondan. atmiŗdan bu yanna iŗde kendi iŗimizi kendimiz görüyōS. eŗinen dosTunan yēyeceK ġadā yaPıyōS. üŗ dene ġız vā. ŗindi birisi burda birisi sōkede, orāya göŗTü KiTdi. birisi de polūs ķahraman 50 maraŗda orāya giTdi, bi senesi ġāldı. burda geķimsizlik yaPdılā ŗone KiTdi. ġız vēdi birisine, ġız kūs geldi onnānan dediġodu etdi, ġodu gitdi ole

RAMAZANDA NELER YAPARSINIZ?

ırmızanımız deġerli geķē. bizde oruŗ yēme yokdur. emme balmāmitda, āġōrende, küçüyükde vādır oruŗ yime. bizim burda ġatiyen yimezlē. mecubur tutcāḡ yāu. ŗindi kimi yerde yūķa derlē bizde ŗepit derlē hazırladıla. āŗamına tiriTedēlē, onu yiriS, 55 ondan sōna aŗ piŗirilē filān geķe ēre ķaķarıS, saura. böyün bi dene tavuķ kesēsiḡ, et tavuķlarından, onu yērsiḡ, iki gūn sonra bi den dā kesē onu yērsiḡ. ırmızanı çıķarınca ġadā bāslenirsıḡ ġāli.

KÖYÜNÜZDE TÜRBE, YATIR VAR MI?

ŗurda hacı dide dārlē, ilerde sarı ġız varıdı sarı ġız dārlē, cāminiḡ köŗesinde de vādır hasan dede. ŗindi ek yaPdılā, o ekiḡoldü yerdedir. ŗindikilēḡ üryasında nārde 60 gōrcek, ŗindikilē ŗeytannan ŗeytan. ŗ esġi saf zamanında milletiḡ gözüġür. sārı ġızıḡoldü yerde gece isannā geķemezimiŗmūŗ bizufāġıķan. orda temsil tombay

ADI	Ali ARI
YAŞI	90
ÖĞRENİM DURUMU	Okur-yazar
DERLEME YERİ	SERBAN

Metin numarası : II. 11

KÖYÜN ADI NEREDEN GELİYOR?

burası serban ğasabası, serbandı Sātan savrana çevirdilē bunnā. dāa evelkisi kevran ğasabası. şu kabiriñoldūu yerden bōle eveli kevran yolu burdan çalışırımış. bura soñradan ğonma serbanolarakdan burıyı savrana çevirdilē dile ğoláy gelmesiñ çoū. işde bu muğdarıki senelik fēlánoluyo. şindi benim doūum tāriim biñüç yüzotuz yedi, yirmili olūyo. doğuzüz yirmili olūyo. onnan kerı yonan burıyá basdıında 5 benıki üç yaşındaydım, taşoluğa möcür çıkdık, taşoluğ ğasabasına. yirmi altılarda añnadıñ mı, yirmi altı, yirmi sekiş şeinde atatürk burıyı cepe aşdı. ğocadepe deriS burıyá. ğocadepeye, ōrdan añnadıñ mı tınasa harbıetdi, ōrdan bi sene ğaldi, otuSavosdos geldi, yirmi altı avosdos burdan ğovdulā. bir sene geşdi aradan. şindi şu ğoy buñarı deriS, ōrda şeıT mezeri vār. cemiş deriSōrda suvāriñerıñ şeıT mezeri 10 vār. onnan kerı ileri, işē senir köyüne değmennē vardır. onıñılersine ğaragüneyi deriSōrda añnadıñ mı esgerlerimiS şeıT, ğaragüneyi mevki tarla, ğaragüneyi mevkisinde ōrda esgerlerimizıñ şeıT mezeri vārdır. añnadıñ mı işde dediim gibi burası yirmi altı Tariinde atatürk burdan ğovdu çıkardı. evelā şuıTdan sağardepēye ğaldi, bizim esgerlē avlağı deriS şu ğalácık daında, avlağı deriS. şindi oranıñısmi 15 ğocadepe şeysi ğalı abide yapıldı orıya, ğocadepe abidesi, añnadıñ mı. şindi dāa ne sölıcēseñöte yanımı ben saña során.

KENDİNİZİ VE MESLEĞİNİZİ TANITIR MISINIZ?

āli arı serban ğasabasından mısdıFa ōlu biñüç Çüz yirmi doūumlu de, isTerüçÇüzotuz yedili de. şindiye ğadar ben hemıleşberliK yapıdım, hem mal gütdüm, büyük başlı. beşaltı senedir gütmüyon. gütdüm, tevellüt hesabıet SeKiSen 20

yedi SeKiSen SekiS, şindilik SeKiSen bir. ārpa, buydey, nohot, fasulle işde bunnarı. ārpa, buydey aḥnadıñ mı buydeyi güzden ekeriS. ārpayı yazın ekeriS, bizim burda güzlük olmaS. kış oldu için, yazın ekeriS hıdırèlezde. misir, nohot, o da hıdırèlezden keri ekilir Sāti. bağ bağçe o belli ğari. bağçada patátis, fasille, bosdan. yakın oseydi size ben gine şindi bosdanı yidiridim. eĝe vesāiT varısa gidelim, **25** yeyelim, gelemim, yakın. sığır, mal gütdüm işde büyük başlı mal. şindi yaz aylarında güderiS, ğışın bağlarıS biS. yaz ayında aḥnadıñ mı gün doğarak gideriS, gün batarak geliriS. bizim bu ğarşı gollā vā ya, bizim bura aḥnadıñ mı dönüş yök. onun ğarşısı bu daĝlā fèlān bizim, bu yanı bizim, saĝardepe deriS buriya hepsi bizim. nereye canımız idese oraya gideriS. sabahdan çıkdıñ mı āşama geliriS. çobannık hatırası **30** ne isdèyönuz siz. vāla mal gütdüm, ôle unuduP unutmādım bi şey yok. eşimi ğaybeTdim aḥnadıñ mı burun buruna onnan ğaldım. hemen işde onay ğadar oluyo. hē geçen sene ğasım ayında öldü. iyi allā şükür emme elimizden aldı allah. seviyomuş bizden fazla. yeñgeñin acısını görcekmışiz. er geş, yalnız allah, iki iman ğuran versin işde bitdi. mōaĝĝaĝ ğalmanın imkanı yok. burdan muacır çıkdımızda **35** evelā hacan köyü varıdı, şò yanda. ora muacır çıkdık, òrdan aḥnadıñ mı daşoluĝa ğaldık. daşoluĝda bi sene ğaldık. burdan o biz bu köyümüze ôle ğaldık. yāni atatürk sürdü gevürü, yonanı biS ôle ğaldık buriya. savāş biliyon yā ben, annem beni òrda ğapardı da buriya mallara yēgiyi götürmeye giderleridi gece. dört beş yaşında varıdım. sebebiyse şindi òrda benim eviñ yanında deĝmen varıdı, su deĝmeni **40** ovanın altından daşan sudan yīkanırdım. burdan işde şu çam gibiydi, aramızda bi yol varıdı deĝmennen. yāni onu fālan biliyon fevĝalā. yaşlı adamlarınan annem geceleri buriya mal yēgisi götürmeye gelirlēdi. burda gevür, gündüz geleliyō ku. gündüz görüyō, gece nerēyi görcek. gece altında aḥnadıñ mı yaşlı adamlarınan geliyo, burdan yēgi götürüyo. bize burda eziyet yok. bizim buriyī işĝal etmedi bi aralā. direk **45** burdan geşdi gitdi. bizim şurası şu ğavaĝların oldu u yer benim. orada beş dönüm filān yerimiz vā. amcam filān bölüşdük başĝa. her yanı bi ĝoñşuya bosdan ekiveriyolā. burdan gevür bu çaya yoĝarı gelirken bi kısmı burdan geliyō, bosdan tarlasına giriyo. yaşlı bi ğadın varıdı zeynep hala derdik, aḥnadıñ mı gevürlar bosdan yemēye mi geldiniz, batırđınız dēye bi baĝırıyo. hemen ğumandan geliyo bosdannarı atdırıyo, **50** girenneri dövüyo, çıkıyo. burda yalnız yonanın alim, afiyonda bizim burda yārli bi

adam varıdı, onnā buranıñ tarlasından dombáyları böldülē gitdilē biraS. yāni adı yonanıñ adı oldu. onnarı erkek filán yaPdılā buriya altı ay. biriki denesini asdı. türkdü türk, bizim burdanıñafiyona göçetme yāni ğadın. onuñölannarı, onnā elçilik yapıldı. atatürKasdı ortalık sulfolduğdan kerı. burdan götdü, dinerde asdı. **55** tabi biliyon yā ben, burdan dāıa hiş bi yere gitmeden gevürüñilk geldıi gün burdan şuriya sağardepe deriS, cennet deresi vādırōrda. derēye göş yaPdık. arabāynan giden, araba o zamanöküz ğānısı bizim, atarabası, bēgirarabası dēi. ğānıda yuğa yazdıms senek düşdü geriye de hepsini biliyon ben. o da añnadıñ mı bi tene işeysi bizdenıağaş kısmı añnadıñ mı araba gibi dēil. canğırdağ, āve gidēseñiz görüS, **60** bōle añnadıñ mı ğıyıları demirōrtası ağaç, çañ, ağaçdanıeyi çañ dağarıs şōle ğalıñ meşeden. canğır cunğur ha bēre gidero, bağırı ses çıkarı, uyğudanıuyarı adamnarı. ses çıkardır, āmeT belki bilir. bunnāda da vādırōle ya ğānı vādır. benim hatdā duruyo, hiş ğullanmadım. öküzleri satdım, beni kaçdı, ğahrıetdim, bi dā öküzıalmadım. hiş ğoşulmadık ğağnı, tekerlē duruyo āvde. hePsini isdiyon ya, olmāyo ele gelmeıyo. **65** şindikindenıeyiydi āsgiden. meşrifatıolsa dāıi yaşam bundanıeyiydi. bakım yönünden, yāni gezme, havā, ileri geri, mal yok maşat yok, yē, iç, yat. yok yav ne olcek hiç, iki günde ekiyoS, üç günde ğaldırıyoS, işde bu ileşberlik bu sayılır. āsgidenıañnadıñ mı işey doğSan çıkdı mıydı tā gün dōnesiye ğadā ārpa, buydey, sımter, noıuTıekēdik. şindi añnadıñ mı bi günde āk, iki günde ğaldır. buydeyleri güzdenıekerdik. bi de **70** sımterıolur, o da añnadıñ mı buydey gibi de o yāz mahsulú oluyo, güze gelmeıo. yāzınıekeriS, gün dōlümünde dāıi ekseñ kırk günde erişirıo. o da buydey sayılır canım, yāni adı deıişik sımter. temmuıon beşde başladıñ mı ğasıma ğadar harmanda olursuñ, şindi dā harmanda olursuñ. düıennen, öküzünen, mandāynan, şindiki gibi beygir meygir de ādet deıilidi. sırfıöküz dombáy, bunnarınan düıen sürēdik. sabahdan gün **75** doğuruıüsdüne añnadıñ mı çiğden sürcez dēye, gevdircez dēye çiğden ğoşadığ. gün batasıya, bazı yaTsıya ğadā düıen sürēdik. üsdüne çıkđıñ mıydı çok zamanıuyuğlādık, añnadıñ mı. ğalğıdı deriS burda birisi varıdı, adı yusufdu. onuñ yeıenneri varıdı, onnā gece pırışğāya gidēlēdi. pırışğā, bosdan, ğoyun, ğuzu çalmāya. gündüz de düıeniñıüsdünde uyurlādı. baña derdi ki o yusuf dayı, ğalğıdı: ali añnadıñ mı **80** şunnarı bi kaçdııvē derdi. bōle oturağlı, oturğanıañnadıñ mı. bi kaçdııırdı, küt düşēdi. lēn derdi, uyuma bağalım yav, nolduñ, düşdüñ derdi. beni kaçdıırdıñ demeS. o

zamanıñ işeyi başğaydı. şindi düen mi sürüyoS, harman mı geliyo, hiç. eşarâyöduKañnadıñ mı, dışarı çıkıyöduğ, yürüyöduğ. şindi bi günde ek, iki günde ğaldır. eliñ ayağınnan, yalnız ne vā, yorgunnuğ yok şindi. bişme de ğoláyláşdı, onu **85** da maķíná biçiyö. o zaman elimizinendi, bi de dā elorağınnan yoladığ. ğırçıK olurdu kimi bôle, tırpana ğälmez daılıyo dèye, onu da orağla yoladığ.

KÖYÜNÜZDE ODA VAR MI, NASIL KULLANILIR?

köy odası yok, işde şahıslaraKodalā bôle var. şahsī yāni, ğabīne ğabīne. on yedi dene filān var. iküş Tānesi batdal oldu, ipdal oldu. yıkıldı, yapılmadı añnadıñ mı vereselē birbirine iddā yapırmadılā. odaları ğabinecek herkeşävinden çıkā, biS **90** burası benim kendi odam köyüçinde. bu yanna gelince beno yanna gitmem burā gelirin. bura cāmı zāten. ramazan girdi miydi burā gece gündüz dolarıS. oturuS, namazdan kerı biriki sāt, onnan kerı gideriS. terviden sōra, on bire ğadā oturuS, gideriS. yeriS, bayram günneri yeriS, misāfir gelince yeriS. bôle tanrı misāfiri geldi mi yemek çıkarıSodalara. odalāda yēyöSañnadıñ mı, ekserisi yemeyen de yemēyö **95** tabi. bayramda börek yaparlarañnadıñ mı, yemek yaparlar çeşit çeşit. badılcān, süTlü, fasille canı ne isdēse ävinde ne varısa dolma, kötte deriS, şindi kötte deniyo. biz de o esgi usül dolma deriS. bunnardan yapılır, herkeşayrı ayrı ävinde ne varısa isderse bi ğaP, isderse üş ğaP getirir, barabarañnadıñ mı hoşaf. pişirilē, yeriS. şindi esgi bayramlarda soğaklarda, ilerde, geride gelinirdi, èiydi odada. şindiki **100** bayramlarda yemei yedi mi herkeş daılıyo, ne büyük güÇcüü görüyo ne güÇcük büyüü görüyo. eveli odada gezerdi geşler, yaşlıları elini öperdi, bayramnáşırdı, çay ğāve içerdi ziyārāt yapardı. şindi dışardan misāfir gelirse onnar ziyārāt yapıyo. birbirimizin odasına pek serek gidiliyo şindi. herkeş ğabīne ğabīne oturuyo. bu tınaS ğarşı depede yonan oturuyodu. biz şurda sağardepe deriS işde ğaláycık daı bizim **105** köy hePördáydı. şuut tarafından girdilē bizimkilē. şuutdan girdilē. işde ne dèyon saña yirmi altı avosdosda geldilē, yirmi altı avosdosa ğadā çarpışma bitdi. ayolarak biliyon da gününü bilmèyon yalan sôlemèyen.

DÜĞÜNLER NASIL OLUR?

düğünneranadın mı şimdi gâğguburaqlı oluyo anadın mı, gârı gız, gâğguburaqlı. gârı gızaynı ävde gârman çorman annatmâya hacat yoKönu. esgidenanadın mı **110** gadınnarın yanına erkek filân girmezdi. gadın, gızävinde oynadı, erkek, odada veyâTävicêse ävinde oynadı olanävi. şimdi olanävi de belediye, gızävi de belediye. getiriyo dışardan bi çalgıcı erkei de giriyo, gârısı da giriyo. iki devir, sâli cumıyi, perşembe, bazar, iki devir. şindilik düün bizde bitdi. bizim gâli eveli gışınolurdu şimdi yazdan bitirdilē. yâzayı çıkdı mı bütün düünne şindiye gadâ **115** bitdi bizde. yav şimdi ekseri dışarı, dış devletde millet ya geldi mi herkeş burda düünü yapıp gidiyo, eşine dosduna, geliyo gidiyo. gışın bi dâ kimsēyi bulamaSsın kı burda. ālman da vār, firansa da vār, āvrupa devletiniñ hepsinden vā burda. çalışmayan yok, allā biñ şükür. dış devletde, yarısı aşşā yoqarı şu bizim köyünüşde birinden fazla dışarda. şimdi benimävde bi ben varın, iki de olan vā. böyüKölanörda, torunnarı **120** ördä, kändi ördä. torunnarı da var, ölü da var, firansada. avrupada şimdi benimüş dene torun vār, böyüKölan hanımınnan, torunuñiki denesi ävli, birisiniñ çoÇuqları vār, birisi bekār. böyüKölan bu yıl gelmedi. çoÇuqlā geldi, gitdi, gelinnē geldi. geliniñ biri hâtdā burda anqaradanävli, anqarada dā gitmedi. göcası isdek yaptı, ne zaman çıkarsa o zaman götÇek. düünnēde fasille de olur nohot da olur, efendime sölēn badılcan **125** da olur, kötte de olur, pilav da olur. say da sayaklıña gelmedi. bamya çorbañolmayınca Sāti pilav bitmeS. bamya çorbası muakğaKöolcek, helvā olur. eveli gara helva edēdik, şimdi beyaz helvā gâli, tarna helvası.

ADI SOYADI	Abdullah AYVA
YAŞI	82
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul (3)
DERLEME YERİ	TAŞOLUK

Metin numarası: II. 12

KENDİNİZİ VE KÖYÜ TANITIR MISINIZ?

şimdi taşoluğda doğdum. taşoluğda yirmüş sene dağlāda çobannıKı etdim. oğul varıdı üçüncü sınıfa ğada oğulda oğudum. oğuldan çıkdıkdan sonra yirmüş sene çobannık yaptım. ğaldım taşoluğā muhdarı oldum. muhdarlımda birez çalışdım. datlı yalan sôledim. dört nüfus çocüm vardı, on doğuzı ilāve etdim yirmüş çocuk yazdım, nüfusu çoğalttdım. burıyı kşasaba etdim. on yedi sene de belediye başğanlı yaptım. onnan sora 5 cumuriyeti ğurannā nurda yatsıñ, belediye başğannīndanı emekli oldum. bi milyār yüzıelli milyon mayışı alıyon. bu şekilde bu hāle geldik. on tāne torunum var. yedi tānesine ünverstèyi bitirtirdim. anayasa mahKemesinde ğız torun var. bu şekilde çalışdık. burda alāTTirik yoğudu, işme suyu yoğudu, yol yoğudu, şuralā derēdi. bunnarı yaPdık, yirmi kilōmetīredenı işme suyu getdim, alāTTiriği getdim. biñ doğuzıüz 10 yetmişiki yılında yolu asvaltı etdim. yetmişı altıda hacıya gitdim, belediye başğanıykan hacıdan geldik, üş sene ara vedim. sekīsen dörtde bi dā belediye başğanı oldum. sekīsen doğuzda bırağdım, şindi emekli olarakdan yaşayoz bağam. kövünj durumu biñ doğuzıüz yirmi yıllarında yonan harbi olmuş. şu ğarşıda yol var, o yoldan bu yanna düşmanıñ asgerleri geşmemiş. bizim köyde türKı asgerleri durmuşiki sene. onnan 15 sōra yonanı arbi bitmiş, asgerleri de gitmiş. şindi benimı ağlımıerdinde oğul yoğudu burda, biñ doğuzıüz yirmi altı senesinde şey, biñ doğuzıüz yirmi altıda oğul yapıyo rıza pēlevī İran şahı türküyeye yirmi altıda oğul hediye etmiş, yāni yapıdirmiş. o oğuluñ birisi burda taşoluğda. biñ doğuzıüz yirmi altıda üş derslikli oğul varıdı bu şekilde. İran şahı türküyeye yirmi altıda oğul yapıdirmiş birisi burda. bizim köyünj adamnarı 20 birezı uyanıkmış. afıyon cezāevinde osman vārdı, bān bilmeyon, afıyonunı öşürünü o alırmış. afıyondan bura gelesiye ğadağ neçe kövlē vā, gelirı öşürı alceKı adamı burdan

götürüvermiş. bu şekilde kövün durumu bôle. yâni bu kövün  asg i ismi mahmarı,  asg i ismi mahmarı. biñ do uz üz sek iSen inkil bında  ey, atmış inKil bında buranın adı ta oluK oldu. mahmar  de i di, mahmar  ta oluK oldu adı buranın.  indi  oyle **25** duydum yayla var. yayl ya mahmar  yaylas  d yolar, serbanın  k v  var onun  te yanında.  rdan gelmi   ekli va d yolar emme pek de inanı lı de i, o yaylanın old  yerde adam f lan ya amaz. ar zi yok, bi  ey yok. bura gelmi ler, oranın adını almı lar. mahmar  olarakdan  almı , durum bôle.  indi ta olu  demek, suyun bol old  u yermi . burda su bol,  u da ların  her yanında her be  y z metrede pınar var. her be  y z **30** metrede pınar var, menb . ben burıy  belediye etdimde bi teK asil retmen varıdı, y z talebe varıdı, muhdar old  um, biñ do uz  z atmı da muhdar oldum.  ynı sene on do uz retmen etdim, ikinci sene yirmi altı  retmen etdim. bes neleri kir ladım, herkes bilir. onnara birez badana  aldı . v li sıra v di, birez de ben y rdım etdim.  ynı sene sekiz z t ne talebe yaptım. onu da   le, ba ıyon so a larda  o u lar geziyo, **35** soruyon: ne d ye o ula gitmiy nuz, anam yollam y , bubam yollam y .  ocukları y zdım, v liye v rdım. v li ihsan pa a varıdı, ihsan aras pa a. git dedi onnarın  bubalarını mahKem ye v , i eye bildir dedi milli e itime. haPs n ye girsın er dedi. yirmi altı ki iyi k v m zden haPs n ye guydurdum. on be e g n yatdılar, yim be  yıl, otuz yıl bize  obannı  yapan adamın   o u l nı da yollamadı ı i in onnarı da **40** haPs n ye guydurdum. millet bi alı dı,  indi herkes bi g n evel o ula g ycen d ye  alı ıyol , b le bi durum varıdı. gızdıl  emme s ra memnun oldul . birisi dedi, ba  dedi ba a la abım b girc olu sen dedi benim  zerime gelme anam avradım o un  dedi, vurun dedi, ba  dedi. eyi amca vurma sın  sen beni, g yama sın . vall  i g ycen, bill  i g ycen dedi. onnan s ra o arada hasdalanıyord. afiyona varıyord. o cez  yazdım gız var **45** ya, o gız d y   u birez o umu  renmi . dede dey  s iT g relliyi ge dik dey . o zuman geri geliyo ba ıyo, bu d ru. len b girc olu ba a zere g ymazdın dey , ha lıymı  d ru dey . geldi a şamına ba a hadi b girc olu  l mden g rtuldu  vall  dedi,  ld rc edim g rtuldu  dedi. b ne b ne oldu dedi, o  ekilde  indi o arada ortakul a dı . ortakul   alı ır an lise a dı . bu  ekilde  indi otuz be  kırK retmen **50** var, b le duruyo. muhd r old mda iki biñ d rt y z l re k v n b t esi varıdı. d rt sene muhd rlı  yaptım. atmı  be  sayımlarında datlı yalan s ledik, n fusu  o altdı  belediye etdik. biñ do uz z do san do uzda belediy yi teslim etdim. otuz be  mily r

bütÇesiynen teslim_etdim. yirmi sekiz derslikli oğul yaptıK_iki tâne. onu teslim_etdim, beledèye binasını yaptık. o çobannarıñ hanî çocūnu yolamayan_adamnā var ya, 55 onnarıñ çocuklarından_ordular müfetdişi varıdı, mēmet fidan. şindi orduda müfetdiş. bi ğardāşı şeker fabríkaları genel müdürü mövini oldu, ankarada emekli oldu. vāli nāci çereSÇi varıdı, o geldi burıya, başğan dedi, kaş tâne personel vā dedi. dedim bi odacı, bi kātıp, bi de ben varın dedim. tamam dedi belediye bōle olcek, başlangıç beledèyesi dedi. çünkü kövler zāyıf dedi, yeni beledèye parası yok, pulu yok dedi. fazla 60 personel_oldu mu şey_eder dedi onnan sōra personeli çoğaltdık. on beş yirmiye dōru vardı sōna sōna. bi tek burda posTāne hiş Pi şey yoğudu, posTāne aşdı. iki personel, iki tâne gece bekÇisi aldım. onnan sōra iki tâne aláTtirikÇi aldım. efendim, iki tâne çevre sālık memuru aldım, iki tâne de doğdur_aldık, altı tâne de hemşire şey geldi, sālıK_ocağı yaptık. bu şekilde çalışdık, bōle kövü bu hāle guyduk. atmış_üş 65 senesinde demirci, marañoz ğursu getdim. on beş sene çalışdı, üç yüz yirmi demirci, üç yüz yirmi marañoz diplama aldirdim. bu arada halı ğursu getdim, o da çalışdı, on beş, on yedi sene, onnan da üç yüz_elli, dört yüz kişi diplama aldı. devām_etti, ben vāzgeşdim kōpīretif başğannīndan. otuz yıl halıcılık yaptı, iki yıldır da kövlü hep halıcı. halıdan çok para ğazandı, dağıtım_olmadı, yerleşim merkezi gibi. halıyı işeden köy 70 hizmetleri doğutduruyōdu. sonra şahıslā geldi ısbartādan, onnar doğutdu, ben vāzgeçince. bu şekilde durumnar_oldu. demirci ğursu aşdı, marañoz ğursu aşdı, efendim tiriğatoz ğursu aşdı, yāni ğazağ doğuma, yapı ğursu aşdı, şōfōr ğursu aşdı seksen kişiye ēliyet_aldirdim burda. isdanbolda, türkūyede nelē duyduysam_onnarı yaptım. biñ doğuz_üz yetmiş yılında esnaf kefālet kōpīratifi aşdı, bu kōpīratifden 75 seksen kişi emekli oldu. bunnar, nalbur, manav, kıasaP_olarakdan bunnara para alıvēdim devletden. şindi onnar heP_emekli oldu, ra_at yaşayolā. eden de olū, sō_en de olūr. türkūyede eyiliK_etdikden sōra bi defā eyilik beklemēceksin, mutlaka arķası kötülük gelir. ço_unnuK_eyi dēr, eyi dēr. ço_unnuK_önümden geşmeS, burda aşı otuz kişiyi, otuz beş kişiyi emekli etdim beledèyeden, onnar da peK_eyi de_ıl, emekli 80 etdim_için. bōle hā_in.

KÖYDE TARİHİ YERLER VAR MI?

şindi altı kapınının derler, orda üç beş tane in var. şurda karayolağ deriS, ev yeri deriS, ev yerinde birin var. tarihde ne zıman yapıldını bilmeyoS. bu şekilde şeyler var. onnan sora benim bildim hacı veli çeşmesi derler, orda bi ören var. ora batmış tabi şindi o oluyo. ören demek bi köv gurulmuş, şey gibi hüçürâ gibi hani doğuda hücrâlâ var **85** ya, onnâ gibi kurulmuş, batmış. ordan beri gel, serban çayı deriS, orda varören. üyük deriS bi örenorda var, bi de üyük gölü deriS, örenorda va, yâni isannâ örlâda yaşamış bir de örennê deriS, örennêde köv varımış. biñ doğuzüzon beş yıllarında padişah daıtmış, ası gelmişler bunnar, onu duydum. daıtmış, şöle geleni geçeni orda öldürmüşler, kesmişler. padişah demişonnara bu gece daıldıysanız daıldıñız, **90** daılmazsanız sizi öldürcezolduñuz yêrde demiş. onnâ da daılmışlâ, gitmişlê. bu şekilde duydum var. şurda mâmut dede derlê, orâya millet tutunur, çocu olmayannâ orda çaPut balarlar, gurban keserler fêlân bazısının çocu olur, bazısınınolmaS. üs yanda örennê deriS, orda da mezrâ gibi yer varımış, şetmiş. ordan git, alaca kilise derler, orda kövün hüdütlâriñucunda. orda var örenner, orda da **95** daılmış. gevrênî derlerorda varımış bi ören. orda köv varımış daılmış. yoğarda kumalar yaylası var, orda var bi ören, aynı bôle daılmış. düz daşlarınan, çeşitli yazılarnan hátdâ iki tane mezer gâya var. o mezer gayâyı biñ doğuz yüz yirmi, yonanın burıyâ geldîi zamanda yirmi, yirmi iki yıllarında kapaı galdırışlâ, keât doluymuşorda keâtları nolcek dèye câiladamnar. Sâten biñ doğuzüzatmış **100** beş yıllarına gelesiye gadar kövde oğur yazar, üç tane oğur yazar varıdı. kövün mektubunu bütünonnar yazardı. onnâ yakmışlaro keâtları ôle kalmış. ordan dolan ağşer deriS, orda var bi ören. bône köv varımış, in varımışorda ağşarda da. o şekilde bildiklerim bunnar var.

HATIRA

şindi bir gün afyon vâlisi ihsanaras paşaya vardım. sene biñ doğuzüzatmış dört, **105** dedim paşam ben kövü örnek köv yapcen ne dersin dedim. kövünüzde ne var dedi? dedim kövümüzde ne isdiyon? ağâş var mı dedi. dedim beş milyon sayıda ağâş var

dedim, milyonu biliyon mu dedi. üçüncü sınıftan çıktım biliyon vâli bey dedim. hadi gören dedi, ben varıyon dedi. ben aşşâğı yoldan geldim, aşşâğı yol tarafında ağaşlar. şura gavēydi şôle bi ğatlı yèrdi. benden level gelmiş vâli, otumuş. kapıdan girdim, o 110 yalancı muhdar gel bakalım yâ dedi sen dedi bi milyon ağaş vardı, üç milyon ağaş vardın dedi. ben bi tâne ağaş görmedim dedi. gösTercen paşam gösdercen dedim. hadi gösder dedi, burdan çıktık, cāmi var mı dedi, var. cāmiye geldik, cāmiye baqdı èyi dedi. tekrar motor, dezgah, düzen var mı dedi, var dedim. birisine marangoz eşyası alıvedim. orāya vādık. alâtdirik yanıyo, pılanıya çalışıyo, orda gördü. ha dedi bôle 115 olcek dedi, dā memlêketde hiş bi şey yok. iscêsârda fabríkalâ falan yok, afıyonda fabríka yok. ordan gösder bakalım ağaşları dedi. ğarşıya geçdik, baq paşam dedim işde ağaşlâ burda bu kövünönü çok yeşillik. mēvsim bu zamanda her yer yemyeşil, ağaşlar yeşil. dedi bu ağaşlâ sayıyı doldurmaz dedi. dedim efendim orman var burda dedim. dedeñ ğorumuş onnarı dedi. dedim paşam, dedemiñ biS torunnarıyıS. -o ğızıñ 120 babası ramazan hoca baq şu giden- dedim dedelerimiziñ bırağdıknarınnanövünürüz biz dedim. ha biz dikmişiz ha dedem dedim. bôle dēyince hoşuna gitdi. bu arada yaşlı bi adam geldi. ôle baqdı baqdı ulan dedi yemendeki dedi felân bölükde i borazan hasan sen de il misin dedi. o da evet dedi. vardım yannarına, dedim paşam dedinñiz yemen nâredir dedim. hemen yaşlınıñ elinden dēne i aldı. ülen kafañı ğırarın ben seniñ 125 dedi. dēyosuñ ora nâredir dedi, sen ôsâydıñ dedi, aşığdan götüñ çıkadı dedi. biz dedi bēğiriñ götünden çıkan arpaları yedik de ôle bu günnere geldik dedi, onu bil dedi. tabi tabi paşam dedim. ordan sōra galdik kövü belediye etmēye, bu şekilde şey etdik. belediye etdik, şindi biñ doquzüz yetmişden beri kimsiyi toprağa, şey çamıra basdırmadım. betona basdıriyon bu şekilde durum bu. biñ doquzüz kırKüşde 130 asger oldum. tirene bindik, asgere gidiyoS, hiş bilmiyon şu şe ir filân görmedim. şeye vardım, adabazarına sapanca gölüne sabāle in bi baqđım ki yemyeşil çayır, yâ dedim, şurda dedim benim ğoyunnar olsa da bi yayılsa dedim. baqđım soñura güneş aydınlandı, gölümüş orası bilmiyodum. ordan boluya vardık, orda boluda altı yüz ğıram tayın veriyolarıdı, doquzüz ğıram tayın verdiler, üç gün yedik. 135 dördüncü gün, altı yüz ğırama endirdiler tayını. aradan bir ay geçdi, adabazarı batdı. bizim tayını altı yüz ğırama endirdiler, doquzüz ğıram tayını. adabazarı batdı, depremden. üç Çüz ğıram tayın orāya vediler, yedi ay üçÇüz ğıram tayın yedik. onnan

sōra ben orman qoruma asgeriydim, ōrdan ayrıldık. isdanbola vardık, antalyaya gidilceKağdenizden. alaman harbi varıdı. iki ay bizi isdanbolda, sirkecede 140 beslediler. onnan sōra bizi tirene yüklediler, aqşeyre gelmişiz, bilmeyon. aqşeyre gelince baqıdım. biz devre gidiyoz, uçarqıdāş, buldura gitcēdik. gerisin geri gündüzKaşeyirden burá geldim gāşdım. bir aFTa geşdi buldura vardım. baqa bi cezā verdiler. sen dediler bulduruñ gölde bir aFTa beklıcēsıñ, nöbet beklıcēsıñ dedile, o cezā. ōrda bir aFTa durdum, onnan sōra gāsaParadılar. gāsap var mı, ben gāsabın 145 dedim. vardım bi sifil orman memuru var. ōrman memuru bizim gōyun va, kesive dedi. gitdim evine kesivedim. az sōra gārası dedi, bir dedi māden suyu geti dedi git de dedi çarşıdan dedi. gitdim çabuq, māden suyunu aldım geldim. onnan sōra benim emir erim ol dedi. ben emir eri olmam ben asgerlik yapmāya geldim dedim. ben emir erli i yapāmāyın yā. emir erlini gādinnā yapa dedim. 150 ōrdan emir eri olmadım beni ēğirdire sürgün etdilē, orman qoruma asgeri olaraqdan. ēğirdirde uçay durdum, gerisin geri çağırdılar, geldim tirene isdasyonunda o memur beklēyip duru gārasıynan. dedi eve gitÇez dediler, ben gitmem dedim. yō emir eri olcēsıñ, gitmem dedim. iki üş gün dā durdum buldurda, beni tarsüsa sürgün etdiler. tarsusdan mersine gönderdilē, mersinden araba yoq, silifgēye yayan gitdim. 155 silifgeden üş günde muta çıqđım. ora vādım dizlerim dutmadı. sabālēn gāqđım, bi aqāş gibi bōle. doqTora viStēye çıqđım doqTura yazdırdık. ōrda ibirām bey dēye doqTur var, sene biñ doquz üz kırq dōrt. kırq dōrdüñ ocaKayı. dedi doqTur bunu dedi gāzana guyuñ, gāravana gāzanına gāynadıñ dedi. içine goñ terlediñ dedi ēyi olur dedi. gāravana gāzanına guydular, terleTdiler, ēyileşdik. onnan sōra ōrlāda çalıyoS. bi gün 160 vazifēye gönderdiler. mutun hucantu kövü var. ōrda göksu, batıyor, çıqıyor. kerēsTēyi çıqāmışlar ōrdan dışarı. ermeni adlı çilingir var orman hırsız. o adamıñmış aqāşlar. ben de eksiklerini buldum. qumandanıñ işeyi varımış. haberi varmış gāliba. ōrdan aqāşları çıqāmışlā. ben qaçaK oldünü annadım. zabıtı dutdum, vedim. adamıñ aqāşları ōrda gāldı. baqa cezā vedi qōmutan. uçay ōrda yandım, sıcaqda, 165 mutda, derede. onnan sōra gine benim yoqlūmdan faydalanmışlar, dövmişler şeyleri, damgāları. aqāşları şey etdiler, benim ōrda yandımım gāldı. ben de üç asgerdiKonnan sōra. ben posda başıydım. anamır, günnār, gāzipaşa, ermēnek, gısmān, gāramān, bu yerin orman asgeriydin. onnan sōra biñ doquz üz kırq beş geldi. ōrman asgerli

lāv oldu, erziruma Kitdik. erzirumda baqıyon lise mēzunu va mı dedilē, yok. **170** ortākul mēzunu va mı dedilē, baqđım salaķ salaķ birkaç kişi çıķdı. ben de ortākul mēzunuyun dedim. halbuki ilķokulüşden çıķđım. orāya vāđım bi yazı yazdırdılā, yazım güzeldi. yazım güzel olunca mābere alayına vediler. üç dörd ay orda durdum, onnan sōra ğar yağdı. gine emireri alceK oldular. yā dedim nerēye gitsem emireri alceK oluyolā. olmaS filān dedisem de bölük kōmutanı işē albay aqyol dēye birisi **175** varıdı. bölük kōmutanı çağırđı, baķ dedi albayıñ dedi ğarşı gelme, git dedi. beğenmeSseñ geri gel dedi. ēyi, vardım bir aFta baña iş yok. gidip geliyon, gece nöbet var. ğoğuşdan çıķdı mı pesin yağıyo, gözleriñ şōle kiprikleriñ bi ğarış uzayō. emireri olalım dedim, emireri oldum. üç dōrt gün bi şey yok. onnan sōra bir aFta geşdi, çarşıya yolladılar. āt aldım geldim, biñbaşınıñ bacısı var. abla bu āt yā u nasıl bōne **180** bu asger, koķmuş āti getimiş. gitdim ğasaba ertesi gün, dedim yerden āt aldım. ātiñ kilōsu yirmi ğuruş, ben yimbeş ğuruş vēdim, aldım geldim. gine ôle dedi, ikinci gün gine ôle dedi, koķuyo āt dedi. ablāya vardım, biñbaşınıñ ğarısına, abla ben ātiñ ēyi yerini aldım. ablam benden ne isdēyo sōle yapmasıñ bunu dedim. o dedi, onuñ dedine baķma ātiñ tamam dedi. meğersem benden eveli biñbaşınıñ bacısı varımış, onnan **185** ğuruşuyomuş, o emirerimiş. beni ğovup, onu getirecekmiş. aradan iki üç ay geşdi, o asger tēriS oldu. biñbaşınıñ bacısı onnan ğaşdı, urfanıñ harran ğazasınıñ dafaķ kövüne gitdi. onnan sōra da biñbaşınıñ da tāyini çıķdı merzifona. merzifonda ķolordu māberesi var, beni biñbaşı orāya getdi. götücen dedi, isdasyona vardım, seni dedi merzifona götcen dedi. dedim biñbaşım ben gitmem. ne dēye dedi, baña bir ay izin veriseñ, **190** izin yoK, o zuman giderin dedim. onnan sōra peki dedi bir ay izin vēcen dedi. merzifona vardıķ, iki ay geşdi üç ay geşdi, izin yok. ordan dedim biñbaşım ben ğıtama gitcen dedim. ğıtama gitcen, sen baña izin vemediñ dedim. o zaman biñbaşı gel dedi tabıra, tabıra vardım. bi dilekÇe yazđım, bi se et sōra izin geldi.

ADI SOYADI	Zehra ÇAĞLAR
YAŞI	60
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	GARİPÇE

Metin numarası: II. 13

YEMEKLER

ğışın badılcan k̄onserveleriS, ğuruduruS, fasulyá ğuruduruS, mēcimek, nooTıalırıS, ğuru fasulyá alırıS, bulğur ğaynadırıS, bulğuralırıS. bulğuruñ buydeyini yuruS, ğaynadırıS, onnan sora maķínáye ḡötürüS, çekdiriS. onu maķíne vādır, d̄üyüsünü bi yanna, bulğurunu bi yanna, ununu bi yanna savırmalı. alır geli, yerine ğoyarıS. k̄ışın pilāvıederiS, dolma ederiS. pilāvı káh ğavuruS, suyunu dökeriS, káh suyu ğaynadırıS, 5 salarıS, bişiriS. hamurıaşı, maķarna bişiriS, onu ğatıķlarıS peynirnen, yımirtaynan, ğıymaynan, ône yeriS. düvün yemeiı yaparıS, āşcı dutarıS, piriç pilāvı, çörba, pilāv, hoşaf. bide yaparıS, susamı, ävimizden bide yaparıS, kendi unumuzunan. unu ereriS, yoıuruS, fırına ḡötürüS, ōrda fırında bide yaparıS, ḡözel bidelēmizıolur susamı yumuşak yumuşak. düvüncülere bütüm masalara serē yēdiriS. kövlüye üş gün 10 yedirme çekerıS, üş gün. d̄üyün cümē gün başlā, bazā gün bitē. cümē günü de sabahdanıolan hamamı gidē, ōlan hamamı gelı, gelinıalınır. gelinıalındı mı hocalā toplanır ğoca cāmiden çıkan böyüklēmiz. mēvlüTıoķurlā masalāda, ebmek yirlē, yemek yirlē, mēvlüTıoķurlā, gidēlē, ôle olur. k̄ına gecemiz cümertesi günıolur. cümertesi gün hocalā, ğoca kövlü toplanır, hān, hısım, yaT, yaban. işeye, ōlanıñ daķı daķālā, altın 15 daķılır, para atan para taķılır, ürō daķarlā, işey daķarlā, neydinıonuıadı dolar daķarlā hē. altın daķarlā masalāda yemek yirlē. ōlanıñıeline k̄ına yaķılır. k̄ınayı hoca ğor. avcunuñ vā yine sōna hocalā sıva avcunuñııçine ğor, biz tekrā kendimiz yaķarıS bōne yarım, ōlana. pullarınan sararıSıızerini ōlanıñ. geline de yaķarıS, ellēne, ayaklāna. onı da biz gibi geşlē o gibi gelinıolan ğız gibi geşlē yaķālā. onuıaKrenneri yaķā, onuñ 20 yaşıtları. tārna yaparıS, tārnaıyı göceıı çekdiriS, yoıurdup sürdürüS taş gibi. dört topuza hamır yoğuru gibi ğararıS. onu topaķ topaKıederiS bōne. sabahdanıoldūnanıonu

āşamısdü, ikindin ğararıS. sabahdanıoldūnanıovarıS, tekneleriS, tertemiS. tertemiS balıonnara sereriS. balıonnarda ğurudurıovarıS bōne. onu ğuruduruSıeyicene. būberiyen, nānesiyen ğarışdırıS, ğuyarıS temiS. onu ğışın salā salā bişiri bişiri **25** yeriS. eñ çoKıçine nānēyən būbē ğatarıS. ğırmızı şu satılan būbēlē vā ya onnarın ğurularından ğırıarıS bōne maıaşınenıonnarı. onunıçine ğatarıS, aynı onnarı çorbāyın berābe bişerıo. ğözelıolır, sarımsağı ezeriS, Tepesine dökeriS. yağınan salçayı ğavuru onu deviriS, yaıaşını pişirTikden kerı. yağınan bi de salça ğavuru dökeriS bi de sarımsaKıezeriS, onu dökeriS. çorbayı ōne yiriS. onu ununan, **30** suyunanıunu ezeriS. ocaĝa ğoruS ğarışdırı ğarışdırı ğarışdırı ğarışdırı o ğoyulur. onnan sōna onu ufaKıufaı ğaynā, endiriS. tepsilere dökeriS, o doııuvēdinen bōne dileriS şaı şaı. onun da çōrbasını yapā, çorbāyın yiriS. çōrbası işde tārna çōrbası olur, un çōrbası ğararıS, un çōrbası olur. ğıymalı tavuı suyu, o çōrba bişē ōne. āynı tārnayı ğarışdırı ğarışdırı yoıurdunu kesdirmeden ğararıS. yoıurdunu bōne ğarışdırı **35** ğarışdırı bişiriS, būngüvēdinin ğaşını çekeriS, ğarışdırmāyızıo bişē, bişdinenıendiriS, Teminki dedıım gibi. işeyen salçāyınanıışeyi ğavuruS yağı, deviriS depesine. bolıacılı sarımsağı da ğavuru dōkē yiriS. ātleri beT bişirdinin ğazımızıolur. ātimizıolur ğaz badimizıolur, o badileri bişiriS, noıōduyın bişiriS, suyuynan. onun ĝalı ātlēni alır tepsıye çıkırıS. suyuynan tiridıederiS, yiriS. yuıa yaparıS, yuıaları elimizde aıarıS, **40** bōne oılavıynan. sāşda bişiriS, tepsıye yııarıS, örteriSıüslēni. bōne ısladııısladııı suyuynan yağlı suyuynan yiriS.

ESKİ DÜĞÜNLER NASILDI?

esgi düıünnerinen şindiki düıünnerinıesgiden düıünnē yemek bişirıdı ğoca ğarılā, yemek yapādı. şindi aşcılā çıkıdı. bizim düıünıiki ayıolduı ğelinıalalı. kāndi düıünümde de āynı şindiki gibi āşÇı varıdı. āsgidenıāynı āşÇı dutulurdu. piriç **45** pilāvı, hoşaf, çōrba. ğeyimıeşyāları ālde dikilirdi. maıınā dikēdi, ālde biz gibi ğadınā dikēdi, maıınāde. şindi hazır ğeyim, ilik de dikmēyo, inıiliyōdu ebveyin. bān bilmen şindi ğeşdim ĝalı. ğeşliıimde etmişindir, şindi unuttum ĝāyi yaşlandıım. yā onnā ğeşdi ĝalı. tabi vā şindi her şey deıışdı. ğayınnama, ğayıntama sōlemezdik. eyice bi yaşlanasıya ğadaı sōlemezdik. usulıusul, pısır pısır sōleşirdik ğayınnāya, ğayıntāya. **50**

äl göüsde duruyduķ bōne, sabā namazı kaķā çayını çeşmesini bişiri, yemēni yapā, örtüsünü, döşşeni ğaldırı oñarıydıķ ğayıntanı. ône hōrmetliýdik, şindi gelinnē, çok memnun edēdik, doĝuruP beslēyen nurıçinde yatsıñ derlēdi. şindi gelinnē, ğızlā, ğayinnāya, ğayıntāya sōlēyō. bi de güveylē müveylē ğızevine gidiyō, gelin ğızınanōne ğarı erkek ğarışıKoyñeyō. äsgidenōne olmazdı. gelin geldīi gün **55** görüydü geldīi ğapıyı. dāmada geldīi gün görüydü. gelinē gelirdi ône görüydü, äsgiden girilmezdi. nişannısı gördü mü ğaçılırdı, şindi ğaçılmēyō. olan ğızävine gidiyō, ğızävi olanävine geliyo, bōne. şindi o zaman müslümannıķ varıdı, şindi aÇcık netseñ ğayli olmēyo o ğadaķ. erkek ğarıya ğarışdı mı böyüklē ayıp görüyodu bizi eveldenolannarı. eveldenōne deıldı, yüzümüz gözümüz örtülüydü. şindi gelin ğız **60** başmáksız çıkmazdıķ dışalara, yüzümüz gözümüz bōne örterdik, ğaçardıķ. şindik çırpınıyo gelin ğız geşlik. pullu yazmalā, oyalı yazmalā. bizim günümüzde yoĝudu onnā. şindi şurdan çalĝılarınan dolāşıyolā, hey huy, hey huy, hey huy kövünçici ikiüş gün yıķılıyo, māni atarlā. bizim günümüzde varıdı, olmaz mı? evelden vādir çalĝı, davıl. bōne ğarışık deıldı, ğarı ayırdı, erkeKıayırdı. ğızävinde ğızlā oynādı, **65** olanävinde olannā edēdi. şindi ğarı erkek, olanävindenolannā gidiyō ğızävine, ğızävine toplaşan geşleri meşleri heP ğarışıkoyñeyō. olannarınan güveyelerinen gelinannáannāca oynēyo, eveli ğaçılırdı. şindi ğaçılmēyo baya, atik duruyo millet. çok baķdım, çok ğayınnamı ğayıntamı kāndi ünmemēyince ayrılmadıķ yanından. dörderkēidik, dōrt dene olanıdı bunnā. dōrt dene de bizävdeyiz. hep gelinidik **70** dördümüzde. ğayınnamıza ğayıntamıza çok hōrmetli duruduķ, çok geçindik. ğayınnamız ğayıntamızöldükden kerı de dā on, on beş sene geçindik. elti eltiyenen, olannā ğardaşlarıynan biz ğarılarınan bōne geçindik. hep bi sufrada yemek yidik. iki sufra olurduķ, bi sufra da onnā olurdu. ône hōrmetli duruyduķ, ğayınnamıza ğayıntamıza. aķlımız çıķadı, ğorķadıķ. şindi kimse ğorķmēyo. **75**

ESKİDEN BİR GÜNÜNÜZ NASIL GEÇERDİ?

sabā namazına ğaķadıķ, äv süpürüdük, bulaşık yuĝuruduķ. örtü döşşeKıoñarıdıķ, yemek yapādıķ. ölenolur yemek yapādıķ, āşamolur yemek yapādıķ. hayvánımız haşaratımız varıdı, ğoyunumuzolurdu, ğoyun saĝadıķ. saımlı ineklēmizolurdu,

onnarı sađadıķ. peynir yapadıķ, yoğurt yapadıķ. peyniri sađa süzēdik, mayasını dökēdik, ğararımız ğadaķ. onu dökē dilēdik, apıtlara dökēdik. ğaynadımınen peynir olur mu **80** iđ alādik. āçıKılıdırdıķ berinġari dutcek ğadak. mayayı dökēkenörtēdik, o kerpiç gibi dutādı, onu ğıradıķ. apıtlara, temiz sūzекlere dökēdik. ondan sūzülürdü, sūzöldükden kerі onnarı tepsiye eviridik. dilē, duzlā yerine ğorduk. irkēdik bi yere salamurlādı, kerpiç gibi, kiremit gibi. tuluğlara basādik, yerdik. ğışın şindi bu mevsim basādik onnarı tuluğlara. irkēdik, irkēdik, onnā sabun ğalıbı gibi olurdu. bōne **85** kerpiç gibi işeyolurlādı, salamurlāladı mis gibi. tuluğlara basādik. bütüm ğışın tuluğlada duru yerdik. ğuyā ğuyā, gezē gezē yerdik. ğardāş gibi duruyduk. baķ şindi bunnā üş ğardeşlē, üçü de şindi birliKışde būbaları duruyolā, ne ğavġa olur ne dövüşolur, ğardāş gibi bi anadan doğmuş gibi duruyduk. bōne geinirdik, şindi geçinme yok. şindi gelinnē ayrı eniyo. bizim kövde deilde, şēerde, izmirde, **90** isdanbolda neyise ayrı āv dutuyolā, gelini olanı ayrı endiriyolā. gine şindi biS gine āynı yere endiriS. emme sōna şindi kimisinnen geimolmayıveyo. ayrılanāyrılıyo anadan babadan, ayrılmāyan duruyo. bunnā kaş ğardāş, iki ğardāşdı, kaş sene geindiler, kaş seneler. biz dördekerledik, ğayınnamız, ğayıntamız varıdı. kaş senelē geçindik, senelē geşdi. belki otuz kırķ sene geçindik. heş dövüşümüz, ğavġamızolmazıdı. ekinimiz **95** dikinimiz ođolurdu ileşberlimiz. apamız ođolurdu, afiyonēkēdik, pāncarēkēdik, apālādik. ekinēkēlēdi, desdesini dırmınēdēdiKarkılarından. patozēdē, deneleri dolduruyduk, her yakāya. oķ geinirdik. tarlālāda alışırdıķ, şindi tarlālāda filān hemenişey, savırmalı işeylē ıķdı, patozlā, gezer patozlā. hemen bi haFTa on ğün ya sürüyo ya sürmüyo. şindi gelinnē filān gitmēyō. bi de gezerinen **100** patozlāyıpambarına doldurup, alıp gelip silkiveriyo ambarına. şindi ğolāylyKoldu her şey. āsgiden düven sürediKöküzlerinen, dombāylarınan. erkeklē turpanınan bielē, turpan varıdı. biz de desdelēdik, dırmıķlādik. onu ğānılara sarālā gelilē, meydana ümennere dökēledi, sapları saadıķ ğarı erkek, dirgennerinen harman yerine. düvennerinen sürēdik. bōne dōne dōne onu ezēdi düvennen. onu yıġālādı, **105** süpürgēynen süpürü yıġadıķ. yabalarınan savuru, ıķarıp da eşleri bōne yıġadıķ. o baya oķ sürüdü, bi buuKay filān sürēdi. āynı erkek ğarı bir alışırdıķ. benim dōrT denēydi, şindi bitdi ğāli. āvlendi, üçölum varıdı āvlendi, bi ğızım varıdı gelinoldu, işde şunuġāilesi oldu. benim dāmat bu, bu dünġür. benimadaminan bu amca çocuġu.

işde buña vēdim, bi dene ğızım varıdı işde burıya vēdim. bunnarı burıya vēdim. **110**
dāmadım, elimde böyütdüm, ufağdan çok memnunum. güveyim, olmayınan de, bi de
dē bi de bunnā, bunnarıñ bubalarıynan bizim ğızıñ bubaları amca çocuğu.
biribirleriynen, akırabā, üş dene gelinim vā, çok memnunum. burda çok, eyiydik yetē,
he, olmuşları deyvēdim dē mi. bayramnāda ırmızan bayramında yemek yaparıS.
tavuğlā bişiriS, etlē bişiriS, sütlaş dökeriS, yemekleri döşeriS. hān hısım bōne **115**
böyükleriñeline KüÇcükklē gelir, sin sinsile, sayıp sayannā, onnarıñöñüne sufra sufra
yemek ğoruS, yediriS. ırmızanda şekē dağdıırıS, onnara, kola içiriS. ğurban bayramında
da herkeç hayvan kesē, ğurban kesē. tencirelerinen, etleri ğavırıS, yemekleri bişiriS,
dolmaları dolduruS. gine āynı gelirlē böyüklere. KüÇcükklē gine ellēni öpē, sufra sufra
boş çıkāmâyız, yemek yediriS, çāy bişiriS, kola dağdıırıS, şekē dağdıırıS. **120**
memnun, edē geçiriS. ırmızana hazırlıq, öte bete ederiS, hazırlarıS.
günnüK, işey, ederiS, o tirit, etdimizden, arada bi şePit, aça yığarıS. yuğa böre, i ederiS.
yuğa böre, i şepidinen, içine peynir saçarıs, ğıyma saçarıs. yuğa ederiS, ğatmer, ederiS.
tepsi bükmesi edē fırında bişiri geliriS. ävde fırınnāmız vādır, onnara süreriS. bişiriS,
ävde yiriS, safurda, ifdārda, ifdār, safur, işde yiriS. oruş niyetlenir dutarıS. **125**

ADI SOYADI	Fatma AKTOP
YAŞI	75
ÖĞRENİM DURUMU	-
DERLEME YERİ	AKDEĞİRMEN

Metin numarası: II. 14

KENDİNİZİ VE GELENEK GÖRENEKLERİNİZİ TANITIR MISINIZ?

bän bilmen yavrum, inanır mısıñ, hiş bilmèyon. çocuk, dört gız üçölan, ölanıñ biri mefâTıetdi, biri de almanyada, işde bi bu vâ. ölüm bu, everdik hep gelinöldulâ gitdilê. bu ölümüñ yanında duruyon, beyim de öleli iki buçuk sene oluyo. ğari bilmèyon ğolây mı, zor mu netÇeñ. äve girdiñ mi dört duvar sôleşiyo sennen. bu köyüñ düönnü yavrüm, eveli perşembe günü oluyodu, perşembe gün ğına vuruluyo, onnan sōna 5 cümeyi gün davulcusu geliyo, cümërsi gün hamamoluyo, pazâr gün gelinleniyo, işde bu. tamam perşembe gün gelinleniyo. eveli bôle oluyodu, şindi bazardan bazara oluyo. birafTa sürüyo. şindi bazâr gün ğınayı vurdulâmyıdın cümeyi gün düün başlêyo, cümërsi gün hamamoluyo, onnan sōna ğına gecesı oluyo, bazâr gün gelin gidiyo. ğına gecesinde, erkekleri içeri almâyoS canım, erkeklêñki dışada oluyo, ğadınnânķı ävde 10 oluyo. kına gecesinde şindi birikiyolâ yavrüm, öynöyolâ, gelini tikeldiyola, geydiriyolâ, tabi gelinnêi geyip tikeldiyolâ. para dağan para daķıyo, ältın dağanältın daķıyo. onnan sōna ğına gecesini bunu dèyolâ. millet daıldı mıydı ğızıñelini ayānı ğınalâyolâ, yaturıyolâ, bazâr günü de gelin yolluyolâ işde. tâbi oynöyolâ. eveli türkü tefinen sōleniyodu yavrüm, biliniyodu, şindi teybınen, şeyinen oynuyolâ. unuttum 15 bilmèyon, māniyi de sölüyolâdı. eveli gelinnê öküzarabasınnan dolâşıyolâdı, onnan sōna moturnan dolâşıyolâdı, örda māni sōleniyodu. şindi millet hamamdan geliyo, māni mūni sōlenmèyo. ällahālatmasıñ da demiş güldürmeden de ayırmasıñ, ālatmadan da ayırmasıñ, canābıallah bi yannıñālâyō, bi yannıñ gülyüō ölüm. hamam baya hamam, ömer hamamnarı deyolâ, oráyá gidiyolâ, havız. erkeklê de bazâr gün gider. 20 şey güveyinen arķadāşları gidê, gelilê. yāvrum cümeyi günnü aşcı gelir, davulcusu gelir, cümërsi gün başlâ, yemēni yapā. pilāv, bamya çorbası, mercimek çorbası, äti bôle bi dağıdırlâ, ävlere, odalara, verilê. erʻesi gün de hamamnan gelennê yir, işde bu. datlı mı,

datlı baqlâvı edēsîñ, yārınnan sōna biz etcez, geliñ de gösderiveren. baqlâvı ederiS, olanâvi de datlı alcēse datlı alır helvā alır. biz şindi ğızâviyiz. dūünümüz va, 25 işalla hindi biz baqlâvı etcez.

YEMEKLER

yārın ğınamız va, būr ğün baqlâvı aşcez, geliñ de gösderiveren. tâbi yapcez, nēye yapmıcez, bulğur ğaynadıyoz çekdiriyoz, ğuyüyoz. şindi denēyi yūruS, ğaynadırıS, alı gidē sürdürüS, ğuruduruS, alı gidē çekdiriS, bulğur ederiS, savırıS, dūyüsünü şēsini ayırıS, ğuyarıS. târna ğararıS yo urdunan, göce ederiS, ğış şēsi bu. târna mı, 30 şindi yo urdu çalā çalā kesēye dōkeriS, bi demir bi şinik yo urT ederiS. onnan sōna târnalıĝı da bi demir mi etÇeñ, bi şinik mi etÇeñ, çoCuK üğüdür gelir, üğütdürü gelir. ğararıS, elimiznen ğararıS. onnan sōna ısaĝ olusa üş ğün durduruS, so uK olusa bir aFTa dā duru. bi ğün eveli dōkeriS, bir aFTa durduruS, so uK oldu mu. ısaç, o hevā ısaK oldu muydu üş ğün durdurusuñ dördüncüsü ğün dökēsîñ. hevā 35 so uK oldu muydu bir aFTa durduruS. ben kısadan kesiveriyon yā. nētÇeñiz târna mı ğarcēñiz. sovannan nāne ğaynadırıS, onnan sōna bōrölce ğaynadırıS, nohut ğaynadırıS, nohudunan bōrölçeyi maĝınıynen çekerıS, sovannan nānēyi cacııñıçine ğatarıS. onnarı da ğatarıS, ğarışdırıS bōle. büber, bu bi kilō büber getiriveri ince büber acısından. onu ğatarıSıçine ğarışdırıS ğarışdırıS. ēyice mēlem gibi ederiS. 40 ğāli ğarceK olan adam geçē tekneniñ başına o ğarā bān döküverin, ğoca gelinim ğarā bān döküverin, tamam mı işde bu ğadā. tabi yapmamıyız, ğatmerini yaparıS şepidini de yaparıS, bazlamasını da yaparıS. hamur yemēji mi olur onnan, ğatmer olur. ğatmer ederiS hamırdan, bazlama ederiS hamırdan, şepiT ederiS hamırdan, somun ederiS hamırdan tâbi ondan hepiciı, maĝarna olmaz. olma mı arab aşı 45 biz ederiS, benim bu pek yir. arab aşı nası yapılcık yavrım, hadi aĝnaden. şindi baĝ suyu ılıdırıS, suyu ğoruS, ılıdırıS onnan sōna duzunu atarıS, ununu bōle ğarışdırıS elimiznen, elimizi sabınnarıS. elimiznen ğarışdırıS, ğarışdırıS. şōle şey etdik miydi, şōle bulāşir şuraña o, onnan sōna atmāyız. ğoruz ocaĝa, altına ocaĝda edēsek altına teneke ğoruS. onnan sōna ğarışdırı ğarışdırı ğarışdırı bişirisiñ. o 50 sapsarı olur, sōna dökēsîñ şeye, tepsıye. tabi vā suyu da suyuna tavuĝ bişiriS, tavu uñ

suyuna çorbasını bişiriS, içine acı büberıatarıS. onnan sōna suyunu ğorsuñ, aÇçık tārna salasıñıçine şōle aÇçık. onnan sōna tavūııışey yerlerinden didēsıñ, suyuııçine ğatāsıñ. onnan sōna güzel güzel dilēsıñ bağlāvı şeklinde yutarsıñ. sağıolana gelı işde ıramazan netÇeñ. şepiTıederıS, gece kağarıS, onnan sōna gelin yemek hazırlā, ğoca **55** gelin. kağarıS, yiriS, āzımızı da yīkā yatarıS neTÇeñ. olma mı canım yemeKıolma mı. hoşaf bişiriS, onnan sōna başğa yemek yaparıS, iküş çeşit yemek yaparıS. işinen yaşāyoS, seyidiyoñıo yanna, seyidiyoñıo yanna iş görüyoñıolum. bān paspasıörüyon, gelinnē kimi oya örüyo, kimi işleme işlēyō. onnan sōna misāfir geliyo, çay bişiriyōñ, nohut ğavuruyōñ, misir ğavuruyōñ, sān de ele gidiyōñ. vağıt bōle geçıyo ğışınıışde. **60** olma mı baçÇamız vā. patatiS de yetişdiriS, tomatiS de yetişdiriS, büber de yetişdiriS, pıransa da yetişdiriS, ğabağ da yetişdiriS hepıcēı vādır.

HATIRA

olum bānıaylııñ parasınnan hacıya gitcen. buba ben seniñ hacı parañı şeyıederin. bizim habarımız yok, ırmetliKıinek gütmēye gitdi, bunnā da su suloyolā. bi dene aKıaraba geldi āviñıönüne. hüseyinıağtoPuñıāvi bura mı dedi, bura dedim, netÇeñ **65** dedim. anasınnan bubasını hacıya yazdırmış da dedi onu sorcen dedi. ğöşderiveren yavrum dā şurda su sulāyō. bizim habarımız yok, ırāmetlik gelsıñ. bağ dedim bizim habarımız yok çocuk bizi hacıya yazdırmış dedim. iyi dedi, āllah nasībıedēse gideriS dedi. āllah nasībıetdi, çocuklā parayı dekleşdirdi gitdik, geldik. üçıaylına gitdik, birıaFta dā durāydik dördıayıolcēdi. ırızanı bi kere dutduKıōrda. ırızanı ōrda **70** dutTuğ. uçānan gitdik, gelikenıarābāynan geldik. geliken mi yavrúm benim ğafa hiç yerinde deıilidi. her yağāya ūradığ geldik.

ADI SOYADI	Hüseyin AKTOP
YAŞI	54
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	AKDEĞİRMEN

Metin numarası: II. 15

KÖY NASIL KURULMUŞ?

bunnā yonandan çoKeveldenörlādan sālīhli, alaşeıirden, örlādan göç geliyolā. ğışınörāya yazın burıya. burlāda bi ğardeşi sandıklı goçġāzide ğalıyo. bi ğardeşi asgerde ğalıyo. ninemırāmetlīñ ğocası ölüyo. tekrā bu ğoñşulānan burıyā yerleşıyo da ninemıağnadırdı. sālīli, o alaşeıirıño girişindeki sazaqlā, onañoldūu yerlē, orlāda evelden ğara sinekmiş, adam yaşayamazmış, sinekden. çoğdu örda sinek, 5 çoKıolurdu ölen derdi. burlarā yerleşmişlē, yāni burda bizim şu äviñoldūu yerde ninem derdi äsgi evimiz varıdı, bān bilirin.

KURTULUŞ SAVAŞI

yonan asgerleri ğadınnarı bizimışeye ğuyuyo äve bizim yere. erkekleri başġa bi yere topluyo, yağıceklēmiş. o zumanäsğidenıayağğabıları dutuşdurup yağıveren demiş, ninemıağnadırdı da. sōna tam yağıcekleri anda burdan hüyükden birisi ne etdiyse 10 paşāya bi yardımcı bulunmuş, üçay, altıay, nası etdiyse oña bi su mu vēdi ekmek mi vēdi. bān dēyo bānörda bi dilimıekmek yēdim dēyo gevuruñ paşa onu yapırmēyo. bōlelikle bırağıyo, ninem her zaman yatā ğağā dōā edēdi. emme ne ğidā malımız varısa heş seni dağmaz bile adam, damıña bālıysa isdēse öküzün dēyo yolda gidiyoñ dēyo hemen ğālī ğoyverilē sürēlē gidēlē dēyo, şurda kesēlē yirlē dēyo. ğuruluşu äsgi, 15 demek ki yonan kaş senesinde geliyo burıya, yirmi. demek ki yirmilēden çoKönce. yonan fēlān burıya normalde on beş yirmi āneli o zuman da aşşāı yōğarı bōlēydi. şindi de yirmi yirmi beşāne de kimisi dışarı gidiyo, kimi izmire, kimi isdanbōla, kimi afıyon bōle her yere daılıyo gidiyo, yirmi beşāne bu şekilde ğalıyo. burıya da devāmlı gelen

gidiyo. bura yonandan ğasgiden ğalma. benim bubamıñ bubası da varıdı ırāmetlik, o 20 şu annāşde bu yaķaya geĉ, demire yòķarı türKasgerleri bi kısmı ğıyısında bi kısmı da arķasında ğıyıya ğıyıya gidiyolā kövünğönünde ĉaĝıl va, duñnununğorda ğurtuluş vādır esasğorda çoĝunnuķ ğıryolā da gevuru sürdünekden sōna derdi mermilē, silālānan derdi ölülēñ dēyo aralāndan dēyo adımğadım gidēdik dēyo. o zuman dedem deha onğonğiki yaşında fēlānmiş, bubamıñ bubası. işde bu dedemiñ de ğayınnası oluyo ğāli benim 25 bu ninem. bu kövün hepice de yörük. vallā onu añnadırlādı işde ninemğırāmetlik de ben pek bilemiyon. añnadırğonu da ğarageĉili ĉeşit ĉeşit yörüklē varımışğişde yalnızğo hatırlāyo.

MESLEK

geçimimiz bizim ĉifĉilik. bizim burda çoĝunnuķla ĉifĉilik vādır. hemen hemen herğävde traķdör vādır. ya şindi ĉifĉiniñğumudu Saten yok, yā herkeş kendi hālinde 30 yicēni, işcēni ırāat tēminğedē. āsgiden çobanıdı bura yüzde sekseni yoķsuludu. bizim burlāda ôle diğil, adam yıllık yicēni yıllık duta yāni hiĉ. rāat Tutā yicēni, işcēni, yaķicēni tēminğedē, ğışı ĉıķarı. hemen hemen yüzde sekseni de baya emeklidir. kimisi baĝkurdan, kimi siĝortadan dışdan yatırma. bōle bi şēlēden yāni bu seksen dört seksen beşlerde burlādan baĝkur toplu ğayıt yaptı. o zuman ğayıdğolannāñ bi kısmı 35 siĝortası olannā siĝortāya aķdardı. meselā benğikinci ayda emekli olcen. üş senedir de yatırmāyon yāni. pirim ğünnerimiz doldu, yaş dutmūyo, para yatırmāyoz, yıl da yirmi beşi bulmūyo. ālli beş yaşında Saten yıl da dek geliyo, yıl da yirmi beşi dolduruyo yeñiye, yaş da. bubamğırāmetlik de öleydi seksenğüşde baĝkura ğaydğetdirdik, üş sene dört sene baĝkur yatırdıķ, onnan sōna üş puĉuķ sene de öñden siĝortası varıdı, onu 40 yatırdıķ, yaş da dolu olunca emekli oldu. vallā şindi iyi bi çoban ğaval ĉalāsa biz gerĉi ğaval falan ĉalmadıķ da ğoyunu yoldan dönderi. ıslıķ ĉaldı mıydı ğoyunu yanına toplā. ôle çobannā vadır, biz normal, ğaraborsa. āķşamğüsdü kepinēmizi sarıverilēmidin sabahdan alıladı. aslında çoban kepinē falan kendi sarā. yani biz havasğetmedik yāni. āşgi çobanna ĉañnarı daķdı mıydı üş kilometire yerden ĉañ sesine ğoyunun 45 sürüsünü uyarı. gine ôle yapannā olur. kepinek şindi ğoyunun yününden bazı şeylēde gösderiyolā görüyöñdur. kepinek yāmirğişlemez. mayısğayınıñğonu falan dedi mi

çıkarıS. haziranın onu falan dedi mi akşamınan çıkā goyun. Őu anda meselā Őu gūnnē gündüz de çıkılabilir, gece de ğalınabilir. havālā soĝudu mu akşamüsdü eve çıkılır goyunnā. daĝda Őu anda meselā üŐ beŐ çoban bir olur, orāya bi yataĝ tutālā. üŐ sıra **50** goyun biri burda yatā, biri burda, biri burda. yalnız goyunnā ğariŐmaz, ğariŐır, geri ayrılır. orta yere de ateŐi yakāsın, çoban ateŐi, çayı ğorsun, ekmei ğorsun, pēniri ğorsun. efendim bi dene gūzlük kısr kesēsın. onu da bi meŐe odununda dönderme yapāsın. ğavırısın, soĝuklamasını yapāsın, Őafānan ğāli doĝdu muydu āt yaĝınan barabā hemen Őōle el gibi bölē de atıverısın ne ayazıŐlē ne soKıŐlē. ğar yaĝā **55** sırtına bulĝur bulĝur ter çıkā içinden.

ADI SOYADI	Süleyman SEVEN
YAŞI	65
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	AKÇAŞAR

Metin numarası: II. 16

KÖY HAKKINDA BİLGİ VERİR MİSİNİZ?

bildim ğadarıyla bu köy, alâvi bi köy. dâ evel üçâne olarak gelmişle buriya. bi hânesi şıudun ğayabelen köyünden diğeri hõrasandan gelmiş. âsas dersimi sürgünnerinden, dersimi sürgünnerinden gelmiş buraya. bizat benim dedem kürdâmed dâye anılmış burda, dersimiden gelmiş. burdan dâ evel şü geride dâa ilerde kütâhyaya bâlı bi çerkisarây köyün genelde üç beş hânesi, baya on beş 5 yirmi hânesi õrdan gelme, bunnâ da o şekilde, õrdan gelmişler. yerleşim, işde bu benim bildim ğadarıyla bu şekilde yerleşmişle buriya. bizimâile işeyden, dersimiden. dersimi tunceliniğ, sürgün, o zaman. osmanlı devrinde işde alâvilere bi basğı var ya, o basğıdan her birisi bi yere, oraya buriya daılmış yâni. kendine alâvi dedirTirmemeK için gelmişle buriya, dereniğ içinde buriya soğulmuşlâ, üç hâne 10 olarak. işde bu üç hânenen çoğalma genelde üç sülâle olarak, yâni dört beş sülâlêye ancak çıkâ. selKiden gelennê, o üç hâne, bağ şurdağı adamığ, şunun ismini aldı deli yusuf dâye birisi varmış, ğallâ õlu. ondan sõra aynâlı õlu, ayanâliler. yoğarda var, emirlizaT, ellezler, deli üsenner. yâni sülâle olarak bu ğadar yâni, bi de burda musalar. bu musalar şıuTdan gelme, o illezler çerkisarâydan gelme, aynâaliler işeyden, 15 esKışehirden gelme. hepisi alâvi, burda birleşmişle, köyün şı anda yüzotuz hâne bi var bi yoğ yâni, göş çoğ. izmire, buranığ yâni iki fazla nûfus bakımından izmirde vâdır, burdan gitme. õzetolarak bõle yâni bildim, köyün yerleşimi bu. burda genelde çiFçilik, burdağılâ hayvancılık, çiFçilikederle. gidennê inşâatÇı, işÇi, gidennê õle. ürünner genelde ğuru mahsûl, bûdey, ârpa, pânçar, ğünâşığı, haşâşda ekilir. serbes 20 diğ, kotalı, kotalı, pânçar da kotalı, işeyde. esgiden dâ çoKekiliyodu, su boldu. şindi çayımız ğurudu, yâni ağarsu ğurudu. ya ğurağlık nedeniyle, yoğ yoğ, õle bi şey, elâğası

yoğ, Saten dereniğ suyu ğaynağlar varıdı, ôleydi. ğışları esgiden çok yağıyodu, bol olurdu, zaman zaman işde yılığ getirdi, bu işde yâni. hindi ğarşıda türbe va, yatır, ismi yaşar, ağ yaşar. esgi o işde şeylêden, velîlerden, yatır. yâ işde hacı bekdeğ **25** veliniğ mürûdlerinden oldu, beyan ediliyo. hacı bekdeğ veli anadoluya iTâl etdi, inde anadoluyu irşâd etdi, işde kendi yetenê, dâilinde yâni teyiTdî, kişileri, yâni güvendî, kişileri sen şuriya git, sen şuriya git, sen şuriya git. yâni sâdece islâmiyeti genişletmek için türklüğü ilerletmek için yâni bôle bilgin kişileri her birini göndermiş. kütâya yöresinde pek çokdur, ôle yatır. kütâyânan esgişêir arasında o **30** ahmeT çağır dede, bi tâne örda bi yatır vâ dağın bône. yâni orlâda çok demek isdedim, ilerde de o ğâzi ünîverssiseniğ adamnariyan berâber gezdim ben, örları. yav burda bir de öksüz dede olaraKağılır, ismi yaşarmış. öksüz dede olaraKağılırmış, bir ğârdeşi de işeyde çerkisarâyında. burda iki tâne yatır va, biri de hemen köyün şu ucunda, o da musdafa. ikisi bu şekilde gelmişlê, onnarın nâslinden büyük paşâyı da deyveren. **35** dersimiden burıya göç edip burıya gelen burda peşinden gelmişlê yâni bu şekilde. kerâmetlêni ağınatırlâ ufağ tefeğ bi şeylê de şu anda hâli hazırda ufağ bi su va örda ne ğadâ ğuraKōsa diğmêyo, çok az bi şey. şu ilerde bi yer varmış, şârannamı, pazarannamında bura dâa aşşâğıdâymış bu yer. orlâ veren olmuş, bitmiş burıya yerleşilmiş. yonan isdilâsında filân burlâda aşşâı yoğarı otuz kırğ hâne bi varmış **40** bi yoğmuş. çok azmış, işde zamanna genişlemiş. afiyondan, sürgün gelerek genelde, eğer, döğer taraflânda, örlara keselê getirmişlê. hepsi de yèyiP işmeK için yâni. o târihde zâten köyde erkek nâdir. yâni deriğ bi şekilde ğuvetli bi bilgin yoğ yâni size annatabilcêm şekilde. bildim bu ğadar yâni. bân kendim çiFçiliK ediyon.

BURADA DÜĞÜNLER NASIL YAPILIR

düünnê her yerde gördüğüz gibi normal, çevreye her yerinâyını. ayrıcalığ dèye bi **45** şey yoğ. aynı genelde aynı, de işiklik hiç yoğ. genelde şindi esgiden haFTa içi oluyodu da hafda sonunda oluyo. cumartesi ağışamı ğına gecesi, pazar gün gelin alınıyo, bu sâatlêde ğalmaz biter. yemekleri aynen yâni çevrede gördüğüz gibi burlara geldiyseñiz. afiyondan dut hiş Pi şey dè işmez yâni, öbür arafına git, bu yanna gel hiş Pi şey de işmez. ôle bi ayrıcalığ dèye bi şey yoğ. demin demişdim ya, alâviyiz biz, **50**

bilməyoz bi basğı gördümüz yok, çevrèynen de āynı. yāni demek üsdedim biz buyuz da biz eziyet görüyo filān falan demek tarafdarı de il. çevrèynen o gādā uyum sālhyoz yāni, geçimsizlik yok. yāni adet, usulde de işen bi şey yok, āynı hepsi. meselā şurası köy odası, bağı şu māvi işeyi görüyön mu, onun üsdü, şu çatı yarı, orası sülāle odası, şu arada va gine sülāle odası, arqada üş tāne dā va. burlā çok güzel çalışırdı şindi **55** peK üsgisi gibi de il. bura gāve, şo ilerde va gāve, köyde zāten pek geş galmadı yā bizim gibi artık yaşı dolannā var. ya şindi sülāle olarak yāni yağıdına ortaklaşa alırlā, alınır. şindi gışın odunu, kömürü sülāle arasında alınır. gelen misāfire yemek gelir, bakılır, yatar. biz de di il, çevrede hep genelde var yāni. şindi şöle bi şey dèyen hiç bilinmedik bi misāfir gelsin, hanğı kapıya varsın benim gānım aç desin. çıkar **60** yemeği de çıkar, ağışam üsdü yatar. hani bu çevrede genelde her yerde öledir. bundan üş beş sene eveli bi güvətli gış olmuşdu burda, o tarafa gidememiş arabalā. isdambōla gitceklē, burdan çıkıyolā şu rampada galdilā. gar dē ta insan boyunda, çıkamadilā, üş gün burda galdilā böyüK otobüs dolu. burdan gidiyo, şurda galdı, ne motur çıkarabiliyo ne isan, geri gitmesi de mümkün di il. üş gün burda galdilā, **65** hāliyle gārayollānın arāşları gış çoğalınca sağıta git sola git burıya geş geldilē. üş gün adamnarı siper etdik, gidēken para teklif etdilē yāni. yatağı parası, efendim yemek parası dèye, haliyle öle yāv. meselā bursadan var, isdambōldan var sağdan soldan var. para teklif etdilē, gücenimize gitdi yāni. çok memnun oldulā gitdilē yāni. bizim köyde di il, çevre her yerde genelde usul āynıdır yāni. düünner de āynıdır, yemeK işleri **70** de āynıdır, misāfirperverlik de āynıdır.

AKÇAŞAR'IN FARKLI YÖNLERİ NELERDİR?

farK olarak şöle bi şey dèyen ben, bizden alāvi dèye onnā gızalmaz, biz de onnādan, bize de zaten vemezlē. bi bu fark vā yāni bu fark vā, başga bi şey yok. adam duymuş işde alāvi dèyince nasıl görüyo bilmiyom da, bilmiyorum ben şahsān gitdim zaman hanğı kapıya olsa girdim, hayatda gelme dèyen olmaS. açıkdan bōle **75** dèyen olmaS da yāni evlilik yönünden alışveriş olmaS. gelen hoca alāvi köyü dèye çok durmaS, hemen üç ay durā hemen gāybolur gidē. cemāt peK olmaS, cāmi var, cumālāda on beş yirmi kişi olur. diğər zamannā birkaç kişi olur. inşāt işçiliği yapardım

ben dāa evel şurda arpalı köyü va kütâyaya bālī. cumā gün cumā namazına gitdik, müezzinniKıtdim benōrda, adamnā gülüşdülē yāni benēdēken. yāni 80 demeKısdedim, alāvi dēyince yāni hiş bi şey bilmiyo mu hissēTdilē, ne dedilē. şu düzağış köyünde bi dāvete gitdik. adam, adaKıadamış, çocuġu tırafık kıazası geçirmiş. yemek yēndi, bi āmin dēcek yok mu dendi. ben hemenāmin dedim. sofrā dōasını yaptım, ġuranōkuyuvēdim. ben geldikten sōra ōrda samīmī olan bi arkıadāş vādı ahbaP, yā arkıadāş dedi sen dedi gidince bōle bōle dedilē. ne dedilē dedim ben. 85 yuhōsuñ hepñize demiş birisi, bi alāviye bırakıvēdiñiz demiş. şindi esgisi gibi diñil zaman zaman bitdi, birbirimizile çokēyi ġaynāşıyoz, çokōturup ġakıyoz. cāıllikden ġaynāqlanıyo, şōle bi şey ki alāvilikde de ġuran geçer, alāvilik de ġurana bālī. ayrı dēye bi şey yok. şindi haTdımōlmāyaraķ ben çok kıtaPōkudum, vallāı islāmiyetinüçerisinde ōle çeşitli inanşlar var. tārıkāt kisvesi altında yüzōn dōrt tāne 90 parça tārıkāt var. herkeS kendi kıafasından bi şey bulmuş, çıkarmış. cānabōallah bizden bedennen, beden hareketiyen bi şeyısdemēyo. isannā birbirine sevgi sayġı kendine kötü geleni ġarşınđakına yapınca ġunah tabi. ibādetin şekli şemālī yok, anane, görgüsü herkesin nasıysa varsınōolsun ya saķıncası yok ki bu işin. ġücü yeten hāliyle köy yeri meselā köyde duran gerekeni yapcāķ, geçinebilmesi için. cemēvi şu anda yok. ya 95 şindi cemēvi olmāyışınıñ nedenleri dedim ya göş çok yāni. ōle alāvilik görgümüz devāmēdiyo yāni. kendimize göre varınancımız. ondan sōra şōle bi şey dēyen yāni bizalāviyiz de şu inanşdan taraf deñiliz dēye bi şey yok. bizde şerāt, tārıkāt, mārifet, hakikāt sıralaması vādır. şerāt bi fidedir, yāni bi fidandır. dal budaķ verennē olur tārıkāt, yapraġōaçan da olur mārifet, meyva veren de olur hakikāt. isannarıñ doūşdan 100 yaşlandıķca kemāle gelmesini sıralamaKıamacıyla ibādet bizde evelā şerātı ōreTeriz biz. çok ġüzel yāni bizim halkđaki ġüzel bi fark, inanç vardır, keşke herkeSde olsa. aķılbalıKıolan kimsenin malına haramnāna baķamaz. kimse yāni, eliñıırzına baķan, eliñıırzına uyan halkınüçine çıkamaz. kimse mereba demeS, kesin dışlarlā. ōle bi ġadın ayaġı düşerōolursa kimsenin yanında barınamaz. öldürmēye teşēPbüsēdēlē, o ġadā 105 bālī yāni. hacı bekdeş velininüfādesi işde. demeKısdedim bōle, ōle bi deñişik çāPda bi ne bileyim nelē annatabilirim size.

HATIRA

firansaya işçi olarak gitdim, iki sene çalıştıktan sora orda bi akciğer amaliyatı geçirdim. amaliyatdan sora cumartesi herkesin her hasdanın başında şöle bi bakdım ziyareti oturuo, üzuldüm, bi yatdım. kendi kendime efkârlandım. bi firansız baş 110 hemşire ğadın, nasıl farkına vardı bilmeyon, elinde bi çiçek, bi şişe ğolanyağı ayāma dökdi. ben yatıyom, ālıyom kendi kendime, kimse yok dēye. her hasdanın başında biriki ziyaretçisi var. ğağ dedi ğız ğardeşin geldi dedi. ğız ğardeşim nasıl gelebilecek dedim, ôle bi bakdım bildim hemşire. bize iyne filân yapıyo yāni, sarıldıKorda. ğolanyağınnan, pambığınan her yerimi sildi. bundan sora burda dedi her zaman ğız 115 ğardeşin va bağ dedi. bu anıyı hiçunudamıyon. daha evel, orıya gitmezden evel burda baña bi iğne batırana hemen mermi sıkçēm geliyodu. yāni gevur dēye hitab etdiimiz kimselerin, hiş bi dene yabancılık çekmeden insanseverliKorda, yardımseverliKorda. şindi bi hasdanı götür bi yere parān varısa bağıyolā, evelā para soruyolā. orda hiş duymadım ben, üçay ğaldım hasdānelēde ne bilen, ne anam bağıbilirdi ne ğız 120 ğardeşim bağıbilirdi yāni onu unutamıyom yāni. yirmi iki sene oldu dönüp geleli, ölçēm amacıyla geldim, yāni unutamıyom onu, unutamadım. orda ölecem dēye bi sene orıya burıya gidip geldim, kendime göre işarayan dēye gezdim. o şekilde elinde sanāt olcek ya da tāsiliñ olcek. nerde ağırış va, bırak dedim yā, burda ölçēme memleketde öleyim, geldim, sālīm iyileşdi. sosyal yönden çok güzel, insanlık 125 sevgisi sayğısı da orda. burda yakın akrabañdan görmezsiñ o sevgiyi sayğıyı, burda görmezsiñ. insanlıñ değeri orda, hem de nasıl yā. şöle bi şey dēyonnanıñ eksiklii bizim inancımıza ters gelen yönleri var. şindi şöle bi şey dēyen, adamnāda yāni evlenmek, alıp vermek, bizden farkı yok. ama sapıKolan da hiş sağılamāyo, açıktan. erkeKolsuñ, ğadınōsuñ sapıKolan da hiş gizlemez. ôle o yönden yāni sen şunu 130 al, sen şuna var, bunu sat gibi yok yāni. herkes isdedini alıyo, isdedini satıyo. sora āvli olunca da onnan bunnan ğırışdırmaları, kesinnikle. aile bālantıları çok ğuvvetli, ôle birbirine annaşıP da āvlendikten sora ne erkeği ne ğadını ğatiyen yapmaz. ben genelde isPanyol tarafında ğaldım, avaryon bölgesinde. yetmiş dörtde gitdim. bi isdek yapıdık, bizim dayı ölu vardı gitdi, isdek yapıdı. biz gitdikden sora da o isdek ğapandı. 135 tirennen gitdik, sora sora uçānan geldik gitdik. ilk gidişimiz tirennendi.

ADI SOYADI	Nazmi KAÇMAZ
YAŞI	62
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	TOKUŞLAR

Metin numarası: II. 17

KENDİNİZİ VE MESLEĞİNİZİ ANLATIR MISINIZ?

şantiyeci olduk, şantiyeyi bıraktık, şoför oldum, sekiz on sene kendi adıma şoförlük yaptım, para kazanmadım. vatandaş bulunmadı. zamanda beni idareci seşdilē burıyá, köv muhdarı yetmiş yediden seksen dördün nisanına gādā, seksen dördün üçüncü ayına gādā. altı Puçuk yedi sene. hēş Pi şey yapmadı. Kışde bôle otduk durduk. yok, karnēynen çay filán yoğudu, yalan sôleme çay may yok. karnēnen çay 5 may satılmadı, siğara, siğara karnēle satıldı, karnēynen derken, bağıgal dürüs di il, toplum dürüs di il. vāllā i o gün mazot da varıdın, siğara da boldun, hēr şey boldun. yalnız bu vatandaş dürüs di il. iki págat veriseñ beş pága T aldı, satmadı, benim hağıgımı da aldı. vatandaş bunnā geliyo siğara bulamıyon dēye biz bunnara o zaman bu adam kaç págat siğara içiyōsa buña iki págat siğara yazdık, iki günnük. gitdi 10 bağıgaldan aldı ve siğara da bolaldı bu. mazot yoğudun, mazot da aynısı bôle. işde bôle geşdi ömrüm. mesli im şoförlük. şēniñ bi gáradeniz bölgesine bi kere gitdim, onu da hiş gitdimi de bilmiyom yāni, gitdim sādece ördan nası dēyen zıganadan geşdim bi kere. çayınan, rizeden, çaydan, zıganadan işeye gitdim, ardā ana. onu da nerden geşdimi filán bilmiyorum yāni. gece Kitdik, bi sarp bi yola girdik, bi vatandaş bindi yanıma, 15 o da bi ağaş yükledi bôle. yükü endirdik, ağacı kesdik filán, ôle geşdi o da. orman filán yok, bi dene ağaş va derenin içinde bôle viranşlı bi yol, bi dene ağaş tam ortadan ortalyo. çayın birezini endirdik, olmadı. kör palta bulduk, onnan işētdik, ağacı kesdi. K ördan geşdik.

KÖYÜ VE GELENEK GÖRENEKLERİNİZİ ANLATIR MISINIZ?

beşaltı dana vā da üş dört denesi çalışıyo yāni. odalar sen geldiñ şindi buriyá **20** misāfir olursuñ, seniñ ekmeñ gelir, hayvanıñ varısa hayvanıña bakılır, yatağın yapılır normal. akşam üsdü yimēñ gelir, çayıñ içirilir, geliseñ gāvede oturulur, gelmeSseñ de yatağı edē yatasın, iş bitē çekē gidēsiñ. biz de hānecik böyükler, odalāda galan olur. kışın yaşlılar efendim gāvēye çıkmācek vetandaş. ekseriyetle beşaltı oda çalışır. bayramlarda sülālecek yemek yēnir. işde her āvden yemek gelir bi sufra, ğurulur **25** sülālēcek, ğomşucek yemek yinir, onnan sōna bayramlaşılır. şeker, çay, gāve ikram yapılır. ğurban bayramında ğurban kesilir, böyükleriñ elleri öpülmēye gidilir, bayram da bōle geçē. şindi esgisi gibi de diñil, kendi evlādiñ şētmēyo. esgiden deha başğa bi şey vardın. ne bileyim esgiden dēha işey yakındı, gelenekler düñnerimiziñ gelenekleri deha kötü, fenā oldu, düñneriñiyi. ğız üsdeme vāllā āniden oluyo şindi. evelden **30** şindi bi de bağıyoñ düñne başlamış adam. ananın babanın rızası bitdi, bitiyo yāni. önceden dağdan gelirsın güveyi ğuyuverilēdin bizde, dağdan çoban gelir. ôle görüñmezdiñ ğatiyyen ben āvlenimde, āvlenidikden sōna on sene benim hanım yanıma otmadı, āvlenidikden sōna. şindi deha āvlenmeden üç ay evelcesi birbirinnen görüñyolā telefonnan, ğız çocuğlarıñ cebinde vā, saña filān sormuyō. benim **35** zamānımda ne diyon sen dinnemiyoñ mu? beni bubam everivēdi ğardaşımınan barabā. on sene benim hanım yanıma otmadı, biz on beş kişi bi āvde yemek yirdik bōle bi sufrada. şunu aliceñ tamam, olay bitdi, görmüyoñ bile. ne diyon ben saña bizim burlāda filān ben bilmiyon da şurda yağcı kövü vādır şu tarafda ōrda bu gerçek keçiden gelmiş adam güvēy ğuymuşlā adamı. hiş görmemiş düñde müñde görmemiş. **40** ôle bi geleneklē varıdı evelden. ādetler şimdi ben ōlan āvercen, seniñ ğızıñı isdedim, sen ğıyıya kısılvēyoñ, benim vağdim yok dēyoñ veyā ut düñnetme zamānım diñil. seniñ masrafı da ben çekiyon öbrünü de ben çekiyon, olmadı mı iki dölüm tārla satıyoñ, deha olmaSsa bi dölüm dā ekliyoñ. sincannı da iki dene ğarahallı vā onnara iki sene verese alıyoñ. onnan sōna da beli bi atāsın omzuña alaşēire bağ bellemē. ğarı **45** āvde galır, sen işe gidēsiñ, bōle geleneklēmiS vā. hay hay arğadāş bi şeye de yaramaz vāllā. adam bi göz āvi vādır, mobilyā alcen, mobilyāyi ğoceñ neriye ğoceñ mobilyāyi, benim āve mobilyā alsan ğocek yer yok vāllā. yāv dört göz āv vā ya müsāñit diñi

gardeşim. sizin manısaya indik bi işeye gitdik, sazovaya bunnan, adam var. yirmi dölüm, otuz dölüm bağı va, elli dölüm gavun karpuz ekmiş. varliyetli, olana ävi **50** yapmış, ayrıca her şesini ayırmış. adamda var, eder, her şey olur, gerekirse bi dâire alır, bi âv olur. amma başa da onu etmeye zorluyolâ şimdi filençi almış dëye ben neyinence şindi, kövde herkeş bu barmağın beşi bir mi? adam avrupalıdır, parası vâdir, zengindir, geliri iyidir, güzel düün yapar. burda âmet yaptı ben nëye yapmayan, bu işler çok lüzumsuz. gız nişannır burda, üç dört kişi çerez götürü, şimdi **55** düüne çevirdilē nişanı, düün gibi. saz, orkestira çalıyo bilmem, onnan sōna işeyler atılıyo, havâyı fişekler. düün haftası başlâ gine aynı devâm edē, kına gecesi devâm edē bōle. enaz bir milyârlık paraynan havâyı fişē para verilē. akşam geleydiñ bura bōle bu mälle bōle ğaynıyodu, nişan varıdın, geçemezdiñ burdan yòkarı bōle. vällâ para mara yok, yöküşde, ya tala satcek yârin, ya vällâ öñünde bi sürü **60** göyun vadı onu satcekdir, yâni Kütçē işeyi satcekdir. âslında yâni geleneklerin çoğu benim bildim işey yâ, usulsüz hem de çok usulsüz yâ. düün burda, bi hâfta düün olur, gurulur, bazararası. cumâ gün başlâ meselâ dün başladı, böyün hamama gidē, bi yıkanır gelir, otobüsnen gidē. sandıklıda hüdâda veyâ ömer kaplıcasında veyâ ut herangi bi yerde yıkanır gelir bōle ğadınâ olur. yârin de olan yıkanır **65** gelir herangi bi yerde, yârin bu vakitte bundan bi sâat sōna ikindin üsdü gelini endiriS. yemek, aha bugün yemek vëdilē, işey gün, ikinci günü yemek verilir. yemekde bi dene sığır kesësin, yetmezse bi dene dâ kesësin. bi de zorunan götürüsün tırağdörünen bōle. çok ağır, çok ağır, et, pilâv pişē, çorba, bamyâ, efendim tatlı bōle et olmaS ki. üç Puçuk dört milyâr sırf yemē gidē. bu kövün hepsi gidē, anos **70** yapılır, örneğin nazmi kaşmazın düünü vâ, meselâ herkes gidē orda o gün ğarnını doyurur. belki yüzelli sufra iki yüz sufra yemek çıkarı adam.

ASKERLİK

asgerâdetleri de asgerlē vällâ kâdı çıkdı mıydı vällâ ğirâlâ her yeri, baş şorâyı ğarşıyı ğirdilâ baş bi şey ğomadılâ. yâ içelē işde, asgere gitcek, mōobbet, yaķarın, keserin, ortalı biçerin. herâvden bi dene olunca kimse de bi şey demeS. asgerlik kâğıdı **75** alınasıya asgere Kitcek kişilē çok sâkin olurlâ. asgerlik kâğıdını aldığı gün kendini

gösdermeye başlā ġālī bu da ne olur, işde bi bardağ, ırakı içē, bi şişe işmiş gibi başlā bağırmāya. kendi arasında, aslında bağ ben çok yerlēde gördüm meselā esgişē, ire filān gitdim. güzelce meselā benim, olum ben gün düzenesem güzelce oturarakdan, ā, ilcek veyā ġomşucek, oynasa ġülse onu eğlendirseñ çok güzel de bunna bizimkilē ôle **80** di. il. götürülē dört şişe bira alilā şey dört kısa, dört kısa da rağı alilā...aslında bunnarı meselā bi gün güzel bi eğlence bi gün verilse, yemek, işmek güzelce eğlenselē, isdiyōsa çalgı da davul getirilse olur. başġa yerlēde ôle, ben, esgişē, ire filān gördüm, adamnar çok güzel geçirme olayları oluyo, meselā asger yollama veya şeyleri. bizim burda aÇık duzlu ġaçıyo be. biz de yaptık yā, bizim zamānımızda da varıdı. bizim zamānımızda **85** da yāni dağdan gelen biriniñ ġanısını devirdik. arabasını devirdik, yoğarda bulğur ġaynadıyolādın, bulğuruñ da ġazanını devirdik. yoğarda adam bulğur ġaynadıyo, ġazanı devirdik ġazanı, şağa yāni. bulğur ġaynadanıñ, olu da varmışdı, vādık, bulğur ġazanını devirdik yere. ben burdurda yaptım, onnan sōna anğarada, yirmi sekizinci tūmende anğarada. yirmi beş, eylül biñ dokuz, üz, atmış dōrtde burdura teslim, oldum, **90** atmış, altıda tēri, S, oldum, anğaradan. iki ay sōna ōrdan dağıtıma gitdim, anğaraya şōförlük birliğı vardın, ōrda üç, ay ġurs gördük. şōfö, r, oldu, K, işde. ēliyet, alma, K, için bi yüzbaşımız varıdın, sifil, ēliyeti bizi mūrācāta götdü. ġöreve gidēken bi tıraFik kızasına rasladık, birisi yapmış. sōnadan kerī ēliyeti sōnadan kerī aldık. asgerde alcekdım yırtđım, bu meslē yapmıcen dedim, sōna gine başladım. **95**

KÖYÜN ADI NEREDEN GELİYOR?

toğu dēye bi adam varımış, toğu dēye esas bu kövün, oldū, u yer ġınığ kövününmüş. yāni çok di, il bu kövün, iki yüz, elli üç yüz senelik filān bi şēsi var yāni. bi rivāyete ġöre bōle, bi rivāyete ġöre de çiltepēye çıkmış, evliyā çelebi, burda esgiden bu köv yoğumuşmuş, bataklık gibi filān bi şeyimişmiş, çiltepeden, evliyā çelebi yanındaki kişiye gösdermiş, tā ġuşlarıñ, oldū, u yer va demiş, tā ġuşlarıñ, oldū, u yer. **100** adam, anğnamazmış, o da devāmlı gösderimiş, tā kıuşlar, ōrdan ġeldini sōlüyolā. o tokıuşlar, işde toğu dēye bi insan benim duyuşum, toğu dēye bi insan gelmiş burıyā. şu köv, şu kövün hayvanı mayvanı dā burdan, iki üş kilemetire ilerde sığır yatāmış hayvanı mayvanı bolmuş, o zuman bol hayvan. burayı sel yatağı dēye o zuman, bu köv

yetmiş bir yetmişikide sel geldi. çay yatağı dèye, selalır dèye oráya çekilmişler. **105** işde geliyolā buráya üçāne ğuruluyolā, bunnarın sülālesi mālışdan gelme, haydar dede, bu kövün haydar dede, mālış, esgişelirin mālışdan gelme. buríyá gelmiş, bi sülāle gümezden gelmiş, bi sülāle bi yerden gelmiş. işde bura yāni burda yüz sene öncesi filán, üç beş kişiymiş bura yāni üç beş hāne, sülāleymiş. faġat Şimdi iki yüzelli üç yüz hānelik kövölmüş. eselē sülālesi derlē, mayalar, eselē sülālesi. burası manav, **110** mâacir diı yerli manavı. işde vāllā o toġu denilenadamin ğerden geldini bilmiyorum, biliyon desem yalan. gine üç Çüz senelik, üçasırlık köv yāni benim bildim. idārecilik yapımda sordum, arāşdırdım, iki yüz sekSen, iki yüz doġsan yıllık filán dedilē. işde yirmi sene filán, yirmi beş sene filánoldu ben geleli. sekSen dörtde filán başladım ben. **115**

GÜNLERİNİZ NASIL GEÇER?

işden geldimiz vakit burda hökümeti yıkarıS, hökümeti deviriS. yalnız benim yim beş, otuz gündür filán dünyaynan bālantım kesildi. televizōnum bozuk, olan sağōsuñ bozuvedi, Kitdi. antalyada otel kirālamış, ben de vāllāi bunnādanalıyon haberi. ğaSdèyi de açık gözlerim, yakın gözlükölmadıġdan kerı okuyamıyon. Şeker hasdasıyın, on senedir, on seneden beri Şeker hasdasıyın. nası **120** dikġatetcenarġadāş deyvē baġa. ğoláy, Şekeri benimiki daġġa sōna Tüşürün ben. bi insülün vurulurun Tüşē. ne yiceñ, salatalık, bi parça ekmek yiceñ, yimeyince sallanıp ğalıyosuñ ğardeşim, yimeSseñ sallanıp ğalıyosuñ temelli. onuñiçin yiyon vāllā, baġ doġunmāyan ne biliyo musuñ bi tāze fasilleniñ, bi de Şeyi yirseñ ğabaġ, yoġurt, kepekli ekmek, burlarda da her zaman kepekli ekmē nerden bulceñ. pēriSetcen, edemiyon **125** ġu işde ävde ne Pişēse yiyon. tārana çorbası yiyon doġunuyo, vāllā ben burda ğörüşüyon ya benimayaklarım cayır cayır yanıyo. atmışüç yaşındayın. yalnızayak çok keçi gütdüm ben. Şöle bi gömlek varıdın baġ, Şöle bi gömlek çeket meket görmedimömrümde. yarım cizmelē varıdın, Şurda çay varıdın, keçi gütmēye gidēdik, Sāten gidēkenıslanırlā. akşama ğadaKö ayaklā nelē çekceKöonuñiçinde. yağcı **130** ormanına hizār ğurduġ, desdire sen görmediñöndan hiç, elle biçilen. daġda tomürük dilēdik, ġaçak tomürük getiri, örda edē burda satādık. ne zıman ne zıman dilēdik,

martayında. martayında burda kış olur, gış. yatcek kepineknen keçe de yoğudu aha
 ōrda yatadıKışeyde. vâllâ üş gün dağda ğaldık, çarık filân vâlla bulamañ nerde
 buluyoñ çarığı filân yav. çarığın üsdüne ğulağ geyeledi o ğoyunu moyunu olannâ **135**
 bizaltı yedi ğardeşiz Sâten dağdan bi dene tomürük getÇez de satcez,
 ormancıyan ortaK oluruS vâllâ, memurnan ortaK oluruS. yarısını o yicek, yarısını
 sen yiceñ, getceñ, o da Sâten hemen bitē. millet buranıñ biñ doğuzüz yetmiş sekiSde
 ben muhdar olmadan burıya sulama koprâtifi ğurdulâ, millet işde ekiyodun, iki dölüm
 fasille ekiyodun, o da para etmiyo şindi. haşKeş ekiyo, haşKeş de para etmiyo. **140**
 pāncarı ekiyo, pāncarı da sağōsuñ bu hōkümet kırk lere birden aşşâ çekdi. beş kişi
 pāncarı ekiyo bu kövde. dört biñ ton bu kövden pāncarı teslim olurdun. beş kişiye
 pāncarı şekerı vēdilē, beş kişi ekmiş. vâllâ i kışın da oturuS biz burda, yazın da. yav
 büyük baş hayvan var. yaz aylarında çayırda güzelce güdeseñ, yoncasını basāsañ sağā
 inek, sütcüye veri, üç Çüzelli lere sağōsuñ süt parası, bi şişe su parası. sütÇüye **145**
 veriS, kendimiz işde burda oturuS. tarım ğıradiden borşlanırıS ōrdan yemini alırıS.
 ōrdan kömürümüzü alırıS, kış sı sert geçē buranıñ, yirmi gün sōna zobalâ, ben hiş
 ğaldırmadım da yaz kış çıkmaz. şinden sōna zoba ğurulur burda. ekimde işde yāmır
 yağāsa allah, bakıyoñ işde ekē vetandaş. haşKeş ekeriS, gerisi ekilmeS. meyvecilik
 varıdın burda, vişne para etmedi. dört yüz kök bende vişne varıdın vâllâ i kesdim **150**
 hep, şindi kesip kesip yağıyon. bu köv şindi belediye olmadan, orman idāresi bir
 bir işey veriyodun, zātī yaķacak veriyodun. şindi belediye olunca onu da vermiyolâ.
 işde bağından bāçasından, çalabilen ormandan getiriyo, çalamıyan bahçasından Fişne
 dalı, kömür alıyoS. tezek ğullanılmaS, aşşâ kövlē ğullanır. kömür seydi ömer
 ğullanıyoduğ ya heralda yaķdırmıceklē onnarı. yasağımış, nerden gelecek bilmiyon. **155**

ADI SOYADI	Mustafa ŞİMŞEK
YAŞI	75
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	KARACAÖREN

Metin numarası: II. 18

KÖYÜN YAPISI VE YAŞAYIŞI HAKKINDA BİLGİ VERİR MİSİNİZ?

äsgiden, atalādan, dedelēden gelmiş, ğonmuş, ôle duyuyoS, ôle gidiyo. ta ben çoÇuklūmdan ħaraca, ören dēye duyarın, ôle gidiyo. bu köyüñ, ismi yā, veyā, ut bi gelen kişiniñ, ismi olabilir ħaraca, ören. burlāda äsġi örennē varımış, äsġi örennē varımış burlāda duyuşuma göre. yāni roma zamanında yapılan yerlē ıssız yıkılmış, batdal, olmuş yerlē. ören dēye örlara deniyo, göçük cacık ġalan yerlere, örlādan, isim, almış **5** burası. benim, äsġilēden, yaşlılādan duydūma göre. bizim geçimimiz, ārpāyınan buydey, biraz da pancar, ayçiçeġi. sula, K, arāzimiz yok, sula, K, arāzimiz yok. va da su yok, arāzi var, su yok. sondāş yok, hiç, ôle bi şey yok. ħopretif de yok. vuruyoS burġuyu yüz metire, elli metire ilerlediñ mi idāre etcek su çıkmāyo. aġarsuyumuz va, o da yaz geldi mi diñiyo işde bi. sulāmız yok, kesiliyo, yazın kesiliyo, yazın kesiliyo. ārpa, **10** buydey, ayçiçeġi, işde bunnarı ekebiliyos. háyvancılık, inek, dana bir, iki edebiliyoñ, üş beş kişide ġoyun vā, ħırkā ellişē dene işde ġuzu vāmış. äsgiden ġoyun çoġdu burda. şindi batdal, olduġ. yā atmış beş, aylīġi da yazmıyolā yā, arāziñ va dēyolā. arāziñ va dēyolā, zirāt, odasına gitceñ dēyo. örda da birez, arāziñ çıġdı mı on beş, yim beş, elli dáġar vēmıyolā atmış beş, aylī, olā, ekiyo, ġız, ekiyo örlādan da mālumuz. **15** emeklilik zāten yok, bāġur hiş yok bi şey. sāde de ā şindi bu yaşımda çalışyon, anca ġarnımı doyurabiliyon. āmede mēmede işe gidip geliyon. çivÇilikden ne ġalır. ārpa para etmēyo, ārpa para etmēyo, baġ şindi ārpanıñ kilesi äsgiden, bundan, üş sene beş sene on lère, on beş lèrēydi. şindi endi geldi altı lèráyā. ārpanıñ, iki tenekesi altı lère. būdeyi iki yüz kırġ ġuruş, iki yüz, otuz ġuruşa buydey, alıyo deġmencilē **20** elimizden. unuñ çuvalı otuz beş millon, elli kilō, bize gelince iki yüz, otuz ġuruşa

buydeyi elimizden alıyo. mecbur vecen borşlusun. gübre aldık, mazot aldık. buydèyi satcez, orıyá ödècez. mazotcuyu, bangâyı, tarım kırediden alıyoñ gübrèyi vâdeli. çok zor. meyve, zebze olur, dikèseñ fişne, elmâ sulâsañ fişne oluyo. amma bu sene hiş bi olmadı, sovuğ vuruyo. cevizlè varıdı bıkaş kişiniñ, äsgiden ğalan yarı yerine 25 ğadâ ğurudu, doñdan, sovuğdan. su olmâyışın ābey olmâyo. bi sondâş suyumuz va işde o ävlēmize allâ râzı o zuman dāvlet getdi, yoğudu. aqar çeşmelēmiz de ikide bi diñiyo. sulâ televizyon diñnedīmize göre kırKelli metire aşşâ endi deniliyo. çeşmelē de azaldı, çeşme sulēcek hiç bāçÇemiz bağıımız yoğ bi defâ hiç. aqarsuyumuz işde bi çeşmelē va başğa yoK aqarsuyumuz. yoğ yoğ yoğ, aqarsuyumuz hiç yoğ, hiç aqarsuyu dèye bi 30 şey yoğ. ävet aqarsu oluyo, yāmır yağa da sel gelise, burlādan alıyo bozup yıķıp gidiyo her yağâyı. bi yāmır yağıyo, şuraya bereñ ārı bi fazla yağdı mı sel geliyo şurdan ne varısa yıķıyo, süpürüyo, götürüyo. çok zaman desdelēmizi de götürdü, bi zaman desdelēmizi de götürdü. dereden toplanıyo, aşşâ enince toplanıyo. arāzi yoğarda, ğıraña yağıyo derēye toplandı zaman yāmır burda sel hālīne geliyo. ğurağ yerlē zāten 35 burası yā. güzel, kövün oldū güzel, kövden memnunuS, kövümüzün oldū yer güzel. kövümüzün oldū yer güzel, allâ va şindi, günün āvi. bi ğarınımız doymuyo işde, ārpāynan buydey başğa ne edēsiniñ yā. aylīñ yoğ, bi şeyiniñ yoğ bazara Kitsen ālamazsiniñ. gidiyōS bazara Kitsen netÇen, isdedēni ālamadığdan kerı. bazara ne götÇen, varısa buzağı götÇen, yoğusa bi kile ārpa götÇen. değmenciye satÇen, 40 onnan çoluğa çocuğa rızıK alıp gelceñ. hayvancılık, bir iki dene inek, dana va başğa hayvancılık dèye, ôle besicilik filân bi şey yoğ burda. süT için, kendi südümüz için. ğoyun üş beş kişide va, kırkâ ellişè dene, dört kişide beş kişide va. ôle bi yatır matır burda yoğ. bura türkmen ōsa gerek benim duydū uma göre, esgiden ānāşdīma göre, gelennē orta asyadan geliyolâ bunnâ yā. atalādan dedelēden duydūmuza göre orta 45 asyadan geliyolâ, burlara dağılıyolâ. buráyı sōnadan kerı ğuruyolâ. işde o gelennē ğarşı kövlēde bi dene iki dene geçinemēyennē toplanıyolâ, üş beş kişi burıyá bi köv ğuruyolâ. etīraflādan toplanannâ kövü burası. biz allâ şükür şōne èyi kötü, geliyolâ, ānāşıyolâ geçiniyolâ başğa çāre. mecbur ōrda geçinmiyo, burda mecbur geçincek. ānāşceñ, tanışceñ, geçinceñ başğa çāre yoğ. burdan da ğovulsan yer bulamēceñ belki, ône 50 yā. neriye Kitsen ğuymuyolâ.

KURTULUŞ SAVAŞI

ğurtuluş savaşında benim dayım varıdı ingilizin telinde, on bir sene ğaldını sôledi. ingilizin telinde, arapda, arabisdanda ğalannā var. bunun babasıydı yedi sene mi ğalmış, on bir sene mi? buban kaç sene ğalmış,ingilizin telinde? on bir sene ğalmış,ingilizin telinde. atlān şēsini, pislindeki ārpayı sürüşdük yedik dēyo. arabisdanda, **55** arabisdana esir,alıyolā bunnarı. ingiliz,ōrda müsdemlekesi altında oluyo orası arabisdan. ingiliz tele ğapıyo bu esirleri. ğapadıyo tele, bi işey yapıyo çeviriyo telinen, orıya ğapadıyo. on bir sene ōrda ğalmış, on bir yıl,ōrda ingilizin telini,ıçinde. burda beş kişi mi altı kişi mi , bunun bubası varıdı benim dayımıdı, hacı alı şan varıdı, bilmem biri dā varıdı bekdeş,emmi dēye. beş kişi filān bilirin ben burda ğalannādan, **60** annadırlādı. geldilē burıya, yalnız,ıki üş denesinin gözü kör,oldu. ōrda meselā bidonnara āsbinek gibi bi şey,ısladırlāmış. elsinek geçē, esbinek derlē. ōrda işeye hayvanın ğurT,atan yerlēne ğullanılır,esāsen,onnā, o esbinek, kör,edicīymiş. bi ğün,atıyolā, ğaldır ğafañı, bira ğaldır. ğafāyı ğaldırdılā çıkdı mı o adamın gözü pek görmezmiş,ōle olannān gözleri. ōle añnadırlādı o yaşlılā diñnēdik. meselā bizde **65** ğāve yokdur, köy,odaları vadır sekiz doğuz dana. odalara otduğ mu ğışın,ō yaşlılā annadırlā, biz dinnēdik. sekiS tāne bu kövde oda vadır, ğave yokdur. sekiS tāne odamız va. biri işde şurası, biri şōrda, biri ōrda, gelen misāfir sizin gibi tanrı misāfiri orāya gelir çayı ğāvesi bizden, yatması bizden, yatağı, yorganı, yimesi işmesi bizden. bedāva, buyuruğ geliñ, ğapımız,açık buyuruğ geliñ, gidem akşamniyāmın. odam benim de **70** var, orıya oturāmın, ğonuşamın, görüñ. tamam şağa da, añniyon şağa oldūnu da ğave yok, gelen misāfir,ōrda üş ğün beş ğün yir,ıçē. tabi ēsiK,olmaz gelen, gelir. hālā geçerli o odalāmız. genşlē dışarı gidennē, izmire, isdambola, amcasının, dayısının yanında çalışannā çalışıyo. gidennē iş bulamayannā gelir,ınşā,atda çalışır. işi olan çalışıyo, işi olmāyan geri geliyo burda kövde çiFÇilinen,ūrāşıyo. çiFÇilik, başğa bi **75** şey yok burda, çiFÇilikden başğa bi şey yok. bi meslek filān yok burlāda çiFÇilikden başğa bi şey yok. otuz sene, tam,otuz sene çobannık yaptım, işde bunnā da şā,ıT, hiş bir şeye saP,olmadım. otuz yıl bağ, otuz yıl hem de nası yaptım. şindi biz beş ğardaşdığ, ğarnımız doymuyodu, ben dedim ğoyun Kütcen, ğoyun ğüden yā. ğatım

ğoyun Kütcez, yirmi dene kendim ğoyunaldım, yirmi dene. on dana āmedin, beş **80** dene mēmedin, yedi dene üseyinānıñ, sekiz dene alānıñ. ğatımöñüme iki yüz dene ğoyun topladım iki yüz tāne, tamotuz sene gütdüm. hiş bi şeye saPıolmadım. emme üçüretinnen tabi, üş sene beş ğuruşu geçer neyise. otuz sene hiş bi şeye saPıolmadım. ne bāķura yatırabilirdim, ne emekli olabilirdim, efendim ne sigorta yatırabilirdim. ta sōna baķdımotuz sene gütdüm, ğarnım doymadı, beş ğardeşiz ya. baķdım dağılcez, **85** burdanalmanyaya turis ğaşdım, Kitdim. almanyaya burdan ğaşdım, Kitdim, turisolarakdan, yetmişikide. sene yetmişiki almanyaya kitdim. ōrda dört sene bi firmada ğaçakolarak, dört sene çalışdım. onnan sōna geri geldim, bereñarı bi äv yapıdıışde. ayrırdıķ ğardāşlā, bubamız vefāTıetdi, anamız vefāTıetdi. bi kişiniñarāzisini beş ğardeş beşe böldük. tabi birerävlek, aha şura ğadā ğadā yer **90** düşdü beş kişiyeye. onnan sōna netÇeS, hadi nēderiS. ömrümüz çobancılıķla geşdi. şindi işe giden dēyonalmıyolā, yaşıñ geşmiş. yaş geşmiş, emekli eden yok. çoluķ çocuķ, baķcek, eĝē aylımolsa baķceklē haķğatān dōru. soñumuz kötū yāni, benōle görüyon, soñumu ğarannıķ görüyon. haķğatān ğarannıķ görüyon. şükür rabbıma bu yaşı ğadā doyurdu. cānāballah dēyo insannā doĝmadan yetmiş sene evel rıSĝını yaradır dēyo. **95** burda ne ğazanırşanōra için, buranıķı, aş da yatsañ ĝış da yatsañ vaķdini geçirisiñ, ama ōrda işōranıñ düzgünolması.

DÜĞÜNLER

bu kövünj düünneri çok ğuzel, biribirine rābetli, yimekli, işmekli çok ğuzel yapılır. üş güne endi şindi düünnē. āsgiden, şindi üş güne endi, perşembe ğün kına vuruluyo, bazar ğün gelinēniyo. düünneri bōle oluyo. bazar ğün şey perşembe ğün kına **100** vurulur, āşcısını getiri, inēni, danasını kesē, bazar ğün gelinalır, ğoñşuyu hep dāvetēde. yimeklē, pilāv, piriş yapālā, özbek derlē bāzı yerlēde, özbek pilavı derlē, piriş pilavı dōkēlē. herkes vaķdine ğöre, vaķdiniñ durumuna ğöre. bamyaya var, mercimek çorba var, kıomposda var, yapılıyo işde. faķır da olsa bunnarı yapıcek. yapcek, başĝa çāresi yok. āmedā yapıdı, mēmedā da yapıcek. satcek bi dōlüm tarla, yarım dōlüm **105** varısa, yoĝusa öndüÇıalcek, onnan yapıcek. hiş bi dene biribirimize söz yardımı yaparıS da para yardımı Sāten yok, ne yapıcez. Sāten yok nası yardımıetÇez yā. evetolsa

eden olur da yok ole hiş yok. olsa olabilir, şindi şu kövde çıkēñiz baq, iki milyārli adam bulamayıS, paralı yok. neye dayanıyo para, ilerden beri inēni, iki dene inek beslē, bi dene dana alır, buzağı, onu beslē, veyāut tarla satÇek, mecibur satÇek tarla, **110** yoğusa elinde bi şey. o düünü ille yapÇek olana mecibur. ya ğıza ya olana yapıcek. olanävi çekē masırafı, ğızävi de çekē, ikisi de çekē ortaqlaşa yapılır yāni.

ADI SOYADI	İrfan ERDAL
YAŞI	66
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	BALMAHMUT

Metin numarası: II. 19

MESLEĞİNİZ HAKKINDA BİLGİ VERİR MİSİNİZ

çiFÇilik, burda ārpa, buydey, pancar, yulaf, fiy, mısır, bunnarla. gelirlerimiS çok güzel, toprağın vediği mahsül, çok güzel şikāyetÇi dēiliS. lāgin mahsül para etmēyo. önceden de etmēyodu, şindi tırağdor çıktı bir, gübre çıktı fazla iki, gübreleri āsgiden biz yollara atādık. be'non sekiS yaşımdāyke'n, yirmi yaşımdayke'n bilmēyoduğ. gübrele şindi kıymatlandı, bālandı. şindi mazot bālı, ondan zorumuza gidiyo. toprağın vediği 5 mahsül, āsgisinden çok çok fazla. dönümüne iki teneke atādık tohum, şindi dört teneke atıyoS toum. verim çoğaldı, sōna tēsisātı çoğaldı, eveli su bilmezdik. pancarıñ kilōsu, dānesi dört kilō geliyo şindi, beş kilō geliyo. eveli depÇi deriS biz şōne iki barnağ depÇi va onnan bi sōkēdik. şindi moturunan sōküyoS. bambaşğa tabi dāa gōlāyoluyo. eveli toumnan, dölümünden, iki dāğardan, yāni iki dāğara bi dölüm deriS biz 10 kövli biçimi, beş ton hadi hadi altı ton alırdık dölümünden. şindi çokēyi veren bir dölüm ne ğıdar derseñ, yirmi ton. gübreli, sulu, bakımlı tarla on sekiz, yirmi ton pancā veriyō. pancarī, pancar şirketi yaza çıktıynan yazāzında ikiyoS. bu ğışdan evel ekilmeS. ārpa, buydey güzün de ekilir, ekim ayı girdi mi de ekilir. ben duydūma göre bağ şurda bi çeşme varımış, āviñ öñünde, o çeşmenin başına ballı bi 15 māmūt gelmiş, benim duydūma göre. balı bolumuş, ismi de māmudumuş, balmāmuT dēye ondan derle, dāa gerisini bilmiyon. dā asırdan evel, bi asırdan evel, tabi belki iki asırdan evel. bunnā da ben gibi duyma. o bilennē bizle dūnyāya gelmeden gitmiş onnā. aşşā yōğarı ōne. doğuz yüz kūsūr, nūfus, seksen āne. köyden göç eden çok, yüz yirmi hānesi isdambolda, yirmi otuS hānesi afyonda. izmirde vā yirmi 20 hāne. köyümüzün suyu iyi, oturduğı yer iyi, bağ kanalāSyonumuS vā, suyumuz āvlēmize ağıyo, bu su yoğudu eveli. evelcesi kilinen çamaşır yıkāyōduğ,

kilinen, sabunnan, kilinen. develē kivi getiriydi şindi bu mevsimde. naqlēylicilik yaparlarıdı onnan, elli sene evel, elli sene elli beş sene evel. şindi her_ävde bi dene iki dene maqine, çamaşır maqinesi, buz dolabı, baq güneş_enerjileri bunnarı filán **25** bilmezdik. şindiki çocuklara sabanı gösderiyoS da, tarım yapıdımız sabanı boyunduruq, ismini sána sölüyon da sen belki bilmeSsiñ. çoÇuqlara şindi sabanı gösdēdiñ mi, gānyı gösdēdiñ mi bu ne yā neyimiş bu deyo. yāni ilerleme var, ben çok sürdürüm, çarığınan, ayağım da çarık. çok zorudu yā ne dēyon sen. şindi her_ävde iki çuval, üç çuval, dört çuval, beş çuval, adamına göre şeker vā. dā dün geldi sekiz çuval şeker yollamışlā **30** bana. yüz ton pancā galdırcen_ällä izin verise, yapıdım tarımlıqda yüz ton pancarı galdıran bir_ adama yedi sekiS çuval pancā. bu bi kere di_ il, üç sefer pancar sōkülüp pancā parası alasıyayacak. öle di_ i mi teslim_ oluncüya gadā üç sefer_ iki ayda bi, üç_ ayda bi verilē şeker. şirket parayı azaldır, çapa parası der veri, avans der veri, şekē veri, pancā alıkanı hesap gördü_ ünēn kaş para alceñ, on milyār, on milyarı_ üç **35** milyarı yok, yedi milyar para alıñ. nēye, o üç milyār nēriye kesiliyo de. gübre alıñ, şeker_ alıñ, avans_ alıñ. satan da va, yiye de va. äviniñ galabaşlāna bakā, nūfus çoK_ olusa. nūfusu olannā yēyolā. isdambolda, benimkilē bende, isdambolda çoluğu çocuğu olannā gönderiyo, izmirdekilē de gönderiyo. çoÇuqlāmıza gönderiyoS, aqrabalāmıza gönderiyoS. benimkilē burda köyde. sekiz dene torun va, oqulumuz da **40** vā, ilK_ oqul, beşden sōna sinanpaşaya kazaya gidiyolā. taşımāyla, dāvlet veriyo arabasını, yēmēni dāvlet veriyo, hatdā deFder, galem gibi, kitaP gibi bi şeylē de dā yardım_ ediyō. dāvletimize allah zaval vēmēsiñ. pancar qotası evelcesi yoqdu qota ismi yoğuşan herkes_ istedi_ i gadā ekiyodun, o gün. şindi qota vā, çok düşdü. benim meselā bu sene ekeydim yirmi dört dağar pancar_ ekilcek yerim varıdı, yirmi dört dağar. işde **45** on beşēden hesāb_ et, dağarı sekiS tondan hesāb_ et, yirmi dört dağar hesāb_ et. aşşa_ à yoğarı yüz_ elli iki yüzü bulurdu. ekemedik, nēye ekemedik, qota olmadı için. dāvlet tarla parası veriyo, dāvlet_ arpa buydey yardım parası veriyo, misire veriyo, yoncāya veriyo, yulafa veriyo, süde veriyo, bu da var yāni. burda da şikāyet_ eden de olur, görqma sen, birbirini dutmaS, şükür_ allā èyi. köyümüzde yedi tāne oda varıdı bi **50** denesi çalışıyo, baq şura da odāydı, onuñ qarşısı da odāydı. yedi tāne benim_ aqlım_ erdi_ inde yedi tāne oda varıdı, bi denesi çalışıyo. iki dene gāve vā, bizim geşlē Kitdi yā, yaşlılā galdı üç beş işde, bi oda galdı. odalar gış geldi mi odununu

kömürünü oraya çıkan kişilē tēminēderlē. sonra gine o odaya gelenner misāFiri ağırlā, baķā. yēmēni, çayını, yatağını teminēder. genşlē, gidennē köydeki ğalannādan 55 dāa çok güzel faydalılā, çok faydalılā, gidennē çoKēyi. hepsi ekserisi, yüzde sekseni ävi aldı, dāireleri vā, ävi vā, beşaltı dāiresi olan da vā. işleri èyi olmasa kendi emekli oluyo, yetiřdirdiēi çocuk da işalabiliyo, büyük şeirlē iş sāsası. gidennē fabriķalā da çalışıyo, efendim başğa sanatlāda çalışıyo, iş bulursa örlara gidiyolā, çalıřıyolā. okuyannā okuyyo, gine köydekilēdenēyi okuyyo. köyde on dene okuyan çikāsa 60 gine onnādan yim beşotuz dene çikıyo. imkannarı var, köydekininimkanı yoKō ğidā. doķdor yok, öretmen vā, savcı vā, pulis vā konyada.

KURTULUŞ SAVAŞI

bu gördüün ğarşı çilildepe, tınasdepe, ğocadepe bunnā biribirine eklidir bōle. harb burda olmuş tabi. annatırlā, atatürk bi gece yatmışōrda. onnan sōna yonan burda ğaldīında yonanın başğumandanı da burda yatmışō aynı odada, aynı bināda. äsgi, 65 o gününē güzel bināsı. betonarma diēi yāni, o günkü yapılmışda betonarma diēil, keresdeyner, toprakla, daşla. vallā o başğanı āzı laf yapannarnan sobbeTēderimiş, irtibat ğurarımış, köylü ğorķusundanōnnara ğaymak, pēnir yēdirimiş, başğa bi şeylē, bu köyü ğorumuşō biraS. çoKēziyetēÇeklēmiş, o adam biraS münāsip bi adammış nasılsa yonan, başğannarı. fağat giderken çok yeri yakmışlē, yıķmışlē. yakıcek, 70 yakıcek ğā onu tabi yā, düşman düşmanınışēsini annā mı, kārını zararını annā mı? hayvancılık, köyolarak, nūfusolarak, afyonovasında bi denedir. yetmiş seksen hāne mi dedim, seksen hāne, beş yüz tane inek vā. çoban TutuyoS, dā görebilirsin sııırı, oylaķ yer va ōrda. bi tāne ineĝe dört demir buydey veriyoS, üçreti bu. sabah doķuzda çikā, akşam beşde gelir, doķuzda çikıyo, beşde geliyo. ğüçükbaş da vā, ğoyun vā 75 Küçükbaşışde, keçi yoķdur, ğoyun vādır. ğaymaĝı südü bişiriyolā, ayazladıyolā, alıyolā südüünüsünün ğaymānı. bōle yapıyolā, tereyaĝı yapıyolā, Pişirdikden sōna ğoyolā, soıduyolā, onnan sōna üsdünü alıyolā kaymak. camız yok sayılcek hemen, äsgiden çokdu, at çoĝudu, camız çoĝudu. şindi ineklerimiz de hePēyi inek yāni cinsinek. simenter, hollānda, hoşdīn, èyi ineküş milyār, birāz düşüü iki 80 buçuķ milyār, daa normali iki milyār. iki milyārdanāşĝāĝı inek yoķdur. bende sekiz

dene inek vā, yedi dene de yavrusu vā èyisinden. èyi, süT verimi de èyi, on beş litîre, on sekiz litîre, on iki litîre veren ineklē vā dānesi. sûtÇüye veriyoS, mandıra va burda ilerde. üç yüz kırk lère sūdün kilōsu, dävleTüişde deđerlendiremèyo bizi, bi litîre su parassı. ôle hava alannarında, şorda burda bi büyük yerlède alamazsın kı o paraya **85** filán.

ESKİDEN BURALAR NASILDI?

çok farkı var yā, çok, farkı olmaz mı? ğara sabanla çif sürēdik, ğara ğāniyla sap getirīydik, düvenle saman sürēdik, essin dèye yel beklēdik. sāde çifÇili di il, esnafıġa di il, sanā iye di il, hePisi bu dediklerimin. şindi fen ileride, annayon dē mi, tırağdörü görüyon dē mi bağ. bu köye ilk tırağdör girdi ilinde tarım ğirādi **90** kooprátifi tırağdör aldı. ben köyün dışından bi ğonşunun ğävine ğuyākana cánāza götürü gibi getdik, görmedik Çünkü, tırağdörü hayatda ğomedik ki. o tırağdörün ben şöförlünü yaptım, tarım ğirādi kooprátifin almış oldu ilu tırağdörün. burıya getiresiyecek cánāza getiri gibi getiriyoS, ben sürüyon, onnā aman yavaş ge, aman burıya gelme şo yağaya git, bōne. ilk şöförü bu köyün benidim tırağdorda. tarım **95** ğirādi kooprátifimiz vardı bizim, o aldıydı. çifÇilikde tırağdörde pek, allah gösdermesin kıza olmaz, ôle fazla. öteki asvatda giden taksi gibi, tır gibi, taksi gibi olmaz. olur tırağdörde de kıza yapannā olur. tırağdörde bağ bu köyde bir, iki dene nāci öldü. ğenş çocuklā, bōle ğenş çocuklā bōle yamaşda sürēkene çok yamaşımış, devrildi, biri ôle. biri de ğum ocāna, yedi sekiS metîre derinlindeki ğum ocāna uşmuş **100** dikKatsizlikden, tabi dikKat etmeK ilāzım.

DÜĞÜNLER

düünnerimiS üsgisi gibi di il. äsgiden yaşlılā, anası bubası ğarar verdi mi iş bitiyomuşmuş. şindi olan, ğız duyuru yapıyo, han hısım ağraba veya uT annesi bubası falan, olan işde senin isdeyor. veya uT olana dèyolā sen falan ğızınan nişannanceğ. biz bi olanınan ğız ğonuşalım dèyolā, şindi her şey üsgisi gibi di il. **105** hā geelim nası düün ediyolā, nişan ediyolā gücünün yetdi il ğadar. işde altındır,

incidir, paradır, bi daķım, bi giyim. düüne gelince gine ôle, ğızıñanası bubası, olanıñanası, bubası, aķrabası, gidē vilāyete, ne gerekiyosa beyāzeşya, yataķ, yorğan şındaki ķonforlülādan dolapaldırılā. köyde cumā gün düün başlā, pazar günāşamüsdü bitē. davul, zurna bunnar heP gelir. önceden pazartesi gün **110** başlādı, perşembe aķşam bitēdi. bazartesi günışde bu yük ğānısı olur. ğānı olanāvinden ğızāvine atarabasıynan, orda bi odāya onu daķıceklē, köyüñ genşleri içinde oynēcek, gülcek. hamam burda bizimömer hamamı, geceK hamamı. başga köylēde de odunnan ğaynāyannā varıdı oña da gidēlēdi, hamam, odunnan ğaynādı. güçüyük köyü varıdı orıya gidēlēdi, ağörende varıdı giderlēdi. şurda işde bi **115** kaş köylēde de varıdı. atarabasıynan gidēlē veyaT ğānıynan. hamama gitmek, ādet hemēyi bi şeyo, hamamēyi olmaz mı yā. dāa nişan yapmadan ğızı götürülē, bu bi kaş senedir çıķdı. oluma ğızısdedim, dünürümün ğarşısına oturdum, allahızın verise seniñ ğızıña dünürcülüĝe geldik, ne demeKısdēyoñ, nasıl, bôle bi irtibat ğurasıñ. ğonuşcen baķam demiş, aķrabasıynan, āilesiynen, çoluķ çocuklarıynan. o gün **120** birden ğarar vermezler birden. köyüñadamı bilir tabi yā bilmez mi? burda doğup büyüme herkes, ğoñşu ğoñşusunu bilmez mi? harbe gelince o da ôle, çiFçilik bôle, ğoyunculuk o da deışdi baķ, onu da annaten saña. ğoyun biliyoñ ğoyun, āsgiden ğuyruķlu ğoyunolurdu oniki ayda bi sefē ğuzu alırlādı. şindi iki seferalıyo, ekiz de yapıyo, bi ğoyun dört dene ğuzu verebiliyo. ekizolursa bi ğoyunoniki ayda bi **125** senede dört dene ğuzu verebiliyo, üş dene verebiliyo. onuñ cinsi deışik. yamır yağmadıķÇa ğoyunu içeri ğuymüyız, yāmır, ğar yağmadıķÇa. ğar yağmadıķÇa dışarda yir. ğar yağana ğadar ğoyunnā dışarda. şu gördüñ daĝlāda, ğoyun bu ovāya enmeS, ovada ineklē olur.

ADI SOYADI	Mehmet ERGİN
YAŞI	72
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	KIRKA

Metin numarası: II. 20

KÖYÜN YAPISI VE GEÇİM KAYNAKLARI

köyün adını bilmiyoruS ki hiç, doğduğ kırkalı kırka. itibā kırk hānēmiş, orđan gelişimde mi kırka dedilē, yoğsa nasıl oldu orasını bilmiyoS ku. eğonomisi tarım, tarım da çok şey di, ildir yāni burda, erāzisi engin ve zayıf topraklıdır. eđ çok dışarıda dışda çalışarak geçinir buranın insani bōne. çok göç veren bi köyümüzdür bōne, köyümüz çok göç verir dışarıya bōne. suyumuz gāyet boldu esgiden şimdi azaldı. şimdi yeni 5 bi gölet yaptık, bu gölet suyu olmasa bu köyde hiç durulmaS yāni, şimdi iyi. şimdi bu gölet olunca bu su yetebiliyo bize yāni. başga gelenek ve göreneklerimiz, yaşantımız şehirde köyün bi farkı yođ yāni bize göre ōne. şehirde ne varısa bu köyde de o var mısıla elektririk, su, altyapı olduğdan sōna her şeyimiz dek. yetecek gadağ buydey ekeriS yāni kendi gıdāmızı kendimiz yāni yeyebilićemiz gadağ 10 buydey ekeriS, çok ekemēyiS, çünkü erāzimiz dardır. fasulye ekeriS, nohut ekeriS, arpa ekeriS, bāzi yeni yeni bitkileri de ekeriS. meselā bezelye gibi filān bi şeyler ekeriS. pāncar da ekēdik, pancarı artık, ekdirtmeyolar gāli, afyon ekeriS. genelde bizim ilimizin adına uygun, esgiden beri ekegeldimiS afyonumuS vardı, yāni haşhaş deriS bi nevi de. şimdi bunnā da bi münāvebeli ekdiriyolā, bunda kırsıntı 15 oluyo yāni az ekdiriyolā. şimdilik bōne yāni geçim şeklimiS, bunnarı ekeriS tarımsal olarak. hayvancılık vardır, sürüler vardır, gōyun, keçi azdır da gōyun vardır biraz. ondan sōna bāzi bāzi gōmřularımıS besi yapar. süt inekçiliği de yeni yeni başlāyo yāni. süt inekçiliği de yapılyo. şimdi büyükbaş hayvanların esgiden gara sıırdı yāni yoS sıırdı. zaman zaman montufon veyā çeşitli türlere dönüşüyo yāni, 20 iyi türler gelişdiriliyo. evelkinden çok eyi verimli şimdi. yāni esgiye nazaran köyümüS çok eyi, esgi yaşantısından şimdiki yaşantısı dađa iyi. esgiden çok kısa idin, çünkü o

günkünü, o günkü yaşantı o günkü teknolojiye göre idin. sürgü sabandı tarımımıS, sâdece kendimizi idâre edecek buydeyi elde etmeK için çalışırdık onu da başaramazdık. şimdi bundan yâni çokKüeyiS, azKüeyiS, çok galdırıyoS yâni. verim eskiye **25** nazaran üş ğat, beş ğat daha fazla, verim eskiye nazaran çokKüeyi. ama bunnarın girdileri var meselâ, evelki tarımda girdi yoğudu, şimdi girdi var, Kübre var, petîrol var meselâ. bunnar olunca tarım, buydeyi çokKüemeyoS. çünkü buydeyi tüketebilcēğimiS ğadarKüeyiS, çünkü para etmeyo buydey, para deüildir yâni. fasûlye ekebilirsek, galdırabilirsek fasûlye, ekdirirlerse pancar, ekdirirlerse afıyon, yâni para için **30** bunnarı ekiyoS. buydey güzün başlar, mart ayına ğadar devâm eder, ekilir hububat, mart ayına ğadar ekilir. yâni obür senenin mart ayına ğadar ekilir, dikilir. diger hububatlar meselâ arpa daha ileriye ğadar ekilir, burçağ, mercimek, yâni hayvan ğidâları ekilir. bunnar nisan, mayıs ayına ğadar da ekilir. eskiye nazaran şimdi çokKüeyi, yeni yeni silâş filân da ekiyoS bône mısır filân ekoluyo bône. yâni **35** iyi şeyler oluyo. insannarın yaşantıları zamanla deüişiyö, zaman deüişdiriyo kendi kendine. şimdi bizim geñliğimizin bu geşlêñ arasında çok fark vâ. şimdi sosyatiK olduğÇa geşlê yaşamı çokKüeyi, bizlê çokKüeziyetli büyüdük, yetişdik. esgiden gücüdü gece sabâ ğadâ öküz güdedik, gündüz ağşama ğadâ çiFt' sürêdik filân, çokKüeziyetliydi esgiden. öküzleri ğošasıñ, dönê dönê dönê sapı ezilceñ deye, yâni **40** iki ağacı birleşdiririS, altına daş çakarıS, döndüñ âlet, bunun adı düen. dönê dönê dönê bunu saman edincêye ğadar. en az yâni üş gün, dört gün döner bône. şimdi bir sâatda onu dövüp çıkıyo adamnar. ğânılânan getirîdik, zâhmet, şimdi moturunan güçlük yok yâ

KURTULUŞ SAVAŞI

bize annatırlardı, biñ doğuz yüz yirmi iki, yirmi üç yıllarında heralde o yıllarda **45** yonan burâyi bir sene bir buçuğ sene ğadar üşğâl etmiş. bu doğu tarafımızda gözükên çüil dediñimiz bizim bi tepe vardır bône, o tepêye ğarargâhı varmış, çok da güçlümüş ördâ. bizim türK orduları afıyonun şud ilçesinden filân dolanarak bône yâni yirmi altı aösdosu, yirmi beşi yirmi altıya bağlayan gece bu göcaTepe dediñiS ğalâyciK dağı, biz ğalâyciK deriS de ğalecik deniliyo, orâya yerleşerek yâni o **50**

gün burda işde bu cepëve eñ çok)duqları cepe buráydı bône, ône derlê. bi günde bozmuş yâni. ingilizîñ paşası gelmiş de buríyi demiş, èğē türklê yedi senede bozabilise yedi günde bozdum dëve övünsüñ demiş.

GELENEK GÖRENEKLER

bayramda tatlılar yapılır falan, aynen şehirlerde oldu_u gibi farkı yok, aşşâğı yòkarı yâni. bizim burada da ônedir. eñ çok_ınsannar birbirini ziyârete gider, **55** şeker_ıkram_edir_onnara, bônedir. esgiden de bônēydi aşşâğı yòkarı. bayramımıS, gelenēgimiS_aynen bozulmadı yâni, esgiden de ôneydi. bizim_odalarımıS var bône misâfirâneler, mâ_alle mâ_alle hemen hemen de epeyi çoğdur. o mâ_alleñ_ıhdıyarları yaşlılar_örda otururlar_o gün. çoluğ çocuk da bône gezerek ziyâret_ederler bône. ondan sōna da gece akrabâlarına gider_ınsannar bône birbirini ziyâret_ederler. bayram **60** mōnâsebetiyle birbirini ziyâretde bulunurlar. bāzan bazar dü_ünü olur perşembe gününden başlā, salı gününden başlā perşembe dü_ünü olur. perşembe başlā, gelecek perşembeye biter. dü_ün_olur_işde başğa bi şey yok. perşembe gün nişan yapālā, onnan sōna dü_ün başlamış_olur. belediyeden_ılān_edēlê. onnan sōna bazar gün ğarı ğız toplanır, hamāma gidēlê, onnan sōna helvā gecesı olur, helvā götürülê, ğadinnā **65** götürü, ğız_evine götürü dü_ün sâ_ıbi. onnan sōna çarşamba gün ğız_alma olur, perşembe gelin_enē cumā gün bitmiş_olur. bāzısı davul getiri, bāzısı çalgı getiri, bāzısı hiş getimeS, ône olur.

ADI SOYADI	Bekir SEFERLİOĞLU
YAŞI	77
ÖĞRENİM DURUMU	Köy Enstitüsü
DERLEME YERİ	NUH

Metin numarası: II. 21

KENDİNİZİ VE KÖYÜ TANITIR MISINIZ?

nuh kasabasında doğdum, burada okula başladım, köyden mezun oldum, öğretmen oldum. çeşitli yerlerde öğretmenlik yaptım, burada da yirmi iki sene hem okul müdürlüğü veya öğretmenlik yaptım ve emekli oldum bir dokuz yüz seksen yılında, yirmi altı yıllık emekliyim. yetmiş yedi yaşındayım. şimdi köyümün ismi ben afyon müzesinde de araştırdım. herangi bir geyide de rasıyamadım orda. iki türlü şey 5 var, düşünce var. birisi: buriya gelen bu köyün ahali si sâib atalarla aşğar oğullarıyla beraber gelmişle afyona. afyondan da bir gurubunu buriya yerleşdirmişle, aşğarolu deye bir sülâleyi. bu sülâle hem afyonda hem bolvadında, giresonun esbeye gazasında da var. giresonun esbeye gazasında da var aşğarolu sülâlesi. buriyâ yerleşdirmişle. onnar bu köyden galma desin deye nuh göyabilil diyo lâ bir rivâyet, ikinci 10 rivâyet de geliken bir kısmı küçük küçük kasabası var ya sincanlını, oraya yerleşmiş, bir kısmı buriya yerleşmiş, bir kısmı da sandıklının sorğun kasabasına yerleşmiş. sorğun ve kara sandığa kövü va bir de, oraya dokuz yüz elli sene evvel. şeyler selçukluların ilk gurubuyla beraber gelmişle bunnâ. burdan, sandıklı ovasından geçerken nohu kövü nohu kövü şora deye orda da nohu kövü olma ihtimali var. yani bu iki 15 şiküzerinde duruluyo, duruyorum ben. birisi esgiden galma desin deye goymuş atalarımı, ikincisi de o sorğunda, garasandıklıda galannâ afyona dörü geçerken, ora nohu kövü demişle, öle galmiş nuhadı. nuh isminde birisi de olmuş olabilir burada o gün. onların gardaşlarının birisi nuhadında olabilir. nuhadında yani garasandığa gidennen sorğuna gidenin ve küçük küçük kasabasının 20 gurucuları bunnâ. o kövleri gurannar kim oldünü bilmiyorum da burayı guranın nuholma ihtimali vâ. onnâ da ordan gidiken şora nere, nohu kövü nohu kövü

diyolā, ôle ğalmış_olabilir. hiç bi şey yok, ne evliyā var burda o şekilde, yāni tŭrklerden ğalma bi yatır yok, mŭslŭmanlardan ğalma bi yatır yok. bundan yŭS sene ğadar_evvel birisi ōlmŭŝ burda devriş birisi. bizim cāmiye gŏmmŭŝlē devriŝimiŝ, o var. **25** kŏvŭn_adiyla alaķası yoK_onuŭ. ŝŏle onnar da bu kŏve emirdaĝından gelmiŝlē, tāhminim yŭz yŭz yirmi sene evvel. babaları āvliymiŝ, iki dene bi ğarıda bizim ķasabadan_almış. bizim ķasabadan_alan ğarınıŭ_ŏlu devriş_olmuş. cāhil, oķuma yazması da yok, inancıyla ibādeT_edermiş, gelir gidermiş, herkes_onu gŭŝlŭ dēye sayarmıŝ. ōldŭ_ŭ zamanda ķaldırmiŝlā cāminiŭ kenarına gŏmmŭŝlē. yeniden yapıldı, **30** cāminiŭ_içinde bıraķıldı onuŭ cenāzesi, oldu_u yer. ben_o zuman ōretmen_olmuşdum cāmi yapılırken. biliyorum ve ōrda bulunurdum devāmlı. mŏ_āsebesini de yapıyodum_o zuman ŝeyiŭ, cāminiŭ, ôle bi adam, yāni sayĝın bi adam. ama gŭcŭ nedir, ne de_ildir, onu bilmem.

KURTULUş SAVAşI

yonan savāŝını ben bilmem, yonan savāŝında altı yedi sene sonrā dŏmuŝum ben, **35** yirmi doķuz yılında. faķat menkĭbelerini annatdıķlarını duyarım, bilirim, o şekilde yāni biliyorum. bizim kŏvde asger ğalmış, tŭrK_asgeri. ķarŝı kŏvlēde aķarım, boşaltılmış_aķarım, serban boşaltılmış, ŝurdāki serban taŝolŭŭ ķarŝısında. ōrdaki insannar burlara yerleŝdirilmıŝ_āvlere. ķomŝulā onnara yardımcı olmuş, bunnarı annatırlar, efendim bizim kŏvde asger varmış, asgere halk yardımcı olmuş. yemek, **40** efendim_ŏte beri vēmiŝ, satmış, Kitdikleri gŭn, harbe Kitdikleri gŭnnŭ annatırlar, kŏvlŭ şu bizim çekirge burnu deriS ŝurıyā, orıya çıķmıŝ. ķasabanıŭ_arķasında şura daĝıŭ gerisi sabālēn beslemiŝlē harbiŭ_olcē gŭn. burda bi mŏ_ācır dēye bi adam varımış, esgiden topÇuymuŝ_o da. o adam burda halkıŭ yaşlı oldŭ_u için_onuŭ ŝē_ine sı_ımıyola ķonuŝmalarına, ŝunŭna, bunŭna, o annatırmıŝ. şimdi bizim toplā onnarı yeŭdik, ŏte **45** tarafa dŏru gidiyo, tŭrK_asgeri yonanı bozdu dēye annatmıŝ_o adam. halk da mutlu olmuş buna annadıŭ mı? az sŏna yaralılā gelmiş ķasaba, burıya, kŏve. o zuman ķasaba filān de_il kŏv burası daha. onu annatırlā, yaralānannā olmuş bizim kŏvlŭlerden, ōlenner_olmuş_ŏrda, onnarı annatırlā. ben serbanda da ōretmennik yaptım, o ķocatepeleri, efendim tinastepeleri gezdim, baķdım. yāni tŭrK_ordusunun_ŏrdaki **50**

başarısını seyretmedim de onnarı yaptıkları yerleri gezdim. türkúye, türKordusu çoKorda cesur davranmış, kırkmamış, onnarıñ senāīsine, ekónomisine aldirmedaninanşla, güvenle saldırmış ve yonanları yenmişlē ōrda onnarı annatırlardı. onnarı seyrettik.

MESLEK

ben, ilKōretmenliimafyonuñ gebeceler kövünde, bi sene ğaldımōrda. ōrdan **55** serbana geldim, üş sene serbanda ōretmennik yaptım, ōrdan taşoluğa geldim, dört sene taşoluğda ōretmennik yaptım, asgere gitdim, dönüşümde sandıklıñıñ bi kövü var dodurğa, küçük bi köv, oráya vēdilē. oráya yeni ilKōkulaşđım, ilKōkulaşđıñıñ yaptırdıKōrda. millī eğitim yardımētdi, efendim halk yardımētdi. onnan sōna biñ doğuz yüzēlli sekiziñ soñunda buráya geldim, biñ doğuz yüz seksen yılında emekli **60** oldum burda. çok çok zorudu, dayandım, başardım, eyerōrenmeKōisdiyorsañız halka da sorabilirsiniñiz. ben, ilKōkulu biñ doğuz yüz kırKōiki yılında bitirdiēimde doğuz ğız, doğuzōrenciyle mēzunōlduğ beşinci sınıfdan. ilKōretim burda gerçekteşmişēidi o ğün. ama benōretmenōolarak ğeldiēimde bu köv, şasabada yüz ğadarōrenci vardı, on dört tānesi kızdı, gerisi erkekdi, kızoşrencileri silmişlē, bařmamışlā, **65** ořutmamışlā. ğeldiēim sene yirmi altı aralığ ğünü ğeldim ben burıya. burda birōretmen var, bizim kövlü o da, ona sōledimōarğadaş ben burda ōretmennik yapacamōama bu sene ben birinci, ikinci sınıfı oşutmam, ğelcek sene birinci sınıfı ālcem, oşutcem dedim. o da bana üçüncü sınıfı, beşinci, dōrdüncü sınıfı vēdi, onā on beşē kişilik sınıflā bunnā. o sene ōle ğeşdi, ertesine sene ilKōkulaşđında ne **70** ğadarōrenci varsa yazdırdım, atmış bir kişi. bunnarıñōotuz, otuz dört Tānesi kızoşrenciydi, başladık. halk bi zamanōořutmaKōisdemedi çocuğlarını. ūraşdı bizinen, biz de onnanōūrāşđım, ben bizzat. her şey yapıdılā, řikāyetētdilē, yāni ōretmenliimiñ yirmi iki senesini onnar zeōir ğeçitdirdilē ama ben düşüncelerimi gerçekteşdirmeKōiçinēelimden ğayreti sarfetdim, onnā başaramadı, ben başardım. **75** bu kövde oşulu bırařdıēim ğünüñki yüzōon dörtōrenci vardı, yüz sekiS tānesi kız, yüz dört tānesi erkeğidi. burda kırKōelli řadarōretmen yetişdirdim. hepsi Kitdilē devletēimtānını ğazandıdılā, ōretmenōoldulā, kırKōelli, yüz ğadā lise mēzunu, eñ

soğunda da halk burda poltúk sebeplerden beni başğa bi kıasabàya tàyin etdirdilē, ben de Kitmedim, emekli oldum. ama isdedim ùlküyü başardım, amacımı yerine **80** getirdim. bana verilen o günkü şartlardaki görevi yerine getirdim.

KÖYÜN GEÇİM KAYNAĞI NEDİR?

bu kövlüler bu ovada beş tâne köv var, dört tanesi kıasaba, dördünün eñ çok arāzisi olan kıasaba bura. daşoluğdan, serbandan, aqarımından çok arāzisi vā. ama geçiminin yüzde ellisi dışarıya bālı, daşçılık yaparlā, parke daşı yaparlā. burdadır ocaqları, şu gördüğüz taşları burada yapılır. şimdi türküyeniñ dört bi tarafında nohlu vardır, **85** daş yapıyodur. nuh kıasabasından olan insan vādır. türküyeniñ her tarafında biñ kadar nūfusu da nuhuñ gāzi emirdedir, izmirde. çok galabalık bi şey, muhdarlı da hatdā bizimkilerin elinde orda. bōle bi yer, halkı uyanmış, şunu sōlèyem türküyeye göre daha deşik bi kıonumu vardır buraniñ. do um kıonturolü halledilmişdir çok evvelden, yirmi sene otuz sene evvelden. bugün üş çocuğdan fazla çocu olan aile yoğdur şu **90** kıasabada. çoçukları heP oçurlar veyā dışarda iş bulurlar, ôle geçinir. halk da burda emekliler kövü gibi bi şe. üç Çüz hane varsa üç Çüz tâne emekli vā bu kıasabada. kimisi mēmuriyetden emekli kimisi işçilikden emekli. yāni geçim sıkıntısı dèye bi şey yoğ. halk daña şartlara göre yaşayabiliyo, isdedini alıp, isdedini giyip, isdedini yèyebilir, bōle bi yer. hatdā fazla harcama vā, ben ôle gözlemliyorum, baqıyorum. **95** pazar oluyo burda, biñ nūfus yaşıyo dèyelim şimdi şu şede, iki biñ nūfusluK öte beri alınıp satılıyo bazā yerinde. benim altı tâne çocu um vā, altısı da dışarda, altısı da ünüverste mēzunu. oğudulā, adam oldulā, şimdi herkesiñ işi var, gücü var. biz burāyi belediye yaptık, o re is sōlemiştir belki. epeyce mücādele etdik ükimiz onuñla oldu mu, abdullāynan. o belediyede odacıydı, odacı dèyince kıariyeri küçüK ama aklı **100** büyük bi adamdır o oldu mu? becerikli, bilgin, zeki bi adam bilgisi yoğsa da yakınıımızda durā devāmlı. orda belediyede, belediyeye girdi, belediyede çalışdı, emekli oldu şimdi. emekli olduğdan sōna beş sene de belediye başğanniğı yaptım ama bana göre bi iş olmadı için çekildim Kitdim yāni bi daña olāyım, şunu deyim, bunu edeyim dèye de bi düşüncem yoğ. oraniñ bi mesleK olmadını, oraniñ gelip geçip iğinde bi **105** şey varisa onu gösdermek gerekdi ini gösderdim geldim.

ADI SOYADI	Müzeyyen
YAŞI	65
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	SİNANPAŞA

Metin numarası: II. 22

GELENEK, GÖRENEKLER

cumā günü başlā bizim düünümüz şindi. o gün perşembe gün sıır keseriS. onnan sōna cumā gün bişirilē, yemek hazırlālā aşÇı dutarıS hem. bōne ğazannarı sıralarıS, ğazannā dolusu yemek bişiriS. gelen, giden baklavı getirilē onnan sōnacāzım piriç getirilē ğadāyıf getirilē. onnarı, gelenneri hep yemekleriS, misāfirēdiniriS. doyuru yollarıS, gelen gidē, äylenmeS, gelen gidē. onnan sōna dāvetÇimizölur. cumārtesi gün de 5 erkeklere. meydannāğa sandālyeleri, masaları ğurarıS, onnā, gelen yēr gidē, gelen yēr gidē. on birde başlā, on bir Puçuğda filān, onıkiye bire ğadā Pitiyo herāl dāvetİşi. dāvetÇilē bitē o vakide ğadā. onnan sōna ertesi gün, bazar gün gelinēndirme ederiS. taqsileri hazırlarıS, gelin taqsilēni düzlēlē, gelinēalmāya gideriS. ōrdan hocāynan tekbirnen gelinēalır geliriS. gelinēalıp geldīnenēviñōñünde durdurulā. 10 dāmātēndiri gelini, ğoluna girē. onnan sōna alqışlālā, ğuyālā. tekrā çıkarılā gelini deliğannınā oynā. işeyde bōle meydanniğda ğapınıñōñünde. onnan sōna daılır millet, düünümüz bu ğidā olur bizim. bānim bi dene ōlum vā, bānıki üş gün Kitdim, bitirdim ğāldim. bi geliniñ dēzesi vādı öñcü oldu o. düñür Kitdik biz de bubası ğonū oldu vēdi. bi gün çayİşmēye Kitdik, ertesi gün helvā yēmēye Kitdik. helvā yēmēye 15 de erkeklēnen ğarılānan gideriS. bōle yemekli sofralānan yeriSıçeriS. herkeÇōynā, gülē, nişanıma dağā gelirdi eveli. şindi belediyede oluyo ğayi nişan, belediyede işeynenoluyo, pasdāynan. erkek, ğarı doluyolā, diñeliyolā işē gibi, ğadinnā öñde, erkeklē arğada. bi hoca Tutuyolā, hocalā işeyēdiyo, ğonuşma yapıyo. ōrda meydanniğda ğāyi gelinnenēişeyi bōne otutduryolā. sōna dağı dağıyolā geline. kimi 20 dağıyo kimi işeyēdiyo mikrofonnan bōne. āltın dağālā hep para dağālā, āltın dağālā. ōrda bōne oynālā, gülēlē selet bire ğadā, onnan sōna daılırlā. düün cumā gün başlā. cumā gün ğadinnā ōrda düün salonunda toplaşırlā, oynālā, gülēlē. şindi dāmat da

geliyo, eveli dāmat filen gelmezdi. dāmat da geliyo, oynāyo gelinnen, işeyediyo, ğarılānıçinde, onnan sōna gōnü oldu mu gidiyo. ertesı gün gine geliyo, 25 gelinnen oynāyo dāmat ğayınnāynan oynālā işde gelin. ğayınna āltın daķā geline, ilk ğayinnāya oynā gelinnē. onnan sōna ğāyi hediyesini daķan çekilir, oynālā. hediyesini daķan çekilir, hediyesini daķan çekilir oynālā, ôle sıraya girēlē baya. sāndıķ götürme olur işey davulunan, deliğannınā götürü. çereS ğuyālā, loķum guyālā, ğına ğuyāla, sabın ğuyālā sandığa. onnarı alılā gidēlē, ğızāvinde açāla onu. genş ğızlā, 30 işeyiñ başında yatannā, geliniñ başında yatannā ōrda açālā, onnā yērlē onu. onnan sōna mumları yakālā bōne gelini dışarıya řōne bi arāya işēdēlē, çekēlē, yüzüne tırşeyi örtēlē. ōnden bōne iküş kişi ğāyi toplāşırlā teflēnen ōve ōve gelini ğayınnanıñ yanına ğadā götürülē, mumnānan bōne. onnan sōna ōrda ğayınna yüzünü açTırı. gelin řōne etirāfi da ōnden ğayınnanıñ elini ōpē. sōna hanıñ hısımiñ elini ōpē. ğayınna řakā yüzünü 35 açā. onnan sōna daķısını dakā, oynā gelinnen. dediim gibi han hısımoynā onnan sōna da ğayınna oynā ōnden. ğāli akrabālā oynā. paşa dedēye dolanırlā kövünēTirāfını, ōrdan dolaşır geli, illā ki muakķaK o paşa dedēye dutulurlā. bizim zamānımızda bi dene cip derlēdi eveli şu işēlē gibi, bi de bövük araba varıdı, iki dene araba varıdı. esgiden perşembe gelin olurdu. salı gün başladı, perşembe gün enēdi gelin. şindi 40 ōne olmāyo ğāli cumā gün başlāyo, bazā gün eniyo. aha bura benim mekānımdır, ben burdan bi yere gitmen. burda oturun, çorabōrerin kendim, onnan sōna evişi görün, çocuklānan işēderin, ōrāşırın. oķıldan gelilē, burda beni görülēse girēlē eve, görmezlēse geri dönüp de gidiyolā ninnem yoK evde diyerekden. anaları çapāya gidiyo. ben onnarı devamlı beklerin burda. bi dene gelinim vā. ğaynalalıķ filān 45 yapmam ben.

DÜĞÜN YEMEKLERİ VE YÖRESEL YEMEKLER

piriç pilavı ederiS dedim işde ğayısı hoşafı, onnan sōna bamya çōrbası, mercimek çōrbası, baķlāvı onnarı yaparıS, dedim bamyāyı ya. aşcı yapıyo, biz yapmıyo ki bunnarı. biz burda ev yimeklerinden hamır aşı ederiS, et dolması ederiS, bağ yaprağı sararıS, ilāna dolması sararıS, hanğı birini sayen hepsini de ederiS. ōnden içini 50 hazırlarız yavrum dolmanıñ meselā. ōnden mādünüzünü, nānesini, bāratını ğatarıS, etini

ğatā, pirincini ğatarıS, onu bi işey_ederiS, sararıS. ône bişiriS. arab_aşını önden_aççık
 nişasda ğatarın, un, onu kepÇeynen baya yo_urd_ede gibi işey_ederin. ğarışdıra
 ğarışdıra dü_üldürüS. su ğatarın, şoraya ğorun zobanıñ_üsdüne. o ğarışa ğarışa ğarışa
 ğoyulur. ğoyuldumunen ğaynadırısñ sararasıya ğadā onu şône eyice bişÇeK_ıçı. **55**
 onnan sōna tepsiniñ dabanını sulandırın, dökerin_onu, o doña. çōrbasını et
 suyunnan_ederiS. tavuğ suyunu ğoruS şoriya, içine salçasını, büberini, duzunu ğatarıS.
 ğaynadırıS_onu eyicene etinden ğatarıS_aççık. onnan sōna limon sıkırıS.
 çōrbasınnan_ederiS. ône yudulur_arab_aşı. yazın ğışa hazırlık; bōrölce ğuruduruS,
 badılcan ğuruduruS, bübē ğuruduruS, tārna ğararıS, tūrşu ğurarıS, bulğur **60**
 ğaynadırıS, göce ederiS. meselā göcēyi ğaynatmadan sürdürüS. onu bi çala sereriS,
 savuruveriS, savurdiynen götürü yīkā geliriS, o zuman pamba gibi ğār gibi olur_o, iyice
 ğuruduP_onu çekē geliriS de_irmenden. bulğuru önden buydeyini yuruS, bi çalkarıS
 buydeyini yumadan bulğurluğu, tertemiz çıkā, onnan sōnacāzım yīkā gelir şuriye
 ğazannarı ğoruS, onu ğaynadırıS. ya götürü serē onu bi ğuruduruS, tekrā bi dā **65**
 sürdürmēye. ğabūnu çıkātđırı sürdürüS. onnan sōna ōrda ğurudur savuruS sürdürdükdēn
 sōna bi de, sürdürüS_onu bi de. onu bi dā ayıklā bi dā deymene götürü çekdiri geliriS.
 dü_üsünü ayırıS, ununu ayırıS_onuñ çoK_ezgilidir bulğur, bulğur deyip de gitme
 bulğur deyiveriyolā. onu ôle ederiS. tārñayı, göce tārnasını bağ no_ut ğaynadırın ben,
 fasūlye, ğarışık fırına ğorun_onu. şey maķinelēnde, pate maķinesinde çekerin, onu **70**
 ğatarın. onnan sōnacāzım yo_urt, nāne, düz, bübē ğıyarın_ıçine, onu ône ğararın göce
 tārnasını. onu ğarınca o bi iki üş gün_ēsilcek de onnan sōna serceñ. dışarı ser, āve ser,
 neriye serēseñ ser. onu işey_edēsini, teknedēn çıkarısñ. iki kere üş kere ālden geçē o da,
 onu bōne serēsini, ovculā ovculā mendile. aççık tavıyivēdiynen tekrā bi dā ovculāsini.
 onnan sōna bi de ğalburdan geçirisini_onu o zuman tam tārna olur. serceñ, ēyice **75**
 ğurutceñ ğāyi onu, ğurursa güvelenmez_ēyice ğurudu mu. şōriya önden bağ yağını,
 büberini ğorun tārñayı içine dökerin, ğavurun_onu ben tārñayı, āl nasıl Pişiriyo
 bilmiyon. ğavurun, ğavurdukdēn sōna suyunu dökerin. ğāyi ône yağınnan büberinnen
 ğaynadı mı dā işēsi güzel_olur. ône getirin sıfıraya ône pişirin. hamır_aşını bi dene ğır,
 iki dene ğır kändi āviñiñ_işēsine ğöre kaş kişiyē yetÇek, bi iki beze yetcek bize **80**
 meselā iki dene yumurta ğırarın, yu_urun hamırını ğaticene açarın. aşdımnen şône
 açÇık şuriyā sererin, yellēvēdiminen_onu keseriS. kāsdi mi şuriyā suyunu bolcana

goruS. o börtüdü zaman hamır aşını bi kişi salā. o üç kere coşā coşduynan endiriS, irisdirnen süzeriS. onu da ône işeyederiS, getiriS yāni yourtlarıS. sarımsak sevēsen sarımsaklı yourdunu et, sevmezsen sāde et. ōrda ğaymağ varısa ğavur da 85 döküsdüne, o dāa güzel olur. yoğusa sāde yağ dök ye, hamır aşı da bu.

ADI SOYADI	Hacı İbrahim GÜNDOĞDU
YAŞI	65
ÖĞRENİM DURUMU	İlkokul
DERLEME YERİ	SİNANPAŞA

Metin numarası: II. 23

KÖY ODALARI

ilçe merkezindē şeırleşme olduundanoda ādeti ğalmamış,ancağ bizim kövlerimizde kıasabalāda oda geleneği devāmediyo. meselā küçüKüyük kıasabası vā dā önce kövdü burası, oda gelenēđi çoKıyi devāmeden yerlēden bi tānesi. düzağāş var, burda oda gelenēđi devāmediyo, kırka vā. bilassa kışaylarında bu odalāda vatandaş toplanır. sülāle bazındadır bu odalā, o kövünğ ya da mālleenğ yaşlıları odasına çıkar. işde 5 çayını, ğāvesini demlē, içē. dışardan gelen misāfir,olursa her hāneden yemek getirilir, misāfirinğ ğarnı doyurulur. ōrda kıaş gün ğalcekse yatağı vardır,odanınğ, yorđanı her şeisi vardır. kıaş gün ğalcekse ğalır. ahali de kendi içinde ferfere denilen bi ādet şekillendi bu odalāda hafdanğ belli günneri ya da herangi bi akşam,evde ne pişdiyse artık bizim burda hindiye culuğ derlē, culuğ kesilir, bulğur pilavı no,utlu bulğur pilavı 10 bişirilir, yufğaya şepit derlē burda şepidinen filān yēnir, turşuyunan, şunnan, bunnan. onnan sōna pişmāniyeninğadı da burda tel helvādır. odalāda toplanır vatandaş, genşlē bi yere gelir tel helvā çekēlē. hem pişmāniyēyi çekmiş,olurlā ōrda. oturulā ōrda gülüş çırırış bōle yēr vatandaş. şindi şekerden yapılır, odaya gelenğinsan sayısına ğöre yarım kilo, bi kilo, iki kilo şeker,alınır. bu suda ğaynatılır, belli mikTarda onunğayarı 15 vardır. şey,atılır,içine, limon tuzu atılır. avlağ hāline gelcek şekilde kıahverengiye yakın bi renK,aldıkdan sōna tabi eli yanmıyan birisi, tabi ğışın yapılır bu, ğarğolması lāzım. yazın tel helva çekme şansı yok. işde ēyi soğunğoldu, zamannāda yapā bunu genşler. o şekerı ğaynatılır,işde avlağ dedimiz hāle gelir. bi altına yağ dōkūlmüş tepsiye kıaynatılmış şeker dōkülür, ōrda soğumaya başlar, hafif kıatılaşımaya başladı,ında 20 eli yanmıyanğusda birisi eline alır bunu, çevirmēye başlar.

SÖZLÜK

A

- a_òsdos: ağustos (II-20.49)
- ā: 1. aha (I-3.37)
- abdas: abdest (II-1.81)
- abdes: bkz. abdas (II-1.81)
- abdullā: bir erkek adı “Abdullah” (I-4.135)
- abdullá: bkz. abdullā (I-4.135)
- ābē: ağabey (I-8.60)
- ābey: bkz. ābē (I-8.60)
- acále: acele (II-2.126)
- acamı: acemi (I-4.35)
- acente: acenta (I-4.80)
- acıķ-: acıkmak (I-2.68)
- acıķ: azıcık (I-2.68)
- açcık: bkz. acıķ (I-2.68)
- açık: bkz. acıķ (I-2.68)
- adabazarı: Adapazarı ili (II-12.132)
- adīres: adres (I-4.35)
- aferīm: aferin (II-4.129)
- afīyān: 1. Afyon ili (I-6.29) 2. bir bitki (II-2.81)
- afīyon: bkz. afīyān (I-1.116)
- afyonnu: afyonlu (I-2.2)
- āġarı: āġarı göġeri, sebze yetiştirilen bahçe (II-10.7)
- aġ_ören: akören kasabası (II-19.115)
- aġác: bkz. aġáš (I-1.100)
- aġáš: aġaç (I-1.100)
- aġášlık: aġaçlık (I-1.22)
- aġeř: bkz. aġáš (I-1.100)
- aġı: aġ ören böcek, tırtıl (I-4.120)
- aġıl: koyun ve keçi sürülerinin gecelediġi, çit veya duvarla çevrili yer. (I-2.25)
- aġır: bkz. aġıl (I-2.25)
- aġřam: akşam (II-10.20)
- aġ-: akmak (II-2.27)
- ahbaP: ahbap (II-16.85)
- ahmeT çağır dede: bir türbe adı (II-16.31)
- āķa: arka (II-4.62)
- aķÇaşar: akçaşar köyü (I-3.113)
- aķçařēr: bkz. aķÇaşar (I-3.113)
- aķdar-: aktarmak (I-2.143)
- aķdarıl-: aktarılmak (II-2.64)
- aķdart-: aktartmak (II-15.36)
- aķġın: akıntılı (I-3.44)
- akisar: akhisar ilçesi (II-7.21)
- aKren: akran (II-13.20)
- aķřamıla: akşamleyin (I-4.135)
- aķřār: akşehir ilçesi (II-12.103)
- aķveren: bkz. aġ_ören (II-19.115)
- al_esen: bir erkek adı “Ali Esen” (II-5.119)
- āla-: aġlamak (II-3.49)
- alā: bir lakap “ali aġa”(II-18.81)
- alaġo-: alıkoymak (I-5.34)
- alaman: Alman (II-12.140)
- alaşe_ir: alaşehir ilçesi (I-5.144)
- ālat-: aġlatmak (II-14.18)
- aláttirik: bkz. áletdiriK (I-3.76)
- aláTTirikÇi: elektrikçi (II-12.63)
- alávi: alevi (II-16.1)
- aláy: alay (I-5.38)
- ālázız: Elazıġ ili (II-7.20)
- alēhsan: bir erkek adı “Ali İhsan” (I-6.29)
- áletdiriK: elektrik (I-3.76)
- áletdironik: elektronik (I-3.77)
- aley: bkz. aláy (I-5.38)

- aleysselem: aleyhisselam (I-8.52)
alışgın: alışkın (I-3.65)
alışobder: helikopter (I-5.17)
allā: allah (I-5.74)
alt_ay: altı ay (I-4.97)
āltın: altın (II-14.12)
amālelik: amelelik (II-10.25)
amāliyāt: ameliyat (I-1.120)
amāliyat: bkz. amāliyāt (I-1.120)
amarıķā: Amerika (II-10.68)
ambellik: Almanca oturma izni (I-4.37)
āmet: bir erkek adı "Ahmet" (I-2.43)
amma: ama (I-3.35)
anamır: Anamur ilçesi (II-12.168)
anáne: anane (II-2.167)
anca: ancak (I-4.117)
āne: hane (I-1.8)
āneli: haneli (II-15.17)
anġāre: angarya (II-4.47)
anna-: anlamak (I-1.13)
an`na-: bkz. anna (I-1.13)
annāc: bkz. annaş (I-9.6)
annam: anlam (II-16.39)
annāř: bkz. annaş (I-9.6)
annāř-: bkz. aņnař-(I-4.45)
annaş: karşı (I-9.6)
annat-: anlatmak (I-1.103)
anos: anons (II-17.70)
aņgarā: bkz. anġāre (II-4.47)
aņnař-: anlaşmak (I-4.45)
aņnat- bkz. annat (I-1.103)
apartuman: apartman (I-2.16)
apil: bir lakap (II-4.60)
āpsāne: bkz. haPsāne (II-9.94)
āra dā_ı: Aġrı Daġı (I-5.4)
arab_ası: bir yemek türü (II-9.151)
arabisdan: Arabistan (I-5.136)
arap_üseyin: bir lakap "Arap Hüseyin" (II-4.66)
araPca: Arapça (I-1.120)
araPlı bo_azu: bir yer adı "Araplı Boġazu" (II-4.45)
arāř: araç (I-7.1)
arāřdır-: bkz. areşdır- (I-4.103)
ardā_an: ardahan ili (II-17.14)
ardıcen: artezyen (I-4.101)
areşdır-: araştırmak (I-4.103)
ārif_ā: bir lakap "Arif Aġa" (I-8.124)
arķādař: arkadaş (I-2.76)
arķādeř: bkz. arķādař (I-2.76)
arķıdac: bkz. arķādař (I-2.76)
armıt: bkz. ārmüt (I-4.126)
ārmüt: armut (I-4.126)
ārpa: arpa (I-1.136)
as-: idam etmek (II-11.53)
āsas: esas (II-2.78)
ařġē: asker (II-9.45)
aşger: asker (I-1.132)
ası: asi (II-12.89)
asvalt: bkz. asvat (II-2.14)
asvat: asfalt (II-2.14)
aş: aç (I-4.77)
aş-: açmak (I-1.56)
āřam: akşam (I-5.11)
āřamnē: akşamleyin (I-1.29)
ařġar_oġulları: bir sülale adı (II-21.6)
aşlık: açlık (II-5.38)

- aşşā: aşığı (I-1.75)
aşşā: bkz. aşşā (I-1.75)
ataş: ateş (II-4.144)
ataşla-: ateşlemek, yakmak (I-2.57)
atâşlama kesî: (I-3.85)
atînelî: bir lakap (II-9.100)
avara: kötü, adi, bayağı (I-4.100)
avlağı: bir yer adı (II-11.15)
*avlak: yuvarlak (II-23.16)
avlan: bir kadın adı “Elvan” (II-5.4)
avosdos: bkz. avusdos (I-1.139)
avşarlā: bir sülale adı “Avşarlar” (I-1.90)
avūkat: avukat (I-1.1)
avusdos: ağustos (I-1.139)
avusdurya: Avusturya (I-4.24)
āy: ay (I-1.30)
ayağgabı: ayakkabı (I-2.161)
ayağgabıcı: ayakkabıcı (I-2.160)
aydıñ: Aydın ili (II-5.22)
āydi: haydi (II-9.164)
aynālı ōlu: bir sülale adı “Aynalı oğlu” (II-16.13)
ayrancı ōlu: bir sülale adı “Ayrancı oğlu” (I-9.2)
ayşam: akşam (I-5.27)
ayvancılık: hayvancılık (I-2.20)
ayvaSlı: bir yer adı “Ayvazlı” (I-9.4)
azemi: azami (II-4.22)
āzı ğara: bir köy adı “Ağzıkara” (I-2.158)
áziciK: bkz. acık (I-2.68)
- B**
- bāar: bahar (II-4.156)
bāarsağ: bağırsak (II-9.155)
baar-: bağırarak (II-4.14)
bāça: bahçe (I-2.115)
bādaş ğur- : bağdaş kurmak (II-3.126)
badılcān: patlıcan (II-11.96)
badi: kaz (II-13.39)
bāĝa: önlük (II-3.138)
bağçe: bahçe (II-11.24)
bah-: bkz. baK- (I-1.111)
bahÇa: bkz. bāça (I-2.115)
baK_ele: bak hele (I-5.4)
baK-: bakmak (I-1.11)
bağgal: bakkal (I-3.20)
bağlāvı: baklava (II-14.24)
bākur: bağkur (II-3.94)
bālan-: pahalanmak (II-19.5)
bālantı: bağlantı (II-1.19)
bālı: pahalı (II-19.5)
bālılık: bağlılık (I-1.145)
baliniñ ōlan: bir lakap (II-4.66)
balle: balya (I-2.154)
balmāmıd: bir köy adı “Balmahmut” (II-1.78)
bağā: banka (II-18.23)
bārabā: beraber (II-2.143)
bārat: baharat (II-22.51)
bareş: baraj (I-4.101)
barnağ: parmak (II-19.8)
başğı: baskı (II-16.8)
başğın: baskın (I-1.156)
başga: başka (I-1.142)
başğan: başkan (I-8.147)
başğumandan: başkumandan (II-19.65)
başmāK: başa örtülen örtü (II-13.61)

- batdal: işe yaramaz, kullanılmaz (II-11.89)
- baTdāne: battaniye (II-4.105)
- baya: bayağı (I-1.119)
- bayramnāş-: bayramlaşmak (II-11.102)
- bazā: bkz. bazar (I-2.102)
- bazar: pazar günü (I-2.102)
- bazarsi: pazartesi günü (I-3.80)
- bazartesi: bkz. bazarsi (I-3.80)
- bēgir: beygir (II-2.93)
- bēgirc_ōlu: bir lakap “Beygirci oğlu” (II-12.43)
- beKdeş: bir lakap “Bektaş” (II-4.58)
- *beleS: karışık (II-5.65)
- bennik: benlik (II-9.96)
- berābe: bkz. bārabā (II-2.143)
- bereṅara: iyi kötü (II-3.149)
- berin_āri: bkz. bereṅara (II-3.149)
- besāne: beshane (II-12.23)
- bāslen-: beslenmek (II-10.58)
- beT: çok (II-13.38)
- betonarma: betonarme (II-19.66)
- beyen-: beğenmek (I-8.36)
- bi: bir (I-1.1)
- bide: pide (II-5.61)
- biķaş: birkaç (II-9.6)
- biKen: bir kere (I-3.19)
- bilāder: birader (I-8.63)
- bilassa: bilhassa (I-4.100)
- bílát: bilet (I-4.44)
- biliKlē: bir lakap “Bilikler” (I-1.91)
- biṅgi: araç (I-7.2)
- bir_aFTa: bir hafta (II-6.110)
- biraS: bkz. birez (I-1.149)
- biráz: bkz. birez (I-1.149)
- bire: bira (I-4.141)
- birez: biraz (I-1.149)
- biS: biz (I-2.2)
- bişdir-: biçtirmek (II-4.26)
- bişir-: pişirmek (II-2.164)
- bitKi: bitki (II-20.12)
- biyō: bu defa, bu sefer (I-4.60)
- bizat: bizzat (II-16.3)
- bōça: bohça (II-3.143)
- boçça: bkz. bōça (II-3.143)
- bodürım: bodrum (II-5.48)
- bolal-: bollaşmak (II-1.147)
- bolvadin: Bolvadin ilçesi (II-21.8)
- bōne: bkz. bōle (I-1.10)
- borazan hasan: bir lakap (II-12.13)
- borşlan-: borçlanmak (II-17.146)
- bosdan: kavun (II-11.24)
- boyna: devamlı (II-5.28)
- bōḡür: böḡür (II-2.32)
- bö_ük: bkz. böyüK (I-1.160)
- bōle: böyle (I-1.10)
- bōle: bkz. bōle (I-1.10)
- bölüş-: paylaşmak (II-11.47)
- bört-: haşlamak (II-22.83)
- bövük: bkz. böyüK (I-1.160)
- böyü- : büyümek (I-1.37)
- böyüK: büyük (I-1.160)
- böyükbaş: büyükbaş (II-20.19)
- böyün: bugün (II-10.56)
- böyüt-: büyütme (II-13.111)
- böyüt-: yetiştirmek (II-3.60)
- buba: baba (I-1.19)
- bûba: bkz. buba (I-1.19)

būdáy: bkz. būdey (I-1.25)
 būdey: buğday (I-1.25)
 buláşıkÇı: bulaşıkçı (I-4.26)
 buláşık: bulaşık (II-9.86)
 buldur: Burdur ili (II-12.142)
 buñal-: bunalmak (I-2.41)
 buñar: pınar (I-3.44)
 búr gün: yarından sonra (II-14.27)
 buruşdur-: vuruşturmak (II-5.92)
 buşak: önlük (II-3.138)
 buva: bkz. buba (I-1.19)
 buydey: bkz. būdey (I-1.25)
 búbē: biber (II-8.107)
 búbēlice: biberlice (II-9.155)
 bükme: yöreye mahsus meşhur börek (I-3.92)
 *büngüvē-: kaynaya kaynaya koyulaşmak (II-13.36)
 büş-: biçmek (I-2.157)
 bütüm: bütün (II-6.73)

C

cā_ıl: cahil (I-1.63)
 cā_ıllık: cahillik (II-16.87)
 cāfē: bir erkek adı “Cafer” (II-9.170)
 cāğarà: bkz. cığara (I-4.149)
 camakenni: camekanlı (I-3.51)
 cāmı: cami (II-8.28)
 camız: manda (I-1.81)
 canab_ıllā: Cenab Allah (I-4.119)
 cānāza: cenaze (II-19.91)
 carcör: şarjör (II-7.84)
 cehā_iliye: cahiliye (I-1.141)
 cēhāngir: cihangir (II-5.108)

cemāt: cemaat (I-8.151)
 cember: çember (I-4.121)
 cemiş: bir yer adı (II-11.10)
 cepāne: cephe (II-2.75)
 cepe: bkz. cepè (I-1.105)
 cepè: cephe (I-1.105)
 cessor: cesur (I-5.117)
 cıbil: çıplak (II-3.136)
 cığara: sigara (I-4.149)
 cığara: bkz. cığara (I-4.149)
 ciz-: çizmek (II-9.121)
 cizdir-: çizdirmek (I-2.93)
 cizi: çizgi (II-5.88)
 cizme: çizme (II-7.91)
 culuğ: hindi (II-23.10)
 cumartási: cumartesi (II-2.133)
 cümērsi: bkz. cumartási (II-2.133)
 cumuriyet: cumhuriyet (I-5.107)
 cümē: cuma günü (II-13.11)
 cümertesı: bkz. cumartási (II-2.133)
 cünKü: bkz. cünkü (II-1.99)
 cünkü: cünkü (II-1.99)

Ç

çā_art-: çağirtmak (II-3.158)
 çā_ır-: çağırmak (II-5.119)
 çağıl: (II-15.22): çakıl küçük taş parçaları
 çalışdır-: çalıştırmak (I-3.80)
 çalışlā: bir köy adı “Çalışlar” (I-2.95)
 çamır: çamur (I-3.38)
 çanağgale: Çanakkale ili (I-6.1)
 çapğinnık: çapkınlık (I-8.107)
 çapılaTdır-: çapalattırmak (II-4.3)
 çapıt: eski bez veya elbise parçaları (I-8.84)

çārı: çağrı (I-8.116)
 çāşaf: çarşaf (II-2.174)
 çatğuyulu: çatkuyulu (II-3.1)
 çavış: çavuş (I-5.7)
 çayèsar: bir köy adı “Çayhisar” (I-1.79)
 *çebe: ceket (I-6.21)
 ceket: ceket (II-5.27)
 çereS: çerez (II-22.29)
 çeş: samanından ayrılmış tahıl yığını, çeç (II-13.106)
 çeyesē: bkz. çayèsar (I-1.79)
 çıııııı: çığırış (II-23.14)
 çıbık: çubuk (I-3.56)
 çıbılak: çıplak (II-5.54)
 çıkar-: evlendirmek (I-1.8)
 çıkāt: çıkartmak (II-4.35)
 çıkıkçı: çıkıkçı (I-1.80)
 çıkma: bir tür sıfat “çıkma jant (I-3.111)
 çınnāyasıca: çınlayasıca (I-1.39)
 çııl: bir yer adı “Çiğiltepe” (II-2.29)
 çif: çift (I-1.136)
 çifÇi: çiftçi (II-4.5)
 çifçilik: çiftçilik (I-2.3)
 çifFı: bkz. çif (I-1.136)
 çille: çile (I-8.35)
 çit: çift (II-5.127)
 çivçi: bkz. çifÇi (II-4.5)
 çivçilik: bkz. çifçilik (I-2.3)
 çivt: bkz. çif (I-1.136)
 çivtçi: çiftçi (II-7.12)
 çivtelē: çifteler ilçesi (II-5.28)
 çounnuK: çoğunluk (II-12.79)
 çobannīK: çobanlık (I-8.2.)

çoÇuk: çocuk (I-1.117)
 çoğunnuK: bkz. çounnuK (II-12.79)
 çövü: diken (I-5.120)
 çümen: çimen (II-13.104)
D
 dāıa: bkz. dā (I-1.132)
 daıl-: dağılmak (I-5.11)
 daıl-: dağılmak (II-22.12)
 dāıi: dahi (II-11.66)
 dāıl: dahil (II-16.27)
 dā: daha (I-1.32)
 daban: taban (I-4.103)
 dabanca: tabanca (I-1.129)
 dágar: bkz. dağar (I-7.12)
 dağar: dekar (I-7.12)
 dāh: binek ve koşum hayvanlarını yürütme ünlemi (I-1.132)
 dağ-: takmak (I-1.55)
 dağga: dakika (I-7.40)
 dağınlık: takışmak işi (I-2.94)
 dağı: takı (II-13.15)
 dağıl-: takılmak (II-13.16)
 dakım: takım (I-5.146)
 dağın-: takınmak (I-8.62)
 dağışma: takışma (II-1.171)
 dağğa: bkz. dağga (I-7.40)
 dağlaş-: dokunmak (II-5.121)
 dam: hapisane (II-9.88)
 dambāş: evlerin genellikle güneşe karşı yapılan çıkıntıları, balkon (I-8.86)
 dannan: bir yer adı (II-8.150)
 dağillē: bir sülale adı “Dangiller” (II-9.9)
 darı: mısır (I-1.137)

- daş: taş (I-1.109)
daş-: taşmak (II-11.41)
daşÇılık: taşçılık (II-21.84)
daşı-: taşımak (I-1.31)
daşoluğ: bir belde adı “Taşoluk” (II-21.83)
datlı: tatlı (I-5.56)
dāvaT: davet (I-2.101)
davıl: davul (II-10.83)
davşan: tavşan (II-5.35)
deᵛil: değil (I-1.18)
deᵛirmen: değirmen (I-3.30)
deᵛiş-: değiştirmek (I-2.128)
deᵛişikliK: değişiklik (I-8.151)
dè-: demek (I-1.33)
dediğodu: dedikodu (II-10.52)
deFder: bkz. deFTer (I-5.66)
deFTer: defter (I-5.66)
değmen: bkz. deᵛirmen (I-3.30)
deha: dā: daha (I-1.32)
dek: denk (II-2.53)
dekle-: denkleme (II-4.90)
dekleşdir-: denkleştirmek (II-10.80)
deli üsēnner: bir sülale adı “Deli Hüseyinler” (II-16.14)
deliğannı: delikanlı (I-1.13)
dene: adet (I-1.1)
dēnek: değnek (II-5.84)
deñişlik: bkz. deᵛişikliK (I-8.151)
depÇi: bir tarım aleti (II-19.8)
depè: tepe (I-1.73)
depeskarù: yukarı doğru (II-1.53)
deponer: depocu (I-3.14)
depPo: depo (II-4.119)
derbese: bir yer adı (I-5.4)
dernè-: dermek, toplamak (I-1.30)
desde: deste (I-2.153)
desdeK: destek (I-1.11)
desdele-: destelemek (II-4.27)
desderi: testere (II-4.18)
desdire: bkz. desderi (II-4.18)
dēvā: dava (II-10.25)
dävlet: devlet (I-4.1)
devriş: derviş (II-21.25)
dèyiştirme: değiştirme (II-10.1)
deyve-: deyivermek (I-5.140)
dēzè: teyze (II-9.85)
dezgah: tezgah (II-12.114)
dırmık: tırmık (II-13.97)
dızı-: koşmak (II-4.146)
diᵛi: bkz. deᵛil (I-1.18)
diᵛil: bkz. deᵛil (I-1.18)
diᵛirmen: bkz. değmen (I-5.109)
di: bkz. deᵛil (I-1.18)
dikKatsizlik: dikkatsizlik (II-19.101)
dil: bkz. deᵛil (I-1.18)
dilber: alımlı, güzel (I-2.112)
dilençilik: dilencilik (I-4.142)
dimidonnā: dokuma bezden yapılan kısa don (II-5.54)
dināyet: diyanet (I-8.147)
diner: dinar ilçesi (II-11.55)
dinnen-: dinlenmek (I-1.150)
diñ-: sona ermek, bitmek, durmak (II-16.38)
diñel-: ayakta beklemek (II-1.163)
diñnē: dinlemek (I-3.6)

- *dipdimel: atalardan kalma (II-6.96)
 diploma: diploma (II-12.67)
 dirgen: çatal şeklinde bir tarım aleti (II-13.104)
 dişili: dişli (I-8.96)
 dö̇ā: dua (II-15.13)
 dȯu: doğu (I-5.61)
 dȯum: doğum (I-1.19)
 dȯuş: doğuş (II-16.100)
 doğuz: dokuz (I-5.30)
 doğannā: bir köy adı “Doğanlar” (II-9.101)
 doğan-: dokunmak (II-4.33)
 doğdor: bkz. dokdur (I-1.121)
 dokdur: doktor (I-1.121)
 doğuşlar: bir belde adı “Tokuşlar” (I-4.13)
 doğutdur-: dokutturmak (II-12.71)
 dolâş-: dolaşmak (I-1.9)
 doleş-: bkz. dolâş (I-1.9)
 domata: domates (I-1.58)
 dombey: (I-1.80)
 doņuz: domuz (I-1.97)
 dōru: doğru (I-1.23)
 dōrult-: doğrultmak (I-8.53)
 dos: dost (II-2.176)
 dö̇üş: dövüş (II-13.95)
 dö̇üş-: dövüşmek (I-2.82)
 dōlüm: dönüm (I-4.105)
 dönderme: (II-15.53) döndürmek ,tercüme etmek, çevirmek
 döşşek: döşek (II-13.52)
 döverbiçer: biçerdöver (II-8.79)
 du̇umlu: doğumlu (II-2.24)
 dumnupınār: bkz. dunnu (I-1.67)
 dunnu: Dumlupınar (I-1.67)
 dunnupınar: bkz. dunnu (I-1.67)
 durğut: bir erkek adı “Turgut” (I-5.21)
 dut-: tutmak (I-2.63)
 dutun-: tutunmak (II-20.51)
 dutuş-: tutuşmak (II-3.154)
 dutuşdur-: tutuşturmak (II-15.9)
 duz: tuz (II-3.99)
 dü̇en: bkz. düven (I-1.26)
 *dü̇ült-: kabarmak (II-22.54)
 dü̇ün: düğün (I-1.135)
 dükKan: dükkan (I-4.79)
 düñür: dünür (I-8.127)
 dürüs: dürüst (I-8.50)
 dü̇t-: tütme (II-3.27)
 düven: harmanda ekinlerin sapı ve tanelerini ayırmak için kullanılan kızak biçiminde bir araç (I-1.26)
 düvün: bkz. dü̇ün (I-1.135)
 düvüncü: bkz. düyüncü (I-2.123.)
 düyü: elendikten sonra geriye kalan en ince kalan bulgur. (II-13.3)
 düyün: bkz. dü̇ün (I-1.135)
 düyün: bkz. dü̇ün (I-1.135)
 düyüncü: düğün yapan kişi (I-2.123)
 düżağâş: düzağaç kasabası (I-6.35)
 düzenne-: düzenlemek (II-17.79)
 düzle-: arayı düzeltmek dargınlığa son vermek (II-9.164)
E
 ebeveyin: ebeveyn (I-9.23)
 ebmek: ekmek (II-13.13)

- ebveyiñ: bkz. ebeveyin (I-9.23)
- ecík: bkz. acık (I-2.68)
- efKárlan-: efkarlanmak (II-16.110)
- eğē: eğer (I-8.23)
- ehdiyar: bkz. ĩtiyar (I-2.9)
- ehdiyiç: ihtiyaç (I-4.74)
- èhrám: ihram (II-8.58)
- ēhtiyar: bkz. ĩtiyar (I-2.9)
- ekek: erkek (I-8.77)
- ekiz: ikiz (II-19.125)
- ekmet: hikmet (II-4.152)
- ekónomi: bkz. eķonomú (I-4.88)
- eķonomú: ekonomi (I-4.88)
- äl: el (II-13.46)
- el: yabancı (I-8.117)
- elāķa: alaka (II-16.22)
- èlān: ilan (II-1.21)
- elekdirik: bkz. áletdiriK (I-3.76)
- ēlen-: eğlenmek (I-2.42)
- ēlence: eğlence (II-6.91)
- ēliyet: ehliyet (I-3.15)
- ellēm: galiba (II-4.119)
- ellezler: bir sülale adı “İlyaslar” (II-16.14)
- älli: elli (50) (II-15.38)
- älmā: elma (I-7.31)
- älvan paŗa: bir köy adı “elven paŗa” (I-2.1)
- emirlizaT: bir lakap (II-16.14)
- *emiŗ ğamiŗ: karmakarıŗık (I-7.47)
- emme: ama (I-1.137)
- emmi: amca (II-3.67)
- emsel: emsal (II-3.36)
- en-: inmek (I-2.24)
- encümennik: encümenlik (I-5.69)
- ender-: indirmek (I-2.143)
- endir-: bkz. ender (I-2.143)
- endir-: indirmek (II-13.32)
- eniŗ: iniŗ (I-3.101)
- enKi: oradaki, yanındaki, yakınındaki (II-7.4)
- enstü: enstitü (II-21.1)
- enteri: entari, elbise (II-5.27)
- eñ: en (I-1.1)
- epiy: epey (II-1.162)
- er: her (I-2.32)
- erāzi: arazi (II-20.2)
- ère kaç-: sahura kalkmak (II-10.56)
- erennē: bir köy adı “Erenler” (I-6.58)
- èrezil: rezil (II-3.53)
- ergin: ermiŗ, olgunlaŗmıŗ (I-1.39)
- ēri: eğri (I-8.21)
- eriF: herif (I-5.60)
- eriŗ-: yetiŗmek (II-11.72)
- erkenap: İngiliz erkan-ı harbi (II-4.75)
- erkes: herkes (II-1.75)
- er’esi: ertesesi (II-14.23)
- erzirum: Erzurum ili (II-12.170)
- esbēye: espiye ilçesi (II-21.8)
- äsbinek: hayvanlar için kullanılan bir ilaç (II-18.62)
- eselē: bir sülale adı (II-17.110)
- esendepe: bir yer adı “Esentepe” (II-3.57)
- esger: bkz. asger (I-3.22)
- esgerliK: askerlik (I-6.2)
- äsgi: bkz. esgi (I-1.22)
- esgi : eski (I-1.22)
- esgiŗēir: bkz. esKiŗehir (II-16.16)
- ēsiK: bkz. ēsik (I-2.70)
- ēsik: eksik (I-2.70)

- ēsil-: eksilmek (II-22.72)
 esKişehir: Eskişehir ili (II-16.16)
 essah: gerçek (II-4.9)
 esvāb: kıyafet (II-4.49)
 āş: eş (II-2.115)
 eşgiyā: eşkiya (I-1.65)
 eşşek: eşek (I-8.87)
 āt: et (II-12.180)
 etdiyā: bkz. itiyar (I-2.9)
 etdiyeç: bkz. ehdiyiç (I-4.74)
 etīraf: etraf (I-1.85)
 etīraflı: etraflı (II-8.132)
 ētiyar: bkz. itiyar (I-2.9)
 evel: evvel (I-2.71)
 evelā: evvela (II-16.101)
 evelce: evvelce (II-17.34)
 āver-: bkz. ever-(II-14.2)
 ever-: evlendirmek (II-14.2)
 āvet: evet (II-6.15)
 āvlek: dönümün dörtte biri kadar olan alan (I-4.57)
 āvlen-: evlenmek (I-1.5)
 āvli: evli (II-3.47)
 eyār: hıyar (II-8.106)
 eyāce: bir köy adı “eyice” (II-9.55)
 eyer: eğer (II-21.61)
 èyi : iyi (I-1.20)
 èyice: iyice (II-4.40)
 āylen-: bkz. ēlen-(I-2.42)
 eyleş-: oyalanmak, eğlenmek (I-4.145)
 ezen: ezan (I-3.111)
 ezgili: eziyetli (II-22.68)
- F**
- fā_aliyāt: faaliyet (II-8.16)
 fabrıka: bkz. faPrika (I-2.17)
 fādiye: bir yer adı (I-5.6)
 fağat: fakat (I-5.56)
 faķı dede: bir lakap (I-1.65)
 faķı ōlu: bir sülale adı (I-1.70)
 faķır: fakir (I-4.73)
 faķırlık: fakirlik (I-2.157)
 faPrika: fabrika (I-2.17)
 fāreddin paşa: Fahrettin Paşa (II-5.38)
 fasille: fasulye (I-4.105)
 fasulyá: bkz. fasille (I-4.105)
 fasúlye: bkz. fasille (I-4.105)
 fasúlye: bkz. fasille (I-4.105)
 fêlân: bkz. filán (I-1.12)
 fêlân: bkz. filán (I-1.12)
 ferfere: ortaklaşa yapılan yemekli toplantı (II-23.8)
 ferguson: bir traktör markası (I-1.110)
 fevķalā: fevkalade (II-8.20)
 fēzi: bir erkek adı “Fevzi” (II-1.80)
 fıransız: Fransız (I-6.56)
 fırTdır-: delirmek (II-1.79)
 fişğı: çiftlik hayvanlarının dışkısı (II-10.72)
 filán: filan (I-1.12)
 filança: filanca (I-2.130)
 filen:bkz. filán (I-1.12)
 filençi: falanca (II-17.52)
 filim: film (I-1.119)
 firen: fren (I-1.110)
 fişne: bkz. Fişne (II-17.153)
 Fişne: vişne (II-17.153)

fiy: fiğ, hayvan yemi olarak yetiştirilen bir bitki (II-19.1)

fiyât: fiyat (I-4.99)

foturaf: fotoğraf (II-3.115)

G

ğā: ğāli (I-4.30)

ğabağ: kabak (II-14.62)

ğabar-: kabarmak (I-6.58)

ğabāt: kabahat (I-4.102)

ğabıllan-: kabüllemek (II-9.136)

ğabīne: kabine (II-11.88)

ğabir: kabir (I-8.151)

ğabirlik: kabirlik (II-6.72)

ğabuk: kabuk (II-22.66)

ğabul: kabul (I-1.159)

ğaç-: kaçmak (I-2.127)

ğaçak: kaçak (II-18.88)

ğaçakçı: kaçakçı (I-5.59)

ğaçıl-: kaçılmak (II-13.57)

ğadā: kadar (I-1.37)

ğadasdura: kadastro (I-2.93)

ğadāyıf: kadayıf (II-22.4)

ğademe: kademe (I-3.14)

ğadın: kadın (I-1.80)

ğafa: kafa (I-3.28)

ğāFile: kafele (I-8.131)

ğahr_{et}-: kahretmek (II-11.64)

*ğakğuburağlı: kadın erkek karışık olarak yapılan düğün (II-11.109)

ğal-: bir yerde bulunmaya devam etmek (I-1.7)

ğalaba: kalaba (I-2.77)

ğalabaşlık: bkz. ğalabâşlık (II-4.134)

ğalabâşlık: kalabalık (II-4.134)

ğalâycık: bkz. ğalecik (II-1.18)

ğalâycıkK: bkz. ğalecik (II-1.18)

ğalbur: kalbur (II-22.75)

ğaldır-: kaldırmak (II-19.31)

ğale: kale (II-2.111)

ğalecik: bir belde adı “Kalecik” (II-1.18)

ğalem: kalem (II-19.42)

ğaley: kalay (II-7.95)

ğalgıdı: bir lakap “Kalkıdı” (II-11.78)

ğalıñ: kalın (II-4.37)

ğalıp: kalıp (II-1.155)

ğāli: bkz. gā (I-4.30)

ğālik: bkz. gā (I-4.30)

ğalk-: kalkmak (II-7.7)

ğallā ölu: bir lakap “Kalile oğlu” (II-16.13)

ğalleşlik: kalleşlik (I-8.49)

ğalofar: kalorifer (II-9.106)

ğalp: kalp (I-1.122)

ğalyan: galyan (II-1.83)

ğamış: kamış (II-8.63)

ğamışlıdere: bir yer adı “Kamışlıdere” (II-6.35)

ğamyon: kamyon (II-9.30)

ğan: kan (I-5.95)

ğanā_{at}: kanaat (I-9.17)

ğanad: kanat (I-1.79)

ğanalzasyon: kanalizasyon (II-8.152)

ğandır-: kandırmak (I-9.11)

ğānı: kağnı (I-1.25)

ğap: kap (I-3.79)

ğap-: kapmak (I-2.39)

ğapa-: kapamak (II-1.37)

ğapan-: kapanmak (II-5.79)

- ğapat-: kapatmak (I-1.54)
 ğapı: kapı (II-1.32)
 ğar: kar (I-2.62)
 ğar-: karmak (II-13.22)
 ğara_adilli: bir belde adı “karaadilli” (II-4.71)
 ğara: kara (I-3.78)
 ğarabaşlı: bir yer adı “Karabaşlı” (II-8.114)
 ğaraborsa: karaborsa (II-15.43)
 ğaraburun: bir yer adı “Karaburun” (II-2.68)
 ğaracören: Karacaören köyü (I-5.14)
 ğaradeniz: Karadeniz (II-17.12)
 ğaradenizli: Karadenizli (II-4.14)
 ğarāgah: karargah (II-4.57)
 ğarağol: karakol (I-3.3)
 ğarahallı: Karahallı ilçesi (II-17.44)
 ğaraköse: bir köy adı “Karaköse” (I-2.96)
 ğaraman: Karaman ili (II-12.168)
 ğarannık: karanlık (II-18.94)
 ğaránti: garanti (I-7.27)
 ğarar: karar (I-5.84)
 ğarasandık: bir köy adı “Karasandık” (II-21.20)
 ğarás: garaj (I-3.97)
 ğaratekeli: Karatekeli (II-3.1)
 ğaravana: karavana (II-1.100)
 ğardaş: bkz. ğardeş (II-1.133)
 ğardeş: kardeş (II-1.133)
 ğarı: karı (eş) (I-4.32)
 ğarıbca: Garipçe köyü (II-1.69)
 ğarış-: karışmak (I-8.30)
 ğarışdır-: karıştırmak (II-5.65)
 ğarışık: karışık (I-8.80)
- ğāri: gayrı (II-1.4)
 ğarşı: karşı (I-1.87)
 ğarşıla-: karşılamak (I-1.70)
 ğarşılâş-: karşılaşmak (I-5.48)
 ğarşıyağa: bir yer adı “Karşıyaka” (I-5.90)
 ğart: kart (II-3.117)
 ğasaba: kasaba (II-11.1)
 ğasaP: kasap (II-9.97)
 ğaŞdè: gazete (II-17.119)
 ğasgo: kasko (II-10.71)
 ğasım: kasım (II-9.43)
 ğaş-: kaçmak (I-3.39)
 ğāşı: bkz. ğarşı (I-1.87)
 ğaşıık: kaşıık (II-9.155)
 ğat-: katmak (II-5.66)
 ğatğı: katkı (I-3.4)
 ğatı: katı (II-22.81)
 ğatıkla-: katıklamak (II-13.6)
 ğatıl-: katılmak (I-1.157)
 ğatır: katır (II-2.97)
 ğatiyen: katiyen (I-3.80)
 ğatiyyen: bkz. ğatiyen (I-3.80)
 ğatlı: katlı (II-7.73)
 ğatmē: katmer (II-5.61)
 ğavağ: kavak (I-4.3)
 ğaval: kaval (II-15.41)
 ğāve: kahve (I-2.59)
 ğāveci: kahveci (II-7.99)
 ğavğa: kavga (I-2.82)
 ğavııklı: kavuklu (II-2.58)
 ğavun: kavun (II-17.50)
 ğavur-: kavurmak (II-13.5)
 ğaya dibi: Kayadibi köyü (II-4.68)
 ğaya: kaya (II-1.96)

- ğayabelen: Kayabelen köyü (II-16.2)
- ğaybol-: kaybolmak (II-7.100)
- ğaydet-: kaydetmek (I-1.19)
- ğaygı: kaygı (I-4.151)
- ğayı boyu: Kayı boyu (II-3.8)
- ğāyık: bkz.ğā (I-4.30)
- *ğayıldı ğal-: yığılıp kalmak (I-8.134)
- ğayınna: kaynana (I-8.113)
- ğayınata: kaynata (II-2.137)
- ğayısı: kayısı (II-22.47)
- ğayış: kayış (II-9.35)
- ğayıtlı: kayıtlı (I-1.18)
- ğāymak: kaymak (II-5.93)
- ğaymaķam: kaymakam (I-1.155)
- ğayme: para (II-3.94)
- ğaynaķ: kaynak (I-7.9)
- ğaynāķlan-: kaynaklanmak (II-16.88)
- ğaynalalık: kaynanalık (II-22.45)
- ğaynāş-: kaynaşmak (I-5.121)
- ğaynat-: kaynatmak (II-1.11)
- ğazā: 1. ilçe (I-2.43), 2. belde (I-8.142)
- ğazaķ: kazak (II-12.73)
- ğazan: kazan (II-17.87)
- ğazan-: kazanmak (I-1.6)
- ğazanç: kazanç (I-3.41)
- ğazdır-: kazdırmak (II-9.58)
- ğazı-: kazımak (II-3.89)
- geçi: keçi (II-3.142)
- gedik: dağ geçidi (II-6.65)
- ğāl-: gelmek (I-5.23)
- gelēnek: gelenek (I-2.3)
- gelincik çiçe: gelincik çiçeği (I-1.58)
- gene: bkz. gine (I-1.42)
- genş: genç (I-1.39)
- ge'nşlik: bkz. genşlik (I-4.85)
- genşlik: gençlik (I-4.85)
- geniş: geniş (I-5.13)
- geri: saman taşımak için kullanılan büyük çuval (I-2.140)
- geriş-: (gerneşmek) gerinmek (II-4.159)
- geş: bkz. genş (I-1.39)
- geş-: geçmek (I-1.102)
- geşlik: bkz. genşlik (I-4.85)
- get- : gitmek (I-1.59)
- gèt-: bkz. get- (I-1.59)
- getdiril-: getirttirilmek (II-17.83)
- gevdır-: ekin saplarının kuru olması (II-11.76)
- geydir-: giydirmek (II-14.11)
- geyim: giyim (II-13.46)
- gāzler: Gezler köyü (II-1.3)
- ğıbrız: Kıbrıs (II-4.93)
- ğıdar: kadar (II-1.41)
- ğıl-: kılmak (I-2.60)
- ğıldırda-: kımıldamak (II-6.21)
- ğılıc: kılıç (II-2.65)
- ğına: kına (II-2.131)
- ğınalā-: kınalamak (II-14.13)
- ğımık: Kınık köyü (II-17.96)
- ğır: kır (I-8.23)
- ğır-: kırmak (I-1.76)
- ğıradi: kredi (II-17.146)
- ğırağı: kırağı (I-7.23)
- ğıram: gram (I-1.53)
- ğırañ: bir yer adı "Kıran" (II-18.34)
- ğırçık: orakla biçilemeyecek kadar küçük olan ekin (II-11.86)
- ğırdır-: kırdırmak (II-9.45)

- ğırğüş: kırk üç (II-4.15)
- ğırık hava: oyun havası, hareketli düğün müziği (I-8.91)
- ğırık: kırık (I-1.81)
- ğırıkçı: kırıkçı (I-1.80)
- ğırıl-: kırılmak (I-1.79)
- ğırışdırma: kırııştırma (II-16.132)
- ğırık: kırık (I-5.137)
- ğırık-: kırılmak (II-13.27)
- ğırka: bir belde adı “Kırka” (II-10.37)
- ğırmızılā: bir sülale adı (II-10.2)
- ğırsal: kırsal (I-2.10)
- ğırş-: kırılmak, bir şeyi uçlarından kesmek (II-2.52)
- ğış: kış (I-2.59)
- ğıt: kıt (I-2.73)
- ğıta: kıta (II-12.192)
- ğıtlık: kıtlık (II-8.11)
- ğıvam: kıvam (II-9.153)
- ğıy-: kıymak (II-22.71)
- ğıyı: kıyı (I-5.138)
- ğıymà: kıyma (II-13.7)
- ğıymalı: kıymalı (II-13.34)
- ğıymet: kıymet (II-1.117)
- ğıynàş-: kırırdamak (II-2.36)
- ğız : kız (I-1.1)
- ğız-: kızmak (I-3.95)
- ğızak: kızak (I-3.53)
- ğızılbaş: kızılbaş (I-8.95)
- ğızılcabölük: bir yer adı “Kızılcaölük” (I-5.52)
- ğızıldepe: Kızıltepe ilçesi (I-5.2)
- ğibili: bir lakap (II-7.108)
- gine: yine (I-1.42)
- gireson: Giresun ili (II-21.8)
- gö- : koymak, bırakmak (I-1.29)
- goca: 1. büyük (I-1.131) 2. erkek eş (I-2.10)
- gocadePe: Kocatepe dağı (II-2.21)
- göç: koç (II-3.112)
- göçgāzi: bir yer adı “Koçgazi” (II-15.2)
- göğüş: koğuş (II-3.159)
- gol: kol (I-1.79)
- golanyağı: kolonya (II-16.111)
- *golañol-: toplanmak (II-3.123)
- golây: bkz. göley (I-3.58)
- golâylık: bkz. gölâylık (I-7.7)
- golâylık: kolaylık (I-7.7)
- göley: kolay (I-3.58)
- golgola: kolkola (I-2.128)
- gomşu: bkz. gönşu (I-1.127)
- gon-: konmak, yerleşmek (I-3.14)
- gonaç: konak (II-1.10)
- gonaçla-: konaklamak (I-1.99)
- gonc: ayağa giyilen şeylerde ayak bileğinden baldıra doğru olan bölüm (II-7.91)
- gonuş-: konuşmak (I-1.12)
- gonya: Konya ili (II-1.12)
- gönşu: komşu (I-1.127)
- gop-: kopmak (I-9.21)
- gorç-: korkmak (I-6.53)
- gorçu: korku (II-1.32)
- goru-: korumak (I-1.87)
- goru: küçük ormanlık (I-1.131)
- gorucu: korucu (I-5.79)
- goruculuk : koruculuk (II-5.71)
- goruma: koruma (I-5.71)

- ğorumacı: korumacı (I-5.79)
- ğoş-: tarla sürmek veya yük çekmek amacıyla bir hayvanı çalıştırmak (II-5.28)
- ğov-: kovmak (II-11.14)
- ğova: kova (I-5.76)
- ğovalâ-: kovalamak (I-1.73)
- ğovan: kovan (II-3.82)
- ğovul-: kovulmak (II-18.50)
- ğoy-: koymak (I-1.87)
- ğoyağ: tepelerin arasındaki düzlük (II-3.29)
- ğoyul-: koyulaşmak (II-13.31)
- ğoyun: koyun (I-1.66)
- ğöüs: göğüs (II-13.51)
- göce: kabuğu alınmış buğday (II-13.21)
- *gôğeri: ağarı göğeri, sebze yetiştirilen bahçe (II-10.7)
- gönüs: bkz. göüs (II-13.51)
- gösder-: göstermek (I-1.53)
- gösderi: göstermek (II-5.85)
- göş- : 1. yığılmak, sızıp kalmak (I-1.148), 2. göç etmek (I-4.3)
- göşmen: göçmen (I-8.100)
- göt-: götürmek (I-4.35)
- götünge: Almanya'da bir kent "Gutingen" (I-4.34)
- gözel: güzel (I-3.46)
- gözük-: görünmek (I-1.114)
- ğudâ: kadar (I-5.113)
- ğudret: kudret (II-3.83)
- ğuş: koğuş (II-4.131)
- ğul: kul (I-8.28)
- ğula: Kula ilçesi (II-10.32)
- ğulağ: başlığın hayvanın kulaklarına gelen parçası (II-17.135)
- ğulaçcık: kulaklık (I-1.5)
- ğuleme: dağlarda ve harmanda yapılan küçük kulübe (I-5.33)
- ğullan-: kullanmak (I-1.36)
- ğum: kum (II-19.100)
- ğumandan: kumandan (II-1.153)
- ğumarı: bir yer adı "Kumari" (II-3.67)
- ğur-: kurmak (I-1.156)
- ğuraKıavı: bir tür tuzakla yapılan keklik avı (II-1.15)
- ğurağ: kurak (II-18.35)
- ğurağlık: kuraklık (II-16.22)
- ğuran: Kur'an (II-11.34)
- ğurânı kerim: Kur'an-ı Kerîm (I-1.140)
- ğurban: kurban (II-17.27)
- ğurculat-: kurcalatmak (II-7.56)
- ğurs: kurs (I-5.53)
- ğurt: kurt (I-1.97)
- ğurtâ-: bkz. ğurtar-(I-1.125)
- ğurtar-: kurtarmak (I-1.125)
- ğurtul-: kurtulmak (I-8.31)
- ğurtuluş: kurtuluş (II-1.120)
- ğuru fasulyâ: kuru fasulye (II-13.2)
- ğuru: kuru (I-4.100)
- ğurub: grup (II-21.7)
- ğurucu: kurucu (I-5.107)
- ğurul-: kurulmak (II-17.25)
- ğuruluş: kuruluş (II-15.15)
- ğuruş: kuruş (I-4.134)
- ğurut-: kurutmak (I-4.121)
- ğusulâne: banyo (II-1.139)
- ğuş: kuş (I-.23)

- ğuşluk: kuşluk vakti (I-2.67)
 ğuveyt: kuveyt (I-8.139)
 ğuvvetli: kuvvetli (I-7.2)
 ğuy-: koymak (I-2.142)
 ğuy: köy (II-1.8)
 ğuydur-: koydurmak (II-12.41)
 ğuyruklu: kuyruklu (II-19.124)
 ğuyu: kuyu (II-6.28)
 ğuzu: kuzu (I-1.66)
 güççük: küçük (I-1.130)
 güçÇüğüük: bir belde adı “Küçükhyük” (II-9.82)
 güçükbaş: küçük baş (II-19.75)
 güçyük: bkz. güçÇüğüük (II-9.82)
 güleş-: güreşmek (I-1.12)
 güme: küme (II-1.16)
 gümez: bir yer adı (II-17.108)
 günĀaşığı: ayçiçeğı (II-16.20)
 günnār: Gülnar ilçesi (II-12.168)
 günnük: günlük (I-1.3)
 güş: güç (II-2.70)
 güçlük: güçlük (I-7.8)
 güt-: bkz. güT (II-11.20)
 güT-: hayvan oylatmak (I-2.34)
 güvèy: güvey (II-2.131)
 güvÿy: bkz. güvèy (II-2.131)
- H**
- hāĀır: ahır (I-2.36)
 hāĀile: aile (II-7.48)
 habar: haber (I-1.117)
 hacı alilè: bir sülale adı “Hacı Aliler” (I-9.6)
 hacı bekdeş veli: Hacı Bektaş-ı Veli (II-16.25)
 hacı dide: Hacı Dede, Bulca köyündeki bir türbe (II-10.59)
 hacı ğanat: bir erkek adı “Hacı Kanat” (I-5.128)
 hacı tēfik: bir erkek adı “Hacı Tevfik” (I-5.77)
 hacı tüfekÇilè: bir sülale adı “Hacı Tüfekçiler” (I-9.5)
 hafda: bkz. haFTa (II-13.99)
 haFTa: hafta (II-13.99)
 hağğatán: bkz. hakıqatan (I-2.144)
 hakikát: hakikat (II-16.99)
 hakıqatan: hakikaten (I-2.144)
 ħalbùkı: halbuki (II-1.41)
 halilĀ: bir lakap “Halil Ağa”(I-6.31)
 hamır: hamur (II-13.22)
 hamırsız: mayasız yapılan ekmek (II-5.61)
 hana: hani (I-1.4)
 hāney: yaz evi penceresi çok, çevresi açık ev (II-7.69)
 hangevi: bir yer adı (I-5.6)
 hanki: hangi (I-1.158)
 haPsāne: hapishane (II-9.94)
 haralda: bkz. hāralda (I-8.96)
 hāralda: herhalde (I-8.96)
 haramaraş: Mardin’de bir karakol adı (I-5.5)
 harıc: haraç (II-9.12)
 hasanĀüseyyin: bir erkek adı “Hasan Hüseyin” (II-5.76)
 hasaT: haset (II-2.153)
 hasda: hasta (II-3.89)

- hasdalık: hastalık (I-1.60)
 hasdāne: hastane (I-1.79)
 hasmellē: bir sülale adı “Has İsmailer” (I-1.90)
 haşàrat: haşerat (II-4.149)
 haşâş: haşhaş (I-7.9)
 haşışlā-: haşhaşlamak (II-5.61)
 haşKeş: bkz. haşâş (I-7.9)
 haşlık: harçlık (II-2.169)
 hataş: ateş (II-2.70)
 hataşlı: ateşli (II-5.69)
 hatdā: hatta (I-4.44)
 hateş: bkz. hataş (II-2.70)
 havas: bkz. haves (I-1.148)
 havāyi fişek: havai fişek (II-17.57)
 haves: heves (I-1.148)
 havız: havuz (II-14.20)
 hediye: hediye (II-5.46)
 helil_ıbirām: bir erkek adı “Halil İbrahim” (I-5.127)
 hemen_emen: hemen hemen (II-8.115)
 heP: hep (I-1.65)
 hepice: bkz. hePisi (I-1.93)
 hePisi: hepsi (I-1.93)
 hepSi: bkz. hePisi (I-1.93)
 herāl: bkz. háralda (I-8.96)
 herangi: herhangi (II-17.65)
 herkeç: bkz. herkeş (I-2.56)
 herkeş: herkes (I-2.56)
 hêş: bkz. hiş (I-1.27)
 hevā: hava (I-4.23)
 hevlā: helva (II-6.94)
 heybe: binek hayvanlarının eyeri üzerine geçirilen içine eşya koymaya yarayan iki gözlü torba (II-7.95)
 hıdırèlez: hıdırellez (II-11.23)
 hırsıSlık: hırsızlık (II-7.41)
 hızmaT: hizmet (II-3.101)
 hindi: bkz. şindi (I-1.3)
 hiş: hiç (I-1.27)
 hizār: hızar, tahta kesmeye yarayan büyük bıçkı (II-17.131)
 hizmikā: hizmetkar (II-1.142)
 hoşdèn: bkz. siyā_hoşdin (II-10.21)
 hōkmet-: hükmetmek (II-1.17)
 hōkūmet: hükümet (II-5.30)
 hōkūmet: bkz. hōkūmet (II-5.30)
 hōle: şöyle (II-3.35)
 hōrmet: hürmet (I-3.6)
 hūdūd: hudut (I-4.62)
 hücūm: hücum (I-1.105)
 hücūrè: hücre hapsi (II-9.100)
 hüdā: Sandıklı Hüdai Kaplıcası (II-17.64)
 hüdūT: hudut (II-12.95)
I
 ıbız: bkz. oPüs (II-2.35)
 ihdiyar: bkz. itiyar (I-2.9 II.3.53)
 irā_at: rahat (I-2.137)
 iraqı: rakı (II-17.77)
 iramazān: ramazan (I-4.147)
 irātsızlık: rahatsızlık (I-5.102)
 irmetliK: rahmetlik (II-14.64)
 irmızan: ramazan (II-10.57)
 isbartā: Isparta ili (II-12.71)

ıscağ: sıcak (II-14.33)

ısmāla-: ismarlamak (II-9.87)

İ

ibirāhim: bir erkek adı “İbrahim” (I-6.12)

ibīrām: bkz. ibirāhim (I-6.12)

ibiş: bir lakap (II-9.43)

ibtibā: ibtida (II-20.1)

īcāT: icat (I-1.61)

iÇikli: bir köy adı “İcikli” (I-1.87)

īdamnık: idamlık (II-9.102)

idāra: idare (I-2.10)

iddā: iddia (II-11.90)

īde: iğde (I-2.115)

idiriz: bir erkek adı “İdris” (II-4.143)

ifdār: bkz. ifdar (I-2.65)

ifdar: iftar (I-2.65)

iğer: eğer (II-1.81)

ihTimāl: ihtimal (II-21.15)

ikī: iki (I-3.13)

ikindilē: ikindileyin (I-8.120)

ikkindi: ikindi (II-10.74)

ilaÇ: ilaç (I-1.33)

ilāna: lahana (II-22.50)

ilaş: bkz. ilaÇ(I-1.33)

ilāzım: lazım (II-19.101)

ileşberlik: rençberlik (I-2.153)

ilik: düğme (II-13.47)

ilişKi: ilişki (II-6.124)

ilK̄oretim: ilköğretim (II-21.63)

iltāK: iltihak (I-1.157)

imici: imece (I-3.4)

inanişlı: inandırıcı (II-12.27)

inanş: inanç (I-1.145)

*inbal: övenderenin ucuna takılan ucu sivri demir (II-9.28)

īne: bkz. inne (I-1.121)

inne: iğne (I-1.121)

insülün: insülin, bir ilaç türü (II-17.122)

inşāatÇı: inşaatçı (II-16.19)

intām: imtihan (I-3.16)

intār: intihar (II-8.10)

iñile-: inlemek (II-13.47)

īpdal: iptal (II-11.89)

irisdir: süzgeç, kevgir (II-22.84)

irk-: biriktirmek (I-4.140)

irkinti: suyun birikip derinleştiği yer (II-1.157)

iS: iz (I-5.29)

īsan: insan (II-8.30)

īsannık: insanlık (II-10.34)

iscēsār: İscehisar ilçesi (II-12.116)

isci: izci (II-5.35)

isdambol: İstanbul ili (I-1.1)

isdambul: bkz. isdambol (I-1.1)

isdanböl: bkz. isdambol (I-1.1)

isdasyon: istasyon (I-7.3)

isdè-: istemek (I-4.87)

isdek: istek (I-4.29)

isdilā: istila (II-16.40)

isdirāt: istirahat (I-8.44)

isgenderun: İskenderun ilçesi (II-9.60)

ismeil hağğı: bir erkek adı “İsmail Hakkı” (I-3.101)

ismèil: bir erkek adı “İsmail” (II-9.48)

ismèllē: bir lakap “İsmailler” (I-1.90)

istiKam: istihkam (II-1.151)

- iş-: içmek (I-1.32)
 işalla: bkz. işallā (I-5.102)
 işallā: inşaallah (I-5.102)
 işcek: içecek (I-6.15)
 işde: işte (I-1.62)
 işey: şey (I-1.17)
 işgence: işkence (II-8.38)
 işkenc_Uet-: işkence etmek (II-8.6)
 işKi: içki (I-1.46)
 iTāl: idhal (II-16.27)
 itiraS: itiraz (II-8.117)
 İtiyar: ihtiyar (I-2.9)
 iTTimal: ihtimal (II-1.82)
 ittiyāc: ihtiyaç (II-9.24)
 iyetim: eğitim (I-9.21)
 iyne: iğne (II-16.114)
- İ**
- jenertör: jeneratör (I-3.33)
- K**
- kā_UāT: kâğıt (I-6.40)
 kıadastrā: kadastro (I-5.99)
 kıafasınca: kafasına göre (I-1.3)
 kıaķ-: kalkmak (I-1.77)
 kıaķdır-: çıkarmak (II-1.68)
 kıalıSyon: kanalizasyon (II-3.13)
 kıalofer: kalorifer (I-2.16)
 kıamara: kamera (I-3.58)
 kıanaláSyon: kanalizasyon (II-19.21)
 kıapıǵale: bir yer adı “Kapıkale” (I-8.35)
 kıár: kâr (I-4.99)
 kıaş: kaç (I-3.1)
 kıātiyen: katiyyen (II-10.38)
 kıaz: gaz (II-6.42)
 kıazlıǵól: bir belde adı “Gazlıgöl” (II-2.129)
 ke_Uāt: kağıt (II-12.99)
 kelemi: kelime (I-4.24)
 kemel: bir erkek adı “Kemal” (I-8.4)
 kepezli: verimsiz, kıraç toprak (I-8.15)
 kepinek: çobanların genelde kışın giydikleri keçeden yapılmı dış giysi. (II-15.43)
 keresde: kereste (II-19.67)
 kēri: ötürü, dolayı (I-4.26)
 kevran: kervan (II-11.1)
 key-: giymek (II-3.102)
 kıiritik: kritik (II-7.20)
 kııymatlan-: kıymetlenmek (II-19.5)
 kıile: hububat ölçüsü 18 kg’lık iki yaǵ tenekesi (II-18.18)
 kıilemetİre: kilometre (I-3.59)
 kıinin: sıtma ilcı (II-5.70)
 kıireÇ: kireç (I-2.27)
 kıİşele-: kovalamak (I-6.28)
 Kıit-: gitmek (I-3.11)
 kıitaP: kitap (II-19.42)
 kıitle-: kilitlemek (I-2.31)
 kıo_Uopıratıf: bkz. kıopıretif (II-12.69)
 kıompásTa: komposta (II-6.94)
 kıompile: komple (II-6.72)
 kıomposda: bkz. kıompásTa (II-6.94)
 kıonturol: kontrol (I-5.30)
 kıopıretif: kooperatif (II-12.69)
 kıoprátif: bkz. kıopıretif (II-12.69)
 kıopretif: bkz. kıopıretif (II-12.69)
 kıoyunculuk: koyun alıp satma İşi (I-2.20)

köken: bir şeyin çıktığı, dayandığı temel,
 biçim veya yer. (II-2.151)
 Kölgelik: gölgelik (I-8.47)
 kôlü: köylü (II-4.8)
 kömeli: kümeli (I-4.124)
 kör_ölu: kör oğlu (I-1.8)
 körs: bir çocuk oyunu (II-5.87)
 kötte: köfte (II-11.97)
 kötTükü: bir lakap (II-4.140)
 köv: köy (I-1.76)
 kövlü: köylü (I-1.115)
 kulube: klübe (I-8.47)
 kumpir: patates (II-5.6)
 kumutan: komutan (II-4.105)
 kurtā-: kurtarmak (II-8.18)
 kuvát: kuvvet (I-4.1)
 Kübre: gübre (II-20.27)
 küçÇük: bkz. güççük (I-1.130)
 kürd_āmed: bir lakap (II-16.4)
 küsúr: küsur (II-19.19)
 kütāyalı: kütahyalı (I-1.127)
 kütāhyà: Kütahya ili (II-16.5)

L

lāgin: lakin (II-19.2)
 lağap: lakap (I-9.3)
 lāmācuncu: lahmacuncu (I-4.80)
 lañğadağ: langadak, çabucak.(II-4.83)
 lāv_ol-: lağvolmak (II-12.170)
 lē_lem: lehim (I-3.81)
 len: ülen (I-1.113)
 lèrá: bkz. nere (I-.108)
 lère: bkz. nere (I-.108)
 leşbēliK: rençberlik (II-2.94)

litire: litre (I-1.54)

M

mā_abbet: muhabbet (II-7.44)
 mā_acir: muhacir (II-17.111)
 mā_alle: mahalle (II-20.58)
 mā_āsebèci: muhasebeci (II-7.19)
 mābere: muhabere (II-12.173)
 mācirā: macera (I-3.19)
 mādünüz: maydonoz (II-22.51)
 mahmarı: Taşoluk beldesinin eski adı (II-12.24)
 mahsul: bkz. māsúl (I-4.106)
 mahşar: mahşer (II-8.58)
 maķıf: vakıf (II-6.6)
 makıneli: otomatik silah (II-1.52)
 mal maşat: büyük ve küçükbaş hayvanlar (II-12.24)
 malağ: manda yavrusu (II-10.63)
 mālāsáf: maalesef (II-8.37)
 mālesef: maalesef (I-7.30)
 mālış: Mihaliççık ilçesi (II-17.106)
 mälle: mahalle (I-2.80)
 māmıt: bir erkek ismi "Mahmut" (I-2.158)
 māmüt dede: bir türbe adı "Mahmut Dede" (II-12.92)
 māmüt: bkz. māmıt (I-2.158)
 manısa: Manisa ili (I-3.12)
 mantıfon: mandafon, bir inek türü (II-10.21)
 manyöte: manyeto, bir tür elektrik üretici (I-3.1)
 masge: maske (I-1.55)
 masıraf: masraf (I-4.7)

- māsúl: mahsül (I-4.106)
māsus: mahsus (I-5.93)
maşá: maşa, ateş veya kızgın bir şey
tutmaya yarayan iki kollu metal araç (II-4.142)
mayasıl: basur (II-3.89)
mayış: maaş (II-12.7)
mecibur: mecbur (I-4.131)
meciburet: mecburiyet (I-4.70)
mecubur: bkz. mecibur (I-4.131)
mefāT: vefat (II-14.2)
meKgāre: mekkare, halktan ücret karşılığında kiralanan yük hayvanı (II-4.47)
mekgāreci: yük hayvanı kiralayarak taşıma işi yapan kişi (II-4.102)
mēlem: merhem (II-14.40)
melō taqımı: bir yer adı (I-5.5)
membā: menba (II-8.114)
memed_ā: bir lakap “Mehmet Ağa”(I-6.37)
mēmed_eli: bir erkek adı “Mehmet Ali” (I-3.101)
mēmediye: bir yer adı “Mehmediye” (I-5.6)
mēmet: bir erkek adı “Mehmet” (I-2.97)
memliket: memleket (I-5.116)
mēmòr: memur (II-7.38)
mendires: Adnan Menderes (II-1.140)
menkibe: menkıbe (II-21.36)
merdíman: merdiven (I-2.103)
mereba: merhaba (II-16.104)
mertibè: mertebe (I-1.35)
mesnek: meslek (I-8.20)
meşrifat: mefruşat (II-11.66)
mēşur: meşhur (II-8.126)
metānet: önem, değer (I-8.111)
metire: metre (I-4.103)
meydannıç: meydanlık (II-22.12)
meyvè: meyve (I-1.62)
mezer ğaya: bir yer adı “Mezarkaya” (II-12.98)
mezer: mezar (II-2.5)
mıkdār: bkz. mukdār (I-4.112)
mırat dağı: Murat Dağı (I-1.66)
mısdafa: bir erkek adı “Mustafa” (II-11.18)
mısıla: mesela (II-20.9)
mıtfaç: mutfak (II-1.11)
mikTar: miktar (II-23.15)
millon: milyon (II-18.21)
mimzer: bir tarım aleti (II-10.8)
minārā: minare (II-2.58)
mināsip: münasip (II-2.7)
misāvır: misafir (II-2.165)
misir: mısır (I-3.32)
mò_āsebe: muhasebe (II-21.32)
mō_obbet: bkz. möbbet (I-2.56)
mōbbet: muhabbet (I-2.56)
mòcür: muhacir (II-11.6)
mohoPbeT: muhabbet (II-9.126)
mónāsebet: münasebet (II-20.61)
monteŞ: montaj (I-3.79)
montufon: mandafon (II-20.20)
morel: moral (I-3.61)
motorslet: motosiklet (I-3.82)
motur: traktör (I-1.109)
mòvin: muavin (II-12.57)

möçendis: mühendis (I-4.107)
 mōçüm: mühim (I-5.54)
 muçabbet: bkz. möbbet (I-2.59)
 muçacı: bkz. mōcür (II-11.6)
 muçafaK: muvaffak (II-2.110)
 muçakğak: bkz. mûhakğak (I-8.30)
 mûçayene: muayene (II-7.55)
 mûçud: muhit (I-4.35)
 múbārek: mübarek (II-7.62)
 mûhakğak: muhakkak (I-8.30)
 mûhđarlık: muhtarlık (II-6.120)
 muhTāç: muhtaç (I-8.25)
 muğđār: muhtar (I-4.112)
 muğđarlık: muhtarlık (I-4.38)
 musalar: bir sülale adı “Musalar” (II-16.14)
 musdafa: bir erkek adı “Mustafa” (II-16.35)
 müyendis: bkz. möçendis (I-4.107)
 müçezziniK: müezzinlik (II-16.80)
 müçüde: müjde (II-7.115)
 müfetdiş: müfettiş (II-12.56)
 müjüde: bkz. müçüde (II-7.115)
 müniP: Almanya’nın başkenti “MüniH” (I-4.78)
 mürúđ: mürid (II-16.26)
 müsdemeleke: müstemleke (II-18.56)
 müslümanlık: müslümanlık (II-10.34)
 müşdereK: müşterek (I-2.58)
 müşderi: müşteri (II-6.99)
 müşgüllük: müşkillik (I-5.130)
 mütāssıs: mütehassıs (I-7.31)
 müTdet: müddet (I-1.66)

N

nāçıye: nahiye (I-5. 52)
 nāhāyāt: nihayet, son (I-5.58)
 naçlëyicilik: nakliyecilik (II-19.23)
 namlı: namlu (II-4.90)
 nası: nasıl (I-5.59)
 nazā: nazar (II-4.149)
 neçe: nice (II-12.22)
 nēr: nehir (I-5.27)
 nere: lira (I-3.108)
 netekim: nitekim (II-2.101)
 neyne-: ne eylemek (II-9.110)
 nıde: Niğde ili (I-6.13)
 ninne: nine (II-22.44)
 nişanna-: nişanlamak (I-2.132)
 nişannan-: nişanlanmak (II-17.55)
 nişasda: nişasta (II-22.53)
 noçut: bkz. nohot (I-1.136)
 noçutlu: nohutlu (II-23.10)
 noh: bir belde adı “Nuh” (II-21.14)
 nohlu: nuhlu (II-21.85)
 nohot: nohut (I-1.136)
 nolcek: ne olacak (I-1.51)
 nōri bey: bir belde adı “Nuribey” (I-2.158)
 núsáybin: Nusaybin ilçesi (I-5.4)

O

ō: o (I-1.7)
 oçlavı: oklava (II-13.41)
 ōlan: oğlan (I-1.1)
 oçar-: onarmak (II-13.52)
 oPüs: obüs (II-2.35)
 orkestira: orkestra (II-17.56)
 ormannıç: ormanlık (I-1.94)

ortâğul: orta okul (I-5.147)
 ortâkul: bkz. ortâğul (I-5.147)
 oruş: oruç (II-1.173)
 oruşlâ: bir sülale adı (II-10.2)
 osmannı: Osmanlı (I-1.158)
 osSur-: osurmak, yellenmek (I-2.121)
 oşuq: yıpranmış (I-1.78)
 ot-: oturmak (II-17.4)
 otabüs: otobüs (I-3.70)
 otuS: otuz (I-5.1)
 otutdur-: oturtturmak (I-1.15)
 *ovculâ-: bir şeyi avuçta sıkarak ezmek,
 ufalamak. (II-22.74)

Ö

ödüç: ödünç (II-2.116)
 öğendire: bkz. örendèrè (II-9.28)
 ölçüsü (I-4.105)
 ôle: 1. öyle (I-1.4) 2. öğle (I-2.60)
 ôlennè: öğlenleyin (I-8.120)
 ömre: umre (II-8.56)
 öndüÇ: ödünç (II-18.106)
 öñ: ön (I-1.73)
 öñcü: öncü (II-22.14)
 öñlük: önlük (II-3.138)
 ôren-: öğrenmek (I-3.25)
 ôrenci: öğrenci (II-21.65)
 öñne-: önlemek (II-7.41)
 örendèrè: saban (I-1.127)
 ôretmen: öğretmen (I-4.132)
 ôretmennik: öğretmenlik (II-21.3)
 ôsseñ: herhalde (I-8.146)
 ôsüz: öksüz (II-3.49)
 öte bete: öte beri (II-13.121)

ötü: öte (I-5.15)

P

pā_alı: pahalı (I-4.98)
 págat: bkz. paqát (II-3.74)
 paqát: paket (II-3.74)
 palta: balta (II-17.18)
 pamba: pamuk (II-22.62)
 pambıq: pamuk (II-16.115)
 pāncar: pancar (I-4.117)
 paralo: parola (I-5.59)
 parqá: parke taşı (II-8.152)
 pasda: pasta (I-3.80)
 paşa dedè: bir türbe adı “Paşa Dede” (II-22.37)
 paşa kövü: bir belde adı “ahmet paşa” (II-8.9)
 pataSla-: patozlamak (I-2.141)
 patâtis: patates (I-3.88)
 patıqa: patika (I-5.63)
 paTışah: padişah (II-4.40)
 patoS: patoz, bir tarım aleti (I-1.27)
 pazart’esi: pazartesi (II-19.110)
 pehrab: çok kötü (II-1.136)
 pelisin: penisilin (II-3.85)
 pēlivan: pehlivan (II-5.104)
 pēnir: peynir (I-2.24)
 pēriS: perhis (II-17.125)
 pesin : kırağı (II-12.178)
 peşgir: havlu (II-5.55)
 peteTe: PTT (II-7.18)
 petirol: petrol (II-20.27)
 pezevek: pezevenk (I-5.18)

pıllanya: büyük marangoz rendesi (II-12.115)
 pıransa: pırasa (II-14.62)
 *pırışğa: koyun, kuzu veya bahçe hırsızlığı (II-11.79)
 pırtı: düğün ve nişan elbiseleri (II-10.82)
 Pi: bir (I-1.27)
 piriç: piriç (II-13.7)
 pirim: prim (II-2.84)
 piriş: bkz. piriç (II-13.7)
 Piş-: biçmek (I-6.22)
 pişgin: pişkin (I-4.51)
 Pişir-: pişirmek (I-2.80)
 Pit-: bitmek (II-22.7)
 piynār: yaprakları dikenli bir çeşit meşe. (I-5.121)
 pòan: puan (II-3.7)
 poltúk: politik (II-21.79)
 PomPa: bomba (II-8.32)
 pontul: pantolon (II-5.54)
 posda: posta (II-12.168)
 posdāne: postane (II-3.41)
 pòsu: pusu (I-5.33)
 poşu: kenarları saçaklı bir tür baş örtüsü (II-3.140)
 potin: koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan ayakkabı (I-8.36)
 Pu: bu (II-10.35)
 Puçuk: buçuk (I-4.97)
 pulis: bkz. pulús (I-3.20)
 pulús: polis (I-3.20)
 pund: punt, bir şey için uygun zaman, fırsat (II-4.76)
 purofösör: profesör (I-1.34)

puroğiram: program (II-7.46)

R

rāat: rahat (I-1.108)
 rābet: rağbet (II-8.138)
 rābetli: rağbetli (II-18.98)
 radiyo: radyo (I-3.78)
 ramas: ekinlerin düvenle sürülmeden önce toplanmış hali (I-2.140)
 rāmetlik: rahmetlik (I-1.19)
 ras: rast (II-2.154)
 rasla-: rastlamak (II-17.94)
 raTyōcu: radyocu (I-3.24)
 rāzi: razı (I-5.74)
 resdòrant: restoran (I-4.66)
 revō: bir tür askeri araç (I-3.20)
 rıza pēlevi: Rıza Pehlevi (II-12.18)

S

sāa: saha (I-8.43)
 sāat: saat (I-1.29)
 sabañ: sabah (II-1.43)
 saımlı: sağlıklı (II-13.78)
 sāib: sahip (I-5.29)
 saıPata: Afyon'da bir mahalle adı "Sahipata" (II-7.35)
 saur: sahur (II-10.56)
 sabāla: bkz. sabāli (I-1.59)
 sabāli: sabahleyin (I-1.59)
 sabın: sabun (II-14.48)
 sacayı: pulluk şeklinde bir tarım aleti (II-10.9)
 safur: sahur (II-13.125)
 sağardepè: bir yer adı "Sakartepe" (II-11.14)

- saḥallı: sakallı (II-3.107)
- saḫāmetliK: bozukluk, yanlışlık (II-1.77)
- sāla-: sağlamak (II-8.17)
- sālam: sağlam (I-8.157)
- sālıK_oca_ı: sağlık ocağı (II-8.17)
- sālık: sağlık (II-4.138)
- salıngāş: salıngaç (II-5.114)
- sāli: salı günü (II-8.130)
- sālili: Salihli ilçesi (I-1.26)
- samsunnu: Samsunlu (I-5.90)
- sān: sahan (II-8.91)
- sanā_ı: sanayi (II-19.89)
- sandet-: zannetmek (I-5.121)
- sapıK: sapık (II-16.129)
- sarácık: bir köy adı “Saraycık” (II-9.7)
- sarı ğız: bir türbe “Sarıköz” (II-10.59)
- saş: saç (II-3.128)
- saş-: saçmak (II-1.141)
- sāt: bkz. sā_ıat (I-1.29)
- Sāti: zaten (I-3.6)
- sātin: bkz. Sāti (I-3.6)
- Satten: bkz. Sāti (I-3.6)
- savır-: savurmak (I-1.140)
- sē_ıet: bkz. sā_ıat (I-1.29)
- sediyè: sedye (I-1.119)
- segizen: seksen (I-3.70)
- *sekileme: bir çocuk oyunu (II-5.84)
- sekiS: sekiz (I-8.94)
- SeKiSen: bkz. segizen (I-3.70)
- sekizen: bkz. segizen (I-3.70)
- selavatla-: göndermek, yolcu etmek (I-2.124)
- selbes: serbest (I-5.47)
- selem: selam (II-3.127)
- selKi: bir yer adı “Selki” (II-16.2)
- senā_ı: sanayi (II-21.52)
- senek: çam ağacından yapılmış su testisi (II-11.59)
- serà: sera (I-1.38)
- serbes: serbest (II-16.20)
- sērek: seyrek (I-5.126)
- serperler: bir sülale adı “Serperler” (II-4.52)
- seş-: seçmek (II-4.119)
- seyar: seyyar (I-5.9)
- seydilè: bir belde adı “Seydiler” (II-6.83)
- seyit-: koşmak (I-1.114)
- seyman: düğün alayı (I-2.103)
- sı_ıır: sığır (II-2.31)
- sıfrà: bkz. sırfa (I-2.105)
- sıqđır-: sıktırmak (II-7.4)
- sırfa: sofraya (I-2.105)
- sıtarejik: sıtratejik (I-1.155)
- sıTma: sıtma (II-5.69)
- sıva: sıvı (I-5.103)
- siçan: sıçan, fare (II-4.40)
- sifil: sivil (I-8.38)
- siğara: sigara (I-1.46)
- siğorta: sigorta (I-2.10)
- sikge: sikke (II-4.37)
- silâş: silaj (II-1018)
- silifgè: silifke ilçesi (II-12.155)
- simetir: bir inek cinsi (II-10.22)
- símter: bir inek cinsi (II-11.69)
- sincannı: bkz. sinçanlı (II-4.34)
- sinçanlı: Sinanpaşa ilçesinin eski adı “Sincanlı” (II-4.34)

sinsile: silsile (II-13.116)
 sisdem: sistem (I-3.38)
 sivr_öñü: bir yer adı “Sivri önü” (II-8.31)
 siyā_ḥoşdin: bir inek cinsi (II-10.21)
 so_uk: bkz. sovuğ (I-4.48)
 so_ut-: soğutmak (II-19.78)
 sobbeT: bkz. sōḥbet (II-6.100)
 sobe: soba (I-2.57)
 *soğuklama: etin kavrulduktan sonra
 soğumuş hali (II-15.54)
 sōḥbet: sohbet (II-6.100)
 sōna: sonra (I-1.6)
 sondāş: sondaj (II-18.8)
 sosyatiK: sosyetik (II-20.38)
 sovan: soğan (I-1.116)
 sovuğ: soğuk (I-4.48)
 söğ-: sövmek (II-3.104)
 sōlè-: söylemek (I-1.133)
 sōleş-: söyleşmek (II-14.4)
 sö_üt: Söğüt ilçesi (II-3.118)
 sufra: bkz. sırfa (I-2.105)
 sulaK: sulak (II-18.7)
 sulf: sulh, barış (II-11.55)
 sunturac: ustura (II-9.99)
 súrât: sürat (I-1.75)
 surfa: bkz. sırfa (I-2.105)
 surya: Suriye (II-8.66)
 susamnı: susamlı (II-13.8)
 suşlan-: suçlanmak (I-8.57)
 suvārı: süvari (I-5.112)
 süğüt: söğüt (I-8.109)
 sül_emmi: bir lakap “Süleyman amca” (II-4.156)

sül_alecek: sülalece (II-17.25)
 süleK: bir lakap (I-6.52)
 sülümenni: bir belde adı “Sülümenli” (II-4.69)
 süned: sünnet (II-2.118)
 sütlaş: sütlaç (II-13.115)

Ş

şā_in: bir erkek adı “Şahin” (I-3.3)
 şā_iT: şahit (II-18.77)
 şā_itlen-: şahitlenmek (I-5.41)
 şahsan: şahsen (II-1.175)
 şāne: şahane (II-9.107)
 şantiyèci: şantiyecisi (II-17.1)
 şapğâ: şapka (II-7.116)
 şār: pazar (II-16.38)
 şaş-: şaşırmaq (II-7.39)
 şavaK: şafak (II-4.141)
 şe_er: şehir (I-3.65)
 şe_id: şehit (I-8.9)
 şe_irleşme: şehirleşme (II-23.1)
 şe_itliK: şehitlik (II-9.40)
 sekē: şeker (II-13.117)
 şemseTdin: bir erkek adı “Şemsettin” (I-6.36)
 şennik: şenlik (II-5.55)
 şennikli: şenlikli (II-5.53)
 şepgen: efelerin giydiği kısa don (II-3.136)
 şePit: şepit (II-13.122)
 şerât: şeriat (II-16.98)
 şey_efendi: Şeyh Efendi (II-1.10)
 şikayât: şikayet (II-2.107)
 şimci: bkz. şindi (I-1.3)
 şindi: bkz. şimci (I-1.3)

- şindik: şimdi (II-10.10)
 şinik: tahıl için kullanılan sekiz kiloluk
 ölçek (II-14.31)
 şitdetli: şiddetli (II-7.92)
 şo: şu (II-16.56)
 şofor: bkz. şoför (I-8.137)
 şóför: şoför (I-8.137)
 şoforluk: şoförlük (II-17.1)
 şora: şura (I-1.106)
 şôle: şöyle (I-1.23)
 şuud: Şuhut ilçesi (I-2.157)
 şüpelen-: şüphelenmek (I-5.38)
- T**
- tāammül: tahammül (II-7.57)
 tabır: tabur (II-4.72)
 tāhmin: tahmin (II-21.27)
 taqdiri ilāi: takdir-i ilahi (II-6.117)
 taqğa: takke (I-1.125)
 taqqa: takke (II-1.90)
 taqsı: taksi (II-10.67)
 tāla: tarla (II-2.20)
 tālil: tahlil (I-5.89)
 tamiret: tamirat (I-4.6)
 Tānā: adet (I-2.111)
 tana: bkz. Tānā (I-2.111)
 tārih: tarih (II-6.4)
 tārikāt: tarikat (II-16.91)
 tāriP: tahrip (II-1.155)
 tarna: tarhana (II-11.28)
 tārnalıq: tarhanalık (II-14.32)
 tāruz: taarruz (II-5.39)
 tāsıldā: tahsildar (II-8.89)
 tāsil: tahsil (II-16.124)
- tāsillī: tahsilli (II-3.124)
 tāsis: tahsis (I-6.35)
 taşaronnuK: taşeronluk (II-8.52)
 tatdalı: bir yer adı “Tahtalı” (II-4.36)
 tāvātır: çok iyi (II-5.129)
 tayın: ta’yin, askerlerin günlük yiyeceği
 (II-12.135)
 te sēli: TSE’li (Türk Standartları Enstitüsü)
 tē: ta (I-5.105)
 tecribe: tecrübe (I-3.22)
 teÇÇal: deccal (II-9.161)
 tēFik: bir erkek adı “Tevfik” (I-5.18)
 tekēli: tekerli (II-9.29)
 tekKè: bir yer adı (I-3.110)
 teknoloci: teknoloji (II-8.75)
 tekrā: tekrar (I-4.27)
 telān: tel örgü (II-4.81)
 telāşa: telaş (I-2.156)
 telefirik: teleferik (I-3.29)
 televizon: televizyon (II-3.61)
 temiS: temiz (II-13.25)
 tencire: tencere (II-13.118)
 tene: bkz. dene (I-1.1)
 Tepe: tepe (II-13.28)
 terāvi: teravih (I-4.151)
 terefi: bkz. terāvi (I-4.151)
 tēriS: terhis (I-8.43)
 tēriz: bkz. tēriS (I-8.43)
 terslik: hayvan dışkılarının atıldığı yer (I-5.119)
 tervi: teravih (II-11.93)
 teSKere: bkz. teSkirè (I-5.11)
 teSkirè: teskere (I-5.11)
 teşePbüs: teşebbüs (II-16.105)

- teşgilât: teşkilat (I-1.156)
- teve: deve (I-8.86)
- tınas: tınaz, dövülerek savrulmaya hazırlanan ekin yığını (I-2.140)
- tınaSdepe: bir belde adı “Tınastepe” (II-19.63)
- tırafık: trafik (I-3.15)
- tırağdor: bkz. tırağdör (I-1.127)
- tırağdör: traktör (I-1.27)
- tırşè: tirşe, üzerine yazı yazmak için hazırlanan deri (II-22.32)
- tikelt-: ayakta durdurmak (II-14.11)
- tipidi: bir lakap (II-4.53)
- tiren: tren (I-1.111)
- tiriqatoz: kazak dokuma kursu, trikotaj (II-12.73)
- tiriT: yöresel bir yemek (II-10.55)
- tiTiret-: titretmek (II-5.70)
- tōom: tohum (II-9.120)
- toom: bkz. tōom (II-9.120)
- toğu: bir lakap (II-17.96)
- toğuş-: çarpışmak (II-2.39)
- tomatis: domates (II-8.106)
- tombáy: manda, dombay (II-10.62)
- tomürük: tomruk (II-17.131)
- topak: top haline gelme (II-13.22)
- toplò-: toplamak (I-1.30)
- tôbe: tövbe (II-1.53)
- tūlalı: tuğlalı (II-1.136)
- *tūleyivē-: ortaya çıkmak (I-8.53)
- tulumbà: tulumba (I-1.54)
- turgutlû: Turgutlu ilçesi (I-2.53)
- turıS: turist (I-3.18)
- turpan: ekin biçilen tarım aleti, tırpan (II-13.102)
- tümbek: tümsek (II-7.89)
- tümeT-: dizler bükük baş önde eğik bir durumda durmak (II-4.136)
- türküye: türkiye (I-4.91)
- Tüşür-: düşürmek (II-4.16)
- U**
- uçún: için (I-3.12)
- uğula-: kovalamak (II-9.56)
- ulášım: ulaşım (I-4.133)
- umar: bir erkek adı “Ömer” (II-2.129)
- ūrat-: uğratmak (I-8.131)
- ūreş-: uğraşmak (I-1.146)
- urus: Rus (I-6.46)
- ūruş-: uğraşmak (II-8.78)
- usdalıq: ustalık (I-3.28)
- úsúl: usul (I-1.81)
- uş-: uçmak (I-5.23)
- uva: ova (II-1.17)
- Ü**
- üçüret: ücret (II-18.83)
- üçüretsıS: ücretsiz (II-8.21)
- üç çüz: üç yüz
- üğütdür-: öğüttürmek (II-14.32)
- üniversdè: üniversite (I-1.40)
- ünne-: çağırmak (II-1.41)
- ünser: ülser (II-3.89)
- ünüverste: üniversite (II-21.98)
- ür-: köpeğin havlaması, uluması (II-7.75)
- ürō: euro (I-4.88)
- ürüs: adet, gelenek, görenek (I-2.125)
- üryā: rüya (II-6.13)

üs baş: elbise (II-1.129)
 üs: üst (I-3.33)
 üseyin: bir erkek adı “Hüseyin” (II-4.68)
 üstēmen: üsteğmen (I-8.37)
 üş: üç (I-1.1)
 üyüK: hüyük (II-9.1)
V
 va: var (I-1.1)
 vā: var (I-1.67)
 vağün: vagon (II-5.21)
 vaḥıt: bkz. vākıt (I-6.51)
 vākıt: vakit (I-6.51)
 valā: bkz. vāllā_i (I-1.129)
 val'a: bkz. vāllā_i (I-1.129)
 vāla: bkz. vāllā_i (I-1.129)
 vāllā_i billā_i: vallahi billahi (II-9. 172)
 vāllā_i: vallahi (I-1.129)
 vallā: bkz. vāllā_i (I-1.129)
 vall'a: bkz. vāllā_i (I-1.129)
 vardemiŞ: Mardin ilinde bir karakol adı
 “Vardemiş” (I-5.5)
 varliyetli: varlıklı (II-17.50)
 vāsta: vasıta (II-8.136)
 vāzgeş-: vazgeçek (II-10.71)
 velāsıl: velhasıl (I-5.58)
 velilē: bir sülale adı “Veliler” (I-2.78)
 veren: virane(II-3.26)
 vesdel: vestel (I-3.73)
 vetandaş: vatandaş (II-17.2)
 veyā_uT: veyahut (I-4.38)
 veyāt: bkz. veyā_uT (I-4.38)
 vāzne: vezne (II-2.1)
 vidō: video (II-8.145)

viranşlı: virajlı (II-17.17)
 viStē: vizite (II-12.157)
 vizdān: vicdan (I-5.48)
 vosvāgen: Wolksvagen (I-4.32)

Y

ya_uJudi: yahudi (I-1.145)
 yaba: bir tarım aleti, ekinin tanesiyle sapını
 ayırmak için kullanılır. (II-13.106)
 yağın: yakın (I-5.15)
 yağa: taraf (I-1.106)
 yalaK: çeşme altına konan çukur ve delikli
 taş. (I-4.108)
 yalıñız: yalnız (I-1.147)
 yamaş: yamaç (II-19.99)
 yāmır: yağmur (I-2.119)
 yan: taraf (I-1.22)
 yannışlıK: yanlışlık (II-2.86)
 yannız: yalnız (II-7.37)
 yañışlı: işlemeli (II-3.138)
 yapışdır-: vurmak (I-1.130)
 yaşayo: yaşıyor (I-1.3)
 yatı: köye dışardan gelen konuk (II-2.14)
 yatır: evliya (II-6.37)
 yāv: yahu (I-3.15)
 yavrı: yavru (I-1.80)
 yavrü: bkz. yavru (I-1.80)
 yayķım: dağ eteği, dere kıyısı gibi yerlerde
 bulunan küçük düzlük (II-1.120)
 yaylım: hayvan otlatılacak yer (II-3.2)
 yē-: yemek (I-1.158)
 yed-: çekmek (I-8.87)
 yēgi: bkz. yīgi (I-2.21)
 yēgilē: hayvanlara yem vermek (II-10.18)

- *yelici: yöresel bir oyun olan “gaydırım” oyununda yenilen kişiye verilen ad (II-5.85)
- yemekle-: yemek yedirmek (II-22.4)
- yeñi: yeni (II-8.83)
- yeñil-: yenilmek (II-5.86)
- yerişdir-: yetiştirmek (I-2.137)
- yerişir-: yetişmek (I-8.109)
- yärli: yerli (II-11.51)
- yetişgin: yetişkin (II-3.44)
- yık-: yenmek (II-3.152)
- yımirtà: yumurta (II-13.6)
- yiit: yiğit (II-2.38)
- yi-: bkz. yè (I-1.158)
- yiceK: yiyecek (I-3.15)
- yidir-: yedirmek (I-2.22)
- yīgi: hayvanlar için saklanan kışlık yiyecek, yem (I-2.21)
- yim beş: yirmi beş (I-7.20)
- yimek: yemek (II-22.49)
- yirmüş: yirmi üç (II-12.2)
- yiyen: büyüklerin gençlere karşı kullandıkları bir hitap (I-1.58)
- your-: bkz. yağur- (I-3.84)
- yourt: yoğurt (II-1.172)
- yourt-: yoğurtmak (II-13.21)
- yoğudu: yok idi (I-1.12)
- yòkarı: yukarı (I-5.6)
- yonanarbi: Yunan Harbi (II-1.24)
- yonan: Yunan (I-1.105)
- yonanınalim: bir lakap “Yunan’ın Alim” (II-11.51)
- yonanni: yunanlı (I-8.4)
- yorgunnuğ: yorgunluk (II-11.85)
- yoS: yoz (II-20.20)
- yovēme: yevmiyeci (I-2.17)
- yōmiye: yevmiye (I-2.159)
- yörü-: yürümek (I-3.104)
- yörüt-: yürütmek (II-9.96)
- yoür-: bkz. yağur- (I-3.84)
- yu-: yıkamak (II-2.65)
- yufgà: yufka (II-23.11)
- yūgu: toprağı sıkıştırıp pekiştirmekte kullanılan tař, silindir (II-9.54)
- yuğulağ-: yuvarlanmak (II-1.58)
- yuğur-: yoğurmak (I-3.84)
- yuğa börei: yufka böreğı (II-13.123)
- yuğa: suyun derin olmayan yeri (II-1.162)
- yūka: yufka (II-10.55)
- yumūruğ: yumruk (I-6.28)
- yümeci: yevmiyeci (II-4.26)
- yüS: yüz (II-21.24)
- Z**
- zāhmet: zahmet (II-20.43)
- zatan: bkz. sāten (I-1.109)
- zatán: bkz. sāten (I-1.109)
- zāten: bkz. sāten (I-1.109)
- zātın: bkz. sāten (I-1.109)
- zati: bkz. sāten (I-1.109)
- zaval: zeval (II-19.43)
- zāyat: zayıat (II-1.74)
- zēil: sıcak, verimli, kışı az bölge, yer (II-7.24)
- zeir: zehir (II-21.74)
- zebSe: sebze (II-9.148)
- zebzè: sebze (I-1.61)

zemniġ: kazılan ukur (II-4.78)

zencir: zincir (II-4.82)

zere: boşuna, boş yere (II-12.47)

zeyāat: zaiyat (II-8.68)

zılla: kesinlikle (I-2.153)

zıman: zaman (II-2.165)

zirāt: ziraat (II-18.14)

ziyārāt: ziyaret (II-11.103)

zobacı: sobacı (II-6.115)

zopa: 1. dayak (II-4.114) 2. sopa (I-1.105)

zorluġ: zorluk (II-4.127)

zūur: zuhur (II-2.88)

zūlūm: zulūm (I-1.142)

zuman: zaman (I-1.13)

SONUÇ

Sinanpaşa ağzının karakteristik özelliklerini şöylece özetleyebiliriz:

1. **SA**'da damak uyumu ilerleyici benzeşme yoluyla **STT**'den daha ileri durumdadır. fabrikasına, faqır, bahÇalarda, kıymatlandı, ezeni, emselim, mezerinden
2. **SA**'da –iken zarf-fiil eki çoğu yerde damak uyumuna bağlıdır. Ayrıca ekin -KAnA, şekli de oldukça yaygındır:
varıkana, alıfkan, uşakdáykan, oynaқан, aқākan, dođāқан, duruқан
3. **SA**'da –ce(K), -me/-mi, -en fiil ekleri karakteristik olarak damak uyumunu bozar:
ğarışdırceK, olcek, sulēcek, yaқıcek, yıқıcek
evleniyo, esiyo, görüyo, sürüyo, ediyolā
çıқartmeyoң, , yaPmeyolā, , doқанmēcek, olmēcek, bulamēceң
baken, nāpen
4. **SA**'da (c, ç, n, s, ş, y) ünsüzleri komşuluğundaki ünlülerde incelleme dolayısıyla damak uyumsuzluğu sık görülen bir olaydır:
bareş, monteŞ, ğoley, areşdıramēyo, ağeş, arқādēş, aleylara, şuriye
5. **SA**'da dudak uyumu, **ÖTT** 'ye göre ileri durumdadır:
tecribe, çamırınan, çavışdım, hamır, tabırcı, ğavıqlı, namlıyı, ğabıllandı
6. Ötümlüleşme **SA**'da görülen en karakteristik ses olayıdır. **ÖTT**'de korunan #k(a)'lar, **SA**'da #g(a) olur.
ğız, ğomşulā, ğar, ğıyısı, ğışın, ğardeşim
- Yine **ÖTT**'de korunan #t'ler, **SA**'da yaygın olarak #d olur:
depēye, datlısındır, düter, davşan, daşıyan
7. **SA**'da son seste yarı ötümlüleşme sıkça görülür:

---

* İşaretlerli kelimeler Derleme Sözlüğü'nde bulunmamaktadır.

K# < k# : eriK, yemeK, üyüK, çivçiliK, güççüK,

T# < t# : āmeT, dörT, hasaT, mohoPbeT

Ç# < ç# : ilaÇ, kireÇ, ehdiyāÇ, haÇ

P# < p# : giriP, toP, çıkıP, kitaP, ahbaP

8. #l ünsüzünün, eklenme sırasında n# + ≠n- < n# + ≠l olması SA'da sıkça görülür:
günnük, onnari, zumannā, deliğanni, hayvannānan, düvennen

9. Fiil çekimlerinde 1. teklik kişi eki yaygın olarak +(I⁴)n şeklindedir:
ediyon, derin, yaparın, ölçen, bağcen, oturuyōmuşun, yapıdırın

10. Ek-fiilin geniş zamanı 1. teklik kişi çekiminde +(I⁴)n şekli yaygın olarak kullanılır:
üzerindèyin, kıomutanıyın, samsunluyun...

11. “ñ” ünsüzü ÖTT'de kaybolmasına rağmen SA'da karakteristik olarak korunmuştur:

saña, onuñ, vizdāniña, deñizlinin, yapmışıñ, biñ, eñ, binsiñ

12. SA'da ek-fiilin görülen geçmiş zamanının 3. teklik şahıs çekiminde sonda “n” ünsüzü yaygın olarak görülür.

ekiyolarıdn, vardın, bōleydin, derdin, olurdun, yoğudun, boldun, yörügüdün,
küçükdün

13. Şimdiki zamanın olumsuzu I. bölgede “-mō, -mo” şeklindedir:
olmōyō, eksilmōyō, sürmō, gitmō, diñnemo, çalışmo, olamō

14. hırıltılı “h” (ħ) sesi Gezler, Kılıçaslan, Çatkuyu'da kullanılmaktadır.
vaħıt, aħıyo, baħ, saħallı

15. Kelime başındaki “h” ünsüzünün düşmesi; Tınaztepe, Küçükhyük, Güney ve Gezler'de görülür.

erkes, er, ayvan, erif, üsēnner, āne, üyük, oş...

16. Kelime başında “h” ünsüzü türemesi; Ayvalı, Boyalı, Kılıçaslan, Ahmetpaşa’da görülür.

haile, hataş

17. “şu” kelimesine bağlı olarak kelime başındaki “ş” ünsüzünün “h” ye dönüşmesi; Kılıçaslan, Akören, Çatkuyu’da görülür.

höle, hindi, hurları...

Yukarıda saydığımız ağız özelliklerine göre yöreyi, kendi içinde gösterdiği farklılıklara dayanarak iki ağız bölgesine ayırabiliriz. Bu farklılıklar çoğunlukla şekil özelliklerinde kendini gösterir.

I. ve II. Ağız Bölgelerinin Ağız Özelliklerini Belirleyen Farklılıklar

1. hırıltılı h (ħ) sesi II. bölgede kullanılmaktadır.
2. Şimdiki zamanın olumsuzu I. bölgede “-mō, -mo” şeklinde görülür.
3. Kelime başında “h” ünsüzü türemesi: II. bölgedeki Ayvalı, Boyalı, Kılıçaslan ve Ahmetpaşa’da görülür.
4. “şu” kelimesine bağlı olarak kelime başındaki “ş” ünsüzünün “h” ye dönüşmesi: II. bölgedeki Kılıçaslan, Akören, Çatkuyu’da görülür.
5. Kelime başında “h” ünsüzü düşmesi II. bölgedeki: Küçükhüyük, Tınaztepe, Kılıçaslan ve Ahmetpaşa’da görülür.
6. Ek-fiilin görülen geçmiş zamanının 3. teklik şahıs çekiminde sonda “n” ünsüzü II. bölgede yaygın olarak görülür.

Buna göre I. ağız bölgesini Yörük yerleşimi olan (Çalışlar, Elvanpaşa, Tazlar, Çobanözü, Güneyköy, Eyice, Yıldırım Kemal, Çayhisar) köy ve beldeler; II. ağız bölgesini de Türkmen ve diğer toplulukların oluşturduğu (Gezler, Kılıçaslan, Çatkuyu, Akören, Ahmetpaşa, Boyalı, Ayvalı, Tınaztepe, Küçükhüyük, Bulca, Serban, Taşoluk, Garipçe, Akdeğirmen, Akçaşar, Tokuşlar, Karacaören, Balmahmut, Kırka, Nuh, Sinanpaşa ilçe merkezi) yerleşim yerleri oluşturmaktadır.

SES VE ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİ	I. BÖLGE	II. BÖLGE
Kelime başındaki “h” ünsüzünün düşmesi	*	**
Kelime başında “h” ünsüzü türemesi		*
“k” ünsüzünün süreklileşerek “h” ünsüzüne dönüşmesi		*
Kelime başındaki “ş” ünsüzünün “şu” kelimesine bağlı olarak “h” ye dönüşmesi		*
Şimdiki zamanın olumsuz çekiminde "-mıyor" ekinin “-mō” şeklinde kullanılması	**	
Ek-filil görülen geçmiş zamanının 3. teklik şahıs çekiminde sonda “n” ünsüzünün kullanılması	*	**

(* Seyrek görülür, ** Sık görülür)

KAYNAKÇA

ATABAY Neşe, KUTLUK İbrahim, ÖZEL Sevgi (yöneten ve yayına hazırlayan Doğan Aksan), Sözcük Türleri, TDK Yay., Ankara, 1983.

BANGUOĞLU Tahsin, Türkçenin Grameri, TDK Yay., Ankara, 1974.

BAYRAKTAR Nesrin, Türkçede Fiilimsiler, TDK Yay. Ankara, 2004.

BİRAY Himmet, Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde İsim, TDK Yay., Ankara, 1999.

BOZ Erdoğan, “Afyon ve Yöresi Ağızlarında Ünlüler”, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, C. II, S. I, Afyon, Nisan 2000, s.50-57.

_____ Afyon Merkez Ağzı, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yay., Afyon, 2002.

_____ “Türkiye Türkçesinde Uzun Ünlülerde Vurgu”, İlmî Araştırmalar, S.14, İstanbul, 2002, s.29-36.

_____ “Ünsüz Düşme ve Kaybolmalarında Terim ve Tasnif Sorunu” Türk Dili Dergisi, S.600, Ankara, 2001, s. 856-864.

_____ “Türkçe Asıllı Kelimelerde Son Ses ç,k,p,t Ünsüzlerinin Ötümlüleşme veya Ötümsüz Kalma Sorunu” Türk Dili Dergisi, S. 605, Ankara, 2002, s.447-455.

_____ “Doğu Kökenli Kelimelerdeki Kelime Sonu (b,c,d,g) Ünsüzlerinin Türkiye Türkçesinde Ötümsüzleşme Meselesi” Türkbilig Dergisi, S.2, Ankara, 2001, s.11-22.

_____ “Bir Birleşik Zarf-Fiil; Fiil+Sıfat-Fiil Eki+(iyelik eki)+ Hal Eki Yapısı Üzerine” İlmî Araştırmalar, S.19, İstanbul 2005, s.43-48.

BURAN Ahmet ,Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hal) Ekleri, TDK Yay., Ankara, 1996.

CAFEROĞLU Ahmet, “Anadolu Ağızlarında Metathese Gelişmesi” TDAY Belleten 1955, TDK Yay., Ankara, s.1-7.

ÇAĞATAY Saadet, “Türkçe’de ki < erki” TDAY (Bellten 1963), Ankara, 1988, s. 245-250.

ÇAĞIRAN Önder, “Türkiye Türkçesi Ağızları Ünsüz Göçüşmelerinin Kuruluş Sistemi”, 3. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı Bildirileri (1996), TDK Yay., Ankara, 1999, s.239-277.

DEVELİ Hayati, “ (sA) Morfemli Yardımcı Cümleler ve Bunlarla Kurulan Birleşik Cümleler Üzerine Bir Deneme”, TDAY (Belleten 1995), Ankara, 1997, s. 115-152.

DİNAR Talat, Başmakçı ve Dazkırı Ağzı, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisans tezi), Afyon, 2006.

ECKMAN Janos, “Türkçede +rak/+rek Ekine Dair”, TDAY Belleten 1953, Ankara, 1988, s.49,52.

EDİSKUN Haydar, Türk Dil Bilgisi , İstanbul 1985.

EREN Hasan, Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara, 1999.

_____“Türk Dilinde Metathese Olayı”, TDAY, Belleten 1953, T.D.K Yay., Ankara, s.161-180.

ERGİN Muharrem, Türk Dilbilgisi, İstanbul, 1972.

GENCAN Tahir Necat, Dilbilgisi, TDK Yay., Ankara, 1979.

GÜLENSOY Tuncer, Kütahya ve Yöresi Ağızları, TDK Yay., Ankara, 1988.

_____“Anadolu ve Rumeli Ağızlarında Şimdiki Zaman Eki”, Türkoloji Dergisi, VIII/1/1979, Ankara, s.169-190.

GÜLSEVİN Gürer, Uşak İli Ağızları, TDK Yay., Ankara, 2002.

_____“Türkiye Türkçesi Ağızlarında h Sesi Üzerine”, TDAY (Belleten) 2001/I-II, TDK Yay., Ankara, s.129-146.

_____ Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, TDK Yay., Ankara, 1997.

_____“Türkiye Türkçesindeki Kip ve Zaman Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine” VIII. Milletler Arası Türkoloji Kongresi, İstanbul, 1999.

_____“Türkçede Şart Gerundiumu Üzerine” Türk Dili Dergisi, S. 467, Ankara, 1990, s. 276-279.

_____“Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-fiiller” Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, C. II, S.2, Afyon, 2001, s. 125-143.

GÜLSEVİN Gürer, BOZ Erdoğan, Eski Anadolu Türkçesi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.

HACIEMİNOĞLU Necmettin, Türk Dilinde Edatlar, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İst. 1992.

HATİPOĞLU Vecihe, Türkçenin Ekleri, TDK Yay., Ankara, 1974.

KARA Mehmet, Türkmen Türkçesi Grameri, Gazi Kitabevi, Ankara, 2005.

KARAHAN Leyla, “Anadolu Ağızlarında Kullanılan Bazı Zarf-Fiil Ekleri”, TKAE, Türk Kültürü Araştırmaları, Yıl XXXII/1-2 1994, Ankara, 1996, s.205-236.

_____ Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, TDK Yay., Ankara,1996.

_____ Türkçede Söz Dizimi,Akçağ Yay.Ankara,1995.

_____“-sa/-se Hakkında” Türk Dili Dergisi, S. 516 , Ankara, 1994, s. 471-474.

KORKMAZ Zeynep, “Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (vocal) Uzunlukları”, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, TDK Yay., Ankara, 1995, C.1, s.443-458.

_____ “Batı Anadolu Ağızlarında Asli Ünlü Uzunlukları” Türk Dili Üzerine Araştırmalar, TDK Yay., Ankara, 1995, C.2, s.197-203.

_____ Gramer Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1992.

_____ “Batı Anadolu Ağızlarının Yazı Dilinden Ayrılan İsim Çekimi Ekleri ve Fonologie-Morphologie Bağlantısı” , I. Milli Türkoloji Kongresi, Tebliğler, 6-9 Şubat 1978, İstanbul, 1980, s. 29-49.

_____ Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları, TDK Yay., Ankara, 1994.

_____ “Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme”, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, TDK Yay., Ankara, 1995, C.1, s.12-84.

_____ “-sa/-se Dilek –Şart Kipi Eklerinde Bir Yapı Birliği Var mıdır?” Türk Dili Üzerine Araştırmalar, TDK Yay., Ankara, 1995, C.1, s. 160-167.

_____ Türkiye Türkçesi Grameri(Şekil Bilgisi), TDK. Yay., Ankara,, 2003.

KÜÇÜK Sabahattin, “Türkçede Şüphe Bildiren ki Edatı Üzerine” Türk Dili Dergisi, S. 426, Ankara, 1987, s 367.

SAĞIR Mukim, “Anadolu Ağızlarında Ünlüler”, Türk Dili Araştırma Yıllığı (Bellekten) 1995, TDK Yay., Ankara, 1997, s.377-392.

ŞAHİN Eda, Bayat Merkez Ağzı, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisans tezi), Afyon,1999.

TEKİN Talat, Ana Türkçede Aslî Uzun Ünlüler, Hacettepe Üniversitesi Yay., Ankara, 1975.

_____ “Üçüncü Kişi İyelik Eki Üzerine” Genel Dilbilim Dergisi, S.7-8, Ankara, 1980, s.10-17.

TUNA Osman Nedim, Türk Dilbilgisi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü (basılmamış ders notları), Malatya, 1986.

TÜRKAY Cevdet, Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler, İşaret Yay., İstanbul, 2001.

Türk Gramerinin Sorunları II (22-23 Ekim 1993), TDK Yay., Ankara, 1999.

TÜRKYILMAZ Fatma, Tasarlama Kiplerinin İşlevleri, TDK Yay., Ankara, 1999.

ÖZÇELİK Sadettin, “Türkçede Kullanılan Arapça Kelimelerde Görülen Ses Olayları Üzerine Bazı Tespitler” Türk Dili Dergisi, S. 634, Ankara, 2004, s.550-562.

_____“Türkçedeki Farsça Kelimelerde Görülen Ses Olayları” Türk Dili Dergisi, S. 612, Ankara, 2002, s.1033-1041.

_____ “Aykırılışma Terimi, Tanımı ve Örneklerinin Tasnifi Üzerine”, İlmî Araştırmalar, Güz 2002, S. 14, İstanbul, s.131-144.

ÖZKAN İbrahim, Sandıklı ve Yöresi Ağız Özellikleri, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (basılmamış yüksek lisans tezi), Afyon, 2001.

ÜSTÜNER Ahat, Türkçede Pekiştirme, Elazığ, 2003.

_____ Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri, TDK Yay., Ankara, 2000.

YAMAN Ertuğrul, Türkiye Türkçesinde Zaman Kaymaları, TDK Yay., Ankara, 1999.

Yeni Tarama Sözlüğü, TDK. Yay., Ankara, 1983.

YILDIZ Osman, Isparta Merkez Ağızı, Fakülte Kitabevi Yay, Isparta, 2002.

ZÜLFİKAR Hamza, Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları, TDK Yay., Ankara, 1991.

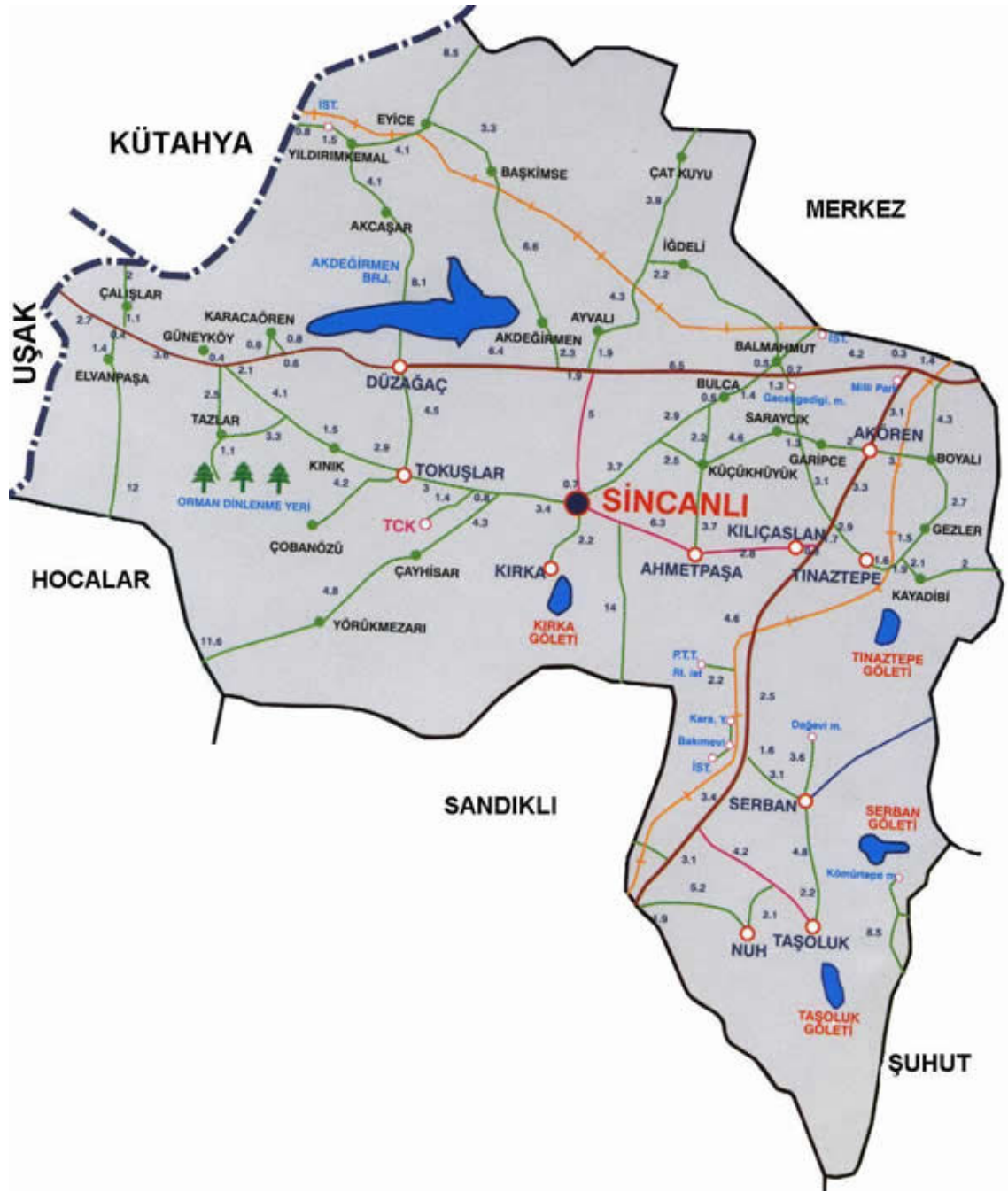
_____“Takısız Ad Tamlaması Sorunu” Türk Dili Dergisi, S.523, Ankara, 2002, s.7-95.

<http://www.sinanpasa.gov.tr>.

HARİTALAR

AFYONKARAHİSAR İL HARİTASI

SİNANPAŞA İLÇE HARİTASI

- I. BÖLGE
- II. BÖLGE